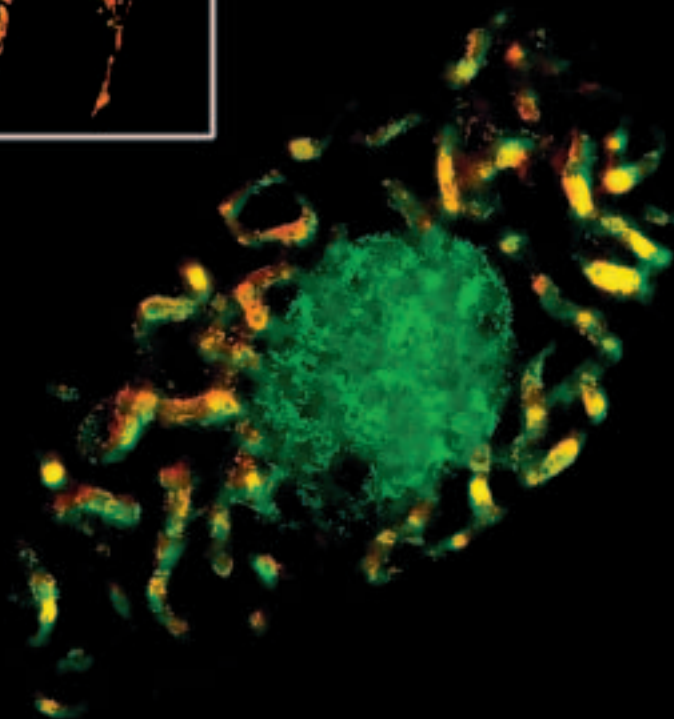
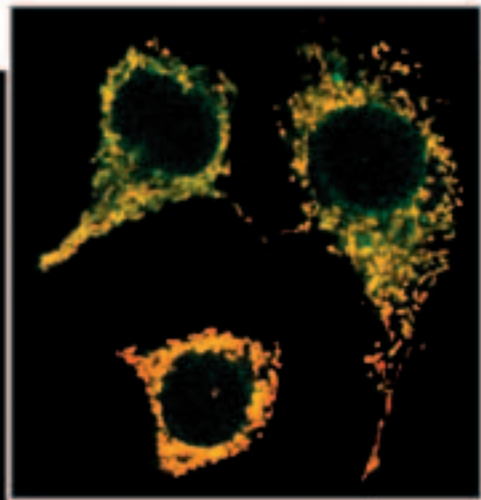

TECHNOLOGIE en WETENSCHAP INNOVATIE

Greta VERVLIET

*Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Administratie Wetenschap en Innovatie*

COLOFON

De Speurgids Wetenschap, Technologie en Innovatie is een jaarlijkse publicatie op gezamenlijk initiatief van mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, en van de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media, bij beslissing van de Vlaamse regering dd. 26 november 1999.

Voor inlichtingen over de Speurgids of voor het verkrijgen van een exemplaar kunt u zich wenden tot:

Dr. Greta Vervliet
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Wetenschap, Innovatie en Media
Administratie Wetenschap en Innovatie
Boudewijnlaan 30
1000 Brussel
Tel: (02) 553 57 95
Fax: (02) 553 60 07
E-mail: greta.vervliet@wim.vlaanderen.be
website: www.innovatie.vlaanderen.be/beleid/index.htm

Samenstelling, redactie/eindredactie: Dr. Greta Vervliet

Foto's werden ter beschikking gesteld door:
Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer (IBW)
Koninklijk Museum voor Schone Kunsten – Antwerpen (KMSKA)
Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum (IMEC)
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (Vito)
Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie (VIB)

D/2003/3241/047

Foto cover:

De celkern bevat de chromosomen die de erfelijke informatie bevatten onder de vorm van DNA.

Inzet:

Mitochondriën zijn de energieleveranciers van de cel. Ze hebben ook eigen erfelijk materiaal. Dit wordt enkel langs moederszijde overgedragen omdat de spermacel enkel kern DNA en geen mitochondrie DNA binnenbrengt in de eicel.

WOORD VOORAF

De Speurgids Wetenschap, Technologie en Innovatie is aan zijn achtste editie toe en werd ondertussen een ingeburgerd begrip. Het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid 2003 geeft een volledig overzicht van de kredieten die de Vlaamse overheid dit jaar voorziet voor wetenschap, technologie en innovatie. Het globale wetenschapsbudget bedraagt 1.321,910 miljoen euro, waarvan 757,574 miljoen onderzoekskredieten. Dit omvat zowel het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid onder ons beider bevoegdheid, als het sectorale wetenschapsbeleid van de andere ministers van de Vlaamse regering. Toelichtende teksten geven informatie over de beleidslijnen die met de beschikbare kredieten worden uitgevoerd. Er is een globale stijging met 106,5 miljoen euro, waarvan 82 miljoen onderzoekskredieten. Het eigenlijke wetenschapsbeleid krijgt een extra injectie van circa 64 miljoen euro bovenop het constant beleid, praktisch volledig bestemd voor onderzoek.

Het regeerakkoord schoof het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid reeds als een prioriteit naar voor. Nu, ruim drie jaar verder, blijkt dat de basisopties van het regeerakkoord en de beleidsnota 1999-2005 stelselmatig geconcretiseerd worden: stijging van het wetenschapsbudget, rationalisatie van de overheidssteun door de beperking van het aantal financieringskanalen met duidelijk omliggende doelstellingen en transparante selectie- en beheersstructuren, een grotere autonomie en eigen verantwoordelijkheid voor de innovatieactoren, zowel universiteiten, onderzoeksinstellingen als bedrijven. Het onderzoek werd opgesplitst in drie grote domeinen: grensverleggend onderzoek op initiatief van de vorser, het strategisch basisonderzoek en het technologisch innovatiebeleid.

Om het onderzoek op initiatief van de vorser verder te versterken, worden de werkings- en investeringstoelagen van de universiteiten stelselmatig verhoogd, maar ook de subsidies aan het Bijzonder Onderzoeksfonds en het FWO-Vlaanderen stijgen. De regelgeving werd vereenvoudigd – met een grotere autonomie van de instellingen – en tegelijkertijd werd een groter gewicht gegeven aan de kwaliteit van het verrichte onderzoek. Zo hield men bij de verdeling van de middelen van het Bijzonder Onderzoeksfonds vanaf 2003 voor het eerst rekening met publicatie- en citatiegegevens. Dit alles dient men ook te zien in het licht van de herstructurering van het hoger onderwijs. Om het Sorbonne-Bologna-Praag-proces te implementeren in het Vlaamse hoger onderwijs, heeft de Vlaamse regering het ontwerp van structuurdecreet principieel goedgekeurd. Hierin wordt onder meer bepaald dat de hogescholen tweecycli-opleidingen kunnen blijven inrichten en hiervoor een ‘mastertitel’ uitreiken, doch uitsluitend indien zij in een associatie met een Vlaamse universiteit stappen.

Het technologisch innovatiebeleid werd volledig hertekend via de invulling van het innovatie-decreet. Het IWT-Vlaanderen werd opnieuw voor de bedrijven het enig loket in Vlaanderen voor steun voor onderzoek en ontwikkeling. De steunmaatregelen werden vereenvoudigd en gemaximaliseerd, een specifiek KMO-programma werd geïnitieerd, naast maatregelen voor innovatiestimulering. Eén van de instrumenten van het IWT, het HOBU-fonds, wordt omgevormd tot “projectmatig wetenschappelijk onderzoek”, gericht op de ééncycli-opleidingen in de hogescholen. Het is evenwel van belang dat er een transfer op technologisch vlak blijft bestaan naar de bedrijven – inzonderheid de KMO's. Dit zal georganiseerd worden vanuit het IWT, in samenspraak met de associaties en de universiteiten en hogescholen die er deel van uitmaken.

Het strategisch basisonderzoek is op middellange termijn gericht op een economische of maatschappelijke finaliteit. Het situeert zich tussen beide hoger beschreven onderzoekstypes. De onderzoeksactiviteiten van IMEC, Vito en VIB vindt men hier terug. Er bleef echter nood aan een nieuw financieringsinstrument, met positionering tussen enerzijds kenniscreatie op initiatief van de vorser en anderzijds gerichte product-, proces- en dienstontwikkeling. In 2003 lanceert men een eerste oproep voor 32 miljoen euro, het oude programma “Generisch Basisonderzoek aan de Universiteiten” wordt hierin geïntegreerd. Complementair hieraan zullen vanaf 2004, in eigen beheer van elke universiteit, bijkomende middelen worden voorzien.

De Steunpunten voor het beleidsondersteunend onderzoek zijn ondertussen volop in werking. Voor het wetenschapsbeleid biedt het Steunpunt O&O Statistiek ondersteuning bij de opbouw van de WTI-indicatoren. In het kader van de internationale belangstelling voor én noodzaak aan “benchmarking” – en dus voor de daartoe te ontwikkelen indicatoren, is het van uitzonderlijk belang dat Vlaanderen ook hiervoor beschikt over het nodige potentieel en expertise.

Enkele markante punten geven in 2003 een bijkomende stimulans. Vooreerst wil de Vlaamse regering alle betrokkenen – de Vlaamse overheid, de onderzoekers en de bedrijven – samenbrengen op een rondetafelconferentie om een kader te creëren waarbinnen men innovatie in Vlaanderen nog kan versterken. Dit moet resulteren in een innovatiepact dat bepaalt hoe de door de EU vastgelegde drie procent-norm van het bruto regionaal product voor onderzoek en ontwikkeling kan gehaald worden in 2010. Daartoe dienen de bestedingen van de bedrijven in gelijke trend met deze van de Vlaamse overheid verder te blijven stijgen.

Verder wordt de defederalisering van Landbouw in het kader van het Lambermont-akkoord ten volle gerealiseerd – met inschrijving in de Vlaamse administratieve begroting van de kredieten voor het landbouwkundig onderzoek en voor de twee wetenschappelijke instellingen voor Landbouw.

Tenslotte heeft de Vlaamse regering in februari 2002 haar principiële goedkeuring gehecht aan de toekomstige organisatie van het beleidsdomein Wetenschappen en Technologische Innovatie, in het kader van de reorganisatie van het Vlaams overheidsapparaat. Dit nieuwe organigram zou in 2003 in voege treden en moet leiden tot een verhoging van de transparantie en coherentie in de organisatie en tot een meer efficiënte inzet van mensen en middelen.

De bedoeling is Vlaanderen een goed ondersteunend instrumentarium aan te reiken. In de huidige internationale context dienen we allen het nodige te doen om Vlaanderen toe te laten inzake innovatie een eersterangspositie in Europa in te nemen.

Marleen Vanderpoorten
Vlaams minister van Onderwijs en Vorming

Dirk Van Mechelen
Vlaams minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening

INHOUD

Woord vooraf		3
Ten geleide		7
Deel I	Het Vlaams wetenschaps-, technologie- en innovatiebeleid	11
Hoofdstuk I.1	Definities	13
Hoofdstuk I.2	Bevoegdheidsverdeling op Vlaams, federaal en internationaal niveau	16
Hoofdstuk I.3	Het Vlaams wetenschaps-, technologie- en innovatiebeleid Bevoegdheidsverdeling binnen de Vlaamse regering	19
Hoofdstuk I.4	Administratieve structuren van het Vlaams wetenschapsbeleid	22
Deel II	Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid en bestedingsanalyse	27
Hoofdstuk II.1	Omschrijving en doelstelling	29
Hoofdstuk II.2	Opmaak van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid en de Bestedingsanalyse Wetenschapsbeleid	31
Deel III	Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid 2003	33
Hoofdstuk III.1	Algemeen wetenschapsbeleid	37
Hoofdstuk III.2	Wetenschappelijk onderzoek op initiatief van de vorser	44
Hoofdstuk III.3	Wetenschappelijk onderzoek met economische finaliteit	49
Hoofdstuk III.4	Strategisch en beleidsgericht onderzoek	60
Hoofdstuk III.5	Het sectorale wetenschapsbeleid	80
	Departement Coördinatie	80
	Departement Algemene Zaken en Financiën	84
	Departement Onderwijs	88
	Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur	99

	Departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw	124
	Departement Leefmilieu en Infrastructuur	143
	Departement WIM-Media	181
	Interdepartementaal	185
Hoofdstuk III.6	Het “eigenlijke wetenschapsbeleid”: nieuwe beleidsmiddelen en nieuwe beleidsaccenten. Evolutie van de middelen vanaf 1995.	186
Hoofdstuk III.7	Analyse van de Horizontale Begrotingsprogramma’s Wetenschapsbeleid 1993-2003	191
Hoofdstuk III.8	De berekening van de O&O-inspanningen als %BBP-Vlaanderen en internationale vergelijking	209
Deel IV	Besteding van de financiële middelen voor wetenschap, technologie en innovatie	215
Hoofdstuk IV.1	Besteding van de middelen verdeeld via het FWO-Vlaanderen	217
Hoofdstuk IV.2	Besteding van de middelen verdeeld via het IWT-Vlaanderen	231
Hoofdstuk IV.3	Bestedingsanalyse van het wetenschapsbudget 1997, 1998, 1999 en 2000	247
Bijlagen		265
Bijlage 1	Overzicht HBPWB’s 2000-2003	267
Bijlage 2	Lijst van afkortingen	283
Bijlage 3	Vlaams wetenschapsbeleid: adressen, e-mailadressen en websites	287

TEN GELEIDE

Zoals elk jaar, geeft de Speurgids in het “Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapbeleid” een overzicht van de beschikbare kredieten voor het globale beleidsdomein. Bij de opmaak gebruikt men de internationaal gangbare definities en normeringen (FRASCATI-Manual en NABS-codes), zodat internationale vergelijking mogelijk is. De gegevens worden ook jaarlijks overgemaakt aan het federale en internationale niveau, zodat Vlaanderen tegemoet komt aan zijn internationale verplichtingen. Tevens geven toelichtende teksten uitleg over de beleidslijnen die met deze brede waaier van wetenschapskredieten worden uitgevoerd.

Doordat de opmaak van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapbeleid en de Speurgids jaarlijks systematisch wordt volgehouden, wordt het mogelijk om de evolutie van de wetenschapsbudgetten én het daarmee gevoerde wetenschapsbeleid te volgen. Ondertussen werd dan ook een tijdsreeks opgebouwd, met nu als mijlpaal de tienjarige periode 1993-2003.

De Speurgids werd reeds elk jaar volgens hetzelfde stramien opgebouwd, dat ondertussen herkenbaar en vertrouwd is. Deel I en II zijn inleidende teksten, met een algemene uitleg over het Vlaams wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid, over het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid en de bestedingsanalyse. Vervolgens komt in Deel III het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid 2003 aan bod, met de kredieten en toelichtende teksten: hoeveel middelen zijn er beschikbaar voor wetenschap, technologie en innovatie, en waarvoor worden ze specifiek gebruikt?

De hoofdstukken III.1, III.2, III.3 en III.4 geven de kredieten en beleidslijnen voor de programma's van organisatieafdeling 71 (Administratie Wetenschap en Innovatie). Ze belichten het eigenlijke wetenschapsbeleid, samen met hoofdstuk III.5, departement Onderwijs, organisatieafdeling 33 (Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek – waarin de kredieten voor de universiteiten en hogescholen vervat zijn – en aangevuld met kredieten van het Fonds voor flankerend economisch beleid van programma 51.2 en een gedeelte van de kredieten van het Financieringsfonds voor schuldafbouw en éénmalige investeringsuitgaven (FFEU). Deze kredieten samen vormen het budget voor een coherent wetenschapsbeleid, gaande van de versterking van het fundamenteel onderzoek aan de universiteiten – noodzakelijke basis voor alle verdere maatschappelijk en industrieel gericht onderzoek, over het strategisch basisonderzoek, naar het industrieel onderzoek, met uiteindelijk de ondersteuning van bepaalde projecten op het raakvlak naar het economisch beleid toe.

Hoofdstuk III.5 behandelt het sectorale luik. Ook dit levert een aanzienlijke, functionele bijdrage voor het globale wetenschapsbeleid. Door de rijke schakering aan initiatieven om de verschillende beleidsdomeinen te schragen met wetenschappelijke ondersteuning, zowel door onderzoek als andere initiatieven, wordt het globale wetenschapsbeleid opmerkelijk verrijkt.

In 2003 komt de defederalisering van Landbouw in het kader van het Lambermont-akkoord expliciet tot uitvoering, met de inschrijving in de Vlaamse administratieve begroting van de kredieten voor het landbouwkundig onderzoek én voor de twee wetenschappelijk instellingen CLO en CLE.

Hoofdstuk III.6 zet de nieuwe middelen en initiatieven 2003 voor het eigenlijke wetenschapsbeleid nog eens extra op een rij.

Hoofdstuk III.7 geeft via analyses een duidelijk overzicht van de budgetverdeling over de verschillende sectoren en actoren van het Vlaams wetenschapsbeleid, samen met de evolutie ervan. Hoofdstuk III.8 geeft een benaderende berekening van de O&O-kredieten als percentage van het bruto binnenlands product-Vlaanderen, geplaatst in internationaal perspectief.

In Deel IV komen dit jaar als thematische bestedingsanalyse wetenschapsbeleid het FWO- en het IWT-Vlaanderen opnieuw aan bod. Dit zijn immers twee belangrijke pijlers voor de financiering van het fundamenteel onderzoek, parallel aan het industrieel onderzoek. Daarnaast worden dit jaar de bestedingsanalyses van het globale wetenschapsbudget voor 1997, 1998, 1999 en 2000 gepubliceerd. Deze analyses tonen aan dat het jaarlijks geplande wetenschapsbudget, zoals gegroepeerd in het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid, ook daadwerkelijk voor praktisch 100% werd besteed én dit in globo volgens de aangegeven beleidslijnen. Het blijft dus niet bij de planning alleen: de middelen werden effectief gebruikt – en bovendien bijna volledig voor de doeleinden waarvoor ze bedoeld waren.

Het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid én de bestedingsanalyse zijn dus essentiële beleidsinstrumenten voor de monitoring van het Vlaamse wetenschapsbeleid.

De herstructurering van de administratie voor het beleidsdomein Wetenschappen en Technologische Innovatie zal ingrijpende gevolgen hebben voor de organisatie en werking van het Vlaams wetenschapsbeleid. De administratie, onderzoeksinstituten, wetenschappelijke instellingen en VOF's worden gereorganiseerd – eventueel gefusioneerd of anders geordend – om te komen tot een efficiënt Vlaams overheidsapparaat. Het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid en de Speurgids 2004 zullen deze veranderingen reeds reflecteren. Nogtans blijven de wezenlijke – inhoudelijke – kernen van het wetenschapsbeleid dezelfde, welke ook de administratieve structuren zijn waarin ze worden ondergebracht. Ook het sectorale wetenschapsbeleid zal steeds zijn geëigende rol blijven vervullen in dit globale domein.

Aan de opmaak van de Speurgids 2003 hebben de bevoegde administraties, VOF's, wetenschappelijke instellingen en onderzoeksinstituten ten volle hun medewerking verleend – evenals de bevoegde kabinetten. Daardoor werd het ook dit jaar weer mogelijk om de verschillende domeinen van het Vlaams wetenschapsbeleid in al hun schakeringen maximaal te belichten. Via deze weg wil ik dan ook iedereen nogmaals van harte danken voor de geleverde bijdrage aan deze Speurgids.

*Greta Vervliet
adjunct-eerste opdrachthouder
Administratie Wetenschap en Innovatie*

Medewerkers

Leiding, coördinatie en eindverantwoordelijkheid: Greta Vervliet
Administratief medewerker: Hilde Roden

Contactpersonen op de kabinetten van Vlaams minister van:

- Staatshervorming: Roger Decourt
- Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening: Michele Oleo
- Onderwijs en Vorming: Josée Houben en Luc Jansegers
- Leefmilieu en Landbouw: Chris Steenwegen
- Werkgelegenheid en Toerisme: Mieke Van Gramberen
- Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking: Veerle Conings
- Sport en Hoofdstedelijke Aangelegenheden: Antoon Boon
- Mobiliteit, Openbare Werken en Energie: Marie Claire Van de Velde
- Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken: Johan De Graeve
- Economie, Buitenlands Beleid, Buitenlandse Handel en Huisvesting: Philip Mathuis (Economie), Marc Mahieu (Huisvesting)

Medewerkers uit het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap:

Bijdragen werden geleverd door:

- COO: Tine Mortelmans en Frank Steenput (Kanselarij en Voorlichting), Martha Franken, Leen Leemans (Gelijke Kansenbeleid), Brigitte Mouligneau en Jos Van Cleynenbreugel (Buitenlands Beleid);
- AZF: Josée Lemaître (APS), Hubert Pierreux, Marc de Kort (ABAFIM);
- OND: Noël Vercruyse (Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek), Ann Van Driessche, Isabelle Erauw (Begroting en Gegevensbeheer);
- WVC: Jan Casaert, Inge Martens (Gezin en Maatschappelijk Welzijn), Frans Delbeke (RUG), Patrick Ghelen (Preventieve en Sociale Gezondheidszorg), Ria Vandenreyt, Jos Versaen, Dr. Dirk Wildemeersch en Herwin De Kind (Gezondheidszorg – team beleidsondersteuning), Jos Van Rillaer, Ann Hottat, Bart Van der Hertten, Debbie Esmans, Sofie Taghon (Cultuur), Jan Van Praet (Toerisme Vlaanderen), Anne Van Wallegghem (AAD), Herwig Deumens (Koninklijke Academie voor Geneeskunde);
- EWBL: Johan Troch (Werkgelegenheid), Jan Vereecke (ANRE), Tim Ampe (Economie, Boekhouding en Begroting), Gilbert Hulpiau (Lokale en regionale besturen), Linda Boudry (SIF), Jeroen Dejonckheere (Binnenlandse Aangelegenheden), Koen Wellemans (Landbouw), Luc Van Bellegem en Jean De Lescluze (VLAM);
- LIN: Philippe Van Haver (AMINAL), Marnix de Vrieze (Landbeheer), Sofie Houvenaghel (AROHM-Ruimtelijke Planning), Ronald Van Paassen (AROHM-Woonbeleid), Karine Peelman en Louis De Bisschop (Waterwegen en Zeewezen), Frank Mostaert (Waterbouwkundig Laboratorium), Paul Cattrysse (Wegen en Verkeer), Wilfried Goossens (Mobiliteitscel, Secretariaat-generaal), Bert De Bondt (Beleid, Secretariaat-generaal), Wim Verheyen, Sonja Van Blaere (AAD);
- WIM, Media en VRT: Caroline De Pauw;
- WIM, AWI: Rudy Herman (VLIZ en Zeewetenschappen), Sabine Borrey (wetenschapsvoorlichting); Geert Van Grootel (IWETO), Pierre Verdoodt (Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten).
- Emancipatieambtenaar: San Eyckmans, Fatima Tigra.
- FWO-Vlaanderen: Benno Hinnekint
- IWT-Vlaanderen: Dirk Maeckelberghe, Paul Zeeuwts
- IMEC: Gilbert Declerck
- VIB: Jo Bury
- VITO: Dirk Fransaer
- CBGS: Thérèse Jacobs

- BRON (vroegere IAP): Dirk Callebaut
- CLE: Dirk Van Lierde
- CLO: Herwig Keymeulen
- IN: Eckhart Kuijken
- IBW: Jos Van Slycken
- KMSKA: Paul Huvenne
- AQUAFIN: Chris Thoeye
- OVAM: Luc Vanacker
- VMM: Eddy Muylle, Krista Van Malder
- VFSIPH: Rudy Kennes

De bestedingsanalyses voor Deel IV werden toegeleverd door:

FWO-Vlaanderen: Benno Hinnekint

IWT-Vlaanderen: Dirk Maeckelberghe

DEEL I

HET VLAAMS WETENSCHAPS-, TECHNOLOGIE- EN INNOVATIEBELEID

Fish-eye foto's voor de bepaling van het lichtaanbod in bossen, worden best net vóór zonsopgang genomen. Dat levert vaak ook prachtige beelden op bij het verlaten van het bos.

(foto Stefaan Goessens, IBW)

WETENSCHAPSBELEID – TECHNOLOGIEBELEID – INNOVATIEBELEID

Dit hoofdstuk wil een inzicht geven in wat het wetenschaps-, technologie- en innovatiebeleid betekent. Dit gebeurt aan de hand van internationaal gehanteerde definities, maar ook via de definities en begrippen zoals ze op Vlaams en federaal niveau werden uitgewerkt en vandaag worden gehanteerd. Er is echter ook een evolutie op te merken betreffende het oorspronkelijke begrip 'wetenschapsbeleid'. Naarmate het maatschappelijk belang en de complexiteit van kennis en technologische ontwikkelingen toenamen, evenals de interesse en participatie door de overheden in internationale context, evolueerde immers ook het arsenaal aan begrippen, conform aan de wijzigende omstandigheden.

Oorspronkelijk werd het technologiebeleid immers opgevat als een deelsector, vervat in de brede term wetenschapsbeleid. Later werd de noodzaak gevoeld aan een aparte omschrijving van dit soort beleid, dat rechtstreeks verbonden is met technologische ontwikkeling. De klemtoon ligt nu echter ook op innovatie, waarmee men het geheel aan activiteiten bedoelt die vernieuwing stimuleren in industrie en maatschappij.

Het wetenschaps- en technologiebeleid wordt als volgt gedefinieerd in de akkoorden inzake internationale en federale wetenschappelijke samenwerking tussen de federale overheid, de Gemeenschappen en Gewesten:

"Het beleid betreffende onderzoek/ontwikkeling, de wetenschap en de techniek, de technologische innovatie, de openbare wetenschappelijke dienstverlening, de organisatie en de stimulering van het gebruik van wetenschappelijke en technologische kennis, de vorsers en andere personen die betrokken zijn bij de onderzoeksactiviteiten."

Deze definitie beklemtoont inderdaad het complexe en multi-dimensionele aspect.

Ondertussen definieerde de Vlaamse Gemeenschap, in het kader van de strategische planning in de periode '96-'99, een missie en permanente opdrachten voor het wetenschaps- en technologiebeleid.

Als missie wordt vooropgesteld:

"Het wetenschaps- en technologiebeleid moet de voorwaarden scheppen om hoogwaardig wetenschappelijk onderzoek en de technologische, maatschappelijke en culturele aanwending van de resultaten mogelijk te maken, in stand te houden, te verbreden en te verdiepen. Dit als noodzakelijke voorwaarde voor de instandhouding en de ontwikkeling van de welvaart en het welzijn van de gehele gemeenschap."

Als permanente opdrachten voor het wetenschaps- en technologiebeleid worden aangegeven:

- de voorwaarden scheppen voor het instandhouden, verbreden en verdiepen van de basis van het wetenschappelijk kennen en het technologisch kunnen, teneinde de uitdagingen, verbonden aan de overgang naar een kennismaatschappij, op een doelgerichte en doelmatige wijze tegemoet te treden;
- zorg dragen voor de uitbouw en aanwending van een voldoende wetenschappelijke ondersteuning van het beleid – teneinde beleidsbeslissingen vorm te kunnen geven, uit te voeren en hun effecten te evalueren;
- stimuleren dat andere beleidsniveaus en -instanties in de samenleving hun eigen wetenschaps- en technologiebeleid kunnen definiëren en positioneren ten aanzien van het beleid van de overheid en van elkaar, om op deze wijze de effecten te optimaliseren;
- er zorg voor dragen dat de resultaten van het wetenschappelijk en het technologisch onderzoek benut worden om een concrete bijdrage te leveren tot de economische, maatschappelijke, culturele en geestelijke ontwikkeling van Vlaanderen.

Ondertussen werden deze definities nog aangevuld met de term ‘innovatie’. In het “Groenboek over innovatie” (1996) werd dit begrip omschreven als een synoniem voor het produceren van “(strategische) vernieuwing” en het economisch en maatschappelijk succesvol exploiteren van de nieuwe vindingen. Maar ook laagtechnologische innovatie, de meer geleidelijke innovaties bij productontwikkeling, productieprocessen en marketing-strategieën worden als minstens even relevant beschouwd voor het creëren van welvaart. Innovatie betekent het uitwerken van nieuwe oplossingen om te voorzien in de behoeften van de mensen en de maatschappij als geheel.

Innovatie wordt opgevat in ruime zin: niet alleen wetenschappelijk onderzoek is belangrijk (en een eerste vereiste), maar ook het globale innovatiesysteem – met de sociale, economische en legale aspecten die eraan verbonden zijn. Een essentiële rol is daarbij ook weggelegd voor onderwijs en vorming, voor het financiële kader (de beschikbaarheid van risicodragend kapitaal is essentieel), voor een efficiënte regeling inzake intellectuele eigendomsrechten e.d. Innovatie van commerciële en managementcapaciteiten, evenals sociale innovatie, worden eveneens beschouwd als belangrijke factoren bij het creëren van werkgelegenheid en om tegemoet te komen aan evidente maatschappelijke behoeften.

Voor de overheid is een belangrijke rol weggelegd – onder meer als stimulator van de maximale valorisatie van onderzoeksresultaten. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het ondersteunen van de technologietransfer van universiteiten en onderzoeksinstituten naar de industrie toe. Ook dient de overheid te zorgen voor een goede infrastructuur – zowel de transport- en navigatiesystemen als de ‘informatiesnelwegen’. Verder kan men het uitzonderlijk belang benadrukken van een goede en duidelijke wetgeving en in het algemeen van het creëren van een gunstige omgeving voor innovatie.

De Vlaamse overheid onderschrijft dit standpunt en treft dan ook de nodige maatregelen om dit alles in concrete realisaties om te zetten, zoals verder uiteengezet in hoofdstuk I.3 en uitgebreid belicht in Deel III van deze Speurgids.

In het “decreet betreffende het voeren van een beleid ter aanmoediging van de technologische innovatie” (innovatiedecreet – B.S. d.d. 16.07.1999) neemt men voor de toepassing van het decreet de volgende definities aan:

- 1° ontwikkeling van wetenschappelijk-technologische kennis: onderzoek en haalbaarheidsstudies uitvoeren om nieuwe wetenschappelijk-technologische kennis tot stand te brengen;
- 2° verspreiding van wetenschappelijk-technologische kennis: wetenschappelijk-technologische kennis voor potentiële of effectieve gebruikers beschikbaar maken;
- 3° aanwending van wetenschappelijk-technologische kennis: wetenschappelijk-technologische kennis gebruiken om bestaande producten en diensten te verbeteren of nieuwe producten en diensten te ontwikkelen, of om het productieproces, de organisatiemethoden en de commercialisering te vernieuwen;
- 4° ondersteuning van wetenschappelijk-technologische kennis: alle activiteiten ondersteunen die bewerken dat wetenschappelijk-technologische kennis meer en beter ontwikkeld, ver-

spread en aangewend wordt, en die niet onder de punten 1°, 2° of 3° gerangschikt kunnen worden.

INTERNATIONALE DEFINITIES: WETENSCHAPPELIJKE ACTIVITEITEN – O&O – O&V – W&T

De term “wetenschappelijke activiteiten”, zoals gedefinieerd in de *FRASCATI-Manual*, omvat:

- Onderzoek en Ontwikkeling (O&O): “Op stelselmatige wijze uitvoeren van creatieve werkzaamheden met het doel het kennisbestand, met inbegrip van kennis van mens, cultuur en maatschappij, te vergroten en deze kennis te gebruiken om nieuwe toepassingen te ontwerpen”. Het is m.a.w. elke wetenschappelijke activiteit die tot doel heeft wetenschappelijke kennis te ontwikkelen (fundamenteel onderzoek), toepasbaar te maken (toepassingsgericht onderzoek) en ze toe te passen (ontwikkeling).
- Onderwijs en Vorming (O&V): “Alle activiteiten in het kader van het gespecialiseerd niet-universitair hoger onderwijs, het universitair onderwijs, het post-universitair onderwijs en verdere bijscholing en het georganiseerd, continu onderwijs ten behoeve van wetenschappers en ingenieurs”. Het betreft dus de financiering van de wetenschappelijke opleiding, bijvoorbeeld het deel van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten, dat wordt aangewend voor universitair onderwijs.
- Wetenschappelijke en Technologische Dienstverlening (W&T): “activiteiten met betrekking tot onderzoek en ontwikkeling, die bijdragen tot het genereren, verspreiden en toepassen van wetenschappelijke en technische kennis”. Dit gaat om elke vorm van dienstverlening, zoals het uitvoeren van routinemetingen (zoals medische routineanalyses), wetenschappelijke en technologische informatieverstrekking (bijv. door bibliotheken of informatiecentra) en gegevensverzameling van algemeen belang (o.a. verzamelen van gegevens over sociaal-economische fenomenen). Beleidsgerelateerde studies en de werkzaamheden van administratieve entiteiten rond de analyse, evaluatie en monitoring van externe fenomenen zijn hierin begrepen.

Binnen O&O is er een verdere indeling volgens het type van onderzoek:

- fundamenteel onderzoek: “experimentele of theoretische werkzaamheden die in de eerste plaats tot doel hebben om nieuwe kennis te vergaren over de fundamenteën die aan verschijnselen en waarneembare feiten ten grondslag liggen, zonder daarbij een specifieke toepassing of een specifiek gebruik op het oog te hebben”;
- toegepast onderzoek: “oorspronkelijk onderzoek dat in de eerste plaats is gericht op een specifiek praktisch doel”;
- experimentele ontwikkeling: “systematische werkzaamheden op basis van bestaande, door onderzoek of praktische ervaring opgedane kennis, die tot doel hebben nieuwe of aanzienlijk verbeterde processen, systemen of diensten in te voeren”.

NABS-CODES

De NABS-codes duiden het toepassingsdomein aan van het uitgevoerde onderzoek en worden dus uitsluitend toegepast op de O&O-kredieten. NABS staat voor “Nomenclatuur voor de analyse en vergelijking van wetenschapsbegrotingen en -programma’s”. Deze nomenclatuur werd voor het eerst in 1969 samengesteld en in 1975 en 1992 herzien. Door de snelle evolutie in sommige onderzoeksdomeinen, zijn de NABS-codes aan een volgende herziening toe. Een overzicht van de gebruikte codes vindt u verderop in deze Speurgids, en wel in Deel III.

Hoofdstuk I.2

Bevoegdheidsverdeling op Vlaams, federaal en internationaal niveau

VLAAMS NIVEAU

Een eerste beleidsniveau is Vlaanderen. Sinds het **Sint-Michielsakkoord** van 1993 is de primaire bevoegdheid inzake wetenschapsbeleid aan de Gemeenschappen en Gewesten overgedragen. Dit betekent dat de Vlaamse Gemeenschap de volledige bevoegdheid heeft over het brede gamma van het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid. Dit beleid omvat de opleiding van onderzoekers en het stimuleren van fundamenteel onderzoek ter verrijking van onze kennisbasis, de ontwikkeling van industrieel en maatschappelijk toepassingsgericht onderzoek en tenslotte de maximale valorisatie van de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek. Het stimuleren van de internationale wetenschappelijke en industriële samenwerking maakt deel uit van dit globale beleid, evenals wetenschapsvoorlichting en -communicatie.

Dit beleid omvat dus het hele scala van types wetenschappelijk onderzoek, met name het fundamenteel, grensverleggend onderzoek, het onderzoek in de prevalorisatiefase, het industrieel en maatschappelijk gericht onderzoek en uiteindelijk ook de industriële en maatschappelijke valorisatie van de onderzoeksresultaten.

Als grote bevoegdheidsdomeinen gelden vooreerst het onderwijs en onderzoek in de universiteiten, met als belangrijkste financieringsmechanismen de werkingsuitkeringen van de universiteiten, het Bijzonder Onderzoeksfonds en het FWO-Vlaanderen. Daarnaast is er als tweede grote pool de stimulering van het industrieel en maatschappelijk onderzoek, zoals dit onder meer wordt gefinancierd via het IWT-Vlaanderen, maar dat ook via technologie transfer en omkaderende maatregelen wordt ondersteund. Hierin kadert ook het onderzoek in de Vlaamse onderzoeksinstellingen IMEC, Vito en VIB, alsook in de Vlaamse wetenschappelijke instellingen CBGS, IN, IBW, IAP en KMSKA. Bovendien wordt nog steun toegekend aan een hele reeks onderzoeksinstellingen door de Vlaamse overheid. Een belangrijk aspect in dit alles is de opleiding, zoals dit onder andere via de specialisatiebeurzen IWT-Vlaanderen en de mandaten FWO-Vlaanderen wordt gesteund.

Het globale beleidskrediet van de Vlaamse Gemeenschap, zoals geïdentificeerd in het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid 2003 en in de verdere hoofdstukken uitgebreid beschreven, bedraagt 1.321,91 mln. EUR.

In uitvoering van de “**Lambermontwetten**” van 2001 (B.S. 03.08.2001), werden de volgende bevoegdheden overgeheveld naar het Vlaams Gewest:

- de bevoegdheid voor het landbouwbeleid en voor het landbouwproductiebeheer;
- de bevoegdheid voor onderzoek en ontwikkeling in de landbouw;

- de bevoegdheid voor de normering van de controle op de economische kwaliteit van grondstoffen, planten en plantaardige producten, dieren en dierlijke producten, voor zover die geen betrekking hebben op de volksgezondheid.

Bij de overheveling horen dus het betoelaagd wetenschappelijk landbouwonderzoek en een aantal wetenschappelijke instellingen.

In 2003 werd de defederalisering van Landbouw expliciet tot uitvoering gebracht, met de inschrijving in de Vlaamse administratieve begroting van de kredieten voor het landbouwkundig onderzoek én voor de twee wetenschappelijk instellingen CLO en CLE. Nadere toelichting hierover is te vinden in Hoofdstuk III.4 voor het landbouwkundig onderzoek en in Hoofdstuk III.5 EWBL voor het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek (CLO) en het Centrum voor Landbouweconomie (CLE).

FEDERAAL NIVEAU

Een tweede beleidsniveau is de federale overheid. Deze beheert nog het wetenschappelijk onderzoek in welbepaalde materies die onder zijn bevoegdheid ressorteren, evenals expliciet geformuleerde bevoegdheden en de bijhorende budgetten. De initiële beleidskredieten voor het totale federale interdepartementaal begrotingsprogramma wetenschapsbeleid 2003 bedragen 683,7 mln. EUR. Het aandeel van de federale Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele aangelegenheden (DWTC) bedraagt 418,9 mln. EUR.

Zo heeft de federale overheid het ruimtevaartbeleid onder haar beheer, evenals de voogdij over de federale wetenschappelijke en culturele instellingen, met inbegrip van hun onderzoeksactiviteiten en hun openbare dienstverlening. De federale overheid kan ook nieuwe initiatieven en onderzoeksprogramma's opstarten, mits akkoord van de Gemeenschappen en Gewesten of op advies van de Federale Raad voor het Wetenschapsbeleid. Bovendien treedt de federale overheid samen met de Gemeenschappen en Gewesten op als het gaat om Belgische medewerking aan activiteiten van internationale onderzoeksorganen.

De samenwerking tussen de Gemeenschappen en Gewesten en het federale niveau op vlak van het wetenschapsbeleid wordt geregeld via een aantal samenwerkingsakkoorden.

De belangrijkste daarvan zijn:

Samenwerkingsakkoord (B.S. 1 februari 1991) met betrekking tot de inrichting van de Commissies "Internationale Samenwerking (CIS)" en "Federale Samenwerking (CFS)" van de "Interministeriële Conferentie voor Wetenschapsbeleid", d.d. 1 februari 1991.

Dit akkoord regelt onder meer het overleg over internationale aangelegenheden die de Staat, de Gemeenschappen en Gewesten aanbelangen; het voorbereiden van gemeenschappelijke standpunten voor aangelegenheden die geheel of gedeeltelijk betrekking hebben op materies onder de bevoegdheid van één of meer Gemeenschappen of Gewesten – met vetorecht van Buitenlandse zaken.

De CFS omvat gespecialiseerde organen, waaronder de CFS/STAT voor overleg inzake inventaris en statistieken.

Samenwerkingsakkoord (B.S. 17 juni 1995) houdende uitvoering van art. 6bis, § 2, punt 6, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, ingevoegd door de wet van 8 augustus 1988 en gewijzigd bij de wet van 16 juli 1993.

Dit regelt specifiek de samenwerking inzake databanken en statistieken, met name "het bijhouden van een permanente inventaris van het wetenschappelijk potentieel van het land volgens regels vastgesteld in een samenwerkingsakkoord", en de inzameling en verwerking van statistieken die België aan de E.U. en de OESO dient toe te leveren.

Dit samenwerkingsakkoord regelt dus het verzamelen, publiceren en doorgeven van statistieken inzake wetenschap en technologie, gericht naar het internationale niveau. De datavergaring en de verwerking ervan gebeurt op het geëigende niveau. Dit betekent op het Vlaams niveau voor gegevens over Vlaamse overheidskredieten voor wetenschapsbeleid – en de kredieten voor O&O als onderdeel hiervan. De verwerkte gegevens worden doorgegeven naar het federale niveau, waar de integratie gebeurt van alle overheidskredieten voor België in zijn geheel, waarna de data worden doorgegeven naar het internationale niveau (E.U. en OESO).

EUROPEES NIVEAU

Een derde niveau waarop het wetenschapsbeleid vorm krijgt, is de Europese Unie. Artikel 130 F van het verdrag van Maastricht stelt: “De E.U. heeft als doelstelling de wetenschappelijke en technologische grondslagen van de industrie van de Gemeenschap te versterken en de ontwikkeling van haar internationale concurrentiepositie te bevorderen, alsmede de onderzoeksactiviteiten te bevorderen die uit hoofde van andere hoofdstukken van dit Verdrag nodig worden geacht.” Om dit alles te verwezenlijken, zijn er initiatieven inzake de stimulering van onderzoeksprogramma’s, de verspreiding en de exploitatie van de onderzoeksresultaten, de stimulering van opleiding en mobiliteit in Europa. Verder streeft men naar coördinatie van onderzoek en ontwikkeling binnen de Gemeenschap en de Lidstaten.

De onderzoeksprogramma’s, gestructureerd in het “Kaderprogramma” (KP), betekenen een belangrijke complementaire mogelijkheid tot onderzoeksfinanciering. Voor Vlaanderen betekent dit een bijkomende financiering voor universiteiten, onderzoeksinstituten en bedrijven. Van het budget voor het vierde KP is 273,4 mln. EUR naar Vlaanderen teruggevloeid.

De Vlaamse Gemeenschap heeft zitting in de E.U.-programmacomités die de prioritaire lijnen van de onderzoeksprogramma’s uitwerken en die zorg dragen voor het beheer ervan. Er is ook de aanwezigheid in de CREST (Comité voor Wetenschappelijk en Technisch Onderzoek), het hoogste Europees adviesorgaan voor wetenschap en technologie, samengesteld uit wetenschapsambtenaren van de Lidstaten. CREST brengt advies uit aan de Europese Commissie en aan de Ministerraad. Via deze kanalen kan ook Vlaanderen op het niveau van de E.U. bijdragen tot de besluitvorming en het beheer inzake onderzoek en ontwikkeling.

Hoofdstuk I.3

Het Vlaams wetenschaps-, technologie- en innovatiebeleid.

Bevoegdheidsverdeling binnen de Vlaamse regering

WETENSCHAPS-, TECHNOLOGIE-, INNOVATIEBELEID

In de huidige Vlaamse regering is de bevoegdheid voor het eigenlijke wetenschapsbeleid verdeeld over twee ministers, met name de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming, en de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening. Beiden treden evenwel op in nauwe samenwerking en onderling overleg, met het oog op een efficiënte besluitvorming en een coherent en slagkrachtig, geïntegreerd beleid.

Het “**eigenlijke wetenschapsbeleid**” omvat derhalve de organisatieafdelingen 71 en 33 samen, met nog enkele aanvullende kredieten. De organisatieafdeling 71 (Administratie Wetenschap en Innovatie) is sinds 2001 ingedeeld in volgende vier begrotingsprogramma's:

71.1 – algemeen wetenschapsbeleid

71.2 – wetenschappelijk onderzoek op initiatief van de vorser

71.3 – wetenschappelijk onderzoek met economische finaliteit

71.4 – strategisch en beleidsgericht onderzoek

en in 2003 nog enkele aanvullende kredieten (een gedeelte van de kredieten van het Fonds voor flankerend economisch beleid en van het FFEU, bestemd voor wetenschapsbeleid).

De organisatieafdeling 33 (Hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek) omvat de begrotingsprogramma's 33.1 (Hogescholenonderwijs), 33.2 (Universitair onderwijs) en 33.3 (Coördinatie Hoger Onderwijs).

De doelstellingen van het Vlaams wetenschaps- en technologiebeleid worden gekenmerkt door een vrij grote continuïteit. Daarbij komt als belangrijkste axioma naar voor dat het versterken van de innovatiecapaciteit in Vlaanderen moet bijdragen tot een duurzame welvaart en welzijn.

Nochtans worden een aantal **nieuwe beleidsaccenten** gelegd. Sommige daarvan zijn ingegeven door nieuwe uitdagingen die nu dienen te worden beantwoord, zoals het ernstig tekort aan gekwalificeerde onderzoekers – plus de nood aan een degelijke basisinfrastructuur en onderzoeksmogelijkheden aan universiteiten en hogescholen. Andere behoren tot de eigen beleidsopties van de bevoegde ministers.

In hun gezamenlijke beleidsnota “Wetenschaps- en Technologiebeleid – 2000-2004” stellen beide ministers een aantal beleidslijnen en beleidsprioriteiten vast, die hierna bondig worden omschreven – een uitgebreid en concreet overzicht van de beleidsinitiatieven voor 2003 wordt gegeven in het Deel III van deze Speurgids:

1. hertekenen en versterken van het tertiair onderwijs

2. versterken van het fundamenteel grensverleggend wetenschappelijk onderzoek

3. versterken van de collectieve infrastructuur van de universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten

Voor de realisatie van deze drie beleidslijnen worden de nodige maatregelen genomen, zoals de verhoging van de werkingsuitkeringen en andere toelagen van de universiteiten, naast een drastische verhoging van de middelen van het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF). Op die manier wordt het fundamenteel onderzoek aan de universiteiten gestimuleerd, maar het reikt ook een oplossing aan om het nijpend tekort aan gekwalificeerde onderzoekers te milderen (zowel voor de industrie als voor de onderzoekswereld). Ook wordt geïnvesteerd in de uitbouw van een Vlaams hoogperformant computernetwerk met internationale links en toegang tot elektronische documentatiecentra.

4. het beleidsvoorbereidend onderzoek: een antwoord op de nieuwe maatschappelijke uitdagingen

Naarmate de problemen complexer worden, onderkent de Vlaamse overheid een grotere behoefte aan een degelijk onderbouwde besluitvorming. Beleidsrelevant onderzoek staat dan ook centraal in een beleid dat zich richt op duurzame ontwikkeling. Beleidsrelevant onderzoek identificeert en bestudeert problemen en plaatst ze in een tijdsperspectief van drie tot vijf jaar – of zelfs langer. Dit onderzoekstype beoogt het genereren van informatie die de overheid toelaat proactief op te treden. Daarnaast is er het beleidsondersteunend onderzoek, gericht op het beantwoorden van punctuele beleidsvragen op de korte termijn.

5. het technologisch basisonderzoek: kennis ten dienste van het bedrijfsleven, de non-profit sector en de overheid

In een beleid, gericht op een duurzame ontwikkeling, is het essentieel te investeren in kennis en technologieën die op middellange termijn (vier tot vijf jaar) oplossingen bieden voor economische of maatschappelijke problemen, of die duurzame alternatieven aanbieden voor de huidige aanpak.

Daarom is het noodzakelijk om het basisonderzoek te versterken. Dit levert immers resultaten die generisch van aard zijn: ze kunnen in meer dan één toepassing/sector worden aangewend. Naast de bestaande onderzoeksinstituten, zullen nieuwe Vlaamse excellentiepolen worden ondersteund, met het oog op Vlaamse verankering.

6. ondersteuning van de technologische innovatie in het Vlaamse bedrijfsleven

Centraal staat hierbij de ondersteuning door de overheid van de technologische innovatie in de bedrijven. Projecten, door de bedrijven zelf voorgesteld, worden aan kwaliteitscriteria getoetst en krijgen steun indien ze hieraan beantwoorden. Het ingrijpen in andere innovatie-elementen (zoals nieuwe managementtechnieken e.d.) ligt veel moeilijker. De Vlaamse overheid heeft wel degelijk aandacht voor aspecten zoals bevordering van risicokapitaal, vereenvoudiging van de reglementering en normbepaling voor producten. Maar deze luiken maken vooral deel uit van het algemeen Vlaams economisch beleid. Binnen het technologiebeleid wordt vooral de nadruk gelegd op de steun aan technologische projecten, voorgesteld door de bedrijven zelf. Het groeperen van bedrijven rond een bepaalde technologische basis is ook een belangrijk aandachtspunt.

7. ondersteuning van de wetenschapsvoorlichting

Om een voldoende maatschappelijk draagvlak te ontwikkelen en te behouden, dient de bevolking in al zijn geledingen te worden geïnformeerd over de nieuwste technologische ontwikkelingen. Ook dient men bij de jeugd de interesse voor wetenschap en technologie aan te scherpen, onder andere vanwege het schrijnend tekort aan mankracht in hoogtechnologische sectoren. Drie belangrijke doelgroepen zijn de jeugd, het grote publiek en de ondernemers.

8. rationalisatie door herschikking van de administratieve structuren

Op basis van een grondige doorlichting streeft men naar een vereenvoudiging van de administratieve structuren. In dit kader hoort ook de uitbouw van een volwaardig instrumentarium voor beleidsindicatoren.

Een belangrijke fundamentele beleidslijn doorheen dit alles, is dat het **eigen initiatief** van de actoren primeert – zowel aan de universiteiten als in de onderzoeksinstellingen en de industrie.

Bij dit alles wordt uiteraard het belang van de **internationalisatie** van wetenschap en technologie niet uit het oog verloren.

Het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid wordt uitgebreid beschreven in de hoofdstukken III.1 (algemeen wetenschapsbeleid), III.2 (wetenschappelijk onderzoek op initiatief van de vorser), III.3 (wetenschappelijk onderzoek met economische finaliteit) en III.4 (strategisch en beleidsgericht onderzoek), alsook in Hoofdstuk III.5, departement Onderwijs (organisatieafdeling 33 – hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek) van deze Speurgids.

SECTORAAL WETENSCHAPSBELEID

Het is duidelijk dat het betrokken beleid ingrijpt op alle aspecten van onze omgeving en activiteiten. Het beleid inzake milieu, economie, volksgezondheid enz. is dan ook volledig verweven met het “eigenlijke wetenschapsbeleid” en wordt geschraagd door een “sectoraal wetenschapsbeleid”. Dat laatste is verantwoordelijk voor de initiatieven inzake wetenschappelijk onderzoek dat kennis aanbrengt voor het specifieke beleidsdomein (met inbegrip van het beleidsondersteunend onderzoek), evenals de andere wetenschappelijke activiteiten die er nauw mee verbonden zijn. Derhalve zijn alle ministers van de Vlaamse regering bevoegd voor welbepaalde basisallocaties waarop kredieten voor wetenschapsbeleid zijn ingeschreven, voor wat hun specifiek bevoegdheidsdomein betreft.

Het sectoraal wetenschapsbeleid komt uitgebreid aan bod in hoofdstuk III.5 van deze Speurgids.

Administratieve structuren van het Vlaams wetenschapsbeleid

Hier wordt een bondig beeld geschetst van de opbouw van de administratieve structuur voor het beheer van het wetenschapsbeleid. Deze bestaat uit:

Een centrale administratie: de Administratie Wetenschap en Innovatie. De AWI ondersteunt de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming en de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening bij de voorbereiding en implementatie van het beleid. De administratie is ondergebracht in het departement Wetenschap, Innovatie en Media van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. De dienst werd opgericht bij het in voege treden van het decreet op het Bestuurlijk Beleid van 12 december 1990.

De belangrijkste kerntaken van de AWI zijn:

- de voorbereiding, implementatie en ondersteuning van het beleid, beleidsevaluatie;
- de horizontale coördinatie van het wetenschaps- en technologiebeleid, intern in het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en met de relevante Openbare Instellingen en de Vlaamse Instellingen van Openbaar Nut;
- het verdedigen van de standpunten van de Vlaamse regering en Vlaamse Gemeenschap in federale en internationale overlegorganen, het bekendmaken van onderzoeksacties op deze niveaus en het stimuleren en ondersteunen van Vlaamse wetenschappers in hun deelname;
- het coördineren en uitvoeren van acties inzake wetenschapsinformatie;
- monitoring van het wetenschaps- en technologiebeleid en de effecten ervan en de uitbouw van instrumenten van kwaliteitsmeting en -evaluatie;
- het opvolgen van de wetenschappelijke en technologische evolutie op het Vlaamse, het federale en het internationale niveau.

De administraties, verantwoordelijk voor het sectorale wetenschapsbeleid: binnen de departementen AZF, COO, OND, WVC, EWBL, LIN en WIM (voor wat het Mediabeleid betreft), zijn de verschillende administraties bevoegd voor de wetenschapspolitieke initiatieven die hun beleid ondersteunen en gestalte geven.

De instellingen FWO-Vlaanderen en IWT-Vlaanderen:

IWT-Vlaanderen: voert het beleid uit naar de industrie toe en werkt binnen de richtlijnen van de voogdijminister, de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening. Het is een intermediair organisme dat de financiële middelen verdeelt naar de bedrijven en onderzoeksinstellingen, volgens vastgelegde selectiecriteria en evaluatie- en beslissingsprocedures.

FWO-Vlaanderen: voert het beleid uit inzake het fundamenteel onderzoek naar de universiteiten toe en werkt binnen de richtlijnen, verstrekt door de Vlaamse Minister van Onderwijs en

Vorming. Het is een intermediair organisme dat de financiële middelen verdeelt onder de universiteiten en onderzoeksinstituten. Ook dit gebeurt volgens vastgelegde selectiecriteria en procedures voor evaluatie- en besluitvorming.

De drie onderzoeksinstituten:

Het Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum (IMEC): onderzoeksactiviteiten en dienstverlening op vlak van de micro-elektronica in het algemeen en de technologie van geïntegreerde schakelingen in het bijzonder.

Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (Vito): onderzoek en ontwikkeling en dienstverlening in drie onderzoeksdomeinen: niet-nucleaire energie, leefmilieu, grondstoffen en nieuwe materialen.

Het Vlaams Interuniversitair instituut voor de Biotechnologie (VIB): stimuleren van onderzoek en valorisatie van de onderzoeksresultaten op het domein van de biotechnologie.

De zeven wetenschappelijke instituten:

Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudien (CBGS)

- bestudeert en onderzoekt de bevolkings- en gezinsvraagstukken om actiemiddelen te ontwikkelen voor een demografisch beleid en het gezinsbeleid;
- geeft advies inzake bevolkings- en gezinsbeleid;
- publiceert de resultaten van zijn onderzoek.

Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer (IBW)

- verricht wetenschappelijke studies en onderzoek in verband met de bossen, het wildbeheer en de zoetwatervisserij;
- verspreidt de verworven kennis en ervaring bij de bevoegde instanties.

Instituut voor Natuurbehoud (IN)

- verricht wetenschappelijke studies en onderzoek in verband met het natuurbehoud;
- verricht toegepast ecologisch en ecohydrologisch onderzoek;
- verzamelt documentatie, stelt kennis en inzichten inzake natuurbehoud ter beschikking van de bevoegde overheden;
- verstrekt, in opdracht van de bevoegde minister, wetenschappelijke informatie en verleent advies aan openbare diensten en rechtspersonen.

Vlaams Instituut voor het Onroerend Cultureel Erfgoed (BRON) (het vroegere Instituut voor het Archeologisch Patrimonium)

- richt zich op het wetenschappelijk onderzoek en de ontsluiting van het archeologisch, monumentaal en landschappelijk erfgoed;
- werkt aan de realisatie van de wetenschappelijk onderbouwde en continu geactualiseerde Centrale Archeologische Inventaris.

Koninklijk Museum voor Schone Kunsten – Antwerpen (KMSKA)

- verworft, conserveert, restaureert en exposeert eigen kunstbezit;
- verricht wetenschappelijk onderzoek;
- publiceert fondscatalogi en jaarboeken;
- organiseert tentoonstellingen in het KMSK zelf en in het buitenland;
- organiseert educatieve activiteiten: vorming van educatieve assistenten, cursussen voor volwassenen, lessen voor leerkrachten en scholen, rondleidingen, voordrachten en jeugdate-lers, publicaties;
- organiseert documentaire activiteiten: vakbibliotheek, archief en collectieregister.

Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek (CLO)

- conceptualiseren en initiëren van multidisciplinair wetenschappelijk onderzoek in functie van beleidsnoden en ter ondersteuning van de doelgroep (ontwikkeling van duurzame landbouwproductiesystemen en de bewaking van de kwaliteit en veiligheid van landbouw- en voedingsproducten zijn daarvoor prioriteiten);
- verrichten en/of coördineren van wetenschappelijk beleidsondersteunend onderzoek;
- vertalen van de verworven inzichten ter beleidsvoorbereiding, -ondersteuning en -evaluatie;
- verlenen van wetenschappelijke diensten o.a. door advisering, het aanreiken van producten, technieken, concepten en documentatie;
- opbouwen van kennis en verspreiden ervan bij middel van publicaties, voordrachten, het beheren van een documentatiecentrum;
- het zelf verzorgen van de lange termijn monitoring voor bepaalde aspecten;
- het opmaken van rapporten in verband met de vaststelling van de toestand en de analyse van de verstoringsketens.

Centrum voor Landbouweconomie (CLE)

- staat in voor de economische waarneming in de landbouwsector: dit omvat het opstellen en verspreiden van statistieken aangaande de landbouwsector, en dit zowel op macro-economisch niveau (prijzen, inkomen, balansen) als op micro-economisch niveau (op bedrijfsniveau gebaseerd op boekhoudkundige resultaten). Deze statistieken beantwoorden aan nationale, gewestelijke en internationale behoeften;
- heeft een taak als onderzoeksorganisme, de onderzoeksactiviteiten zijn voornamelijk gericht op de verschillende sectoren in de landbouw en op de socio-economische aspecten van de landbouwsector;
- uitvoeren van een aantal dienstactiviteiten, het betreft diverse activiteiten waarbij de nadruk ligt op het aanleveren van de nodige indicaties en onderzoeksrapporten aan de verantwoordelijken voor het voeren van de landbouwpolitiek.

De adviesorganen:

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid formuleert aanbevelingen over het wetenschaps- en technologiebeleid aan de Vlaamse regering en het Vlaamse Parlement. De raad doet dit op verzoek of op eigen initiatief.

De Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten formuleert adviezen en voorstellen aan de Vlaamse regering op het gebied van de wetenschappen, letteren en schone kunsten.

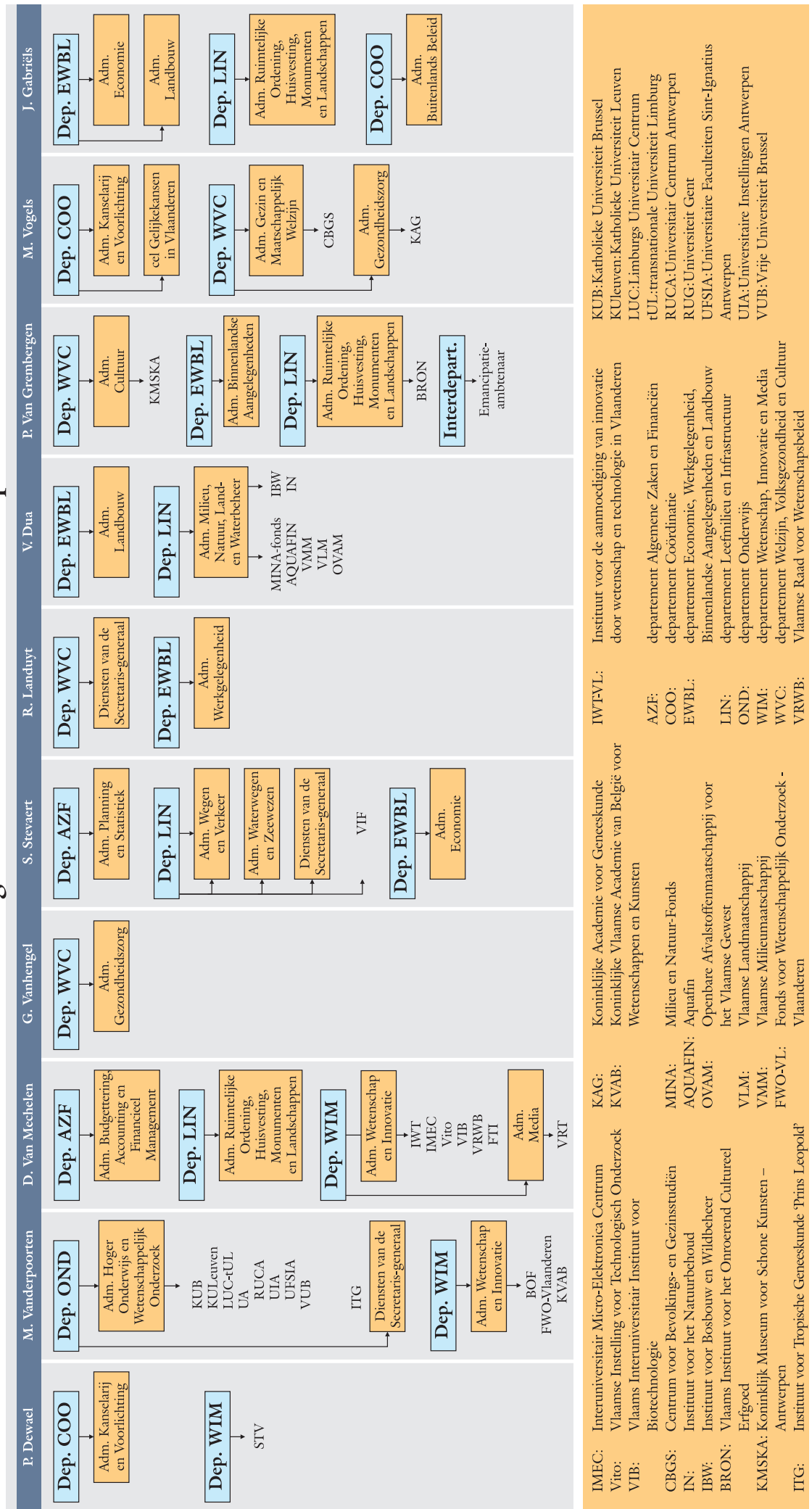
De Koninklijke Academie voor Geneeskunde formuleert adviezen aan de Vlaamse regering inzake de geneeskundige wetenschappen, medische opleiding en dito praktijkvorming.

Een uitvoeriger beschrijving van de instellingen en adviesorganen is terug te vinden in het “Speurboekje Wetenschap, Technologie en Innovatie 1996”. Verder werden in de opeenvolgende Speurgidsen bestedingsanalyses opgenomen met uitgebreide beschrijving van de activiteiten van IWT en FWO (1996, 1999 en 2001), de onderzoeksinstellingen IMEC en Vito (in 1997, en in 2002 nogmaals IMEC, Vito én VIB) en de vijf wetenschappelijke instellingen (1998). De wetenschappelijke instellingen IN en IBW, de onderzoeksinstellingen IMEC en Vito, evenals de financierende instellingen FWO- en IWT-Vlaanderen, werden trouwens in de Speurgids 2000 specifiek belicht naar hun milieurelevante activiteiten in het kader van de thematische bestedingsanalyse Milieuonderzoek.

Bijgaande figuur geeft een overzicht van de bevoegdheidsverdeling van de leden van de Vlaamse regering voor het wetenschapsbeleid en zijn actoren, de verschillende departementen en administraties, Vlaamse Openbare Instellingen, onderzoeks- en wetenschappelijke instellingen.

De herstructurering van de administratie voor het beleidsdomein Wetenschappen en Technologische Innovatie (Beslissing van de Vlaamse regering dd. 22 februari 2002) zal ingrijpende gevolgen hebben voor de organisatie en werking van het Vlaams wetenschapsbeleid. De administratie, onderzoeksinstellingen, wetenschappelijke instellingen en VOI's zullen worden gereorganiseerd – eventueel gefusioneerd of anders geordend – met het doel te komen tot een efficiënt Vlaams overheidsapparaat. Het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid en de Speurgids 2004 zal deze veranderingen reflecteren, in de mate de wijzigingen doorgevoerd werden in 2003.

Ministeriële bevoegdheid in verband met wetenschapsbeleid

DEEL II

HORIZONTAAL BEGROTINGSPROGRAMMA WETENSCHAPSBELEID EN BESTEDINGSANALYSE

Vito ontwikkelde een biologische test die snel een groot aantal stalen screent op dioxineactiviteit. De CALUX-test is niet alleen geschikt voor voedings- maar ook voor milieustalen.
(foto Vito)

Omschrijving – doelstelling

HORizontaal BEGROTINGSPROGRAMMA WETENSCHAPSBELEID

Het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) geeft het globale budgettaire overzicht van de bevoegdheden, acties en programma's die voor wetenschap, technologie en innovatie in de begroting voor een welbepaald jaar staan ingeschreven. In de administratieve uitgavenbegroting worden de basisallocaties, die geheel of gedeeltelijk bestemd zijn voor wetenschapsbeleid, aangeduid met de letter "W".

Het HBPWB geeft zicht op de kredieten die in de verschillende departementen en Vlaamse Openbare Instellingen (VOI's) bestemd zijn voor activiteiten rond wetenschapsbeleid. Het geeft de bestemming aan voor de middelen en wie er bij de uitvoering betrokken is.

Het overzicht van de kredieten per jaar toont de inspanningen van de Vlaamse overheid om wetenschappelijke activiteiten in Vlaanderen te financieren. Bij de cijfergegevens worden per basisallocatie toelichtingen gegeven, samen met de inhoudelijke beleidsinvulling van de kredieten. Derhalve kan men uit het jaarlijkse HBPWB afleiden welke op dat ogenblik de accenten zijn binnen het globale wetenschapsbeleid en de diverse beleidsdomeinen. Via tijdreeksen kan dan nagegaan worden welke evoluties het Vlaamse wetenschapsbeleid tekenen.

Voor verdere analyse van deze kredieten wordt voor elke basisallocatie tevens de proportie aangeduid van de verschillende wetenschappelijke activiteiten die in deze soort kredieten te onderscheiden zijn: onderzoek en ontwikkeling (O&O), onderwijs en vorming (O&V) en wetenschappelijke en technologische dienstverlening (W&T). De indeling O&O, O&V en W&T volgt de internationale definities conform de FRASCATI-Manual (voor deze definities zie hoofdstuk I.1).

De OESO neemt de middelen voor O&O in statistieken op, om de inspanningen van overheid en bedrijven in verschillende landen te kunnen vergelijken. Voor België wordt een federaal overzicht van de kredieten voor wetenschapsbeleid opgemaakt, dat zowel O&O, O&V en W&T omvat. De gegevens voor O&O, die aan de OESO worden overgemaakt, worden afgesplitst van de twee andere activiteiten. Binnen de O&O-kredieten dient nog verder te worden aangegeven welke de verdeling is per onderzoeksdomein, geklasseerd volgens de NABS-code (Nomenclatuur voor de analyse en vergelijking van wetenschapsbegrotingen en -programma's – zie eveneens hoofdstuk I.1 en Deel III – Lijst van NABS-codes).

Een goed gestructureerd en correct samengesteld HBPWB is dus cruciaal om correcte gegevens te kunnen verspreiden naar het internationale forum. Men moet echter ook een doorzichtig en

coherent begrotingsprogramma opstellen ten behoeve van de beleidsmensen en alle betrokkenen bij het Vlaamse wetenschapsbeleid.

BESTEDINGSANALYSE WETENSCHAPSBELEID

De bestedingsanalyse geeft een overzicht van de werkelijk bestede middelen gedurende de afgelopen jaren. Zo kan men een evaluatie doorvoeren van het daadwerkelijk gevoerde beleid inzake wetenschap en technologie.

De bestedingsanalyse maakt het mogelijk de besteding van de middelen voor wetenschapsbeleid door te lichten. Daartoe dient men systematisch de vastleggingen en ordonnanceringen te volgen, uitgevoerd op basisallocaties met kredieten voor wetenschapsbeleid. Er dient onder meer te worden bevraagd naar de aard van de gefinancierde wetenschappelijke activiteit (O&O, O&V, W&T), naar de begunstigde (universiteiten, onderzoeksinstituten,...), naar de aard van de gefinancierde wetenschappelijke activiteit, enz.

De bedoeling van de opmaak van een dergelijke bestedingsanalyse is veelzijdig:

- inzicht in de finale besteding van de middelen, voorzien in de horizontale begroting wetenschapsbeleid: het is belangrijk te weten hoeveel van de begrote middelen uiteindelijk effectief werden besteed – en waaraan. Maar ook waarom sommige middelen niet (of anders dan voorzien) werden aangewend – en welke mechanismen hier eventueel spelen. Een correct inzicht in de bestedingen is immers één van de parameters om toekomstige behoeften te screenen;
- indirect kan de overheidsinterventie in de sector van het wetenschapsbeleid worden geanalyseerd;
- inzicht in de verdeling van de middelen over de wetenschappelijke disciplines of onderzoeksdomeinen;
- inzicht in de verdeling ervan over de verschillende categorieën van beneficianten;
- inzicht in de verdeling volgens type van wetenschappelijke activiteit (O&O, O&V of W&T);
- het toetsen van de visie van de overheid m.b.t. het wetenschapsbeleid, m.a.w. of ze door de investeringen in het wetenschapsbeleid effecten op korte termijn dan wel resultaten op langere termijn heeft beoogd – en of deze doelstellingen ook werden bereikt;
- mogelijkheid tot evaluatie van betalings- en controleprocedures.

Zo vormt de bestedingsanalyse een rechtstreekse aanzet tot de doelmatigheidsanalyse. Deze is immers een analyse van de middelen, de activiteiten, de geleverde prestaties en ook de bereikte effecten in functie van de vooropgezette doelstellingen. De doelmatigheidsanalyse maakt daarbij gebruik van maatstaven en indicatoren en moet een beeld geven van de zuinigheid, efficiëntie en effectiviteit van het beleid. De bestedingsanalyse kan hiervoor een gefundeerde basis vormen.

Het HBPWB en de bestedingsanalyse zijn derhalve te gebruiken als instrumenten voor de bijsturing van het wetenschapsbudget en voor de allocatie van middelen over de verschillende wetenschapsdomeinen, types van onderzoek en instellingen.

Opmaak van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid en bestedingsanalyse

HORIZONTALAAL BEGROTINGSPROGRAMMA WETENSCHAPSBELEID

Voor de opmaak van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) gebeurt er een systematische gegevensinzameling van de “wetenschaps”-basisallocaties, en er is ook een analyse qua inhoudelijke invulling. Een groot gedeelte van de gegevens is afkomstig van de terzake bevoegde administraties en Vlaamse Openbare Instellingen.

Bij de opmaak van het HBPWB gelden volgende principes:

1° De cijfergegevens moeten vergelijkbaar zijn op federaal vlak en op internationaal niveau, waar alle data worden verzameld en gepubliceerd (Europese Unie en OESO).

De middelen voor Onderzoek en Ontwikkeling worden door de OESO in statistieken opgenomen, om de inspanningen van overheid en bedrijven op internationaal vlak te vergelijken. Daarom worden bij de opmaak van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid internationaal gangbare definities (zoals omschreven in de FRASCATI Manual) alsook de internationale nomenclatuur NABS gebruikt (definities zie hoofdstuk I.1).

2° Het HBPWB bevat alleen de vastleggingskredieten en vastleggingsmachtigingen. Deze geven de beleidsruimte aan voor een bepaald beleidsdomein. De ordonnanceringskredieten worden dus niet opgenomen.

Het “Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid” geeft het beleid weer dat de overheid rond wetenschap, technologie en innovatie wenst te voeren. Dit gebeurt door een overzicht van de beschikbare kredieten en de bijhorende inhoudelijke invulling.

3° Het HBPWB dient coherent en doorzichtig te zijn, op basis van volgende principes:

- Alle basisallocaties dienen duidelijk te verwijzen naar die wetenschappelijke activiteiten die ermee gefinancierd worden.
- Ze dienen daarenboven hun karakter van “Wetenschaps”-basisallocatie constant te behouden gedurende meerdere jaren. Zo wordt een analyse mogelijk over een langere tijdspanne.
- Het HBPWB moet een overzicht bieden over alle verschillende financieringsvormen, acties en programma's die samen het Vlaams wetenschapsbeleid uitmaken.
- Bij de overzichtstabellen met de kredieten wetenschapsbeleid, dient men per basisallocatie toelichtende teksten op te maken over de inhoud van de projecten en initiatieven waarvoor de fondsen worden aangewend.
- Het HBPWB moet ook voor belangrijke fondsen, wetenschappelijke instellingen en onderzoeksinstellingen een overzicht en toelichting van de belangrijkste beleidslijnen geven.

BESTEDINGSANALYSE WETENSCHAPSBELEID

Om de uitvoering van de bestedingsanalyse voor de departementale kredieten wetenschapsbeleid binnen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap mogelijk te maken, werd gedurende het jaar 1996 een grondig onderzoek opgezet naar een haalbare methodologie. Eind 1996 werd dit afgesloten met de identificatie van een aantal mogelijkheden. Aangezien uitsluitend ten behoeve van de bestedingsanalyse wetenschapsbeleid natuurlijk geen grondige wijzigingen aan het financieel systeem konden worden uitgevoerd, besliste men om pragmatisch te werk te gaan voor de uitvoering van de bestedingsanalyse wetenschapsbeleid.

Een eerste oefening werd uitgevoerd voor de bestedingsanalyse van het wetenschapsbudget 1997. In een eerste benadering werd deze analyse uitgevoerd door extractie van gegevens uit het financieel systeem: de begunstigde, het vastgelegde krediet, een summiere omschrijving van de bestemming van het krediet, de ordonnanceringsnummers die de dossieruitvoering begeleiden en het saldo van het vastleggingskrediet. Zo kan men de uitgaven op de wetenschapsbeleid-basisallocaties systematisch opvolgen, zij het dat de aldus bekomen informatie te beperkt is. De initiële opvolging via het financieel systeem, werd dan later aangevuld met de gegevens wetenschapsbeleid – via het invullen van een bestedingsfiche per vastleggingsdossier, met telkens een omschrijving van de bestemming der vastgelegde kredieten, de begunstigde(n), de kostensoort (personeel, werking, uitrusting, eventuele overhead), het voorwerp van de bestedingen: ofwel O&O (en welk type daarvan – fundamenteel, toegepast of beleidsgericht) of O&V resp. W&T, plus de NABS-code.

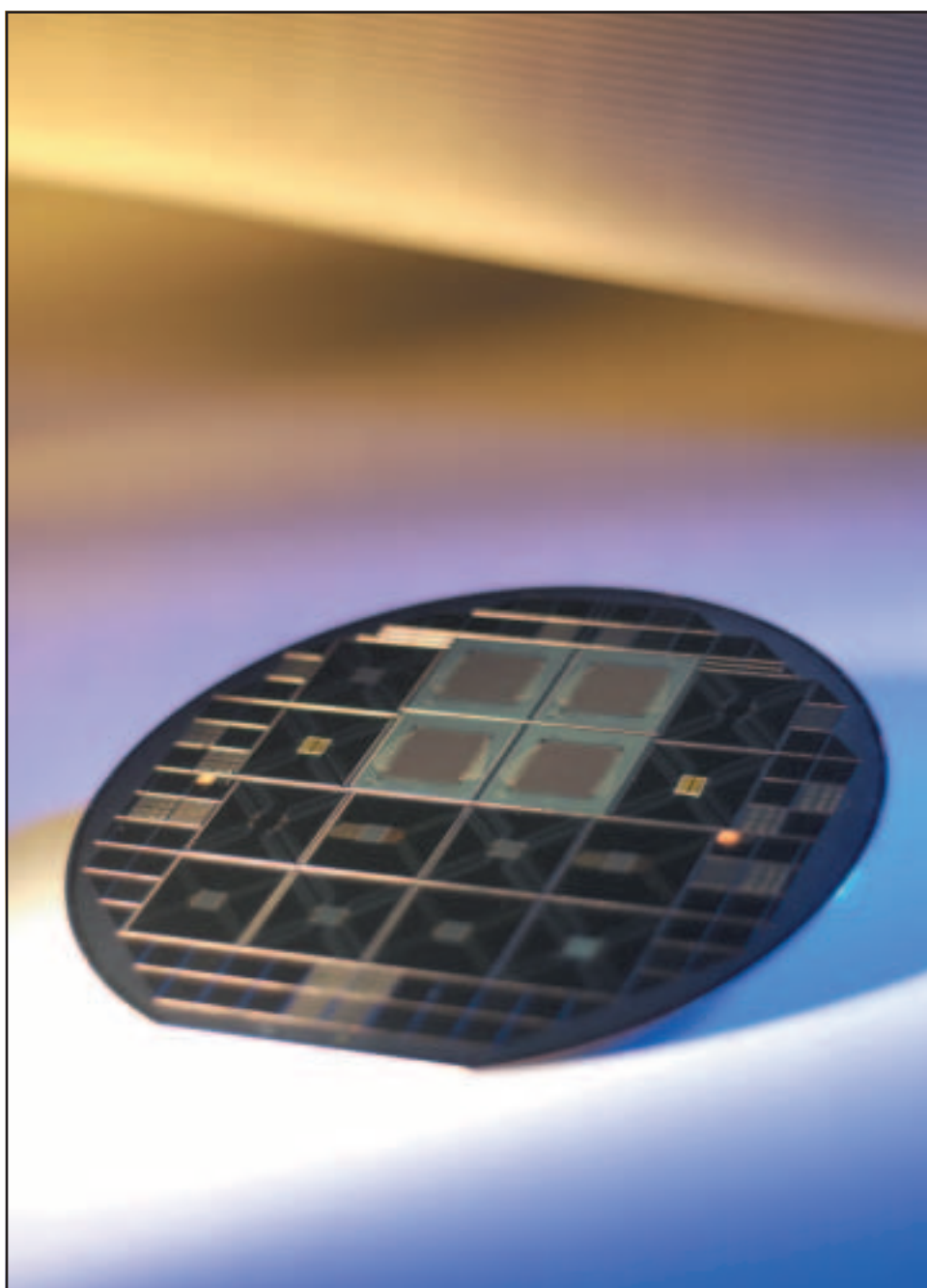
Uit de resultaten van deze eerste oefening bleek dat de bestedingsanalyse wetenschapsbeleid wel degelijk nuttig is als beleidsondersteunend instrument. Zo kon er uit afgeleid worden dat nagenoeg 100 % van het wetenschapsbudget reëel werd besteed en dat er dus een grote overeenkomst was tussen de geplande en de uiteindelijk uitgevoerde wetenschapsbegroting. Dit weliswaar mits bepaalde (meestal kleine) verschuivingen van kredieten op de W-BA's binnen de departementen – een normaal verschijnsel in de loop van de beleidsuitvoering.

De gebruikte methode met bestedingsfiches bleek echter niet voor herhaling vatbaar. Er is een meer structurele, geautomatiseerde methode nodig. De uitwerking van een geïntegreerd en geautomatiseerd systeem werd terug op de agenda geplaatst, ondermeer bij de structurering van het nieuw financieel systeem.

Voorlopig worden de bestedingen wetenschapsbeleid opgevolgd via het financieel systeem – de wetenschapsgegevens (O&O, O&V, W&T, NABS-code) worden ingevuld op basis van eigen analyses en overleg met de betrokken administraties. Dit wordt aangevuld met thematische bestedingsanalyses, zoals die reeds in diverse eerdere Speurgidsen werden gepubliceerd. De bestedingsanalyses van het wetenschapsbudget 1997 (reeds eerder in de Speurgids 1999 gepubliceerd), 1998, 1999 en 2000 via het financieel systeem worden gepubliceerd in Hoofdstuk IV.3 van deze Speurgids. De eerdere vaststelling wordt bevestigd dat het geplande Vlaams wetenschapsbudget ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd, en dat de middelen voor praktisch 100% worden besteed.

DEEL III

HORIZONTAAL BEGROTINGSPROGRAMMA WETENSCHAPSBELEID 2003

UTCS (ultra-thin chip stacking) siliciumschijf.
Copyright IMEC

Dit overzicht van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) voor 2003 omvat:

- de kredieten op de basisallocaties (BA's) behorend tot de "eigenlijke begroting wetenschapsbeleid", ondergebracht in de begrotingsprogramma's van:
 - organisatieafdeling 71 (Administratie Wetenschap en Innovatie, departement WIM):
 - 71.1 Algemeen wetenschapsbeleid;
 - 71.2 Wetenschappelijk onderzoek op initiatief van de vorser;
 - 71.3 Wetenschappelijk onderzoek met economische finaliteit;
 - 71.4 Strategisch en beleidsgericht onderzoek;aangevuld met enkele welbepaalde BA's, eveneens behorend tot het eigenlijke wetenschapsbeleid (zie verder);
 - organisatieafdeling 33 (Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek, departement Onderwijs): 33.1 (Hogescholenonderwijs), 33.2 (Universitair onderwijs); 33.3 (Coördinatie Hoger Onderwijsbeleid);
die rechtstreeks ressorteren onder de bevoegdheid van de minister van Onderwijs en Vorming of de minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening – of die onder de gedeelde bevoegdheid van beide vallen;
- de kredieten voor het "sectorale wetenschapsbeleid", voorzien op BA's die in de begroting ressorteren onder andere ministers van de Vlaamse regering.

Het overzicht van de kredieten voor wetenschap en technologie volgt de normale hiërarchische indeling van de administratieve begroting:

- departement
- organisatieafdeling (OA)
- begrotingsprogramma (progr.)
- basisallocatie (BA)

Het HBPWB groepeerde alle BA's voor het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid, met een overzicht van de beleidsmiddelen voor de diverse begrotingsprogramma's binnen de grote organisatieafdelingen. Die komen overeen met de administraties binnen een departement. De (begrotings)programma's zijn in feite de verschillende beleidsdomeinen die hieronder ressorteren. Zo hoort organisatieafdeling 42 bij de administratie Gezondheidszorg, met daarbinnen de programma's 42.1 (Volksgezondheid), 42.2 (Medisch-sociaal beleid) enzovoort.

De begrotingsprogramma's sommen de BA's op, steeds als een genummerd onderdeel van de administratieve begroting, met de kredieten die op de BA's zijn ingeschreven en gekoppeld aan hun bestemming.

De vijf eerste hoofdstukken van Deel III bieden een overzicht van de budgetten voor het wetenschapsbeleid voor 2003, op basis van de programma's. Daarbij geeft men alleen de beleidskredieten (vastleggingen) weer: niet-gesplitste en gesplitste kredieten, variabele kredieten en vastleggingsmachtigingen. Het zijn immers die kredieten die de beleidsruimte aangeven.

Elk hoofdstuk geeft eerst de toelichtende tekst, gevolgd door de tabel met de basisallocaties (kredieten in miljoen euro – mln. EUR). Elk begrotingsprogramma vermeldt per BA:

- KR 2003: het volledige krediet, ingeschreven op een bepaalde BA;
- WB 2003: het bedrag dat daadwerkelijk bestemd is voor wetenschapsbeleid. De rest gaat naar niet-wetenschappelijke activiteiten;
- O&O: het bedrag van de BA dat in 2003 bestemd is voor O&O (onderzoek en ontwikkeling);
- O&V: het bedrag van de BA dat in 2003 bestemd is voor O&V (onderwijs en vorming);
- W&T: het bedrag van de BA dat in 2003 bestemd is voor W&T (wetenschappelijke en technologische dienstverlening);
- MOO: de multiplier voor O&O;
- MOV: de multiplier voor O&V;
- MWT: de multiplier voor W&T.

Deze multiplicatoren geven aan welke proportie van het krediet resp. bestemd is voor O&O, O&V of W&T. De som daarvan is uiteraard gelijk aan het deel van het BA dat gaat naar wetenschapsbeleid.

Tevens wordt de NABS-code vermeld voor het O&O deel van de BA's. De lijst daarvan volgt aan het einde van deze inleiding. Telkens volgen ook de globale sommen voor de BP's 71.1, 71.2, 71.3 en 71.4. Het sectorale wetenschapsbeleid vermeldt de totalen per departement.

Hoofdstuk III.6 geeft een bondig overzicht van de nieuwe beleidsmiddelen en beleidsaccenten voor het "eigenlijke wetenschapsbeleid". Hiertoe worden gerekend de programma's van organisatieafdeling 71 (Administratie Wetenschap en Innovatie) én van (bepaalde) BA's van organisatieafdeling 33 van het departement Onderwijs. Deze bundeling van beide OA's werd doorgevoerd vanwege verschuiving van bepaalde basisallocaties vanuit de OA 71 naar OA 33, waardoor de beleidskredieten voor de universiteiten meer werden gegroepeerd, samengaand met het toenemend belang van de werkingsuitkeringen van de universiteiten voor het beleid terzake. Vanaf 2003 worden ook enkele BA's van 33.1 (Hogescholenonderwijs) toegevoegd in het kader van de herstructurering van het hoger onderwijs, met de invoering van de bachelor-masterstructuur (BAMA-structuur) – zoals uitvoerig belicht in hoofdstuk III.5-OND.

De evolutie van deze middelen wordt geschetst over de periode 1995-2003.

Hoofdstuk III.7 hergroepeert de middelen voor wetenschap en technologie, volgens de indelingen zoals men die ook de voorgaande jaren hanteerde, en die gebaseerd zijn op de bestemming van de gelden: de vrije middelen voor het niet-gericht, grensverleggend onderzoek, de globale fondsen voor het industrieel onderzoek enz. Dit geeft dan ook een duidelijk beeld van de budgetverdeling over de grote actievelen, evenals de evolutie over de periode 1993-2003.

Hoofdstuk III.8 geeft een benaderende berekening de O&O-kredieten als % van het Bruto Binnenlands Product-Vlaanderen, en dit geplaatst in internationaal perspectief.

De cijfers in het HBPWB 2003 betreffen de initiële kredieten van de begroting 2003, opgenomen in het "Decreet houdende de Algemene Uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2003, aangenomen door het Vlaams parlement op 18 december 2002".

In de loop van het jaar kunnen nog wijzigingen van de kredieten volgen, in functie van de beleidsinitiatieven. Er kunnen budgettaire aanpassingen zijn voor de bestaande W-BA's of er worden nieuwe BA's gecreëerd. Al deze mutaties figureren in de "definitieve" aangepaste wetenschapsbegroting. Het zijn deze cijfers die uiteindelijk worden overgemaakt aan het federale niveau, dat ze op zijn beurt doorgeeft naar het internationale niveau (OESO en Europese Unie). Binnen het globale wetenschapsbudget blijken de verschillen doorgaans miniem.

De reden waarom hier de initiële kredieten worden vermeld, ligt voor de hand: gezien de Speurgids informatie moet bieden aan alle betrokkenen bij het Vlaams wetenschapsbeleid, dient de publicatie zo vroeg mogelijk te gebeuren. Men kan dus niet wachten op de door het Vlaams Parlement goedgekeurde aangepaste begroting. Maar het is ook de bedoeling om een zekere consistentie in de gegevens en tijdreeksen aan te houden. Ook de analysetabellen in hoofdstuk III.7 zijn gebaseerd op de initiële kredieten, ook daar is coherentie belangrijk.

Lijst van NABS-codes (met enkele gedetailleerd met twee cijfers)

- 1 EXPLORATIE EN EXPLOITATIE VAN HET AARDSE MILIEU
- 2 INFRASTRUCTUUR EN RUIMTELIJKE ORDENING
 - 2.0 Algemeen onderzoek
 - 2.1 Ruimtelijke ordening
- 3 MILIEUBEHEER EN MILIEUZORG
 - 3.0 Algemeen onderzoek
 - 3.1 Bescherming van atmosfeer en klimaat
 - 3.2 Bescherming van de buitenlucht
 - 3.3 Vast afval
 - 3.4 Bescherming van oppervlaktewater
 - 3.5 Bescherming van bodem- en grondwater
 - 3.6 Bestrijding van lawaai en trillingen
 - 3.7 Bescherming van soorten en habitats
 - 3.8 Bescherming tegen natuurrampen
 - 3.9 Bescherming tegen radioactieve straling
 - 3.10 Overig milieuonderzoek
- 4 BESCHERMING EN BEVORDERING VAN DE MENSELIJKE GEZONDHEID
- 5 PRODUCTIE, DISTRIBUTIE EN RATIONEEL GEBRUIK VAN ENERGIE
- 6 LANDBOUWPRODUCTIE EN TECHNOLOGIE
 - 6.0 Algemeen onderzoek
 - 6.1 Dierlijke producten
 - 6.2 Visserij en visteelt
 - 6.3 Diergeneeskunde
 - 6.4 Plantaardige producten
 - 6.5 Bosbouw en houtproductie
 - 6.6 Levensmiddelentechnologie
 - 6.9 Overig onderzoek betreffende landbouwproductie en -technologie
- 7 INDUSTRIËLE PRODUCTIE EN TECHNOLOGIE
- 8 MAATSCHAPPELIJKE STRUCTUREN EN RELATIES
 - 8.0 Algemeen onderzoek
 - 8.1 Onderwijs, opleiding, permanente educatie en omscholing
 - 8.2 Culturele activiteiten
 - 8.3 Beheer van bedrijven en instellingen
 - 8.4 Verbetering van de arbeidsomstandigheden
 - 8.5 Socialezekerheidsstelsel
 - 8.6 Politieke structuur van de samenleving
 - 8.7 Sociale verandering, sociale processen en sociale conflicten
 - 8.9 Overig maatschappelijk onderzoek
- 9 EXPLORATIE EN EXPLOITATIE VAN DE RUIMTE
- 10 ONDERZOEK GEFINANCIERD UIT ALGEMENE UNIVERSITEITSFONDSEN
- 11 NIET-TOEPASSINGSGERICHT ONDERZOEK
- 12 ONDERZOEK IN DE CIVIELE SECTOR
- 13 DEFENSIE

Hoofdstuk III.1

Algemeen wetenschapsbeleid

Het programma 71.1 overkoepelt alle uitgaven voor het “Algemeen wetenschapsbeleid”. Dit omvat de vereiste activiteiten voor de globale conceptie, uitwerking en evaluatie van het Vlaamse wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid. Ook de instrumenten voor de ondersteuning ervan, de bekendmaking en de integratie op het internationale forum vallen binnen dit pakket. De uitgaven werden begroot op 14,087 mln. EUR.

Het begrotingsprogramma heeft volgende strategische doelstellingen:

1. Beleidsvoorbereiding, uitvoering en opvolging van het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid rationaliseren;
2. Wetenschapsvoorlichting: het maatschappelijk draagvlak van het wetenschaps- en technologiebeleid versterken;
3. De collectieve elektronische infrastructuur van de universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten versterken.

Om deze strategische doelstellingen te realiseren, staan de volgende operationele doelstellingen voorop:

1. Transparante beleidsstructuren;
2. Een evenwichtige beleidsadviesgeving;
3. Wetenschappelijke onderbouwing van de genomen initiatieven;
4. Het wetenschappelijk en technologisch potentieel van de bevolking verhogen door levenslang leren;
5. Aanmoedigen van het ondernemerschap bij Vlaamse jongeren en het grote publiek;
6. Informatie over wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen voor het grote publiek;
7. Het uitbouwen van een krachtig elektronisch netwerk in Vlaanderen.

BA 12.01 Uitgaven m.b.t. conceptie, voorbereiding en uitvoering van wetenschappelijke acties

Op deze BA is 0,581 mln. EUR voorzien. Het budget dient o.m. voor het realiseren van de eerste operationele doelstelling: het creëren van transparante beleidsstructuren. Prestaties hiervoor zijn o.a. beleidsadviesgeving aan de Vlaamse regering over de werking van de onderscheiden instellingen en administraties, de organisatie van overleg en het uitvoeren van de doorlichtingen.

Tevens is het de bedoeling om de indicatoren voor Wetenschap, Technologie en Innovatie (WTI) verder te ontwikkelen en op te bouwen, in de context van het federale en internationale niveau. Dit gebeurt in samenwerking met het Steunpunt O&O Statistiek (zie ook BA 33.04 van hoofdstuk III.4).

Belangrijk in dit geheel zijn de overheidsinspanningen voor onderzoek, technologie en innovatie op Vlaams niveau. Om dit op te volgen, is er sinds 1996 het jaarlijkse Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB). Men volgt daarbij niet enkel het cijfermateriaal op maar ook de jaarlijks uitgezette beleidslijnen en dito accenten – en de daarbij horende kredieten. Deze diepgaande analyse van de Vlaamse begroting voor het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid vormt een krachtig instrument voor dit hele beleidsluik.

Bovendien zijn er ook de bestedingsanalyses wetenschapsbeleid: op basis van gegevens uit het financieel systeem (aangevuld met eigen analyses), maar ook thematische bestedingsanalyses voor bepaalde sectoren. Men gaat na of het wetenschapsbudget in zijn geheel werd besteed, en aan wat. Anderzijds volgt men voor grote sectoren (fundamenteel onderzoek, wetenschappelijke instellingen, e.d.) de aard van de bestedingen en hun evolutie op. De werkzaamheden rond wetenschapsbegroting en bestedingsanalyses vinden hun neerslag in deze Speurgids, die onder tusschen in 2003 aan zijn achtste editie toe is. Er is ook een Engelstalige versie die de internationale uitstraling van het Vlaams wetenschapsbeleid verzekert. Zowel de Nederlandstalige als Engelstalige versie (ook de vorige jaargangen) staan via het Internet ter beschikking op www.innovatie.vlaanderen.be/beleid/index.htm.

Daarnaast worden voor de WTI-indicatoren en -statistieken uiteraard ook het overleg en de interactie verzekerd met het federale en internationale niveau, evenals de samenwerking met de Vlaamse administratieve structuren – zoals de Administratie Planning en Statistiek (APS), en vanaf nu dus ook in samenwerking met het Steunpunt O&O statistieken.

BA 12.03 Popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie en

BA 33.01 Subsidies allerhande m.b.t. de bekendmaking van het wetenschapsbeleid en het wetenschappelijk onderzoek

Op deze beide BA's samen staat 5,054 mln. EUR ingeschreven (4,645 mln. op BA 12.03). Het beleid inzake Wetenschapsinformatie en Innovatie blijft een belangrijk aandachtspunt binnen het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid. De achterliggende strategische doelstelling is het versterken van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap, techniek en technologische innovatie – in een wereld die steeds verder evolueert naar een kennismaatschappij.

Om deze strategische doelstelling te onderbouwen, is het jaarlijkse actieplan Wetenschapsinformatie en Innovatie het instrument van de Vlaamse overheid – meer bepaald voor de Vlaamse ministers van Onderwijs en Vorming en van Financiën en Begroting, Innovatie, Ruimtelijke Ordening en Media. Dit actieplan is ingebed in het globale wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid.

Voor de concrete doelstellingen ervan wordt verwezen naar de vorige speurgids.

In de loop van 2002 werd – volgend op de resultaten van het startonderzoek Wetenschapsinformatie – werk gemaakt van de structurele samenwerking tussen de bevoegdheidsdomeinen Onderwijs en Wetenschaps- en Technologisch Innovatiebeleid. In eerste instantie kwam er een overleggroep Onderwijs – Wetenschap en Technologie, om concreet vorm te geven aan de samenwerking van beide bevoegdheidsdomeinen rond de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie. Het betreft hier vooral de realisatie van de doelstelling “Het wetenschappelijk en technologisch potentieel van de bevolking verhogen door levenslang leren”. In deze overleggroep zetelen vertegenwoordigers van de kabinetten en administraties.

Men moet deze doelstelling o.a. ondersteunen door jongeren alvast in hun gehele schoolcarrière te wijzen op het belang van wetenschap en technologie voor hun toekomst. In deze kennismaatschappij zullen niet alleen steeds meer hooggeschoolden nodig zijn, maar zal iedereen over een minimale kennis van wetenschap en technologische innovatie moeten beschikken om te kunnen deelnemen aan de kennismaatschappij. Jong beginnen is alvast de boodschap, een conclusie die ook bleek uit de internationale EU-conferentie betreffende “Wetenschap en Samenleving” die n.a.v. het Belgisch EU-voorzitterschap door Vlaanderen werd georganiseerd

De eerder vermelde versterkte samenwerking tussen Onderwijs en Wetenschap en Innovatie zal deze doelstelling verder vorm geven en bijdragen aan de realisatie ervan door een gecoördineerde aanpak, die gericht is op de gehele schoolcarrière en die maximaal afstemt op beide beleidsdomeinen.

Het aanknopingspunt dat men hierbij vooral hanteert, is de degelijke en pedagogisch verantwoorde invulling van het onderdeel Technologische Opvoeding van de eindtermen in het onderwijs. Dit onderdeel is nl. – vooral voor het basisonderwijs – het meest geschikt om acties ter popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie in te bedden.

In de schoot van de hoger vermelde overleggroep werden in de loop van 2002 dan ook twee (onderwijs)werkgroepen opgericht, een werkgroep BasisOnderwijs (BaO) en een werkgroep Secundair Onderwijs (SO) die rond de problematiek van Technologische Opvoeding zouden werken, om een betere invulling in de klaspraktijk te verzekeren. Beide werkgroepen dienen – binnen een bepaald referentiekader – goede praktijkvoorbeelden op te sporen en/of bij te sturen en anderzijds degelijke implementatietechnieken uit te werken.

Deze werkgroepen dienen verder te worden ondersteund door een netwerk, om de verzamelde inzichten, praktijkvoorbeelden, implementatiemethodes, ... in de onderwijspraktijk te integreren en een eerstelijnszorg aan te bieden voor de leerkrachten. Uit het startonderzoek bleek namelijk dat het hieraan nog ontbrak. In een latere fase kan een dergelijk netwerk ook ingeschakeld worden voor nascholing en ondersteuning binnen de lerarenopleiding. Een dergelijk netwerk is reeds voorhanden voor het basisonderwijs – het netwerk TOBO. De daar aanwezige expertise is van die aard dat men nascholing en ondersteuning in de lerarenopleiding kan voorzien.

Het is de bedoeling om voor het secundair onderwijs ook een equivalent – TOSO – uit te bouwen. Beide netwerken worden aangestuurd vanuit de administratie (Wetenschapsinformatie).

Binnen het actieplan kaderde verder ook “het grote sEKSPERIMENT”, een interactieve tentoonstelling over de talenten van mannen en vrouwen. Naast wetenschappelijke en technische vaardigheden komen ook biologische verschillen aan bod. Deze tentoonstelling, opgesteld in Technopolis, is het eerste project binnen het actieplan dat expliciet het ‘genderthema’ bevat en dan vooral verwijst naar vrouwen en wetenschap.

Het actieplan Wetenschapsinformatie en Innovatie 2003 wordt i.f.v. de resultaten van het vermelde startonderzoek en andere toekomstige studies over wetenschapsinformatie (door de monitoringfunctie) verder uitgewerkt en georiënteerd conform de onderscheiden doelstellingen.

Op basis van deze oriëntering maakt men tevens verder werk van (expertise)netwerkvorming en van een top-down en bottom-up benadering van de beleidscyclus. Bedoeling is ook het veld van actoren te versterken en partijen die een meerwaarde kunnen bieden aan het actieplan, op een meer structurele wijze in te schakelen. Tevens zal blijvend aandacht gaan naar de genderproblematiek; waar mogelijk wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de ontwikkelingen binnen het “Wetenschap en Samenleving”-actieplan van de EU.

Binnen het actieplan worden de middelen ofwel ingedeeld volgens de bottom-up-benadering (of projecten gegroeid vanuit het veld) of de top-down-benadering (projecten op initiatief van de overheid). Voor beide benaderingswijzen is het steeds de administratieve entiteit Wetenschapsinformatie die instaat voor het toezicht op de kwaliteitsvolle en correcte uitvoering door derden ofwel voor de uitvoering zelf.

1. Bottom-up-benadering:

Hierbinnen situeren zich de projecten die vanuit het veld zijn gegroeid. Hierbinnen worden drie niveaus onderscheiden:

- a. Zaainiveau:* ter ondersteuning van waardevolle initiatieven of projecten die bottom-up zijn gegroeid en dus al een zekere vorm hebben, en waarvan het opportuun is ze in te schakelen in het actieplan. Deze initiatieven zijn meestal kleinschalig en hebben een beperkte aanzet nodig om gerealiseerd te worden.

- b. *Doorgroei- of maturiteitsniveau:* binnen dit niveau treden waardevolle projecten en actoren met elkaar in competitie; men selecteert en ondersteunt de beste, via de oproep voor voorstellen voor projecten Wetenschapsinformatie.
- c. *Consolidatieniveau:* actoren die vanwege hun expertise of ervaring een permanente meerwaarde kunnen bieden aan het actieplan, worden op een meer structurele manier ingeschakeld door ondersteuning van langere duur. Voorbeelden zijn o.m. het doe-centrum Technopolis, Netwerk TOBO, de volkssterrenwachten, de wetenschappelijke wedstrijden (Olympiades), stichting R.V.O., ... Deze instellingen voeren via hun eigen werking een aantal vaste acties uit, die zijn gedefinieerd binnen het actieplan.

2. Top-down-benadering

Hier situeren zich de projecten die vanuit het beleid zelf worden gedefinieerd en waarvan de uitvoering meestal door Wetenschapsinformatie zelf zal worden waargenomen. Het kan deze uitvoering echter ook uitbesteden, via een competitie waar vooral de structurele partners, maar ook andere partijen met relevante expertise kunnen meedingen.

BA 12.06 Allerhande opdrachten met betrekking tot het Vlaams Elektronisch Netwerk

BA 41.05 Subsidie Vlaams Elektronisch Netwerk

In 2001 werden voor 2,5 mln. EUR subsidies uitgetrokken om aan de Vlaamse hogescholen, net als de universiteiten, een efficiënte aansluiting te geven op BELNET. Die actie was een succes. Nagenoeg alle hogescholen sloten zich aan op het federale onderzoeksnetwerk. De gezamenlijke aansluitcapaciteit op het Internet van de hogescholen is gestegen van 7 Mbps in 2000 tot bijna 120 Mbps in 2002!

Deze actie was weliswaar een goede stap vooruit, doch hiermee is een hoogperformante O&O-netwerkinfrastructuur nog niet gerealiseerd. Enerzijds zijn er instellingen die nog niet aan bod kwamen, zoals het datacentrum VLIZ, een aantal Vlaamse wetenschappelijke instellingen ... Anderzijds dragen de wel aangesloten instellingen een recurrente kost die soms hun financiële draagkracht overschrijdt. Voor die instellingen is blijvende toegang tot dit krachtig onderzoeksnetwerk enkel mogelijk mits recurrente subsidiëring door de Vlaamse overheid. De reden ligt hier vooral bij de aanzienlijke kosten voor de huurlijnen.

Om hieraan tegemoet te komen, onderzocht men in 2002 de opportuniteit om het eigen glasvezelnetwerk van de Vlaamse Gemeenschap in te schakelen in de netwerkinfrastructuur voor onderzoek, waarbij BELNET wel zou blijven instaan voor het gegevenstransport. Een dergelijk scenario zou een goedkope en duurzame oplossing bieden. Uit onderzoek bleek dat dit voorstel momenteel niet haalbaar is.

Het beschikbare budget van 2,5 mln. EUR (op de beide BA's samen) voor 2003 zal bijgevolg worden gebruikt om de elektronische netwerking van de Vlaamse onderzoekers verder te ondersteunen via subsidies. Hierbij worden de hogescholen gesubsidieerd voor de kosten om aangesloten te kunnen blijven bij BELNET. Anderzijds betoelaagt men ook de andere instellingen uit het onderzoeksveld, die nog niet aan bod kwamen.

In de loop van 2003 wordt er een meerjarenplan opgemaakt, dat naast de realisatie van een hoogperformante O&O-netwerkinfrastructuur ook initiatieven uitwerkt ter bevordering van het gebruik ervan voor onderzoek.

BA 12.20 Allerhande communicatie-initiatieven met betrekking tot wetenschap, technologie en innovatie

Voor de communicatie-initiatieven (zoals website, publicaties, mediaruimte, communicatie-campagnes, ...) van de administratie Wetenschap en Innovatie werd een vastleggingskrediet van 0,253 mln. voorzien.

BA 12.28 Onderzoek onder leiding van de Vlaamse minister voor wetenschapsbeleid en technologie

Deze kredieten (0,347 mln. EUR) financieren specifieke projecten inzake beleidsondersteuning.

BA 33.03 Subsidie aan de Stichting Flanders Technology International (FTI)

De middelen voor wetenschapsinformatie zijn hoofdzakelijk gegroepeerd in de twee hoger besproken BA's 12.03 en 33.01. Daarnaast moet men echter ook de middelen voor de subsidie van 2,132 mln. EUR aan de Stichting FTI/Technopolis meerekenen. Globaal gezien bedraagt het totaal van de betrokken middelen 7,186 mln. EUR voor 2003: ter popularisering van wetenschap en technologie, bekendmaking van beleid en wetenschappelijk onderzoek en communicatie over deze onderwerpen. De uitvoering van het actieplan wordt in hoge mate uitbesteed aan derden. De voornaamste daarvan zijn de structurele partners – één van de belangrijkste is de Stichting FTI (m.i.v. Technopolis) – waarvan de samenwerking met de Vlaamse Gemeenschap wordt geregeld via een overeenkomst.

De Stichting FTI is actief in de wetenschapsvoorlichting, met als doel om “wetenschap en technologie dichterbij de mens te brengen”. FTI is als dusdanig belast met de exploitatie van Technopolis, het Vlaams doe-centrum voor wetenschap en technologie dat begin 2000 zijn deuren opende.

BA 41.01 Subsidie aan de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten

De subsidie bedraagt 0,750 mln. EUR. Een van de doelstellingen van de Koninklijke Academiën is het creëren van een band tussen wetenschappers van de gemeenschappen en van andere landen, naast advies aan de regeringen.

Onderzoek leidt automatisch tot een steeds grotere specialisering. Daardoor dreigt echter het gevaar dat het toepassingsgebied en het blikveld te sterk vernauwen. Om dit tegen te gaan, werd het Vlaams Academisch Centrum voor Wetenschappen en Kunsten (VLAC) opgezet. Dit centrum vormt een interdisciplinaire ontmoetingsplaats, waar Vlaamse onderzoekers voor langere periodes kunnen samenwerken met gerenommeerde buitenlandse vorsers. Zo ontstaat een kader voor reflectie, waarbij de interactie tussen actoren uit diverse disciplines leidt tot een verhoogd wetenschappelijk potentieel.

De financiering van het Vlaams Kennis- en Cultuurforum gaat vooral naar verblijfsvergoedingen voor buitenlandse toponderzoekers, tijdelijke suppleantiepremies voor Vlaamse onderzoekers en werkingskosten voor maximum vijftientig disciplinegerichte Vlaamse contactgroepen (Contactfora).

BA 41.03 Dotatie aan de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid bestaat uit de voorzitter en 16 leden: 6 daarvan worden voorgedragen door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en 6 door de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV). De voorzitter en 4 leden worden benoemd door de Vlaamse minister voor Wetenschap en Technologie.

Vijf ambtenaren nemen met raadgevende stem deel aan de vergaderingen. De Raad geeft (desgevraagd of op eigen initiatief) advies over algemene of specifieke punten in het wetenschaps- en technologiebeleid en de positie die Vlaanderen daarbij inneemt. Om zijn adviezen voor te bereiden, beschikt de raad over vier permanente commissies: Wetenschapsbeleid, Technologiebeleid, Federale & Internationale Samenwerking en Begroting & Financiën. Voor het onderzoek van bijzondere vraagstukken en voor studieopdrachten, kan de Raad een beroep doen op ad hoc werkgroepen of externe deskundigen. De dotatie bedraagt 0,252 mln. EUR.

BA 41.04 Subsidie i.v.m. de inventarisatie van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek (IWETO.)

IWETO verschaft informatie over het Vlaamse onderzoeksgebeuren, met als dubbel doel de verhoging van de zichtbaarheid en de toegankelijkheid van het Vlaams onderzoek. Tegelijk is de databank bestemd voor de ondersteuning van project- en programma-management, monitoring, evaluatie en beleid. De inventaris omvat alle disciplines.

In 2002 werd een nieuwe website operationeel die volledig gebaseerd is op de informatie-modellering, die het resultaat is van de re-engineeringsbeweging 1999-2001. Deze modellering

is een voorafbeelding van het nieuwe CERIF2000 onderzoeksinformatie-formaat, dat momenteel in Europese context wordt gefinaliseerd, o.m. met de medewerking van IWETO binnen de context van EuroCRIS (www.eurocris.org). De nieuwe site biedt een originele, gebruiksvriendelijke interface die de gebruiker op een intuïtieve manier begeleidt bij 3 verschillende zoekwijzen: een eenvoudige opzoeking, een geassisteerde opzoeking met voorafgaande “look-up” mogelijkheden (o.m. onderwerp via classificatie of trefwoord, personen, organisatie-eenheden, enz.) en een gedetailleerd zoekscherm.

Het nieuwe model beslaat volgende informatie-elementen, die men gezamenlijk of afzonderlijk kan benaderen:

TEAM: krachtlijnen en realisaties van de Vlaamse onderzoeksploegen;

PROJECT: lopende onderzoeksprojecten;

EXPERT: consultancy, diensten en onderzoekstechnieken aangeboden aan derden;

COOP: internationale en transregionale samenwerkingsverbanden;

EQUIP: hoogtechnologische apparatuur, beschikbaar in Vlaanderen, die ook door derden kan worden gebruikt;

PERSOON: overzicht van de beschikbare gegevens in de databank.

Nederland bouwde een vergelijkbaar systeem uit rond onderzoeksinformatie: de Nederlandse Onderzoeks Databank (NOD). Tussen IWETO en NOD bestaat een jarenlange afspraak voor het toegankelijk maken van de Nederlandse gegevens ten bate van Vlaamse onderzoekers en omgekeerd. Dit schept een bijkomend kanaal waarlangs Vlaamse en Nederlandse onderzoekers elkaar efficiënt kunnen vinden. De samenwerking was aanvankelijk beperkt tot het uitwisselen van projectgegevens. Dit wordt in 2002 vervangen door een hyperlink naar het volledige gegevensaanbod op elkaanders website.

De 0,210 mln. EUR op de BA 41.04 betreft het subsidiebudget aan de universiteiten, meer bepaald voor de bijdrage van de overheid in de kosten van de lokale gegevensinzameling.

BA 41.06 Subsidie aan de Stichting Technologie Vlaanderen

De subsidie aan STV bedraagt 1,973 mln. EUR.

STV-Innovatie & Arbeid is als specifiek onderzoekscentrum van de Vlaamse sociale partners ingebed in de structuur van de Sociaal Economische Raad van Vlaanderen (SERV). STV heeft tien voltijdse wetenschappelijke medewerk(st)ers in dienst, voor onderzoeksprojecten op individuele basis.

De *projectthema's* sluiten aan bij concrete problemen of vragen van sociale partners – het betreft dan het zoeken van ondernemingen naar evenwicht tussen technologische innovatie, organisatorische vernieuwing en nieuwe vormen van inzet van arbeid. De projecten hebben steeds betrekking op (sub-)sectoren, ofwel op meerdere ondernemingen over sectorale grenzen heen. Ze hebben steeds een paritair karakter.

STV-Innovatie & Arbeid voert grosso modo twee types van onderzoeken uit.

Een eerste type is het *kwalitatieve onderzoek* naar een bepaalde vernieuwing of thematiek, op basis van gevalstudies of van beperkte enquêtes. Op dit ogenblik zijn volgende projecten in uitvoering of in voorbereiding: klantgericht management in de voedingsdistributie; eindeloopbaanbeleid in de social-profit- en in de private sector; kwaliteitszorg in de grafische sector en volcontinu ploegensystemen in de industrie.

Een tweede projecttype is gebaseerd op *representatieve surveys* en wil grote trends in kaart brengen rond organisatievernieuwing en inzet van arbeid. Daartoe wordt een driejaarlijkse screening uitgevoerd bij een representatief staal van ondernemingen uit alle sectoren in Vlaanderen (in 1998, 2001, volgende screening in 2004). Op dit ogenblik worden volgende surveys uitgevoerd of gepland: sectorale screening van organisatie & arbeid bij de zakelijke en intellectuele dienstverlenende ondernemingen; werkdruk in de confectie-industrie in de textielverzorgingssector en in KMO's; stress bij docenten en administratief personeel in hogescholen; kwaliteits-

zorg in de grafische sector; humanisering van volcontinu ploegensystemen in de industrie; flexibilisering in de sector van de audiovisuele media.

Naast het uitvoeren van onderzoek, investeert STV-Innovatie & Arbeid veel energie in het *valoriseren* van de resultaten en het bruikbaar maken ervan voor alle sociale partners. De vier stafmedewerkers en de vormingsverantwoordelijke coördineren het publicatiebeleid (o.a. de STV-Brochures en STV-Berichten) en de vormingsactiviteiten. Het STV-team wordt jaarlijks meer dan 120 maal ingezet in vormings-initiatieven voor managementkringen, syndicale vertegenwoordigers, paritair samengestelde doelgroepen enz. Op jaarbasis worden 4 à 5 seminars of studiedagen georganiseerd, waarop men de onderzoeksresultaten voorstelt.

De informatie in het *STV-Documentatiecentrum* kan na afspraak geconsulteerd worden.

Resultaten van vroegere projecten, de volledige publicatielijst (meer dan 150 rapporten en 50 brochures), een voorstelling van alle activiteiten & recent geplande initiatieven en van contactpersonen vindt men terug op de website: <http://www.serv.be/stv/>

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
DEPARTEMENT WETENSCHAP, INNOVATIE EN MEDIA											
71	Administratie Wetenschap en Innovatie										
71.1	Algemeen wetenschapsbeleid										
71.1	1201	0,00	0,00	1,00	0,581	0,581	0,000	0,000	0,581		Uitgaven m.b.t. de conceptie, voorbereiding en uitvoering van wetenschappelijke acties
71.1	1203	0,00	0,00	1,00	4,645	4,645	0,000	0,000	4,645		Popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie
71.1	1206	0,00	0,00	1,00	1,011	1,011	0,000	0,000	1,011		Allerhande opdrachten met betrekking tot het Vlaams Elektronisch Netwerk
71.1	1220	0,00	0,00	1,00	0,253	0,253	0,000	0,000	0,253		Allerhande communicatie-initiatieven met betrekking tot wetenschap, technologie en innovatie
71.1	1228	1,00	0,00	0,00	0,347	0,347	0,347	0,000	0,000	12	Onderzoek onder leiding van de Vlaamse minister voor Wetenschapsbeleid en Technologie
71.1	3301	0,00	0,00	1,00	0,409	0,409	0,000	0,000	0,409		Subsidies allerhande met betrekking tot de bekendmaking van het wetenschapsbeleid en het wetenschappelijk onderzoek
71.1	3303	0,00	0,00	1,00	2,132	2,132	0,000	0,000	2,132		Subsidie aan de stichting Flanders Technology International (FTI)
71.1	4101	0,40	0,00	0,60	0,750	0,750	0,300	0,000	0,450	12	Subsidie aan de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten
71.1	4103	0,00	0,00	1,00	0,252	0,252	0,000	0,000	0,252		Dotatie aan de Vlaamse Raad voor het Wetenschapsbeleid
71.1	4104	0,00	0,00	1,00	0,210	0,210	0,000	0,000	0,210		Subsidie in verband met de inventarisatie van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek (IWETO)
71.1	4105	0,00	0,00	1,00	1,524	1,524	0,000	0,000	1,524		Subsidie Vlaams elektronisch netwerk
71.1	4106	1,00	0,00	0,00	1,973	1,973	1,973	0,000	0,000	8	Subsidie Stichting Technologie Vlaanderen
Totaal					14,087	14,087	2,620	0,000	11,467		

Wetenschappelijk onderzoek op initiatief van de vorser

Programma 71.2 omvat kredieten ter financiering en ondersteuning van het fundamenteel, grensverleggend onderzoek. Het betreft in essentie het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO-Vlaanderen). Daarnaast omvat het nog enkele specifieke uitgavenposten, omdat de budgetten ofwel dienen voor fundamenteel onderzoek ofwel voor begeleidende maatregelen die dat soort onderzoek versterken. De uitgaven werden begroot op 86,344 mln. EUR.

Het programma heeft als alomvattende strategische doelstelling: het versterken van het grensverleggend onderzoek op initiatief van de vorser. Om dit te realiseren, stelt men de volgende operationele doelstelling voorop: versterking van de financiering van fundamenteel onderzoek via het FWO-Vlaanderen – en dit op basis van interuniversitaire competitie.

Vanwege de in het regeerakkoord aangekondigde afbouw van de kleine financieringskanalen voor onderzoek, en de stroomlijning en vereenvoudiging van de regelgeving, worden vanaf 2003 de middelen voor de internationale wetenschappelijke samenwerking met prioritaire landen (voorheen ingeschreven op dit programma) integraal overgeheveld naar de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten. In dezelfde context voegt men ook de middelen voor de aankoop van (abonnementen op) bibliografische bestanden en tijdschriften in elektronische vorm, (voorheen ingeschreven op dit programma), bij de werkingstoelagen van de universiteiten, hogescholen, Vito, IMEC en ITG.

De middelen voor de Bijzondere Onderzoeksfondsen werden reeds in 2002 overgedragen naar programma 33.2. De bestemming van de gelden bleef behouden: financiering van grensverleggend onderzoek op initiatief van de onderzoeker en via een intra-universitaire selectie. Samen met de werkings- en investeringstoelagen vormen de Bijzonder Onderzoeksfondsen de basisfinanciering van de universiteiten. Het was dan ook logisch deze middelen samen te brengen in één programma.

BA 12.24 Uitgaven in het kader van de internationale wetenschappelijke samenwerking

Op deze BA is voor 2003 een krediet van 1,274 mln. EUR voorzien.

De beslissing van de Vlaamse regering (1 februari 2002) tot heroriëntering van het programma ‘Bilaterale Wetenschappelijke en Technologische Samenwerking’ en overheveling van de kredieten naar de betrokken instellingen, werd afgerond. Vanaf 2003 is het volledig bedrag – oorspronkelijk centraal beheerd voor de bilaterale wetenschappelijke samenwerking – geïntegreerd in het BOF en in de werkingsmiddelen van Vito, IMEC en ITG. Bij deze vernieuwde aanpak van de bilaterale wetenschappelijke samenwerking, zijn de universiteiten ertoe gehouden in principe jaarlijks minimaal het equivalent van 3,5% van de overheidsbijdrage aan de Bijzondere Onder-

zoeksfondsen aan projectvoorstellen voor te stellen. De concrete modaliteiten inzake de bilaterale wetenschappelijke samenwerking, zoals de omvang der projecten, worden vastgelegd in een ministerieel besluit dat men formeel afkondigt na de definitieve goedkeuring van het BOF-besluit dat hiervoor de rechtsgrond vormt. Voor IMEC, ITG en Vito, die eveneens een jaarlijks budget voor deze samenwerking ontvangen, zullen de afgesproken modaliteiten worden vastgelegd in een addendum bij de beheersovereenkomsten met deze instellingen.

De doelstellingen van het initiatief bleven behouden, het reglementair kader en het beheer werden echter sterk vereenvoudigd:

1. Voor elk partnerland wordt om de twee jaar een oproep georganiseerd.
2. De verplichting vervalt, dat in een project steeds twee Vlaamse instellingen samen moeten werken. De mogelijkheid blijft nog wel bestaan.
3. Behoudens een voorafname voor het ITG, Vito en IMEC, worden de beschikbare middelen voor de bilaterale wetenschappelijke samenwerking toegevoegd aan de Bijzonder Onderzoeksfondsen van de universiteiten, maar mét behoud van hun bestemming. De middelen die aan het ITG, Vito en IMEC worden toegekend, worden bij de algemene toelage van deze instellingen gevoegd.
4. Met deze middelen dienen de universiteiten en de drie onderzoeksinstituten bilaterale onderzoeksprojecten te financieren die worden uitgevoerd met buitenlandse instellingen, uit een lijst van landen die wordt vastgelegd door de Vlaamse regering.

De besprekingen met de partnerlanden worden gevoerd door een Vlaamse delegatie, bestaande uit én de administratie Wetenschap en Innovatie én de universiteiten, onderzoeksinstituten en Vlaamse wetenschappelijke instellingen die hieraan wensen deel te nemen. De kosten voor de deelname van vertegenwoordigers van de Vlaamse universiteiten en onderzoeksinstituten vallen ten laste van deze instellingen. De administratie staat in voor de verslaggeving en maakt het verslag over aan de instellingen.

In het kader van de bilaterale wetenschappelijke samenwerking selecteerde de Vlaamse regering acht prioritaire landen. Voor de alternerende tweejaarlijkse oproepen wordt gewerkt met twee landengroepen. China, Hongarije, Roemenië en Zuid-Afrika vormen één groep waarvoor in 2002 een oproep werd georganiseerd. Voor Chili, Polen, Rusland en Tsjechië wordt een oproep in 2003 gepubliceerd. Na het aflopend programma voor bilaterale wetenschappelijke en technologische samenwerking, voegde men Tsjechië en Rusland aan die lijst toe.

De gewijzigde modaliteiten bieden meer autonomie aan de universiteiten inzake de selectie, financiering en uitvoering van de projecten; de administratie Wetenschap en Innovatie blijft instaan voor de coördinatie van de samenwerking en de contacten met de prioritaire partners. Een begeleidingscomité werd opgericht met vertegenwoordigers van de Vlaamse universiteiten, ITG, IMEC, Vito, AWI en het kabinet van de minister van Onderwijs en Vorming.

Inmiddels werd de eerste oproep onder de nieuwe modaliteiten afgesloten en werden de onderhandelingen over de ingediende voorstellen met respectievelijk China, Hongarije, Roemenië en Zuid-Afrika afgerond, zodanig dat begin 2003 de geselecteerde projecten kunnen starten.

In opdracht van de minister van Onderwijs en Vorming startten onderhandelingen op over de samenwerkingsmodaliteiten met Tsjechië en Rusland, zodat men begin 2003 de oproep kan publiceren voor het indienen van voorstellen voor samenwerking met instellingen uit de tweede landengroep.

Tevens vermelden we nog dat de verplichting verviel om 3,5% van de middelen van het Bijzonder Onderzoeksfonds te besteden aan verkennende internationale samenwerkingsprojecten die onderzoeksgroepen voorbereiden op deelname aan het Europees Kaderprogramma, of aan co-financiering van projecten, verworven door promotoren in dit programma. Gelet op de finaliteit van het

EU-Kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling, zijn de Vlaamse financieringskanalen voor basisonderzoek beter aangewezen om dit soort projecten te ondersteunen.

UNESCO

Eind 1999 werd de overeenkomst tussen UNESCO en de Vlaamse regering ondertekend voor de oprichting van een Trustfonds ter bevordering van de wetenschappelijke activiteiten samen met de UNESCO-landen. Het Vlaams UNESCO-Trustfonds wordt gefinancierd door een jaarlijkse bijdrage uit de Vlaamse begroting. Het akkoord loopt over een periode van vijf jaar (1999-2003). De middelen van het Trustfonds kunnen die UNESCO-activiteiten ondersteunen waarbij Vlaamse expertise wordt ingezet.

Momenteel wordt in samenwerking met UNESCO een evaluatie van dit initiatief uitgevoerd. Deze evaluatie zal in de loop van de volgende maanden afronden. Op basis hiervan zal de Vlaamse regering beslissen of het project dient te worden verlengd of bijgestuurd.

N.a.v. de implementatie van de beslissingen van de regering inzake de hervorming van het Vlaams ministerie, gaat er aandacht naar versterking van de deelname van Vlaanderen aan de werkzaamheden van UNESCO. Hierbij streeft men eveneens naar een betere afstemming van de activiteiten van de Vlaamse administraties onderling (wetenschap en innovatie, buitenlands beleid, onderwijs) en met instanties als VVOB, VLIR en VLHORA.

Nederlands-Vlaams programma Zeewetenschappelijk Onderzoek

In het kader van de Vlaams-Nederlandse wetenschappelijke samenwerking is dit gezamenlijk onderzoeksprogramma tussen NWO-Nederland en FWO-Vlaanderen opgestart. Dit is specifiek gericht op het gemeenschappelijk uitvoeren van kustgebonden zeewetenschappelijk onderzoek en loopt over een periode van vijf jaar. Hiervoor is er naast de Nederlandse bijdrage van 1,82 mln. EUR ook een Vlaamse inbreng van 0,99 mln. EUR. Het daartoe opgerichte Vlaams-Nederlands Comité voor Kustgebonden Zeewetenschappelijk Onderzoek (VLANEZO) weerhield vier projecten, in hoofdzaak gericht op processtudies in het Schelde-estuarium.

BA 32.42 Subsidie aan de Born-Bunge Stichting in Antwerpen

Deze subsidie van 0,150 mln. EUR wordt aangewend voor personeels-, werkings- en uitrustingskosten die voortvloeien uit onderzoek binnen hun actieterrein: de domeinen neuropathologie en neurochemie.

BA 35.40 Subsidie aan de United Nations University (UNU) in het kader van het programma Regionale Integratiestudies

De subsidie bedraagt 0,966 mln. EUR. De UNU is een internationale academische organisatie die een unieke rol speelt in het promoten van de doelstellingen voor vrede en vooruitgang van de Verenigde Naties. Het is een autonoom orgaan van de V.N.-Algemene Vergadering en wordt beheerd door een Universitaire Raad. Het hoofdkwartier en het rectoraat zijn gevestigd in Tokio. Daarnaast zijn er UNU-centra te Maastricht, Helsinki, Macau, Accra en Lusaka en geassocieerde universiteitsprogramma's in Caracas, Ontario en Amman. De financiering gebeurt door vrijwillige bijdragen vanuit lidstaten, niet-gouvernementele instanties en de privé-sector.

In 2001 besliste de Vlaamse regering om in 2001 en 2002 de uitbouw te financieren van een internationaal onderzoeks- en trainingsprogramma voor regionale integratiestudies. Het initiatief is gehuisvest op de campus van het Europacollege te Brugge. Het Europacollege is een instelling met tal van mogelijkheden op dat vlak – en ook Vlaamse universiteiten doen onderzoek rond deze onderwerpen. Bovendien is het binnenhalen van zo'n initiatief in Vlaanderen bijzonder opportuun, gezien de bestuurlijke ervaring in België met defederalisering in een context van Europese integratie. Het onderwerp is ook zeer actueel: de 19de-eeuwse natiestaat verliest immers een deel van zijn relevantie. Regio's en stedelijke gebieden eisen steeds meer autonomie en worden als economische actoren steeds belangrijker. Daarnaast wordt de wereld nu gecon-

fronteerd met problemen die de individuele landen v r overstijgen: pollutie, overdraagbare ziekten, terrorisme ... Transdisciplinair onderzoek en regionale integratiestudies zijn derhalve onmisbaar voor het beleid.

De modaliteiten inzake kwaliteitsbewaking over de besteding van de middelen, zijn ingebouwd in het "Memorandum of Understanding" en de bijhorende overeenkomst (looptijd 2001-2002), afgesloten tussen de Vlaamse Gemeenschap, UNU en het Europa-college. Doordat UNU-CRIS vertragingen opliep in de opstartfase, was het weinig zinvol om voor 2001-2002 een evaluatie over die twee jaar door te voeren. De subsidieovereenkomst werd verlengd voor 2003, om op basis van een grondige evaluatie eind 2003 te beslissen over het al dan niet afsluiten van een beheersovereenkomst voor de periode 2004-2008.

BA 41.03 Subsidie aan het FWO-Vlaanderen

Het FWO-Vlaanderen is het kanaal dat middelen voor fundamenteel wetenschappelijk onderzoek herverdeelt op basis van interuniversitaire competitie. De Vlaamse Gemeenschap heeft met het FWO-Vlaanderen een beheersovereenkomst afgesloten (1997-2001), die een eerste maal werd aangepast in 2000. Dit gebeurde in het kader van de overheveling van de FWO-mandaathouders met een contract van onbepaalde duur, naar het universitaire Z.A.P.-personeelskader. Begin 2002 werd deze beheersovereenkomst met 9 maanden verlengd, in afwachting van een nieuwe beheersovereenkomst voor 2002-2007. De nieuwe beheersovereenkomst zal onder meer rekening houden met de aanbevelingen van de kwantitatieve doorlichting van het FWO-Vlaanderen, die in opdracht van de Vlaamse regering door het CWTS-Leiden werd doorgevoerd. Tegelijk actualiseert men ook het besluit van de Vlaamse regering van 1996 houdende de subsidie aan het FWO-Vlaanderen, waarbij gestreefd wordt naar een maximale coherentie met de beheersovereenkomst.

Het FWO-Vlaanderen richt zich op de financiering van het grensverleggend onderzoek in alle wetenschapsgebieden.

Dit doel wordt door het FWO-Vlaanderen nagestreefd via:

1. steun aan individuele onderzoekers;
2. steun aan onderzoeksgroepen in de vorm van projectfinanciering;
3. het bevorderen van wetenschappelijke contacten en samenwerking zowel nationaal als internationaal;
4. het uitreiken van wetenschappelijke prijzen.

De selectie van de ingediende voorstellen gebeurt door de Wetenschappelijke Commissies, samengesteld uit binnen- en buitenlandse deskundigen. Zie hoofdstuk IV.1 van deze Speurgids om een beter inzicht te verkrijgen over de besteding van de middelen van het FWO-Vlaanderen,

Voor 2003 bedraagt de subsidie aan het FWO-Vlaanderen 83,582 mln. EUR.

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
71.2	Wetenschappelijk onderzoek op initiatief van de voorser										
71.2	1224	1,00	0,00	0,00	1,274	1,274	1,274	0,000	0,000	12	Uitgaven in het kader van internationale wetenschappelijke samenwerking
71.2	3342	1,00	0,00	0,00	0,150	0,150	0,150	0,000	0,000	11	Subsidie aan de Born-Bunge Stichting in Antwerpen
71.2	3540	1,00	0,00	0,00	0,966	0,966	0,966	0,000	0,000	12	Subsidie aan de United University (UNU) in het kader van het programma regionale integratiestudies
71.2	4103	1,00	0,00	0,00	83,582	83,582	83,582	0,000	0,000	11	Subsidie aan het FWO-Vlaanderen
71.2	4104	1,00	0,00	0,00	0,372	0,372	0,372	0,000	0,000	11	Subsidie aan het Interuniversitair College voor Managementwetenschappen
Totaal					86,344	86,344	86,344	0,000	0,000		

BA 41.04 Subsidie aan het Interuniversitair College voor Managementwetenschappen

Het Interuniversitair College voor Managementwetenschappen wil de vorming en vervolmaking bevorderen van professoren en onderzoekers in deze discipline. Doel is o.a. steun aan alle wetenschappelijke en aanverwante activiteiten, die kunnen bijdragen tot de ontwikkeling en versterking van het managementonderwijs en dito universitair onderzoek. Verder ook het organiseren en coördineren van research die kan bijdragen tot de ontwikkeling en kennis van management en tot de verbetering van de managementpraktijk in de publieke en privé-sector. Tot slot is er het toekennen en beheren van beurzen voor doctoraatsstudies in de managementwetenschappen. De 0,372 mln. EUR op deze BA dienen ter financiering van doctoraatsbeurzen.

Wetenschappelijk onderzoek met economische finaliteit

Het begrotingsprogramma 71.3 “Wetenschappelijk onderzoek met economische finaliteit”, omvat de steunmaatregelen die specifiek gericht zijn op het stimuleren van kennisuitbreiding met economische finaliteit. Die steun gaat naar projecten door bedrijven, onderzoeksinstituten of universiteiten, individuele vorsers en doctoraatsstudenten. Het betreft zowel actielijnen binnen de eigen werkingsmiddelen van IWT-Vlaanderen, als nieuwe maatregelen die door de Vlaamse regering beslist worden.

Het centrale uitgangspunt van het Programma is ‘meer technologische innovatie in de Vlaamse bedrijven’ met als belangrijkste doelstellingen:

- voorwaarden creëren om de technologische innovatie in de bedrijven te verhogen;
- voorwaarden creëren om meer samenwerking tot stand te brengen tussen kenniscentra & bedrijven en tussen bedrijven onderling;
- ontwikkelen van een beleid, gericht op KMO's;
- optimaliseren van de middelen ter stimulering van het innovatieklimaat;
- versterken van de werking van de universitaire interfacediensten.

Voor 2003 wordt het totaal van de uitgaven op het programma 71.3 begroot op 133,895 mln. EUR.

BA 40.05 Subsidie aan universitaire interfacediensten

De begroting 2003 voorziet 1,326 mln. EUR voor de ondersteuning van de interface-activiteiten van de universiteiten.

In de voorgaande jaren ging er reeds financiële steun naar de interfacediensten van de universiteiten. Dit gebeurde tot en met het academiejaar 2001-2002, op basis van recurrente ad hoc besluiten. Vanaf 1 oktober 2002 werd de ad hoc-ondersteuning vervangen door de reglementaire maatregel die op 13 september 2002 door de Vlaamse regering definitief werd goedgekeurd.

Door deze maatregel worden de universiteiten aangespoord om hun rol in de economische innovatie van Vlaanderen te versterken. In die zin wordt van hen verwacht dat ze:

- hun kennis en expertise optimaal gebruiken ten bate van de Vlaamse economie;
- een universitaire cultuur opbouwen waarbij excellentie in onderwijs en onderzoek, waar mogelijk, gekoppeld wordt aan innovatief ondernemerschap.

Voor de maximale valorisatie van de universitaire kennis en expertise ten behoeve van de Vlaamse economie, blijkt gezamenlijke uitvoering van onderzoeksprojecten de meest directe manier van technologietransfer tussen universiteiten en bedrijven. De interfacediensten spelen

hierbij de rol van ‘kennismakelaar’. Zij dienen de beschikbare kennis en expertise zodanig te etaleren dat de bedrijven (groot en klein) het potentieel ervan eenvoudig en correct kunnen inschatten. De interfacediensten moeten zich zo organiseren dat ze een makkelijk toegankelijk loket – een ‘business counter’ – zijn voor elk bedrijf dat de universiteit wenst te benaderen. Zij zullen ook nagaan wat de specifieke technologische noden zijn van de bedrijven en verrichten hiertoe indien nodig zelf marktonderzoek.

Er wordt van de interfacediensten verwacht dat ze op een pro-actieve manier valoriseerbare resultaten opsporen. Hierbij is de organisatie van een constante screening en doorlichting van de behaalde projectresultaten aangewezen, zodat de economische valorisatie van het universitaire onderzoek wordt gemaximaliseerd. Zo blijft er ook zo weinig mogelijk intrinsiek commercialiseerbare kennis ongebruikt; men voorkomt zo ook dat de kennis wettelijk onbeschermd blijft en zonder meer door derden kan worden gebruikt/gedupliceerd.

Ook het beheer van intellectuele eigendom wordt dus voor de interfacediensten een belangrijk resultaatgebied. Naast de verantwoordelijkheid voor octrooi-beheer en licentieovereenkomsten, nemen ze ook initiatieven tot informatieverstrekking, sensibilisering en opleiding inzake intellectuele eigendom, binnen hun eigen universiteit. Wanneer niet meteen een industriële partner gevonden wordt, is voor een beperkt gedeelte van de uitvindingen de oprichting van een spin-off bedrijf vaak de beste weg tot economische valorisatie.

Het IWT-Vlaanderen zal instaan voor de opvolging van deze maatregel. Dit houdt zowel het financieel beheer in als de inhoudelijke opvolging van beleidsplannen en verslaggeving.

BA's 99.11 en 99.12

BA 99.11 voorziet 25,058 mln. EUR aan vastleggingsmiddelen voor acties van technologische innovatie, gefinancierd op initiatief van de Vlaamse regering;

BA 99.12 voorziet 88,873 mln. EUR aan vastleggingsmiddelen voor projecten op initiatief van bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden.

1. Voorwaarden creëren om de technologische innovatie in de bedrijven te verhogen.

i) De hervorming van het IWT-Vlaanderen

Voor de Vlaamse overheid vormt het IWT-Vlaanderen (door het Innovatiedecreet van 18 mei 1999) het exclusieve financieringskanaal voor technologisch onderzoek in de bedrijfswereld. Vernieuwing en continuïteit zijn hierbij een blijvend *Leitmotiv*. Dit hoeft trouwens geen afbreuk te doen aan de beleidslijn van de Vlaamse regering om een optimale administratieve vereenvoudiging door te voeren. Een goed evenwicht vinden tussen een maximaal doelmatige besteding van de overheidsmiddelen met een zo laag mogelijke administratieve last, blijft overigens een permanente uitdaging.

ii) Steun aan onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten van Vlaamse bedrijven.

Het nieuwe O&O-besluit (voluit ‘Financieringsbesluit voor steun aan projecten van bedrijfsonderzoek en -ontwikkeling’) werd door de Vlaamse regering goedgekeurd op 5 oktober 2001.

Dit reglementaire financieringsbesluit, gebaseerd op het Innovatiedecreet van 19 mei 1999, leidde niet alleen tot belangrijke bijsturingen, maar vormde ook de basis voor de verbreding van de subsidieerbare kosten en een aantal administratieve vereenvoudigingen. Vermeldenswaard zijn de verruiming van de aanvaardbare personeelskosten tot de reële en directe personeelskost en de mogelijkheid om in de begroting de niet-personeelskosten als een vast percentage van de personeelskosten in te schatten. In de praktijk heeft dit de gedetailleerde berekening van de wer-

kingskosten volledig verdrongen. Het opvolgingsproces tijdens de uitvoering van het project is vereenvoudigd, wat bijvoorbeeld de administratieve handelingen vanuit de begunstigde bedrijven halveert! Ook de eindcontrole werd hertekend naar een sterker gewicht voor de inhoudelijke controle (prestatiecontrole) en vereenvoudiging van de controle van de uitgaven.

Op basis van de nieuwe regeling zijn verder een aantal specifieke steunregimes uitgewerkt, waarbij de basissteun van 25% van de aanvaarde kosten voor prototype-ontwikkeling en 50% voor industrieel basisonderzoek verhoogt. De bestaande verhogingen van het steunpercentage met 10% voor KMO's en met 10% bij samenwerking in EUREKA-verband, werden aangevuld met plus 10% voor innovatieprojecten in de lucht- en ruimtevaart en plus 10% voor projecten gericht op duurzame ontwikkeling. De details van deze steunregelingen zijn beschreven in de beleidsbrief "2003 Wetenschaps- en Technologisch Innovatiebeleid". In samenspraak met de beheerders van de EFRO-steun, kan men ten slotte een verhoging van 15% toekennen aan de bedrijven die in bepaalde doelstellingsgebieden liggen. In 2002 werden hierover afspraken gemaakt met de doelstellingsgebieden in Limburg – in 2003 zijn Oost- en West-Vlaanderen aan de beurt. Conform de Europese regels blijft de totale steun natuurlijk beperkt tot 50% voor prototype-ontwikkeling en 75% voor basisonderzoek. Deze integratie van de verschillende steunregelingen sluit aan bij de beleidsdoelstellingen: het één loketprincipe en het horizontaal karakter van de steunverlening.

Medio 2002 werd ook het systeem van de achtergestelde leningen op punt gesteld. Een KMO kan hierdoor een achtergestelde lening krijgen, zodat (cumulatief met de steun), tot 80% van de projectkosten gefinancierd worden. Het is de bedoeling hierdoor de groei van ondernemingen met sterke kapitaalsbehoeften te ondersteunen.

iii) Duurzame Ontwikkeling

Sinds de beslissing van de Vlaamse Regering op 3 mei 2002 en in uitvoering van het Vlaams regeerakkoord, is een steunregeling in voege voor innovatieprojecten die bijdragen tot Duurzame Ontwikkeling (in zijn ecologische dimensie). Voor deze projecten dienen één of meerdere doelstellingen bij valorisatie voldoende aan bod te komen: grondstoffenbesparing, energiebesparing, vermindering van emissies, afval of milieuhinder, gebruik van hernieuwbare grondstoffen en energiebronnen en tenslotte verhoging van hergebruik, recycleerbaarheid of levensduur.

Deze regeling vervangt de praktijk uit het verleden van domein- of sectorspecifieke impulsprogramma's met uiteenlopende en complexe modaliteiten (bijv. VLIM, VLIET, ...). Het beoogt hogere steun- en selectiekansen en een eventuele subsidiebonus voor bedrijfsprojecten, gericht op Duurzame Ontwikkeling binnen de diverse steunprogramma's van het IWT. De nieuwe regeling wordt ook horizontaal geïntegreerd in de relevante steunmechanismen bij de nieuwe oproepen (inclusief Generisch Basis Onderzoek, HOBUS en Vlaamse Innovatie Samenwerkingsverbanden) en situeert zich binnen de budgettaire kredietlijnen voor de programma's in IWT-beheer.

Uit een vroegere analyse van de IWT-portfolio bleek dat, al naar gelang de steunregeling, 15 à 20% van de projecten reeds zonder specifieke stimuli gericht waren op duurzame technologische ontwikkeling. Dit percentage zou vanaf 2003 gradueel moeten stijgen. Vanaf medio 2002 evalueerde men de projecten gericht op duurzame technologische ontwikkeling volgens een specifieke methodologie, ontwikkeld in samenwerking met de Vito. Informatie is voorhanden op de website van IWT.

In het najaar van 2002 voorzag men dan een ruime communicatie en bekendmaking van deze regeling – men verwacht dat het project vanaf 2003 op kruissnelheid functioneert.

2. Voorwaarden creëren om meer samenwerking tot stand te brengen tussen kenniscentra en bedrijven en tussen bedrijven onderling bij onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten.

i) De lucht- en ruimtevaartsector

Het Vlaams Actieprogramma Luchtvaart, dat operationeel werd in 1999, ondersteunde in 2001 de bedrijven verder in hun kwalificatietraject m.b.t. de civiele vliegtuigbouw. Het totale steunbedrag in 2001 bedroeg 1,3 mln. EUR.

Het IWT werd belast met de implementatie van de steun aan het A-340 programma van Airbus en met de voorbereiding van de samenwerkingsovereenkomst voor het A-380 programma.

Om een toekomstgerichte beleidsoptie uit te bouwen voor innovatiesteun in de lucht- en ruimtevaart, rondde reeds in 2000 een grondige studie af over de problematiek van innovatiesteun aan de lucht- en ruimtevaartsectoren in internationaal, Europees, federaal en Vlaams verband. In 2001 kreeg het IWT de opdracht om op basis van de resultaten een steunregeling op Vlaams niveau uit te werken voor beide sectoren. Dit moest ook rekening houden met de specifieke noden binnen de internationale context, waarbinnen zij dienen te opereren.

De Vlaamse steun zal gebaseerd zijn op het nieuwe O&O-financieringsbesluit. Het toepassingsgebied wordt hiertoe verruimd naar twee types innovatietrajecten.

- Projecten die zich situeren in het “kwalificatietraject”: het kan hierbij zowel klassieke O&O projecten betreffen als projecten die een inspanning vergen naar het aanpassen van aanwezige technologische kennis aan de specifieke noden en vereisten in de lucht- en ruimtevaartsector. Deze projecten kunnen genieten van een subsidiebonus van 10%;
- Projecten die zich situeren in het “lanceringstraject” van nieuwe vliegtuigtypes: in plaats van de klassieke NRC-prefinanciering wordt er geopteerd voor subsidies (25%).

3. Ontwikkelen van een beleid gericht op minder innovatieve bedrijven

i) Het KMO-programma

Het in 2001 door IWT-Vlaanderen opgestarte KMO-Programma ter stimulering van innovatie in de Vlaamse KMO's, was aan een grondige tussentijdse evaluatie toe. In een uitgebreide analyse bracht IWT-Vlaanderen het eerste werkingsjaar van het programma in kaart. Dit ging gepaard met een ruime enquêtering en bevraging van betrokken actoren: KMO's, intermediairen, kenniscentra, evaluatoren, ...

Uit de evaluatie blijkt als één van de belangrijkste resultaten de effectieve realisatie van de vooropgestelde verdubbeling van het bereik. Zowel het aantal projectvoorstellen (253 tegenover voorheen gemiddeld 111 op jaarbasis) als het aantal betrokken KMO-aanvragers (196 tegenover voorheen 106) tonen dit aan. Tevens stelde men bij de op 16 maart 2002 afgesloten analyse vast dat er nog voldoende potentieel bestaat voor verdere groei. Recente cijfers (31 aug. 2002) bevestigen deze stelling: 387 ingediende projectvoorstellen door 293 individuele KMO's. Bestendiging en uitbreiding van de reeds door het IWT gevoerde acties ter bekendmaking blijven duidelijk van essentieel belang.

Op 31 augustus 2002 werden reeds 215 projectvoorstellen gehonoreerd, die een totaal toegekende financiële overheidssteun vertegenwoordigen van 10,9 mln. EUR.

Bij de opstart van het KMO-programma garandeerde men de bedrijven een lage administratieve instapdrempel, alsook een snelle en soepele behandeling van hun aanvraag. Ook deze

beide doelstellingen werden duidelijk gerealiseerd. Nagenoeg alle bevroegde ondernemingen uitten hun positieve appreciatie over de administratieve vereenvoudigingen en versnelde evaluatieprocedures.

Niettemin meende het IWT-Vlaanderen na de uitgevoerde evaluatie dat er toch nog een aantal elementen voor verbetering vatbaar bleken. Zo bezaten de KMO-innovatiestudies Type 1 (projecten van grondig technologisch advies door erkende centra) niet direct de verwachte aantrekkingskracht, vertoonde het programma toch een aantal instapdrempels voor startende ondernemingen en kon de interne processing van de dossiers beter ... Als gevolg hiervan kwamen er een aantal verbeteringen – onder meer aangepaste handleidingen (d.d. 1 juli 2002) ten behoeve van de KMO's. Aldus tracht men het huidige succes van het KMO-programma nog te ondersteunen.

ii) Kennistransfer op maat van de minder innovatieve bedrijven, inzonderheid de KMO

Zoals eerder gesteld, voorzag het ontwerp van structuurdecreet op het hoger onderwijs (BAMA decreet ofte Bachelor-Masters), begrotingsmiddelen ten behoeve van de ééncyclus hogeschoolopleidingen die gericht zijn op projectmatig onderzoek. Het onderzoek in de hogescholen en universiteiten wordt gestroomlijnd binnen de associaties. Hierdoor worden een aantal onderzoeksactiviteiten, oorspronkelijk gefinancierd via het HOBU-fonds, ondervangen en gestructureerd. Het algehele concept van dit fonds is daardoor aan herziening toe.

Het HOBU-fonds wordt omgevormd tot een instrument voor kennistransfer vanuit de hogescholen en universiteiten – met de associaties als referentiekader, naar bedrijven in het algemeen en KMO's in het bijzonder. Het geheel wordt op maat van minder innovatieve bedrijven opge maakt. In 2003 werkt men hiervoor een reglementair besluit uit.

De reeds voorziene en gereduceerde middelen voor het HOBU-fonds zullen in 2003 worden aangevuld in het kader van de begrotingscontrole.

4. Optimaliseren van de middelen ter stimulering van het innovatieklimaat

Vlaamse Innovatie Samenwerkingsverbanden

Het financieringsbesluit betreffende de Vlaamse Innovatie Samenwerkingsverbanden werd volledig operationeel door de goedkeuring van het VIS-besluit (24 mei 2002) door de Vlaamse Regering. Dit belangrijk instrument voor IWT-Vlaanderen maakt het mogelijk de intermediairen, die al actief zijn in de aanmoediging van technologische innovatie in het bedrijfsleven, optimaal in te schakelen in het technologische innovatiebeleid.

Het VIS-besluit levert de juridische basis voor de steun aan de Innovatie Samenwerkingsverbanden. De belangrijkste beleidswijziging die dit veroorzaakt, is dat de financiering van deze verbanden niet meer ad hoc gebeurt, maar volgens duidelijk vastgelegde spelregels. In dit kader stapt men af van de structurele financiering van organisaties, zoals bijvoorbeeld het geval was voor bepaalde zog. clusterverbanden. Binnen het kader van het VIS-besluit kan men steun bieden aan drie essentiële intermediairingsprocessen tussen de kennisaanbieders en de kennisvragers:

- **collectief onderzoek:** onderzoek en studie gericht op het verwerven, het bundelen en het vertalen van technologische kennis tot bruikbare innovatietoepassingen – ten behoeve van een ruime collectiviteit van bedrijven. De resultaten ervan moeten leiden tot een aantoonbare economische en/of sociale en ecologische meerwaarde en ze dienen gevaloriseerd te worden naar een zo ruim mogelijke groep van bedrijven in de Europese Unie – en in Vlaanderen in het bijzonder;

- **verstrekken van technologie-advies:** een bundeling van activiteiten die bedrijven bij moeten staan bij het oplossen van technologische problemen ten behoeve van product- en procesinnovatie. Dit gebeurt door eerstelijnsadvies en doorverwijzing naar andere competente kenniscentra;
- **technologische innovatiestimulering:** een bundeling van activiteiten die bedrijven, in het bijzonder KMO's, bewust moeten maken van het belang van technologische innovatie en hen hierbij ondersteunen door eerstelijnszorg en verdere doorverwijzing. In voorkomend geval kan men hen begeleiden bij de aanvraag zelf en de verdere dossieropvolging, om overheidssteun inzake technologische innovatie te verkrijgen.

Deze drie activiteiten worden gebundeld tot vier projecttypes die de aanvragers kunnen indienen:

- **projecten van collectief onderzoek:** de kern hiervan vormen activiteiten van collectief onderzoek, waarbij het onderzoekstraject het ruime wetenschappelijk-technologisch spectrum tot voorwerp heeft – van strategisch basisonderzoek tot en met vertaalonderzoek. Essentieel criterium is dat de studie belangrijk is voor de collectiviteit van bedrijven waarvoor het is opgezet. Een steunpercentage van 50% op de aanvaardbare kosten wordt voorzien;
- **projecten van technologische dienstverlening:** omvat zowel het verstrekken van technologisch advies op vraag van de bedrijven zelf, als het ondernemen van initiatieven (bij voorkeur met collega's), om bepaalde innovatieve aspecten van een technologie naar de bedrijven te brengen. De dienstverlening die hier wordt betoelaagd, heeft bij uitstek een technologische inslag. Het technologisch profiel van de uitvoerder is dan ook zeer belangrijk. Een steunpercentage van 80% op de aanvaardbare kosten is voorzien;
- **projecten van thematische innovatiestimulering:** beogen activiteiten van innovatiestimulering, gericht naar een groep van bedrijven die zijn verbonden door een gemeenschappelijk technologische thematiek. Doel is de netwerking en de synergie tussen deze bedrijven onderling te bevorderen. De uitvoerder moet de betrokken bedrijvengroep zeer goed kennen en het vertrouwen ervan genieten. Een steunpercentage van 80% op de aanvaardbare kosten is voorzien;
- **projecten van subregionale innovatiestimulering:** beogen activiteiten van innovatiestimulering, gericht naar alle bedrijven in een welbepaald gebied. Aan hen wordt een eerstelijnszorg rond innovatie aangeboden. Essentieel hierbij is de verbinding naar de tweede lijn (gespecialiseerde kennisdiensten), die op een vlotte, ongebonden en efficiënte manier dient te worden georganiseerd. Sommige aspecten dienen nog geconcretiseerd te worden: verbinding met de initiatieven van het economisch beleid, met name de organisatie van een herkenbaar loket op provinciaal niveau, waar ondernemingen terecht kunnen met hun vragen rond economie, tewerkstelling en innovatie. Hiervoor is ook een steunpercentage van 80% op de aanvaardbare kosten voorzien.

De eerste oproepen voor het indienen van projecten in deze vier subprogramma's werden eind 2001 opgesteld. De selectie van deze projectvoorstellen was afgerond begin 2002 en resulteerde in de selectie van:

- 14 projecten thematische innovatiestimulering;
- 7 projecten subregionale innovatiestimulering (27 innovatieadviseurs, 4 à 5 innovatiebegeleiders (in voltijdse eenheden) per provincie);
- 23 projecten technologische dienstverlening (volledig netwerk ongeveer 50 voltijdse adviseurs);
- 21 projecten collectief onderzoek (50 projecten in uitvoering).

De projecten hebben een duur van 2 x 2 jaar.

In de loop van 2002 werden voor de programma's 'technologische dienstverlening, thematische innovatiestimulering en collectief onderzoek' nieuwe oproepen tot projectvoorstellen opgesteld. Bij de bekendmaking ging er bijzondere aandacht naar het benaderen van nieuwe actoren, zodat een zo ruim mogelijk deel van het bedrijfsleven effectief de geboden ondersteuning kan gebruiken.

Naar verwachting zullen eind 2002 via het VIS-programma een 100-tal innovatieadviseurs ten dienste staan van de Vlaamse bedrijven.

Ten gevolge van de hertekening van de steun aan intermediären op Vlaams niveau, dient men ook een nieuwe inhoud te geven aan het samenwerkingsakkoord betreffende de financiering van de collectieve centra. Dit akkoord tussen de federale overheid en de drie gewesten (5 mei 1995) regelde de cofinanciering van de projecten collectief onderzoek en technologische dienstverlening, op initiatief van de collectieve en gelijkgestelde onderzoekscentra. Dit akkoord werd door het Vlaams gewest opgezegd in 2001. Voor de behandeling van de projecten die werden ingediend in 2002, moet men nieuwe modaliteiten in coöperatie voorzien. Onderhandelingen met de andere gewesten zijn daartoe opgestart.

Naast de selectie en de administratieve opvolging van de projecten en de besteding van de middelen, ligt de klemtoon op de integratie van de verschillende adviseurs in één gecoördineerd Vlaams Innovatienetwerk en de uitbouw van vereiste coördinatiestructuren en infrastructuur ter ondersteuning van dit netwerk.

5. De brug tussen technologische innovatie en de Vlaamse economie

Tussen het economisch beleid en het technologische innovatiebeleid zijn er vanzelfsprekend raakvlakken. Het slaan van een brug tussen economische en technologische innovatie, gebeurt door een aantal projecten die gedragen worden door minister Jaak Gabriels (bevoegd voor economie), ondersteund door de minister van wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid, Dirk Van Mechelen.

i) De voertuigsector

Eind 2001 werd het project Flanders' DRIVE definitief opgestart. Dit beoogt het opzetten van een kenniscentrum in Zolder dat de toeleveranciers aan de voertuigsector moet ondersteunen. Dit ontwikkelt zich rond twee geïntegreerde deelinitiatieven: de uitbouw van het Vlaams Engineering- en Testcentrum (VETC) dat de rekencapaciteit en materiële infrastructuur voor geïntegreerde ontwerpen levert en de vzw Flanders' DRIVE die een ondersteunende structuur levert voor onderzoek en kennisverspreiding.

Het VETC verkreeg in mei 2002 de finale toezegging van EFRO-steun en van conventiesteun vanuit Limburg. Samen met de eerder toegezegde steun van de Vlaamse regering, kon hiermee het bouwproces definitief opstarten. De planning voorziet reeds in 2003 engineering- en ontwerpondersteuning voor de toeleveranciers; in 2004 wordt het eigenlijke testlab operationeel.

De vzw Flanders' DRIVE is actief sinds begin 2002. De analyse na het eerste half jaar toont aan dat de platformwerking stevig was aangevat. Daarnaast werden twee clusterprojecten opgestart, waarin men samen met bedrijven en kennisinstellingen een specifiek thema onderzoekt dat van belang is voor de voertuigsector. De werking moest tegen eind 2002 volledig op kruissnelheid zijn.

In het verlengde van de ruimere acties van de Vlaamse regering voor de automobielsector, werden de assemblagefabrieken ook individueel grondig gebriefd over de steunmaatregelen voor O&O. Het is de bedoeling vooral de procesgerichte ontwikkelingen binnen de Vlaamse vestigingen te stimuleren, binnen de bestaande steunkanalen.

ii) Het Vlaams Huis van de Logistiek

De logistieke sector in Vlaanderen heeft een belangrijke rol te vervullen in de wereldwijde, globale en snel veranderende logistieke markt. Er is dan ook een dringende behoefte aan professionele ondersteuning van deze sector en het aantrekkelijk maken van Vlaanderen voor nieuwe (globale) logistieke dienstverleners.

Uitgaande van de probleemstelling, groeide het initiatief voor een Vlaams Huis van de Logistiek. Dit idee ontsproot in de schoot van een denkgroep, die gegroeid was uit contacten tussen de Vakgroep Transport van de Universiteit Antwerpen, vertegenwoordigers van de Vlaamse logistieke sector en experts in Supply Chain Management (SCM) en Logistiek.

Het Vlaams Huis van de Logistiek is een overkoepelend platform en omvat de drie belangrijke partijen: de bedrijven uit de Vlaamse logistieke sector, de kenniscentra en de Vlaamse overheid. De hooftopdracht van dit VHL omvat het hergroeperen en coördineren van alle aspecten die verband houden met de logistieke sector in Vlaanderen, met als voornaamste doelstellingen:

- de performantie en de competitiviteit van de bedrijven uit de Vlaamse logistieke sector blijvend verbeteren;
- Vlaanderen in binnen- en buitenland gestructureerd in beeld te brengen;
- het uitbouwen van Vlaanderen tot een “Gateway to Europe”.

Door kennisvergaring, innovatie en kennisoverdracht moet het VHL de logistieke sector in Vlaanderen ondersteunen in zijn streven naar volwaardig Supply Chain Management en logistieke uitmuntendheid. Het begeleiden van de sector in het gebruik van innovatieve methodologieën en technologieën, maakt volwaardig deel uit van de opdracht.

Op 4 maart 2002 kregen de initiatiefnemers van het VHL de opdracht om gedurende zes maanden de definitieve oprichting van dit Vlaams Huis van de Logistiek (VHL) voor te bereiden. Daarbij zette men de formele structuur van de toekomstige vzw op en de beheersovereenkomst (voor vijf jaar) met de Vlaamse overheid werd voorbereid, met het opstellen van een businessplan.

Een eerste rapport, dat de activiteiten van het VHL met de eraan verbonden leverbaarheden uitwerkte, met o.a. het businessplan, werd eind juli 2002 voorgelegd aan de Vlaamse overheid. Die belastte IWT-Vlaanderen met de technische doorlichting van het globale voorstel – met als doel om alle aandachtspunten te identificeren die vatbaar zijn voor bijsturing. De Vlaamse regering nam de definitieve beslissing tot de oprichting van het VHL in het najaar van 2002, zodat het Vlaams Huis van de Logistiek snel zijn volledig dienstenpakket aan het Vlaamse bedrijfsleven kan aanbieden.

iii) Het incubatiepunt geo-informatie

Beeldverwerking uit gegevens, o.m. afkomstig van satellieten, vormt een steeds belangrijker economische sector met steeds bredere toepassingen. De Vlaamse universiteiten en ook Vito hebben inzake teledetectie een belangrijke know how opgebouwd.

Een initiatief werd hiertoe gedefinieerd in oktober 2000; dit leidde tot een voorstel ter oprichting van een Incubatiepunt Ruimtelijke Informatieverwerking, met als doel:

- Het bundelen van de beschikbare deskundigheid en het stimuleren van netwerkvorming met alle betrokken actoren in Vlaanderen;
- Het stimuleren van technologie- en productontwikkeling via projecten met onderzoeksinstellingen, bedrijven en overheidsdiensten, en de commercialisering van de resulterende innovatieve producten en diensten;
- Ondersteunen van de overheidsdiensten in de aanwending van actuele ruimtelijke informatie voor het nemen en uitvoeren van beleidsbeslissingen. Voor de informatieverwerking stelt

men gespecialiseerde instrumenten ter beschikking, die bestaande en nieuwe gegevensbronnen optimaal inschakelen.

Via een voorstudie werden de verschillende partijen binnen Vlaanderen in een federale en Europese context grondig doorgelicht. De technologische achtergrondkennis kwam eerst in kaart, daarna definieerde men de verschillende toepassingsdomeinen. Daaruit extraheerde men de toekomstige valorisatietrajecten voor het incubatiepunt. Aldus bakende men een duidelijke visie en context af waarbinnen dit initiatief de grootste toegevoegde waarde kan bieden voor Vlaanderen.

De hoogtechnologische kennis samenbrengen en een generisch instrumentarium uitwerken voor acute toepassingsdomeinen in informatie-inwinning uit ruimtelijke gegevens, overstijgt echter ruimschoots de mogelijkheden van de verschillende partners. Het initiatief dient dan ook de gepaste omkadering te krijgen om te kunnen slagen.

Tenslotte kwam er een voorstel voor de structuur en omkadering van het initiatief, de financiering inbegrepen. De Vlaamse regering dient te beslissen over de modaliteiten van steunverlening.

iv) Kennisnetwerk Mechatronica

Begin 2000 voerde de sector 'mechanica en mechatronica' van Agoria een strategiestudie uit bij haar leden. Hieruit kwamen twee prioritaire noden voor de toekomstige evolutie naar voor: samenwerkingsverbanden met hoge toegevoegde waarde en de nood aan een versterkte kennisopbouw over de mechatronica. De Vlaamse mechanica- en mechatronicasector heeft een duidelijke achterstand t.o.v. andere sectoren en Europese regio's. Op vraag van de lidbedrijven nam deze sector het initiatief om samenwerkingsverbanden in strategische domeinen uit te werken. Midden 2000 werd gestart met het opzetten van een kerngroep van enkele topbedrijven (Bekaert Engineering, Dana Spicer Off-Highway, Gilbos, LVD en Picanol) die als motor voor de clusterbenadering moest fungeren. Na de voorbereidende exploratie identificeerde men de domeinen voor directe samenwerking en startten de eerste samenwerkingsprojecten. Uit de discussies bleek de duidelijke vraag naar sterkere kennisopbouw in mechatronica in Vlaanderen, om een gelijke tred te houden met de buurlanden. In 2001 bracht men (via een intensieve persoonlijke enquête bij de topmanagers uit de sector) de vragen naar de toekomstige technologische uitdagingen in kaart. Tevens kwam er een haalbaarheidsstudie voor een engineeringcentrum en kwam er een werkprogramma voor kennisopbouw mechatronica met een zestal workshops, waar de visie van de bedrijfsspecialisten geconfronteerd werd met Europese top-specialisten. Via een scoringstechniek werden de prioritaire thema's vastgelegd: sensoren en microsystemen, superperformantie in modulaire machines en mechatronische aspecten van de digitale fabriek. In december 2001 werd dan finaal de vzw Flanders' Mechatronics formeel opgericht. In de context van de vzw zullen nog drie andere structuren het licht zien:

- het "Mechatronics Engineerings Center CV" dat meettechnieken en testapparatuur bundelt voor de mechatronicabedrijven en dat door een tiental bedrijven gefinancierd wordt;
- het "Flanders' Mechatronics Innovation Center" dat binnen de vzw Flanders' Mechatronics en met input van het WTCM als platform dient voor het opstarten en het onderhouden van de innovatie-netwerking tussen de bedrijven, inclusief de sensibilisering en de demonstratie van innoverende mechatronicatechnologie;
- het "Flanders's Mechatronics Technology Centre" dat als aparte vzw langetermijnonderzoek verricht rond de drie prioritaire thema's. Voor de specialistische mechatronica-expertise doet men hierbij een beroep op het bestaande PMA-departement van de KULeuven.

De opstart van het initiatief tijdens de periode 2000-2002 gebeurde vanuit de bedrijven zelf – zonder overheidssteun. Voor de verdere uitbouw van de verschillende deelstructuren wordt nu een substantiële bijdrage gevraagd. Na deze opstartperiode zal het 'technology centre' bestaan

uit een vaste staf van 18 onderzoekers en een wisselende staf van 12 onderzoekers die gedetacheerd worden vanuit bedrijven en onderzoekscentra, in functie van de specifieke projectnoden.

Een projectvoorstel wordt geëvalueerd door het IWT-Vlaanderen. Daarna kan de Vlaamse regering op basis van een concreet voorstel een definitieve beslissing nemen. Dit initiatief zal bijdragen tot de uitbouw van een competitief voordeel van dit deel van de Vlaamse industrie, dat op wereldvlak enkel door technologische innovatie kan blijven uitmunten.

Op BA 99.13 wordt voor een bedrag van 7,982 mln. EUR aan vastleggingsmiddelen voorzien voor innovatieve mediaprojecten.

i) e-vrt-asp platform

In de nieuwe beheersovereenkomst is ingeschreven dat de VRT een vooraanstaande rol zal spelen in het domein van de nieuwe mediadiensten, zowel door investeringen in nieuwe mediaproducten als door het aanbieden van een inhoudelijk verantwoord en technologisch up-to-date mediaplatform in Vlaanderen.

Luidens de beheersovereenkomst tussen de VRT en de Vlaamse Gemeenschap heeft de VRT een belangrijke rol te vervullen bij het optimaal inspelen van Vlaanderen op de informatiemaatschappij. De VRT dient de ontwikkelingen m.b.t. de nieuwe media van nabij op te volgen en de nieuwste mediatoepassingen aan de kijker en luisteraar aan te bieden, zodat alle geledingen van de maatschappij rechtmatige kansen krijgen op toegang tot en deelname aan een optimale informatiedoorstroming en -verstrekking. Hierdoor wordt de VRT actief ingeschakeld bij de realisatie van de concrete beleidsdoelstellingen – zoals vooropgesteld in de Beleidsnota Media.

Ter bescherming van de Vlaamse culturele identiteit in het domein van de nieuwe mediadiensten, moet de VRT ook zelf investeren in nieuwe mediaproducten en anderzijds een inhoudelijk verantwoord en technologisch up-to-date mediaplatform aanbieden. In het licht van dit alles krijgt de openbare omroep een aantal opdrachten onder de noemer “e-VRT”.

E-VRT is het onderzoeks- en ontwikkelingsforum van de VRT dat gericht is op het organiseren, begeleiden, verspreiden en opvolgen van nieuwe activiteiten op het vlak van de media voor Vlaanderen. Het gaat met name om het proefproject “Digitaal Thuisplatform” (DTP), het onderzoeksprogramma “MPEG” voor de Vlaamse audiovisuele sector en het project tot oprichting van een “ASP” (Application Service Provider) voor de Vlaamse audiovisuele sector. De uitbouw van e-VRT heeft betrekking op moderne technologieën en vereist grote investeringen. Op basis van meerdere evaluatiemomenten kan men dan in de loop van de volgende jaren één en ander bijsturen (een ‘go’ of een ‘no go’ kan geproclameerd worden).

ii) De oprichting van een ASP (Application Service Provider)

Via dit project moet de VRT een software-dienstenplatform ontwikkelen voor de Vlaamse audiovisuele sector, volgens het ASP-model. Dit impliceert levering van op software gebaseerde diensten (een boekhoudpakket, een ondertitelingstoepassing, een e-mailtoepassing e.d.) waarvan klanten-bedrijven op basis van een inschrijvingscontract op afstand en via een netwerk gebruik maken. De ASP is verantwoordelijk voor de aankoop en het onderhoud van de nodige infrastructuur en de software-toepassingen, en verzorgt zo een min of meer gestandaardiseerde dienstverlening aan een bedrijfssector tegen een periodieke vergoeding. Dit ASP-model kan slechts succesvol uitgerold worden indien ook anderen bereid zijn om het te volgen. In dit verband dient de rol van mediator op korte termijn opgenomen te worden door een ‘neutrale’ partij, die de andere media-actoren gemakkelijker kan overtuigen om mee dit businessmodel uit te

werken. Gezien de groeiende internationale interesse, kan de mediator eventueel ook ruimer optreden dan enkel voor Vlaamse partijen.

Op BA 41.03 tenslotte is 10,656 mln. EUR ingeschreven voor de werking van het IWT-Vlaanderen.

De dotatie omvat de noodzakelijke middelen om de nodige beleidscontinuïteit te verzekeren, op basis van de huidige opdrachten en de missie van het Instituut. Bij verdere taakuitbreidingen vanwege het innovatiedecreet, worden de middelen overeenkomstig aangepast – i.f.v. de noden en personeelsbehoeften. De statutaire personeelsformatie van het IWT kan vanaf eind 2002 zo'n 108,5 VTE bedragen (+15% t.o.v.eind 2000).

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
71.3	Wetenschappelijk onderzoek met economische finaliteit										
71.3	4005	0,00	0,00	1,00	1,326	1,326	0,000	0,000	1,326		Subsidie aan universitaire interfaciediensten
71.3	4103	0,00	0,00	1,00	10,656	10,656	0,000	0,000	10,656		Dotatie aan het IWT-Vlaanderen
71.3	9911	1,00	0,00	0,00	25,058	25,058	25,058	0,000	0,000	7	Vastleggingsmachtiging IWT-Vlaanderen ter ondersteuning van acties van technologische innovatie op initiatief van de Vlaamse regering
71.3	9912	1,00	0,00	0,00	88,873	88,873	88,873	0,000	0,000	7	Vastleggingsmachtiging IWT-Vlaanderen voor projecten op initiatief van de bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden
71.3	9913	1,00	0,00	0,00	7,982	7,982	7,982	0,000	0,000	7	Vastleggingsmachtiging IWT-Vlaanderen voor innovatieve mediaprojecten
Totaal					133,895	133,895	121,913	0,000	11,982		

Strategisch en beleidsgericht onderzoek

In dit begrotingsprogramma staan kredieten voor strategisch basisonderzoek of beleidsrelevant onderzoek. Het betreft dus budgetten voor initiatieven die innovatieve ontwikkelingen in industrie of maatschappij ondersteunen.

De uitgaven hiervoor werden begroot op 156,577 mln. EUR.

Het begrotingsprogramma voert de volgende strategische doelstellingen:

1. Versterken van strategisch basisonderzoek dat kennis genereert ten dienste van het bedrijfsleven, de non-profit sector en de overheid;
2. Versterken van het beleidsrelevant onderzoek.

Om dit te realiseren, gelden de volgende operationele doelstellingen:

1. Verder versterken van het Vlaams technologisch potentieel in de Vlaamse onderzoeksinstellingen;
2. Verder uitbouwen van het strategisch basisonderzoek;
3. Uitbouwen van de hogescholen als volwaardige partners in innovatie;
4. Ontwikkelen van een nieuw kader voor het beleidsrelevant onderzoek.

BA 12.29 Beleidsgericht onderzoek

De BA 12.29 werd in 2001 overgeheveld van programma 71.1 naar 71.4.

Op 8 juni 2000 hechtte de Vlaamse regering haar goedkeuring aan de principes van de hervorming van het programma Beleidsgericht Onderzoek. Centraal hierbij stond de afbouw van de financiering van korte lopende onderzoeksprojecten rond een plejade aan onderwerpen. De nieuwe aanpak moet een beperkt aantal steunpunten uitbouwen rond thema's die de bevoegde ministers als kritisch beschouwen voor hun beleid en voor de ondersteuning op lange termijn van de beleidsvoorbereiding en evaluatie. De lopende projecten in het kader van het bestaande programma Beleidsgericht Onderzoek worden verder afgewerkt, vandaar dat ook in de begroting 2003 nog een krediet van 0,048 mln. EUR staat ingeschreven.

BA 12.30 Generisch Basisonderzoek

Het strategisch technologisch onderzoek met maatschappelijke en economische finaliteit werd in 1998 en 1999 ondersteund vanuit het programma STWW (Strategische Technologieën voor Welzijn en Welvaart). In 2000 werd STWW grondig hervormd, waarbij de naam wijzigde in GBOU (Generisch Basisonderzoek aan de Universiteiten). De hervorming hield in dat de maatschappelijke en economisch georiënteerde technologieprojecten voortaan in één en dezelfde projectvorm aan bod konden komen. Tevens stapte men af van het principe dat men maatschappelijk gerichte voorstellen alleen kon indienen rond vooraf geselecteerde thema's. In het kader van het GBOU-programma konden Vlaamse onderzoeksgroepen projecten voor

strategisch technologisch onderzoek indienen, waarvan de resultaten op de langere termijn een duidelijke toegevoegde waarde creëren op economisch of maatschappelijk vlak. Een basisdoelstelling was het realiseren van een brugfunctie tussen de onderzoekswereld en de economie en de maatschappij.

Op 19 juli 2002 gaf de Vlaamse regering haar principiële goedkeuring aan de instelling van een financieringskanaal voor basisonderzoek. Rekening houdend met de adviezen van de VRWB, de SERV en het IWT-Vlaanderen, scheidt de Vlaamse regering dit jaar een reglementair kader voor dit initiatief.

Het gaat in essentie over een financieringsinstrument ter ondersteuning van strategisch basisonderzoek met zowel een economische als maatschappelijke finaliteit – en dit voor alle sectoren. Het staat open voor alle actoren (universiteiten, hogescholen, onderzoeksinstituten, bedrijven ...) in Vlaanderen. Onderzoek gebeurt al of niet in consortiumverband. Het instrument zal zich positioneren tussen het FWO-Vlaanderen (grensverleggend onderzoek) en het IWT-Vlaanderen (industriële projecten met relevantie op korte termijn).

Om aansluiting te stimuleren op internationaal vlak – meer bepaald met de Europese onderzoeksinitiatieven – worden ook buitenlandse partners gefinancierd en voorziet men bijkomende middelen voor netwerking. Ook deze verruiming gaat gepaard met een naamsverandering van het programma, dat voortaan SBO (Strategisch Basisonderzoek) heet.

Het financieringsinstrument zal ondergebracht worden in een nieuw op te richten agentschap dat zowel het basisonderzoek als het beleidsgericht onderzoek beheert. Tot dan blijft het geheel toevertrouwd aan IWT-Vlaanderen.

Om de continuïteit met het huidig beleid te respecteren, zal de timing van de oproepen maximaal aansluiten op het vervangen GBOU-programma.

Op deze BA staat 16,840 mln. EUR ingeschreven.

BA 31.61 Subsidies aan wetenschappelijke en technisch onderzoek met landbouwkundig doel

De subsidiëring van het landbouwkundig onderzoek is één van de bevoegdheden die in het kader van het Lambermont-akkoord werden overgeheveld naar de Gewesten. Het contractueel landbouwkundig onderzoek moet de productiviteit, het concurrentievermogen, de kwaliteit en de duurzaamheid in de land- en tuinbouw stimuleren. De projecten hebben een collectief karakter, in die zin dat ze gericht zijn op de bevordering van de sector en niet op het oplossen van problemen van individuele land- en tuinbouwbedrijven. De studies worden uitgevoerd door onderzoeksploegen van de Vlaamse universiteiten, onderzoeksinstituten en proefcentra .

Op 17 mei 2002 hechtte de Vlaamse regering haar goedkeuring aan de procedures voor afhandeling van de projecten 2002 die eind 2001 nog bij de federale overheid waren ingediend. Men vroeg 9.265.000 EUR vastleggingskredieten om het peil van het onderzoek op dezelfde hoogte te kunnen houden als de voorbije jaren. Daarvan zal 6.372.000 EUR aangewend worden voor de verlenging van lopende projecten en is een bedrag van 2.893.000 EUR beschikbaar voor nieuw onderzoek.

In afwachting van de reorganisatie van de Vlaamse overheid en de operationalisering van het agentschap voor basisonderzoek, vertrouwdde men het beheer en de opvolging van het contractueel landbouwkundig onderzoek toe aan IWT-Vlaanderen, het Instituut voor de aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie in Vlaanderen.

Op 19 juli 2002 hechtte de Vlaamse regering haar goedkeuring aan de oproep 2003 van het landbouwkundig onderzoek en aan de selectieprocedure voor de ingediende projectaanvragen. Deze oproep werd door het IWT-Vlaanderen gelanceerd op 13 augustus 2002, met als uiterste indieningsdatum voor een volledig uitgewerkte projectaanvraag 31 oktober. Naar verwacht neemt de Vlaamse regering tegen maart 2003 een beslissing over de goedkeuringen. Voor deze

oproep is een budgettaire enveloppe voorzien van 10.540 EUR, een belangrijke stijging t.o.v. de voorgaande jaren. De in het oproepdocument vermelde modaliteiten zijn enkel geldig voor de oproep 2003.

Recent ging een doorlichting van start van het onderzoek in land- en tuinbouw in Vlaanderen (mededeling aan de Vlaamse regering van 22 maart 2002). Op basis van de conclusies en aanbevelingen van deze studie zouden tegen eind 2002/begin 2003 een nieuw beleid en een herziene aanpak voor het landbouwkundig onderzoek worden uitgetekend.

BA 33.01 Subsidie aan de vzw IMEC

De subsidie 2003 bedraagt 34,380 mln. EUR.

In 2002 werd een nieuwe beheersovereenkomst afgesloten tussen het Vlaamse Gewest en IMEC. Met de ondertekening hiervan vraagt de Vlaamse regering aan IMEC om inspanningen te leveren om:

- Een centrum van uitmuntendheid te blijven op wereldniveau voor onderzoek in de micro-elektronica;
- Op een meer interactieve en multidisciplinaire manier samen te werken met de universiteiten – met de klemtoon op gemeenschappelijke onderzoeksdoelstellingen voor de ontwikkeling van de technologieën van morgen;
- De samenwerking met de Vlaamse bedrijven en KMO's te versterken, zowel binnen als buiten de ICT-sector.

Om deze laatste opdracht te vervullen, richtte IMEC een nieuwe afdeling 'Industrialisatie en Incubatie' op, om IMEC's expertise, know how en technologie maximaal te laten doorstromen naar de Vlaamse KMO's en hen zo te versterken via proces- en productinnovatie. Daarnaast verhoogt IMEC zijn inspanningen om spin-offs op te richten, door de onderzoeksresultaten via incubatie marktrijp te maken voor nieuwe bedrijven. In 2002 werd er één spin-off initiatief opgestart.

Onderstaande tabel illustreert de evolutie van het aantal Vlaamse bedrijven waar IMEC de laatste jaren mee samenwerkte. Het geeft ook de gerelateerde contractinkomsten weer en de totale internationale contractinkomsten – gevolgd door de toelage van de Vlaamse regering.

	Aantal Vlaamse Contractpartners	Vlaamse contractin- komsten (mln. EUR)	Andere contract- inkomsten (mln. EUR)	Toelage (mln. EUR)
1996	52	11,23	17,92	24,32
1997	62	12,02	23,13	27,06
1998	65	12,21	24,64	27,59
1999	69	13,70	33,89	27,95
2000	70	20,23	49,90	28,25
2001	72	30,27	57,44	28,67
2002*	77	31,15	73,68	33,32

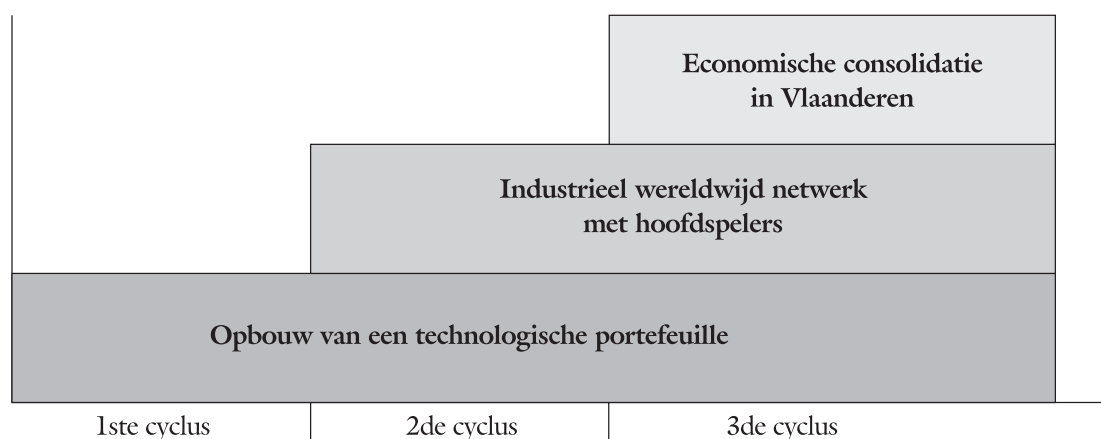
(*) raming

De volgende tabel illustreert de evolutie van de internationale inkomsten voor contractonderzoek. Het gaat met name om bilaterale contracten met internationale bedrijven, multilaterale samenwerking binnen Europese kaderprogramma's en contractonderzoek in opdracht van ESA.

	Internationale industrie (mln. EUR)	EC (mln. EUR)	ESA (mln. EUR)
1996	5,54	8,40	2,19
1997	8,09	11,13	2,10
1998	11,24	12,63	1,64
1999	18,17	8,53	1,09
2000	30,35	16,38	3,47
2001	40,00	14,51	2,68
2002*	51,78	18,44	3,46

(*) raming

In de evolutie van IMEC zijn tot op heden drie cycli te onderscheiden, zoals aangegeven in onderstaande figuur:

Dankzij een doorgedreven eigendomsplanning rond de resultaten uit contractonderzoek, wordt in cyclus 1 een eigen technologische portefeuille (IMEC-expertise of “Background Information”) uitgebouwd. Dit verhoogt op zijn beurt de aantrekkingskracht voor nieuwe samenwerking met de wereldleiders in de informatie- en communicatietechnologie (cyclus 2), wat IMEC een drievoudig voordeel biedt:

- (i) inzicht in de toekomstige industriële noden;
- (ii) inzage in de industriële “wegenkaarten” en “opportuniteitsvensters”;
- (iii) medefinanciering door de internationale gemeenschap, wat toelaat een kritische massa uit te bouwen voor grensverleggend onderzoek.

Deze expertise garandeert immers een snellere “time-to-market”, wat voor commercieel succes een steeds belangrijker parameter wordt. De vele cruciale resultaten voor ICT-ontwikkelingen die IMEC door de jaren heen behaalde in zijn IAP-programma's, laat een terugkoppeling naar Vlaanderen perfect toe (cyclus 3). Het IAP-concept (IMEC's industrieel affiliatieprogramma) is een samenwerkingsmodel waarin industriële en IMEC-onderzoekers samenwerken – met gedeelde kosten en risico's, terwijl expertise en IP samengebracht worden.

Eind 2002 telde IMEC 1.247 medewerkers. Dit betreft zowel ‘payroll als ‘niet-payroll’ (gastonderzoekers) werknemers. 85% hiervan zijn directe medewerkers aan het onderzoeks- en ontwikkelingsluik.

De onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten van IMEC zijn georganiseerd rond vier divisies. Een *eerste divisie* ontwikkelt submicron IC-procestechnologie, zowel de afzonderlijke procesmodules als de integratie ervan tot een volledig proces. Allereerst is er zeer geavanceerd onderzoek over bepaalde procesmodules die gericht zijn op de 90, 65, 45nm en zelfs de sub-45nm technologiegeneratie. Het betreft hier optische lithografie, silicium reinigingsmethoden, nieuwe poortmaterialen, interconnectie-technologie en salicides. Een tweede doelstelling van deze divisie is de integratie van deze exploratorische stappen in een totaal productieproces voor de aanmaak van prototypecircuits in de pilootlijn. Verschillende IC-processen worden in parallel ontwikkeld: voor diep-submicron digitale schakelingen, voor analoge en gemengd analoog-digitale schakelingen, alsook voor niet-vluchtige geheugens en nieuwe componenten in het domein van geavanceerde CMOS en nano-elektronica. De beschikbare basistechnologieën en de ‘cleanroom’ infrastructuur, laten een sterke horizontale integratie toe (sensoren, microsystemen, RF, magnetische geheugens...) en tevens te gaan tot op het niveau van de ‘proof-of-concept’. De procesontwikkeling wordt tevens ondersteund door gespecialiseerd onderzoek op het gebied van fysische analyse en betrouwbaarheid.

Een *tweede divisie* werkt rond microsystemen, componenten en verpakking. Hier worden micro- en nanosystemen ontwikkeld, rond of naast CMOS, voor ‘de intelligente omgeving’ van de toekomst. Men onderscheidt vier O&O-programma’s.

1. Het Multi-Media Multi-Mode programma heeft tot doel een multimedia multi-mode-terminal te ontwikkelen op basis van het systeem-in-één-verpakking concept. Door gebruik te maken van hoog-densiteit interconnects, geïntegreerde passieve componenten met hoge kwaliteitsfactor en MEMS (micro-elektromechanische systemen)-componenten, bereikt men een verdere miniaturisatie, een lager verbruik en herconfigureerbaarheid. Driedimensionale systeemintegratie en het stapelen van componenten heeft dan weer tot doel de bandbreedte te vergroten en de ruis te verbeteren.
2. In het Human++-programma worden technologieën ontwikkeld ‘ter bevordering van de levenskwaliteit’. Dit omvat ‘point-of-care’ eenheden voor diagnostiek en sensornetwerken, zogenaamde BAN’s (Body Area Network), voor het opvolgen van de gezondheidstoestand. Deze netwerken bestaan uit interactieve, sterk geminiaturiseerde en autonome sensorsystemen. Onderzoek naar biosensoren, polymeerelektronica, ‘power MEMS’, polymeer zonnecellen en ‘neuronen-op-een-chip’ is essentieel voor het slagen van dit programma.
3. Het programma rond heterogene systeemintegratie omvat verpakking-op-waferniveau, interconnect technologieën, MEMS, magnetische geheugens (MRAM) en kleurfilters.
4. Het vierde programma onderzoekt het gebruik van zonlicht als energieleverancier. Dunnefilm kristallijne siliciumzonnecellen en polymeer zonnecellen zijn de onderwerpen van dit onderzoek.

Deze divisie heeft tevens een sterke spin-off traditie.

De *derde divisie* ontwikkelt nieuwe ontwerpmethodes en technologieën voor ICT-systemen, met nadruk op ‘de intelligente omgeving’ van de toekomst. Deze zal gekenmerkt worden door draagbare (geminiaturiseerde) computersystemen, alomtegenwoordige draadloze communicatie, een gebruiksvriendelijke interface zonder gebruik van een toetsenbord en verspreide transducers. Door het multidisciplinair karakter van het onderzoek, is er steeds meer samenwerking tussen divisies. Zo is er ook een belangrijke interactie tussen de divisie die werkt rond microsystemen en de ‘ontwerp’divisie in het M4-programma.

De *vierde divisie* richt zich op opleiding, verspreiding en overdracht van know how, en op industrialisatie naar de Vlaamse industrie toe. Het opleidingsluik vindt plaats op verschillende niveaus:

- het hoger onderwijs (universiteiten en technische hogescholen); hiervoor wordt technische en inhoudelijke ondersteuning verleend bij de opleiding van IC-ontwerpingenieurs, waarbij zowel de hardware- als de software-aspecten aan bod komen.
- op professioneel niveau met het Micro-elektronica Training Centrum, dat een brede waaier van opleidingsprogramma's en vervolmakingscursussen aanbiedt voor operatoren, technici en ingenieurs van de ICT-industrie. In 2002 waren er een 3.859 inschrijvingen voor de cursussen, waarvan 157 uit de industrie, 184 academici en 3.518 inschrijvingen door IMEC medewerkers.

Het behoort ook tot IMEC's missie om het onderzoekspotentieel van de Vlaamse universiteiten voor micro-elektronica en aanverwante domeinen te versterken. Het aantal samenwerkingsprogramma's met KULeuven, LUC, UIA en RUG neemt dan ook gestaag toe. IMEC telt ook vier geassocieerde labo's, namelijk INTEC van de RUG, ETRO van de VUB, IMOMECE van het LUC en één van de KHBO.

Rond zijn onderzoeksresultaten voert IMEC in Vlaanderen een industrialisatiestrategie. Deze is niet enkel gericht op de sector van de micro-elektronica, maar ook op bedrijven uit de meest uiteenlopende sectoren en van verschillende grootte. Zo waren in 2002 52% van de Vlaamse bedrijven waar men mee samenwerkte KMO's en 26% waren KMO's met minder dan 20 werknemers. Van de 77 partners behoren 38% niet tot de ICT-sector. Om zo'n toepassingsgerichte samenwerking te stroomlijnen, beschikt IMEC sinds kort over een aangepaste structuur. De bedoeling is om zo beter in te spelen op de noden van het bedrijf – dat veelal dicht bij de markt staat dan de onderzoeksprogramma's zelf. Deze structuur moet m.a.w. toelaten de aanwezige know how in ruimere zin aan te wenden voor product- en procesinnovatie. Daarenboven levert IMEC technocommercieel advies in de vorm van marktstudies en helpt men bedrijven bij de valorisatie van technologie, steunend op een jarenlange ervaring.

BA 33.02 Subsidie aan de Vlaamse Interuniversitaire Instelling voor Biotechnologie

VIB, het Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie, is een ondernemend onderzoeksinstituut waar 750 wetenschappers en technici gentechnologisch onderzoek verrichten in verschillende domeinen van de levenswetenschappen, zoals menselijke gezondheidszorg en planten systeembiochemie. Door een hechte joint venture met vier Vlaamse universiteiten (de UA in Antwerpen, de VUB in Brussel, de RUG in Gent en de KULeuven in Leuven) bundelt VIB de krachten van negen universitaire onderzoeksteams in één instituut. In het kader van deze joint venture investeren beide partners (VIB en de betrokken universiteiten) op een evenwaardige basis en op lange termijn in een beperkt aantal zorgvuldig geselecteerde onderzoeksgroepen. Beide partners delen de opbrengst van de investering. De krachtenbundeling in één instituut levert bovendien een onmiddellijke meerwaarde op voor de verschillende partners en hun academische, industriële en maatschappelijke omgeving.

In samenwerking met haar universitaire partners wil VIB de basis leggen voor een betere levenskwaliteit en ontplooit daartoe drie complementaire kernactiviteiten:

- (1) VIB ondersteunt en bouwt het strategisch basisonderzoek verder uit. VIB garandeert wetenschappers stabiliteit en kwaliteit in hun onderzoeksovername en biedt hen een stimulerende werkomgeving.
- (2) VIB voert een actieve octrooi- en licentiepolitiek. Nieuwe technologie en uitvindingen die voortvloeien uit strategisch basisonderzoek worden industrieel en maatschappelijk gevaloriseerd.
- (3) VIB verstrekt publieksinformatie gebaseerd op wetenschappelijke gegevens ter ondersteuning van een objectief en wetenschappelijk onderbouwd maatschappelijk debat rond biotechnologie.

In de Vlaamse begroting 2003 werd voor de vzw VIB een subsidie ingeschreven van 28,651 mln. EUR, aan te wenden om de doelstellingen en opdrachten te realiseren die zijn opgelegd in

het kader van de nieuwe beheersovereenkomst met de Vlaamse overheid voor 2002-2006. Hierna worden de drie kernactiviteiten van VIB nader toegelicht.

1. Strategisch basisonderzoek:

Strategisch basisonderzoek is de hoofdactiviteit van VIB en vormt de basis voor alle andere doelstellingen (industriële valorisatie, maatschappij en internationale uitstraling). Het is de ambitie van VIB om het onderzoek te concentreren op een aantal thema's van strategisch belang. De medewerkers kunnen door hun hoogkwalitatief en relevant onderzoek mee de frontlijn bepalen van de discipline waarin ze werkzaam zijn en kunnen aldus de grenzen van de internationale kennis verleggen. Het onderzoek is thematisch gestructureerd in negen onderzoeksdepartementen die fysisch gelokaliseerd zijn op de campussen van de vier partner universiteiten waarmee VIB een raamovereenkomst afsloot:

Departement Moleculair Biomedisch Onderzoek o.l.v. professor F. Van Roy
Departement Planten systeembioïogie o.l.v. professor D. Inzé
Departement Transgene Technologie en Gentherapie o.l.v. professor D. Collen
Departement Menselijke Erfelijkheid o.l.v. professor G. David
Departement Moleculaire en Cellulaire Interacties o.l.v. professor L. Wyns
Departement Ontwikkelingsbiologie o.l.v. prof. D. Huylebroeck
Departement Moleculaire Genetica o.l.v. professor C. Van Broeckhoven
Departement Medisch Proteïne Onderzoek o.l.v. professor J. Vandekerckhove

Op 1 juli 2002 werd na een grondige selectie een nieuw onderzoeksdepartement binnen VIB opgenomen. Dit nieuwe Departement voor Moleculaire Microbiologie staat onder leiding van prof. J. Thevelein en focuseert zich op 'nutrient-sensing mechanisme' in gist en een aantal biotechnologische toepassingen van gist.

In 2003 richt het wetenschappelijk onderzoeksprogramma van de VIB-onderzoeks-departementen zich vooral op volgende thema's:

Celbiologie en moleculaire biologie:

De voornaamste invalshoek is moleculaire signaal transductie en de regulatie van genexpressie in groei, celvermeerdering en differentiatie; regulatie van de celcyclus, inflammatie, stress, celdood en veroudering, celadhesie, de signaalbanen van heparan sulfaat proteoglycanen en actine gebaseerde celmotiliteit.

Cardiovasculaire biologie:

Het onderzoek richt zich vooral op angiogenese, vasculogenese, arteriogenese, rol van proteïnases in cardiovasculaire biologie en cardiovasculaire aandoeningen, arteriosclerose, hartinfarct en de rol van circulerende stamcellen in cardiovasculaire biologie.

Neurobiologie:

Binnen het thema neurobiologie gaat de aandacht uit naar de vorming, differentiatie en degeneratie van het zenuwstelsel en omvat o.a.: neuronale celbiologie van de ziekte van Alzheimer, zenuwvertakkingen, (complexe) moleculaire genetica van neurale en neurodegeneratieve aandoeningen, moleculair, vesikel- en membraantransport en compartementalisatie.

In de *ontwikkelingsbiologie* ligt de focus op TGFbeta signalisatie en gentranscriptie van doelwitgenen tijdens de embryogenese, signaalfuncties van cadherines en catenines tijdens ontwikkeling, ontwikkeling en differentiatie van het centrale en perifere zenuwstelsel, ontwikkelings-

biologie van het cardiovasculaire systeem. Verder gaat ook aandacht uit naar wortel en blad ontwikkeling bij planten

Planten systeembio met vooral aandacht voor de celcyclus, zijwortel en bladontwikkeling bij planten.

Genetica:

Vele ziekten zijn het gevolg van een wijziging in de genetische celmechanismen. Er worden grote inspanningen geleverd om deze genetische afwijkingen te identificeren en te karakteriseren voor de ziekte van Alzheimer, perifere neuropathieën, epilepsie, psychiatrische ziekten, mentale retardatie, leukemie en lymfeklierkanker.

Kanker en inflammatie zijn een belangrijk onderzoeksgebied voor VIB. Hierin gaat de aandacht vooral uit naar de moleculaire doorseining van celdood, apoptose, necrose en inflammatie, de structuur-functie analyse van celadhesie in verband met invasieve kanker, tumor suppressor genen, differentiële macrofaagactivatie in kanker en inflammatie, muis-moleculaire genetica en experimentele kankertherapie.

Binnen het domein van de *immunologie* wordt vooral onderzocht hoe het immuunsysteem zich verdedigt tegen ziekteverwekkers en kanker. Verder wordt ook asthma, inflammatie, de rol van macrofagen en (kameel)antilichaam engineering bestudeerd.

De belangrijkste aandachtspunten binnen het domein van *microbiologie* liggen binnen plant-microbe interacties, pseudomonads, nutrient-sensing in gist en het gebruik van melkzuurbacteriën voor het toedienen van geneesmiddelen in patiënten.

Verschillende groepen gebruiken *vernieuwende transgene en gene targeting technologieën* voor de productie van knock-out muizen, gen transfer en gentherapie studies in zoogdiersystemen, gentherapie van hemofilie en planttransformatie voor de productie van transgene planten.

De *functie van de proteïestructuur* achterhalen is van cruciaal belang voor een volledig begrip van de moleculaire grondslag van het leven. VIB wetenschappers hanteren uiteenlopende moleculaire technologieën zoals X-straal kristallografie, NMR-spectroscopie om de structuur en functie van belangrijke eiwitten en macromoleculaire complexen betrokken in biologische sleutelprocessen te achterhalen.

Functional genomics:

Transcriptoom en proteoom analyses kunnen kwalitatief en kwantitatief bepalen welke genen en proteïnen er in een bepaald weefsel, fysiologische toestand of ziektestadium tot uitdrukking komen. Deze nieuwe hulpmiddelen zullen een ingrijpend effect hebben om de karakterisering van genfuncties, de classificatie van genen in biologische pathways, de identificatie van diagnostische markers en therapeutische geneesmiddelentargets. Hiervoor gebruikt VIB een uitgebreid gamma van model systemen: *Xenopus* (kluwpad), *Drosophila* (fruitvlieg), muis, gist, *Arabidopsis* (zandraket), tabak en populier.

Bioinformatica:

Met aandacht voor functional genomics van de celcyclus, evolutionele genoomstudies, vergelijkende genoomstudies, genvoorspelling, bioinformatica van de proteoomanalyse, plant-promotor studies en genome wide annotatie.

Core faciliteiten:

De *DNA-microrooster* (of genchip) is een nieuw revolutionair hulpmiddel dat de studie van genexpressie op miniatuurformaat en met een zeer hoge throughput toelaat. VIB heeft een

microarray-faciliteit ingericht die expressieprofilering in mens, muis en Arabidopsis mogelijk maakt. De *VIB-faciliteit voor proteomics* (PCF) maakt gebruik van MALDI-TOF massaspectrometrie om honderden – ja zelfs duizenden – eiwitten te identificeren. Hiernaast beschikt VIB ook nog over een *Genetic service faciliteit* voor sequentiebepaling, het opzoeken en analyseren van SNPs (Single Nucleotide Polymorphisms) en STR-genotypering.

2. Industriële valorisatie van onderzoeksresultaten

Het onderzoek in VIB houdt vanzelfsprekend kansen in voor technologietransfer. De cel technologietransfer staat dan ook in voor alle nodige stappen om in het laboratorium behaalde resultaten te vertalen naar ‘marktklare’ producten of processen. Daarom besteedt VIB bijzondere aandacht aan het beschermen van de eigendomsrechten van nieuwe vindingen, het stimuleren van ondernemerschap en de professionele samenwerking met het bedrijfsleven.

De aandacht daarvoor moet in optimaal evenwicht zijn met de hoge vrijheidsgraad, nodig om wetenschappelijke creativiteit optimaal te laten gedijen. Het is bijvoorbeeld belangrijk om het indienen van octrooiaanvragen te stroomlijnen met de publicatie van de betrokken resultaten in wetenschappelijke tijdschriften.

VIB voert een proactief beleid van technologietransfer om de onderzoeksresultaten industrieel te valoriseren. Dit gebeurt vooral door het afsluiten van O&O-overeenkomsten en licentie-overeenkomsten met de biohightech bedrijven en de farmaceutische en agrochemische industrie.

Indien de innovatiegraad van een (combinatie van) uitvinding(en) voldoende groot is en een platform biedt voor een ruim aantal toepassingen, worden intensieve inspanningen geleverd om een nieuw Vlaams bedrijf op te starten. Dit vereist naast kennis en technologie tevens een eigendomsrechterlijke positie, een team van mensen met de juiste competenties, inclusief management en (start)-kapitaal en een stevig kader aan overeenkomsten. In zijn nog korte bestaan leidden vindingen van VIB-vorsers en de op basis daarvan door VIB uitgewerkte ondernemingsplannen reeds tot drie jonge startende bedrijven: DevGen, CropDesign en Ablynx. De 3 bedrijven creëerden samen reeds meer dan 170 nieuwe arbeidsplaatsen.

Naast de zoektocht naar het noodzakelijk kapitaal, zag VIB eveneens nood aan een geschikte infrastructuur voor dergelijke start-ups en andere jonge biohightech-bedrijven. Daarom richtte VIB een zgn. bio-incubator op. De VIB-bio-incubator, die begin 2000 zijn deuren opende, stelt speciaal daartoe ontworpen werkruimte ter beschikking van jonge biotechnologiebedrijven met een intensief O&O-programma en met een duidelijk groeipotentieel. Al gauw bleek het gebouw te klein en werd het in 2001 met 50% uitgebreid.

3. Maatschappelijk programma

In het kader van de nieuwe beheersovereenkomst (2001-2006) richt de maatschappelijke taak van VIB zich naar het ondersteunen van de maatschappelijke discussie over biotechnologie, vooral door een actieve en objectieve wetenschapscommunicatie, het verder actualiseren van VIB als kennis- en informatiecentrum omtrent de veiligheidsaspecten, regelgeving en andere maatschappelijk relevante vragen over biotechnologie.

Innovaties van VIB wetenschappers dienen ook als bron voor publieksinformatie. In Europa woedt een hevig debat over bepaalde (vooral landbouw-) toepassingen van biotechnologie. Veelal polariseert de discussie zich tussen rabiate tegenhangers en onvoorwaardelijke voorstanders van gentechnologie. Er is dus nood aan nuancering, met wetenschappelijk onderbouwde

feiten en gegevens. VIB neemt aan deze discussie deel door het publiek te voorzien van een stroom aan concrete, feitelijke informatie. Recente voorbeelden zijn het lespakket voor scholen, de tentoonstelling “Eet es genetisch” en het boek “Genen en gezondheid” en het scholenproject *farmers@work*.

Het communicatieprogramma van VIB is erop gericht de burgers objectieve feiten en gegevens aan te reiken, die hen toelaten zich degelijk voor te bereiden op een maatschappelijk debat. Dit debat zal trouwens nooit ten einde zijn. Immers, wetenschappelijk onderzoek is gericht op innovatie en verlegt voortdurend grenzen. Uit opgedane kennis ontstaan nieuwe mogelijkheden, doch meteen ook nieuwe vragen. De burger moet zich kunnen beraden over de vraag met welke geneeskunde en welke landbouw onze maatschappij in de toekomst gediend is. De overheid dient erop toe te zien dat de maatschappelijke keuzes worden onderbouwd met een aangepast, fair en transparant regelgevend kader. VIB speelt een ondersteunende rol in dit proces.

Voor meer info kunt u terecht op de website van VIB: www.vib.be.

BA 33.03 Subsidie aan Steunpunten Beleidsrelevant Onderzoek

Om te anticiperen en snel te kunnen inspelen op de nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en uitdagingen, heeft de Vlaamse Regering nood aan beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek, waarbij naast de kortlopende projecten ook ruimte (zowel financieel als in tijd) is voor een langdurige en diepgaande reflectie over huidige en toekomstige beleidsproblemen. De Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek komen aan deze nood tegemoet.

Een steunpunt wordt gevormd door één of meer onderzoeksgroepen die fungeren aan één of meer universitaire instellingen en die samen gedurende een langere periode ondersteuning bieden aan de Vlaamse overheid en andere relevante actoren.

De taak bestaat zowel uit probleemgericht kortetermijnonderzoek als uit meer fundamenteel langlopend basisonderzoek rond thema's die de Vlaamse overheid beschouwt als prioritair en relevant voor haar beleid. Daarnaast omvat de opdracht ook kennisoverdracht en wetenschappelijke dienstverlening, naast het opbouwen van dataverzamelingen en analyse en ontsluiting van gegevens.

Met de erkenning en de financiering van de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek streeft de Vlaamse regering naar:

- een structurele onderzoeksfinanciering rond prioritaire beleidsthema's;
- stabiliteit in het onderzoek, binnen een duidelijk vastgelegd contractueel kader;
- een wetenschappelijke beleidsonderbouwing door het structureel inpassen van het onderzoek in de beleids- en beheerscyclus;
- bevordering van het multidisciplinaire facet binnen het beleidsrelevant onderzoek;
- toegankelijkheid van de beschikbare know how en de overdracht van deze kennis naar de Vlaamse overheid.

Door dit initiatief kan een aantal hoogstaande Vlaamse onderzoeksgroepen ook een kritische kennismassa uitbouwen. Tevens beschikken deze groepen voor het eerst over een voldoende langlopende en structurele financiering om jonge onderzoekers in staat te stellen een doctoraatsproefschrift voor te bereiden.

In 2000 legde de Vlaamse regering al twaalf thema's vast. Na een eerste oproep en op basis van een wetenschappelijke en beleidsmatige evaluatie, werd voor acht thema's een ingediend voorstel erkend als steunpunt. Voor de overige vier thema's werd een nieuwe, tweede oproep gepubliceerd en men selecteerde vervolgens vier bijkomende voorstellen.

De betrokken instellingen sloten een beheersovereenkomst af rond de twaalf erkende steunpunten:

1. Steunpunt Bestuurlijke Organisatie in Vlaanderen: consortium van KULeuven, UA, RUG en Hogeschool Gent, met Prof. Dr. G. Bouckaert als promotor-coördinator;
2. Steunpunt Duurzame Landbouw: consortium van RUG en KULeuven, met Prof. Dr. D. Reheul als promotor-coördinator;
3. Steunpunt Gelijkekansenbeleid: consortium van UA en LUC, met Prof. Dr. J. Vranken als promotor-coördinator;
4. Steunpunt Loopbanen van Leerlingen en Studenten in het Onderwijs en Overgang van Onderwijs naar Arbeidsmarkt: consortium van KULeuven, RUG, UA en VUB, met Prof. Dr. H. Cossey als promotor-coördinator;
5. Steunpunt Milieu en Gezondheid: consortium van VUB, RUG, UA, KULeuven en LUC, met Prof. Dr. W. Baeyens als promotor-coördinator;
6. Steunpunt Milieubeleidswetenschappen: consortium van UA, KULeuven en RUG, met Prof. Dr. P. Leroy als promotor-coördinator;
7. Steunpunt O&O Statistieken: KULeuven, met Prof. Dr. Ir. K. Debackere als promotor-coördinator;
8. Steunpunt Ondernemerschap, Ondernemingen en Innovatie: consortium van RUG en KULeuven, met Prof. Dr. Ir. R. Van Dierdonck als promotor-coördinator;
9. Steunpunt Re-Creatief Vlaanderen: consortium van RUG, KULeuven en VUB, met Prof. Dr. H. Waeghe als promotor-coördinator;
10. Steunpunt Sport, Beweging en Gezondheid: consortium van KULeuven, RUG en VUB, met Prof. Dr. G. Beunen als promotor-coördinator;
11. Steunpunt Toerisme en Recreatie: KULeuven, met Prof. Dr. M. Jansen-Verbeke als promotor-coördinator;
12. Steunpunt Verkeersveiligheid bij Stijgende Mobiliteit: consortium van LUC en VUB, met Prof. Dr. L. Vereeck als promotor-coördinator.

Alle steunpunten gingen eind 2001 of begin 2002 van start. De beheersovereenkomsten lopen af einde december 2006; ze leggen de doelstellingen en de beschikbare middelen vast. Zowel tijdens de uitvoeringsperiode als bij het einde van de beheersovereenkomst zijn evaluatieprocedures voorzien. Uiterlijk zes maanden voor het einde van het voorlaatste jaar beslist de Vlaamse regering over de eventuele verlenging van een thema. Bij een verlenging wordt een nieuwe oproep gelanceerd.

Elk steunpunt valt onder de verantwoordelijkheid van de functionele bevoegde minister(s). De Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming heeft een coördineerde taak en staat in voor de globale opvolging van de steunpuntwerking. De minister rapporteert hierover periodiek aan de Vlaamse regering. In eerste instantie wordt elk steunpunt opgevolgd door een stuurgroep, waarin o.m. vertegenwoordigers van de functionele bevoegde ministers en hun administraties zetelen, evenals een vertegenwoordiger van de administratie Wetenschap en Innovatie.

Deze stuurgroepen vervullen een belangrijke rol in de opvolging van de steunpunten. Hun taak bestaat onder meer uit:

- het bewaken van de kwaliteit en het wetenschappelijk karakter van het onderzoek;
- het bewaken van de voortgang van het onderzoek;
- het waken over de (beleids)relevantie van de studies;
- het bewaken van de doorstroming van de resultaten naar de beleidsactoren;
- eventuele bijsturing van het onderzoek in functie van aanbod/behoefte.

Het Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid en Vorming (WAV) functioneert al geruime tijd en stond in belangrijke mate model voor het initiatief 'Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek'. In uitvoering van de beslissing van de Vlaamse regering wordt dit steunpunt hierin ingeschakeld, met het oog op een grotere transparantie van de financiering van het beleidsgericht onderzoek.

Op deze BA staat een krediet van 8,629 mln. EUR. De begrotingsprogramma's van de betrokken administraties voorzien bovendien cofinanciering van de steunpunten. Op de BA 33.04 (hierna) staat de cofinanciering voor het Steunpunt O&O Statistieken, dat de opbouw van WTI-Indicatoren voor Wetenschap en Innovatie als opdracht heeft.

BA 33.04 Subsidie co-financiering Steunpunt O&O Statistieken

Voor haar wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid moet de overheid over beleidsindicatoren beschikken die toelaten de ontwikkeling van het Vlaams wetenschaps- en technologisch potentieel op te volgen – ook in een internationale context. Daarnaast dient Vlaanderen – in samenwerking met de andere Belgische overheden – in het kader van internationale afspraken gegevens over haar O&O-potentieel aan te leveren aan supranationale instanties zoals de OESO en EUROSTAT.

Een aantal indicatoren die goed zijn ingeburgerd, hebben voornamelijk betrekking op de O&O-investeringen in middelen en personeel door de verschillende actoren (overheid, industrie, private stichtingen zonder winstoogmerk, ...). Voor de aanmaak van deze gegevens zijn internationale standaarden vastgelegd.

Naarmate onderzoek en innovatie belangrijker werden voor de samenleving, is de studie ervan uitgegroeid tot een afzonderlijke discipline. Het ontwikkelen van kwantitatieve methoden om onderzoeksprestaties in kaart te brengen, vormt hiervan een belangrijk onderdeel.

In Vlaanderen lopen een aantal initiatieven inzake de aanmaak en de ontwikkeling van O&O-indicatoren:

- de administratie Wetenschap en Innovatie staat in voor een diepgaande analyse van de Vlaamse begroting voor wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid. De resultaten worden jaarlijks gepubliceerd in de Speurgids.
- de administratie Wetenschap en Innovatie en het IWT-Vlaanderen, verzorgen elk voor hun eigen bevoegdheidsdomein de aanlevering van gegevens aan de OESO en aan EUROSTAT; dit gebeurt via de federale overheid.
- diverse instanties hebben recent studies uitgevoerd of gefinancierd om nieuwe indicatoren te ontwikkelen (VLIR, IWT-Vlaanderen, AWI, VRWB, ...).

Om haar beleid te ondersteunen, financiert de Vlaamse overheid het Steunpunt O&O Statistieken. Naast het aanleveren van gegevens die gebruikt worden in de BOF-sleutel (zie elders), bestaat de opdracht van dit steunpunt vooral uit het opzetten van een instrument om bibliometrische analyses uit te voeren en indicatoren te bouwen die toelaten de omvang en de internationale positie van het Vlaams O&O-potentieel in kaart te brengen. Het Steunpunt zal naast het aanleveren en het ontwikkelen van dergelijke indicatoren tevens onderzoek uitvoeren naar nieuwe en verbeterde indicatoren. Hierbij bouwt het Steunpunt verder op het werk dat in de voorbije jaren binnen AWI werd opgezet.

Tevens wordt aan de hand van deze indicatoren in 2003 en 2005 een Vlaams Indicatorenboek Wetenschap, Technologie en Innovatie samengesteld. Het Steunpunt O&O Statistieken staat tevens in voor de coördinatie van de aanmaak van de editie 2003 van dit indicatorenboek.

Als co-financiering vanuit de middelen ingeschreven op programma 71.1 'Algemeen wetenschapsbeleid' werd een subsidie van 0,372 mln. EUR voorzien.

BA 33.05 Subsidies Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO)

Het betreft projectmatig wetenschappelijke onderzoek aan de hogescholen, met een voorzien krediet van 3,0 mln. EUR.

In het kader van de implementatie van het Sorbonne-Bologna-Praagproces en de oprichting van associaties universiteiten-hogescholen, wordt het wetenschappelijk onderzoek gecoördineerd en op termijn volledig gedragen door de associaties. In deze context en rekening houdend

met de academisering van de tweecycli-hogeschoolopleidingen, is het evident dat men aparte kredietvoorzieningen (zoals het HOBU-fonds) inpast in deze fundamentele hervorming.

In het ontwerp van het structuurdecreet werd dan ook geopteerd om het HOBU-fonds te vervangen door “projectmatig wetenschappelijk onderzoek”, gericht op de ééncycli-opleidingen. De middelen van het Fonds worden over een periode van twee jaar geheroriënteerd naar dit projectmatig onderzoek. Daarenboven groeien zij tot en met 2006 geleidelijk tot 9 mln. EUR. De regels voor het projectmatig wetenschappelijk onderzoek worden uitgewerkt van zodra het parlement het structuurdecreet op het hoger onderwijs goedkeurt.

BA 33.41 Subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen (KMDA) **BA 52.01 Subsidie voor investeringsuitgaven aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen (KMDA)**

De subsidie van 0,508 mln. EUR op de BA 33.41 dient voor personeel, werking en uitrustingskosten voor fundamenteel wetenschappelijk dierkundig onderzoek binnen het actieterrein van de KMDA. Dit heeft betrekking op bedreigde diersoorten en is gericht op probleemgerichte, beheersmatige vraagstukken. Een en ander gebeurt in nauwe samenwerking met universiteiten en wetenschappelijke instellingen. Een wetenschappelijk adviescomité (met ook vertegenwoordigers van de universiteitswereld) waakt over de kwaliteit van het voorgestelde en verrichte onderzoek. In 2001 werd het budget op deze BA verhoogd tot 0,5 mln. EUR, wat de KMDA in staat stelt het onderzoek uit te breiden met medisch veterinair onderzoek in het kader van internationale uitwisselingsprogramma's.

Op BA 52.01 is nog 0,128 mln. EUR voorzien voor investeringsuitgaven, met name de vernieuwing van de laboratoriuminfrastructuur.

BA 33.43 Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee

De subsidie bedraagt 0,766 mln. EUR en ondersteunt de zeewetenschappelijke gemeenschap in Vlaanderen en het daaraan gekoppeld beleid. Het VLIZ fungeert als discussieforum en als informatie- en coördinatieplatform en bevordert eveneens de integratie van wetenschappelijke ontwikkelingen in het beleid. Omgekeerd kunnen de betrokken beleidsinstanties via dit centrum een opwaardering van hun activiteiten realiseren, zowel in binnen- als in buitenland. Het VLIZ steunt hier via gerichte acties, o.a. door studiedagen en het bevorderen van de dialoog tussen de onderzoeksgemeenschap en de beleidsinstanties die zijn betrokken bij zeegebonden onderzoeks- en beleidsmateries.

Het VLIZ moet als duidelijk identificeerbaar aanspreekpunt de zichtbaarheid van het betrokken onderzoek in internationaal verband sterk vergroten. In 2002 nam het instituut de medeorganisatie en het secretariaat waar voor de internationale conferentie ‘Colours of the Ocean’ over de internationale behandeling, bewaring en uitwisseling van biologische oceangegevens.

Het instituut herbergt ook het Vlaams Marien Data Centrum. Zo'n operationeel gegevenscentrum stimuleert een hoger niveau van gegevensuitwisseling en zorgt ervoor dat de enorme gegevensstromen optimaal toegankelijk zijn. Het VLIZ kan als informatiecentrum de toelevering van op maat gesneden informatie aan de overheden verzorgen. Het werkt actief mee aan het ontwikkelen van standaarden en uitwisselingsprocedures van oceanografische gegevens in een internationale context. Zo krijgt de wetenschappelijke gemeenschap wereldwijd toegang tot alle grote databanken.

Via het oceanografisch platform biedt het VLIZ ook toegang aan tot het multifunctionele schip ‘de Zeeleeuw’ en de kleinere RIB ‘Zeekat’ en draagt bij tot de coördinatie van de operationele samenwerking op zee.

Men verzorgt eveneens wetenschapsondersteunende activiteiten, zoals het beheer en de uitbouw van een mediatheek en het organiseren van een Jongerendag. Er gaat eveneens heel wat aandacht naar sensibilisering en vulgarisatie van dit type onderzoek.

Conform de beheerovereenkomst wordt het VLIZ in 2003 voor het eerst doorgelicht. De opstartfase en de eerste operationele werkfase worden geëvalueerd; de resultaten dient men bij het uitwerken van een nieuwe beheerovereenkomst mee in rekening te brengen. De resultaten van de doorlichting van het landbouwkundig onderzoek, dat normaal afgerond werd in januari 2003, zullen eveneens bepalend zijn voor de nieuwe beheerovereenkomst.

BA 41.02 Dotatie aan het IWT-Vlaanderen i.v.m. het toekennen van specialisatiebeurzen

In het kader van de postuniversitaire vorming van jonge vorsers in Vlaanderen, kent het IWT sinds 1994 jaarlijks ongeveer 160 doctoraatsbeurzen toe. Deze bursalen staan onder het ‘peterschap’ van een Vlaams bedrijf en de evaluatiecriteria houden rekening met de toepasbaarheid van de onderzoeksresultaten, met het oog op het slaan van een brug tussen het academisch onderzoek en de bedrijven.

Voor de IWT-specialisatiebeurzen wordt voor het jaar 2003 een budget voorzien van 18,470 mln. EUR.

BA 41.03 Dotatie aan de Vlaamse Instelling voor Technologisch onderzoek (Vito)

BA 61.02 Dotatie voor investeringen aan de Vlaamse Instelling voor Technologisch onderzoek (Vito)

In 2003 voorziet het begrotingsprogramma 71.4 ‘Strategisch en beleidsgericht onderzoek’ van de Vlaamse overheid een dotatie van 31,324 mln. EUR voor Vito – de Vlaamse instelling voor technologisch onderzoek. Dit betreft een dotatie van 26,589 mln. EUR voor werking (personeel en andere uitgaven – op de BA 41.03) naast een dotatie van maximum 4,707 mln. EUR voor investeringen op de BA 61.02. Vito heeft hier recht op voor investeringen die in 2003 werkelijk gebeuren. Beide dotaties hebben het karakter van een niet-gesplitst krediet. De werkingsdotatie voorziet 4,686 mln. EUR voor de financiering van opdrachten van het Vlaamse gewest: de zgn. referentieopdrachten.

In de Vito-begroting wordt de werkingsdotatie ingeschreven onder de rubriek 46.1 ‘Inkomensoverdracht van de institutionele overheid’; de investeringsdotatie staat onder 66.1 ‘Kapitaaloverdrachten van de institutionele overheid’.

Daarnaast ontvangt Vito ook nog minimaal 18,019 mln. EUR van heel wat contractuele opdrachten voor industrie, overheden of wetenschappelijke programma’s. Samen met de toelage van 4,686 mln. EUR voor de rechtstreekse opdrachten van het gewest, betekent dit minimaal 22,705 mln. EUR eigen ontvangsten.

Globaal kan Vito in 2003 voor de uitvoering van onderzoek dan ook beschikken over een budget van minimaal 49,343 mln. EUR. Het grootste en best uitgerust multidisciplinair onderzoekscentrum rond energie, milieu en materialen huldigt de doelstelling om duurzame technologische ontwikkelingen te stimuleren ten behoeve van overheid, industrie en KMO’s.

In 2001 sloot de Vlaamse gemeenschap met Vito een nieuwe beheerovereenkomst af voor 2001-2005. Dit garandeert een jaarlijkse basistoelage, maar verplicht Vito anderzijds tot een belangrijke inspanning – zowel voor het eigen “strategisch onderzoek” als voor het contractonderzoek. Met name de research ten behoeve van de industrie moet de komende jaren sterk aan belang winnen; dit uit zich ook in het toespitsen op strategisch onderzoek met een industriële of economische finaliteit.

Vanaf 2002 is het strategisch onderzoek daarom onderverdeeld als volgt:

Strategisch onderzoek met een industriële of economische finaliteit: Strategisch Technologisch Onderzoek (STO).

Dit wordt gericht op een beperkt aantal technologievelden (7 in 2003), maar wel met inzet van méér personeel en méér middelen.

De 7 technologievelen (STO) zijn:
TV1: Innovatieve Decentrale Energiesystemen
TV2: Poedervormgeving
TV3: Oppervlaktebehandeling
TV4: Bodemsaneringstechnologie
TV5: Watermanagement
TV6: Reactortechnologie
TV7: Micro array technologie

Strategisch Beleidsvoorbereidend onderzoek (SBO)

Dit luik omvat de onderzoeksprojecten die men vooraf overeenkomt met de bevoegde ministers van de Vlaamse regering. Dit gebeurt via een jaarlijks te herzien meerjarenprogramma, voor een optimale afstemming met de strategische beleidsdoelstellingen voor energie, leefmilieu en gezondheid. Vito heeft echter de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering en de inhoud van het onderzoeksprogramma. SBO is gericht op eigen kennisopbouw met valorisatiepotentieel op middellange termijn en is niet gericht op de onmiddellijke en concrete kennisbehoeften van de overheid.

Exploratorisch strategisch onderzoek (ESO)

Een klein deel van de strategische research omvat het (verkenkend) exploratorisch technologisch onderzoek: dat betreft totaal nieuwe technologievelen of technieken waarin Vito nog geen ervaring heeft, maar die op termijn interessant kunnen worden en eventueel huidige technologievelen of technieken kunnen vervangen.

Strategische steuntaken

zijn nodig voor het op peil houden of verwerven van kennis ter ondersteuning van de hogerge-noemde taken. In principe is dit onderzoek dat geen of zeer weinig externe financiële middelen aantrekt om deze steuntaken bijkomend te ondersteunen.

Strategisch onderzoek binnen de afdeling I & R

Het technologieveld **“Innovatieve Decentrale Energiesystemen”** richt zich op systeemintegratie van componenten binnen gecombineerde decentrale energiesystemen (elektriciteit of warmte) waarin energiezuinige bronnen (hernieuwbare of nieuwe) een belangrijke rol spelen. Dit vertaalt zich in de ontwikkeling van simulatiepakketten en sturings-, monitorings- en controlesystemen. Ter ondersteuning moet men voor enkele cruciale componenten, die nog volop in ontwikkeling zijn, nog diepgaander onderzoek verrichten. Brandstofcellen, meer specifiek PEM-brandstofcellen voor stationaire of mobiele toepassingen, werden hiervoor geselecteerd. Het is daarbij de bedoeling om op Vito het referentiecentrum in Vlaanderen voor brandstofcellen uit te bouwen, vooral voor de integratie en inschakeling van brandstofcellen in de dagelijkse praktijk. Deze keuze schept bovendien de mogelijkheid tot samenwerking tussen de energie- (ETE) en de materiaalspecialisten (MAT, PRO).

“Poedervorming” legt de focus op het ontwikkelen van innovatieve, economische en milieuvriendelijke keramische en poedermetallurgische producten, die men via octrooien of industrieel contractonderzoek kan valoriseren. De vormgeving van dichte en poreuze (membraan- en schuimstructuren) keramische componenten door middel van natte vormgeving (biogelieten, slurry coaten en solid free forming) vormt de kernactiviteit. De ontwikkeling van chemisch en thermisch stabiele nanofiltratie- en pervaporatiemembranen met hoge flux en hoge selectiviteit, is een tweede belangrijke activiteit. Intern betekent dit ondersteuning van het technologieveld “Watermanagement”, maar er is ook extern een duidelijke vraag rond de behandeling van moei-

lijke processtromen. De ontwikkeling van een nieuwe protongeleider voor een methanol-brandstofcel (cfr. “Innovatieve Decentrale Energiesystemen”) is de derde doelstelling binnen dit technologieveld.

Het technologieveld “**Oppervlaktebehandeling**” is een logische voortzetting van de vroegere succesvolle ontwikkelingen qua plasmabehandelingen onder vacuüm. Strategisch onderzoek van dit type wordt omgebogen van tribologische deklagen op componenten (wat ondertussen praktisch volledig contractonderzoek is) naar de ontwikkeling van deklagen met een bredere waaier functionaliteiten – o.a. voor micro- en nanotoepassingen. Dit ligt in lijn met de wereldwijde interesse voor nanotechnologie en nanostructuren. Oppervlaktebehandelingen bij atmosferische druk vormen de nieuwe kernactiviteit binnen dit technologieveld. Het betreft meer specifiek het ontwikkelen, testen en optimaliseren van een prototypelijijn voor de behandeling van folies, textiel of vezels met atmosferische plasma’s, het ontwikkelen van aërosol geassisteerde plasmapolymerisatie, het laserondersteund cladden met hybride technieken en het laserharden met diodelasers. Uiteraard moet men het resultaat van een oppervlaktebehandeling ook controleren i.f.v. de ad hoc specificaties. Het ontwikkelen of op punt stellen van specifieke testmethodes – meestal in Europees verband – is hier dan ook in geïntegreerd. Binnen dit technologieveld lopen ook twee Vito-doctoraatsbeurzen.

Het objectief van het technologieveld “**Bodemsaneringstechnologie**” voor de volgende jaren is om, zowel voor de overheid, de studiebureaus als de saneerders, de ervaring en kennis over *in situ* saneringstechnologie uit te bouwen en over te dragen zodat deze:

- in Vlaanderen geaccepteerd (door OVAM) en geïmplementeerd kan worden;
- door de Vlaamse industriële spelers geëxporteerd kan worden;
- bijdraagt tot de duurzame ontwikkeling van ‘brownfields’ in stedelijke gebieden (prioriteit van de Vlaamse overheid en OVAM).

Dit gebeurt via haalbaarheidsstudies (om er jaarlijks minstens een twintigtal uit te voeren als industriële contracten) en vooral via de uitbouw van piloottesten (minimum drie per jaar) zoals enkele jaren geleden met *ex situ*-technieken. Verder zal het onderzoek zich richten op nieuwe technologieën of naar verbetering van de bestaande. Meer specifiek hebben de diverse werkpakketten (waarvan een beduidend aantal deels binnen EU-contracten) betrekking op gasfabrieken en creosootsites, BTEX-vervuilde gronden, VOCL-saneringen met zerovalent ijzer in reactieve wanden, petroleum vervuilde sites met speciale aandacht voor MTBE, de praktische realisatie en monitoring van de precipitatie van zware metalen in grondwater en het op punt stellen van een multibarrierconcept, waarbij men verschillende wandmaterialen en fysico-chemische of biologische processen combineert om grondwater met een gemengde verontreiniging stroomafwaarts te zuiveren. Gezien bodemsaneringstechnologieën internationaal zeer snel evolueren, blijft participatie in Europese kennisnetwerken zoals Nicole, Caracas, Ancore, Nato-CCMS, EURB-link en Schermennet hier een *conditio sine qua non*. Voor de meer fundamentele aspecten van het onderzoek krijgt men de ondersteuning van zes Vito-doctorandi.

“**Watermanagement**” ambieert het duidelijker en sterker profileren van Vito op de zeer grote en nog steeds groeiende watermarkt. Enerzijds door het technologisch luik te versterken en anderzijds door complementaire kennis rond de randvoorwaarden en implementatiemogelijkheden van watermanagement. De concrete invulling bestaat uit twee werkpakketten, met het eerste gericht op het ontwikkelen en implementeren van concepten en methodieken die bijdragen tot duurzaam watermanagement. Het tweede, gedeeltelijk gevoed door het eerste luik, beoogt de ontwikkeling van innovatieve technologieën, naast de intelligente combinatie van bestaande technologieën voor innovatieve toepassingen. Voor het conceptuele luik zijn de hoofdtaken de kringloopsluiting – de ultieme vorm van waterbesparing – en de evaluatie van het waterbesparingspotentieel per industriële sector. Via het EU-project Towefo startte dit laatste reeds in 2001 met een gevalstudie voor de textielsector. Het technologisch luik zet het ontwikkelingswerk verder voor de membraanfiltratieprocessen (vooral gericht op waterhergebruik), met o.a. het Europees project B-Ware. Anderzijds initieert dit luik twee belangrijke nieuwe projecten: de “membraanbioreactoren” en “concentraatbehandeling via hybride pro-

cessen”. Beide zijn opgedeeld in een haalbaarheidsfase, al dan niet gevolgd door testen op pilotschaal.

Het zesde technologieveld “**Reactortechnologie**” concentreert zich de volgende jaren op:

- het ontwikkelen van nieuwe industriële toepassingen van superkritische fluïda (gestart in 2000, met speciale aandacht voor reactie- en scheidingsprocessen zoals gas/vloeistofreacties, enzymatische reacties (Vito-doctoraatsbeurs), superkritische waterreacties en extractie, fractioneren, precipiteren, kristalliseren;
- het ontwikkelen van specifieke alternatieve reactie- en scheidingstechnieken voor de chemie-sector. Een eerste, reeds lopend voorbeeld daarvan (Vito-doctoraatsbeurs) is de ontwikkeling van een katalytische membraanreactor voor enantioselectieve homogene katalyse, gekoppeld aan nanofiltratie. Via een in 2002 te starten inventarisatie- en bevragingronde, hoopt men halfweg 2003 een beslissing te nemen rond een evt. tweede specifiek project;
- opbouw van kennis voor het uitvoeren van haalbaarheidsstudies en technisch/economische evaluaties i.v.m. procesoptimaliseringen – voor een maximaal nuttige output en minimale milieubelasting. Dit impliceert in eerste instantie simulaties met commercieel beschikbare (ASPEN) of in ontwikkeling zijnde (UMIST) softwarepakketten, al dan niet gecombineerd met labo- of semi-piloottesten ter validering van de (deel)resultaten.

De zes technologievelden (STO) van I&R worden qua strategisch onderzoek aangevuld met:

- één Strategische Steuntaak (SST), namelijk het Centrum voor Materiaalanalyse,
- één Strategisch Beleidsondersteunende Taak i.v.m. de bepaling van voertuigemissies en
- 4 projecten Exploratorisch Strategisch Onderzoek (ESO):
 - CO₂-opslag in de ondergrond
 - Laserlassen van kunststoffen
 - Laserlassen van lichte metalen
 - Energie uit mest, slib en biomassa-afval

Strategisch onderzoek binnen de afdeling M & E

De afdeling Meten & Evalueren groepeerde diverse expertises rond het uitvoeren van wetenschappelijke en technische metingen – naast het evalueren en interpreteren van meetresultaten. Hoewel de beschikbare expertise rond leefmilieuproblematiek – vooral rond duurzame ontwikkeling – ook ter beschikking is voor het leveren van hooggespecialiseerde diensten aan de industrie (op contractbasis en op voorwaarde dat dit deontologisch verantwoord is), wil het excellentiecentrum toch in de eerste plaats een referentiepunt zijn voor de Vlaamse overheid. Het wil met andere woorden aanspreekbaar zijn voor gespecialiseerde diensten, evenals voor de wetenschappelijke onderbouwing en ondersteuning van diverse beleidsmaatregelen.

Een absolute vereiste om dit doel zinvol en efficiënt te blijven realiseren, is het geregeld optimaliseren en vernieuwen van het beschikbare arsenaal aan technische en methodologische mogelijkheden, via een aangepast programma van strategisch onderzoek. Gezien de veelheid aan problemen en de snelheid waarmee meettechnieken en evaluatiemethodologieën evolueren, moeten er daarbij duidelijke keuzes komen omtrent welke ontwikkelingen Vito zelf uitvoert en welke men, na aanpassing aan de eigen specifieke noden, van elders overneemt.

In het technologieveld **Milieutoxicologie** loopt een aanzienlijk pakket aan strategisch technologisch onderzoek over het gebruik van de bestaande **micro array-technologie** voor de effectstudie van verschillende vormen van milieuverontreiniging. Met deze technologie kan men een zeer groot aantal testen simultaan en quasi volautomatisch uitvoeren, een belangrijke stap voorwaarts om bij biologisch onderzoek en dienstverlening sneller tot betrouwbare en statistisch verantwoorde conclusies te komen. Behalve het competitief voordeel dat deze technologie op onderzoeksvlak moet opleveren, bestaat er ook een reële kans dat deze ontwikkeling wordt geïmplementeerd.

Het is bekend dat men wereldwijd en op hoog niveau geanimeerde discussies voert over de mogelijke negatieve invloeden van **niet-ioniserende stralen**. TOX is reeds jaren binnen Vlaanderen het voornaamste aanspreekpunt voor advies aan de diverse betrokken overheden. Het ligt dan ook voor de hand dat TOX tenminste een deel van zijn strategisch beleidsondersteunend onderzoek hierop richt. Meer specifiek gaat de aandacht daarbij naar de gecombineerde effecten van niet-ioniserende stralen en chemische agentia.

Een tweede project heeft tot doel voor de overheid een **beslissingssysteem** te ontwikkelen, dat zich voor technologische keuzevorming baseert op de verbonden ecologische risico's. Het belang van deze projecten wordt onderstreept door het feit dat ze beide in een zeer ruim Europees samenwerkingsverband worden uitgevoerd.

Tenslotte verwacht men van TOX belangrijke bijdragen tot diverse risico-evaluaties en steun aan de Vlaamse overheid voor het inschatten van de invloed van milieuverontreinigingen op de gezondheid. Dit kan slechts met succes gebeuren als ook de capaciteit voor **effectgerichte metingen** op milieustalen en de kennis over de relatie tussen pollutie en het optreden van diverse aandoeningen, continu uitbreidt – aangepast aan de modernste technieken en inzichten.

De snelle ontwikkelingen rond **teledetectie en zijn afgeleide producten**, en de grote aandacht en inspanningen in nationale, Europese en internationale programma's, zijn wellicht de beste waardemeters voor het groeiend belang van dit expertisecentrum. Als Vito, zoals eerder gesteld, het referentiecentrum in Vlaanderen en België wil zijn voor de verwerking en archivering van teledetectiegegevens, dan moet de instelling ervoor zorgen te beschikken over alle huidige en in de toekomst vereiste middelen, kennis en technieken. Met dat doel voor ogen plant Vito een uitgebreide set van strategische onderzoeksprojecten, gaande van deelname aan de ontwikkeling van nieuwe types sensoren, over de ontwikkeling van geavanceerde hoge resolutie beeldverwerkingsmethodologieën tot efficiënte archiveringstechnieken. De toekomstige marktwaaarde van al deze inspanningen moge blijken uit de ongemeen hoge graad van externe financiële participatie hiervoor.

Voor de **milieumetingen** verwacht men voor de nabije toekomst een 'boom' en een intense interesse van de overheid voor de opsporing en opvolging van **polybroombifenylen** en **polybroombifenylenethers**.

Beide groepen van stoffen (elke groep is net zoals de dioxines een complexe verzameling van een zeer groot aantal isomeren met sterk verschillende graden van toxiciteit) werden in het verleden vaak gebruikt als brandvertragers in de behuizing van ruim verspreide elektronische apparatuur. Hoewel het toxicologisch onderzoek hierover nog in zijn beginfase staat, zijn er toch reeds duidelijke en zorgwekkende aanwijzingen. Ze zijn persistent, leiden tot bioaccumulatie en veroorzaken bij zowel gewervelde als ongewervelde dieren toxische invloeden. De huidige tendens om dergelijke apparatuur maximaal te recyclen, waarbij het plastic wordt vermalen en eventueel verder verwerkt, leidt ongetwijfeld tot milieuproblemen – zowel binnen de werkplaatsen als in de omgeving. Het geplande onderzoek moet Vito op analytisch vlak voorbereiden op vragen in deze context.

De rest van de analytische onderzoeksinspanningen betreft eerder kortlopende projecten voor de op **puntstelling en/of optimalisering** van diverse monsternamen- en analyseprocedures voor emissie-, immissie- en werkplaatsmetingen, of i.v.m. de evaluatie van nieuwe meettechnieken naar hun toepasbaarheid voor milieumetingen. Het ligt voor de hand dat men deze nieuwe ontwikkelingen waar mogelijk valideert door deelname aan ringtesten of certificeringsoefeningen op Europese schaal.

Qua **evaluatiemethodologieën** gaat er in de eerste plaats aandacht naar een methode die toelaat de **duurzaamheid** van producten, processen en technologieën te evalueren via een wetenschappelijk onderbouwde 'multicriteria benadering'. Die moet rekening houden met zowel de ecologische als de economische en sociaal-maatschappelijke aspecten. Het is evident dat dit een hele uitdaging is, die met de nodige amplitude moet worden uitgevoerd: dit veld is immers nog relatief onontgonnen en men moet rekening houden met een groeiende interesse vanwege de overheid.

Het is niet meer dan normaal dat men daarnaast ook bestaande **evaluatiertools** continu optimaliseert, verfijnt en aanpast aan de nieuwste inzichten – en dat alles indien nodig via testcases wordt gevalideerd. Dit geldt voor levenscyclusanalyse, dynamische stofstroomanalyse, emissiereductiestrategieën, transport van polluenten in grondwater en risicobeoordeling. Vooral dit laatste aspect, dat zowel bij de industrie als bij de overheid gestaag aan belang wint, vraagt door zijn uitermate grote complexiteit nog een grote inspanning. Onmisbaar is daarbij het ontwikkelen van een methodologie die toelaat de betrouwbaarheid van die risico-evaluaties te bepalen.

Een bijzonder project betreft het beleidsondersteunend onderzoek rond **fijn stof**. Het is in die zin bijzonder omdat het de expliciete interesse geniet van de Vlaamse overheid. Niet verwonderlijk, gezien het wereldwijd groeiend besef dat fijn stof een belangrijk risico inhoudt voor de volksgezondheid, een risico dat echter nog onvoldoende is gedefinieerd en waarvan dus de beheersing nog zeer te wensen overlaat. Het is ook bijzonder omdat het de grenzen van een expertisecentrum overschrijdt. MIM, TOX, TAP en IMS leveren elk vanuit hun expertise onmisbare bijdragen die uiteindelijk moeten leiden tot een geïntegreerde wetenschappelijk gefundeerde aanpak. Daarbij staat MIM in voor het op punt stellen, testen en valideren van bemonsterings- en meetapparatuur, TOX voor de toxicologische karakterisering en voor het onderzoek naar de relatie tussen interne dosis of effecten en externe blootstelling, TAP en IMS voor de modellering van emissies en transport, het ontwerpen van een dynamisch blootstellingsmodel en als toetsing de koppeling daarvan aan verkeersmodellen voor de evaluatie van lokale mobiliteitsplannen naar hun milieu-impact. De doelstellingen voor dit project zijn ruim en ambitieus, de verwachtingen staan hoog gespannen.

Aldus omvat het strategisch onderzoek van M & E:

1 technologieveld STO

17 strategische steuntaken (SST)

7 strategisch beleidsondersteunende taken (SBO).

BA 41.04 Dotatie aan het IWT voor het onderzoek aan Hogescholen

Sinds 1997 loopt deze actie voor de bevordering en ondersteuning van technologisch onderzoek aan de hogescholen in Vlaanderen (het HOBU-fonds). Er is daarbij een dubbel doel. Men wil een impuls geven aan de opwaardering en de valorisatie van technologisch onderzoek aan de Vlaamse hogescholen. Anderzijds wil het project via de hogescholen aan (vooral kleinere) bedrijven de mogelijkheid bieden om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen in hun sector.

Het beheer van het HOBU-fonds werd toegewezen aan het IWT, dat ook de modaliteiten uitwerkte. Via dit fonds ontvangen de Vlaamse Hogescholen steun voor de uitvoering van technologische onderzoeksprojecten waarvan de resultaten duidelijk economisch of maatschappelijk valoriseerbaar zijn. Zo'n project moet relevant zijn voor minstens drie bedrijven (in hoofdzaak KMO's) die als groep actief bij de uitvoering worden betrokken. De hogeschool gaat op zoek naar technologische opportuniteiten en vertaalt deze naar de werkvloer van de betrokken bedrijven. Een project duurt maximaal twee jaar en heeft een budget van maximaal 309.867 EUR.

Sinds de oprichting van dit fonds werden reeds zeven "calls for proposal" gelanceerd – in januari 1997, februari en november 1998, december 1999, november 2000, 2001 en 2002. De eerste drie jaren stelde de Vlaamse regering in dit kader jaarlijks 4,214 mln. EUR ter beschikking. In 2000 werd het krediet verhoogd tot 5,925 mln. EUR. In die jaren werden resp. 86, 46, 48 en 61 dossiers ingediend – waarvan er door het IWT uiteindelijk telkens 20 werden geselecteerd in '97 en '98, 18 in 1999, 26 in 2000, 24 in 2001 en 26 in 2002.

Het vastleggingskrediet 2003 werd t.o.v. 2002 met 3.000 Keuro verminderd tot 2,949 mln. EUR.

In het kader van het structuurdecreet op het hoger onderwijs zal het wetenschappelijk onderzoek gecoördineerd en op termijn volledig gedragen worden door de associaties.

In deze context en rekening houdend met de akademisering van de tweecycli-hogeschoolopleidingen is het evident dat aparte kredietvoorzieningen zoals het HOBU-fonds ingepast worden in deze fundamentele hervorming.

Het ontwerp van het structuurdecreet voorziet middelen voor "projectmatig wetenschappelijk onderzoek", gericht op de ééncycli-opleidingen.

Hiervoor is 3 mln. EUR voorzien in 2003. Daarenboven zullen zij tot en met 2006 geleidelijk groeien tot 9 mln. EUR. De nadere regels voor het projectmatig wetenschappelijk onderzoek worden uitgewerkt van zodra het structuurdecreet op het hoger onderwijs door het Vlaams parlement is goedgekeurd.

Het HOBU-fonds zelf wordt omgevormd tot een 'Technologiefonds', gericht op kennisdiffusie naar bedrijven vanuit instellingen van hoger onderwijs. De budgettaire middelen hiertoe blijven behouden op het niveau van 2002 (6 mln. EUR).

PROGR.	BA	MOO	MOV	MIWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscade	Libellé
71.4	Strategisch en beleidsgericht onderzoek										
71.4	1229	1,00	0,00	0,00	0,048	0,048	0,048	0,000	0,000	12	Beleidsgericht onderzoek
71.4	1230	1,00	0,00	0,00	16,840	16,840	16,840	0,000	0,000	7	Generisch basisonderzoek (IWT-Vlaanderen)
71.4	3161	1,00	0,00	0,00	10,540	10,540	10,540	0,000	0,000	6	Subsidies aan wetenschappelijk en technologisch onderzoek met landbouwkundig doel (IWT-Vlaanderen)
71.4	3301	1,00	0,00	0,00	34,380	34,380	34,380	0,000	0,000	7	Subsidie aan de VZW IMEC
71.4	3302	1,00	0,00	0,00	28,651	28,651	28,651	0,000	0,000	7 (4 en 6)	Subsidie aan de Vlaamse Interuniversitaire Instelling voor Biotechnologie
71.4	3303	1,00	0,00	0,00	8,629	8,629	8,629	0,000	0,000	12	Subsidie aan Steunpunten beleidsrelevant onderzoek
71.4	3304	1,00	0,00	0,00	0,372	0,372	0,372	0,000	0,000	12	Subsidie co-financiering Steunpunt O&O statistieken
71.4	3395	1,00	0,00	0,00	3,000	3,000	3,000	0,000	0,000	7	Subsidies Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO)
71.4	3341	1,00	0,00	0,00	0,508	0,508	0,508	0,000	0,000	3	Subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde in Antwerpen (KMDA)
71.4	3343	1,00	0,00	0,00	0,766	0,766	0,766	0,000	0,000	1	Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee
71.4	4102	1,00	0,00	0,00	18,470	18,470	18,470	0,000	0,000	11	Dotatie aan het IWT i.v.m. toekennen van specialisatiebeurzen (decreet van 23 januari 1991)
71.4	4103	1,00	0,00	0,00	26,589	26,589	26,589	0,000	0,000	7 (3)	Dotatie aan de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)
71.4	4104	1,00	0,00	0,00	2,949	2,949	2,949	0,000	0,000	7	Dotatie IWT voor het onderzoek aan Hogescholen
71.4	5201	1,00	0,00	0,00	0,128	0,128	0,128	0,000	0,000	3	Subsidie voor investeringsuitgaven aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen (KMDA)
71.4	6102	1,00	0,00	0,00	4,707	4,707	4,707	0,000	0,000	7 (3)	Dotatie voor investeringen aan de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)
Totaal					156,577	156,577	156,577	0,000	0,000		
Totaal AWI					390,903	390,903	367,454	0,000	23,449		
FFEU		0,09	0,00	0,00	268,938	25,000	25,000	0,000	0,000	7	Financieringsfonds voor schuldbetaling en eenmalige investeringsuitgaven - wetenschapsbeleid
Totaal AWI + FFEU					659,841	415,903	392,454	0,000	23,449		

Het sectorale Wetenschapsbeleid

Dit hoofdstuk beschrijft de belangrijkste wetenschapspolitieke initiatieven in andere domeinen dan binnen organisatieafdeling 71. Dit gebeurt om het specifieke eigen beleid te ondersteunen en gestalte te geven.

De bespreking volgt de structuur van de administratieve begroting per departement. De zeven departementen zijn:

1. Coördinatie
2. Algemene Zaken en Financiën
3. Onderwijs
4. Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur
5. Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw
6. Leefmilieu en Infrastructuur
7. Wetenschap, Innovatie en Media

We wijzen er evenwel op, dat de organisatieafdeling 33 van het departement Onderwijs vanaf 2002 ook deel uitmaakt van het “eigenlijke wetenschapsbeleid”, samen met afdeling 71. Dit komt verder uitvoerig aan bod in Hoofdstuk III.6. Omwille van de indeling van de administratieve begroting werd de gewone volgorde van de departementen hier behouden.

1. DEPARTEMENT COÖRDINATIE

OA 11 Administratie Kanselarij en Voorlichting

Programma 11.3 Kanselarij

BA 12.04 Onderzoeks-, studie- en expertisekosten i.v.m. de staatshervorming

Het regeerakkoord van de Vlaamse regering stelt dat men op institutioneel vlak stappen moet nemen om bestuurlijke vernieuwing in Vlaanderen door te voeren. Men wil in het bijzonder streven naar een aanpassing van de bevoegdheidsverdeling tussen het federale en het Vlaamse niveau. Dit moet de bestuurskracht van de instellingen versterken. Uitgangspunten hierbij moeten zijn: verantwoordelijkheid, subsidiariteit en solidariteit.

De Bijzondere wetten van 13 juli 2002 zijn de juridische vertaling van het Lambermontakkoord en voeren belangrijke wijzigingen door aan de bevoegdheden en de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten.

Deze nieuwe stap in de staatshervorming realiseert belangrijke intenties van het regeerakkoord, wat niet wegneemt dat voor deze legislatuur nog andere punten rond de staatshervorming op de Vlaamse agenda blijven staan, zoals de grote uitgavenverschillen tussen Vlaanderen en Wallonië inzake de gezondheidszorg.

Een blijvende reflectie over de wenselijke ontwikkeling van de Vlaamse autonomie is dus geboden – permanente studie en onderzoek blijven nodig om de wettelijke regels in praktijk te brengen. Daarbij doet men eventueel beroep op externe expertise. De opdracht voor studie en onderzoek gebeurt via overeenkomsten, met als begunstigden meestal universiteiten en wetenschappelijke instellingen die zich bezighouden met de politieke structuur van het federale België en haar deelstaten.

Programma 11.4 Gelijke Kansenbeleid

Gelijke Kansen is in Vlaamse context een relatief nieuw beleidsdomein (1995).

Ondersteunend onderzoek en dataverzameling zijn dan ook prioritair voor het verder uitbouwen van dit domein, dat bovendien ook internationaal aan belang wint.

Er is nood aan een voortdurende input voor de beleidsvoorbereiding en ondersteuning ervan, naast het opbouwen van relevante expertise en het creëren van één duidelijk aanspreekpunt.

Gelijke Kansen vormt een nieuwe basiswaarde voor de democratie. Het gelijkekansenbeleid moet de feitelijke ongelijkheden in de samenleving zichtbaar en bespreekbaar maken – en vooral wegwerken! Men wil de opkomst van nieuwe ongelijkheden voorkomen en pakt daarom impliciete en expliciete drempels aan via onderzoek, het opsporen en installeren van meldpunten en het verzamelen en verwerken van (meet)gegevens.

Het Vlaamse gelijkekansenbeleid werkt momenteel met zes doelgroepen: vrouwen en mannen, holebi's, allochtonen, personen met een handicap, ouderen en kinderen.

BA 12.02 Uitgaven met betrekking tot onderzoek

BA 33.50 Subsidie aan het Steunpunt Gelijke Kansenbeleid

Op elk van deze BA's is 0,248 mln. EUR ingeschreven voor onderzoek.

Op 8 juni 2000 hechtte de Vlaamse Regering (VR/2000/0806/DOC0503) haar principiële goedkeuring aan de krachtlijnen voor de hervorming van het programma beleidsgericht onderzoek. Men opteerde voor een structurele financiering in domeinen of rond onderwerpen die voor de Vlaamse overheid als prioritair worden beschouwd. De structurele financiering wordt vormgegeven in 12 steunpunten, waaronder het Steunpunt Gelijkekansenbeleid. Met de Steunpunten worden beheersovereenkomsten afgesloten met een looptijd van vijf jaar, de eerste keer voor de periode 2001 – 2006.

Vanaf 2002 (en dus tot 2006) krijgt het Steunpunt jaarlijks 0,248 mln. EUR vanuit Gelijke Kansen.

Onderzoekswerk gericht op beleidsrelevante problemen is de belangrijkste opdracht van een steunpunt, naast dataverzameling en wetenschappelijke dienstverlening aan de overheid.

Meer specifiek voor het Steunpunt Gelijkekansenbeleid staan de volgende objectieven voorop:

- Structurering van het beleidsrelevant onderzoek om continuïteit te creëren in de data- en informatieverzameling over relevante thema's.

- Aanleveren van data en informatie ter ondersteuning van de werking van de cel ‘Gelijke Kansen in Vlaanderen’.
- Creëren van meerwaarde door de interdisciplinariteit en het interuniversitaire karakter van onderzoek.
- Verdere institutionalisering van bestaande “embryo’s” zoals vrouwenstudies, om de efficiëntie van het onderzoek en de PR-waarde ervan naar de maatschappij toe te verhogen.
- Creëren van continuïteit qua wetenschappelijke aandacht voor gelijke kansen en uitbreiden van de bestaande expertise ter zake.
- Een einde stellen aan de versnippering van dit beleidsluik, door het vormgeven aan een inclusief beleid.

Het Steunpunt Gelijke Kansen zal de belangen vijf doelgroepen behartigen: vrouwen, holebi’s, allochtonen, ouderen en kinderen.

Het onderzoeksprogramma moet aan alle groepen aandacht besteden, met evenwel nadruk op de vrouwen. De onderzoekers kregen volgende aanduiding mee qua verdeling van het programma over de doelgroepen:

- vrouwen: 40%
- allochtonen: 20%
- holebi’s: 20%
- ouderen en kinderen: 20%

Onderzoek naar de doelgroep gehandicapten wordt opgevangen vanuit het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap.

Naast de 0,248 mln. EUR, besteed aan het Steunpunt zelf, wordt de overige 0,248 mln. geïnvesteerd in losse opdrachten voor Wetenschappelijk Onderzoek.

Onderwerpen die niet passen binnen de vooropgestelde thema’s, maar die wel van belang zijn voor het beleid, zullen door Gelijke Kansen in Vlaanderen worden uitgeschreven.

OA 12 Administratie Buitenlands Beleid

Programma 12.1 Algemeen Buitenlands Beleid

Een beleid dat met succes wil doorwegen op de situatie, moet soepel en flexibel inspelen op de steeds veranderende internationale context, moet in toenemende mate pro-actief optreden binnen de internationale coalitievorming en treedt bovendien sterk gecoördineerd op. Vlaanderen kan pas optimaal functioneren in een internationale omgeving, als het daar ook gekend en erkend is.

Het Vlaams Buitenlands Beleid gaat daarom uit van de volgende missie:

“Vlaanderen een gezicht geven in de wereld door een maximale behartiging van haar belangen en de verdediging van fundamentele humane waarden. Vlaanderen zet zich binnen zijn bevoegdheden in voor een beter Europa en geeft mee gestalte aan een internationaal beleid, gericht op een duurzame ecologische en economische welvaart en sociale rechtvaardigheid in Noord en Zuid.”

De belangen die Vlaanderen hierbij voor ogen heeft, omvatten het scheppen van welvaart, het verwerven van een zekere impact op de internationale besluitvorming en het leveren van een bijdrage tot de internationale stabiliteit. Bovendien wil Vlaanderen zich profileren met zijn eigen culturele identiteit en getuigen van een grote openheid naar culturele diversiteit.

BA 12.40 Onderzoek en studies m.b.t. het Vlaams buitenlands beleid

Ten laste van deze basisallocatie worden onderzoeksprojecten gefinancierd met betrekking tot het Vlaams Buitenlands Beleid. In de voorbije jaren ging het zowel om de financiering van specifieke wetenschappelijke projecten als om de cofinanciering van projecten in het kader van het Programma Beleidsgericht Onderzoek.

Met de "Verklaring van Nice" gaven de Europese staatshoofden en regeringsleiders aan dat ze een zo ruim mogelijk debat wilden opstarten rond de toekomst van Europa, ter voorbereiding van de institutionele hervormingen van de Europese Unie. Die waren nodig om de EU ook intern klaar te maken voor de uitbreiding en om haar werking naar de toekomst toe te verbeteren. De Verklaring van Laken (aan het einde van het Belgisch Voorzitterschap), moest de bakens zetten voor een volgende intergouvernementele conferentie die deze institutionele hervormingen zal uittekenen. Deze conferentie was gepland voor 2004, maar gaat wellicht al door in de tweede helft van 2003.

In 2002 financierde de Vlaamse overheid een onderzoek ter voorbereiding van de Vlaamse standpunten voor de Intergouvernementele Conferentie 2004 van de EU. Dit onderzoek loopt tot maart 2003 en gebeurt door onderzoekers van de faculteiten Rechtsgeleerdheid en Politieke Wetenschappen van de Katholieke Universiteit Leuven en de Universiteit Gent.

Vlaanderen hecht ook belang aan de uitbreiding in 2004 en het effect daarvan op de bestaande relaties met de landen in Centraal- en Oost-Europa. Daarom zal Vlaanderen in 2003 twee onderzoeken lanceren. Het eerste onderzoek moet nagaan hoe de samenwerking met de nieuwe lidstaten dient te worden aangepast. Een groot deel van de huidige inspanningen van Vlaamse zijde naar de landen van Centraal- en Oost-Europa toe, ondersteunden hun activiteiten om te beantwoorden aan de toelatingsvoorwaarden voor het EU-lidmaatschap. Na de toetreding van 10 van de 12 kandidaat-lidstaten stelt zich de vraag hoe Vlaanderen zijn aanwezigheid en relaties met deze landen verder kan uitbouwen. Daarnaast gaat men na hoe Vlaanderen zich verder zal inzetten voor de resterende kandidaat-lidstaten Bulgarije en Roemenië. Door de uitbreiding verkleint de afstand tussen Vlaanderen en de buitengordel van Europa. In 2003 start er ook een beleidsvoorbereidend onderzoek ter ontwikkeling van een vorm van bilaterale samenwerking met de landen uit de Europese buitengordel.

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
DEPARTEMENT COÖRDINATIE											
11	Administratie Kanselarij en Voorlichting										
11.3	Kanselarij										
11.3	1204	0,60	0,00	0,00	0,124	0,074	0,074	0,000	0,000	12	Onderzoeks-, studie- en expertisekosten i.v.m. de staatshervorming
11.4	Gelijke Kansenenbeleid										
11.4	1202	1,00	0,00	0,00	0,248	0,248	0,248	0,000	0,000	12	Uitgaven met betrekking tot onderzoek
11.4	3350	1,00	0,00	0,00	0,248	0,248	0,248	0,000	0,000	12	Subsidie aan het Steunpunt Gelijke Kansenenbeleid
12	Administratie Buitenlands Beleid										
12.1	Algemeen Buitenlands Beleid										
12.1	1240	1,00	0,00	0,00	0,240	0,240	0,240	0,000	0,000	12	Onderzoek en studies m.b.t. het Vlaams buitenlands beleid
TOTAAL					0,860	0,810	0,810	0,000	0,000		

2. DEPARTEMENT ALGEMENE ZAKEN EN FINANCIËN

OA 21.1 Administratie Planning en Statistiek

Programma 21.1 Planning en Statistiek

Met ingang van 2003 hield de administratie Planning en Statistiek op te bestaan, om voortaan op te gaan in een nieuw op te richten agentschap bij de diensten van de minister-president: *“de studiedienst van de Vlaamse regering”*.

De missie daarvan is het formuleren van beleidsadviezen die de Vlaamse regering ondersteunen en stimuleren tot het voeren van een geïntegreerd en toekomstgericht beleid.

Het is een onafhankelijke antenne die alle belangrijke breed-maatschappelijke signalen opvangt en ze op een beleidsrelevante wijze verwerkt en aanbrengt.

De visie is dat de dienst zich ontwikkelt tot de unieke autoriteit in Vlaanderen door pro-actief en deskundig diverse maatschappelijke effecten en nieuwe beleidsuitdagingen te verkennen en te signaleren. Daartoe worden volgende strategische doelstellingen voorgesteld:

- tegen de volgende regeringsonderhandelingen moet men beschikken over een *degelijke brede omgevingsanalyse*;
- bij de eerste beleidscyclus na Beter Bestuurlijk Beleid, vanuit een brede omgevingsanalyse, een *transversale multidisciplinaire inbreng geven voor de beleidsplannen*;
- bij implementatie van Beter Bestuurlijk Beleid, voor de 13 ministeries de methodologie aanbrengen en de begeleiding verzekeren voor hun beleidsmonitoring en hun omgevingsanalyse;
- een *relevante set van omgevingsindicatoren* uitbouwen;
- realiseren van een aantal *domeinoverschrijdende studies die beleidsimpact* hebben;
- Vlaanderen een plaats geven in het nationaal en internationaal statistisch systeem;
- de *surveydruk* algemeen verminderen en de *kwaliteit van de surveys* in opdracht van de Vlaamse regering verhogen.

De doelstellingen van de huidige administratie Planning en Statistiek (weergegeven in de beleidsnota Statistiek), zijn met name:

- (1) de betere coördinatie van het Vlaams statistisch systeem met de uitbouw van een éénloket-statistiek;
 - (2) de prioriteitstelling voor het invullen van de informatiebehoeften die gekoppeld zijn aan de beleidsopvolging;
 - (3) het uitbreiden van het aanbod aan internationaal vergelijkbare referentiestatistieken in de demografische, macro-economische en cultureel-maatschappelijke context; en
 - (4) het beter gebruik van statistieken bij de beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie.
- Dit alles blijft grotendeels doorlopen in de nieuwe taakstelling.

De nadruk zal meer liggen op de wetenschappelijke analyse van de beschikbare en te verzamelen gegevens en het formuleren van beleidsaanbevelingen die hierop steunen (evidence based policy). De studiedienst voor de Vlaamse regering zal vooral het brede kader (transversaal) schetsen en de ontwikkelingen in deze omgeving zelf opvolgen (omgevingsindicatoren). De departementen in de verschillende ministeries zijn dan verantwoordelijk voor de (sectorale) monitoring van hun beleidsdomeinen;

De beleidsbrief en de bijbehorende begroting voor 2003 zijn geschreven vanuit de input van de administratie Planning en Statistiek. In de huidige aanloopfase naar Beter Bestuurlijk Beleid is immers nog niet uitgeklaard welke activiteiten van de nieuwe partner, het Centrum voor Bevol-

king- en Gezinsstudiën (CBGS), binnen dit agentschap of binnen het kenniscentrum van het ministerie van Welzijn en Gezondheid zullen worden verdergezet.

Ter gelegenheid van de eerstvolgende budgetcontrole na de officiële oprichting van het agentschap (IVA), gebeurt er een bijsturing van de beschikbare kredieten voor de studiedienst.

BA 12.02 Allerhande uitgaven met betrekking tot de activiteiten en producten inzake planning en statistiek

Het vastleggingkrediet op BA 12.02 bedraagt voor het begrotingsjaar 2003 de som van 0,877 mln. EUR. Van dit beleidskrediet wordt 61% bestemd voor beleidsgericht onderzoek en de organisatie van surveys.

Programma 21.1 geeft de middelen aan waarover de administratie Planning en Statistiek (APS), en later het agentschap, kan beschikken voor opdrachten die men uitbesteedt aan onderzoeksinstellingen, externe consultants, ICT-ondersteuners,

Ter informatie kan worden meegedeeld dat APS in 2001 globaal 2.294.762 EUR aan uitgaven boekte (zie prestatiebegroting, waarvan 21% werden uitbesteed aan studieopdrachten, veldwerk survey, ICT-conceptstudies, aankoop data, drukwerk van publicaties ...). Het aandeel van de uitgavencategorie "uit te besteden opdrachten" daalt over de jaren heen: 24,7% in 2000 en 25,3% in 1999. Het personeelsbestand in de administratie Planning en Statistiek steeg van 19,75 VTE in 1999 tot 25,07 VTE in 2001.

De activiteiten moeten uitmonden in:

- een ontwerp van *algemene omgevingsanalyse* voor de komende regering;
Dit zal grotendeels gebeuren met interne mankracht. Bij de werving en de selectie van het personeel voor de studiedienst zal immers veel aandacht uitgaan naar de competenties inzake wetenschappelijk onderzoek. Ter voorbereiding van de nieuwe regeringsonderhandelingen (juni 2004) moet men in 2003 met de voorbereiding beginnen van een algemene omgevingsanalyse, waarin trends, bedreigingen (problemen) en uitdagingen worden opgelijst en de mogelijke gevolgen of opportuniteiten voor de Vlaamse overheid – en met zo mogelijk reeds een aantal beleidsscenario's en alternatieve oplossingen.
De omgevingsanalyse die de eerste fase van een nieuwe beleids- en beheerscyclus voor de Vlaamse regering inzet, zal rond transversale thema's gebeuren. De omgevingsanalyse biedt het brede referentiekader voor het sectorale beleid. Zo kan men denken aan bevolkingsprojecties, macro-economische vooruitzichten maar ook aan het uitklaren van discussies over (schijnbaar) conflicterende probleemstellingen – zoals stijgende welvaart tegenover de minder positieve perceptie van de Vlamingen over hun welzijn, ruimtelijke ordening op maat en ecologische waarden op langere termijn, stedelijkheid versus plattelandsontwikkeling, ontsluiting van economische knooppunten en verkeerscongestie, innovatie en gebruik van nieuwe technologie en de digitale kloof bij kwetsbare groepen, ...
- de ontwikkeling en toepassing van passende instrumenten voor prognoses, simulaties en scenario's, impactanalyses (zoals de regionale input-outputtabel);
Met het oog op het formuleren van beleidsaanbevelingen wil men als studiedienst voor het algemene regeerbeleid klaar staan. Daartoe moet men op vraag van de regering of op eigen initiatief allerlei simulatieoefeningen, structuuranalyses enz. kunnen maken en beschikken over krachtige econometrische modellen. Er bestaan reeds modellen die door andere overheidsdiensten worden gehanteerd (Hermes-model van Planbureau, IRES-model van Waalse studiedienst ISE enz.) of die voor sectorale doeleinden werden ontwikkeld (MIRA-model voor milieuraapportering). Een haalbaarheidstudie zou de merites van deze modellen moeten onderzoeken, om het beleid op het Vlaams niveau op een meer geïntegreerde en toekomstgerichte basis te ondersteunen en te adviseren over de bruikbaarheid ervan, met voorstellen voor een eventuele optimalisatie.
- eigen surveyonderzoek, zoals de jaarlijkse APS-survey naar waarden, houdingen en gedragingen van Vlamingen m.b.t. maatschappelijk relevante thema's;
Dit is een face-to-face enquête bij 1500 Vlamingen. Naast de vaste achtergrondvariabelen en modules over waarden en houdingen zal er in 2003 een vervolgbepvraging (2001) komen over de houding rond levenslang leren en rond nieuwe technologieën. De interviews worden

uitbesteed aan een enquêtebureau. Het wetenschappelijk comité waakt mee over de kwaliteit van de selectie.

De hoge kwaliteitsvereisten inzake de opleiding en professionaliteit van de enquêteurs, de gevraagde procesopvolging, de productevaluatie en inspanningen om een zo hoog mogelijke en betrouwbare respons te behalen, hebben natuurlijk hun prijs.

- daarnaast kan men actuele beleidsopties toetsen aan de mening van de bevolking of bepaalde doelgroepen, via korte telefonische enquêtes. Via uitbesteding bij geroutineerde enquêtebureaus kan dit snel en efficiënt gebeuren.
- rapporten met resultaten van studiewerk en monitoring van beleidseffecten;

De administratie Planning en Statistiek heeft een reeks standaardrapporteringen die nuttige achtergrondinformatie verschaffen aan organisaties, bedrijven en geïnteresseerde burgers en een algemeen beeld geven van de prestaties die gekoppeld zijn aan overheidsmaatregelen en hun effect. We vermelden hier VRIND, dat per domein een reeks beleidsindicatoren (output en effecten) beschrijft voor de onderscheiden beleidsdomeinen, Profiel Vlaanderen dat de benchmarking tussen Vlaanderen en EU-regio's beoogt op basis van enkele kernindicatoren of nog de kwartaalconjunctuur-berichten.

Nieuw in 2003 is de opvolgingsrapportering over het doelbereik van de 21 doelstellingen van het Pact van Vilvoorde.

De toegenomen aandacht voor monitoring van het beleid en de benchmarking met andere regio's of belangrijke handelspartners (vb. Kleurrijk Vlaanderen, Top van Lissabon) doet de behoefte aan meer gedetailleerde cijfers op het Vlaams niveau toenemen. De onderbouwing van het regionale beleid vergt specifieke statistieken die corresponderen met de Vlaamse regelgeving. Om zo zuinig mogelijk om te gaan met middelen en om overbevraging bij burgers en bedrijven tegen te gaan, moet men daarom eerst nagaan of men secundair bronnenmateriaal kan gebruiken, en vervolgens of men kan samenwerken met andere instanties.

De administratie Planning en Statistiek is aangeduid als meldpunt voor surveyonderzoek in opdracht van de Vlaamse regering. De inventaris met reeds 166 geregistreerde items, kan via het web worden geconsulteerd.

De samenwerking met andere overheden of onderzoeksinstellingen kan meerdere vormen aannemen. Zo kan men vragen om de steekproef voldoende ruim te nemen, zodat de resultaten ook representatief zijn voor heel Vlaanderen (bijv. grotere steekproefgrootte in de maandelijkse enquête van de Nationale Bank van België, over het consumentenvertrouwen). Men kan ook bijkomende modules laten opnemen bij reeds gestandaardiseerde enquêtes of onderhandelen over te hanteren definities – zodat de in te zamelen informatie ook relevant wordt voor het Vlaamse beleid.

In 2003 wordt een derde editie van "*Vlaanderen Gepeild!*" gepland, met het doel het beschikbare APS-survey materiaal grondiger te analyseren – vertrekkende van een aantal relevante onderzoeksvragen en om bestaande theoretische modellen te toetsen op de situatie in Vlaanderen.

Tenslotte wordt jaarlijks een cofinanciering voorzien voor de uitvoering van het onderzoeksprogramma van het erkende Steunpunt Bestuurlijke Organisatie (25.000 EUR). Door deelname aan de stuurgroep kan de inhoud van de jaarprogramma's mee georiënteerd worden binnen de contouren van de goedgekeurde beheersovereenkomst. De betrokkenheid van APS is het grootste bij de onderzoekslijn over de kwaliteit van de monitoring en indicatoren.

OA 24 Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management.

Programma 24.4 Directe schuld

Directe schulden zijn de leningen die de Vlaamse Gemeenschap in het verleden heeft aangegaan voor de financiering van haar eigen begrotingstekorten ofwel die ze contractueel overnam van andere publiekrechtelijke rechtspersonen. Ook de herfinanciering van deze leningen is directe schuld.

Zo werd in 1998 een belangrijk deel van de universiteitsleningen (academische sector) in één globale lening van 215,0 mln. EUR samengebracht. Deze werd samen met de niet-geconsolideerde universiteitsleningen (academische sector) overgezet naar de directe schuld van de Vlaamse Gemeenschap.

Begin 2003 staat van deze in 1998 overgenomen universiteitsleningen nog een bedrag open van 115,3 mln. EUR.

BA 21.05 Rentelast lening universiteiten (academische sector).

BA 91.05 Kapitaalaflossing lening universiteiten (academische sector).

De daling van de schuld heeft ook onmiddellijk een daling van de rentelasten als gevolg. In de begroting 2003 is voor deze uitgavenposten 5,4 mln. EUR (betaling rente) en 28,0 mln. EUR (aflossing kapitaal) ingeschreven.

Programma 24.8 Indirecte schuld

Indirecte schulden zijn de kapitaalaflossingen en de rentelasten die de Vlaamse Gemeenschap op zich neemt van o.m. leningen die werden aangegaan door andere publiekrechtelijke rechtspersonen of door lagere overheden.

Een actief schuldbeheer via onderhandelingen en vervroegde terugbetalingen heeft in beide schuldsectoren geleid tot belangrijke ristorno's en kredietherschikkingen, waardoor budgettaire ruimte voor nieuwe initiatieven is ontstaan.

BA 40.03 Intrestlasten van leningen aangegaan door de universiteiten en het UZ Gent voor de financiering van onroerende investeringen.

In de begroting 2003 staat hiervoor 2,1 mln. EUR ingeschreven.

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscod	Libellé
DEPARTEMENT ALGEMENE ZAKEN EN FINANCIËN											
21	Administratie Planning en Statistiek										
21.1	Planning en Statistiek										
21.1	1202	0,61	0,00	0,00	0,877	0,535	0,535	0,000	0,000	8,9	Allerhande uitgaven m.b.t. de activiteiten en producten inzake planning en statistiek
24	Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management										
24.4	Rechtstreekse schuld										
24.4	2105	0,25	0,75	0,00	5,432	5,432	1,358	4,074	0,000	10	Rentelast lening universiteiten (Academische sector)
24.4	9105	0,25	0,75	0,00	28,021	28,021	7,005	21,016	0,000	10	Kapitaalaflossing lening universiteiten (Academische sector)
24.8	Indirecte schuld										
24.8	4003	0,25	0,75	0,00	2,095	2,095	0,524	1,571	0,000	10	Intrestlasten van leningen aangegaan door de universiteiten en het UZ Gent voor de financiering van onroerende investeringen
TOTAAL					36,425	36,083	9,422	26,661	0,000		

3. DEPARTEMENT ONDERWIJS

OA 33 Administratie Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek

De organisatieafdeling OA 33 – met de hierna vernoemde BA's – maakt samen met de OA 71 het eigenlijke wetenschapsbeleid uit – zie ook het volgende Hoofdstuk III.6.

Programma 33.1 Hogescholenonderwijs

De beleidsvelden waarop het programma 33.1 zich concentreert, zijn vervat in de hoofddoelstelling van de afdeling hogescholen: het mogelijk maken van een betaalbaar en kwalitatief hoogstaand hoger onderwijs in Vlaanderen. Dit wordt gerealiseerd met de medewerking van de hogescholen. Die zijn in het belang van de samenleving tezelfdertijd werkzaam op het gebied van het onderwijs, de maatschappelijke dienstverlening en eventueel projectmatig wetenschappelijk onderzoek.

De hogescholen dienen de **drie dimensies** van hun decretale opdracht in een realistische samenwerking te realiseren:

- hogeschoolonderwijs;
- maatschappelijke dienstverlening;
- projectmatig wetenschappelijk onderzoek.

Dit vloeit voort uit het hogescholendecreet van 13 juli 1994.

Het ontwerp van decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, principieel goedgekeurd door de Vlaamse regering op 5 juli 2002 en voorgelegd voor advies bij de Raad van State, biedt daarnaast de randvoorwaarden voor het uitbouwen van de wetenschappelijke component van de 2-cycli-opleidingen en biedt een versterking voor het projectmatig wetenschappelijk onderzoek en het omvormen van de bestaande opleidingen naar de Bachelor-Master structuur.

BA 40.02 Enveloppe Hogescholenonderwijs

Het budget 2003 bedraagt 516,775 mln. EUR. Ingevolge de beslissing van de Vlaamse regering d.d. 14 december 2001 (betreffende de aankoop van bibliografische gegevensbestanden en tijdschriften in elektronische vorm ten behoeve van universiteiten, hogescholen en wetenschappelijke instellingen), verhoogt de hogescholenenveloppe vanaf het begrotingsjaar 2003 met 0,549 mln. EUR, bestemd voor de aankoop van bibliografische gegevensbestanden en tijdschriften in elektronische vorm. Deze middelen worden als een aparte, nieuwe voorafname aan de enveloppe toegevoegd.

BA 40.11 Subsidies ter academisering van de 2-cycli-opleidingen

De nieuwe basisallocatie 40.11 biedt aan de hogescholen extra middelen om de academische gerichtheid van de opleidingen verder uit te bouwen en te verzekeren dat de masteropleidingen hun doel bereiken: de studenten brengen tot een kennis- en competentieniveau dat congruent is met het wetenschappelijk functioneren. Conform artikel 6§5 van het ontwerp van decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, zijn hiervoor extra middelen nodig. Deze kredieten worden tot en met 2006 ingeschreven. Vanaf begrotingsjaar 2003 worden ze aan de index aangepast. Voor 2003 bedragen deze kredieten 5,071 mln. EUR. Met ingang van 2007 wordt voor het hele Vlaamse hoger onderwijs een nieuw bekostigingsmodel ingevoerd.

Programma 33.2 Universitair Onderwijs

Het programma 33.2 richt zich tot de universiteitsstudenten in Vlaanderen, de Vlaamse universiteiten, de universitaire onderzoekers en tot sommige andere instellingen van academisch onderwijs en onderzoek.

De Vlaamse universiteiten werken, in het belang van de samenleving, rond het academisch onderwijs, het wetenschappelijk onderzoek en de dito dienstverlening. Zij moeten deze drie dimensies van hun decretale opdracht in een optimale wisselwerking realiseren en excellentie in de drie luiken nastreven. Er is ook een vierde dimensie van hun decretale opdracht, die progressief verder dient te worden ontwikkeld: de permanente vorming en het levenslang leren.

Samen met de universiteiten werkt de overheid dan ook een beleid uit om een *betaalbaar* en *kwalitatief hoogstaand* universitair aanbod aan te bieden dat zo goed mogelijk beantwoordt aan de huidige en toekomstige behoeften van vooral Vlaamse jongeren in een mondiaal perspectief. Het beleid moet een *kwalitatieve verbetering* van het aanbod verder mogelijk maken.

De Vlaamse overheid blijft vasthouden aan de open toegang tot het universitair onderwijs en aan het principe dat de gemeenschap grotendeels de opleidingskosten dekt.

De universiteiten moeten dan ook de middelen krijgen om adequaat in te spelen op de vele veranderingen op wetenschappelijk, technologisch, sociaal en wetenschappelijk gebied.

De optimalisering van het universitair onderwijs is onlosmakelijk verbonden met de structurele hervorming van het tertiair onderwijs, conform de Bologna-akkoorden, én met de herziening van de financieringsregeling der Vlaamse universiteiten. In uitvoering van het financieringsdecreet van 7 december 2001 wordt de toelage verder verhoogd. Met het oog op de invoering van de bachelor- en masteropleidingen in het academische onderwijs (conform de Bologna-verklaring), voor de daarmee verbonden optimalisering van het hoger onderwijs en versterking van de onderzoeksbasis, wijzigen de werkingsmiddelen voor 2003 als volgt:

- de toevoeging van de middelen voor de voortgezette opleidingen aan de forfaitaire werkingsmiddelen;
- de structurele toewijzing van de aanvullende werkingsmiddelen aan de universiteiten, onder welbepaalde voorwaarden;
- de structurele toevoeging aan de werkingstoelagen van de voorheen centraal beheerde middelen voor de abonnementen op bibliografische bestanden en wetenschappelijke tijdschriften in elektronische vorm ter ondersteuning van het wetenschappelijk onderzoek.

Bronnen:

- het decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap;
- het decreet van 18 mei 1999 betreffende sommige instellingen van openbaar nut voor post-nutueel onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening;
- het decreet van 7 december 2001 betreffende de herziening van de financiering van de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap en begeleidende bepalingen;
- het ontwerp van decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen;
- het ontwerp van decreet betreffende het onderwijs XIV;
- het Vlaams regeerakkoord;
- de septemberverklaring van 23 september 2002.

Door middel van de verschillende financieringssystemen (werkingsuitkeringen, supplement wettelijke werkgeversbijdragen, investeringstoelagen, toelagen voor sociale voorzieningen) tracht de overheid een zo goed mogelijk evenwicht te realiseren tussen de door de universiteiten te leveren prestaties en de middelen die de overheid ter beschikking stelt.

Gezien het toenemend belang van de universiteit in de huidige kennismaatschappij en de behoefte aan hoog opgeleide mensen en hoogstaand onderzoek, is er een terecht pleidooi van de actoren binnen het hoger onderwijsveld (mee ondersteund door de politieke wereld) om de basisfinanciering van de universiteiten verder structureel te verhogen. Het Vlaams regeerakkoord stelt duidelijk voorop dat men de tekorten inzake werkingsuitkeringen voor de universiteiten op korte termijn moet opvangen. Ook bij de omvorming van de academische opleidingen naar bachelor- en masteropleidingen blijven deze overwegingen van kracht.

Om het tweede aspect van de strategische doelstelling – de kwalitatieve verbetering van het universitair onderwijsaanbod – te operationaliseren, streeft de overheid de volgende doelstellingen na:

- de structurele hervorming van het tertiair onderwijs, conform de Bologna-verklaring;
- de daarmee verbonden optimalisering van het academisch onderwijs;
- versterkte samenwerking tussen hogescholen en universiteiten;
- transparante kwalificaties met de nadruk op kwaliteit;
- de herziening van de financieringsregeling van de Vlaamse universiteiten na 2006.

Ingevolge het financieringsdecreet van 7 december 2001, wordt de werkingsenveloppe nog steeds studentonafhankelijk vastgesteld. De bestaande anomalieën in de financieringsregeling werkt men verder weg via de jaarlijkse kapitaalinjectie.

Met het oog op de vermelde omvorming van de academische opleidingen, zet men de bijkomende middelen ter versterking van het academisch onderzoek en de onderwijsvernieuwing om in **aanvullende werkingsmiddelen** die op structurele wijze ter beschikking staan van de universiteiten. Deze budgetten worden nu verdeeld en uitdrukkelijk toegewezen aan de instellingen, die ze verwerven mits het indienen van een onderwijsontwikkelingsplan, dat de Vlaamse regering op haar deugdelijkheid laat onderzoeken door experts.

Het huidige stelsel van **kwaliteitszorg en -bewaking**, dat is versterkt via het decreet betreffende het onderwijs XII, wordt met het oog op de omvorming van de academische opleidingen aangevuld met een meta-evaluatie. De kwaliteitsbewaking moet, vanwege de toenemende internationalisering, de grenzen van de eigen regio overschrijden. De invoering van een onafhankelijke **accreditatie** moet de bestaande (interne) kwaliteitsbeoordeling verder versterken. De inhoudelijke kwaliteitszorg blijft nog steeds de verantwoordelijkheid van de instellingen. Door een onafhankelijk orgaan de kwaliteit van de visitaties te laten beoordelen, geeft men een gevolg aan de individuele visitaties. Daardoor moet het duidelijk worden welke opleidingen voldoen aan de gestelde minimum kwaliteitseisen. Meteen krijgt de overheid een onafhankelijk verantwoordings- en sturingsinstrument – dat in het kader van de publieke verantwoording nog ontbrak. De opleidingen moeten in de nabije toekomst beantwoorden aan een minimale “Europese” standaard. Daartoe moeten er afspraken komen die uiteindelijk uitmonden in één of ander systeem van accreditatie. Teneinde dit te bereiken, moeten de bestaande kwaliteitsbewaking (het visitatiesysteem) en de accreditatie hand in hand gaan.

Tenslotte wenst de overheid **het internationaal aspect** van het universitair onderwijs en onderzoek te bevorderen. Wie internationale samenwerking hoog in het vaandel voert, wapent zich het best voor de toekomst. Het komt in de eerste plaats aan de universiteiten toe een netwerk van internationale contacten uit te bouwen – een belangrijk element in de profilering van elke instelling. Binnen haar eigen beleidsprioriteiten kan de overheid evenwel een aantal stimulanzen voorzien.

BA 41.20, 41.27, 44.79, 44.81, 44.82, 44.85 en 44.86 Werkingsuitkeringen Vlaamse universiteiten

Het totale krediet op deze BA's bedraagt 547,558 mln. EUR. De gewone werkingsuitkeringen stijgen in 2003 met 26,356 mln. EUR, de gewone indexering inbegrepen. Aan dit krediet dient men nog toe te voegen: 7,220 mln. EUR aanvullende bijkomende werkingsmiddelen betreffende de universiteiten – BAMA (BA 44.63 – zie verder).

De werkingsuitkeringen dragen bij tot de dekking van de gewone uitgaven voor academisch onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en dienstverlening plus de administratie van de Vlaamse universiteiten.

Met de begroting 2003 worden de beleidsopties, die ten grondslag lagen van de begroting 2001 en 2002, verder uitgebouwd:

- de structurele verhoging van het budget van de werkingsuitkeringen van de universiteiten (de zog. basisfinanciering);
- de verbetering van de kwaliteit van het academisch onderwijs en het bevorderen van de innovatie, met inbegrip van ontwikkeling van onderwijsmateriaal dat geschikt is voor zelfstudie en digitaal onderwijs;
- de ontwikkeling van het levenslang leren, de bijscholing en de herscholing op gang brengen en de creatie aanzwengelen van daartoe geschikte leeromgevingen (studie- en leermateriaal, begeleiding en tentamens);
- de optimalisering van het academische opleidingsaanbod;
- de omvorming van de bestaande opleidingen naar bachelor- en masteropleidingen.

Met het financieringsdecreet van 7 december 2001 werd afgestapt van het bekostigingsmodel van het universiteitendecreet van 1991. Voor de overgangperiode 2001-2004 kent men forfaitaire bedragen toe. Het globale bedrag aan werkingstoelagen verhoogt planmatig en bij de verdeling van de bijkomende middelen corrigeert men eventuele anomalieën. In het door de regering principieel goedgekeurd voorontwerp van structuurdecreet, voert men voor de hogescholen tijdens een overgangperiode van 2003 t.e.m. 2006 een analoge regeling in. Voor de universiteiten verlengt de overgangperiode tot 2006. De overheid zal deze periode gebruiken om een onderwijs-economisch aanvaardbaar bekostigingsmodel voor het hoger onderwijs uit te werken, in te voeren vanaf 2007.

De forfaitaire werkingsmiddelen verhoogden eveneens met middelen voor de primaire en secundaire bestanden ter ondersteuning van het onderzoek (transfer van programma 71.2). Dit vereenvoudigt de financieringsregeling – anderzijds wordt daarmee een bijzondere toelage voor het wetenschappelijk onderzoek permanent gemaakt. Deze integratie sluit aan bij het bevorderingsbeleid inzake het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek.

BA 44.63 Aanvullende werkingsmiddelen betreffende de universiteiten – BAMA

De aanvullende middelen, overeenkomstig het financieringsdecreet bestemd voor de herstructurering van het academisch onderwijs – én op basis van competitie ter beschikking staand van de universiteiten, worden vanaf 2003 geheroriënteerd.

Met het oog op de invoering van de bachelor- en masterstructuur krijgen de Vlaamse universiteiten aanvullende werkingsmiddelen. Die worden op een structurele wijze in het structuurdecreet toegewezen, mits de universiteit voldoet aan de gestelde voorwaarden: het indienen van een onderwijsontwikkelingsplan en een eindevaluatie door experts.

Budgettair wordt er niets aan de regeling van het financieringsdecreet toegevoegd. Alleen de toewijzingsmanier en de voorwaarden wijzigen. Ook het doel is veel specifiek geworden – zonder afbreuk te doen aan de initiële doelstellingen!

BA 40.73 Subsidie sociale voorzieningen studenten (decreet 12 juni 1991 art. 140bis)

Deze sociale toelagen (14,343 mln. EUR) dragen bij tot de kostendekking voor personeel, werking, uitrusting en de financiële kosten van sociale voorzieningen voor studenten. Onder deze BA vallen ook de verwerving, oprichting of uitbreiding, verbouwing, instandhouding en herstellingen van onroerend goed, bestemd voor de sociale voorzieningen.

BA 44.60 Bijdrage wettelijke en conventionele werkgeversbijdrage vrije universiteiten (decreet 12.06.91)

Op deze BA staat 16,885 mln. EUR ingeschreven. De toename van dit krediet is te danken aan de toevoeging van aanvullende middelen voor artikel 136 van het universiteitendecreet, ook in-

gevoerd via de gewijzigde financieringsregeling, om tegemoet te komen aan eisen terzake van de private universiteiten (als compensatie van de stijgende uitgaven voor de groepsverzekeringen der vrije universiteiten). Hierbij werd rekening gehouden met de lagere RSZ-bijdragen van de private universiteiten, ten gevolge van de beslissing van de federale overheid om de loonlasten te verlagen

BA 60.12 Kapitaaloverdrachten voor onroerende investeringen universitair onderwijs

Voor de Vlaamse universiteiten wordt een investeringskrediet voorzien van 22,437 mln. EUR. Dat moet dienen voor uitgaven die rechtstreeks voortspruiten uit de verwerving, de oprichting of uitbreiding, de verbouwing, de instandhouding en de grote herstellingen van onroerende goederen, bestemd voor onderwijs, onderzoek, wetenschappelijke dienstverlening en administratie. Dit is met inbegrip van onroerende goederen door bestemming en zware wetenschappelijke apparatuur. Men kan er ook financiële lasten mee betalen, voortspruitend uit leningen voor investeringsuitgaven.

Het Vlaams regeerakkoord benadrukt het belang van een degelijke werkomgeving en infrastructuur voor de kwaliteit van het onderwijs. De kloof tussen de bestaande investeringsmiddelen en de behoeften moet dus progressief worden gedicht.

BA 44.62 Subsidie aan het Bijzonder Onderzoeksfonds voor de universiteiten

Elke universiteit beschikt over een Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF) ter financiering van het fundamenteel, grensverleggend onderzoek. Hiermee kunnen de universiteiten autonoom een onderzoeksbeleid voeren en projecten en mandaten betoelagen, geselecteerd op basis van intra-universitaire competitie. Binnen elke universiteit staat de Onderzoeksraad in voor het beleid van het BOF.

Samen met de werkings- en investeringstoelagen vormen deze fondsen de basisfinanciering van de universiteiten.

De subsidie bedraagt 93,130 mln. EUR. Ter versterking van het grensverleggend onderzoek op initiatief van de vorser, stegen in de begroting 2002 de middelen voor het BOF netto met 4,958 mln. EUR (indexering niet inbegrepen). In 2003 is er een verdere verhoging met netto 1,531 mln. EUR (met indexering 2,839 mln.).

De belangrijkste wijziging is ongetwijfeld de aanpassing van de sleutel voor de verdeling van de overheidsbijdrage aan de Bijzondere Onderzoeksfondsen. Tot hiertoe werd deze bijdrage verdeeld onder de universiteiten op basis van een procentuele verdeelsleutel, gebaseerd op de werkingstoelagen die elke instelling ontvangt en op het aantal uitgereikte diploma's voor de tweede cyclus en het doctoraat. Slechts het aantal doctoraatsdiploma's kan beschouwd worden als een maat voor de wetenschappelijke performantie. De Vlaamse regering wenst bij de verdeling tussen de instellingen van de overheidsbijdrage voor de Bijzonder Onderzoeksfondsen meer rekening te houden met de onderzoeksprestaties.

Voor de natuur- en levenswetenschappen en de basisdisciplines van de technische wetenschappen is het gebruik van bibliometrische methoden goed ingeburgerd in het wetenschapsbeleid. Ze worden internationaal gehanteerd op niveau van instellingen, regio's en landen om de wetenschappelijke productie, productiviteit en zichtbaarheid in kaart te brengen (EU, OESO, NSF, ...). Vlaamse universiteiten gebruiken dergelijke indicatoren om de ontwikkeling van hun onderzoekspotentieel op te volgen en als achtergrondinformatie bij het beoordelen van onderzoeksvorstellen en benoemings- en bevorderingsdossiers.

Op het aggregatieniveau van een universiteit zijn voor de natuur- en levenswetenschappen en de basisdisciplines van de technische wetenschappen de bibliometrische indicatoren (gebaseerd op publicaties en citaties) een betrouwbare maat voor de omvang en de zichtbaarheid van het onderzoek. Het lag dan ook voor de hand om naast de data over financiering en diploma's, progressief ook publicatie- en citatiegegevens te gebruiken in de verdeelsleutel. De Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming vroeg hierover een advies aan de Vlaamse Inter-universitaire

Raad. In zijn advies d.d. 15 maart 2002 stelde de VLIR voor als bibliometrische gegevens in een eerste fase, het aantal publicaties opgenomen in de WEB of SCIENCE en de citaties ernaar vermeld in andere publicaties die in dit bestand zijn opgenomen, als maat voor de onderzoeksprestaties in de verdeelsleutel te gebruiken. In een volgende stap kan overwogen worden meer complexe indicatoren in de verdeelsleutel op te nemen, die rekening houden met de wetenschappelijke productiviteit en de internationale status van de tijdschriften waarin de publicaties verschenen. Het voorontwerp van besluit nam de verdeelsleutel op die de Vlaamse Interuniversitaire Raad voorstelde.

De extractie uit de WEB of SCIENCE van de basisgegevens over publicaties en citaties is technisch erg complex en vormt één der opdrachten van het door de Vlaamse regering erkende en gefinancierde Steunpunt voor O&O Statistiek (zie ook Hoofdstuk III.4). Om de aanmaak van deze gegevens op een transparante manier te laten verlopen, zetelen er vertegenwoordigers van alle Vlaamse universiteiten in de Stuurgroep, die belast is met de begeleiding. Elke universiteit krijgt trouwens de mogelijkheid tot verificatie en validatie van de bibliografische onderzoeksgegevens, gebruikt in de verdeelsleutel. Vertrekkend van het VLIR-advies, stelde de Stuurgroep de methodologie ter berekening van de BOF-sleutel 2003 op punt. Voor de berekening van de BOF-sleutel 2004 zal nog een verfijning van de methodologie worden doorgevoerd, dit in overleg met de VLIR.

Voor de cultuur- en gedragswetenschappen bevindt bibliometrie zich nog in een onderzoeksfase en zijn er nog geen robuuste, op een brede consensus gebaseerde indicatoren beschikbaar. Hiervoor gelden verschillende verklaringen: de verschillende communicatiecultuur bij het verspreiden van informatie of het lokaal karakter van sommige disciplines. In haar advies stelt de VLIR dat verder onderzoek nodig is om ook voor de cultuur- en gedragswetenschappen indicatoren te ontwikkelen die de onderzoeksprestaties in kaart brengen, om deze vervolgens te kunnen gebruiken bij de inter-universitaire verdeling van de overheidsbijdrage aan de Bijzondere Onderzoeksfonds. De minister van Onderwijs en Vorming overlegt met de VLIR rond een werkwijze om voor deze disciplines op de meest efficiënte manier bruikbare kwantitatieve indicatoren te ontwikkelen.

BA 41.22, BA 41.26, BA 41.28, BA 44.87 en BA 44.89

Voor de twee instellingen van openbaar nut voor postinitieel onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening (i.e. Instituut voor Tropische Geneeskunde en de Vlerick Leuven Gent School voor Management oftewel 'Vlerick') én de drie bijzondere universitaire instituten – het Instituut voor Europese Studiën (IES), het Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en -beheer (IOB) en het Instituut voor Joodse Studies (IJoS) maakte de overheid gebruik van een nieuw instrument: de beheersovereenkomst.

Achterliggend idee daarbij is dat de overheid zich niet bemoeit met het dagelijks beheer, maar wel stuurt via de kwaliteit en de doelmatigheid. In de loop van de volgende jaren moeten de eerste resultaten van deze nieuwe sturingswijze duidelijk worden: ondertussen blijken zowel het ITG als de Vlerick Leuven Gent School voor Management op het eerste zicht succesvol voor wat de studenteninstroom betreft.

BA 41.22 Subsidie ten bate van het Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en -beheer (IOB)

De subsidiëring van het IOB verhoogde als gevolg van de forfaitaire subsidiëring, opgenomen in artikel 169quater van het decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten. Die neemt jaarlijks toe en bedraagt in 2003 de som van 1,752 mln. EUR.

BA 41.26 Subsidie ten bate van het Instituut voor Europese studiën (IES)

De verhoging van de basissubsidie ten bate van het IES is eveneens gebaseerd op het hierboven vermelde artikel 169quater – dat een toenemende forfaitaire subsidiëring inhoudt. De toelage voor dit bijzonder universitair instituut houdt verband met de stimulering van het voortgezet academisch onderwijs, o.m. in het kader van het levenslang leren. De subsidie 2003 bedraagt 1,281 mln. EUR.

BA 41.28 Subsidie aan de Universiteit Antwerpen ten behoeve van het Instituut voor Joodse Studies (IJoS)

De subsidie 2003 bedraagt 0,151 mln. EUR

BA 44.87 Subsidie verleend aan het Instituut voor Tropische geneeskunde “Prins Leopold” in Antwerpen (art. 169 decreet 21 juni 1991)

De werkingssubsidie voor het ITG werd verhoogd in het kader van de internationale wetenschappelijk samenwerking en bedraagt dit jaar 8,322 mln. EUR.

BA 44.89 Subsidie aan de Vlerick Leuven Gent School voor Management (Decreet van 18 mei 1999)

De subsidie 2003 bedraagt 1,689 mln. EUR.

BA 44.80 Subsidies aan de Faculteit der Protestantse Godgeleerdheid in Brussel

Er gaan eveneens subsidies naar de Faculteit voor Protestantse Godgeleerdheid in Brussel: 0,296 mln. EUR.

BA 12.03 Uitgaven voor personeel en werking ingevolge de deelname van België aan internationale activiteiten i.v.m. het wetenschapsbeleid

De BA 12.03 voorziet 0,111 mln. EUR voor personeels- en werkingkosten voor deelname van België aan internationale activiteiten, die gericht zijn op wetenschapsbeleid.

BA 64.17 Kapitaaloverdrachten voor onroerende investeringen I.T.G.

De verhoging van het investeringskrediet van het Instituut voor Tropische Geneeskunde met 124.000 EUR, heeft tot doel de ontoereikende investeringsmiddelen op peil te brengen. Het Instituut is gehuisvest in sterk verouderde en onaanangepaste gebouwen. Bovendien moeten de laboratoria dringend gemoderniseerd worden om te voldoen aan de laatste standaarden en voorzieningen inzake veiligheid.

Programma 33.3 Coördinatie Hoger Onderwijsbeleid

BA 40.10 Subsidiëring open hoger onderwijs

Op grond van een overeenkomst inzake samenwerking tussen enerzijds de Open Universiteit (Nederland) en anderzijds de Vlaamse universiteiten en de minister, bevoegd voor onderwijs, kunnen Vlaamse studenten inschrijven voor de cursussen van de Open Universiteit Nederland, onder dezelfde voorwaarden als Nederlandse studenten. De Vlaamse universiteiten hebben zes studiecentra in Vlaanderen opgericht voor de begeleiding en de tentaminering van Vlaamse studenten.

De voornaamste taken van de studiecentra zijn de begeleiding van Vlaamse studenten, de organisatie van tentamens en het ontwikkelen van elektronisch studie- en leermateriaal. Het bekostigingsmechanisme van de centra is gebaseerd op een forfaitair bedrag (12.394,68 EUR per studiecentrum) en een variabele component, volgens het aantal inschrijvingen met examenrechten. Het maximumbedrag per eenheidsmodule bedraagt 185,92 EUR. Door het beperken van het vaste component in de regeling, ten voordele van de variabele component, ondersteunt men specifiek de studiecentra die een dynamischer beleid voeren in het kader van de ontwikkeling van het open hoger onderwijs in de Vlaamse Gemeenschap, zonder dat dit een meeruitgave veroorzaakt.

Dit systeem is op dit ogenblik de enige alternatieve piste voor het behalen van een diploma hoger onderwijs buiten het regulier hoger onderwijs. Bovendien is dit één van de meest succesvolle vormen van levenslang leren en blijkbaar ook een van de enige die veel bijval krijgt én dan bijna uitsluitend van beroepsactieve mensen.

Rekening houdend met het relatieve succes van deze formule en het feit dat deze opleidingsvorm, in vergelijking met de reguliere trajecten, een aanzienlijke eigen financiële inbreng van de cursisten vereist, is het voorlopig handhaven van deze uitgaven verantwoord. In afwachting van de globale herziening van de financieringsregeling van het hoger onderwijs wordt de financiële regeling voor de studiecentra op het peil van 2002 gehouden.

Vanaf het begrotingsjaar 2007 moet het duidelijker zijn hoe de regeling van de Nederlandse consortia gestalte kreeg en functioneert. Bovendien zijn dan de associaties in Vlaanderen gevormd én is de bachelor- en masterstructuur dan reeds ingevoerd.

De aanvullende werkmiddelen volgens de gewijzigde financieringsregeling voor de Vlaamse universiteiten, kunnen ook dienen ter ontwikkeling van elektronische leeromgevingen en van elektronisch studiemateriaal voor voltijds en deeltijds afstandsonderwijs. De ontwikkeling en de uitbouw van deze leercentra én van de flexibele leerwegen kan een belangrijke opdracht worden van de toekomstige associaties. Om de toekomst van het open hoger onderwijs verder uit te tekenen moet er immers voldoende duidelijkheid zijn hoe dat alles zal evolueren.

OA 39 Diensten van de secretaris-generaal

Programma 39.2 Coördinatie beleids- en gegevensbeheer

BA 12.01 Allerhande uitgaven met betrekking tot statistiek, gegevensbeheer en onderwijsindicatoren

In 2003 bedraagt het totale krediet 1,278 mln. EUR. Ongeveer 75 % hiervan gaat naar lopende onderzoeksovereenkomsten.

- Er is onderzoek in het kader van INES (International Indicators of Education Systems), een project rond onderwijsindicatoren van de OESO. Daarin kaderen het PISA-onderzoek (Programme for International Student Assessment) en een Schoolsurvey (Netwerk C).

Via het PISA-onderzoek worden in het voorjaar van 2003 de competenties van 15-jarige leerlingen in het Vlaamse onderwijs onderzocht op gebied van taal, wiskunde, wetenschappen en 'cross-curriculum competencies'. In de tweede cyclus van het PISA-onderzoek gaat de meeste aandacht naar 'wiskundige geletterdheid' ('major'). 'Leesvaardigheid' en 'wetenschappelijke geletterdheid' zijn in de tweede cyclus zogenaamde 'minoren'. Gezien de eigenlijke survey in 2003 in de scholen afgenomen wordt, resulteert dit in een hogere werkingskost voor dit onderzoek.

Binnen Netwerk C werden de in 2001 verzamelde gegevens geanalyseerd in 2002 en zullen de internationaal vergelijkbare resultaten van deze survey beschikbaar gesteld worden door de OESO in de loop van 2003. In 2003 maakt men dan ook werk van de nodige feedback naar de deelnemende scholen en eventueel een Vlaams rapport omtrent de resultaten van deze survey.

- Binnen het IEA-project loopt sinds enkele jaren het TIMSS-onderzoek. In 2003 wordt het TIMSS-Trend-onderzoek uitgevoerd. Hierbij zullen twee populaties bevestigd worden: het tweede jaar van de eerste graad secundair onderwijs en het vierde leerjaar van het lager onderwijs. Deze laatste populatie werd in het verleden nog nooit bevestigd, vandaar ook de stijgende kost. In 2003 wordt dus het eigenlijke onderzoek afgenomen (wiskunde en wetenschappen) wat een hogere werkingskost met zich meebrengt.

Verder gaat een gedeelte van het krediet naar de jaarlijkse publicatie der onderwijsindicatoren. Hierin zoekt men naar een evenwicht tussen wat op Vlaams niveau als beleidsrelevant wordt

beschouwd en de aandachtspunten op internationaal vlak. Aangezien de twee OESO-publicaties 'Education at a Glance' en 'Education Policy Analysis' de belangrijkste vergelijkingsbronnen zijn voor onderwijs en vorming, worden ze in grote oplage aangekocht en verspreid onder beleidsmakers en wetenschappers.

BA 12.06 Allerhande uitgaven in het kader van de bilaterale samenwerking

Om de doelstellingen van het internationaal onderwijsbeleid te realiseren, stelt de Vlaamse overheid middelen ter beschikking om mobiliteit van individuen mogelijk te maken (mobiliteitsbeurzen). Vlaamse onderzoekers die een korte periode in het buitenland verblijven voor onderwijs of onderzoek, krijgen hun reiskosten vergoed. Voor buitenlandse onderzoekers in Vlaanderen worden de verblijfskosten betaald.

De toekenning van beurzen in het kader van bilaterale akkoorden, gebeurt overeenkomstig de werkprogramma's die hieraan uitvoering geven. Zij bepalen het aantal toe te kennen beurzen en de algemene en financiële voorwaarden. Deze voorwaarden zijn voor alle landen gelijk en liggen vast in een besluit van de Vlaamse regering van 27 maart 1991. Het aantal toe te kennen beurzen varieert van land tot land.

Het krediet op deze BA bedraagt 1,060 mln. EUR, waarvan 0,53 mln. voor wetenschapsbeleid.

BA 33.04 Subsidie i.v.m. nieuwe onderwijsmedia

Omwille van andere politieke prioriteiten, besliste men de middelen voor ICT-infrastructuur een andere bestemming te geven. Het grootste deel van de aldus vrijgekomen middelen wordt gebruikt ter ondersteuning van ICT-coördinatie (personeels- en werkingsmiddelen). Het krediet op deze BA bedraagt 0,057 mln. EUR.

BA 33.06 Subsidie cofinanciering steunpunt "Loopbanen van leerlingen en studenten in het onderwijs en de overgang naar de arbeidsmarkt"

Het steunpunt "Loopbanen van leerlingen en studenten in het onderwijs en de overgang naar de arbeidsmarkt" is één van de twaalf steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek die door de Vlaamse regering werden geselecteerd voor financiering. Als cofinanciering wordt vanuit de onderwijsbegroting een subsidie van 0,372 mln. EUR toegekend.

De centrale doelstelling van het Steunpunt 'Loopbanen van leerlingen en studenten in het onderwijs en de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt' is de constructie van gegevensbestanden, waarmee men na kan gaan welk pad jongeren volgen van het begin van het basisonderwijs tot hun intrede op de arbeidsmarkt. Hiervoor doet men een beroep op twee soorten bronnen: bestaande administratieve gegevensbestanden exploreren (en advies geven over optimalisering ervan) en reeds bestaande survey-gegevens gebruiken bij secundaire analyses van de hele levensloop van jongeren. Het Steunpunt zet in een eerste fase vooral gespecialiseerde surveys op over de beide uitersten, met name 'de basisschool' en 'de overgang van school naar werk'. Het belangrijkste resultaat dat men van deze nieuwe data verwacht, is een betere kennis van de mogelijke scenario's bij het doorlopen van het onderwijs en de overgang school/werk: in welke mate en in welk opzicht ze onderling afwijken. Men wenst ook een beter begrip van de mogelijke oorzaken (en gevolgen) van deze verschillen.

BA 41.43 Subsidie aan het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (OBPWO)

Elk jaar wordt een oproep tot voorstellen gelanceerd. Dit gebeurt op basis van prioritaire thema's, gereguleerd volgens het "Besluit van de Vlaamse regering tot regeling van de procedure voor de projecten van het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek" van 7 september 1994.

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
DEPARTEMENT ONDERWIJS											
33	Administratie Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek										
33.1	Hogescholenonderwijs										
33.1	4002	0,00	0,00	0,001	516,775	0,549	0,000	0,000	0,549		Enveloppe Hogescholenonderwijs
33.1	4011	0,50	0,50	0,00	5,071	5,071	2,536	2,536	0,000	10	Subsidies ter academisering van de 2 cycli-opleidingen
33.2	Universitair onderwijs										
33.2	1203	0,00	0,00	1,00	0,111	0,111	0,000	0,000	0,111		Uitgaven voor personeel en werking ingevolge de deelneming van België aan internationale activiteiten i.v.m. het wetenschapsbeleid
33.2	4073	0,25	0,75	0,00	14,343	14,343	3,586	10,757	0,000	10	Subsidie sociale voorzieningen studenten (decreet 12 juni 1991)
33.2	4120	0,25	0,75	0,00	166,709	166,709	41,677	125,032	0,000	10	Werkingsuitkering aan de Universiteit Gent
33.2	4122	0,25	0,75	0,00	1,752	1,752	0,438	1,314	0,000	10	Subsidie aan het Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en -Beheer (I.O.B.) en het college voor ontwikkelingslanden
33.2	4126	0,25	0,75	0,00	1,281	1,281	0,320	0,961	0,000	10	Subsidie aan de Vrije Universiteit Brussel ten behoeve van het Instituut voor Europese Studies (IES)
33.2	4127	0,25	0,75	0,00	6,118	6,118	1,530	4,589	0,000	10	Werkingsuitkering aan de transnationale Universiteit Limburg (TUL) ter beschikking gesteld aan het Limburgs Universitair Centrum
33.2	4128	1,00	0,00	0,00	0,151	0,151	0,151	0,000	0,000	11	Subsidie aan de Universiteit Antwerpen ten behoeve van het Instituut voor Joodse Studies (IJOS)
33.2	4460	0,25	0,75	0,00	16,885	16,885	4,221	12,664	0,000	10	Bijdrage wettelijke en conventionele werkgeversbijdrage vrije universiteiten (decreet van 12.06.1991)
33.2	4462	1,00	0,00	0,00	93,130	93,130	93,130	0,000	0,000	11	Subsidie aan het Bijzonder Onderzoeksfonds voor de universiteiten
33.2	4463	0,25	0,75	0,00	7,220	7,220	1,805	5,415	0,000	10	Aanvullende werkingsmiddelen betreffende de universiteiten - BAMA
33.2	4479	0,25	0,75	0,00	78,312	78,312	19,578	58,734	0,000	10	Werkingsuitkering aan de Universiteit van Antwerpen
33.2	4480	0,25	0,75	0,00	0,296	0,296	0,074	0,222	0,000	10	Subsidies aan de Faculteit der Protestantse Godgeleerdheid in Brussel
33.2	4481	0,25	0,75	0,00	72,168	72,168	18,042	54,126	0,000	10	Werkingsuitkering aan de Vrije Universiteit Brussel
33.2	4482	0,25	0,75	0,00	204,488	204,488	51,122	153,366	0,000	10	Werkingsuitkering aan de Katholieke Universiteit in Leuven
33.2	4485	0,25	0,75	0,00	14,687	14,687	3,672	11,015	0,000	10	Werkingsuitkering aan het Limburgs Universitair Centrum
33.2	4486	0,25	0,75	0,00	5,076	5,076	1,269	3,807	0,000	10	Werkingsuitkering aan de Katholieke Universiteit Brussel
33.2	4487	0,25	0,75	0,00	8,332	8,332	2,083	6,249	0,000	10	Subsidie verleend aan het Instituut voor Tropische Geneeskunde "Prins Leopold" in Antwerpen (art. 169 decreet 21.06.1991)

Het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (OBPWO) dient specifiek voor de voorbereiding, de uitvoering, de evaluatie en de bijsturing van het onderwijsbeleid en de onderwijspraktijk.

Aansluitend op de beslissing van de Vlaamse regering, wordt in 2003 een diepgaande hervorming van het onderwijskundig beleidsrelevant onderzoek doorgevoerd waarbij een onderscheid zal worden gemaakt tussen strategisch basisonderzoek, korte termijn beleidsondersteunend onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening gericht op de punctuele ondersteuning van de verschillende stappen in de hele beleidscyclus.

Het onderscheid tussen de wetenschappelijke en de beleidsrelevante evaluatie van onderzoeksvoorstellen zal hierbij worden versterkt en waarnodig zal beroep worden gedaan op buitenlandse deskundigen.

Voor het OBPWO 2003 is op deze BA 1,562 mln. EUR voorzien.

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
33.2	4489	0,25	0,75	0,00	1,689	1,689	0,422	1,267	0,000	10	Subsidie aan de Vlerick Leuven Gent Management School (Decreet van 18.05.1999)
33.2	6012	0,25	0,75	0,00	22,437	22,437	5,609	16,828	0,000	10	Kapitaaloverdrachten voor onroerende investeringen universitair onderwijs
33.2	6417	0,25	0,75	0,00	0,530	0,530	0,133	0,398	0,000	10	Kapitaaloverdrachten voor onroerende investeringen ITG
33.3	Coördinatie Hoger Onderwijsbeleid										
33.3	4010	0,00	1,00	0,00	0,632	0,632	0,000	0,632	0,000		Subsidiering open hoger onderwijs
39	Diensten van de secretaris-generaal										
39.2	Coördinatie beleids- en gegevensbeheer										
39.2	1201	0,75	0,00	0,25	1,278	1,278	0,959	0,000	0,320	12	Allerhande uitgaven met betrekking tot statistiek, gegevensbeheer en onderwijsindicatoren
39.2	1206	0,10	0,40	0,00	1,060	0,530	0,106	0,424	0,000	12	Allerhande uitgaven in het kader van de bilaterale samenwerking
39.2	3304	0,00	0,00	1,00	0,057	0,057	0,000	0,000	0,057		Subsidie i.v.m. nieuwe onderwijsmedia
39.2	3306	1,00	0,00	0,00	0,372	0,372	0,372	0,000	0,000	12	Subsidie cofinanciering steunpunt "Loopbanen van leerlingen en studenten in het onderwijs en de overgang naar arbeidsmarkt"
39.2	4143	1,00	0,00	0,00	1,562	1,562	1,562	0,000	0,000	8	Subsidie aan het Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (OBPWO)
TOTAAL					1,242,522	725,766	254,396	470,334	1,037		

4. DEPARTEMENT WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN CULTUUR

OA 41 Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn

Programma 41.1 Algemeen Welzijnsbeleid

BA 12.02 Allerhande uitgaven in verband met de ondersteuning van de adviesraden

Men bereidt de adviezen van de Gezins- en Welzijnsraad voor via reflectie- en documentatie-dossiers rond verschillende thema's. In 2002 werd zo een studieopdracht gerealiseerd over het domein armoede, met name advies over het tweejaarlijks verslag van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. Dit advies werd in brochure-vorm uitgegeven en staat ter beschikking van beleidsmakers en geïnteresseerde doelgroepen. De verlaging van het krediet is verantwoord doordat de activiteiten van de gezins- en welzijnsraad nu georiënteerd worden naar de voorbereiding van de toekomstige strategische adviesraad, terwijl anderzijds de werking van de adviserende beroepscommissie, de adviescommissie interlandelijke adoptie en de kindereffectrapportage onverminderd doorgaan.

BA 12.23 Studies, onderzoeken en voorbereiding van wetenschappelijke congressen

Studieopdrachten en wetenschappelijke onderzoeken worden uitbesteed om prioritaire velden uit het welzijnsbeleid te onderbouwen, zowel voor de voorbereiding als op het evaluatieniveau (bereikte effecten).

In 2002 was er onderzoek op de terreinen van:

- Leefsituatie van Vlaamse ouderen: een op maat gesneden opvang die recht doet aan de wensen en verwachtingen van zorgbehoevende ouderen is voor de overheid een belangrijk aandachtspunt. Het HIVA kreeg daarom de opdracht toevertrouwd om een instrumentarium te ontwikkelen dat de leefsituatie van bewoners in rusthuizen en RVT's in kaart kan brengen, meer specifiek via het ontwikkelen van een vragenlijst.
- Cliëntenrechten: in het kader van een voorstel van decreet m.b.t. cliëntenrechten, werd aan de KULeuven gevraagd een gefundeerd voorstel van standpuntbepaling van de Vlaamse regering op te maken.
- Elektronisch dossier: Prof. Dr. J. Put (KULeuven) kreeg de studieopdracht toevertrouwd om de resultaten van zijn onderzoek "Toepassingsgebied van de privacywet op de Bijzondere Jeugdbijstand, in het bijzonder bij het installeren van en het omgaan met het elektronisch dossier" te operationaliseren. Dit behelst de uitbreiding van het onderzoek naar de andere sectoren binnen de integrale jeugdhulpverlening, het uitwerken van voorstellen tot wijziging van bestaande regelgeving binnen de Bijzondere Jeugdbijstand en tot wijziging van de regelgeving in het kader van informatie-uitwisseling tussen sociale diensten. Verder de voorbereiding van de adviesvraag aan de Commissie ter Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer en het uitwerken van richtlijnen bij ingebruikname van het elektronisch dossier.
- Strategisch plan hulpverlening aan gedetineerden: het interuniversitair samenwerkingsverband RUG/VUB/KULeuven kreeg de opdracht om relevante beleidsindicatoren te ontwikkelen inzake de kwaliteit en de effectiviteit van de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden in Vlaamse gevangenissen. De relevantie dient betrekking te hebben op de participerende beleidsdomeinen welzijn, gezondheid, gelijke kansen, cultuur, onderwijs en tewerkstelling.
- Allochtone jeugddelinquentie bij 15 tot 25 jarigen in Vlaanderen (KULeuven/RUG): voorzien in 2003.
- Family Group Conference: volgt op het onderzoek "Family Group Conference" met einddatum 31 oktober 2002 en behandelt de vraag of de implementatie van Hergo leidt tot een significante vermindering van het aantal plaatsen in de gesloten voorzieningen. De onderzoeksvraag omvat de vergelijking inzake recidivegedrag tussen jongeren die aan Hergo hebben

deelgenomen en een vergelijkbare populatie die de traditionele afhandeling heeft meege-
maakt, onderzoek naar de concrete toepassingsmogelijkheden van Hergo in de gesloten in-
stellingen van Mol, Ruiselede, Everberg en Beernem, onderzoek of een aangepaste uit-
stroom-Hergo kan leiden tot een snellere uitstroom van jongeren uit de gesloten voorzienin-
gen en onderzoek van en voorstel tot de aanpassing van het huidige Hergo-aanbod in functie
van de behoeften van de jeugdmagistraten.

- Herstelrecht: tijdens het tweede onderzoeksjaar worden op basis van de descriptieve studie (eerste onderzoeksjaar) de institutioneel-administratieve vragen behandeld – o.a. de wijze waarop de diensten afzonderlijk moeten worden geïnstitutionaliseerd, de opstelling van een overleg- en stuurplatform op het niveau tussen de diensten en het beleid ...;
- In 2002 voerde Test-Aankoop een onderzoek naar de huwelijks- en relatiebemiddelingsbu-
reaus, dat de problemen en noden van de sector in kaart bracht. Ook de consumenten wer-
den bevraagd over hun verwachtingen en klachten. Op deze basis werden beleidsaanbeve-
lingen geformuleerd.

Onderzoeken en studieopdrachten worden steeds begeleid door een stuurgroep. De resultaten worden zowel door studiedagen en conferenties gevaloriseerd als via samenvattende brochures, ten bate van voorzieningen en organisaties van belanghebbende doelgroepen.

Voor 2003 voorziet men nu reeds (naast nieuwe opdrachten zoals de evaluatie van het plaat-
singsbeleid bij jongeren met als misdrijf omschreven feiten en allochtone jeugddelinquentie bij
15 tot 25 jarigen in Vlaanderen) het voortzetten / doorlopen van de opdrachten inzake het stra-
tegisch plan hulpverlening aan gedetineerden en de Family Group Conference.

BA 12.21 Algemene werkingskosten van het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudies en BA 12.90 Uitgaven Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudies

Het programma wordt uitgevoerd volgens het betrokken jaarbeleidsplan. Het krediet 2003 (op
beide allocaties samen 0,366 mln. EUR) bleef gelijk tegenover 2002.

Het werkprogramma van het CBGS omvat wetenschappelijk onderzoek en externe dienstverle-
ning.

De beoogde effecten zijn:

- Grondiger wetenschappelijke onderbouwing van het beleid op korte en lange termijn
- Verbetering van de kennis over bevolkings- en gezinsdynamiek in Vlaanderen
- Implementeren van expertise in internationaal verband
- Bijdragen tot een adequaat gezins- en zorgbeleid

Het onderzoek betreft een brede verscheidenheid van bevolkings- en gezinsvraagstukken en
hun maatschappelijke en beleidsimplicaties. De resultaten worden via verschillende instrumen-
ten bekend gemaakt: de CBGS-website, CBGS-werkdocumenten en de eigen publicaties.
Daarnaast publiceren de onderzoekers ook in nationale en internationale tijdschriften en verza-
melwerken. Het CBGS is bijv. nauw betrokken bij de redactie van het tijdschrift 'Bevolking &
Gezin'.

De externe dienstverlening gebeurt via de eigen bibliotheek- en documentatiedienst en via de
inbreng van expertise en wetenschappelijke adviesverlening aan bestuur, beleid en internatio-
nale instellingen. Ook het inrichten van studiedagen en colloquia hoort daarbij.

Het onderzoeksprogramma

Het onderzoeksprogramma 2003 omvat volgende lijnen:

- Monitoring van de dynamiek in bevolking en gezin
- Thematisch onderzoek

- **Beleidsonderzoek**

De eerste onderzoekslijn omvat de beschrijving en verklaring van de dynamiek in bevolking en gezin, met bijzondere aandacht voor de uitwerking van tijdreeksen. Naast het opvolgen van tendensen inzake vruchtbaarheid (timing en aantal kinderen, kinderloosheid) en van de gezinssamenstelling (extra aandacht voor de huishoudelijke situatie van kinderen, jongeren en ouderen en voor de gezinssamenstelling na echtscheiding) staat ook de aanmaak van indicatoren over de migratiegeschiedenis en over de relatiegeschiedenis op het programma. Ook de verdeling van de bevolking over de arbeidsstatuten wordt in de tijd opgevolgd.

Bron van dit studiewerk zijn het Rijksregister en de CBGS-gegevensbanken. De meest actuele databanken, verzameld aan de hand van survey-onderzoek, betreffen de populatie van oudere personen (55+) – dit is de LOVO-1 databank – en de populatie van jongeren (12-18 jaar). In 2003 wordt het veldwerk op gang gebracht rond LOVO-2, dit is het onderzoek naar ouderen die verblijven in residentiële voorzieningen. Verder maakt men in 2003 werk van de tweede ronde van de “Population Policy Acceptance” (PPA-2) studie, in het kader van onze participatie aan DIALOG, een internationaal samenwerkingsproject, gefinancierd door het EU 5th Framework.

Het thematisch onderzoek brengt enkele thema's voor het voetlicht: vooreerst de levenskwaliteit – met bijzondere aandacht voor de combinatie van arbeid en gezin en voor de leefsituatie van ouderen. Men werkt hiertoe werkt op de LOVO-1 en FBA databanken. De analyse van de LOVO-1 gegevensbank omvat verder ook de studie van de overgang naar pensionering, de tijdsbesteding van ouderen en studie van het gebruik van voorzieningen. De analyse van de gegevens van de jongerensurvey (in samenwerking met het kinderrechtencommissariaat) wordt afgerond. Op het programma staat eveneens kwalitatief onderzoek naar de besluitvormingsprocessen van paren rond de verdeling van arbeid in het gezin. Dit is een project in samenwerking met de Nederlandse Gezinsraad en het Oostenrijkse Instituut voor Gezinsonderzoek.

Het beleidsonderzoek ten slotte omvat de uitwerking van beleidsdossiers op basis van het ouderenonderzoek en de verdere uitwerking van de audit ‘gezinsleven en beroepsleven’.

Het DIALOG-project omvat, naast de enquête, eveneens de uitvoering van een DELPHI-studie naar het bevolkingsbeleid. Verder is het CBGS intensief betrokken in de voorbereiding van het Zorgcongres (einde 2003). Om de debatten te onderbouwen met de noodzakelijke kennis, zijn er analyses van bestaande databestanden – van CBGS zelf of extern – en stelt men syntheserapporten op. In dit verband streeft men naar synergie met de gegevensverzameling in het raam van PPA-2.

Externe dienstverlening

Publicaties

Het CBGS geeft uiteenlopende publicatiereeksen uit, die de bekendmaking van het bevolkings- en gezinsonderzoek beogen. Het overzicht hiervan is te vinden op de website, met ook de mogelijkheid om bestellingen te plaatsen. Het gaat over:

- CBGS-Werkdocumenten
- CBGS-Publicaties

Daarnaast worden ook specifieke onderzoeksresultaten aangeboden via de website, onder de hoofding “monitoring”.

Verder blijft het CBGS betrokken bij publicatiereeksen, als lid van de redactieraad van “Bevolking en Gezin”.

Advies en expertise

Het CBGS vervult tal van adviseringstaken naar het beleid en het bestuur toe. Het gaat in eerste instantie om deelname aan visiegroepen van het kabinet Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en om advies aan de Administratie Gezin en maatschappelijk Welzijn en aan de WVC-bovenbouw (MIS). De expertise staat eveneens ter beschikking van andere Vlaamse bestuursorganen zoals AEB, AROHM, MIRA en APS. Daarnaast neemt het centrum deel aan stuur- en werkgroepen, geïnitieerd door de Belgische Overheid (NIS, Ouderenbeleid, Ontwikkelingsbeleid). Op internationaal vlak werkt men samen met zusterinstellingen in andere Europese landen, via het NIEPS-netwerk (Network for Integrated European Population Studies). Men volgt op de voet de werkzaamheden van het bevolkingscomité van de Raad van Europa (CAHP) en van de bevolkingsdepartementen van de Verenigde Naties (UN Commission on Population and Development, voor zover het de bevolkingsontwikkeling betreft; Population Activities-unit van de ECE). Er zijn ook intense contacten met het UN-bevolkingsfonds (UNFPA).

CBGS-onderzoekers zijn verder actief in internationale thematische netwerken:

- Parental leave arrangements in Europe
- Family Impact Monitor
- European Observatory for Population Education and Information

Bibliotheek en Documentatie

De bibliotheek van het CBGS, die publiek toegankelijk is, beschikt over een ruime collectie boeken (ongeveer 18.000) en een honderdtal gespecialiseerde tijdschriften over bevolking en gezin. Bovendien beschikt het publiek er over documentatiemappen van congressen, publicaties van de Verenigde Naties en de Raad van Europa, de rapporten van de World Fertility Survey, enkele databanken op cd-rom en de eigen publicaties van het CBGS. Elk jaar groeit de collectie aan met ongeveer 500 boeken en 300 tijdschriftnummers.

De bibliotheek is (samen met enkele andere bibliotheken van de Vlaamse Gemeenschap), geautomatiseerd volgens het Dobis-Libis-systeem en is raadpleegbaar via Internet of via de website (<http://www.cbgs.be>).

Programma 41.5 Gehandicaptenzorg

BA 41.11 Dotatie aan het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap (V.F.S.I.P.H.)

Hierna volgt een beknopte toelichting bij de in de begroting 2003 vastgelegde kredieten voor extern wetenschappelijk onderzoek

Wat betreft het onderzoek inzake zorgtrajectbegeleiding

In het kader van een betere afstemming van vraag en aanbod in de sector Zorg, erkent en subsidieert het Vlaams Fonds sinds het begrotingsjaar 2001 enkele projecten inzake 'zorgtrajectbegeleiding (ZTB)': negen in 2001, waarvan zeven verlengd in begrotingsjaar 2002. Ter begeleiding en opvolging hiervan schreef het Vlaams Fonds een studieopdracht uit. Die moet finaal uitmonden in een advies over het beleidsmatig gevolg dat men desgevallend moet geven aan zorgtrajectbegeleiding binnen de gehandicaptensector. Het Fonds wees deze studie begin 2002 toe aan de Afdeling Orthopedagogiek van de KUL, voor de onderzoeksperiode van 1.3.2002 tot 31.3.2003.

Het onderzoek naar het diagnostisch aanbod in Vlaanderen

Binnen de recente ontwikkelingen van vraaggestuurde zorg wordt steeds duidelijker dat een aangepaste zorgverlening eerst een fase van vraagverduidelijking en grondige diagnostiek vergt. Het diagnostisch aanbod in Vlaanderen is echter zeer versnipperd over de doelgroepen en opdrachten; er is duidelijk behoefte aan een kwantitatieve en kwalitatieve inventaris van dit aanbod. Vandaar het voorstel om een onderzoek uit te laten voeren naar het diagnostisch aanbod, om dit in te kaart brengen zodat men beter kan doorverwijzen en eventuele leemtes zichtbaar worden. Zo kan het beleid hierop gepast reageren. De Raad van Bestuur van het Fonds vertrouwde deze opdracht op 29 januari 2002 toe aan de Afdeling Orthopedagogiek van de KULeuven. Het onderzoek loopt van 1 september 2002 tot 31 oktober 2003.

Het onderzoek naar uitstroom uit internaten en instroom in tehuizen voor niet-werkenden

Doel van het onderzoek is de woon- en leefsituatie in kaart te brengen van jongvolwassenen met een matige tot diep mentale handicap, die de laatste vijf jaar uit een internaat of uit het buitengewoon onderwijs uitstroomden. Dit zal een licht werpen op de noden van deze groep en zal tevens toelaten om de noden in te schatten van de volgende cohorte die zal uitstromen. Naast deze uitstroom moet men tegelijk de instroom onderzoeken in de tehuizen voor niet-werkenden, naast die in de erkende werkvorm van het beschermd wonen. Deze studie is van uitzonderlijk belang, ze fungeert als medebasis voor het uitstippelen van een geobjectiveerd programmatiebeleid in de nabije toekomst en is dus direct gelieerd aan de prangende wachtlijst-problematiek.

De Raad van Bestuur wees dit onderzoek op 30.4.2002 toe aan LUCAS. In 2003 wordt het eindrapport ingewacht.

Wat betreft het onderzoek naar de adequaatheid van de indicatiestelling 'internaatfunctie' voor zeer jonge kinderen

Vandaag de dag is zowat iedereen ervan overtuigd dat de bijstand aan personen met een handicap bij voorkeur in het thuismilieu moet verleend worden en dat men collectieve opvang best zoveel mogelijk vermijdt. Hoe jonger het kind, hoe meer men dit principe wil laten gelden. Het onderzoek moet duidelijk maken welke overwegingen aan de basis liggen van het verwijzen van zeer jonge kinderen naar een internaat. Voorts dient men te onderzoeken welke hulp die voorzieningen bieden aan deze specifieke doelgroep en of die hulp beantwoordt aan de eigenlijke noden.

Op 6 augustus 2002 besliste de Raad van Bestuur, op basis van de ingediende voorstellen, om deze onderzoeksopdracht toe te wijzen aan de Afdeling Orthopedagogiek van de KULeuven. Dit onderzoek loopt sinds 1 november 2002 tot 31 augustus 2003, en startte dus pas zeer onlangs op.

Het aanvullend onderzoek naar de financiële implicaties van het invoeren van zorggradatie

Eerder al besteedde het Fonds een onderzoek uit inzake zorggradatie. De ultieme bedoeling was het uitwerken van onderscheiden modules van aangeboden zorgmogelijkheden, zodat men het huidige erkenningstelsel in de sector kan hertekenen in termen van het principe 'zorg-op-maat'.

Het financieel luik van een dergelijk groots opgezet onderzoeksproject bleef echter nog uit. Daarom besloot het Fonds om in de begroting voor onderzoek bijkomende middelen te voorzien om één en ander in de praktijk uit te testen. Dit gebeurt middels convenanten met voorzieningen die als proefproject willen optreden bij het uittesten van theoretisch afgelijnde zorgmodules.

Het onderzoek naar loopbaanzelfsturing

Bij de reflectie over loopbaansturing, en a fortiori bij het ontwikkelen van methodieken en instrumenten die dit mogelijk maken, is het van belang te beschikken over een betrouwbaar

zicht op de aard van de loopbanen die typisch voorkomen bij het doelpubliek. Daartoe rekent men arbeidsgehandicapten, waarbij men ook de personen met een handicap telt. Het is dus de bedoeling een actueel beeld op te bouwen van o.a. deze sub-doelgroep van arbeidsgehandicapten.

Het betreft een cofinancieringsonderzoek in het kader van het Europees programma Equal. De contracterende partij namens het Vlaams Fonds is het HIVA. Het onderzoek loopt normaliter van 1 juli 2002 tot 30 juni 2003, doch de einddatum kan eventueel verlegd worden.

Programma 41.7 Maatschappelijk welzijn

BA 12.01 Allerhande uitgaven voor aanmoediging, organisatie en ontwikkeling van activiteiten voor de integratie van etnisch-culturele minderheden

In 2003 zullen onderzoeksprojecten worden uitgevoerd rond de onderzoeksthema's zoals hieronder beschreven, voor de totale som van 0,259 mln. EUR.

Evaluatieonderzoek minderhedenbeleid

In het kader van het minderhedenbeleid en samenhangend met en als input voor de werkzaamheden rond een nieuw strategisch plan minderhedenbeleid, komt er een grondige analyse en evaluatie van het minderhedenbeleid zoals dit sinds het vorige strategisch plan minderhedenbeleid van juli 1996 is gevoerd. Het onderzoek omvat een evaluatie bottom-up via een collectieve bevraging bij de leden van organisaties van etnisch-culturele minderheden, naast een inventarisatie en evaluatie van het gevoerde minderhedenbeleid en het wetenschappelijk onderzoek hierover sinds het vorige plan.

Onderzoek naar en formuleren van aanbevelingen over de organisatie van de sociale tolkhulp in Vlaanderen

In het kader van het minderhedenbeleid de nodige informatie aanreiken om het sociaal tolkenlandschap in Vlaanderen (telefonisch en persoonlijk tolken, schriftelijk vertalen) op een onderbouwde manier dusdanig te organiseren dat het kwalitatief, professioneel en behoeftedekkend is en dat het aanwezige tolk- en vertaalpotentieel in Vlaanderen maximaal op elkaar afgestemd is.

Voorbereiden implementatie van het onderdeel loopbaanoriëntatie van het inburgeringsprogramma

In het kader van het inburgeringsbeleid bereidt men via pilootprojecten de implementatie voor van het onderdeel "loopbaanoriëntatie" van het inburgeringsprogramma. Dit gebeurt via bevordering van de deskundigheid van de onthaalbureaus en de trajectbegeleiders. Dit heeft betrekking op feedback op het eigen handelen van trajectbegeleiders en op het evalueren van de ingezette materialen – gevolgd door aanbevelingen voor de verdere implementatie op het terrein.

Methodiekwontwikkeling voor lesgevers maatschappelijke oriëntatie binnen het inburgeringsbeleid

In het kader van dit beleidsluik werkt men een vormingsaanbod uit voor de docenten maatschappelijke oriëntatie op de onthaalbureaus. Dit geschiedt via het aanmaken van het vormingsprogramma, de organisatie van de vormingsmomenten, het aanbieden van de vorming zelf en evaluatie ervan.

Voorbereiding van de implementatie van de einddoelen maatschappelijke oriëntatie binnen het inburgeringsbeleid

In het kader van dit beleidsluik bereidt men via pilootprojecten de implementatie voor van de einddoelen maatschappelijke oriëntatie (MO): via deskundigheidsbevordering van de onthaalbureaus en de docenten MO, het uitwerken van een intake-instrument voor het screenen van nieuwkomers op eerder verworven competenties en via evaluatie van de ingezette materialen en verdere aanvulling en ontwikkeling daarvan.

In 2001 werden vier studieopdrachten uitbesteed aan gespecialiseerde vakgroepen rond beleidsvoorbereiding m.b.t. de inburgering, meer specifiek de oprichting van de bureaus die zijn belast met het ontwikkelen en aanbieden van inburgeringstrajecten, alsook de operationalisering van de tolkdiensten. Vermits dit beleid al sinds 2002 als prioritair aandachtspunt van de Vlaamse regering op kruissnelheid moest komen, wordt verder geïnvesteerd in onderzoek inzake organisatie, opleiding en vooral de beleidseffecten.

In 2002 werd een evaluatiestudie toegekend aan de Stichting Europees Centrum voor Werk en Samenleving; deze opdracht loopt tot eind april 2003. Dit geeft uitvoering aan de beslissing van de Vlaamse Regering om evaluatie en opvolging door te voeren van het Strategisch Plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden. Dit omvat een procesevaluatie, een nulmeting plus de ontwikkeling van een instrument om later aan zelfevaluatie te doen door de onderscheiden administraties/VOF's/voorzieningen. Er volgen ook aanbevelingen voor de toekomstige implementatie in andere regio's.

Programma 41.8 Integratie kansarmen

BA 12.01 Allerlei uitgaven in het kader van het armoedebelaid

Zoals in de vorige jaren, werd in 2002 het onderzoek van UIA-Oases rond de evolutie van armoede in Vlaanderen (via het Jaarboek) gefinancierd. Tot nu maakte dit krediet deel uit van de algemene subsidies. Vanaf 2002 werd deze activiteit specifiek geplaatst op de basisallocatie 12.01.

Voor 2003 voorziet men opnieuw in de financiering van het Jaarboek Armoede en van een studieopdracht voor de opmaak van het profiel "ervaringsdeskundige".

Programma 41.9. Integrale Jeugdhulpverlening

BA 01.01 Allerhande uitgaven inzake integrale jeugdhulpverlening

In 2002 kreeg het interuniversitair samenwerkingsverband (RUG/KULeuven) een belangrijke opdracht ter voorbereiding van het Vlaams preventiebeleid. Het betrof vooral elementen zoals conceptvorming en het aanmaken van een doelmatig kader voor een integraal jeugdpreventiebeleid. Dit onderzoek eindigde op 31 oktober 2002.

OA 42 Administratie Gezondheidszorg

Programma 42.1 Volksgezondheid

BA 12.02 Uitgaven i.v.m. de Vlaamse Gezondheidsraad en de Vlaamse Adviesraad, inclusief studieopdrachten

De Vlaamse Gezondheidsraad verleent advies op vraag van de minister of het Vlaams Parlement of op eigen initiatief. De raad bestaat uit deskundigen in gezondheidsaangelegenheden, in casu een veelzijdige samenstelling met ervaringsdeskundigen en wetenschappers uit de preven-

tieve en curatieve sector. De raad werd in september 2002 deels opnieuw samengesteld, conform de vereisten in het oprichtingsdecreet. De raad beschikt in 2003 over 0,035 mln. EUR, deels aangewend voor de wetenschappelijke ondersteuning van de raad.

BA 12.32 Allerhande uitgaven inzake de Koninklijke Academie voor Geneeskunde

De Koninklijke Academie voor Geneeskunde vormt een forum voor het wetenschappelijk debat en de uitwisseling van wetenschappelijke informatie. Daarnaast adviseert de Academie de Vlaamse en federale overheden over aangelegenheden op het gebied van gezondheid en diens organisatie, rond wetenschapsbeoefening, het onderwijs en de vorming, en de beroepspraktijk inzake de geneeskunde, de farmacie en de diergeneeskunde. De forumfunctie is nauw verbonden met de adviesfunctie. In 2003 worden, naast de gebruikelijke themavergaderingen, grotere symposia georganiseerd over stamcellen en over de problematiek van de academische activiteiten van de artsen, werkzaam in de Vlaamse universitaire ziekenhuizen. Verder belicht men de toekomstperspectieven van de arts die een wetenschappelijke carrière wenst aan te vatten in een faculteit geneeskunde van een Vlaamse universiteit.

Op deze basisallocatie staat 0,156 mln. EUR ingeschreven.

BA 34.41 Subsidies ten behoeve van de academische prijzen van de Koninklijke Academie

Vanaf 2002 staan alle uitgaven voor de academische prijzen van de Koninklijke Academie op deze nieuwe basisallocatie. De middelen (0,005 mln. EUR) op deze nieuwe BA zijn getransfereerd van BA 12.32 – allerhande uitgaven inzake de Koninklijke Academie, bestemd voor de werkingskosten. Op uitdrukkelijke vraag van het Rekenhof is het deel, bestemd voor academische prijzen, nu afgezonderd – aangezien deze “prijzen” beschouwd worden als subsidies. In 2003 zijn de beschikbare middelen bestemd voor wetenschappelijk onderzoek rond de modulering van ionenkanalen, celdood in fysiopathologische omstandigheden, proliferatie en differentiatie in fysiopathologische omstandigheden, transplantatiechirurgie, en foetale groei en de consequenties voor het latere leven.

BA 33.35 Subsidies aan erkende centra voor menselijke erfelijkheid

Deze centra bestuderen het erfelijk karakter van aandoeningen en zoeken naar alternatieven ter voorkoming van dergelijke ziekten of handicaps. Ook adviseren, ondersteunen en begeleiden zij ouders bij de interpretatie en verwerking van onderzoeksresultaten. De centra bieden tevens wetenschappelijke ondersteuning aan de Vlaamse Gemeenschap en werken mee aan een éénvormige registratie van genetische gegevens. Wetenschappelijke kennis over de antropogenetica wordt zo toegankelijker voor het beleid. Aan de hand van de data over de bereikte populatie en de gestelde problematieken, wordt de opdracht van deze centra verder uitgediept. Zowel het verwerven van inzicht in de gezondheidsproblematiek als het onderzoek worden gestimuleerd. Er zijn vier dergelijke centra erkend en gesubsidieerd.

Net als vorige jaren wordt 35 % (0,672 mln. EUR) van het totale budget (1,920 mln.) voorzien voor vernieuwend onderzoek, zoals rond erfelijke aandoeningen en het zoeken naar preventiemechanismen. De rest van het budget (1,248 mln. EUR) is bestemd voor routineanalyses in het kader van de opdrachten van de centra.

Het beleid heeft de predictieve gezondheidszorg als een nieuw aandachtspunt naar voor geschoven en biedt hiervoor de nodige ondersteuning.

BA 41.05 Subsidie aan het raadgevend comité voor Bio-ethiek

Het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek moet advies uitbrengen over ethische, juridische en sociale problemen, gesteld door wetenschappelijk onderzoek en de toepassingen ervan in de biologie, de geneeskunde en de gezondheidszorg. Dit gebeurt op verzoek van de overheid, o.m. de Vlaamse regering of een lid ervan. Eén van de specifieke opdrachten is informatievergaring over toekomstige ontwikkelingen van de genetica, en hierover samenspraak organiseren.

Een krediet van 0,032 mln. EUR werd voor deze ondersteuning voorzien.

Programma 42.2 Medisch-sociaal beleid

BA 12.24 Uitgaven in verband met medisch verantwoord sporten, medische sportcontrole en dopingcontrole

Van het totale krediet in 2003 van 0,979 mln. EUR is meer dan 10 % beschikbaar voor onderzoek ter verfijning van de opsporingstechnieken van dopinggebruik: ontwikkeling van laboratoriumtesten die leiden tot identificatie van verboden substanties of hun metabolieten. Onderzoek gebeurt naar de farmacokinetiek en excretie van substanties die opgenomen zijn in de lijst van verboden producten. Hierbij wordt ingespeeld op de actuele problematiek.

Zo was er in 2002 onderzoek naar het metabolisme van een nieuw anabool steroid, 1-androstenediol, dat in de Verenigde Staten als voedingssupplement wordt verkocht en via het internet ook in Vlaanderen beschikbaar is. De gegevens van deze studie werden bekend gemaakt op een internationaal congres en worden gepubliceerd in de "proceedings". Bovendien leverde men aan alle IOC-geaccrediteerde laboratoria wereldwijd bijkomende informatie en standaarden waardoor de substantie nu reeds internationaal wordt opgespoord. Tevens werden zeer gevoelige methodes ontwikkeld voor de bepaling van verschillende beta-agonisten. Hierbij ging in eerste instantie de aandacht naar salbutamol en salmeterol, die enkel via inhalatietherapie bij astmapatiënten toegelaten zijn. De detectielimieten van deze nieuwe methodes zijn een factor 10 lager dan de laagste limieten van tot nu toe gepubliceerde methodes. Bovendien was er uitgebreid onderzoek naar de mogelijkheid om via de inname van voeding (kruidenthee en speciaal gebak) de grenswaarde van 1 ppm voor morfine te overschrijden. In het bijkomend project, gestart in oktober 2001, werd uitgebreid onderzoek verricht naar de detectie van diuretica en corticosteroiden. Voor beide groepen van verbindingen werd een methode ontwikkeld en gevalideerd, met publicatie van de onderzoeksresultaten in internationale wetenschappelijke tijdschriften. Bovendien komt er met deze methodes verder onderzoek naar de detectietijd van therapeutisch gebruikte corticosteroiden.

BA 12.25 Onderzoeken i.v.m. gezondheid en milieu

Op deze BA is 0,207 mln. EUR voorzien voor onderzoek. Het betreft de ondersteuning van toegepast wetenschappelijk onderzoek op het terrein Gezondheid en Milieu buiten het Steunpunt Gezondheid en Milieu. Dit naar aanleiding van projecten ingediend door onderzoeksgroepen bij de Vlaamse minister; bij acute noden zoals naar aanleiding van vermoede milieuziekteclusters waarbij na analyse van het ziektepad en/of het milieupad en de link tussen beiden nog steeds een causaal verband vermoed wordt of niet uitgesloten kan worden en waar dus diepgaand kwantitatief onderzoek noodzakelijk is. Het aantal dergelijke vragen wordt op 2 projectmatige onderzoeken per jaar geschat en een tweetal clusteronderzoeken. Het budget per onderzoek wordt ingeschat op ongeveer 124 000 EUR per onderzoek.

BA 33.50 Subsidie aan het Steunpunt Milieu en Gezondheid

Op 1 oktober 2001 ging het Steunpunt beleidsgericht onderzoek Milieu en Gezondheid van start. Dit is een consortium van VUB, RUG, UA, KULeuven en LUC.

De totale subsidie voor het steunpunt Milieu en Gezondheid bedraagt 1.539.962 EUR voor het werkingsjaar 2003. Hiervan wordt 867.756,40 EUR gefinancierd op programma 71.4, terwijl het overige deel op de budgetten van Leefmilieu en Gezondheid staat: 371.895,60 EUR aangerekend op de BA 42.2 33.50 – via een addendum aan de initiële beheersovereenkomst van dit steunpunt komt 300.310,00 EUR van de BA 61.1 12.03 van het departement LIN.

Deze additionele kredieten zijn nodig om de oorspronkelijk gedefinieerde Vlaamse onderzoeksgebieden binnen het derde onderzoeksluik te verfijnen en om afzonderlijke middelen te reserveren voor specifiek ad hoc onderzoek inzake Milieu en Gezondheid.

Naast de onderzoeken en projecten, gefinancierd vanuit het steunpunt Milieu en Gezondheid, voorziet men vanuit de administratie Gezondheidszorg een verhoging van het krediet om een

degelijk onderbouwde service aan te bieden aan de bevolking, die zich vragen stelt betreffende haar gezondheid in relatie tot het milieu. Deze gelden dienen ook om het 'Gezondheid en Milieu'-beleid efficiënter te maken, beter te structureren en wetenschappelijker te onderbouwen.

Deze structurering gebeurt door het ontwikkelen van een Vlaams medisch milieukundig netwerk op drie niveaus: de Logo's, de gezondheidsinspectie en als derde niveau het steunpunt Milieu en Gezondheid. De Logo's zouden, als locoregionale structuur met een lage drempel, na een grondige opleiding instaan voor een eerste inname van vragen en diagnose van de onrust onder de bevolking. Het Logo dient als buffer voor het tweede niveau, de gezondheidsinspectie, die zich inzake beleidsuitvoering dan meer specifiek kan toeleggen op effectieve probleemgevallen met tevens ruimte voor beleidsvoorbereiding en -evaluatie. Het derde niveau staat in voor de wetenschappelijke onderbouwing van het beleid en het uitvoeren van een Vlaanderen-breed biomonitoringonderzoek. Daarbij speurt men bij verschillende leeftijdsgroepen naar milieu-invloeden op het menselijk organisme, door het bepalen van biomerkers voor pollutie in bloed, urine of andere weefsels. Het eigenlijke onderzoek binnen het Steunpunt Milieu en Gezondheid heeft zowel een natuurwetenschappelijk als een meer sociaal-wetenschappelijk luik, waarin men vooral werkt rond risicocommunicatie en -perceptie.

BA 12.29 en 12.31 Uitgaven i.v.m. gezondheidsdatabank, epidemiologie en het verzamelen van indicatoren

BA 33.29 Subsidies i.v.m. epidemiologisch onderzoek en indicatorenverzameling

In uitvoering van het regeerakkoord is de uitbouw van een gezondheidsdatabank met relevante beleidsinformatie een prioritair aandachtspunt. In 2003 investeert men in nieuwe registratiesystemen en de gegevenstransfer naar de gezondheidsdatabank. De dataverzameling voor implementatie van een planningsinstrument voor de gezondheidszorg krijgt bijzondere aandacht. Men finaliseert nu de decretales kaders die de monitoring in de gezondheidszorg moeten vergemakkelijken, met een betere gegevensuitwisseling binnen het gezondheidsinformatiesysteem.

BA 45.03 Dotatie aan het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid – Louis Pasteur

Het wetenschappelijk instituut volksgezondheid Louis Pasteur ontvangt een dotatie van 0,940 miljoen EUR voor zijn activiteiten. Het instituut registreert sommige aandoeningen via een net van peilpraktijken en peillaboratoria, wat voor de gemeenschappen zeer relevante informatie oplevert. De gespecialiseerde labo's van microbiologie en de ondersteuning via hun expertise rond epidemiologisch onderzoek, zijn waardevol voor het gezondheidsbeleid. Hun werking draagt bij tot meer inzicht in bepaalde gezondheidsaspecten van de bevolking.

Een heroriëntering van de middelen heeft voor gevolg dat de samenwerkingsovereenkomst met het WIV moet worden herzien. Dit zal er toe leiden dat een aantal opdrachten, die het instituut momenteel voor de Vlaamse overheid uitvoert, zullen worden geschrapt.

OA 45 Administratie Cultuur

Programma 45.1 Jeugd en Sport

BA 33.12 Subsidies voor de wetenschappelijke ondersteuning van het jeugdbeleid

Het krediet bedraagt 0,152 mln. EUR. Juni 2002 keurde de Vlaamse regering het eerste jeugdbeleidsplan goed. Ondertussen werd door het Vlaamse parlement decretaal bepaald (decreet van 29 maart 2002 op het Vlaamse jeugdbeleid), dat elke nieuwe legislatuur een dergelijk beleidsplan zou moeten worden opgesteld.

Een Vlaams jeugdbeleidsplan dient onderbouwd met een wetenschappelijke fundering. Vooralsnog ontbreekt deze (zij het dat er wel verspreid een aantal elementen aanwezig zijn). Het is de bedoeling om in 2003 een aanzet hiertoe te geven.

BA 12.23 Allerhande uitgaven i.v.m. sport

Onderzoek topsportklimaat

Er wordt een bedrag van maximum 60.000 euro voorzien op programma 45.1, basisallocatie 12.23 van de begroting 2003 voor het uitvoeren van de overeenkomst 'onderzoek Vlaams topsportklimaat'.

Aan de VUB werd opdracht gegeven van 1 januari 2003 tot en met 31 december 2003 in te staan voor het uitvoeren van een wetenschappelijk onderzoek naar het Vlaams topsportklimaat, het uitvoeren van een concurrentieanalyse met het buitenland en het samenstellen van een topsportindex in het kader van het ruimer onderzoeksproject "Onderzoek naar het Belgisch topsportklimaat – Een internationale concurrentietoets voor het topsportbeleid – Een barometer voor de topsport".

Doelstelling van het onderzoek is het op wetenschappelijke wijze analyseren van de situatie inzake topsport en het heersende topsportklimaat in Vlaanderen, inclusief een vergelijking met het buitenland, teneinde de concurrentiekracht van de Vlaamse (en Belgische topsport) te kunnen inschatten.

Dit onderzoek zal in twee fasen verlopen:

1. Onderzoek naar het Belgisch topsportklimaat (1/01/2003 – 31/12/2003)

In eerste instantie wordt onderzocht hoe de Belgische topatleten, toptrainers en topsportcoördinatoren het Vlaams topsportbeleid beoordelen, wat betreft hun individuele leefsituatie, sportspecifieke begeleiding, trainings- en wedstrijdfaciliteiten en maatschappelijke waardering. Op basis van deze gegevens, wordt een analyse gemaakt van de sterke en zwakke punten van het Vlaams topsportbeleid.

2. Een internationale concurrentietoets op het topsportklimaat (1/01/2004 – 31/12/2004)

Rekening houdend met een aantal socio-economische aspecten, zoals de populatie, rijkdom, culturele verschillen, wordt België vergeleken met een aantal "vergelijkbare en tot medewerking bereide landen", met als doel:

- Benchmarking: België wordt gespiegeld aan (min of meer vergelijkbare) landen die betere resultaten boeken om zodoende leereffecten te bewerkstelligen op grond van een gerichte vergelijking
- Evaluatie: er wordt nagegaan in hoeverre België in de pas loopt met andere landen om zodoende aanbevelingen naar een toekomstig topsportbeleid te kunnen geven.

Behoefteonderzoek golfsport

Er zal een behoefteonderzoek worden uitgevoerd m.b.t. golfsport. Dit onderzoek wordt opgedragen vanuit de beslissing van de Vlaamse regering van 19 juli, punt 7, waar de opdracht wordt gegeven om een kader uit te werken rond de ruimtelijke aanspraken van de toeristische en recreatieve sector en van de sportsector.

Het behoefteonderzoek zal worden uitgevoerd op de begroting 2003. De opdracht om het onderzoek uit te voeren zal worden gegeven aan een externe instantie.

De inhoud en het budget van het onderzoek, de onderzoeksinstantie evenals concrete afspraken m.b.t. de opvolging van het dossier dienen nader te worden bepaald.

Onderzoek gehandicaptensport

Op de begroting 2002, programma 45.1 – basisallocatie 12.23, werd een bedrag van 124.000 euro toegekend voor de uitvoering van een wetenschappelijk onderzoek naar gehandicaptensport.

Vanuit een beleidsvoorbereidend perspectief, is er behoefte aan een wetenschappelijke studie waarin een omgevingsanalyse van de gehandicaptensector wordt uitgevoerd en waarin in het bijzonder de meerkost voor een gehandicapte sporter in vergelijking met een valide sporter in kaart wordt gebracht. Voor het uitvoeren van de studie werd een beroep gedaan op de Katholieke Universiteit Leuven. De termijn van de onderzoeksopdracht loopt van 31 oktober 2002 t.e.m. 31 december 2003.

De doelstellingen van de studie geven in grote lijnen ook de inhoud weer:

- Een overzicht van de vraag, het aanbod, de motieven en de belemmeringen m.b.t. actieve sportbeoefening voor personen met een handicap;
- De attitudes t.a.v. personen met een handicap m.b.t. actieve sportbeoefening;
- De specifieke meerkost van sportbeoefening voor personen met een handicap;
- Een vertaling van de onderzoeksresultaten naar beleidsrelevante kritische succesfactoren en strategische doelstellingen die op het niveau van de verschillende actoren geoperationaliseerd en geïmplementeerd kunnen worden.

Pilootproject: “De flexibele opdracht van de leerkracht Lichamelijke Opvoeding”

Vanaf 1 september 2001 werd een pilootproject opgestart waarin de leerkracht L.O. een cruciale rol speelt. Als te bereiken strategische doelstelling wordt binnen het project vooropgesteld: “Zoveel mogelijk jongeren op een verantwoorde manier laten bewegen en beter leren bewegen via het inschakelen van de leerkracht L.O. in de naschoolse sportbeoefening in school, gemeente en club en finaal de jongeren stimuleren om lid te worden van een sportclub.”

Het pilootproject houdt een verruimde visie in op de huidige taak van de leerkracht L.O. en maakt zo de brug tussen de twee activiteitsvelden. De leerkracht L.O. wordt via het systeem van verlof wegens opdracht in het belang van het onderwijs, deeltijds ingeschakeld in het naschoolse lokale sportgebeuren.

Het pilootproject omvat een beperkte en controleerbare groep van 17 leerkrachten. Het project werd na het eerste schooljaar verlengd voor de duur van het schooljaar 2002-2003.

Het project in zijn geheel en de 17 deelprojecten afzonderlijk vormen het voorwerp van een evaluatie aan de hand van interne en externe metingen.

Aan de VUB werd, in het kader van de evaluatie van het pilootproject, de opdracht gegeven een wetenschappelijke studie uit te voeren gedurende het schooljaar 2001-2002. Voor deze opdracht werd een bedrag ter beschikking gesteld van maximum 34.375 euro op de begroting 2001.

Volgende vragen werden in het onderzoek betrokken:

- Hindernissen en knelpunten die zich kunnen voordoen, inventariseren en analyseren en nagaan welke oplossingen er voor de aangehaalde knelpunten mogelijk zijn
- Nagaan wat de meerwaarde is van het invoeren van het systeem
- Zowel de leerkrachten, de jeugdige deelnemer als de lokale partners (school, gemeente en sportclub/federatie) die betrokken zijn bij het pilootproject, in het onderzoek opnemen
- Nagaan of het systeem van het pilootproject haalbaar en zinvol is om op grotere schaal te implementeren en terzake beleidsrelevante en beleidsvoorbereidende voorstellen doen.

Het VUB-onderzoeksteam leverde in september 2002 een finaal eindrapport in. De resultaten hiervan worden verwerkt in de discussie omtrent een eventuele voortzetting / uitbreiding / implementatie van het pilootproject. Voor het bekendmaken van de resultaten van het onderzoek dient de minister bevoegd

Programma 45.3 Beeldende Kunst en Musea

BA 33.03 Subsidies aan privaatrechtelijke archieven, documentatiecentra en bewaarbibliotheken (decreet 19 juli 2002)

Het totale krediet bestemd voor het archiefdecreet bedraagt 4,499 mln. EUR. Hiervan is 2,173 mln. voorzien voor wetenschapsbeleid.

In 2002 werd het decreet houdende de privaatrechtelijke culturele archiefwerking (“archiefdecreet”) goedgekeurd.

In dit decreet krijgen de archief- en documentatiecentra op basis van maatschappelijk-filosofische stromingen, de archief- en documentatiecentra op basis van culturele thema's en de projecten voor privaatrechtelijke archieven een (vernieuwde) decretale basis.

De vier in het archiefdecreet vermelde archief- en documentatiecentra op basis van maatschappelijk-filosofische stromingen zijn: het Archief, Documentatie- en Onderzoekscentrum voor het Liberalisme; het Archief, Documentatie- en Onderzoekscentrum voor het Vlaams nationalisme (ADVN); het Archief en Museum van de Socialistische Arbeidsbeweging (AMSAB) en het Katholiek Documentatie- en Onderzoekscentrum (KADOC). Deze instellingen hebben tot taak archief- en documentatiemateriaal over de geschiedenis en de actualiteit van hun ideologisch-filosofische stroming te verzamelen, te ordenen, te inventariseren en voor onderzoek toegankelijk te stellen. Zij fungeren tevens als dienstverlenende centra ten aanzien van hun bewaargevers, de overheid, de mediawereld en het publiek.

Verder zijn er kredieten voorzien voor wetenschappelijk onderzoek en initiatieven met betrekking tot het behoud van het Vlaams literair en muzikaal erfgoed.

Nadat in 1999 gestart werd met een eerste aanzet voor archivering van het literaire erfgoed, werd dit in 2000 voortgezet en verruimd tot literair en muzikaal erfgoed.

Medio 2000 werd in de schoot van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (KANTL) het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie opgericht.

Dit wordt beheerd door een commissie die de bestemming van de middelen bepaalt en de projecten selecteert.

In het centrum zijn vertegenwoordigd: de KANTL (Gent), het Archief en museum voor het Vlaamse Cultuurleven (AMVC – Antwerpen), de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten (KVAB – Brussel), de Interuniversitaire werkgroep Genese (Antwerpen), het Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap (Brussel), het Vlaams Fonds voor de Letteren (Antwerpen) en de uitgeverwereld.

In principe worden de taken uitgevoerd op de plaats waar het basismateriaal zich bevindt. In een eerste fase wordt voor een groot deel gewerkt met materiaal uit het Archief en museum voor het Vlaamse Cultuurleven in Antwerpen.

Op korte termijn wordt er werk gemaakt van een betere toegankelijkheid van de bronnen, via publicaties en het internet. Het gebruik van internationale standaarden voor text-encoding (SGML, XML, TEI) in de uitvoering van de projecten is voor het CTB een evidentie. Het centrum is in internationale context een actieve partner in het ontwikkelen van deze standaarden.

Ondertussen werd in de loop van 2002 de vzw Vlaams Muzikaal Erfgoed opgericht. Voorheen werden afzonderlijke initiatieven en projecten op het vlak het muzikaal erfgoed gesubsidieerd aan verschillende organisaties. Deze nieuwe vereniging VME zal als koepel fungeren met het doel in het veld van de muziekarchieven een grotere coherentie en een betere manier van geïntegreerd werken te realiseren. De VME heeft als doel het muzikaal erfgoed te lokaliseren, waar nodig, te beschermen en te conserveren. Ze zal ook werk maken van het bestuderen ervan, het te valoriseren en te ontsluiten, zowel voor wetenschappers als voor het brede publiek. De VME zal daartoe een nationaal en internationaal netwerk uitbouwen.

Deze initiatieven zullen zo bijdragen tot de ontsluiting en betere toegankelijkheid van de Vlaamse culturele archieven.

De middelen die tot in 2002 voor wetenschappelijk onderzoek en initiatieven m.b.t. behoud van het Vlaams literair en muzikaal erfgoed ter beschikking stonden werden in de begroting 2003 overgeheveld en gecentraliseerd voor de hele archiefwerking in Vlaanderen, op de basisallocatie 33.03 van het programma 45.3, Beeldende Kunst en Musea. Dit gebeurde in het vooruitzicht van de toepassing van het nieuwe archiefdecreet.

In 2003 wordt de vorig jaar ontwikkelde gemeenschappelijke initiatieven met betrekking tot registratie en automatisering verder gezet. Zo staan zij o.a. in voor de ontwikkeling en het beheer van de 'Archiefbank Vlaanderen'. De Archiefbank wordt een interactieve meta-inventaris van alle privaatrechtelijke archieven.

Door het decreet wordt de structurele subsidiëring van culturele thema-archieven van landelijk belang met een andere dan een maatschappelijk-filosofische invalshoek mogelijk. Om wildgroei te vermijden en samenwerking te bevorderen, kan de Vlaamse regering per thema en per beleidsperiode slechts aan één archief- en documentatiecentrum een subsidie toekennen.

Het onderdeel projecten binnen het archiefdecreet (45.5, BA 33.03) schept de ruimte om nieuwe ontwikkelingen op te vangen. Zo kan deze sector geleidelijk groeien binnen een samenvattend en afgewogen kader.

BA 41.01 Dotatie aan de dienst met afzonderlijk beheer 'Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen'

Het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen is een wetenschappelijke instelling die wordt beheerd door de Vlaamse Gemeenschap. Het museum is gevestigd in een monumentaal negentiende-eeuws museumgebouw dat in 1883 in opdracht van de stad Antwerpen werd gebouwd.

Het KMSKA bezit een verzameling beeldende kunst van internationale faam. De collectie oude kunst omvat een belangrijk fonds Primitieven en een rijke verzameling zestiende- en zeventiende-eeuwse schilderijen, waarin Rubens en zijn school centraal staat. Daarnaast heeft het museum een omvangrijk fonds 19de-eeuwse en moderne kunst, met onder meer ongeëvenaarde collecties van Ensor en Wouters.

De opdracht van het museum voorziet in de museale taken: verzamelen, beheren en documenteren, onderzoeken en tentoonstellen ... en over dit alles informeren. Daartoe beschikt het over een dotatie van 2,086 mln. EUR, aangewend voor de studie van de collectie, het organiseren van tentoonstellingen en de uitgave van publicaties. Daarnaast dienen de fondsen ook voor aankopen, conservatie en restauratie en voor publiekswerking en communicatie.

Het KMSKA draagt een bijzondere verantwoordelijkheid als cultuurmotor in het Vlaamse museumlandschap. Het heeft door zijn buitengewone collectie en zijn naar landelijke normen goed uitgebouwde infrastructuur, alles in huis om op het internationale forum een belangrijke rol te spelen.

1. Netwerking

1.1. Netwerk voor kunsthistorische documentatie

In 2001 startte het KMSKA met de oprichting van een netwerk voor kunsthistorische documentatie, dat een aantal vooraanstaande Vlaamse musea en onderzoeksinstituten met elkaar verbindt. Het doel hiervan – naar het model van het Nederlandse Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie – is het verzamelen en ontsluiten van visuele en geschreven documentatie over Vlaamse kunst van de Middeleeuwen tot vandaag. Dit moet op termijn gebeuren in samenwerking met andere musea en centra, zoals het Rubenianum, Antwerpen. Niet alleen materiële gegevens over kunstwerken en biografische gegevens over kunstenaars worden verza-

meld, maar ook informatie over de ‘pedigree’ van kunstwerken, het verzamelwezen, de kunstmarkt etc. Door het systematisch exciperen van de vakliteratuur wordt de stand van het wetenschappelijk onderzoek over Vlaamse kunst bijgehouden, ten dienste van een actief Vlaams collectiebeleid.

Een andere activiteit van het bureau is het uitgeven van wetenschappelijke publicaties over Vlaamse kunst in binnen- en buitenlandse collecties.

1.2. CODART

Dit documentatiecentrum zal uiteraard aansluiting vinden op internationale netwerken zoals CODART. Dit is een internationale vereniging van musea met collecties Vlaamse en Nederlandse kunst en wil de samenwerking op het gebied van de studie en het tentoonstellen van de kunst van de Lage Landen bevorderen.

Een van de concrete doelstellingen van CODART is het inzichtelijk maken van de verspreiding van kunst uit Nederland en Vlaanderen over de hele wereld. Op de website www.codart.nl wordt daartoe sinds de oprichting een lijst bijgehouden van musea die Nederlandse en Vlaamse kunst in hun collectie hebben. CODART wil binnen dit systeem de vermelding van de catalogi uitbreiden en meer aandacht geven. Naast de completering van deze gegevens voor alle musea, hoopt het centrum in de toekomst ook meer inhoud te bieden per catalogus – tot op het niveau van de individuele objecten.

Als voorbereiding voor dit veelomvattend plan, start in 2002 een pilootproject in samenwerking met het KMSKA.

1.3. Collectiebeheer

Binnen de afdeling collectiebehoud- en beheer, nam de dienst collectiebeheer in 2001 het initiatief om de registratoren van een aantal Vlaamse musea rond de tafel te brengen – met de bedoeling de problematiek inzake collectiebeheer in kaart te brengen. In 2003 tracht men dit initiatief verder gestalte te geven.

Vanuit ‘collectiebeheer’ zal men meewerken aan initiatieven genomen door de museumconsulent behoud en beheer van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Beeldende Kunst en Musea.

2. Onderzoeksprojecten

De afdelingen Collectieonderzoek, Collectiebehoud en -beheer, en Publiekswerking hebben in 2002 verschillende onderzoeksprojecten lopen.

2.1. Bestandscatalogus schilderijen

Met het oog op een heruitgave van de bestandscatalogus wordt op korte termijn gestreefd naar een volledige herziene basisbeschrijving van de 3200 schilderijen in de verzameling. Naast afmetingen, materiaal en eventuele restauratiegegevens worden ook iconografische identificatie, datering, gegevens over herkomst, stijlkritische observaties (i.c. toeschrijvingen), tentoonstellingen, specifieke bibliografie en relevante archivalia nagekeken en geactualiseerd.

Voor dit onderzoek wordt nauw samengewerkt met het Centraal Museum Utrecht, dat reeds eerder een dergelijk onderzoeksproject rond de eigen collectie opstartte. Ook werden contacten gelegd met de Rijksdienst Kunsthistorische Documentatie Nederland en werden afspraken gemaakt i.v.m. het volgen van internationale normen.

Dankzij de voltijdse inzet van enkele medewerkers zijn momenteel een aantal basisgegevens grotendeels nagekeken, nl. inventarisnummers, kunstenaarsnamen, titels en herkomst schilde-

rijen. Deze gegevens worden opgenomen in het nieuwe registratiesysteem voor de collectie; de conversie naar dit nieuwe systeem is gepland voor begin 2003.

Een plan wordt uitgewerkt om in 2003 ook systematisch de materiële basisgegevens van alle schilderijen na te kijken, nl. afmetingen, materiaal en inscripties, en deze gegevens in te voeren in het nieuwe registratiesysteem voor de collectie.

Bedoeling is dat vóór einde 2003 de resultaten van dit onderzoek voor iedereen toegankelijk zijn door het beschikbaar stellen van de basisgegevens van de schilderijen in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten 'on line'.

Tevens wordt een planning uitgewerkt voor de publicatie van deelcatalogi waarin de resultaten van grondig dieper onderzoek van de schilderijen in de verzameling van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten ontsloten worden.

2.2. *Kunsthistorisch onderzoek*

In samenwerking met de Interuniversitaire Opleiding Vrouwenstudies, Universiteit Antwerpen, docent professor Katelijne Van der Stighelen (KULeuven) en Gynaika vzw, Antwerpen, loopt een gendergebonden onderzoeks- en presentatieprogramma over dit thema (zie verder tentoonstellingen 4.2).

2.3. *Materiaaltechnisch onderzoek*

Het infraroodonderzoek van de schilderijen van Peter Paul Rubens en tijdgenoten, dat in 2000 werd gestart in het kader van een universitair onderzoeksproject (FWO-Vlaanderen – Ufsia), loopt in 2003 verder.

In functie van de tentoonstelling *Early Netherlandish Diptychs. Form, function and production*, zal in 2003 verder gaan met het materiaaltechnisch onderzoek van diptieken uit de collectie van het KMSKA.

Röntgenfoto's, infrarood reflectografie, dendrochronologisch onderzoek, studie van de objecten zelf en, indien nodig, analyses en verfdwarsdoorsneden, moeten inzicht verschaffen in de vorm, functie en schildertechniek van de diptieken.

Van welbepaalde schilderijen uit de collectie worden röntgenfoto's en infrarood reflectografieën gemaakt om inzicht te verkrijgen in de conditie van de betreffende kunstwerken.

2.4. *Publieksonderzoek*

De beschikbare informatie betreffende museumbezoekers sedert de oprichting van het museum (1810/1890) worden in kaart gebracht. Onderzocht wordt op welke wijze deze gegevens grondig geanalyseerd kunnen worden en gesitueerd in relatie tot langere termijnresultaten van in- en externe oorsprong, met het oog op de evaluatie van beleidseffecten en het optimaliseren van de educatieve en recreatieve dienstverlening aan de museumbezoeker, en de zgn. museumstakeholders. Dit onderzoek moet de afdeling publiekswerking toelaten in overleg met externe experts, na te gaan hoe dit soort van data optimaal kan worden verzameld en gearhiveerd.

3. *Publicaties*

3.1. *Jaarboek*

Het Jaarboek/Annual van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten is de langstlopende en belangrijkste kunsthistorische publicatie in België en Vlaanderen. De vormelijke en inhoudelijke

lijke heroriëntering, die de redactie naar aanleiding van de Van Dyck-tentoonstelling doorvoerde, wordt algemeen heel positief onthaald. Het Jaarboek 2000 werd uitgewerkt rond het thema genderproblematiek, in aansluiting bij de tentoonstelling 'Elck zijn waarom'.

Omdat de redactie de noodzaak aanvoelt om het Jaarboek ook regelmatig open te stellen voor onderzoeksresultaten op verschillende terreinen, los van een bepaald thema, werd het Jaarboek 2001 opgevat als een miscellaneum. Het Jaarboek 2002, dat momenteel volop wordt voorbereid, gaat opnieuw rond een specifiek thema. Er werd geopteerd voor een thema dat aansluit aan bij de tentoonstelling 'Hans Vredeman de Vries', nl. stijl en totaaldecoratie.

3.2. *Dossiers*

Naar aanleiding van de permanente bruikleen van Goswin Van Der Weyden, De legende van de H. Dymphna.

Over de laat-middeleeuwse schilderkunst in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten; dit naar aanleiding van de nieuwe opstelling die voor dit deel van de collectie in 2002 werd doorgevoerd.

Rond het schilderij in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten *Madonna met kleine Johannes de Doper* van Alessandro Allori. In dit dossier worden de onderzoeksresultaten van het onderzoek voor de collectiecatalogus aan het publiek voorgesteld.

Een lijvig dossier over de restauratie van het *Pesaro-altaarstuk* van Titiaan.

Een overzicht van wat in de periode 1997-2003 werd gerestaureerd. Zie conservatie en restauratie (5).

Een herontdekt schilderij van W. Finch, *Landschap te Seneffe*.

3.3. *'VerzekeDe bewaring'*

In het kader van de publicatie 'VerzekeDe bewaring' van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Beeldende Kunst en Musea verzorgde het KMSKA het luik 'Schilderijen' en het luik 'Transportvoorbereiding'. Deze zullen in de loop van 2003 worden gepubliceerd.

3.4. *Museumboek Van Eyck tot Alechinsky*

In de herfst van 2003 verschijnt een publicatie waarin 120 topstukken uit het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten worden besproken en afgebeeld.

4. *Tentoonstellingen*

4.1. *Het "exhibition office" of tentoonstellingsbureau*

Het "exhibition office" of tentoonstellingsbureau werd geïntegreerd in de afdeling publiekswerking. De coördinatie van de tentoonstellingprogramma's en de tentoonstellingsprojecten, permanente presentaties en wisselopstellingen, de ontwikkeling van een gediversifieerd educatief aanbod en de werking van communicatie en promotie worden zo beter op elkaar afgestemd.

4.2. Tentoonstellingen 2003

Memling restauratie
december 2001 tot 2006
Memling instrumentaal tot 2/03/2003

Het langdurige restauratieproject rond de drie monumentale panelen met de voorstelling van *Christus met zingende en musicerende engelen* wordt georganiseerd als een open restauratie, die door het publiek dagelijks van nabij kan gevolgd worden. Halfjaarlijks zijn er wisselende thematische presentaties aanvullend op het restauratiegebeuren zelf. Van 21 december 2002 tot 2 maart 2003 loopt Memling Instrumentaal. Memling Instrumentaal toont aan dat Memling de muziekpraktijk uit zijn tijd kende: de afgebeelde instrumenten zijn, net zoals de bespeelwijze, waarheidgetrouw weergegeven. Tot 2 maart 2003 worden, dankzij de medewerking van het Muziekinstrumentenmuseum Brussel (KMKG, 4de departement) en de Stedelijke Musea Brugge, enkele snaarinstrumenten (vedel en psalterium) en blaasinstrumenten (schalmei en trompetten) die op de werken van Memling terug te vinden zijn, geëxposeerd. De bezoeker krijgt eveneens de gelegenheid deze muziekinstrumenten te beluisteren. Zie ook conservatie en restauratie (5).

Wie zoet is, krijgt lekkers ...
Oude kinderboeken, nieuwe illustraties.
Tot 9/03/2003

Een dubbeltentoonstelling op twee locaties i.s.m. Stadsbibliotheek Antwerpen, NCJ / Villa Kakelbond, Erfgoedcel Antwerpen.
Het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten (KMSKA) nodigde Dorus Brekelmans, An Candaele, Carll Cneut, Erika Cotteleer, Gerda Dendooven, Koen Fossey, Ingrid Godon, Tom Schoonooghe, André Sollic, Klaas Verplancke, Geert Vervaeke en Anne Westerduin uit om binnen hun specifieke discipline en vanuit hun persoonlijke beeldtaal de confrontatie aan te gaan met de museumverzameling. James Ensor, Rik Wouters, Edgar Tytgat, Gust de Smet, maar vooral Hans Memlings *Christus met zingende en musicerende engelen* oefenden een onweerstaanbare aantrekkingskracht uit op de illustratoren.

Ensor en de modernen in de museumverzameling
Vanaf 29/03/2003

Het KMSKA staat voor Rubens, de barok en de Vlaamse primitieven maar bewaart ook één van de belangrijkste verzamelingen moderne kunst in België. De ensembles werken van James Ensor en Rik Wouters zijn werkelijk ongeëvenaard. Henri Evenepoel maar ook Georg Breitner, Léon Spilliaert, Jakob Smits en Jules Schmalzigaug zijn uitstekend vertegenwoordigd. Naast Gust De Smet, Constant Permeke en Jean Brusselmans, bekleedt Amadeo Modigliani een ereplaats in de groep werken uit het interbellum. Oscar Jespers, Jozef Peeters en Ben Nicholson vertegenwoordigen de avant-garde. Gustave Van de Woestijne volgde een bijzonder origineel parcours dat de toeschouwer bij de kunst van Georg Grosz, Paul Delvaux en zelfs René Magritte brengt. Belangrijke werken van Pierre Allechinsky en Karel Appel vallen op na '45. De kunstenaars van de Zergroep: Lucio Fontana of Gunther Uecker, maar ook Vic Gentils of Roger Raveel gaan het schilderij opvatten als een object. De verzameling is dus representatief voor de artistieke productie in Vlaanderen en België tot in de jaren '60. Maar weerspiegelt tevens de smaak van de conservators en verzamelaars die aan de basis liggen van het ontstaan en de ontwikkeling van deze verzameling. De stilistische, iconografische en esthetische rijkdom van deze verzameling wordt in diverse ensembles in een veel ruimere en grondig vernieuwde presentatie getoond in de benedenzalen van het museum. De

publieksbegeleiding inde tentoonstellingszalen wordt geoptimaliseerd en aangevuld met een “highlights” audiotour door de museumcollectie.

Fatale Vrouwen 1860 – 1910

17/05 tot 17/08/2003

In samenwerking met het Groninger Museum

Fatale Vrouwen geeft een beeld hoe kunstenaars op het einde van de negentiende eeuw gestalte gaven aan dé fatale vrouw.

Deze fatale vrouwen zijn niet alleen verleidelijk en mooi, maar door hun combinatie van schoonheid en wellust storten ze de man letterlijk in het verderf. Daardoor toont de tentoonstelling geen slapende of badende schoonheden en bevallige cocottes, maar sfinxen, Salomé's, Cleopatra's en Circes.

De tentoonstelling bestaat uit ongeveer 50 werken van o.a. Rops, Khnopff, Waterhouse, Toorop, Corinth, Liebermann, Moreau, Draper, Sandys, Beardsley, Collier, Klinger en Munch.

Vlaanderen-Genua, wisselwerking in de 17e-eeuwse barokschilderkunst

Europalia Italië

4/10/2003 tot 4/01/2004

Naar aanleiding van Europalia Italië wijdt het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen een tentoonstelling aan de Genuese barokschilderkunst. Dit gebeurt in België voor de eerste keer. De culturele uitwisseling tussen Antwerpen en de Republiek Genua vond haar oorsprong reeds in de vijftiende eeuw, toen handelslieden en bankiers in de twee steden nauwe contacten onderhielden. In Brugge waren de Genuezen zelfs al in de twaalfde eeuw aanwezig. Vlaamse schilderijen en tapijten werden gretig verzameld door de Genuese bankiersfamilies. In het begin van de zeventiende eeuw groeide Genua gedurende korte tijd uit tot het financiële zenuwcentrum van Europa. De welstand van de patriciërs werkt als een magneet op kunstenaars. Pieter Paul Rubens en Antoon Van Dyck streken in de handelsmetropool neer en vereeuwigden het patriciaat in somptueuze portretten. Bovendien kopieerde Rubens de schitterende architectuur van de Genuese paleizen in tekeningen die hij later in boekvorm zou uitgeven. Als gevolg van het gunstige financiële en artistieke klimaat zouden de Vlamingen Cornelis de Wael en Jan Roos zich zelfs permanent in de Ligurische havenstad vestigen. De tentoonstelling wil enerzijds een beeld schetsen van de wederzijdse beïnvloeding tussen Vlaamse en Genuese kunstenaars en anderzijds een gevarieerd overzicht bieden van werken uit het Genuese seicento. Een zestigtal meesterwerken van Cambiaso, Paggi, Strozzi, Castiglione, Castello, Assereto, Vassallo en Guidobono maken deze tentoonstelling tot een uitzonderlijke en niet te missen manifestatie.

Buitenlands tentoonstellingsproject

The dignity of the humble. Jean-François Millet and Naturalism in Europe.

Bunkamura Museum of Art, Tokyo 10/04 tot 13/07/2003

Fukuoka Art Museum, Fukuoka 24/07 tot 26/09/2003

In samenwerking met het Musée d'Orsay en Nippon Television Network, en aansluitend bij de tentoonstelling “Het volk ten voeten uit. Naturalisme in België en Europa 1870-1915” (KMSKA 1997) wordt getoond hoe in heel Europa de iconografische en esthetische erfenis van Jean-François Millet, Jules Breton en Gustave Courbet door kunstenaars werd geassimileerd en tijdens de laatste decennia van de 19de eeuw op een merkwaardige wijze werd gemoderniseerd.

De tentoonstelling wordt georganiseerd door de stad Antwerpen in samenwerking met het KMSKA, en biedt een representatief overzicht van de aard en de evolutie van de kunst van James Ensor aan de hand van een 20-tal werken uit de museumverzameling.

5. Conservatie en restauratie

5.1. Schilderijen

Sinds zijn oprichting in april 1999 besteedt het restauratieatelier een groot deel van de tijd aan het wegwerken van de achterstand op het gebied van conservatie en restauratie. Diverse erg uiteenlopende conserverende behandelingen worden uitgevoerd, meestal in functie van het transport- of tentoonstellingsklaar maken van schilderijen. Daarnaast worden verschillende schilderijen gerestaureerd.

Een groot deel van het wetenschappelijk onderzoek dat in 2002, 2003 en de daaropvolgende jaren wordt uitgevoerd, zal zich toespitsen op de restauratie van de drie grote panelen *Christus met zingende en musicerende engelen* van Hans Memling (inv. nrs. 778-780).

Na een uitgebreid vooronderzoek, opgestart in 2001, werd in 2002 begonnen met de restauratie van de drie grote panelen. In 2002 is er een eerste fixatiecampagne van de verflagen, de parketten van de drie panelen worden gedeblokkeerd en dan start de reiniging. Deze wordt verder gezet in de loop van 2003.

Het onderzoek zal zich enerzijds richten op de gebruikte materialen en schildertechnieken van de panelen en dient ook ter ondersteuning van de restauratie. Zowel de invulling van het wetenschappelijk onderzoek als het tijdstip waarop dit uitgevoerd wordt, zijn afhankelijk van het verloop van de restauratie en de vragen die daarbij ontstaan. Tijdens de restauratie – die meerdere jaren in beslag zal nemen – zullen de volgende wetenschappelijke activiteiten uitgevoerd worden:

- verdere studie van de röntgenfoto's
- verdere studie van de ondertekening middels infrarood-reflectografie
- dendrochronologisch onderzoek van het hout
- studie naar de constructie van de lijsten van de drie panelen
- studie van verfdwarsdoorsneden indien nodig
- analyses van materialen indien nodig

Andere restauraties die in 2003 opgestart, uitgevoerd of afgerond worden, zijn:

- *Suzanne* van Oscar Jespers (inv.nr. 2731).
- *Het schuttersfeest* toegeschreven aan de Meester van Frankfurt (inv.nr. 529).

Deze restauratie wordt in ieder geval gekoppeld aan de studie van röntgenfoto's en infrarood-onderzoek. Verder wetenschappelijk onderzoek, zoals dendrochronologisch onderzoek, analyses en de studie van verfdwarsdoorsneden wordt uitgevoerd indien de restauratie daarom vraagt.

- *Maria, het Jezuskind en drie schenkers* van de Meester van de Sint-Ursulalegende (inv.nrs. 5004-5004bis)
- *Familieportret* van Cornelis de Vos (inv.nr. 841)
- *Portret van mevrouw Mols-De Brialmont* van N. De Keyser (inv.nr. 1772)
- *Sint-Antonius verzoeking* van David Teniers II (inv.nr. 859)
- *Visserknaap* van Frans Hals (inv.nr. 188)
- *Portret Stephanus Geeraerds* van Frans Hals (inv.nr. 647)
- *De verloren zoon* van Peter Paul Rubens (inv.nr. 781)

- *Elia bij Elisa* van Jan Metsijs (inv.nr. 5024)
- *De jonge Tobias met een engel in een landschap* van Denijs van Alsloot (inv.nr. 865)
- *Maria, het Jesuskind en de kleine Sint-Jan* van Alessandro Allori (inv.nr. 896)

In de loop van 2003 zal een uitgebreid dossier over de restauratie van Titiaan's *Jacopo Pesaro* worden gepubliceerd in samenwerking met onderzoekers van de National Gallery, Londen.

5.2. Tekeningen

In het kader van de tentoonstelling Rik Wouters werden in 2002 een aantal tekeningen uit het legaat van Bogaert-Sheid deskundig geconserveerd. In 2003 zullen een laatste reeks tekeningen worden geconserveerd.

De behandeling van *Bij het raam* van M. Chagall (inv.nr. 2280) gestart in 2002 zal in 2003 beëindigd worden.

De inventarisatie van de conditie van alle kunstwerken op papier aan de hand van een basisconditierapport zal in 2003 worden afgerond.

6. Bibliotheek, archief en documentatie

6.1. Bibliotheek

De museumbibliotheek van het KMSKA is een speciale wetenschappelijke bibliotheek. Zij telt 50.000 boekbanden en 800 tijdschriften, waarvan 300 lopend. Men vindt er monografieën, naslagwerken, tentoonstellingscatalogi, museumcatalogi, handelscatalogi, enz.. Verder bezit de bibliotheek een belangrijke collectie veilingcatalogi vanaf het midden van de achttiende eeuw tot heden (een deel hiervan is opgenomen in *The Getty Provenance Index*).

De volgende cd-roms kunnen in de bibliotheek worden geraadpleegd: *Allgemeines Künstlerlexikon*, *Art Index*, *Art Sales Index*, *Belgische Bibliografie*, *Bibliography of the History of Art*, *Getty Provenance Index*, *International Repertory of Art Literature*, *Mayer International Auction Records*, *Répertoire d'Art et d'Archéologie*. Volgende zaken worden op microfiche aangeboden: *Art Sales Catalogues 1600-1825*, *Marburger Index*. Een deel van het eigen archief van het KMSKA staat eveneens op microfiche (collectie-inventarisboeken en verslagen van de zittingen van de raad van beheer). Er is een boekscanner, kleurenkopieerder en een internetaansluiting. On line heeft de bibliotheek een abonnement op het raadplegen van IMPALA (de databanken ZEBRA, ANTILOPE, CCB, BRONCO), met de mogelijkheid tot het aanvragen van literatuur via interbibliotheecair leenverkeer. Een selectie van 280 tijdschriften uit het eigen tijdschriftenbestand is in ANTILOPE opgenomen. De bibliotheek heeft ook een abonnement op de on line databank *ARTBibliographies Modern*.

De reeks jaarboeken van het KMSKA voor de periode 1921-1999 is omgezet naar een digitale versie op meerdere cd-roms.

Inhoudelijk richt de bibliotheek zich op de Westerse kunst- en cultuurgeschiedenis, met als zwaartepunt de periode 1200 tot 1950 (kunstenaars geboren vòòr 1950). Daarnaast verzamelt zij ook de gepubliceerde informatie over de eigen museumcollectie, met het oog op wetenschappelijk onderzoek. Verder vindt men er een ruim aanbod aan museumwetenschappelijke literatuur. Qua publiek richt zij zich tot wetenschappers, doctorandi, studenten en de geïnteresseerde meerwaardezoeker.

Voor 2003 zijn gepland:

- overschakelen naar het softwaresysteem BROCADE van de UIA voor de geautomatiseerde bibliotheekcatalogus;
- verdere uitbouw van een proactieve verwervingspolitiek i.v.m. publicaties over Vlaamse en Nederlandse Oude Meesters.

6.2. *Collectiedocumentatie*

Het documentatiecentrum, dat momenteel wordt uitgebouwd, is complementair aan het beheer en de ontsluiting van het archief en de kunsthistorische archivalia, en sluit nauw aan bij het onderzoek voor de geactualiseerde bestandscatalogus (cfr.supra). Bedoeling is om binnen een strikte timing de bestaande documentatie over elk collectiestuk te verzamelen, te ontsluiten en aan te vullen met de meest recente onderzoeksgegevens. Op termijn zal dit documentatiecentrum zijn plaats krijgen in het netwerk voor kunsthistorische documentatie dat een aantal vooraanstaande Vlaamse musea en onderzoeksinstellingen met elkaar verbindt en waarmee in 2001 gestart werd.

In de loop van 2002 werd één medewerker voltijds ingezet voor de uitbouw van dit documentatiecentrum. De mogelijkheid werd gecreëerd voor de nodige opleidingen. Ook werden contacten gelegd en afspraken gemaakt zodat in 2003 enkele stagiairs kunnen worden betrokken bij kleine deelprojecten om de uitbouw en de ontsluiting van het documentatiecentrum optimaal te realiseren.

Het documentatiecentrum, dat momenteel wordt uitgebouwd, is complementair aan het beheer en de ontsluiting van het archief en de kunsthistorische archivalia, en sluit nauw aan bij het onderzoek voor de geactualiseerde bestandscatalogus (cfr.supra). Een groot deel van de verspreide documentatie werd reeds gecentraliseerd en opgelijst. Ook werden dossiers aangemaakt op kunstenaarsnaam en op inventarisnummer, naast een inventaris van het wetenschappelijk archief in het Koninklijk Museum. Bedoeling is om binnen een strikte timing de bestaande documentatie over elk collectiestuk te verzamelen, te ontsluiten en aan te vullen met de meest recente onderzoeksgegevens.

6.3 *Wetenschappelijke dienstverlening*

De verschillende afdelingen van het KMSKA geven interne adviezen i.v.m. aankopen, schenkingen en bruiklenen. Zij geven ook informatie aan musea, wetenschappelijke instellingen en onderzoekers, naar aanleiding van tentoonstellingen of een studie.

Er zijn ook talrijke vragen van externen over een bepaald schilderij of over kunstenaars, al dan niet aanwezig in de collectie van het Koninklijk Museum. De nodige kunsthistorische informatie wordt opgezocht en de vragen worden beantwoord. Het verstrekken van informatie 'op maat van de klant' is een van de opdrachten van collectieonderzoek.

Programma 45.5 Algemeen cultuurbeleid

BA 12.24 Enquêtes, studies en audits

Het krediet voor 2003 bedraagt 0,124 mln. EUR.

Dit is volledig bestemd voor studies en enquêtes door derden – om een beter inzicht te krijgen in problemen in de culturele sector. Dit gebeurt met het oog op beleidsvoorbereidend werk.

In de loop van 2002 werd het krediet van 0,248 mln. EUR aangewend om de volgende zeven onderzoeken op te starten en uit te voeren: 'Beleid inzake jeugdculturen', 'Studieopdracht functieprofielen binnen de steunpunten', 'Onderzoek concept Brede Scholen', 'Vervolg oplijsting van roerend cultureel erfgoed in het kader van het topstukken decreet', 'Hulp en dienstverlening aan gedetineerden', 'CD-rom sportparticipatie' en 'Sponsoring'.

BA 12.31 Participatie-onderzoek door het Interuniversitair Steunpunt Recreatief Vlaanderen

Het interuniversitair steunpunt wil op basis van hoogstaand wetenschappelijk onderzoek de beleids- en beheerscyclus van het Vlaamse cultuurbeleid ondersteunen. De basisdoelstelling van het steunpunt is het opbouwen en uitwerken van een systematische set van beleidsindicatoren en het uitwerken van survey-onderzoek in het domein van de cultuurparticipatie. Het krediet voor het participatie-onderzoek bedraagt 0,124 mln EUR. Met dit bedrag zal het steunpunt

zich specifiek toeleggen op het inhoudelijk ontwikkelen en methodologisch ondersteunen van participatieonderzoek binnen een internationale context met bijzondere aandacht voor vergelijkbaarheid met Nederland.

OA 49 Diensten van de secretaris-generaal

Programma 49.2 Toerisme

BA 33.01 Subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen (Decreet van 30 mei 1985)

De Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde (KMDA) hanteert als *mission statement* voor de komende eeuw: “Bijdragen tot het natuurbehoud en in het bijzonder tot het behoud van de diversiteit van het leven op Aarde”.

Wetenschappelijk onderzoek is één van de kerntaken. Alle realisaties omvatten dan ook de component wetenschappelijk onderzoek. Men werkt hiervoor op diverse vlakken samen met universiteiten en gespecialiseerde instituten. De nadruk ligt hier vooral op onderzoek in situ (vooral in de vakgebieden ethologie en diergeneeskunde).

Het krediet voor het betrokken wetenschapsbeleid bedraagt 1,687 mln. EUR, waarvan ongeveer 0,512 mln. dient voor onderzoek.

BA 41.01 Dotatie aan Toerisme Vlaanderen

In 2002 werd het onderzoeksbudget hier sterk verminderd. De beperkte middelen werden vooral besteed aan enerzijds een benchmarking-studie naar de criteria en labels van toegankelijkheid in Europa. Dit moet, samen met eerder onderzoek, leiden tot een optimalisatie van de toegankelijkheid van de Vlaamse toeristische infrastructuur. Anderzijds werd een studie ondernomen inzake de utilitaire bewegwijzering van fietsroutes in Vlaanderen.

In de loop van 2003 start het onderzoek naar de MICE-markt (Meetings, Incentive, Congress and Events); deze gegevens zijn tegen 2004 beschikbaar. Tevens toetst men het eigen marketingbeleid aan de hand van efficiëntiemetingen.

Naar aanleiding van de goedkeuring van de Europese resolutie ‘de toekomst van het Europees toerisme’, zette Vlaanderen, samen met de andere gefedereerde entiteiten, een haalbaarheidsstudie op voor Toerisme Satellietrekeningen (TSA). Dit methodologisch kader, goedgekeurd door de Verenigde Naties, zorgt voor een correcte berekening van het economisch belang van het toerisme.

Voor 2003 wordt ongeveer 0,188 mln. EUR voorzien voor O&O.

PROGR.	BA	MOO	MOV	MIWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
DEPARTEMENT WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN CULTUUR											
41	Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn										
41.1	Algemeen welzijnsbeleid										
41.1	1202	0,00	0,00	0,00	0,051	0,000	0,000	0,000	0,000	8	Allerhande uitgaven in verband met de ondersteuning van de adviesraden
41.1	1221	0,55	0,00	0,45	0,286	0,286	0,157	0,000	0,129	8	Algemene werkingskosten van het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudien
41.1	1223	1,00	0,00	0,00	0,615	0,615	0,615	0,000	0,000	8	Studies, onderzoeken en voorbereiding van wetenschappelijke congressen
41.1	1290	0,55	0,00	0,45	0,080	0,080	0,044	0,000	0,036	8	Uitgaven Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudies
41.5	Gehandicaptenzorg										
41.5	4111	0,0003	0,00	0,0002	919,198	0,529	0,316	0,000	0,212	8	Dotatie aan het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap (V.F.S.I.P.H.)
41.7	Maatschappelijk welzijn										
41.7	1201	0,66	0,00	0,00	0,391	0,259	0,259	0,000	0,000	8	Allerhande uitgaven voor aanmoediging, organisatie en ontwikkeling van activiteiten voor de integratie van etnisch-culturele minderheden
41.8	Integratie kansarmen										
41.8	1201	0,00	0,00	0,36	0,208	0,074	0,000	0,000	0,074		Allerlei uitgaven in het kader van het armoedebeleid
41.9	Integrale jeugdhulpverlening										
41.9	0101	0,08	0,00	0,00	2,013	0,160	0,160	0,000	0,000	8	Allerhande uitgaven inzake integrale jeugdhulpverlening
42	Administratie Gezondheidszorg										
42.1	Volksgezondheid										
42.1	1202	0,72	0,00	0,00	0,035	0,025	0,025	0,000	0,000	4	Uitgaven i.v.m. de Vlaamse Gezondheidsraad en de Vlaamse Adviesraad, inclusief studieopdrachten
42.1	1232	0,00	0,02	0,98	0,156	0,156	0,000	0,003	0,153		Allerhande uitgaven inzake de Koninklijke Academie voor Geneeskunde
42.1	3335	0,35	0,00	0,65	1,920	1,920	0,672	0,000	1,248	4	Subsidies aan erkende centra voor menselijke erfelijkheid
42.1	3441	0,00	0,00	1,00	0,005	0,005	0,000	0,000	0,005		Subsidies ten behoeve van de academische prijzen van de Koninklijke Academie
42.1	4105	0,00	0,00	1,00	0,032	0,032	0,000	0,000	0,032		Subsidies aan het raadgevend comité voor Bio-ethiek
42.2	Medisch-sociaal beleid										
42.2	1224	0,10	0,00	0,00	0,979	0,099	0,099	0,000	0,000	4	Uitgaven in verband met medisch verantwoord sporten, medische sportcontrole en dopingcontrole
42.2	1225	1,00	0,00	0,00	0,207	0,207	0,207	0,000	0,000	4	Uitgaven in verband met gezondheid en milieu
42.2	1229	1,00	0,00	0,00	0,560	0,560	0,560	0,000	0,000	4	Uitgaven in verband met gezondheidsdatabank, epidemiologisch en operationele informatiesystemen
42.2	1231	1,00	0,00	0,00	0,281	0,281	0,281	0,000	0,000	4	Uitgaven in verband met verbitenissen, aangegaan voor epidemiologisch onderzoek en indicatorenverzameling
42.2	3329	1,00	0,00	0,00	1,413	1,413	1,413	0,000	0,000	4	Subsidies i.v.m. epidemiologisch onderzoek en indicatorenverzameling
42.2	3350	1,00	0,00	0,00	0,372	0,372	0,372	0,000	0,000	4	Subsidie aan het Steunpunt Milieu en Gezondheid
42.2	4503	1,00	0,00	0,00	0,940	0,940	0,940	0,000	0,000	4	Dotatie aan het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid - Louis Pasteur

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
45	Administratie Cultuur										
45.1	Jeugd en Sport										
45.1	1223	0,08	0,00	0,00	0,748	0,060	0,060	0,000	0,000	4	Allerhande uitgaven i.v.m. sport
45.1	3312	1,00	0,00	0,00	0,152	0,152	0,152	0,000	0,000	4	Subsidies voor wetenschappelijke ondersteuning van het jeugd beleid
45.3	Beeldende Kunst en Musea										
45.3	3303	0,00	0,00	0,48	4,499	2,173	0,000	0,000	2,173		Subsidies aan privaatrechtelijke archieven, documentatiecentra en bewaarbibliotheken (Decreet 09-07-2002)
45.3	4101	0,55	0,00	0,45	2,086	2,086	1,147	0,000	0,939	8	Dotatie aan de dienst met afzonderlijk beheer KMSKA
45.5	Algemeen cultuurbeleid										
45.5	1224	1,00	0,00	0,00	0,124	0,124	0,124	0,000	0,000	8	Enquêtes, studies en audits
45.5	1231	1,00	0,00	0,00	0,124	0,124	0,124	0,000	0,000	8	Participatie-onderzoek door het Interuniversitair Steunpunt Recreatief Vlaanderen
49	Diensten van de secretaris-generaal										
49.2	Toerisme										
49.2	3301	0,22	0,00	0,51	2,298	1,687	0,512	0,000	1,175	12	Subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen (decreet van 30 mei 1985)
49.2	4101	0,01	0,00	0,00	22,233	0,188	0,188	0,000	0,000	8	Dotatie aan Toerisme Vlaanderen
TOTAAL					962,007	14,608	8,429	0,003	6,176		

5. DEPARTEMENT ECONOMIE, WERKGELEGENHEID, BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN EN LANDBOUW

OA 51 Administratie Economie

Programma 51.2 Economisch ondersteuningsbeleid

BA 99.11 Vastleggingsmachtiging fonds voor flankerend economisch beleid

Overdrachten aan Vlaamse excellentiepolen

In uitvoering van het protocol tussen de beleidsdomeinen “economie-innovatiebeleid” werd een bedrag van 30 mln. EUR ingeschreven voor de ontwikkeling van Vlaamse excellentiepolen. In concreto gaat het om een aantal initiatieven die de ruggengraat van het Vlaams economisch weefsel aanzienlijk versterken (Vlaams Huis van de Logistiek, Flanders Mechatronics, Incubatiepunt Geo-Informatie). Deze initiatieven worden uitgebreid beschreven in Hoofdstuk III.3.

Steunpunt Economie

Op de begroting Onderwijs werd in 2002 voor het beleidsondersteunend Steunpunt Economie 0,744 mln. EUR gereserveerd. De eigen inbreng bedroeg 124.000 EUR. De toewijzing van het contract aan Vlerick/KULeuven/RUG gebeurde in 2002 en het loopt tot 2006. Tot dan moeten elk jaar 124.000 EUR aan machtiging worden ingeschreven.

Programma 51.5 Natuurlijke Rijkdommen en Energie

BA 12.02 Allerhande uitgaven voor de onderzoeken over de vraagstukken van de ondergrondse aardkundige structuur en met betrekking tot de automatische gegevensverwerking

Dit krediet ondersteunt vooral kortlopend toegepast onderzoek inzake delfstofwinning en de geologische structuur van de Vlaamse ondergrond. Hierin kaderen het opstellen van statistieken over verbruik en productie van primaire en secundaire grondstoffen en van het daaraan gekoppelde ruimtebeslag. Er worden ook ondersteunende projecten uitgevoerd ter bevordering van het gebruik van alternatieve grondstoffen. Tevens is er strategisch geologisch structuuronderzoek naar o.a. metallische mineralisaties, met aandacht voor eventuele economisch haalbare ontginningen.

Krediet wetenschapsbeleid: 0,096 mln. EUR

BA 12.03 Uitgaven voor onderzoeken van de ondergrondse aardkundige structuur, van de eventuele aanwezigheid van delfstoffen en met betrekking tot de Databank Ondergrond Vlaanderen

Deze basisallocatie wordt aangewend voor recurrente of eerder routinematige opdrachten met een beleidsondersteunende output, met name inzake de geologische kartering van Vlaanderen en de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV). In het kader van het delfstoffenbeleid en het geologisch onderzoek is er nood aan externe wetenschappelijke en technologische dienstverlening. Een der prioriteiten is de centralisatie van de gegevens over de Vlaamse ondergrond in de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV). Verder verwijzen we naar de geologische kartering van Vlaanderen (digitalisering) en de steekproefsgewijze verkennende boringen, bemonsteringen en analyses ter bepaling van het potentieel van ontginningsgebieden. Onderzoek is

ook noodzakelijk in het kader van het vergunningsbeleid en het grinddecreet, en ten behoeve van toekomstige gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen met betrekking tot ontginningen.

Krediet wetenschapsbeleid: 0,493 mln. EUR

BA 12.25 Overeenkomsten in verband met het energiebeleid

Deze basisallocatie dient voor beleidsondersteunend onderzoek ter invoering van correcte en sociaal aanvaardbare energieprijzen voor alle maatschappelijke groepen. Anderzijds moet men de mogelijkheden en impact nagaan van milieuvriendelijke energieproductie (hernieuwbare energiebronnen en warmtekrachtkoppeling), het rationeel energiegebruik (REG) en de te implementeren acties in diverse sectoren.

Het krediet wordt aangewend voor beleidsondersteunende opdrachten ten behoeve van:

- De Task Force voor het Vlaams Klimaatbeleidsplan;
- Het actieplan REG ('rationeel energiegebruik') in de huishoudelijke sector;
- Het actieplan REG in de tertiaire sector;
- Voorbereiding van de REG-actieplannen met de energiesector;
- Energiebeleidsovereenkomsten met de industrie;
- De omzetting van de Europese richtlijnen rond de vrijmaking van de energiemarkten;
- De sociale openbaredienstverplichtingen;
- De openbaredienstverplichtingen inzake rationeel energiegebruik en milieuvriendelijke energieproductie;
- Het strategische plan voor de uitbouw van warmtekrachtkoppeling in het Vlaamse Gewest;
- Het uitwerken van de strategische krachtlijnen voor de toepassing van hernieuwbare energie in Vlaanderen.

Krediet wetenschapsbeleid: 0,597 mln. EUR

BA 44.01 Subsidies voor initiatieven die de verwerving van gegevens over de Vlaamse ondergrond ondersteunen

Deze basisallocatie wordt aangewend voor de financiële ondersteuning van projecten (forfaitair bedrag van ongeveer 2.500 EUR per project), gericht op de verwerving van geologische gegevens. Het is de bedoeling om geologische informatie vakkundig te verzamelen, beschrijven en verwerken – volgens vooraf vastgestelde standaardmethoden. De verworven geologische gegevens staan volledig ter beschikking van de Vlaamse overheid.

Krediet wetenschapsbeleid: 0,025 mln. EUR

OA 52 Administratie Werkgelegenheid

Programma 52.4 Werkgelegenheid

BA 12.22 Studies en onderzoeken

Deze basisallocatie is bestemd voor arbeidsmarktonderzoek dat is gericht op ondersteuning, sturing en/of evaluatie van het Vlaams werkgelegenheidsbeleid. Het betreft hier vooral onderzoeksprojecten en trendrapporten die naar aanleiding van een jaarlijkse thematische onderzoeksoproep worden geselecteerd.

Om het beleid beter te onderbouwen op basis van de kennis van de arbeidsmarkt en wetenschappelijke input terzake, richtten de Vlaamse regering samen met de sociale partners VIONA op. VIONA staat voor Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwork Arbeidsmarktrapportering en is operationeel sinds 1 april 1994.

Met dit model van strategisch, beleidsondersteunend en wetenschappelijk arbeidsmarktonderzoek wensen de betrokken actoren de evolutie van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter te doorgronden en te streven naar een goede afstemming tussen het wetenschappelijk onderzoek en het arbeidsmarktbeleid, er op toeziend dat tijdig nieuwe accenten worden gelegd die aansluiten bij de recente maatschappelijke ontwikkelingen.

Het VIONA-model is gebaseerd op drie pijlers. De Stuurgroep Strategisch Arbeidsmarktonderzoek (SSA) bepaalt de algemene oriëntering van het arbeidsmarktonderzoek en analyseert de resultaten om beleidsadviezen te formuleren. De wetenschappelijke ondersteuning en uitvoering verlopen via de Interuniversitaire Adviesraad (IUA) en via de coördinatie van het Vlaams Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid en Vorming (WAV).

Zoals in de vorige jaren, worden de Vlaamse inspanningen op het vlak van arbeidsmarktgericht onderzoek ook in 2003 versterkt, dank zij de cofinanciering vanuit het Europees Sociaal Fonds (zwaartepunt 6 van doelstelling 3 ESF).

Met de middelen vanuit het Programma Beleidsgericht Onderzoek (PBO) en ESF werd eind 2000 het “panel vraagzijde Vlaamse arbeidsmarkt” opgestart (Panel Survey of Organisations in Flanders (PASO)), een longitudinale bevraging die het aantal ad hoc bevragingen van bedrijven wil reduceren en zal toelaten om de ontwikkelingen aan de vraagzijde (ondernemingen) te volgen. De eerste resultaten werden eind 2002 gegenereerd.

Naast dit vraagzijde-panelonderzoek liepen in 2002 nog verschillende andere onderzoeksprojecten. Die hebben betrekking op topics als open en afstandsleren binnen de Vlaamse bedrijven, de kwaliteit van stages als vormen van werkplekleren, evaluatie van de huidige screeningspraktijk in het kader van een preventief activerend beleid, mogelijke invullingen van het concept ‘werkbaarheidsgraad’ en de haalbaarheid van een monitoringsysteem voor Vlaanderen, de trajectbenadering van laaggeletterden naar en op de arbeidsmarkt, mobbing en ander ongewenst gedrag op het werk: de omvang, de aard, de gevolgen en de remedies, startende ondernemers in Vlaanderen, enz...

In de VIONA-onderzoeksoproep 2002 ging sterke aandacht naar aspecten van de traditionele arbeidsmarkt als heuristisch onderzoeksconcept. In dit kader keurde de Vlaamse regering volgende onderzoeksprojecten goed. Deze projecten starten in het najaar 2002:

1. Procesevaluatie individuele trajectwerking voor werkzoekenden.
2. Positieve actieplannen allochtonen en diversiteitsplannen geëvalueerd.
3. Arbeidsloopbanen in kaart: onderzoek op de PSBH-databank.
4. Arbeidsmarktconclusies uit tijdsbudgetonderzoek.
5. Verkenning van arbeidsmarktontwikkelingen en beleidsuitdagingen 2004-2010.
6. Onderzoek naar best practices om het leerklimaat algemeen te verbeteren en om weerstanden bij laaggeschoolden te overwinnen.
7. Internationale ontwikkelingen inzake een faciliterend beleid ten aanzien van transitie.
8. Ontwikkeling van een benchmarktool.
9. Mogelijkheden en beperkingen voor het gebruik van fiscale instrumenten in het Vlaams werkgelegenheidsbeleid.
10. Mainstreaming van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Het VIONA-model heeft als meerwaarde zijn breed draagvlak, vanwege de betrokkenheid van administraties, kabinetten, sociale partners en deskundigen. Er wordt een brug geslagen tussen wetenschap en beleid, de “producten” vinden een grote weerslag.

Zo werden in 2002 al een twaalfstal onderzoeksrapporten afgeleverd. Deze gaven input voor diverse beleidsvoorstellen en -maatregelen en behandelden onder meer de introductie van marktmechanismen in de arbeidsbemiddeling, social audit en maatschappelijk verantwoord ondernemen in Vlaanderen, (h)erkenning van elders verworven competenties, kosten en baten van een arbeidsmarktgericht personeelsbeleid, een vroegtijdige detectie van knelpuntvacatures, internationalisering van de Vlaamse arbeidsmarkt, enz ...

De administratie Werkgelegenheid en de onderzoeksteams ondernamen speciale acties om deze bekendheid nog te vergroten, zoals bijv. de organisatie van studiedagen (onder meer de VIONA-dialogdag op 24 april 2002), de publicatie van tijdschriftartikels, bekendmaking via Internet (www.viona.be) en tenslotte de uitgave van het VIONA-boek 2002 “Werkt de arbeidsmarkt? Beleidsgericht arbeidsmarktonderzoek in Vlaanderen”. Dit overzichtswerk bevat de samenvattingen van bijna 20 onderzoeken van de afgelopen 2 jaar.

Meer informatie omtrent de afgelopen en lopende onderzoeksprojecten kan u terugvinden op de website www.viona.be.

OA 53 Administratie Binnenlandse Aangelegenheden

Programma 53.1 Lokale en regionale besturen

BA 12.20 Studiekosten betreffende de regionale en lokale openbare besturen

Een goede beleidsvoorbereiding vraagt om een degelijke wetenschappelijke externe ondersteuning.

In het kader van een nieuw gemeente- en provinciedecreet is er grote nood aan degelijk wetenschappelijk onderzoek, zoals de implementatie van een nieuw financieel stelsel voor de gemeenten en provincies. Via de boekhouding zal men een financieel rapporteringssysteem moeten uitwerken dat tegemoet komt aan diverse vormen van informatievoorziening, zowel intern als extern. Dit financieel systeem moet tevens de nodige technieken en mogelijkheden omvatten om te allen tijde een correct beeld te hebben van o.m. het financieel evenwicht en de prognoses hieromtrent, de liquiditeitspositie van het bestuur, de stand van uitvoering van de budgetten ... Het ontwikkelen van de gepaste software is hierbij heel belangrijk; die moet het mogelijk maken de procedures te ondersteunen en nodige elementen te verzamelen voor beheer en beleid.

Bijkomend onderzoek zal gebeuren naar onder meer de pecuniaire situatie van de topambtenaren aan de gemeente en de provincie, de verhoudingen tussen de topambtenaren binnen een gemeente, de schaalgrootte van de gemeentebesturen en de effecten van de lokale fiscaliteit.

Daarnaast vallen de studiekosten van de Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur ten laste van de administratie Binnenlandse Aangelegenheden. De Hoge Raad dient bij te dragen tot visievorming omtrent de binnenlandse bestuurlijke organisatie in Vlaanderen, het opvolgen van het wetenschappelijk onderzoek en tot slot het interpreteren van de maatschappelijke, sociale en bestuurlijke ontwikkelingen vanuit het perspectief van de lokale en provinciale besturen.

Op deze BA is 0,780 mln. EUR beschikbaar voor onderzoek.

Programma 53 Stedenbeleid en Sociaal Impulsfonds

BA 12.03 Studiekosten en onderzoeksopdrachten in het kader van het Stedenbeleid – SIF

De klemtoon van de studie- en onderzoeksopdrachten zal in 2002 liggen op de voorbereiding van een “witboek” voor het Vlaamse Stedenbeleid, samen te stellen in overleg met een denktank (Task Force) die een onderbouwde visie zal uitwerken voor de stedelijke ontwikkeling. De opdrachten worden uitgewerkt rond een aantal thema's die kritische succesfactoren zijn voor onze steden: economie, sociaal beleid, publiek domein en cultuur, stedelijke ruimte, bestuurlijke ontwikkeling enz. Voor het geheel van deze studies wordt in 2003 een vastleggingskrediet van 0,620 mln. EUR begroot.

OA 54 Administratie Land- en Tuinbouw

Programma 54.1 Landbouw, tuinbouw en plattelandsbeleid

BA 12.05 Uitgaven in het kader van de ontwikkeling naar meer duurzame landbouwsystemen. De vraag van consument en samenleving naar een meer duurzame land- en tuinbouw, vereist een verdere omschakeling naar landbouwsystemen die meer rekening houden met eigentijdse eisen op het vlak van hygiëne, milieu en dierenwelzijn. De inherente meerkost hiervan moet worden gecompenseerd door extra aandacht voor economische rendabiliteit en de sociale implicaties van deze evoluties.

In 2003 staat hiervoor 0,760 mln. EUR ter beschikking.

BA 31.05 Subsidies in het kader van het onderzoek en de ontwikkeling naar meer duurzame landbouwsystemen.

Om de ontwikkeling van duurzame bedrijfssystemen te stimuleren, heeft het beleid nood aan een wetenschappelijke uitbouw en onderbouwing van haar beleidsinstrumenten. Bij beslissing van de Vlaamse regering van 30 november 2001 is een Wetenschappelijk Steunpunt Duurzame Landbouw (STEDULA) opgericht – als een consortium tussen de universiteiten van Leuven en Gent. Hun belangrijkste onderzoekstaken zijn:

- De ondersteuning bij de uitbouw van een landbouwdatabank.
- De inventarisatie van kennis i.v.m. duurzame landbouw.
- Het definiëren, ontwikkelen en toepassen van indicatoren om duurzaamheid in de landbouw te meten en te stimuleren.
- Geïntegreerde bedrijfsmodellen.
- Geïntegreerde macromodellen.
- Ontwerpen van een blauwdruk voor de uitbouw van een duurzaam informatie- en communicatiebureau voor land- en tuinbouw.
- Evaluatie van beleidsimplementatie.
- Beleidsadvies en dienstverlening.

Lopende deelprojecten

- Biomassaproductie in Vlaanderen (loopt tot eind 2002).
- Duurzaamheidsindicatoren op bedrijfsniveau: meten en opvolgen op een steekproef van Vlaamse landbouwbedrijven.

In 2003 is voor de ondersteuning van dit steunpunt duurzame landbouw 0,744 mln. EUR beschikbaar.

BA 33.02 Subsidie aan het Vlaams Promotiecentrum voor Agro- en visserijmarketing (VLAM vzw)

De slagader van het coherent en geïntegreerd communicatie- en marketingbeleid van VLAM blijft een goede en actuele marktinformatie. De belangrijkste bron daarvoor is het GfK-consumentenpanel. Dit panel levert een inzicht in het aankoop- en consumptiepatroon van de producten van de Vlaamse land- en tuinbouw en visserijsector. Aan dit GfK-panel nemen 3.000 gezinnen deel die via een scanningapparaat gegevens doorgeven over welke producten zij aankopen, hoeveel zij er aan besteden en waar zij dat alles kopen. Hierdoor ontstaat een continue meting van het huishoudelijk verbruik van agrarische producten in Vlaanderen. Deze informatie stelt VLAM in staat om verbruikstrends te ontdekken, om consumentenprofielen te onderscheiden en om het effect van het communicatie- en marketingbeleid te meten.

Het totale budget 2003 voor dit onderzoek bedraagt 0,522 mln. EUR.

BA 12.08 Allerhande uitgaven in verband met de werking van de Vlaamse Onderzoekseenheid voor Land- en Tuinbouweconomie.

De Vlaamse onderzoekseenheid Land- en Tuinbouweconomie (VOLT) heeft de opdracht uit te groeien tot een beleidsondersteunend kenniscentrum voor een duurzame Vlaamse land- en tuinbouw. Hierbij wordt de landbouw zowel vanuit economisch, ecologisch als sociaal oogpunt bestudeerd. Tevens moet VOLT ondersteuning bieden bij de uitbouw van de Vlaamse Landbouwdatabank en van een representatief netwerk van bedrijfseconomische land- en tuinbouwboekhoudingen in Vlaanderen. VOLT ging eind 2001 van start.

De werkingsmiddelen bedragen 0,3 mln. EUR, waarvan ongeveer de helft voor wetenschappelijk onderzoek.

Programma 54.8 Dotaties aan de Wetenschappelijke Instellingen CLO en CLE

BA's 11.03, 11.04, 12.01, 12.05, 12.41, 12.80, 74.01, 74.05, 74.41

Het Centrum voor Landbouweconomie (CLE)

Dit was tot voor de regionalisering van het beleidsdomein landbouw, één van de wetenschappelijke instellingen van het federale Ministerie van Middenstand en Landbouw. Sinds 1 januari 2002 werd het Centrum voor Landbouweconomie samen met het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek in Merelbeke overgedragen aan het Vlaamse Gewest. In tegenstelling tot het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek, had het in Brussel gevestigde Centrum voor Landbouweconomie zowel Nederlands- als Franstalig personeel. Dit hield in dat het bij de overdracht naar de Gewesten werd opgesplitst, waarbij een deel van de onderzoekers en het personeel overging naar Wallonië en een deel naar Vlaanderen. De effectieve splitsing ging slechts in op 16 oktober 2002, zodat vanaf die datum het Centrum als Vlaamse Wetenschappelijke instelling kan werken. In afwachting van de hervormingen voorzien in het Beter Bestuurlijk Beleid, bestaan het Centrum voor Landbouweconomie, net als dat voor Landbouwkundig Onderzoek, in een overgangsfase als Vlaamse wetenschappelijke instelling. Uiteindelijk is in het Beter Bestuurlijk Beleid voorzien dat er in het beleidsdomein landbouw één Instituut voor Landbouw- en Zeevisserijonderzoek zou worden opgericht – met het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek en een deel van het Centrum voor Landbouweconomie. Een ander deel van dat laatste zou dan gaan naar een nog op te richten studiedienst. Deze plannen kunnen echter nog wijzigen als gevolg van de recente doorlichting van het landbouwkundig onderzoek. Het is dan ook duidelijk dat 2003 een overgangsjaar wordt waarin men moet trachten om de continuïteit van het Centrum te verzekeren in afwachting van de hervormingen.

Als Vlaamse wetenschappelijke instelling blijven de taken tijdens de overgangsperiode nagenoeg ongewijzigd. De opdracht van het Centrum voor Landbouweconomie is drievoudig:

- Het Centrum staat in voor de *economische waarneming* in de landbouwsector: het opstellen en verspreiden van statistieken aangaande de landbouwsector, zowel op macro-economisch (prijzen, inkomen, balansen) als op micro-economisch niveau (op bedrijfsniveau gebaseerd op boekhoudkundige resultaten). Deze statistieken beantwoorden aan nationale, gewestelijke en internationale behoeften;
- Het Centrum heeft uiteraard ook een taak als *onderzoeksorganisme*, de onderzoeksactiviteiten zijn vooral gericht op de verschillende landbouwsectoren en op de socio-economische aspecten ervan;
- Het Centrum heeft tenslotte ook de opdracht om *dienstactiviteiten* uit te voeren, het betreft diverse activiteiten met nadruk op het aanleveren van de nodige indicaties en onderzoeksrapporten aan de verantwoordelijken die de landbouwpolitiek uitvoeren.

Deze drie taken zijn complementair en vinden hun basis in de onderzoeksactiviteiten van het Centrum. Voor de economische waarneming gebruikt men wetenschappelijke methoden die door de instelling werden uitgewerkt. Voor de dienstactiviteiten, zoals het opstellen van onder-

zoeksrapporten voor het beleid en het beantwoorden van kortlopende vragen, kan men terugvallen op de onderzoeksactiviteiten van het Centrum. Anderzijds is socio-economisch of sociaal-wetenschappelijk onderzoek onmogelijk als men niet kan terugvallen op de data die worden verzameld bij de economische waarneming. Die waarneming wordt trouwens gestuurd vanuit de noden van het sociaal-wetenschappelijk onderzoek.

Door de regionalisering van het beleidsdomein landbouw werd het Centrum voor Landbouweconomie in twee gesplitst, waardoor het ook als kenniscentrum voor de landbouwsector werd opgesplitst. Daardoor werd echter de aanwezige onderzoekscompetentie meteen mee verdeeld – louter op basis van de taalrol van de onderzoekers. Na de splitsing bleven er in het Vlaamse deel nog tien onderzoekers over, waarvan vijf jongere onderzoekers. De strategie voor 2003 is er dan ook op gericht om enerzijds de rol als waarnemingspost voor de economie te blijven verzekeren en anderzijds de continuïteit van het onderzoek te waarborgen, zodat op termijn de dienstverlening naar het beleid toe niet in het gedrang komt.

De micro- en de macro-economische waarnemingen zijn uiterst belangrijk voor de rol als economische waarnemingspost. Het federale Centrum voor Landbouweconomie had heel wat verantwoordelijkheden op internationaal vlak. Vooral ten opzichte van de Europese Gemeenschap waren er tal van verplichtingen voor de levering van micro- en macro-economische gegevens en statistieken. Op micro-economisch vlak kan men er vooral op wijzen dat het landbouwboekhoudnet van het Centrum deel uitmaakt van het Informatienet Landbouwboekhouding (ILB) van de Gemeenschap. Op macro-economisch vlak waren er ook heel wat verplichtingen t.o.v. Eurostat voor het aanleveren van statistieken. De onderhandelingen tussen de federale staat en de gewesten – ter overheveling van de landbouwbevoegdheden naar de Gewesten – gaven een aantal beslissingen met belangrijke gevolgen voor de geregionaliseerde delen van het federale Centrum voor Landbouweconomie. Zo werd de verantwoordelijkheid voor het ILB overgedragen aan de Gewesten, de verantwoordelijkheid voor het opstellen van de nationale macrostatistieken daarentegen ging naar de federale staat. Hierbij werd duidelijk afgesproken dat de gewesten tijdens een overgangsperiode zouden instaan voor de begeleiding van de werkzaamheden en voor de kennisoverdracht. Aangezien op federaal vlak deze processen nog moeten opstarten, is het duidelijk dat de overgangsperiode zeker volledig 2003 in beslag zal nemen. Het Vlaamse Gewest heeft echter ook zelf behoefte aan macrostatistieken op regionaal vlak. Dit houdt in dat het ganse proces van gegevensverzameling en het ontwerpen van wetenschappelijk onderbouwde methodes om de regionale macro-statistieken op te stellen, opnieuw moet worden uitgewerkt en aangepast aan het regionaal vlak. Het betreft vooral cijfers over in de landbouw geïnvesteerde kapitalen, statistieken over de arbeidsbezetting in de landbouw, productiestatistieken, berekening van het intermediair verbruik en toegevoegde waarde van de landbouw, de berekening van het macro-economisch landbouwinkomen. Voor het opstellen van dit alles zal men in de loop van 2003 de methodiek moeten aanpassen aan het Vlaamse niveau. Momenteel gaat ongeveer 13 % van het totale budget van het Centrum naar het verzamelen en opstellen van de macro-economische statistieken. Twee onderzoekers verzekeren het merendeel van de noodzakelijke wetenschappelijke ondersteuning.

Voor de economische waarnemingen op micro-economisch vlak, beschikt het Centrum over een landbouwboekhoudnet. Dit net, vroeger uitgestrekt over gans het Rijk, werd door de regionalisering beperkt tot Vlaanderen. Momenteel wordt de boekhouding bijgehouden van een 500-tal landbouw- en 300 tuinbouwbedrijven; alles wordt gevolgd door landbouwboekhouders vanuit één van de vijf provinciale boekhoudbureaus van het Centrum. Van het totale budget gaat het grootste deel, 61 %, naar de werking van dit boekhoudnet. Door de regionalisering gingen de twee onderzoekers die instonden voor de werking ervan, over naar Wallonië – samen met een industrieel ingenieur en drie personeelsleden van het toegevoegd personeel. De staf van het Vlaams boekhoudnet omvat momenteel nog één industrieel ingenieur en twee leden van het toegevoegd personeel. Het spreekt voor zich dat in 2003 onderzoekers uit de andere afdelingen zullen moeten bijspringen om de continuïteit van het boekhoudnet te verzekeren. De onderzoekers zullen vooral de wetenschappelijke ondersteuning moeten verzorgen en alle

gebruikte methodes aanpassen aan het niveau van Vlaanderen. Het gaat hierbij in de eerste plaats om de extrapolatiemodellen, de methodiek van steekproeftrekking, de bedrijfstypologie en van alle analyses die dienen voor de opstelling van de rendabiliteitsrapporten van de land- en tuinbouwsector.

Een belangrijke uitdaging voor 2003 wordt ongetwijfeld de geplande informatisering van het landbouwboekhoudnet. In overleg met het beleid werd beslist om het gebruik van informatica te veralgemenen en uit te breiden. Het is ook de bedoeling om de gegevensverzameling niet langer te beperken tot zuiver economische informatie. De informatievergaring breidt uit tot data met kwantitatieve en kwalitatieve informatie over milieuparameters zoals energie, meststoffen, bestrijdingsmiddelen, gebruik van water, enz. Hierbij beperkt men zich niet enkel tot financiële gegevens, maar ook wordt informatie verzameld over de hoeveelheden en de aard van de grondstoffen die op de landbouwbedrijven worden gebruikt. Dit moet het mogelijk maken om de kennis over de werking van de landbouwbedrijven uit te breiden tot buiten het strikt economische vlak. Dit moet uiteindelijk leiden tot een beter inzicht in de bedrijfswerking – zowel op economisch, milieu- als sociaal vlak. De informatie wordt samengebracht in een uitgebreide databank die de basis moet vormen voor het verdere sociaal-wetenschappelijk onderzoek van het Centrum.

Een groot deel van het budget gaat naar gegevensverzameling en het opstellen van wetenschappelijk onderbouwde statistieken en rapporten die het beleid een beeld moeten geven van de toestand van de Vlaamse land- en tuinbouwsector. Toch blijft de hoofdtaak het sociaal wetenschappelijk onderzoek in de landbouw. Indien men abstractie maakt van de middelen voor de gegevensverzameling, dan blijft er nog ongeveer 20 % over voor het onderzoek zelf. De strategie van het Centrum bestaat er in om de kritische massa te verhogen door het uitvoeren van betoelagde onderzoeksprojecten rond het eigen domein. Deze projecten worden meestal uitgevoerd met andere onderzoekspartners, waarbij de universiteiten een bevoorrechte plaats krijgen. Door het projectonderzoek wordt de capaciteit uitgebreid met een achttal onderzoekers. Het onderzoek wordt in 2003 vooral opgebouwd rond vier onderzoeksdomeinen.

Vooreerst werkt men rond duurzame landbouwproductiesystemen. Een belangrijk project hierbij richt zich op het potentieel voor de overschakeling naar de biologische landbouw – in samenwerking met de universiteit van Gent. Tijdens een voorgaande periode ging er vooral aandacht naar beschrijvend econometrisch onderzoek rond de structurele factoren van omschakeling naar biologische landbouw. Met behulp van een statisch-comparatief bedrijfsmodel simuleerde men wat de mogelijke inkomensderving of -toename wordt op bedrijven die wensen om te schakelen. In 2003 gaat dit onderzoek verder, waarbij het accent ligt op de uitbouw van het bedrijfsmodel tot een dynamisch optimalisatiemodel. Dit stelt de bedrijfsleider in staat om de omschakelingsmogelijkheden van zijn bedrijf te verkennen en hem op de mogelijkheden wijzen die zijn rendabiliteit veilig stellen. Het bedrijfsmodel zal vervolgens worden omgebouwd tot een beschrijvend regionaal model dat kan ingebouwd worden in een ruimer modelstelsel. Dit onderzoek moet de potentie van omschakeling naar biologische landbouw bepalen, in functie van alternatieve beleidsinstrumenten (zoals premiereregime en premieniveau). Ook de bereidheid van de landbouwers tot het invoeren van innovaties komt ruim aan bod. Men bestudeert ook de factoren die de invoering ervan gunstig beïnvloeden, naast parameters die eventueel remmend werken.

Een ander onderzoek schenkt aandacht aan de duurzame landbouwontwikkeling in verstedelijkte milieus. Er wordt een verdere exploratie uitgevoerd van methoden om de duurzaamheid te meten en te analyseren en om productiesystemen onderling te vergelijken. Men werkt ook voort aan het reeds aangevatte milieu-economisch efficiëntieonderzoek. Hierbij wil men o.a. op basis van de boekhoudgegevens en andere informatie een beeld krijgen van het verbruik van energie, meststoffen, bestrijdingsmiddelen e.d. in de Vlaamse land- en tuinbouw. Ook wordt dit soort van onderzoek verder uitgebreid tot meer specifieke onderwerpen zoals: de studie van

de nutriëntenefficiëntie in de rundveehouderij, de mogelijkheden van verhandelbare productie-rechten als milieu-economisch efficiënt beleidsinstrument enz.

Een tweede domein zijn de technische en institutionele aspecten van beleidsondersteuning. Hier gaat de aandacht naar een veralgemening van een nieuw-institutioneel-economische benadering van de kennisproductie en -flow voor beleidsondersteuning. Men werkt ook verder aan de uitbouw van een operationeel prototype voor een regionaal landbouwmodel. De ontwikkeling van een gebruiksvriendelijk 'decision support system' (DSS) gaat verder, waarbij een integratie van modellen, databanken en kennisdocumentatie wordt uitgebouwd tot een coherent en gebruiksvriendelijk systeem. Het regionaal landbouwmodel geldt tevens als referentiekader voor een coherente modulaire uitwerking en inbouw van onder meer mestafzetmodellen, een module voor de biologische landbouw en van milieu-indicatoren.

Een derde domein is het onderzoek van landbouw en milieu, met een systeemanalyse over de nutriëntenstromen in de landbouw. Men bestudeert daarbij de afvoer van mineralen door gewasafvoer en de aanvoer door minerale meststoffen als determinanten voor de nutriëntenbalans. Er is een verdere exploratie van de mogelijkheden om landbouwmilieu-indicatoren op een systematische en gebruiksvriendelijke wijze op te volgen – met bijzondere aandacht voor de organisatie van landbouwmilieukundige monitoring. Het project voor het opstellen van groene landbouwrekeningen wordt verder uitgevoerd. Daarin worden milieukengetallen geïntegreerd in de nationale landbouwrekeningen. Een deel van dit onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met Eurostat.

Een vierde luik betreft de plattelandsontwikkeling. In het verleden werd er een permanente monitoring van het plattelandsbeleid verzorgd; de betrokken onderzoekscel werd echter na de regionalisering overgedragen naar de Administratie Land- en Tuinbouw. In 2003 zal het Centrum in samenwerking met een consortium instaan voor de 'midterm'-evaluatie van het Vlaamse plattelandsbeleid. Ook wordt een analyse uitgevoerd van alternatieve geografisch-statistische gegevens om de differentiatie van de rurale en urbane landbouwonwikkeling verder op te volgen.

Naast deze vier onderzoeksdomeinen komen er in 2003 nog volgende projecten. Vooreerst zet men een project verder over de valorisatie van vleesproductie – gericht op méér-kwaliteit. Dit gebeurt in samenwerking met de universiteit van Gent en heeft tot doel om de concrete mogelijkheden bij de vleesproductie te toetsen aan de verwachtingen van de consument. Het begrip "méér-kwaliteit" slaat niet alleen op het vlees als dusdanig, maar ook op de meerwaarde die de producent kan geven door bijvoorbeeld toepassing van diervriendelijke productiemethoden. Een ander luik richt zich op de Vlaamse glastuinbouw. Hierbij wordt het strategisch, tactisch en operationeel management van de bedrijven in deze subsector bestudeerd.

Het welslagen van al deze onderzoeksprojecten is uiteraard afhankelijk van de tijd die zal moeten vrijgemaakt worden voor de dienstactiviteiten die het beleid aan het Centrum vraagt. Het volume van deze extra activiteiten valt moeilijk te voorspellen. Indien de landbouw in 2003 van crisissen gevrijwaard blijft, dan is het aannemelijk dat er een evenwicht wordt gevonden tussen de inzet van de middelen voor dienstactiviteiten, onderzoek en economische waarneming.

BA's 11.05, 11.06, 11.07, 12.02, 12.06, 12.07, 12.41, 12.42, 12.43, 12.44, 31.01, 74.02, 74.06, 74.41

Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek (CLO)

Bij de eerste verschijning van CLO in deze Speurgids, is het goed u te herinneren aan de geschiedenis van het Centrum, die teruggaat tot deze van een reeks "Rijksstations". Die waren reeds vóór en kort na de 2de Wereldoorlog opgericht vanuit onderzoeksoopdrachten, gefinancierd door het Ministerie van Landbouw – vooral aan de toenmalige "Landbouwhogeschool-Gent" (de tegenwoordige FLTBW-UG), ter modernisering van de land- en tuinbouw. In die tijd werd daarmee de nadruk gelegd op verhogen van de arbeidsproductiviteit, met de ont-

plooïing van een efficiënte veredelingslandbouw als voornaamste middel tegen de inkomensachterstand van een onder-tewerkgestelde Vlaamse agrarische bevolking. Een andere doelstelling betrof de ondersteuning van de expansiemogelijkheden voor de Vlaamse – vooral “Gentse” – sierteelt.

Het Rijksstation voor Plantenveredeling (1932) nam daarbij het voortouw met als resultaat een spectaculaire verbetering van de groenvoederwinning. Het werd in de loop der jaren opgevolgd door een Rijksstation voor Veevoeding (1939), het Rijkszuivelstation (1939), een Rijksstation voor Sierplantenteelt (1946), voor Nematologie en Entomologie (1950), voor Plantenziekten (1950), voor Kleinveeteelt (1950), voor Landbouwtechniek (1951), voor Zeevisserij (1963), en voor Populierenteelt (1975). Het laatstgenoemde werd na de staatshervorming van 1988 geïntegreerd in het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer.

De consolidatie van het onderzoek aan deze Rijksstations van “Gent” – zoals ook parallel aan die van “Gembloux” – gebeurde in 1965 met een daartoe opgerichte Wetenschappelijke Instelling van de Staat: CLO-Gent. In 1996 hief men de Rijksstations op en werd het onderzoek van het CLO-Gent heringericht met 7 departementale vakgebieden die we hieronder voorstellen.

Het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek was dus tot eind 2001 een Wetenschappelijke Instelling van het federale Ministerie van Middenstand en Landbouw. Volledig in Vlaanderen actief, werd het na de Lambermontakkoorden van 2001 als dusdanig geïntegreerd in het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

De hedendaagse missie van het Centrum betreft het uitvoeren van beleidsondersteunend wetenschappelijk onderzoek en het uitwerken van rapporteringen, ter implementatie van een duurzame landbouw en zeevisserij.

Meer concreet zijn de activiteiten van het Centrum gericht op:

- Conceptualiseren en initiëren van multidisciplinair wetenschappelijk onderzoek i.f.v. beleidsnoden en ter ondersteuning van de doelgroep. De ontwikkeling van systemen voor duurzame landbouwproductie en de bewaking van de kwaliteit en veiligheid van landbouw- en voedingsproducten, lopen als prioriteiten doorheen alle departementen.
- Verrichten en/of coördineren van wetenschappelijk beleidsondersteunend onderzoek.
- Vertalen van de verworven inzichten ter beleidsvoorbereiding, -ondersteuning en -evaluatie.
- Verlenen van wetenschappelijke diensten o.a. door advisering, het aanreiken van producten, technieken, concepten en documentatie.
- Opbouw van kennis en verspreiding ervan via publicaties, voordrachten, het beheren van een documentatiecentrum.
- Het zelf verzorgen van de lange termijn monitoring voor bepaalde aspecten.
- Het opmaken van rapporten in verband met de vaststelling van de toestand en de analyse van de verstoringsketens.

De onderzoeksstrategieën, zoals vandaag verdeeld over de 7 departementen, worden hieronder toegelicht. Daarvoor kunnen nu ongeveer 480 medewerkers ingeschakeld worden, waarvan 140 onderzoekers.

Departement Plantengenetica en -veredeling (CLO-DVP)

De missie van dit departement is kennisverzameling en -verwerving in het domein van plantengenetica en -veredeling en de ontwikkeling en implementatie van technologieën die dit proces ondersteunen. Doel is het optimaliseren van veredelingsstrategieën, het creëren van cultivars van grassen, voedergewassen, vanggewassen, vollegrondsgroenten en siergewassen in functie van een biologische en/of duurzame land- en tuinbouw en het ontwikkelen van advise-

rings- en controle-instrumenten in het kader van biologische veiligheid en authenticiteitsbepalingen doorheen de plantaardige productieketen.

In het fundamenteel en toegepast plantenbiotechnologisch onderzoek zijn drie hoofdthema's te onderscheiden: ontwikkeling van merkerondersteunde veredelings technieken, merker gebaseerde analyse van genetische diversiteit en identiteit en ontwikkeling, evaluatie en toepassing van DNA-gebaseerde controle technologieën.

Bij merkerondersteunde veredeling is er vooral onderzoek naar DNA-merkers die gekoppeld zijn aan kwantitatieve en kwalitatieve kenmerken (o.a. resistenties, verteerbaarheid, N-efficiëntie) die belangrijk zijn voor een duurzame teelt. Implementatie van merkergegevens in verdelingspraktijk vereist daarnaast de ontwikkeling van een aangepaste generieke methodologie. De eerste resultaten hiervan komen momenteel ter beschikking. Merkers worden tevens ingezet in diversiteitsstudies van wilde populaties als potentiële genetische bronnen voor nieuw te ontwikkelen cultivars en bij de studie van hybridisaties tussen wilde soorten en gecultiveerde verwanten. Tenslotte zijn DNA-merkers aangewend voor authenticiteitscontroles en identificaties van cultivars.

In het kader van de ontwikkeling van DNA-gebaseerde controle technologieën voor implementatie van bestaande regelgeving, onderzoekt men nu het gedrag van GMO's in het leefmilieu en het effect ervan op duurzame en biologische landbouw. Daarnaast gaat veel aandacht naar de ontwikkeling van technieken en dataverwerking voor de opsporing en kwantificering van GMO's in de plantaardige productie- en voedingsketen.

Het toegepast basisonderzoek rond de veredeling van land- en tuinbouwgewassen spitst zich toe op volgende domeinen: efficiënte kruisings- en selectiestrategieën, creatie van cultivars voor een duurzame land- en tuinbouw, zaadvermeerdering en kwaliteitsbewaking.

Ontwikkeling van aangepaste kruisings- en bestuivingsmethoden (zoals interspecifieke hybridisatie, ploëdiverdeling, embryo rescue, in vitro regeneratie ...) vormen de basis om natuurlijke kruisingsbarrières binnen species te doorbreken. Daarnaast bieden het onderzoek naar de exploitatie van somaklonale variatie, het voorkomen van natuurlijke ongereduceerde gameten en sportvorming nieuwe mogelijkheden om variaties te bekomen binnen bestaande kruisingspopulaties. Het in stand houden en uitbreiden van de genetische biodiversiteit in de onderzochte gewassen is een permanente bekommernis (o.a. uitgebreide azaleacollectie). Efficiëntieverhoging in verdelings- en selectieprogramma's gebeurt via de ontwikkeling van aangepaste selectie- en biotoetsen (o.a. ziekte- en plaagresistentie) en kruisingsschema's (F2 versus polycross).

Bij de creatie van nieuwe cultivars in "kleine" gewasgroepen, die belangrijk zijn voor de lokale Vlaamse behoeften, ligt de nadruk op het bekomen van rassen die beantwoorden aan de eisen rond maatschappelijk aanvaarde teeltwijzen – zoals ziekteresistentie, stikstofefficiëntie, houdbaarheid en verteerbaarheid. Onderzoek startte naar alternatieve mogelijkheden voor rasontwikkeling, waarbij de genetische verscheidenheid gecombineerd wordt met een voldoende morfologische homogeniteit en stabiliteit, en naar biologische veredeling.

Zaadvermeerderingsonderzoek richt zich o.a. naar bereedeneerde N-bemesting, geïntegreerde onkruidbestrijding en biologische vermeerdering. Ketenbewaking binnen de zaadproductie garandeert aflevering van kwaliteitsvol uitgangsmateriaal.

Departement Fytotechnie en ecofysiologie (CLO-DFE)

Het departement als taakstelling wetenschappelijk onderzoek te verrichten omtrent de impact van teeltmethoden op opbrengst en kwaliteit van land- en tuinbouwproducties en milieu in het kader van de multifunctionaliteit van een duurzame land- en tuinbouw.

Het toegepast basisonderzoek betreft:

- Het uitwerken en aanpassen van relevante criteria voor de evaluatie van rassen van landbouwgewassen en het uitvoeren van de C.G.W. en sommige O.H.B. proeven voor de samenstelling van de rassencatalogus in het kader van de Europese richtlijn 70/457/EEC.
- Ondersteuning van de controle van de kwaliteit van zaaizaad en pootgoed in het kader van de implementatie van de Europese regelgeving (richtlijn 66/402/EEC en 66/401/EEC)
- Het ontwikkelen van technieken ter verbetering van de klassieke landbouw-productiemethoden zoals “reduced and no-tillage cultivation”.
- De evaluatie van methoden (o.a. opmaak van mineralenbalansen) ter vermindering van de input aan productiemiddelen.
- Het opstellen en uittesten van gebruiksvriendelijkere beheers- en toetsingssystemen tot vermindering van de uitstoot van milieubelastende stoffen.
- Het beleidsgericht streven naar mogelijkheden tot verruiming van de biologische teelt. Kerntaken zijn hier een betere kennisverwerving van de werking van het bodem voedselweb, van de vruchtwisseling en het gebruik van aangepaste rassen en van de transparantie en traceerbaarheid doorheen de biologische keten.
- Het verbeteren van de vegetatieve reproductiemogelijkheden en van de post-harvest kwaliteit van typisch Vlaamse sierteeltgewassen en een meer verantwoord (her)gebruik van grond, substraten en gietwater.
- Het on-line bepalen van opbrengst en kwaliteit bij de oogst van voedergewassen.
- Het uittesten van beeldanalyse technieken voor vroegtijdige opsporing van stress (koude, ziekte) bij land- en tuinbouwgewassen.

Het maatschappelijk draagvlak bestaat uit een permanente zorg voor een goede communicatie met het beleid, de praktijk en het ruime publiek. De rode draad is hier de bespreking van de resultaten van het rassenonderzoek met alle actoren en het opmaken en verspreiden van de beschrijvende en aanbevelende rassenlijsten van diverse landbouwgewassen, de medewerking aan de activiteiten van het Landbouwcentrum “Voedergewassen” en dienstverlening inzake kwaliteitsbeoordeling van planten, gronden, substraten en gietwater. Rond de compostering van groenafval op bedrijfsniveau bouwt het departement een kenniscentrum op.

De internationale samenwerking stoeit op een uitgebouwd netwerk met binnen- en buitenlandse wetenschappelijke instellingen en universiteiten en omvat activiteiten binnen het Europese kaderprogramma, de COST-acties, de federale en de Vlaamse samenwerking met Centraal- en Oost-Europa en andere internationale activiteiten (European Grassland Federation, Community Plant Variety Office, Eucarpia, ...).

Departement Gewasbescherming (CLO-DGB)

Onderzoekers van het departement bestuderen verschillende aspecten van de problemen die plantenbeschadigers veroorzaken in land- en tuinbouw. Het onderzoek is onder te brengen in drie luiken:

- (i) het identificatie- en detectieonderzoek,
- (ii) de studie van de ecologie van de plantenbeschadiger en zijn pathogenese, en
- (iii) de ontwikkeling van geïntegreerde beheerssystemen.

Elk van deze luiken levert een bijdrage om de impact van pathogenen in duurzame plantenteeltsystemen tot een aanvaardbaar minimum te beperken. Ze geven een antwoord op de maat-

schappelijke vraag naar een kwaliteitsvolle en milieuvriendelijke plantenproductie. Naast het onderzoek heeft het departement een lange traditie in diagnostische dienstverlening. Ten behoeve van de overheid, voorlichters en privé-personen worden in de vijf disciplines schadelijke organismen opgespoord. Omwille van de aanwezigheid van vijf disciplines uit de gewasbescherming (acarologie, bacteriologie, entomologie, nematologie en mycologie) bezit het departement een unieke positie in het Vlaamse onderzoekslandschap.

Dit DBG-onderzoek situeert zich bijna uitsluitend in de ontwikkeling van niet-chemische methoden voor de beheersing van plantenbelagers, met veel aandacht voor de impact van grondgebonden ziekten en plagen en hun aanpak. Dit gebeurt door het inzetten van specifieke biologische antagonisten of door hun fysische eliminatie. Het op peil houden van de algemene conditie en afweer van de plant is een andere strategie. Omdat de onderzoekers verwachten dat vruchtwisseling om ecologische redenen op termijn aan belang zal winnen, onderzoeken zij in verschillende domeinen de invloed van alternatieve gewassen op de reductie van plantenpathogenen. Het DGB screent ook nieuwe en gekende cultivars en rassen op hun geschiktheid als waardplant voor pathogenen. Correcte identificatie, kennis van de levenscycli en ervaring met waarnemingssystemen, stellen de betrokken onderzoekers in staat om waarschuwingssystemen te ontwikkelen en te valideren voor insecten die plagen kunnen vormen.

De vijf aanwezige disciplines zijn sterk geprofileerd in onderzoek over quarantaine en andere gereguleerde plantschadelijke organismen. De onderzoekers leveren de wetenschappelijke onderbouw voor de uitvoering en sturing van het beleid over de gezondheid van planten en plantaardige producten. Dit impliceert het vastleggen van de risico's van insleep, verspreiding en persistentie door het uitvoeren van traceringsonderzoek in wilde planten, oppervlaktewater, grond, industriële en huishoudelijke afvalproducten. Daarnaast beproeft men biologische parameters, zoals drempelwaarde voor infecties en condities voor overleving, in streng gecontroleerde serre- of containerproeven en – wanneer mogelijk – onder natuurlijke condities in veldonderzoek. Het departement ontwikkelt ook analysemethodieken voor het opsporen en identificeren van de plantschadelijke organismen via conventionele en moleculaire technieken. Na validatie volgens Europese normen, worden ze geëxploiteerd in bewakingssystemen voor het opsporen en identificeren van plantschadelijke organismen.

Het departement heeft intensieve contacten met regionale, nationale en Europese instanties voor gewasbescherming, maar ook met professionelen. Deze unieke combinatie resulteerde in een functioneel Diagnosecentrum voor Planten, dat jaarlijks ongeveer 6.000 monsters behandelt. Waar mogelijk verstrekt men ook advies over de beheersing of preventie van problemen bij de plantengroei.

Departement Dierenvoeding en Veehouderij (CLO-DVV)

De missie van het departement betreft toegepast wetenschappelijk onderzoek in de dierlijke sector, als belangrijke input voor de ontwikkeling van rendabele en maatschappelijk verantwoorde productiemethodes. Eén van de hoofdbekommernissen van het departement betreft milieuvriendelijker veevoedings- en managementstechnieken – met het oog op een meer duurzame veehouderij. Daarnaast speelt het departement in op de wensen en behoeften van de consument voor een gezonde, veilige, nutritioneel en sensorisch kwaliteitsvolle voeding. Dit gebeurt door aangepast onderzoek op kwaliteitsbeïnvloedende factoren van vlees, melk en eieren. Als verlengstuk hiervan plant men thans mogelijkheden voor een functionele veevoeding, om producten met een toegevoegde gezondheidswaarde voort te brengen.

Het DVV verricht voedingsfysiologisch onderzoek bij rundvee, varkens, pluimvee en konijnen. De verfijning van de normen voor voederbehoeften en de ontwikkeling en optimalisatie van nieuwe voedermethodes en technologieën, optimaliseert de efficiëntie en men komt zo tot een lagere nutriëntenuitstoot in het milieu. Voorbeelden hiervan zijn het op punt stellen van de

energie- en eiwitbehoefthenormen bij Belgisch Witblauwe dikbilstieren en -zoogkoeien, naast het afleiden van aminozurenbehoefthen bij varkens en pluimvee.

De bepaling van specifieke parameters in verschillende segmenten van het verteringsstelsel en in het bloed, geeft meer inzicht in de fysiologische processen in het dier.

Naast het indirect effect van een verbeterde voederefficiëntie, is er tevens gericht onderzoek om de N- en P-uitstoot te drukken. In vivo-voederwaarderingsonderzoek resulteert in een betere waardeschatting van voedermiddelen, vormt de basis van een databank met referentiegegevens voor in vitro-voederwaardering en draagt bij tot een betere nutriëntenvoorziening van de betreffende diersoort. In vitro-methoden voor de voederwaardering worden ontwikkeld en bijgestuurd, opdat de ontledingslaboratoria juist en sneller de nutritionele waarden kunnen inschatten. Men beoogt meteen ook een reductie van het gebruik van proefdieren voor de voederwaardering.

Er is ook ondersteunend onderzoek naar alternatieve eiwitbronnen van eigen bodem in de diervoeding – ter vervanging van ingevoerde producten.

Het dienstverlenend onderzoek (extern gefinancierd) richt zich vooral op productondersteuning bij nieuw ontwikkelde additieven zoals enzymen, probiotica, prebiotica en immunostimulerende producten, die ofwel de voederefficiëntie ofwel de gezondheid verbeteren. Men kan ze ook inschakelen als alternatief voor de door de consument gecontesteerde en door de EU steeds meer gebannen voederantibiotica. Een ander belangrijk deel van het dienstverlenend onderzoek doet beroep op de DVV-expertise inzake voederwaardering van nieuwe of technologisch behandelde grondstoffen. Zowel in vivo- als in vitro-methoden worden hiervoor aangewend. Het departement participeert in uitscheidingsstudies van residuen van diergeneesmiddelen en contaminanten in dierlijke eindproducten, en draagt aldus bij tot de kwaliteitszorg in de dierlijke productie.

Ter ondersteuning van de maatschappelijke aanvaarding van de veehouderij worden mogelijkheden onderzocht om het dierenwelzijn en de dierengezondheid te verbeteren via voeding en houderijtechnieken. In dit kader werd een structuurwaarderingsstelsel voor melk- en vleesvee ontwikkeld, worden verschillende vezelrijke voedermiddelen vergeleken voor ad libitum-voeding van drachtige zeugen en worden alternatieve systemen voor groepshuisvesting van vleeskonijnen bestudeerd.

Het DVV onderhoudt via commissies en werkgroepen nauwe contacten met binnen- en buitenlandse wetenschappelijke instellingen en universiteiten, ter ontwikkeling van nauwkeuriger voederwaarderingstechnieken en diermodellen. Een opmerkelijke evolutie is de multidisciplinaire aanpak van het onderzoek.

Departement Kwaliteit van dierlijke producten en transformatietechnologie (CLO-DVK)

Dit departement bestudeert kwaliteitsaspecten bij de productie en transformatie van dierlijke voedingsmiddelen met het oog op de ondersteuning van een op duurzaamheid gericht beleid, op een betere bescherming van de consument en op een verbetering van de marktpositie van de Vlaamse producent. De belangrijkste onderzoeksthema's zijn de microbiologische en chemische voedselveiligheid, de authenticiteit en de kwaliteit die gerelateerd is aan de samenstelling en de processing ervan.

Fundamenteel en toegepast onderzoek wordt uitgevoerd naar microbiologische en chemische veiligheid van voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong. Dit omvat ook fundamenteel onderzoek naar virulentie en resistentie van bacteriële voedselpathogenen of bederforganismen. Er zijn risico-evaluaties van productiemethoden en men onderbouwt beleidsbeslissingen in het kader van de voedselveiligheid. Men onderzoekt de veiligheid van conventioneel, biologisch en extensief geproduceerde voedingsmiddelen, identificeert kritische punten in de voedselketen en

evalueert remediërende maatregelen, alsook de rol van milieumaatregelen, afvalstromen van landbouw en van wilde fauna in de verspreiding van zoönotische pathogenen of residuen. Naast preventief en fundamenteel gericht onderzoek naar processen die de microbiologische voedselveiligheid kunnen verhogen, ontwikkelt men productiemaatregelen. Voorbeelden daarvan zijn het opstellen en de ondersteuning van bestrijdingsplannen van zoonosen, de evaluatie van genetische selectiemerkers voor ziekteresistentie bij nutsdieren en de ontwikkeling van ketenbewakingssystemen.

Ontwikkeling, evaluatie en toepassing van nieuwe bepalingsmethoden, monitoring- en controlesystemen voor pathogene en bederfveroorzakende bacteriën en voor chemische residuen en contaminanten, spelen bij dit onderzoek een zeer belangrijke rol.

Er is toegepast basisonderzoek over de samenstelling en processing van voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong, in relatie tot de authenticiteit en de ontwikkeling van producten met hogere toegevoegde waarde. Methoden voor het authenticiteitsonderzoek in relatie tot de samenstelling en de productieprocessen worden ontwikkeld en geëvalueerd. Men onderzoekt de parameters die de beoordeling van productieprocessen toelaten en door optimalisatie van de samenstelling, de functionaliteit en/of de productietechnologie worden producten met hogere toegevoegde waarde ontwikkeld.

Naast onderzoeksactiviteiten fungeert het CLO-DVK als wetenschappelijk referentielaboratorium en het verricht ook dienstverlenende opdrachten om de verworven kennis en expertise maatschappelijk nuttig te maken. De wetenschappelijke referentiewerking naar openbare en privaatrechtelijke laboratoria omvat de organisatie van ringtesten, workshops, infosessies, productie van standaarden, referentiemonsters enz. Een belangrijke rol speelt de wetenschappelijke begeleiding van de Interprofessionele Organismen ter bepaling van de kwaliteit en de samenstelling van melk – met het oog op een uniforme uitbetaling van de melkveehouder.

De dienstverlenende activiteiten situeren zich vooral op het vlak van chemische, microbiologische en moleculair-biologische analyses en technologisch proefwerk. De uitvoering van de meeste analyses gebeurt onder Beltest-accreditatie. De technologische “pilot”-infrastructuur is, hoewel aanvankelijk enkel zuivelgericht, van uitzonderlijk belang voor de Vlaamse levensmiddelenbedrijven ter productontwikkeling en -verbetering.

Departement Mechanisatie, arbeid, gebouwen, dierenwelzijn en milieubeveiliging (CLO-DVL)

De opdracht van het departement omvat het toegepast wetenschappelijk onderzoek rond innovatieve dier- en milieuvriendelijke land- en tuinbouwproductiesystemen, door inzet van nieuwe technologieën, methodologieën en managementinstrumenten. De doelstellingen hierbij zijn: ondersteuning van het beleid, de ontwikkeling van een meer duurzame land- en tuinbouw, een betere bescherming van het dier, de producent én de consument – plus de verbetering van de marktpositie van de Vlaamse producent. Hoewel de oorspronkelijke opdracht van het departement grotendeels behouden bleef na de CLO- herstructurering, wijzigden de doelstellingen van het onderzoek onder invloed van een sterk veranderde maatschappijbeeld. De inzet van de techniek via mechanisatie, automatisering en zelfs robotisering, droeg in het verleden sterk bij tot een verhoogde productiviteit van intensieve veehouderij, akker- en tuinbouw. Deze intensieve systemen staan vandaag ter discussie. De taak van het CLO-DVL is deze discussie te voeden met wetenschappelijke argumenten.

Het toegepast wetenschappelijk onderzoek in de landbouwtechniek spitst zich vooral toe op de volgende onderzoekstopics:

- landbouwbedrijfsgebouwen: ontwerp en optimaliseren van landbouwbedrijfsgebouwen door inzet van nieuwe technologie. Hierbij gaat bijzondere aandacht naar het effect van de

- stalinrichting op het dierenwelzijn. Bouwmaterialen worden op hun duurzaamheid geëvalueerd en verbeterd (bijv. in het kader van de bewaring van land- en tuinbouwproducten);
- dierenwelzijn: ontwikkeling van methodologieën voor het meten (op experimenteel niveau) en het bewaken (op bedrijfsniveau) van dierenwelzijn en onderzoek naar diervriendelijkere productiesystemen (bijv. comfort van de koe, groepshuisvesting zeugen, verrijkte kooien voor leghennen, groepshuisvesting vleeskonijnen);
- milieu: onderzoek naar de impact van landbouwactiviteiten op het milieu en onderzoek naar milieuvriendelijkere productiesystemen (emissiearme stalsystemen, mengmestinjectie, beperking van drift bij spuittoestellen, enz.);
- mechanisatie: ontwikkelen van meettechnieken, procedures en apparaten voor de bepaling van de technische karakteristieken van land- en tuinbouwmachines; optimaliseren van de prestatie van deze machines door inzet van nieuwe technologieën ter verbetering van de kwaliteit van de producten en bescherming van het milieu (zoals reductie van aardappel-schade bij het rooien)
- bewaring en verwerking: evalueren, optimaliseren en ontwikkelen van verwerkings- en bewaringssystemen voor land- en tuinbouwproducten – in interactie met het onderzoek op vlak van mechanisatie en landbouwbedrijfsgebouwen. Hoofddoelstelling is hier de maximalisering van de kwaliteit van de geoogste, bewaarde en verwerkte producten.
- arbeidsorganisatie en bedrijfsmanagement: verbeterde productiesystemen voor een efficiënte en effectieve arbeidsorganisatie en bedrijfsmanagement.

Naast onderzoek staat het departement in voor verschillende vormen van dienstverlening voor de sector. DVL beschikt over een Beltest-geaccrediteerd Labo Spuittechniek en een Beltest-geaccrediteerde “Keuring van Spuittoestellen, Vlaanderen”. DVL verzorgt onder het label “Control” de kwaliteitszorg voor het onderhoud van melkinstallaties in België en coördineert de opleiding van IKM-erkende melkmachineteknici en koeltanktechnici. Sinds 1 juli 2002 is er ook een interne technologische adviesdienst. Die adviseert over stallenbouw, dierenwelzijn en milieubeveiliging in de dierlijke sector, ten gunste van drie doelgroepen: land- en tuinbouwers, stallenbouwers en fabrikanten van bouwmaterialen. Een technologische adviesdienst voor landbouwmachines en milieubeveiliging in de plantaardige productie is in voorbereiding. Die zal advies geven over kunstmeststrooiers, veldspuiten, lansspuiten, boomgaardspuiten, mengmestinjectie, aardappelrooiers en andere aan landbouwmachines gerelateerde problemen.

In het kader van de verspreiding van de onderzoeksresultaten tracht men nieuwe land- en tuinbouwwerktuigen te demonstreren en de nodige informatie te voorzien. DVL organiseert of verleent hulp aan diverse demonstraties: mengmestinjectie op bouwland, directe inzaai van graan, aardappeloogsttechnieken, mengmestinjectie op gras, demonstratie van de bietenrooi, spuittechniek, mechanische onkruidbestrijding, afstelling van kunstmeststrooiers, loofdoding en uitkuilen van ruwvoerders en materiaal voor het oogsten van grasland.

Departement Zeevisserij (CLO-DVZ)

De opdracht hiervan bestaat erin een wetenschappelijke basis op te bouwen voor een rationele en duurzame exploitatie van het mariene milieu, zowel vanuit biologisch, technisch als sociaal-economisch oogpunt. Bovendien richt men zich op de bescherming van het mariene milieu als habitat en op de kwaliteitscontrole en -garantie van de producten van de zeevisserij.

De hedendaagse kerntaak bestaat erin een wezenlijke bijdrage te leveren tot een ecologische benadering van de visserij, vanuit het oogpunt van een duurzame exploitatie van aquatische ecosystemen.

Het visserijbiologisch onderzoek op het Departement omvat fundamentele en toegepaste studies op de populatiedynamiek en het exploitatiepatroon van commerciële vis- en schaaldieren (vooral kabeljauw, schelvis, wijting, tarbot, tong, schol, tongchar, rog, langoustine en grijze garnaal). Diverse typen onderzoek (waaronder bemonsteringen van de vangsten, de aanvoer en de teruggooi, en visserij-onafhankelijke surveys met onderzoeksvaartuigen) genereren schattingen

gen van de stockomvang en de visserijsterftegraden van de diverse soorten, en berekenen vangstvoorspellingen. Dit wordt verder ondersteund door studies van meer fundamentele aard, over o.m. de groei en de seksuele maturiteit van de betrokken soorten, de optimalisatie van bemonsteringsprotocols en analysemethoden, enz. Veel hiervan gebeurt ter ondersteuning van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid van de Europese Unie.

Daarnaast wordt tevens onderzoek verricht op de kweek van commerciële vis- en schelpdier-soorten (in hoofdzaak tarbot, tong en mossel) met het oog op zgn. “restocking”: het uitzetten van gekweekte vis in het wild, met de bedoeling de natuurlijke stocks aan te vullen.

Het technisch visserijonderzoek is gericht op de ontwikkeling van duurzame visserijtechnieken, rekening houdend met de technische, biologische, ecologische en economische aspecten van het vangstproces. De studies omvatten de verbetering van bestaande en de ontwikkeling van nieuwe vistuigen, de introductie van nieuwe visserijmethodes, de verbetering van de lengte- en speciessselectiviteit, het beperken van de teruggooi en de evaluatie en reductie van de milieu-impact van vistuigen en visserijactiviteiten. De meeste studies worden uitgevoerd in internationaal verband en dragen bij tot het optimaliseren van bestaande of het ontwerpen van nieuwe technische maatregelen voor het beschermen, instandhouden en herstellen van de commerciële visbestanden.

De effecten van antropogene activiteiten op het bentho-demersaal ecosysteem van het mariene milieu, behoren tot het basisonderzoek. Dit kadert in een aantal nationale onderzoeken in het Belgisch Continentaal Plat. Hoofdthema's hierbij zijn de monitoring van de winningsgebieden van zand- en grind en van de stortingsgebieden van gebaggerd materiaal. Deze onderzoeken ondersteunen adviezen inzake concessies ter zake.

Bovendien bestudeert men de kwaliteit van zeevisserijproducten, zodat deze kan beïnvloed worden tijdens het hele productieproces. Identificatie van visserijproducten via DNA-fragmentatie is een onderzoek dat sterk aan belang wint.

Het onderzoek van DVZ beantwoordt aan de nood aan wetenschappelijk gefundeerd advies aan internationale wetenschappelijke organisaties, managementstructuren, de overheid en de visserij-industrie. De Europese Commissie, de Internationale Raad voor het onderzoek van de Zee en de OSPAR Commissie zijn de belangrijkste hierbij betrokken organisaties.

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
DEPARTEMENT ECONOMISCHE ZAKEN, BINNENLANDSE ZAKEN EN LANDBOUW											
51	Administratie Economie										
51.2	Economisch ondersteuningsbeleid										
	9911	0,12	0,00	0,00	243,523	30,000	30,000	0,000	0,000	7	Vastlegingsmachtiging fonds voor flankerend economisch beleid - Vlaamse excellentiepolen
	9911	0,00	0,00	0,00		0,124	0,124	0,000	0,000	7	Vastlegingsmachtiging fonds voor flankerend economisch beleid - Steunpunt economie
51.5	Natuurlijke rijkdommen en energie										
	1202	0,60	0,00	0,40	0,096	0,096	0,058	0,000	0,038	1,0	Allerhande uitgaven voor de onderzoeken over de vraagstukken van de ondergrondse aardkundige structuur en met betrekking tot de automatische gegevensverwerking
	1203	0,25	0,00	0,75	0,493	0,493	0,123	0,000	0,370	1,0	Uitgaven voor onderzoeken van de ondergrondse aardkundige structuur, van de eventuele aanwezigheid van delfstoffen en met betrekking tot de Databank Ondergrond Vlaanderen
	1225	0,40	0,00	0,30	0,853	0,597	0,341	0,000	0,256	5	Overeenkomsten i.v.m. het energiebeleid
	4401	0,00	0,00	1,00	0,025	0,025	0,000	0,000	0,025		Subsidies voor initiatieven die de verwerving van gegevens over de Vlaamse ondergrond ondersteunen
52	Administratie Werkgelegenheid										
52.4	Werkgelegenheid										
	1222	1,00	0,00	0,00	0,565	0,565	0,565	0,000	0,000	8	Studies en onderzoeken
53	Administratie Binnenlandse Aangelegenheden										
53.1	Lokale en regionale besturen										
	1220	1,00	0,00	0,00	0,780	0,780	0,780	0,000	0,000	8,6	Studiekosten betreffende de regionale en lokale openbare besturen
53.2	Stedenbeleid en Sociaal Impulsfonds										
	1203	1,00	0,00	0,00	0,620	0,620	0,620	0,000	0,000	8,5	Studiekosten en onderzoeksopdrachten in het kader van het Stedenbeleid
54	Administratie Landbouw										
54.1	Landbouw, tuinbouw en plattelandbeleid										
	1205	1,00	0,00	0,00	0,760	0,760	0,760	0,000	0,000	6	Uitgaven in het kader van de ontwikkeling naar meer duurzame landbouwsystemen
	1208	0,50	0,00	0,00	0,300	0,150	0,150	0,000	0,000	6	Allerhande uitgaven i.v.m. de werking van de Vlaamse Onderzoekseenheid voor Land- en Tuinbouweconomie
	3105	1,00	0,00	0,00	0,744	0,744	0,744	0,000	0,000	6	Subsidies in het kader van het onderzoek en de ontwikkeling naar meer duurzame landbouwsystemen
	3302	0,00	0,00	0,12	4,376	0,522	0,000	0,000	0,522		Subsidie aan het Vlaams promotie-centrum voor agro- en visserijmarketing
54.8	Dotatie aan Wetenschappelijke Instellingen CLO en CLE										
	1103	0,55	0,00	0,45	0,003	0,003	0,002	0,000	0,001	6	Bezoldigingen en toelagen aan statutair personeel van het C.L.E.
	1104	0,55	0,00	0,45	0,001	0,001	0,001	0,000	0,000	6	Bezoldigingen en toelagen aan contractueel personeel van het C.L.E.
	1105	0,55	0,00	0,45	0,050	0,050	0,028	0,000	0,023	6	Bezoldigingen en toelagen aan het statutair personeel van het C.L.O.
	1106	0,55	0,00	0,45	0,011	0,011	0,006	0,000	0,005	6	Bezoldigingen en toelagen aan het contractueel personeel van het C.L.O.

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
54.8	1107	0,55	0,00	0,45	0,003	0,003	0,002	0,000	0,001	6	Allerhande uitgaven voor sociaal dienstbetoon van het C.L.O.
54.8	1201	0,55	0,00	0,45	0,274	0,274	0,151	0,000	0,123	6	Uitgaven voor aankoop van niet-duurzame goederen en diensten voor het C.L.E.
54.8	1202	0,55	0,00	0,45	1,900	1,900	1,045	0,000	0,855	6	Uitgaven voor aankoop van niet-duurzame goederen en diensten voor het C.L.O.
54.8	1205	0,55	0,00	0,45	0,050	0,050	0,026	0,000	0,023	6	Allerhande werkingsuitgaven in verband met informatica voor het C.L.E.
54.8	1206	0,55	0,00	0,45	0,044	0,044	0,024	0,000	0,020	6	Allerhande werkingsuitgaven in verband met informatica voor het C.L.O.
54.8	1207	0,55	0,00	0,45	0,013	0,013	0,007	0,000	0,006	6	Uitgaven voor uitzonderlijke aankopen van niet-duurzame goederen en diensten voor het C.L.O.
54.8	1241	0,55	0,00	0,45	0,008	0,008	0,004	0,000	0,004	6	Deelname aan jaarbeurzen, manifestaties en tentoonstellingen
54.8	1242	0,55	0,00	0,45	0,172	0,172	0,095	0,000	0,077	6	Uitgaven van allerlei aard i.v.m. aanleg en onderhoud van proefvelden (C.L.O.)
54.8	1243	0,55	0,00	0,45	0,010	0,010	0,006	0,000	0,005	6	Onkosten van alle aard voor internationale studiebijeenkomsten van het C.L.O.
54.8	1244	0,55	0,00	0,45	0,022	0,022	0,012	0,000	0,010	6	Onkosten van alle aard i.v.m. medewerking aan internationale uitwisselingen van het C.L.O.
54.8	1280	0,55	0,00	0,45	0,046	0,046	0,025	0,000	0,021	6	Mechanografische berekenings- en opnemingswerken voor het C.L.E.
54.8	3101	0,55	0,00	0,45	0,010	0,010	0,006	0,000	0,005	6	Vergoedingen voor verliezen bij proefvelden (C.L.O.)
54.8	7401	0,55	0,00	0,45	0,004	0,004	0,002	0,000	0,002	6	Uitgaven voor aankoop van duurzame goederen voor het C.L.E.
54.8	7402	0,55	0,00	0,45	0,517	0,517	0,284	0,000	0,233	6	Uitgaven voor aankoop van duurzame goederen van het C.L.O.
54.8	7405	0,55	0,00	0,45	0,026	0,026	0,014	0,000	0,012	6	Investeringsuitgaven inzake informatica van het C.L.E.
54.8	7406	0,55	0,00	0,45	0,070	0,070	0,039	0,000	0,032	6	Investeringsuitgaven inzake informatica van het C.L.O.
54.8	7441	0,55	0,00	0,45	0,321	0,321	0,177	0,000	0,144	6	Constructies, inrichtingswerken en vaste uitrusting voor de wetenschappelijke installingen
TOTAAL					256,690	39,031	36,220	0,000	2,810		

6. DEPARTEMENT LEEFMILIEU EN INFRASTRUCTUUR

OA 61 Administratie Milieu, Natuur, Land- en Waterbeheer

Het decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, legt de drie doelstellingen van het Vlaamse milieubeleid vast:

- het beheer van het milieu;
- de bescherming ervan;
- het natuurbehoud en de bevordering van de biologische en landschappelijke diversiteit.

Daarmee staat dit beleidsluik duidelijk in het teken van duurzame ontwikkeling. Dat heeft in deze context vooral te maken met voorzorg, preventief handelen, voorkeur voor brongerichte bestrijding van milieuaantastingen, de notie van *stand-still* en het beginsel “de vervuiler betaalt”. Bijkomende kenmerken zijn het nastreven van verinnerlijking (wie bijdraagt aan de problemen moet zijn verantwoordelijkheid opnemen en maatregelen nemen om de belasting van het milieu te verminderen), minder afwenteling naar toekomstige generaties, de draagkracht van het milieu niet overschrijden, het sluiten van stofkringlopen, energie-extensivering en kwaliteitsbevordering.

Binnen het beleidsdomein Leefmilieu wordt onderzoek zowel gefinancierd vanuit de algemene begroting (Programma 61.1 - 61.5) als vanuit het MINA-fonds. Om samenhang te brengen in de veelheid aan onderwerpen, kredieten en opdrachtgevers, maakt men jaarlijks een fysisch programma Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu (TWOL) op. Dit beoogt afstemming tussen onderzoeksprojecten van de diverse afdelingen van AMINAL, het Instituut voor Natuurbehoud, het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer en de Vlaamse openbare instellingen VLM, VMM, OVAM en VMW.

Als studieobjecten komen in aanmerking: lucht-, water- en bodemverontreiniging (o.m. verzuuring, vermisting, verdunning van de ozonlaag, zwevend stof ...); geluids-, geur- en lichthinder; niet-ioniserende straling, grondwaterbeheer (o.m. verdroging); milieuplanning; milieurecht; milieuhygiëne; externe veiligheid; milieu-effectrapportering; studiewerk door laboratoria dat méér omvat dan enkel metingen en inventariseringen; bossen; jacht en visserij; groenvoorziening; bosbouwkundig onderzoek; boskartering; natuurbehoud; ruilverkaveling; landinrichting; hydraulica; waterhuishouding van landbouwgronden; bodemaantasting, drinkwatervoorziening; afvalstoffen en gebruik van grondstoffen.

Het TWOL-programma 2003 gaat verder op de eerder ingeslagen weg. Naast ondersteuning van het reeds lang lopende beleid, gaat er veel aandacht naar de uitdieping van nieuwe concepten en het onderbouwen van het geplande beleid, zoals voorgesteld in het Vlaamse Milieubeleidsplan (1997-2001) – het MINA-plan 2. Dit plan werd om diverse redenen voor onbepaalde tijd verlengd, in afwachting van het nog in opmaak zijnde “Milieubeleidsplan 2003-2007”. Het lopende beleid spreidt de aandacht over de diverse begrotingsposten, hierna in detail beschreven. Belangrijke thema's zijn o.m. natuur, afval, lucht- en waterverontreiniging. Net als vorig jaar voorziet men opnieuw belangrijke budgetten voor onderzoek rond “Milieu en Gezondheid”. In uitvoering van het Milieubeleidsplan 1997-2001 plant men hier bovenop nog een groot aantal projecten, ingebed in de doelstellingen en de strategie van het MINA-plan 2. De kredieten hiervoor werden bijeengebracht op één begrotingspost van het MINA-fonds (361B1206). Inhoudelijk wordt de aanpak van het MINA-plan gevolgd. Dit betekent dat men de onderzoeksprojecten thematisch uitschrijft (vermisting, versnippering, verspreiding van milieugevaarlijke stoffen ...) of dat ze integrerende aspecten behandelen (doelgroepen, kosten en financiering, instrumenten ...).

De structurering van het programma TWOL 2003 geeft verder invulling aan de bepalingen van het MINA-plan 2. Dit stelt dat de aandacht in de planperiode gaat naar coördinatie en doelgerichtheid van het onderzoek en de verspreiding van de resultaten. De bestaande coördi-

natiestructuren voor wetenschappelijke en technologische onderzoeksprogramma's worden verder verbeterd. Bijzondere aandachtspunten zijn het opstellen van meerjarige programma's en de informatieverstrekking over de onderzoeksresultaten en hun toepassing.

I. Wetenschapsbeleid op de begroting van het MINA-fonds

Art 361B1206 Uitgaven met betrekking tot de uitvoering van het Milieubeleidsplan.

Het beschikbaar krediet op artikel 361B1206 van het MINA-fonds bedraagt 5,965 mln. EUR voor 2003. Diverse Afdelingen van AMINAL (Directoraat-Generaal, AMINABEL, Afdeling Natuur, Afdeling Land, Afdeling Water ...), naast enkele VOI's (VLM en VMM) maken gebruik van deze begrotingspost voor o.m. geplande studies in het kader van het MINA-plan. Inhoudelijk zijn deze verspreid over diverse thema's (Verdunning van de ozonlaag, Verandering van het klimaat door het broeikaseffect, Verzuring, Verspreiding van milieugevaarlijke stoffen, Vermesting, Verstoring door geurhinder/geluidshinder/lichthinder, Verdroging, Verlies aan biodiversiteit, Verontreiniging van fotochemische stoffen, Verontreiniging en aantasting van de bodem, Verontreiniging van oppervlaktewater), en onderdelen van het MINA-plan (Samenwerking met overheden, Kosten en financiering, Milieuplanning, Gebiedsgerichte benadering, Instrumenten, Doelgroepen). Er is steeds een directe relatie met één of meerdere acties of projecten van het Milieubeleidsplan. Bij uitzondering plant men fundamenteel onderzoek; het overgrote deel van de onderzoeksprojecten is van operationele of strategische aard. Het aangevraagde krediet bedraagt 5,11 mln EUR; voor dit jaar werden 53 onderzoeksvoorstellen ingediend.

Art. 361B1207 Uitgaven in verband met studies en projecten in het kader van het natuurbehoud, -beheer en -ontwikkeling.

In het kader van natuurbehoud, -beheer en -ontwikkeling blijven er vragen rijzen over hoe de gewenste resultaten te bereiken en te handhaven. De wetenschappelijke studies die dit moeten beantwoorden, gaan verder en kaderen vooral binnen de opmaak van beheersplannen en gebiedsspecifiek onderzoek i.f.v. "natuurrichtplannen".

Een aantal studies betreffen de uitbouw van het instrumentarium voor het beheer van natuurgebieden, met name het natuurbehoud tijdens het beheer – zo kan men tot een echte visie en beheersplannen komen.

Andere projecten betreffen specifieke toestanden in een bepaald gebied. Zo wil men onder meer concrete voorstellen doen ter herstel en behoud van het beschermd Vennencomplex met de daarbij behorende fauna en flora, aanbevelingen tot uitbreiding van het beschermd heidegebied of wil men netwerken verkrijgen waardoor er een uitwisseling tussen verschillende weidevogelpopulaties mogelijk wordt. Een andere studie zal de flora en de fauna van de komgronden van Lampernisse inventariseren om een wetenschappelijke onderbouw te bieden voor hun opname in het VEN, alsook ter bepaling van de nodige natuurtechnische beheers- en natuurontwikkelingsmaatregelen. Daarnaast plant men ecologisch historisch onderzoek in Haspengouw, ter ondersteuning van natuurrichtplannen waarbinnen men beheerswerken in bestaande natuurreervaten kan plaatsen.

Via monitoring is het mogelijk de toestand van de natuur op een uniforme en continue wijze op te volgen en tijdig negatieve ontwikkelingen te signaleren. Om de effecten van recreatief medegebruik op de natuurwaarden objectief na te gaan, wil men de monitoring van de recreatie koppelen aan die van de natuurwaarden.

Daarnaast wordt ook de stand van zaken van het gemeentelijk wegbermbeheer in Vlaanderen nagegaan.

Via doelstellingen voor de instandhouding voor welbepaalde akkerbroedvogels binnen afgebakende potentierijke akkercomplexen, beoogt men maatregelen voor de subsidiëring van landbouwers. De bestaande kennis en ervaring inzake de problematiek van niet-inheemse soorten (intro-

ducties) worden gebundeld, op basis waarvan men concrete maatregelen formuleert. Men onderzoekt verder het probleem van de exote grondeekhoorns in het Zoniënwoud en het Calmeynbos.

Art. 361B1208 Uitgaven in verband met studies en projecten in het kader van het bosbeheer, de groenvoorziening, de visserij, de jacht en de vogelbescherming.

Op het artikel 361B1208 van het MINA-fonds worden voor 2003 verschillende onderzoeksprojecten geprogrammeerd ter beleidsondersteuning: voor een duurzaam beheer van de bossen, het openbaar groen, de riviervisserij en het fauna- en wildbeheer. Dit geeft vaak een wetenschappelijke onderbouw aan de kerntaken van de afdeling Bos & Groen die zijn: het verantwoord beheer van bos en groengebied en het duurzaam gebruik van verschillende populaties van diersoorten. Zo voorziet men verdere studies ter verbreding van de kennis over het voorkomen van autochtone boom- en struiksoorten in Vlaanderen, maar zet men tevens de eerste stappen om deze geselecteerde soorten op wetenschappelijk verantwoorde wijze te kweken. Verder komen er gerichte studies ter ondersteuning van het beleid gericht op de bosuitbreiding – zoals de effecten van de boomsoortenkeuze en bodemvruchtbaarheid op de floristische diversiteit bij recent beboste landbouwgronden. Andere projecten moeten Vlaanderen in staat stellen beter te voldoen aan internationale rapporteringsverplichtingen over bossen, in het bijzonder die volgend uit het Kyoto-protocol van het VN-Raamverdrag ter bestrijding van de Klimaatverandering.

Het beleid rond openbare groene ruimten zal aandacht geven aan de plicht tot een reductieprogramma voor bestrijdingsmiddelen bij het domeinbeheer door de afdeling Bos en Groen. Andere projecten richten zich op een verdere onderbouwing en uitbreiding van het concept Harmonisch Parkbeheer (bijv. reduceren groenafval in tuinen en parken; indicatorsoorten voor biodiversiteit in parken en groenelementen).

Qua faunabeheer gaat o.m. aandacht naar herstel van kopvoorn- en serpelingspopulaties en naar de problematiek van de vossenlintworm – met ook een analyse van de eventuele impact van wildbeheer om infectie te minimaliseren.

Er zijn voorstellen voor onderzoek voor een totaalbedrag van 2,2 mln. EUR. Op ditzelfde artikel rekent men ook andere beleidsrelevante projecten aan, zoals nieuwe subsidieregelingen ter ondersteuning van duurzaam bosbeheer.

Art 361B1262 Uitgaven met betrekking tot natuur- en milieu-educatie, natuurtechnische milieubouw, informatie en sensibilisering

Het beschikbaar krediet op Art 361B1262 bedraagt 0,424 mln. EUR. Hiervan gaat 0,147 mln. EUR voorzien naar onderzoek, met name een project rond “Normering van natuurtechnische materialen in de waterbouw”. Doel daarvan is een duidelijk en toepasbare normering beschikbaar te maken voor elk type natuurtechnisch materiaal in de waterbouw. Het gebruik van natuurtechnische materialen kan dan gemakkelijker in bestekken voorgeschreven worden.

Art 361B1274 Uitgaven voor het opzetten en in stand houden van het grondwaterkwaliteitsmeetnet

Deze begrotingspost voorziet 0,840 mln. EUR voor aanbestedingen. De Afdeling Water van AMINAL heeft hierop één onderzoeksproject geprogrammeerd: “De haalbaarheid van Vlaamse heffingen op het gebruik van bestrijdingsmiddelen en de daaraan gekoppelde registratieplicht onderzoeken”. De resultaten van de studie moeten tevens duidelijkheid verschaffen inzake registratie. Heffingen vereisen namelijk een gedetailleerd registratiesysteem; het opzetten daarvan is gepland voor 2004.

Art 361B1275 Uitgaven in verband met het opstellen van bekkenbeheersplannen en waterhuishoudingsplannen en met betrekking tot het uitvoeren van ecologische studies voor de onderbouwing van de inrichting van waterlopen en hun valleien

Op dit artikel staat 0,736 mln. EUR, waarvan 0,25 mln. voor het opstarten van één onderzoeksproject: Kwaliteitsevaluatie van het proces “opstellen bekkenbeheersplannen”. Midden 2001 werd gestart met het opstellen van dergelijke plannen in drie prioritaire bekkens. Vanaf

2004 zou deze procedure veralgemeend worden in alle 11 bekkens. Om te waken over de resultaten, is er een wetenschappelijke opvolging en kwaliteitsevaluatie zodat bijsturing mogelijk is vooraleer de algemene implementatie gebeurt. Bij de uitvoering van deze opdracht werkt men via kwaliteitszorgmodellen.

Art 361B4100 Lopende uitgaven in toepassing van de overeenkomst van 10 november 1993 tussen het Vlaams Gewest en N.V. AQUAFIN

Van het totale krediet van 212,530 mln. EUR is 3.449.227 voorzien voor wetenschapsbeleid, waarvan 1.211.273 EUR voor onderzoek

In 1991 werd Aquafin N.V. opgericht, met als opdracht de zuiveringsstructuur van de huishoudelijke afvalwaters in Vlaanderen uit te bouwen. Inhoudelijk is Onderzoek en Ontwikkeling er binnen Aquafin steeds op gericht deze opdracht te ondersteunen. **Optimalisatie van ontwerp en exploitatie** zijn hierbij de sleutelwoorden.

In de eerste jaren (1991-1994) was het van belang snel tot een standaardisering te komen. Hiertoe werd de beschikbare technologie gescreend, onderzocht op zijn toepasbaarheid in Vlaanderen en zo nodig geoptimaliseerd, zowel qua proceskeuze als qua procesonderdelen. Daarnaast werd de dimensioneringsprocedure ontwikkeld, onder meer via modellering. Voor de kwetsbare gebieden in Vlaanderen moest **nutriëntverwijdering** worden geïmplementeerd; veel van de inspanningen van Onderzoek en Ontwikkeling waren dan ook gericht op de processen ter verwijdering van stikstof en fosfor.

Vanaf 1994 kwamen de activiteiten van Aquafin in een stroomversnelling. De oorzaak was tweërlei: enerzijds werd gans Vlaanderen aangeduid als kwetsbaar gebied, anderzijds kreeg Aquafin de bijkomende opdracht om de reeds vóór zijn oprichting bestaande infrastructuur te exploiteren en te renoveren. Vermits de bestaande rioolwater-zuiveringsinstallaties niet waren ontworpen voor nutriëntverwijdering, was het de taak van Onderzoek en Ontwikkeling om hiervoor in snel tempo de best beschikbare technologie te voorzien. In eerste instantie koppelde men hiervoor pilootexperimenten aan modellering.

In de loop der jaren werd er een standaardprocedure voor renovatie uitgewerkt, waarbij de scenarioanalyse gebruik maakt van gedetailleerde influentkarakterisering, sensitiviteitsanalyse, **dynamische modellering**, calibratie van de resultaten van meetcampagnes en pilootexperimenten, en tenslotte risicoanalyse, zowel bij het ontwerpen van het collectorenstelsel als de rioolwaterzuiveringsinstallatie.

Naast economische aspecten houdt de beslissingsondersteunende scenarioanalyse steeds rekening met ecologische en maatschappelijke aspecten.

Daar waar nodig en mogelijk stelde men bij de renovatie **nieuwe technologie** voor die nog niet in Vlaanderen werd toegepast.

De **slibverwerking** werd in de beginjaren nog geoptimaliseerd met het oog op de afzet naar de landbouw, maar al snel werd duidelijk dat dit moest worden afgebouwd. Anticiperend op de invoering van de nieuwe 'VLAREA' wetgeving, ging steeds meer aandacht naar alternatieve afzetwegen, zoals coverbranding van afvalwaterzuiveringsslib in krachtcentrales.

Het uitbouwen van de nieuwe infrastructuur startte in de grotere agglomeraties. Naarmate deze werden ingevuld, nam het aantal **kleinschalige projecten** toe. Hiervoor werd bij aanvang een gestandaardiseerd Aquafinconcept ontwikkeld, dat o.a. gebruik maakt van plantenzuiveringssystemen. Dit concept wordt nog continu aangepast en geoptimaliseerd, onder meer op basis van praktijkervaring en pilootexperimenten.

Voor de optimalisatie van de exploitatie werden nieuwe 'intelligente' sturingen ontwikkeld en gepatenteerd. De recent ontwikkelde dynamische modellen dienen ook om deze sturingen vooraf op computer te simuleren en te testen op hun haalbaarheid.

Door de voortdurende zorg ter voorkoming en remediëring van **geur- en geluidhinder** werd vooruitgang gemaakt, in die zin dat men ook hier steeds meer een modelmatige benadering toepast.

Vanwege de toenemende aandacht voor **duurzaamheid en hergebruik**, startten op dit domein de laatste jaren heel wat Onderzoek & Ontwikkelingsprojecten. Sleutelwoorden hierbij zijn:

verdergaande zuivering, nieuwe en strengere normen, hergebruik van slib en effluent, membraantechnologie en kleinschalige systemen.

Aandachtspunten voor 2003:

In 2003 worden de Onderzoeks- en Productontwikkelingsprojecten (O&PO) gericht op de behoeften, enerzijds van het intern referentiekader, anderzijds het externe referentiekader.

Intern referentiekader:

De O&PO projecten richten zich hier vooral naar de optimalisatie van de infrastructuur en van de exploitatie, kaderend binnen de resultaatsverbintenis naar effluentkwaliteit/slibkwaliteit en -kwantiteit.

Een aantal voorbeelden van projecten:

- Toepassen meet- en regelstrategieën in het zuiveringsproces
- Optimalisatie beluchtingsenergie
- Optimalisatie bezinkingsmodellen
- Licht slib
- Kwalitatieve slibpreventie
- Chemische en thermische slibhydrolyse
- Optimalisatie van slibverwerking en -afzet bij rioolafvalwaterzuivering door geavanceerde fysisch-chemische slibbehandeling
- Mechanische indikking septisch materiaal en spuislib
- Modelleren rietvelden
- Optimalisatie ontwerp en exploitatie kleinschalige waterzuiveringsinstallaties
- Telemetrie
- Benchmarking

Extern referentiekader:

Het referentiekader 'Integraal waterbeheer' en de voorbereiding der implementatie van de Europese Kaderrichtlijn, vertalen zich in O&PO projecten met aandacht voor ecologische regulatoren, 'emerging pollutants', strengere normen en verdergaande zuivering.

Concreet betekent dit de uitbouw van projecten in de volgende thema's:

- Integrale kwaliteits- en kwantiteitsmodelleren: vooral gericht op overstorten en op 'in-sewer control'
- Optimalisatie biologische behandeling regenweeraanvoer
- Normgeving Overstorten Regenweeraanvoer
- Verdergaande zuivering: effluentpolishing d.m.v. fysico-chemische nabehandeling
- Onderzoek in verband met validatie en optimalisatie van membraanbioreactortechnologie
- Ontwerp en evaluatie van een DNA "microarray" om de effluentkwaliteit en de structuur van microbiële gemeenschappen in RWZI's te controleren
- Onderzoek naar gezondheidsrisico's bij hergebruik van gezuiverd huishoudelijk afvalwater

Art. 361.B4147 (vroeger Art. 2.17) OVAM – Uitgaven in toepassing van het decreet van 22 februari 1995 betreffende de bodemsanering

Strategisch Onderzoek

Beleidsformulerend

Een belangrijke doelstelling van het onderzoeksprogramma van OVAM Bodem is het verder uitwerken van nieuwe bodemsaneringsnormen en beter onderbouwen van risicoanalyse. Die berust grotendeels op modelmatige berekeningen. In deze berekeningen zitten diverse vereenvoudigingen en aannames. We pogen om voor die aspecten (waarbij zeer ruime marges aanwezig zijn in de aannames), enerzijds meer nauwkeurige gegevens en anderzijds standaardmethodes voor de effectieve meting van een aantal parameters te vinden.

De milieuvergunningsvoorwaarden voor bedrijven zijn opgenomen in de VLAREM-wetgeving. Deze voorwaarden werden opgesteld in een tijd dat er weinig of geen aandacht werd gegeven aan bodemverontreiniging. Deze milieuvergunningsvoorwaarden zullen worden gescreend per rubriek. Indien nodig zullen ze worden aangepast met maatregelen ter voorkoming van bodemverontreiniging.

Met de recente wijziging van het Vlarebo werden regels opgesteld voor het gebruik van uitgegraven bodems. Het bestaande controlesysteem van het grondverzet zal worden geëvalueerd en voorstellen voor verbetering zullen worden geformuleerd.

Nummer	Korte titel	Programma	Voorzien bedrag
OL200200168	Normering en risico-evaluatie bodemsanering	OVAM Bodem	228 000,- EUR
OL200200259	Herziening van het formularium Vlierhumaan	OVAM Bodem	130 922,- EUR
OL200200173	VLAREM doorlichting en aanbevelingen aangaande implementatie bodembeschermende maatregelen	OVAM Bodem	36 300,- EUR
OL200200260	Controlesysteem grondverzet in het Vlaamse gewest: evaluatie en verbeteringsvoorstellen	OVAM Bodem	87 120,- EUR

Operationeel Onderzoek

Instrumenteel

Hieronder kan het technisch-wetenschappelijk onderzoek worden gegroepeerd, met als doel het bodemsaneringsdecreet en het beleid op een wetenschappelijke manier in te vullen. Dit luik omhelst de volgende prioriteiten:

- Het onderbouwen van het begrip “Best beschikbare techniek die geen onredelijk hoge kost met zich meebrengt”.
- Het uitwerken van een methodologie voor de opvolging en de controle van bepaalde (hoofdzakelijk in situ) saneringstechnieken, en het opstellen van protocollen.
- Het vinden van nieuwe saneringstechnieken voor bestaande problemen. Dit wordt in sterke mate gericht op diffuse bodemverontreiniging.

De meeste te formuleren onderzoeksprojecten houden een ruime literatuurstudie in, waarbij men verkent welke kennis in het buitenland beschikbaar is rond het gestelde probleem. Pas indien blijkt dat onvoldoende kennis aanwezig is, of dat deze kennis niet voldoende toepasbaar is binnen een Vlaams kader, wordt geëvalueerd hoe men deze kennisleemte kan invullen.

Nummer	Korte titel	Programma	Voorzien bedrag
OL200200261	Bemonsteringsprocedure ter beoordeling van uit te graven bodem	OVAM Bodem	81 675,- EUR
OL200100731	Injectie van (bi)metallisch nanoschaal ijzerpartikels in met chloorkoolwaterstoffen verontreinigde aquifers	OVAM Bodem	180.962,273 EUR
OL200100732	Indeling in rubrieken van bodemsanereringen. Opstellen BBT-gebaseerde exploitatievoorwaarden en emissiegrenswaarden	OVAM Bodem	100.396,877 EUR
OL200100733	Validatie van saneringstechnieken voor met asbest verontreinigde bodem	OVAM Bodem	79.325,928 EUR
OL200100734	Clusteraanpak van bedrijventerreinen voor bodemonderzoeken	OVAM Bodem	92.960,072 EUR

Art 361.B4172 (vroeger art 2.4) OVAM. Uitgaven in toepassing van het decreet van 2 juli 1981 betreffende de voorkoming en het beheer van afvalstoffen

Strategisch Onderzoek: Beleidsverkenkend

Volgens het *Strategisch Plan Afvalpreventie – deelactie afvalpreventie in andere beleidsdomeinen* moet de OVAM nagaan welke afvalpreventiemaatregelen geschikt lijken om uit te werken in niet- milieubeleidsdomeinen. Een geïntegreerd productbeleid is een belangrijke schakel inzake de *preventie van afvalstoffen en emissies*. Streefdoel is een optimale integratie van AEP (preventie van afvalstoffen en emissies) in het productbeleid. Kennis over het aanbod van milieuvriendelijke producten in de distributieketen is onontbeerlijk.

Nummer	Korte titel	Voorzien bedrag
OL200200091	SPAP-strategisch plan afvalpreventie (MBP project 11)	80 000 EUR
OL200200133	Onderbouwend onderzoek in het kader van een geïntegreerd productbeleid	50 000 EUR
OL200200159	Onderzoek naar het aanbod van milieuvriendelijk producten in de distributieketen.	150 000 EUR

Strategisch Onderzoek: Beleidsformulerend

In het kader van het Mina 3 – plan en in het bijzonder het project planmatige aanpak bedrijfsafvalstoffen en anderzijds het Uitvoeringsplan Organisch-Biologisch Afval worden onderstaande onderzoeksopdrachten opgestart . Verder heeft de Europese Commissie een nieuwe ontwerp-verordening inzake dierlijke materialen goedgekeurd, die een bundeling en herziening van alle bestaande richtlijnen en beschikkingen wil zijn met belangrijke implicaties voor het Vlaams beleid inzake dierlijk afval. De afvalstoffen afkomstig van de visserij zijn tot nu toe onvoldoende onder de aandacht gebracht.

Nummer	Korte titel	Voorzien bedrag
OL200200258	Analyse en planmatige aanpak van prioritaire bedrijfsafvalstoffen	300 000 EUR
OL200200123	Onderzoek en ontwikkeling van een financieringsmodel voor inzameling/verwerking van afvalstoffen van de visserij	35 000 EUR
OL200200126	Beleidsevaluatie van het uitvoeringsplan organisch-biologisch afval	30 000 EUR
OL200200125	Risico-evaluatie rond het gebruik van organisch-biologisch afval in de veevoeding	30 000 EUR
OL200200127	Studie naar de impact van een nieuwe Europese verordening inzake dierlijke bijproducten op de werking van de overheid en de sector	35 000 EUR

Strategisch Onderzoek: Beleidsevaluerend

Het effect van het PRESTI 4-programma moet gemeten worden om conclusies te formuleren inzake nieuwe subsidieprogramma's door de resultaten van de inspanningen van de deelnemende bedrijven inzake afvalvoorkoming zichtbaar te maken.

Nummer	Korte titel	Voorzien bedrag
OL200200111	Evaluatie PRESTI 4-programma	78 000 EUR

Operationeel Onderzoek: Instrumenteel

Deze onderzoeken hebben betrekking op de organisatorische aspecten van het afvalstoffenbeleid o.m. m.b.t. de handhaving en de uitwerking van het instrumentarium onder de vorm van diverse uitvoeringsplannen, handboeken, extrapolatiemodellen, indicatoren e.d. De kennis en de resultaten van het afvalstoffenbeleid dienen ook beter uitgewisseld te worden tussen de Europese, nationale en internationale fora en het Vlaams Gewest. Het huidig en vooropgezet kwaliteitsniveau van het Vlaams afvalstoffenbeleid op Europees niveau moet behouden blijven. De problematiek van havenafval en de handhaving in de zeehavens vormt een belangrijk item, gezien de recente Europese verplichtingen. Afval- en emissiepreventie vormen een noodzakelijke stap in de richting van duurzame ontwikkeling. Tot nu nam de Vlaamse overheid vooral procesgerichte preventie-initiatieven. Het is evenwel nodig om ook productgerichte maatregelen te stimuleren. Hiertoe ondersteunt de OVAM initiatieven op het vlak van milieugerichte productontwikkeling (ecodesign), waarbij een goede informatiedoorstroming naar de bedrijven essentieel is. In december 2003 werd het uitvoeringsplan huishoudelijke afvalstoffen 2003-2007 door de Vlaamse regering goedgekeurd. Het verfijnen van het beleid rond verpakkingsafval en zwerfvuil vraagt verder praktijkgericht onderzoek. Ook de kosten en de financiering van het afvalbeleid blijven een discussiepunt met behoefte aan recente en accurate informatie. In het kader van het uitvoeringsplan KMO-afval worden ook enkele onderzoeken opgestart.

Nummer	Korte titel	Voorzien bedrag
OL200100668	Onderzoek over de hygiënische aspecten in het kader van de kwaliteit van thuiscompost	60 000 EUR
OL200100528	Milieuhygiënische handleiding voor het gebruik van puingranulaten	50 000 EUR
OL200200138	Verfijning van een set indicatoren voor de preventie van huishoudelijk afval	37 500 EUR
OL200200132	Metten van preventie van bedrijfsafvalstoffen	50 000 EUR
OL200200122	Onderzoek naar het afgiftegedrag van zeeschepen in Vlaamse havens na de implementatie van richtlijn 200/59/EG m.i.v. eventuele suggesties voor de verbetering van deze afgifte	35 000 EUR
OL200200147	Uitbouw van het handhavingsnetwerk voor de controle op de internationale afvaltrafieken via de Vlaamse zeehavens	50 000 EUR
OL200200128	Ondersteunend onderzoek naar de financiering van de ophaling en verwerking van dierlijke afvalstoffen	25 000 EUR
OL200200130	Maatregelen en opties voor preventie van afval en emissies: sectoriële studies i.k.v. 'Milieu en Winst'	50 000 EUR
OL200200131	Ontwikkeling van databanken in het kader van het informatiepunt 'Factor 10'	75 000 EUR
OL200200154	Onderzoek naar de reële kosten van het huishoudelijk afvalbeleid	100 000 EUR
OL200200134	Onderzoek naar de gemeentelijke belastings- en retributiesystemen in 2003 voor huishoudelijk en bedrijfsafval dat door of in opdracht van de gemeenten ingezameld wordt	50 000 EUR

Nummer	Korte titel	Voorzien bedrag
OL200100543	Evaluatie-onderzoek rond het project retour is terug bij Regionale Milieuzorg (hergebruik van huishoudelijkdrankverpakkingsafval)	50 000 EUR
OL200200135	Diverse pilootprojecten rond verpakkingsafval: Interza, Aalst, IOK, Dilbeek, Regionale Milieuzorg	100 000 EUR
OL200200136	Proefprojecten rond zwerfvuil te Aalst en in Gent	75 000 EUR
OL200200137	Zwerfvuilanalyse in Vlaanderen aan de hand van proefstroken	70 000 EUR
OL200200257	Onderzoek naar de samenstelling van het houten plaatmateriaal, gebruikt in het Vlaamse Gewest	75 000 EUR
OL200100544	Opzetten GISTI-programma in eerste prioritaire sector	25 000 EUR

II. Wetenschapsbeleid op de algemene begroting

Programma 61.1 Leefmilieu

BA 12.03 Allerhande uitgaven met betrekking tot het Project Milieu en Gezondheid

In 2002 ging een nieuw project van start voor de opmaak en uitvoering van een beleid dat negatieve gezondheidseffecten door milieuverontreiniging actief tegengaat. De bescherming van het milieu en van de gezondheid van de burger dient in het milieubeleid steeds het uitgangspunt te zijn, met bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen (ouderen, kinderen, ...) binnen onze samenleving. Daartoe ontwikkelt men initiatieven om in elk stadium van de milieubeleidscyclus een verband met de volksgezondheid te kunnen leggen. Het werkingsbudget daarvoor kan deels worden aangewend voor onderzoek.

Met het budget van 2002 (begrotingspost 12.02 en later veranderd in 12.03) startten een aantal onderzoeksopdrachten op (zie Speurgids 2002) en men bekostigde de uitbreiding van het biomonitoringsprogramma van het steunpunt Milieu en Gezondheid, dat loopt van 2002 tot 2006. Voor 2003 is er een krediet voorzien van 1,068 mln. EUR, waarvan een gedeelte voor strategisch onderzoek.

Geplande onderzoeksvoorstellen in de Toegepast wetenschappelijk onderzoek leefmilieu 2003 (TWOL 2003) in het kader van Milieu en Gezondheid:

- “Afstemmen van meetnetten van de beleidsdomeinen milieu en gezondheid teneinde deze meer effectgericht (t.a.v. de gezondheid van de mens) te maken”
- “Doorwerking van emissieplafonds-milieukwaliteitsnormen op de bronnencontrole”.
Met dit onderzoek is het de bedoeling om het toekennen van milieuvergunningen beter af te stemmen op het behalen van de immissiedoelstellingen, zoals geformuleerd in de milieukwaliteitsnormen en de emissieplafonds
- “Inventarisatie van blootstellingsniveaus van niet-ioniserende elektromagnetische straling in een aantal typegebieden over Vlaanderen, uitgaande van metingen en emissiegegevens van de zendmasten voor communicatie-apparatuur (GSM, radio, TV, enz. samen)”
- “Onderzoek naar de mogelijkheden rond inzameling van potentieel gevaarlijke stoffen”.
De bedoeling is om de huidige inzameling van verpakking van milieugevaarlijke stoffen door te lichten en eventuele acties ter verbetering voor te stellen
- “Onderzoek naar de mogelijkheden voor een effectieve communicatiestrategie inzake Milieu en Gezondheid”
- “Onderzoek naar het verband tussen immissie en gemeten metaboliëten in het biomonitoringsprogramma van het steunpunt Milieu en Gezondheid”
- “Onderzoek naar oorzaken van seizoensgebonden verschillen in opname en effect van PAK's bij de mens”

BA 12.59 Allerhande uitgaven in verband met de vaststelling, voorkoming en bestrijding van luchtverontreiniging en geluidshinder; het uitvoeren van studiewerk i.v.m. de milieuproblematiek; de milieueffectrapportering en de externe veiligheid

Voor het begrotingsjaar 2003 is op deze post 0,662 mln. EUR beschikbaar voor opdrachten binnen het fysisch programma 2003 van het Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu (TWOL). De voorstellen komen van de afdeling AMINABEL van AMINAL.

De geplande studies, samen goed voor 0,357 mln. EUR, situeren zich op het vlak van:

- Onderzoek aan virtueel Interuniversitair Kenniscentrum voor Zware Ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken
- Onderzoek naar de bronnen van lichthinder
- Projecten ter bevordering van milieuvriendelijke voertuigen en brandstoffen. Verkeer: ontwikkeling ecoscore-voertuigen gekoppeld aan gebruik ecoscore voor invoering gebruiksvoordelen milieuvriendelijke voertuigen
- Opstellen toxiciteitsprobitfuncties ten behoeve van het opstellen van veiligheidsrapporten
- Milieurisicoanalyses in veiligheidsrapporten
- Opstellen van ruimtelijke veiligheidsrapporten (RVR)

BA 12.62 Allerhande uitgaven i.v.m.: overeenkomsten erkende laboratoria voor de contractueel omschreven analyse, monsternamen en interpretatie van afvalwater, grondwater, afvalstoffen, meststoffen en lucht; studiewerk door gespecialiseerde laboratoria voor meer specifieke niet courante analyses, andere dan deze bedoeld in voorgaande rubriek met indien vereist monsternamen, interpretatie en advies; het ambtshalve uitvoeren van dwangmaatregelen

Op de basisallocatie 12.62 wordt door de afdeling Milieu-inspectie van AMINAL twee operationele onderzoeksprojecten (0,149 mln. EUR) gepland:

- Ontwikkeling en validatie van een emissiemetmethode voor dioxine-achtige PCB's en hexachloorbenzeen
- Ontwikkeling van een beoordelingsinstrument inzake beheersing van milieurisico's

Tot nu toe worden bij emissiemetingen qua POP's (Persistente Organische Polluenten) enkel de PCD-dioxinen en PCD-furanen bepaald. Het POP's Verdrag voorziet dat men voortaan gebruik moet maken van de toxische equivalentiefactoren die de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) in 1998 vaststelde. Dit betekent dat men, naast PCDD en PCDF, ook de dioxine-achtige PCB's moet meten. Verder vermeldt dit verdrag ook hexachloorbenzeen als een prioritaire POP. Vooraleer een beeld te krijgen van de uitstoot van deze verbindingen bij de industriële bronnen in Vlaanderen, is onderzoek nodig naar de standaardisatie en validatie (o.a. via enkele metingen) van een emissiemetmethode voor deze verbindingen.

In het tweede project wordt een instrument ontwikkeld dat peilt naar de inventarisatie, analyse, evaluatie en beheersing van de milieurisico's bij de zog. Sevesobedrijven.

Het grootste deel van het beschikbaar krediet (1,992 mln EUR) wordt echter besteed aan labocontracten (analyse, monsternamen en interpretatie van de monsters, veiligheidsstudies, ...).

BA 12.63 Allerhande uitgaven in verband met het uitvoeren van studiewerk inzake het milieurecht behorende tot het takenpakket van de afdeling Europa en Milieu

De afdeling Europa en Milieu van AMINAL diende voor 2003 acht onderzoeksvoorstellen in voor 0,522 mln. EUR, die moeten leiden tot een meer efficiënte regelgeving:

- Milieuknelpunten van de zeehavens
- Het juridisch statuut van de watermolens binnen het kader van de reglementering op de bevaarbare en onbevaarbare waterlopen en de bescherming van het onroerend erfgoed
- Milieuwetgevingsevaluatie
- Verbetering van het juridische instrumentarium op het gebied van aansprakelijkheid voor en herstel van schade aan het leefmilieu in een Europees- en internationaalrechtelijk perspectief
- Uitbouw van een Structureel overleg binnen de Vlaamse administratie voor het opstellen, uitvoeren en opvolgen van een Vlaamse strategie voor Duurzame Ontwikkeling

- Screening Vlaamse wetgeving op verenigbaarheid met supra- en internationale milieunormen
- Integratie van leefmilieu in handel en investeringen
- De gewestelijke bevoegdheden inzake productbeleid

BA 41.46 Werkingsdotatie aan de Vlaamse Milieumaatschappij

Van de totale dotatie 2003 van 49,902 mln. EUR is 8,351 mln. voorzien voor wetenschapsbeleid, waarvan ruim 3% voor onderzoek.

Overzicht van de belangrijkste beleidslijnen:

1. VMM bouwt meetnetten uit betreffende de bewaking van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de waterbodem (immissienetwerk water en waterbodemmeetnet), lozingen van afvalwater (emissiemetnet water) en de kwaliteit van de omgevingslucht (immissiemetnet lucht). De informatiestroom, afkomstig van de verschillende meetnetten, vormt de objectieve grondslag voor actieplannen & rapporten en de evaluatie van het (voorbij) beleid en beheer.
2. Deze studies kaderen in de decretale opdrachten van VMM, met name de uitbouw en de exploitatie van emissie- en immissiemetnetten lucht en water, het opmaken van AWP's, jaarlijkse inventaris van de emissies van verontreinigende stoffen in afvalwateren en oppervlaktewateren en in de omgevingslucht. Verder zijn er ook de jaarlijkse investeringsprogramma's voor de waterzuiveringsinfrastructuur en het advies voor de milieuvergunningen, in toepassing van het VLAREM.
3. Vorming, organisatie en Human Resources:
Permanente vorming van de medewerkers is een belangrijk middel om de doelstellingen en de missie van de Vlaamse Milieumaatschappij te realiseren.
Het vormingsbeleid wordt beschouwd als een wezenlijk instrument van Human Resources Management. Daarbij ligt de nadruk op:
 - management- en communicatieopleiding
 - technische opleidingen
 - informaticaopleidingen (informaticapersoneel en eindgebruikers)
 - vorming in het kader van de functie

De organisatie wordt zo uitgebouwd, dat zij het bereiken van de doelstellingen maximaal ondersteunt.

BA 41.47 Werkingsdotatie aan de Vlaamse Milieumaatschappij voor uitgaven met betrekking tot het milieurapport (Decreet van 5 april houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid)

Op deze BA is 0,703 mln. EUR voorzien voor onderzoek, gericht op een continue verbetering van de kwaliteit en de volledigheid van de milieurapportering. Dit gebeurt jaarlijks door een maximale invulling van nog resterende kennishiaten die men vaststelt tijdens het evaluatieproces volgend op de publicatie van ieder MIRA-rapport.

Iedere verbetering van de milieurapportering vergroot het inzicht in de problematiek en de mogelijke oplossingen en creëert hierdoor meer mogelijkheden voor het milieubeleid. Dit onderzoek kan daarom beschouwd worden als strategisch en beleidsontwerpend.

In 2002 onderscheidden we hierbij enerzijds een aantal studies ter aanreiking van specifieke informatie voor Vlaanderen over de milieudruk van verschillende milieuverstorende stoffen – waarover tot dan toe geen exacte cijfers beschikbaar waren. Anderzijds is er de verdere ontwikkeling en verfijning van indicatoren en modellen voor de uitwerking van de milieurapporten.

Nieuw in 2002 was een eerste groep van studies rond BE of Beleidsevaluatie, ter voorbereiding van een eerste BE-rapport dat is gepland voor juni 2003. Hieronder vermelden we:

- Het uitwerken van syntheses teksten over de beleidsthema's 'Milieuvergunning' en 'Gemeenten en afvalwaterzuivering'
- De evaluatie milieubeleidsovereenkomsten ter uitvoering van de aanvaardingsplicht
- De evaluatie van het uitvoeringsplan huishoudelijke afvalstoffen

Andere kennislacunes die een invulling kregen zijn: de berekening van de grondstoffenconsumptie in Vlaanderen, het water- en het ruimtegebruik, de kwantificering van gezondheidsrisico's door berekening van DALY's, en de inventarisatie van overblijvende radioactieve stoffen van industriële oorsprong in het milieu.

De vervolgstudie over de evolutie van de geluidsemissie door het wegverkeer werd afgerond in 2002, evenals een aantal studies gericht op een betere kennis van het gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen en op de bepaling van het totale energiegebruik in de landbouw. Ook de verfijning van de indicator 'Seq' die de jaarlijkse verspreidingsequivalenten per bestrijdingsmiddel weergeeft, sloot in 2002 af.

Een aantal studies werden afgerond, die gericht waren op de verfijning van modellen:

- de ontwikkeling van een GIS-model dat de blootstellingen van de bevolking aan 50 Hz elektrisch en magnetisch veld van hoogspanningslijnen in kaart brengt
- de evaluatie van de modellering van het aantal potentieel ernstig gehinderden door geluid, via de resultaten van de hinderenquête van AMINAL
- de verfijning van het OPS-model voor verdere afstemming op MIRA-T en MIRA-S

Nieuw opgestarte modelstudies betreffen de berekening van de verkeersemissies volgens het MIMOSA-model en een studie over de ontwikkeling van een model inzake bemestingsruimte 'MIRANDA'.

Verder zijn er nog wetenschappelijke bijdragen door externe specialisten voor de uitwerking van de diverse sector- en themahoofdstukken van de MIRA-rapporten en de praktische verwezenlijking van het boek (lay-out en druk). MIRA-T 2002 behandelde 7 sectoren en 23 verschillende milieuthema's. Het recentste Milieu- en natuurrapport werd succesvol afgewerkt en eind 2002 aan de minister van Leefmilieu en Landbouw overhandigd. Dit rapport moet men in 2003 opnieuw evalueren, waarbij nieuwe kennishiaten aan het licht komen die aanvullend onderzoek vergen. Het Milieu- en natuurrapport 'Thema's 2003' wordt eveneens bijgestuurd op basis van deze evaluatie, men verwacht het tegen december 2003.

BA 41.48 Werkingsdotatie aan de Vlaamse Landmaatschappij, Mestbank

Op deze BA staat 1,195 mln. EUR ingeschreven voor onderzoek.

De vijf onderzoeksprojecten van de VLM-mestbank zijn:

- kwalitatieve en kwantitatieve bepaling van de stikstofcyclus in de bodem en het ondiepe grondwater
- onderzoek naar stikstof- en fosfaatverliezen door 'run off' en drainage, en mogelijkheden tot remediëring
- ontwikkeling van een certificeringssysteem voor emissie-arme aanwendingsapparatuur
- monitoring van vermesting en verzuring
- actualisatie van de dierlijke productiecijfers voor rundvee, pluimvee en varkens

BA 61.42 Dotatie aan de Vlaamse Milieumaatschappij voor de uitbouw van meetnetten water en lucht en de uitbouw van de milieudatabank

In 2003 is er een krediet van 3,558 mln. EUR voorzien voor wetenschapsbeleid.

De belangrijkste beleidslijnen zijn:

Verdere uitbouw van de meetnetten voor de bewaking van de kwaliteit van het oppervlaktewater (immissiemeetnet water), waterbodems, lozingen van afvalwater (emissiemeetnet water) en de kwaliteit van de omgevingslucht (immissiemeetnet lucht). De informatiestroom, afkomstig van deze meetnetten, vormt de objectieve grondslag voor alle actieplannen en rapporten.

Inzake de meetnetten **water** gaat de aandacht vooral uit naar:

- de verdere uitbouw van een meetnet waterbodems

- verdere uitbreiding van het meetprogramma gevaarlijke stoffen (microverontreinigingen) in oppervlakte- en afvalwater en waterbodembodem, met aandacht voor bestrijdingsmiddelen en endocriene disruptoren, teneinde tegemoet te komen aan de Europese verplichtingen en enkele acties uit het MINA-II te ondersteunen
- verder zetten verkennend ecotoxicologisch onderzoek naar de toepassingsmogelijkheden van dit soort testen in een emissiereductie en -bewakingsstrategie
- initiëren van of participeren in onderzoek naar de ontwikkeling van complementaire ecologische beoordelingsmethoden in het kader van de implementatie van de nieuwe EU-kaderrichtlijn
- effectgericht maken van de VMM-meetnetten. Onderzoek van de relatie tussen milieuverontreiniging en risico's voor de volksgezondheid, komt in Vlaanderen nog te weinig aan bod. Een relatief kleine uitbreiding van de meetnetten kan een strategische meerwaarde scheppen voor de huidige meetnetten.

Voor wat het meetnet **lucht** betreft, gaat naast de voorzetting van de meting van de “klassieke” parameters NO_x en SO₂, ozon, stof, zware metalen, VOC, ... vooral aandacht uit naar:

- verdere uitvoering van dioxinedepositiemetingen en metingen van dioxineconcentratie, met bijzondere aandacht voor plaatsen met verhoogde deposities
- uitbreiding van PCB metingen
- vernieuwing meetstations zware metalen conform EN 12341
- uitvoering studies naar chemische samenstelling van fijn stof
- verder uitwerken meetstrategie conform EU-kaderrichtlijn
- toxiciteit luchtstalen: uitvoeren onderzoek i.v.m. genotoxische en mutagene activiteiten
- voortzetten onderzoek naar grensoverschrijdende luchtverontreiniging in de regio Lille-N. Frankrijk, in samenwerking met Noord Franse partners
- uitvoering van specifieke studies in probleemgebieden
- studie nieuwe meettechnieken voor bepaling specifieke (niet klassieke) pollutanten
- uitvoering CO metingen
- verderzetting vergelijkende metingen tussen gravimetrische en automatische methoden voor de bepaling van fijn stof, conform EU-dochterrichtlijn
- depositiemeetnet verzuring: i.v.m. de droge depositie werden in 2002 metingen met passieve ‘samplers’ uitgevoerd en de meetstrategie verder op punt gesteld

Projecten dienen opgezet te worden, gericht op de voortzetting van de inspanningen voor de inzameling, validatie, verwerking, structurering en opslag (in de centrale relationele Vlaamse milieudatabank – deel meetdatabank) – en de rapportering – van relevante gegevensreeksen en berekende kwaliteitsindices voor de meetnetten water en lucht en de rioleringsprogramma's.

Meer specifiek startte een project ter integratie van de volledige infrastructuur voor afvalwaterinzameling – gerelateerd aan de informatie met betrekking tot vrachten. Voor een project rond adviesverlening voor milieuvergunningen (deel water en lucht) werkte men aan het optimaliseren en centraliseren van verschillende processen.

Het project ‘Heffingen Grootverbruikers’ ging verder, voor een vernieuwd en geïntegreerd systeem dat beleidsonderbouwende informatie aanlevert.

Voor de beleidsonderbouwing moet de VMM evolueren van het stadium “gegevensverzameling” naar “informatie” en vervolgens naar een volwaardig “kennissysteem”. Dit kan maar door koppelingen en verbanden te leggen met andere databankgegevens, zoals heffingen, debietmetingen, lozingspunten, rioleringen, bedrijfsinformatie, vergunningen en dergelijke. Sleutelfunctie hierin is een passend metadatasysteem (of informatie over gegevens) dat gradueel ontwikkeld dient te worden in overleg met de andere participanten (AMINAL, OVAM, VLM, IBW, IN, VMW, Aquafin). Vanzelfsprekend moet dit initiatief afgestemd worden op soortge-

lijke Europese projecten zoals de gegevenscatalogoog (CDS), het Dobris-rapport, het informatie-netwerk EIONET en andere.

Inzake gebruiksvriendelijkheid, vlotte toegankelijkheid en betere interpretatie-mogelijkheden, neemt de vraag toe om de veelheid aan gegevens begrijpelijk te visualiseren en te groeperen in tijdreeksen, op een set van thematische achtergrondkaarten. Daartoe werden initiatieven en projecten gestart om een universeel GIS (Geografisch Informatiesysteem) te implementeren, afgestemd op de directieven van het Ondersteunend Centrum GIS-Vlaanderen.

De rapporteringsstructuur van de verwerkte gegevens wordt afgestemd op de inputbehoeften voor het kwaliteitsluik van de integrale rivierbekkenbeheersplannen (AWP's). De databank wordt daartoe verder verfijnd en uitgebreid en men ontwikkelt specifieke applicaties. Een door-gedreven koppeling van diverse gegevensbronnen en de eenmalige opslag van referentiële basis-informatie, zal leiden tot een volwaardig en vlot toegankelijk kennissysteem. Het eenvoudig zichtbaar maken van de evolutie van de water- en luchtkwaliteit, volgend uit het gevoerde beleid, versterkt het draagvlak daarvan. Dit instrument moet op termijn bruikbaar zijn voor de doelgroepen, waarbij de lokale actoren (gemeenten, provincies, gezinnen) belangrijke klanten zijn – naast de hogere overheid, de industrie en de landbouw. Lokale informatiekosten, gebaseerd op de internettechnologie en waardoor tweerichtingsverkeer tot stand komt, zijn het streefdoel. De resultaten van het MAP-meetnet worden maandelijks via een cd-rom medege-deeld.

Programma 61.2 Natuur

BA's 11.04, 12.03, 12.45 en 74.02 Instituut voor Natuurbehoud

Het Instituut voor Natuurbehoud (IN) is een wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Gemeenschap, opgericht bij Besluit van de Vlaamse Executieve van 17 juli 1985. Als instelling voor toegepast wetenschappelijk onderzoek over het natuurbehoud (in de brede zin) levert het Instituut wetenschappelijk onderbouwde kennis inzake de natuur, inclusief gerichte beleidsvertaling en adviesverlening. Dit gebeurt met het oog op formele dienstverlening naar de overheid toe. Het biedt tevens ondersteuning in sectoren en domeinen die via ruimtegebruik of beïnvloeding van de omgevingskwaliteit een (al dan niet rechtstreekse) impact hebben op het natuurlijk milieu en de biodiversiteit.

Het Instituut functioneert als een dynamisch informatie- en kenniscentrum en ressorteert onder de rechtstreekse verantwoordelijkheid van de bevoegde minister. Het vervult een rol als steunpunt voor de overheid inzake het relevante (natuur)onderzoek. Het IN draagt tevens bij tot het verbreden en verspreiden van kennis over de natuurbehoudproblematiek en tot het brede maatschappelijk streven naar een duurzame omgang met natuur, biodiversiteit en natuurlijke hulpbronnen.

Het totale krediet voor het IN binnen programma 61.20 bedraagt 4,572 mln. EUR. Op de BA 12.45 staat 0,143 mln. EUR voor dringende studies of opdrachten van algemeen dienstbetoon buiten de programmatie van het Instituut voor Natuurbehoud en waarvoor de directe expertise daar ontbreekt. Sommige kredieten worden verkregen door herschikking vanuit andere administraties die op structurele basis de deskundigheid van het IN wensen in te schakelen (Aminal, AWZ, VLM, e.d.).

Strategische doelstellingen

Deze zijn niet termijngebonden, ze bepalen en structureren de concrete kerntaken van het Instituut op middellange termijn.

1. Het permanent actualiseren van de basisgegevens en het vergroten van de wetenschappelijke kennis over de toestand van het natuurlijk milieu en de biodiversiteit van het Vlaamse gewest.
2. Het vergroten van de wetenschappelijke kennis inzake de processen die de biodiversiteit en het natuurlijk milieu beïnvloeden – al dan niet onder impuls van maatschappelijke activiteiten.
3. Het uitwerken van ecologische principes voor een gefundeerd natuurbeleid en het ontwikkelen van instrumenten die de overheid in staat stellen een adequaat natuurbeleid te voeren. Men gaat daarbij uit van eigen onderzoek op drie organisatieniveaus (soort/populatie – gemeenschap/ecotoop – ecosysteem/landschap) en van bestaande kennis.
4. Het uitbouwen van de centrale informatie- en kenniscentrumfunctie voor natuur en het natuurlijk milieu. Dit gebeurt door het beleidsgericht onderzoek mee te organiseren en relevante onderzoeksvragen te formuleren, actief te anticiperen op kennisbehoeften, de algemene toegankelijkheid en bruikbaarheid van basisinformatie en databanken te organiseren en het onderzoek over natuurbehoud op te volgen en de resultaten breed toegankelijk te maken.
5. Zowel op gewestelijk als federaal niveau bijdragen tot de wetenschappelijke invulling van internationale verplichtingen, in samenwerking met de betreffende administraties.
6. Het mee helpen sturen van het wetenschappelijk onderzoek en projectstudies in het beleidsdomein leefmilieu en natuur van de Vlaamse overheid.
7. Het evalueren van de resultaten van het overheidsbeleid inzake behoud van natuur en natuurlijk milieu via de tweejaarlijkse publicatie van het Natuurrapport.

Operationele doelstellingen: de kernactiviteiten

1. De visievorming en de conceptuele kennisontwikkeling over natuurbehoud vergroten door het opzetten en (mee) uitvoeren van projecten rond fundamentele vragen, waarover onvoldoende kennis (ook in de literatuur) aanwezig is.
2. Vernieuwende thema's en methodieken uitwerken voor meer kennis en inzicht in de processen en de oorzaken van biodiversiteitsveranderingen, wat ook bruikbaar is voor een adequater natuurbeleid.
3. Eigen wetenschappelijk onderzoek zo opzetten dat de resultaten maximaal toepasbaar zijn in het beleid.
4. Instaan voor de langetermijnmonitoring van de biodiversiteit en relevante omgevingsfactoren die de toestand van de natuur en de veranderingen erin weergeven en verklaren – zo wordt de voortgang van het beleid meetbaar.
5. Uitwerken van referentiekaders en normen waarmee men de monitoringresultaten kan evalueren.
6. In samenwerking met alle betrokkenen databanken over aspecten van de biodiversiteit en het natuurlijk milieu opzetten en beheren en ze positioneren in metadatabanken (regionaal, federaal, internationaal). Die databanken zo uitbouwen dat ze optimaal bruikbaar zijn ter voorbereiding en uitvoering van het beleid, voor het wetenschappelijk onderzoek in het algemeen en de natuurstudie in het bijzonder.
7. Op een aangepaste manier de verworven kennis verspreiden naar de verschillende doelgroepen (o.a. via studiedagen en conferenties, publicaties, voordrachten).
8. Functionele netwerken aangaan met universiteiten en andere wetenschappelijke instellingen en verenigingen voor natuurstudie om het wetenschappelijk potentieel en de kennisuitbouw te vergroten.
9. De onderzoeksprojecten afstemmen op de kennisbehoeften i.v.m. de voorbereiding en de realisatie van het natuurbehoudbeleid en ze opnemen in werkprogramma's op de middellange en de korte termijn.
10. De interne werking zo organiseren dat de taken optimaal uitgevoerd worden, de eigen organisatievorm permanent evalueren en verbeteren, als garantie op de doorstroming van kennis en de beleidsrelevante vertaling en voor het behoud van de hoge kwaliteit van adviesverlening en onderzoek.

11. Het realiseren van de functie als coördinerend informatie- en kenniscentrum inzake natuur, door actieve inzet bij het tot stand komen van referentiewerken voor beleidsimplementatie (Natuurtechnische Milieubouw, Natuurrapport, Biologische Waarderingskaart, Rode Lijsten, e.a.).
12. Wetenschappelijk onderbouwde adviesverlening voor natuurbeleid en natuurbeheer.
13. Strategieën, instrumenten en resultaten van natuurbeleid en natuurbeheer evalueren en advies verlenen ter verbetering daarvan.
14. Informatie via internet ter beschikking stellen (website met data die men kan downloaden zoals verspreidingskaarten, populatietrends, Rode Lijsten van flora en fauna).

Structuur van het onderzoek

Veel onderzoek is in hoge mate gericht op het ontwikkelen van beleidsinstrumenten. Hiertoe werd het onderzoek intern herkenbaar en pragmatisch gestructureerd in drie onderzoeksthema's (soort/populatie – gemeenschap/ecotoop – ecosysteem/landschap), die elk input leveren tot de rechtstreeks beleidsvoorbereidende, -ondersteunende en -evaluerende opdrachten. Hiertoe is het Instituut intern gestructureerd in zes onderzoekscellen:

1. Populatie- en Verspreidingsecologie,
2. Ecotooptypologie en Biologische Waarderingskaart,
3. Ecohydrologie en Watersystemen,
4. Landschapsecologie en Natuurbeheer,
5. Natuurontwikkeling en -beleid,
6. Natuurrapport.

Hieronder wordt aangegeven hoe men de verschillende onderzoeksthema's nu en in de toekomst concreet aanpakt.

Thema 1: populaties en soorten

Hierbinnen worden vier subentiteiten onderscheiden: 1. monitoring van populaties, 2. verspreidingsonderzoek, 3. ecologische relaties tussen organismen en hun omgeving en 4. soortbescherming.

Het huidige en toekomstige onderzoek rond de **monitoring van populaties** zal twee belangrijke facetten behandelen:

- a) Methodologische aspecten van de monitoring. Dit omvat aspecten zoals het identificeren van soorten (en groepen van soorten) en van relevante biologische variabelen (bijv. aantal populaties en individuen, reproductief succes) die informatief zijn voor bepaalde vraagstellingen, bepalen van minimale frequentie van bemonstering, bepalen van ligging en ruimtelijke configuratie van bemonsteringsplaatsen en methodiek van bemonstering.
- b) Uitvoeren en coördineren van monitoring. Dergelijke projecten zijn grosso modo in twee categorieën onder te brengen. Een eerste omvat informatieverzameling over het hele grondgebied van Vlaanderen en heeft vooral betrekking op soortengroepen die vrij makkelijk te tellen of te inventariseren zijn. Voor het veldwerk is hierbij de medewerking van vrijwilligers vereist. Het IN speelt hier een belangrijke coördinerende en sturende rol. Een tweede categorie bestaat uit meer gebiedsgebonden monitoringprojecten die vaak kaderen in een ruimer onderzoeksopzet (zoals het ecosysteembeheer).

Het **verspreidingsonderzoek** omvat zes deelaspecten:

- a) Het opstellen en actualiseren van verspreidingskaarten voor individuele soorten. Deze vormen de basis voor een referentiekader dat een kwantitatieve beschrijving geeft van de toestand van de natuur. Het publiceren van verspreidingsatlassen is een belangrijke taak, mede

omdat ze als een belangrijk streefdoel beschouwd wordt door amateurverenigingen die de gegevens leveren.

- b) Studie van de verspreiding van geselecteerde soorten in relatie tot omgevingsfactoren als mogelijke basis voor het identificeren van de indicatiewaarde van soorten voor bepaalde omgevingsfactoren en -processen.
- c) Gedetailleerde kartering van de aanwezigheid van geselecteerde soorten in bepaalde deelgebieden van Vlaanderen om op relatief korte termijn eventuele veranderingen in de aanwezigheid te detecteren. Dit impliceert ook een betere ondersteuning van het gebiedsgericht natuurbeleid dat gegevens op perceelsniveau nodig heeft en niet op rasterniveau (UTM- of IFBL hokken).
- d) Het opstellen van Rode Lijsten, die volgens een gestandaardiseerde methode een schatting geven van de bedreigingstatus van de verschillende soorten binnen een gegeven groep organismen. Zo'n Lijst geeft belangrijke indicaties over de aandacht die beleidsinstanties en beheerders van natuurterreinen dienen te geven aan specifieke soorten. Combinatie met resultaten van ecologische studies leidt tot het formuleren van specifieke beschermingsmaatregelen. Men werkt in deze context met een tweesporenbenadering: enerzijds moet men de bedreiginggraad van enkele goed gekende en relatief makkelijk inventariseerbare taxonomische groepen quasi continu opvolgen (via gerichte monitoring, zie hoger), van andere taxonomische groepen kan men anderzijds een Rode Lijst opstellen, van zodra het aantal gegevens dat kwantitatief en kwalitatief toelaat.
- e) De analyse van de ruimtelijke spreiding van componenten van biodiversiteit. Door combinatie van de verspreidingskaarten van meerdere soorten kan men kaarten maken die de aanwezigheid signaleren van grote aantallen (qua soort of qua concentratie) Rode-Lijstsoorten: "hot spots". Dit geeft belangrijke indicaties over de ruimtelijke spreiding van bepaalde natuurwaarden in Vlaanderen. Vergelijking van "hot spot"-kaarten van uiteenlopende taxonomische groepen laat toe om na te gaan in welke mate deze elkaar ruimtelijk overlappen en dus ook in hoeverre gegevens voor één of enkele soortengroep(en) indicaties geven voor de totale soortendiversiteit.
- f) Formuleren of ondersteunen van adviezen. De vraag naar verspreidingsgegevens nam recent enorm toe, zowel vanuit de private sector (studiebureaus) als vanuit de publieke sector (regionale overheid, gemeenten, universiteiten). Maar ook voor behandeling van MER's en GNOP's als ter ondersteuning van wetenschappelijke rapporten over het herkennen, erkennen, beschermen, verwerven en beheren van natuurterreinen en landschappen. Tevens is bij afbakeningen van VEN, NATURA 2000 e.a., de kennis over verspreiding van specifieke soorten essentieel als basis.

Het huidige en toekomstige onderzoek naar **ecologische relaties tussen organismen en hun omgeving** zal twee belangrijke deelaspecten behandelen:

- a) Basisonderzoek naar de relaties tussen de aanwezigheid (of ecologisch relevante prestaties) van individuele soorten en omgevingsfactoren. Analyse van gegevens, verzameld in het kader van monitoring en verspreidingsonderzoek (zie hoger) kan hiertoe rechtstreeks bijdragen of hypothesen genereren. Het verrichten en stimuleren van gedetailleerd onderzoek naar relevante aspecten van de ecologie (zoals habitatbinding, dispersie, overlevingscapaciteiten of voortplantingssucces) in relatie tot omgevingsfactoren, beschouwen we als essentieel. Eveneens gewenst zijn studies naar de genetische variatie binnen individuele soorten en relaties met omgevingsfactoren.
- b) De opstart en het onderhoud van een databank over de ecologische kennis en informatie-inhoud van dieren- en plantensoorten in Vlaanderen. Hierin dient essentiële ecologische informatie over habitatbinding, mobiliteit, ruimtevereisten enz. van individuele soorten bij elkaar gebracht te worden. Deze gegevensbank zal ondersteuning en wetenschappelijke achtergrondinformatie bieden bij de selectie van soorten (of hun ecologisch relevante prestaties) als indicatoren voor omgevingscondities en diverse aspecten van natuurkwaliteit.

Het opstellen van plannen voor **soortbescherming** steunt sterk op resultaten verkregen vanuit de hiervoor vermelde thema's. Hierbij dient men de ecologische basiskennis te vertalen naar in

de praktijk toepasbare ecologische herstel- of beheeringrepen. Opvolging van de effecten van de uitgevoerde maatregelen is nodig voor de evaluatie van het succes van de ingrepen. Daarnaast gaat er aandacht naar het opstellen van criteria voor de prioriteiten bij het opmaken van beschermingsplannen voor het behoud of de uitbreiding van bedreigde soorten. Ook onderzoek naar de opportuniteit van eventuele herintroductie van (plaatselijk) verdwenen soorten komt aan bod.

Thema 2: gemeenschappen en ecotopen

Hierbinnen onderscheidt men drie subentiteiten, met name 1. de (ecologische) typologie van gemeenschappen en ecotopen, 2. de ruimtelijke en 3. de temporele variatie hierin.

In het kader van de **(ecologische) typologie** gebeurt momenteel – in samenwerking met andere instellingen – een afbakening van natuurtypes binnen diverse biotopen: graslanden, slikken en schorren, moerassen, duinen en heiden, ruigten, pioniermilieus, zomen, mantels en struwelen. Uiteindelijk streeft men het opstellen van een overzicht na van de in Vlaanderen voorkomende plantengemeenschappen.

Ecotooptypologie wordt gebaseerd op biotische, abiotische en landschapsecologische gegevens; hierbij houdt men rekening met het feit dat de invloed van degradatie (verzuring, vermessing, versnippering, ...) een belangrijke rol kan spelen. Verder komt, waar mogelijk, niet alleen de actuele toestand maar ook het verleden aan bod – via historische referentiekaders. Een belangrijk eindresultaat is de beschrijving van de actuele en eventueel voormalige toestand van de ecotopen en hun levensgemeenschappen, inclusief de aanwezige aandachtsoorten.

Actuele actiepunten omvatten de uitwerking van pragmatische ecologische typologieën voor stilstaande zoete wateren en soortenrijke cultuurgraslanden. Het opstellen van ecotooptypologieën wordt prioritair uitgebreid naar moerassen, halfnatuurlijke graslanden, pioniergemeenschappen, ruigtes, mantels en struwelen. Secundair kan men ook voor de overige biotopen de bestaande kennis verder uitbreiden en specifieke typologieën verder ontwikkelen (bossen, duinen, heiden, slikken en schorren, stromende wateren, kleine landschapselementen en akkergemeenschappen). Ad hoc kan men specifieke, systeemgerichte deeltypologieën uitwerken.

In het kader van de **ruimtelijke variatie** werkt men in eerste instantie verder aan de Biologische Waarderingskaart versie 2. Na een grondige uitwerking van de ecologische typologie start een ruimtelijke kartering in de vorm van BWK versie 3. Hierbij houdt men rekening met nieuwe relevante ontwikkelingen op dit gebied.

In het kader van de **temporele variatie** werkt men in eerste instantie een basisinstrumentarium uit voor de geïntegreerde monitoring van stilstaande zoete en stromende wateren en soortenrijke cultuurgraslanden; er start een gericht monitoringprogramma op dat rekening houdt met de mogelijkheden van andere initiatieven ter zake. Ook de overige typologische onderzoeken resulteren telkens in de opstart van een gerichte biotoopmonitoring.

Thema 3: Ecosystemen en landschappen

Opdat het natuurbeleid effectief zou zijn voor het behoud van de biodiversiteit – en ook haalbaar (en betaalbaar ...) – verwacht men dat het in de toekomst noodgedwongen steeds sterker zal neigen naar *schaalvergroting*, gepaard aan *ontsnippering* en *verweving* en *duurzaamheid*. Daarom wordt hier vooral onderzoek verricht en gepland rond vragen die voortvloeien uit deze trend. Vandaar dat de nadruk ligt op onderzoek in ecosystemen met hoge natuurlijkeheidsgraad en dynamiek – of waar grootschaligheid mogelijk zou zijn.

In het licht van **de synergie tussen water- en natuurbeleid** (integraal waterbeheer – veiligheidsbeleid, ...) focust het onderzoek op de raakpunten tussen waterbeheer en natuurbehoud.

Hierbij staan de rivier en valleigebieden centraal, met onderzoek van de interacties tussen valleigebieden en omliggend landschap (geologie, topografie, landgebruik, menselijke activiteit) via waterstromen, minimum milieueisen aan omgevend (niet-natuur) landschap; de inrichting en beheer van waterlopen en hun valleigebieden; het testen, onderhouden en optimaliseren van modellen voor beheer van oppervlaktewaters, het onderzoek van de processen qua habitateisen en -vorming in aquatisch en intertidaal milieu; het onderzoek van methodologische studie van morfologie en sedimentdynamiek in rivierenwaterlopen en hun valleien.

Verder gebeurt **standplaatsonderzoek in vochtige en natte ecotopen** waar de bouw en aanpassing van hydro-ecologische modellen een bijzonder grote kennislacune in Vlaanderen moet dichten, met het onderzoek van de ecohydrologische processen als randvoorwaarde voor natuurherstel, het onderzoek van “verstoringketens op standplaatsniveau”, met nadruk op de nutriëntenhuishouding in relatie tot hydrologische randvoorwaarden; het testen en aanpassen van hydro-ecologische modellen voor Vlaanderen.

In het kader van **het samengaan van natuur met andere ruimtegebruik** (o.a. landbouw, recreatie) concentreert het onderzoek zich op de rol van kleine, suboptimale habitats in het landelijk gebied (zoals de ecologische betekenis van kleine landschapselementen) en op de randvoorwaarden voor het beheer, die men aan ander ruimtegebruik kan stellen om tot een duurzame natuur in het landelijk gebied te komen – met concreet de studie van de kwaliteit en de ruimtelijke verdeling van suboptimale habitattypes in het landbouwgebied en hun functie voor het natuurbehoud.

Om de **processen met een belangrijke impact op de biodiversiteit in het landelijk gebied** beter te begrijpen, komt er een centrum voor de coördinatie van de geïntegreerde monitoring van dat gebied.

Gelet op de schaalvergroting en de daaraan gekoppelde toenemende vraag naar beheersvormen die ook haalbaar blijven, is er verder vooral onderzoek over (integraal) **begrazingsbeheer** – met de totaalstudie van de impact van herbivoren op hun omgeving en vice versa.

Ter ondersteuning van de nagestreefde **vergroting van de oppervlakte natuur** (VEN) concentreert het onderzoek zich verder op de basisvoorwaarden en dynamiek van de natuurgebieden die ervoor in aanmerking komen. Hierbij gaat er aandacht naar systemen die met een geringe inspanning duurzaam beheerbaar zijn. Daarbij onderzoekt men de randvoorwaarden voor de uitgangscondities en de natuurlijke dynamiek van de natuurgebieden, met de focus op systemen die men met een geringe beheersinspanning op de lange termijn kan handhaven. Concreet gaat het o.m. om onderzoek naar het beheer van grotere gebieden, met in verhouding minder middelen en mankracht per oppervlakte-eenheid. Verder analyseert men minder intensieve beheersvormen die geen verlies aan kwalitatieve biodiversiteit veroorzaken, of naar de vegetatiedynamiek – i.f.v. de vraag in hoeverre het beheer de successiepatronen kan beïnvloeden en terugschroeven (reversibiliteit). Anderzijds rijst de vraag in hoeverre successie irreversibel is.

Omdat de vergroting van de oppervlakte natuur de omzetting van ander grondgebruik impliceert, moet men ook **de potenties voor natuurontwikkeling** onderzoeken, op basis van milieucondities (hydrologie, nutriëntenhuishouding), ruimtelijke kenmerken (fragmentatie en isolatiegraad) en biotisch potentieel (zaadvoorraad en dispersievermogen) om zo tot functionerende netwerken van habitats te komen. Dit moet men dan koppelen aan de planologische/juridische/maatschappelijke inpasbaarheid.

Monitoring, beleidsvoorbereiding en Natuurrapport

Binnen de drie hoger beschreven onderzoeksthema's doet men aan kennisopbouw via onderzoeksprojecten en literatuuronderzoek. Daarbij maakt men geregeld op diverse niveaus en met verschillende doeleinden gebruik van monitoringprogramma's. De verworven kennis staat

steeds ten dienste van de hoofdtaak van het Instituut voor Natuurbehoud: natuurbeleidsondersteuning.

Qua rechtstreekse ondersteuning is het IN vooral actief via de horizontale cellen “Natuurontwikkeling en -beleid” en “Natuurrapport”. Het is de bedoeling dat een efficiënte kennisoverdracht inzake natuur, gecombineerd met kritisch en wetenschappelijk gefundeerde rapportering en adviesverlening, leidt tot een beter aangepaste planning en uitvoering. Verkregen gegevens via monitoring door het IN, andere milieuoverheden en verenigingen, zijn cruciaal voor de beleidsvoorbereiding en -uitvoering en natuurlijk ook voor het onderbouwen van een degelijk tweejaarlijks Natuurrapport.

Natuurbeleid:

Een belangrijke bijdrage van het IN is de onderbouwing van afbakening van gebieden die een internationale betekenis hebben (EU Natura 2000, Ramsar). Op gewestelijk vlak wordt vooral meegewerkt aan de afbakening van VEN en IVON, in overleg met andere sectoren en administraties.

Natuurrapport

Het NARA vormt, samen met het MIRA, een belangrijke wetenschappelijke basis voor het Vlaamse beleid inzake natuur en milieu. Terwijl MIRA rapporteert over de algemene milieukwaliteit en het milieubeleid, doet NARA dit voor de toestand van de natuur en het dito beleid. Het NARA fungeert ook als inventaris in het raam van het Biodiversiteitsverdrag (Rio de Janeiro, 1992) en ondersteunt de verslaggeving over de uitvoering van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Het NARA evalueert enerzijds de **toestand van de natuur** en anderzijds de **beleidsplannen** (regeerakkoord, milieu- en natuurbeleidsplanning ...), de **beleidsprocessen** (zoals de manier waarop regelgeving en instrumenten tot stand komen), de **beleidsproducten** (toepassing van instrumenten, uitvoering acties ...) en de **beleidseffecten** (effecten van de producten op de natuur). Dit vereist de vlotte beschikbaarheid van goed interpreteerbare en kwantitatieve data over de toestand van de natuur (biotisch en abiotisch), over de houding van de mens tegenover de natuur, over de inzet van beleidsmiddelen, over de verwezenlijkingen door het beleid en de invloed hiervan. Dit gebeurt door monitoring van zorgvuldig geselecteerde indicatoren, gemeten met gestandaardiseerde methoden en te vergelijken met doelen of normen (bij voorkeur met termijnen). De opbouw van vlot raadpleegbare databanken is hierbij van groot belang. Indicatoren, methoden en doelen of normen zijn gebaseerd op ondersteunend onderzoek.

Monitoring als centrale taakstelling

In functie van de beleidsondersteuning, de beschrijving en evaluatie van de toestand van de natuur, ziet men **de stimulering, de sturing, de coördinatie en deels de uitvoering van monitoring** als een centrale taakstelling. Men brengt nu de gegevens van uiteenlopende bronnen bijeen: het Instituut voor Natuurbehoud, het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, natuurverenigingen, vrijwilligersgroepen, universiteiten, administraties en openbare instellingen. Monitoring door het IN betreft nu vooral enkele soortengroepen (thema 1), biotopen (thema 2), ecosystemen en landschappen (thema 3), alsook enkele indicatoren voor het natuurbeleid (o.a. aangroei en spreiding van het areaal natuurreservaat, planologisch beschermde natuurgebieden). Verder wordt veel werk verricht voor het ontwikkelen van monitoringsystemen, zoals voor de opvolging van het beheer in reservaten en van biodiversiteit in landelijk gebied. Het verzamelen van soortgegevens gebeurt vooral met de hulp van natuurverenigingen en een groot aantal vrijwilligers. De resultaten worden zoveel mogelijk in publiek toegankelijke databanken opgeslagen en in verwerkte vorm naar de medewerkers teruggekoppeld.

Voor de toekomst streeft men naar geïntegreerde monitoring, waarbij men selectief maar gedetailleerd (tegelijkertijd en op dezelfde plaatsen) tal van interagerende determinanten van de biodiversiteit opvolgt. Daarnaast streeft men naar een vergaande monitoringintegratie, met uniformisering van methoden en locatie.

Ondersteuning van de beleidsvoorbereiding en -uitvoering

De vertaling en integratie van monitoringresultaten en de data van empirisch en literatuuronderzoek, vormen de basis voor de ondersteuning die het IN kan bieden voor de beleidsplanning en -uitvoering. Belangrijk is de steun aan het gebiedsgerichte natuurbeleid dat bepalend is voor de instrumenten en maatregelen ten behoeve van alle natuur in het buitengebied. In het complexe proces van gebiedsafbakening, visievorming op natuur (in het kader van uiteenlopende regelgeving) en uitvoering op het terrein, wil het Instituut voor Natuurbehoud een belangrijke adviserende en coördinerende rol vervullen.

Via thema's als omgevingsbeïnvloeding op de natuur (verstoringketens, verzuring, vermesting, verdroging enz.) en de opvolging van populaties en soorten krijgen uiteraard ook het kwaliteits- en soortgericht natuurbeleid de wetenschappelijke onderbouw die vandaag maatschappelijk vereist is. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met MIRA.

Programma 61.3 Bos en Groen

Het programma 61.3 betreft de beleidsvoorbereiding, specifieke werkingskosten, subsidies, beleidsvoorbereidend en toegepast wetenschappelijk onderzoek inzake bossen en bosbouw, groen-voorziening, zoetwatervisserij, jacht en vogelbescherming.

In het programma 61.3 zijn een reeks BA's opgenomen voor de financiering van de onderzoeksactiviteiten van het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer.

BA's 11.05, 11.07, 12.02, 12.46, 73.63 en 74.03 Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer

Het totale krediet op deze BA's bedraagt 4,507 mln. EUR.

In 1999 formuleerde het Instituut haar missie als volgt:

- Conceptualiseren en initiëren van (vernieuwend) wetenschappelijk onderzoek in functie van de noden en ontvangen signalen (intern/extern)
- Verrichten en coördineren van wetenschappelijk en van beleidsgericht onderzoek
- Vertalen van de verworven inzichten ter beleidsvoorbereiding, -ondersteuning en -evaluatie
- Verlenen van wetenschappelijke diensten o.a. door advisering, het aanreiken van producten, technieken, concepten en documentatie, ...
- Opbouwen van kennis en verspreiden ervan door publicaties, voordrachten, een documentatiecentrum, ...

Dit alles om bij te dragen tot het duurzaam beheer van de bossen, het groen, de fauna en de visstand.

Bossen en Bosbouw

Bossen vormen een belangrijk onderdeel van ons ecologisch, economisch en cultureel erfgoed. Informatie over de toestand ervan en over potentieel bedreigende factoren, is essentieel voor hun duurzaam beheer. Monitoring en survey zijn geschikte instrumenten om deze gegevens te verzamelen. Het Instituut maakt sinds 1987 jaarlijks een inventaris op van de gezondheidstoestand van onze bossen. De waarnemingen gebeuren in een systematisch netwerk van proefvlakken en zullen in 2003 verder gezet worden. Het meetnet voor de intensieve monitoring van bosccosystemen verzamelt informatie over de achterliggende oorzaken van wijzigingen in de bosgezondheidstoestand. Hier worden o.a. de atmosferische deposities, de samenstelling van de bodemoplossing, de voedingstoestand van de bomen en de samenstelling van de vegetatie periodiek of permanent onderzocht. De opbouw van lange tijdreeksen is voor dit onderzoek essentieel en de metingen in dit netwerk worden in 2003 dan ook verdergezet. In het domein bos De Inslag in Brasschaat werd een meettoeren opgericht met meteorologische sensoren en automatische 'analysers' om de concentraties aan gasvormige pollutanten te meten. In 2003 spitst dit onderzoek zich verder toe op de stikstofcyclus in bossen, meer in het bijzonder op de

bijdrage van de stikstofcomponenten in de droge depositie, en op de impact van meteorologische variabelen op de depositie van ammoniak. Deze drie projecten kaderen in samenwerkingsprogramma's van de VN en de EU. Het Forest Soil Co-ordinating Centre, dat sinds 2002 in het Instituut ondergebracht is, zal in 2003 verder instaan voor de coördinatie van het bosbodemonderzoek in het kader van deze internationale programma's.

Een diagnosecentrum voor boomziekten en -aantastingen wordt in 2003 verder uitgebouwd. Dit centrum ondersteunt de bosbeheerders inzake herkenning en bestrijding van schade door insecten, schimmels en andere schadefactoren.

Het Instituut compileert een belangrijke databank, met standplaatsgegevens gebaseerd op 300 opnamelocaties verspreid over de Vlaamse bossen. Deze gegevensset zal toelaten belangrijke relaties tussen bodem en bos te ontrafelen en vormt een belangrijk interpretatiekader voor tal van fysische en chemische variabelen. Het levert een geografische gerelateerde kennisbasis om detailstudies op plotniveau op te schalen tot regioniveau.

Zo berekent men in 2003 op deze basis de koolstofvoorraad in diverse bosbodems, met een schatting van de gesequestreerde stocks voor Vlaanderen. Deze data zullen gevaloriseerd worden binnen het CASTEC-project (CARbon Sequestration potential in Belgian Terrestrial ECosystems: quantification and strategic exploration) en dienen voor de noodzakelijke rapportering in het kader van het Kyoto-protocol. Ook zal uit een analyse duidelijk worden welke combinatie van bos- & bodemtypes de hoogste koolstofvoorraden vertonen, om een gericht 'carbon forestry' beleid te voeren.

Met E.U.Life-steun worden verschillende alternatieven onderzocht voor het onderdrukken van concurrerende vegetatie bij bosaanleg. Naast mechanische en chemische middelen, worden ook diverse types van boomplaten onderzocht. In 2003 wordt een omstandig eindrapport gepubliceerd met alle bevindingen van de intensieve monitoring gedurende 3 groei-jaren.

In opdracht van de Administratie Waterwegen en Zeewezen bouwt men het onderzoekskader rond baggergronden verder uit. Na de inventarisatie van de ruimtelijke impact en de verontreinigingsgraad (fase 1) en het onderzoek naar de biobeschikbaarheid van zware metalen voor de planten (fase 2) ligt de klemtoon nu op de effecten van de verontreiniging op ecosysteemniveau (fase 3) en het voorstellen van een veilig beheer, gekoppeld aan een risico-evaluatie voor baggergronden (fase 4).

Bijzondere aandacht gaat naar de bescherming en gebruik van genetische bronnen in de bosbouw, onder meer door het verder ontwikkelen van de in 1998 voorgestelde strategie rond autochtone genenbronnen. Belangrijke aspecten zijn de aanleg van autochtone zaadboomgaarden voor alle courant aangeplante boom- en struiksoorten en het behoud, de verdere uitbreiding en de karakterisatie van de aanwezige genenbanken van autochtone bomen en struiken.

Het beschikbaar stellen van teeltmateriaal van economisch waardevolle boomsoorten, inclusief het in de handel brengen van nieuwe populierenklonen, is een aansluitend programma. Daarbij streeft men naar de selectie en creatie van bosbouwkundig en genetisch meerwaardig uitgangsmateriaal. Binnen dit selectie- en veredelingsproces gaat speciale aandacht naar resistentie aan ziekten, inclusief de studie van de genetische diversiteit van de betreffende pathogene schimmels en bacteriën.

In dit kader zullen in 2003 verdere voorstellen tot erkenning van enkele zaadboomgaarden en zaadbestanden worden ingediend. Aangezien de mogelijkheden tot selectie van zaadbestanden voor een aantal boomsoorten uiterst beperkt zijn (i.c. Boskers en Gewone es) en anderzijds zaadboomgaarden gewoon niet bestaan of tekort schieten qua productievermogen, zal men de huidige strategie tot aanleg van nieuwe zaadboomgaarden in de toekomst verder uitbouwen.

Ook het moleculair-genetisch onderzoek breidt verder uit. Dit omhelst de studies van de genetische diversiteit en genenverspreiding binnen natuurlijke populaties en genenbanken en het inventariseren, identificeren en onderscheiden van autochtone boom- en struiksoorten, variëteiten en klonen, onderzoek dat de afgelopen jaren reeds werd opgestart. Genetisch onderzoek dient ook om bestuivingspatronen en genetische pollutie te bestuderen bij de Europese Zwarte

populier en bij Boskers. Voor de eerstgenoemde dient de studie als basis voor richtlijnen ter herstel van populaties langsheen de Grensmaas. De studie van genenuitwisseling tussen nauw verwante soorten is tevens van belang bij een risicostudie van genetisch gemodificeerde organismen (GMO's). Voor Boskers wordt dit onderzoek aangevuld met de moleculaire identificatie van de incompatibiliteits-allelen. Kennis van de bestuivingspatronen en incompatibele klonen-combinaties vormt de basis voor het ruimtelijk ontwerp van een toekomstige nieuwe generatie zaadboomgaarden. Daarnaast startte in 2001 het QTL-onderzoek (Quantitative Trait Loci) en MAS (Marker Assisted Selection) ter ondersteuning van de lopende veredelingsprojecten. Vanaf 2003 start men ook met genexpressie-analyse voor het identificeren van genen, betrokken bij roesttolerantie bij populier. Ook voor zoogdieren startte een moleculair-genetisch onderzoek. Populatie-genetische studies worden uitgevoerd op marterachtigen en verkennend onderzoek op reeën is recent gestart.

Het IBW vervult een belangrijke adviserende rol bij de uitbouw van een Vlaams bosreservaten-netwerk. Hierbij past men de door het IBW ontwikkelde selectiecriteria toe, om te komen tot een Vlaams en internationaal representatief netwerk.

Ook vervolgt dit jaar de monitoring van reeds erkende bosreservaten (opgestart in 2000); daarbij wordt vooral de spontane ontwikkeling in bossen bestudeerd, wat op termijn moet leiden tot concrete aanbevelingen voor een duurzaam bosbeheer.

Daarnaast is er ook aanvullend onderzoek naar biodiversiteitsaspecten, gebonden aan bosreservaten en dood hout. Zo gebeurt er momenteel een intensieve bemonstering van zwammen op liggend dood hout van beuk en eik.

In 2001 rondde het Instituut het onderzoek af naar een methodiek voor het meten van biodiversiteit in bossen. De resultaten kunnen direct toegepast vinden bij de monitoring van belangrijke biodiversiteitsbepalende structuurkenmerken in het bos, via een nu reeds gerealiseerde koppeling aan de data van de Vlaamse bosinventaris. De resultaten van deze analyse werden op een internationale conferentie voorgesteld, en binnenkort gepubliceerd als hoofdstuk in een wetenschappelijk boek. Deze methodiek kan een belangrijke invulling geven aan verbintenissen die de Vlaamse overheid aangaat in het kader van de Conventie Biologische Diversiteit en Helsinki-resolutie H2.

Een ander belangrijk onderzoek dat in 2001 binnen het Programma Beleidsgericht Onderzoek opstartte, betreft de ontwikkeling van natuurwaarden in populierenbestanden. Deze bossen maken een belangrijk deel uit van het bosareaal in Vlaanderen. Ze zijn vaak zeer productief en hebben dus een belangrijke economische waarde, maar ze worden ook vaak geassocieerd met een beperkte natuurwaarde en sterk vervuilde bossen. Mits een aangepast beheer hebben ze ook een zeer grote potentie naar natuurwaarde, zeker in de nabijheid van oude alluviale bossen. Het project wordt gefinaliseerd in 2003 en moet een aantal beheersmatig te sturen aspecten onderzoeken en praktisch relevante aanbevelingen formuleren.

Een directe link met de praktijk biedt ook de vergelijking tussen bebossingen en spontane verbossingen op voormalig intensieve landbouwgronden. Een eerste verkennend onderzoek in 2002 leverde interessante hypothesen op die men in 2003 verder onderzoekt in een nieuw project, gefinancierd door de Afdeling Bos & Groen.

Het IBW voert daarnaast ook een aantal direct beleidsondersteunende opdrachten uit. Zo maakt het instituut momenteel een overzicht en evaluatie op van de zonevreemde bossen in Vlaanderen. Dit moet de administratie toelaten om snel in te spelen op Ruimtelijke Uitvoeringsplannen (RUP)-voorstellen, en prioriteiten voor groene gewestplanwijzigingen vast te leggen. Binnen hetzelfde project komt er tevens via GIS-analyses een overzicht van de ecologisch meest waardevolle bossen, met directe wetenschappelijke ondersteuning bij nieuwe localisatie- en realisatiestudies voor bosuitbreiding.

In 2003 is voorzien dat het IBW ook wetenschappelijke ondersteuning zal verlenen aan de administratie voor het doelmatig beheer van open terreinen in de domeinbossen.

In uitvoering van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn, staat het IBW in voor de adviesverlening voor het luik “bos”, zowel voor nieuwe voorstellen tot richtlijngebied, als voor de ontwikkeling van visies voor bestaande gebieden.

Een andere sterk beleidsmatige opdracht is een methodologische studie in opdracht van de VLM voor een betere planmatige aanpak van sectorvisies bosbouw in de planningsfase en een betere inpassing van de wensen vanuit de bosbouwsector in de uitvoeringsfase van landinrichtingsprojecten.

Binnen het domein bosbehandeling gaat de meeste aandacht naar het ontwikkelen van bruikbare instrumenten voor de beheerder, in functie van een meer natuurgetrouwe bosbouw. In 2003 wordt gewerkt rond twee thema's.

Het onderzoek over de natuurlijke verjonging van Eik in de Leemstreek en Beuk in Zoniënwood gaat verder. Vermits 2002 opnieuw een zaadjaar was, kunnen een aantal hypothesen van de voorgaande jaren getest worden door herhaling van de observaties. De geïntegreerde verwerking van gegevens, verzameld in de loop der jaren, biedt meer inzicht in het proces en zal uiteindelijk bijdragen tot een beoordelingskader voor de praktische haalbaarheid van de natuurlijke verjonging.

Ook begint men met de opmaak van tarieven voor Eik en Beuk, vooral voor de grote afmetingen. Doordat in de vernieuwde beheervisie van de afdeling Bos en Groen bomen ‘oud’ mogen worden, worden ze ook zwaarder – en ze vallen dus vaak buiten de bestaande tabellen voor volumebepaling. In 2003 zal de nadruk liggen op de meting van liggende bomen en het opstellen van allometrische relaties tussen kroon- en stamvolume.

Wildbeheer en Riviervisserij

Waar bossen in eerste instantie de natuurlijke bouwstenen van het milieu zijn en pas op de tweede plaats betekenis hebben als bron van diensten voor de samenleving, benaderen de sectoren riviervisserij en faunabeheer het milieu meer als gebruiker. In de rand hiervan verricht zij ook onderzoek naar expansieve en schadelijke diersoorten onder de vertebraten.

Een beleid inzake jacht en riviervisserij, waarbij verstandig medegebruik van de natuur centraal staat, is in dit opzicht prioritair. Essentieel is hierbij de wetenschappelijke ondersteuning van de wildbeheereenheden (wildbeheerplan, jachtstatistieken) en de visserijcommissies (herbepotingsbeleid, recreatief medegebruik, natuurtechnische maatregelen) en het onderzoek naar de impact van de bestrijding van ongewenste soorten.

Het Instituut ondersteunt de wildbeheereenheden voor het opstellen van wildbeheerplannen, wildinventarisatie en afschotstatistieken. Het monitoren van de populatietrends van wildsoorten en van de trends in het gebruik ervan, is essentieel om het gevoerde beheer te evalueren en bij te sturen. Dit laatste kadert niet alleen in het lokale of regionale faunabeheer, maar ook in internationale engagementen (RIO 2000, Conventie voor Biodiversiteit en de IUCN resolutie 2.29 van Amman). Hierbij gaat ook aandacht naar versnippering en de gevolgen ervan op reewild. Waar gevreesd mag worden dat versnippering tot een verminderde leefbaarheid van de bestaande populaties leidt, kan een ver doorgedreven isolatie lokaal tot overlast zorgen (een verhoogd aantal verkeersongevallen, schade aan gewassen ...). In hoeverre praktijk en theorie overeenstemmen, zal men bekijken in een door de NMBS gefinancierd project. Daarnaast gaat men na hoe bestaande problemen opgelost kunnen worden.

Ook onderzoek naar de populatiedynamiek van de Vos en de ecologie en verspreiding van marterachtigen in Vlaanderen sluit hierbij aan. De algehele toename van de Vos (zowel in areaal als in dichtheid) in het voorbije decennium, blijft voor bijzonder veel maatschappelijke aandacht zorgen, zowel vanwege schade aan jachtoogst en kleinvee, als naar mogelijke risico's voor de volksgezondheid (verspreiding vossenlintworm).

De marterachtigen gelden als één van de belangrijkste indicator- en doelsoortengroep in het kader van habitatversnippering en natuurtechnische aanpassingen aan verkeersinfrastructuur, terwijl ook zij als carnivoren nog steeds (of opnieuw) in conflict kunnen treden met private belangen. Wegens

hun ecologische positie aan de top van de voedselpiramide, vervullen zij bovendien een goede indicatorfunctie voor de biobeschikbaarheid van toxische stoffen in het milieu. Tegelijk kan deze accumulatie van contaminanten een negatief effect hebben op de dieren zelf. Onderzoek van weefselstalen (van ingezamelde verkeersslachtoffers onder de marterachtigen) zal hier antwoord op geven. Via het recent opgestarte populatie-genetisch onderzoek komt er ook nuttige informatie ter beschikking over de versnipperingsproblematiek, en de vitaliteit van de populaties.

In het onderzoek omtrent de bestrijding van de Muskusrat, de Bruine rat en de Beverrat, gaat de aandacht zowel naar de populatie-ecologie van deze soorten en de impact van de uitgevoerde bestrijdingsacties, als naar de randvoorwaarden inzake milieuhygiëne (gifgebruik), diervriendelijkheid (dodingswijze) en het beheer en behoud van de biodiversiteit: problematiek van bestrijding in beschermde gebieden, mogelijke nevenvangsten van zeldzame of beschermde soorten.

De afdeling Wildbeheer, sectie riviervisserij, volgt de evolutie van de Vlaamse visbestanden intensief op (status van vissoorten, wijzigingen in visbestanden, de verspreiding van exoten enz.). Evoluties in de visstand fungeren als maat voor de algemene milieukwaliteit. In dit verband werkt men ook verder aan de ontwikkeling van een Index voor de Biotische Integriteit (IBI), gebaseerd op de visbestanden. De parameters en hun grenswaarden van deze multiparametrische index, verschillen naargelang het type water (stilstaand, stromend; brasem-, forel-, barbeel-, vlagzalm- en spieringzone). Er zijn reeds drie indices ontwikkeld en de indices voor de vlagzalm-, forel- en spieringzone worden verder verfijnd. Men bestudeert ook seizoenmatige effecten op de visbestanden om hun impact op de IBI te bepalen. Dit *vismeeetnet* levert dus basisgegevens over de kwaliteit van onze vissen en hun biotoop. Momenteel wordt gewerkt om deze methodiek verder te ontwikkelen ter invulling van de Europese Kaderrichtlijn Water.

Naast voornoemd onderzoek meet men ook concentraties aan toxische stoffen in vissen, meer bepaald in palingen. Dit blijkt een geschikte methode te zijn voor immissiemetingen van verontreinigende stoffen in het milieu. Bovendien verschaft het *palingpolluëntenmeetnet* ook informatie over de consumeerbaarheid van vis – dit is uiteraard belangrijk voor de volksgezondheid en leidde o.a. tot beperkingen inzake het meenemen van vis uit openbare waters. In het kader van de consumeerbaarheid van vis en de doorstroming van polluenten doorheen de voedselketen, zijn de metingen uitgebreid naar andere soorten zoetwatervis, zoals snoek en snoekbaars.

Momenteel wordt het Vis Informatie Systeem (V.I.S.) ontwikkeld om alle verzamelde visgerelateerde gegevens in een databank te organiseren, die in een latere fase via het Internet te bevragen zal zijn.

Het onderzoek rond biotoopherstel verdiept zich in het structureel herstel van waterlopen. De klemtonen liggen hier vooral op de natuurvriendelijke herinrichting van oevers en het optimaliseren van de mogelijkheden voor vismigratie. Een eerste fase is al afgerond: de inventarisatie van knelpunten voor migrerende vissoorten op prioritaire waterlopen in het Vlaamse gewest. De ontwikkelde interactieve databank moet de verspreiding en de updating van de bekomen informatie vergemakkelijken via het internetadres <http://vismigratie.instat.be>. Er is tevens innoverend onderzoek naar het ontwerpen van vispassages, paaiplaatsen en natuurvriendelijke oevers ter bevordering van de visbestanden. Verschillende reeds uitgevoerde initiatieven worden geëvalueerd op hun efficiëntie.

Op de experimentele viskwekerijen van de afdeling Bos en Groen, richt het instituut zich in de eerste plaats op het wetenschappelijk onderzoek rond de genetische karakterisatie en de reproductie van zeldzame of verdwenen autochtone zoetwatervissoorten. Dit gebeurt in functie van het behoud en herstel van de aquatische biodiversiteit, één van de thema's van het milieubeleidsplan. Daarnaast kweekt men ook routinematig – in het kader van het herbepotingsbeleid – enkele bedreigde, ecologisch waardevolle vissoorten die in de handel moeilijk of niet verkrijgbaar zijn.

Methodologische ondersteuning

Sinds twee jaar is er een centrale ondersteuning voor de statistische verwerking van de gegevens. Deze eenheid draagt bij tot alle werkprogramma's aan het instituut, op twee niveaus. Enerzijds globaal door aanbod van vorming, opvolging van statistische software en uitwerking van standaarden. Anderzijds via persoonlijke begeleiding en advies bij het ontwerp van onderzoek en de statistische analyse.

Maatschappelijk draagvlak voor onderzoek

Communicatie met het beleid, de terreinbeheerders en het ruime publiek, vormen een permanent aandachtspunt. Een operationele communicatiecel binnen het IBW is hierbij essentieel. Naast een operationele en vlot bereikbare bibliotheek, zijn de vertaling van onderzoeksvoortgang en -resultaten cruciaal als draagvlak voor wetenschappelijk onderzoek. Vanaf 2003 worden extra middelen ingezet om dit communicatieluik nog te versterken.

Internationale samenwerking

Milieu- en natuurbeleid (en dus ook bosbeleid) worden steeds meer op het internationaal niveau behandeld. Vlaanderen wil hier mee de gewenste besluitvorming tot stand brengen en de internationale verplichtingen uitvoeren.

Op de internationale agenda komt bosbeleid veelvuldig aan bod:

1. Post-Rio-proces met o.m. de "Bossenconventie" en het Intergovernmental Panel on Forests met onderwerpen als:
 - 1.1. Certification of Forest Products and International Trade.
 - 1.2. Criteria and Indicators for Sustainable Forest Management.
2. De opvolging van de ministeriële conferenties ter bescherming van de bossen in Europa met de bijbehorende resoluties:
 - 2.1. Straatsburg (1990): monitoring-netwerk, bewaren genetisch potentieel, databank bosaantastingen, netwerk onderzoek boomfysiologie en bosesystemen.
 - 2.2. Helsinki (1993): duurzaam bosbeheer, bewaren biodiversiteit, samenwerking met Oost-Europa, strategie langetermijnaanpassing bossen aan klimaatsveranderingen.
 - 2.3. Lissabon (1998): socio-economische aspecten van duurzaam bosbeheer, Pan-Europese criteria, indicatoren en richtlijnen voor duurzaam bosbeheer.

De opvolging van deze resoluties voor Vlaanderen wordt gecoördineerd door de Afdeling Bos & Groen en het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer.

Daarnaast neemt het instituut deel aan internationale onderzoeksprogramma's in het kader van het Fifth Frame Work, Life en COST.

In 2003 participeert het instituut in de volgende EU-projecten:

- RAP "Improving *Fraxinus* (Ash) productivity for European needs by testing, selection, propagation and promotion of improved genetic resources".
- POPYOMICS: "Linking physiology, molecular genetics and genomics in *Populus* to understand and improve yield and quality for biomass and timber production across Europe".
- met EU-steun (LIFE) is er sinds 1998 onderzoek naar alternatieven voor chemische onkruidbestrijding bij de aanleg van bossen en infrastructuurgroen. Dit project loopt in 2003 ten einde.
- GENEROSE: "Genetic evaluation of European rose resources for conservation and horticultural use".

In januari 2002 startte een EU onderzoeksproject rond een Pan-Europese benadering van het “visindex concept”. Het FAME-project (Development, Evaluation and Implementation of a Standardised Fish-based Assessment Method for the Ecological Status of European Rivers – A Contribution to the Water Framework Directive) is een samenwerkingsverband tussen 23 Europese partners. Volgens de nieuwe Kaderrichtlijn Water moeten de lidstaten hun oppervlaktewateren beschermen, verbeteren of herstellen – met als doel om binnen 15 jaar een goede oppervlaktewaterkwaliteit te bereiken. Vis wordt beschouwd als één van de belangrijkste indicatoren voor toekomstige biologische monitoring. Momenteel wordt in Europa met verschillende visindices gewerkt. Succesvolle implementatie van de Kaderrichtlijn Water is afhankelijk van een solide en gestandaardiseerd methodologisch instrumentarium. Het project ambieert om dit te ontwikkelen en te evalueren.

Het IBW neemt ook deel aan de nieuwe COST-actie die in 2002 opstartte – COST-E27: ‘Protected forest areas in Europe – analysis and harmonisation’.

Het instituut is er vertegenwoordigd in het Management Committee, de Core Group, en levert de Working Group Leader voor één van de drie werkgroepen binnen deze actie.

Het IBW is betrokken in een internationaal adviesforum inzake het beheer van de stocks aan Europese paling (European Inland Fisheries Advisory Commission en International Council for Exploration of the Sea).

BA 12.63 Boskartering, bosinventarisatie en uitgaven van alle aard i.v.m. beleidsgerichte studies en modelprojecten, op het gebied van bosbouw, groenvoorziening, jacht, vogelbescherming en riviervisserij in Vlaanderen en internationaal verband overeenkomstig internationale verdragen en andere verplichtingen

Het beschikbaar krediet op BA 12.63 bedraagt 0,521 mln. EUR, waarvan 0,450 mln. EUR voor onderzoek. Op deze begrotingspost worden door de afdeling Bos & Groen van AMINAL twee voorstellen ingediend die kaderen binnen het milieuthema ‘Verlies aan biodiversiteit’.

Bosbouw in LULUCF-rapporteringen in het kader van uitvoering van het Kyoto-Protocol
Atmosferische depositie in bosranden en zijn impact op de vegetatie in tijd en ruimte

Recent nam de Interministeriële conferentie Leefmilieu (naar aanleiding van de Belgische ratificering van het Kyoto-protocol) beslissingen over de verplichte rapporteringen en de emissieinventarissen. Tot op heden kon Vlaanderen geen nauwkeurig beeld schetsen van de rol van bossen en bosbouw in de Vlaamse koolstofhuishouding en hun mogelijke rol als koolstofput of als emissiebron. Het eerste project moet op basis van de nu beschikbare gegevens (actualisatie boskartering, resultaten gewestelijke bosinventarisatie) een methodiek uitwerken en een eerste volwaardig rapport in de LULUCF-rapportering voorleggen.

Het tweede project gaat de potentieel verhoogde atmosferische depositie van verzurende en vermestende componenten in de bosrand na en schat de gevolgen hiervan op de bosvegetatie in.

Programma 61.4 Landbeheer

BA 12.06 Uitgaven in verband met grensoverschrijdende en andere bovengewestelijke samenwerkingsprojecten rond erosiebestrijding

Het beschikbaar krediet op deze basisallocatie (0,1 mln. EUR) dient integraal voor de opstart van een onderzoeksproject rond landverschuivingen in de Vlaamse Ardennen. Dit gebied wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van tertiaire afzettingen die erg gevoelig zijn aan afschuivingen, waarbij de volledige bovenlaag schuift ten opzichte van een onderliggende laag met afwijkende eigenschappen. Deze landverschuivingen (ook massabewegingen) veroorzaken hier grote schade aan de wegeninfrastructuur en aan private eigendommen. Tot nog toe werd dit fenomeen slechts fragmentarisch onderzocht en in kaart gebracht. De technische oplossin-

gen, als deze er al zijn, zijn onvoldoende gefundeerd op wetenschappelijke kennis en resulteren daardoor vaak in een verergering van de situatie. Het doel van deze studie is om te komen tot:

- Een kaart met de belangrijkste probleemzones als gevolg van massatransport. Het is de bedoeling dat elk type landverschuiving op deze kaart vertegenwoordigd is.
- Een grondige beschrijving van elk type landverschuiving – met de uiterlijke kenmerken, geologische, geomorfologische en geotechnische randvoorwaarden/oorzaken/factoren, gevolgen.
- Een voorstel van methodologie om een risicokaart op te stellen voor landverschuivingen in Vlaanderen.
- Een overzicht van de algemene principes/methoden van remediëring voor de bestudeerde types landverschuivingen, op basis van bestaande kennis en expertise, eventueel uit het buitenland.

BA 12.33 Allerlei kosten i.v.m. de studie betreffende de ruilverkaveling, de landinrichting, de beheerslandbouw en het bodembeleid

Het beschikbaar krediet op BA 12.33 bedraagt 0,140 mln. EUR en wordt volledig door de Afdeling Land van AMINAL aangewend voor twee onderzoeksprojecten. In een eerste project “Gebiedsgerichte studie naar de mogelijkheden voor en de problemen bij erosiebestrijding in de provincies Limburg en Vlaams-Brabant” wordt onder meer getracht praktijkervaring te verwerven in het toepassen van verschillende erosiebestrijdings-technieken, onder Vlaamse omstandigheden.

Een tweede project omvat de ontwikkeling van een gegevensbank voor bodemaantasting. De huidige toestand van de Vlaamse bodems is onvoldoende gekend. Het doel van het project bestaat erin na te gaan welke gegevens noodzakelijk zijn om de verschillende vormen van aantasting en de basisbodemkwaliteit op te volgen en dan een structuur voor te stellen waarin men deze data kan opslagen.

BA 61.41 Dotatie aan de Vlaamse Landmaatschappij.

Van het totale krediet van 0,915 mln. EUR is 0,149 mln. voorzien voor de uitvoering van de studie “Kwantificering vermindering verspreiding bestrijdingsmiddelen naar waterlopen en holle wegen door aanleggen perceelsranden”. Het project omvat twee delen. Enerzijds het formuleren van kwantificeerbare parameters en indicatoren (via handige vuistregels of eenvoudige modellen) voor het inschatten van het effect van perceelsranden op de reductie van pesticiden in nabijgelegen zones. Anderzijds schat men het effect van de reeds aanwezige perceelsranden in.

Programma 61.5 Waterbeheer

BA 12.59 Studies toegepast wetenschappelijk onderzoek inzake oppervlakte-, grond- en drinkwater

Deze begrotingspost voorziet 0,260 mln. EUR voor toegepast wetenschappelijk onderzoek inzake oppervlakte-, grond- en drinkwater. Dit krediet gebruikt de Afdeling Water van AMINAL voor een belangrijk deel (0,167 mln. EUR) voor twee studies ter ondersteuning of voorbereiding van beleidsinitiatieven inzake waterbeheer:

- Onderzoek naar het instellen van heffingen op het gebruik van ruwwaterbronnen
- Clusterstudie van de watersector in Vlaanderen: tweede fase

Doel van deze eerste studie is om de meest optimale tarieven voor het gebruik van de diverse vormen van water te zoeken, om adequate prikkels te geven die moeten aanzetten tot rationeel en duurzaam watergebruik, en om de juiste substitutiemogelijkheden tussen de verschillende vormen van watergebruik te induceren. Of anders gezegd: om onbedoelde substituties te vermijden.

Via een tweede studie wil men een overzicht op economisch vlak verwerven van de watersector in Vlaanderen en een vergelijking maken met het buitenland. Daarnaast wordt ook de impact van mogelijke andere beheersvormen van de watersector onderzocht.

OA 62 Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting, Monumenten en Landschappen

Programma 62.1 Ruimtelijke ordening, stedenbouw en grondbeleid

BA 12.32 Allerhande onderzoek en studies betreffende de ruimtelijke ordening en externe ondersteuning bij de opmaak van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen

Voor wetenschapsbeleid is op deze BA in totaal een krediet van 2,135 mln. EUR beschikbaar, waarvan circa 80 % voor beleidsondersteunend onderzoek.

Het regeerakkoord stelt dat het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen versneld moet uitgevoerd worden, wat een verhoogde inzet vereist voor o.a. de afbakeningsprocessen van stedelijke gebieden, van gebieden van agrarische en natuurlijke structuur, van poorten, de nadere uitwerking van stedelijke en economische netwerken, alsook voor uitvoeringsgerichte projecten in uitvoering van deze processen. Dit vereist veel en arbeidsintensief voorbereidend onderzoek – de dagelijkse uitvoering ervan wordt uitbesteed. AROHM staat wel in voor de coördinatie, de inhoudelijke opvolging en het overleg met de betrokken sectoren en lagere besturen. Daarnaast gaat een belangrijk deel van het budget naar de kaderovereenkomst voor de administratieve en logistieke ondersteuning van AROHM bij de opmaak van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen. Ook in functie van de beleidsmatige opvolging en evaluatie van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en ter voorbereiding van het RSVbis worden een aantal gerichte voorbereidende studies uitbesteed.

BA 12.33 Allerhande uitgaven met betrekking tot ruimtelijk-economische studies

De basisallocatie 12.33 werd voor het eerst opgenomen in de begroting van 2002, waarbij de middelen toen werden afgesplitst van de BA 12.32. Dit budget wordt specifiek voorbehouden voor ruimtelijk-economische studies, die zowel voor het beleidsdomein economie als ruimtelijke ordening relevantie hebben. Voor 2003 is 0,25 mln. EUR voorzien, dat voor 100% zal besteed worden aan beleidsondersteunend onderzoek.

Programma 62.2 Monumenten en landschappen

BA 12.23 Studiekosten betreffende monumenten en landschappen

Deze BA voorziet 0,265 mln. EUR voor wetenschappelijk onderzoek rond het monumenten- en landschappenbeleid, met als doel het nastreven van een integrale landschapszorg.

BA 41.01 Dotatie aan Bron, Vlaams Instituut voor het Onroerend Cultureel Erfgoed

Het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium wordt omgevormd tot het Vlaams Instituut voor het Onroerend Cultureel Erfgoed. De nieuwe wetenschappelijke instelling waarvan de roepnaam BRON is, richt zich op het onderzoek en de ontsluiting van het archeologisch, monumentaal en landschappelijk erfgoed. De bevoegdheid die het I.A.P. vroeger had inzake beheer en bescherming van het bodemarchief is overgeheveld naar de Afdeling Monumenten en Landschappen.

De uitdaging voor het nieuwe instituut is groot. Enerzijds is er de verbreding van het onderzoeksveld, waarbij archeologie, monumenten en landschappen een geïntegreerd geheel vormen. Anderzijds is er naast onderzoek ook ruimte voor een diepgaande ontsluitingswerking.

2003 zal een overgangsjaar vormen. In de eerste plaats wordt verder gewerkt aan de realisatie van de wetenschappelijk onderbouwde en continu geactualiseerde Centrale Archeologische Inventaris, die een onmisbaar werkinstrument is voor een structureel archeologisch erfgoedbeheer. Beschikbare informatie wordt geanalyseerd, lacunes worden opgespoord en het GIS-luik wordt verder uitgewerkt. Dit inventarisatiewerk, uitgevoerd door een projectteam, gaat gepaard met thematische initiatieven. Die zijn gericht op het opsporen, determineren, afbakenen en evalueren van bijzondere waardevolle, kwetsbare of bedreigde bestanddelen van het archeologisch patrimonium.

Naast deze inspanningen voor inventarisatie, wordt het onderzoek van bedreigde archeologische sites onverminderd voortgezet en geïntensiveerd. Dit gebeurt via werfcontroles, noodinterventies, preventief onderzoek en noodopgravingen. De selectie van de onderzoeken is hoofdzakelijk gebaseerd op de waarde van de informatie die door de geplande werkzaamheden dreigt verloren te gaan. Vermits het aantal uit te voeren noodopgravingen de capaciteiten van het instituut overstijgt, wordt de samenwerking met andere actoren in het werkveld opgedreven. Dit laatste is van bijzondere betekenis mede omdat diverse geledingen van het instituut regionaal, nationaal en internationaal actief zijn.

De kans dat contractarcheologie in Vlaanderen aan betekenis wint, is niet onbestaande. Opdat de wetenschappelijkheid van het archeologisch onderzoek hieronder niet zou lijden, werkt het instituut aan het determineren van kwaliteitsnormen en het voorbereiden van noodzakelijk kwaliteitsbewakende maatregelen.

De cel natuurwetenschappen wordt verder uitgebouwd. Betracht wordt de interactie tussen de mens en de fauna, de flora, de bodem en de geologische ondergrond doorheen de tijd te volgen. Dit gebeurt door de analyse van archeologische dieren- en plantenresten, door observatie van fenomenen in de bodem en door de studie van menselijke overblijfselen. Behalve economische vraagstukken, zoals bv. jacht-, visvangst- en veeteelt patronen, landgebruik en handelsstrategieën is er ook aandacht voor de ecologische invalshoek waarbij overexploitatie, erosie, pollutie, verstoring van natuurlijke biotopen, menselijke modellering van landschappen en verschuivingen in fauna en flora aan de orde zijn.

Ondanks het maritieme verleden van Vlaanderen, richtte de archeologie in Vlaanderen zijn werking bijna uitsluitend op het archeologisch erfgoed op het land. In het kader van de vooropgestelde verbreding van zijn beleidsvoorbereidende en -ondersteunende wetenschappelijke opdracht, werkt het instituut ook aan de uitbouw van een cel maritieme archeologie.

Zoals vele andere archeologische diensten heeft het I.A.P. te kampen met een achterstand in publicaties. Dankzij de hervorming waarbij het beheer van het archeologisch onderzoek niet meer tot het takenpakket van het instituut behoort, kan meer tijd wordt vrijgemaakt voor het publiceren van het onderzoek. Dit wordt dan ook een van de hoofdbekommernissen in de werking.

Wetenschappelijk onderzoek van archeologische sites, monumenten en landschappen, hoe belangrijk en grondig ook, wordt maar echt waardevol als de resultaten ervan aan het publiek worden meegedeeld. Op die manier ontstaat een groter samenlevingsbewustzijn en kan het publiek een belangrijke bondgenoot worden in de strijd om ons bedreigde erfgoed te onderzoeken, te beschermen en te bewaren. Vandaar dat de verbetering van de kwaliteit en de efficiëntie van erfgoedpresentatie een noodzaak is. Het instituut zal in dit verband onderzoek uitvoeren. Centrale thema's daarbij zijn: wetenschappelijke normen voor erfgoedontsluiting, erfgoededucatie, planning, financiering, beheer en toerisme. Ontsluitingsprojecten zoals bv. het archeolo-

gisch park in Ename, de "Herkenrode-abdij" te Hasselt-Kuringen en het Walraversijdemuseum in Raversijde zijn eveneens bijzondere items in het werkprogramma van het instituut.

Programma 62.4 Huisvesting

BA 12.05 Uitgaven met betrekking tot onderzoek en monitoring in het beleidsdomein Huisvesting.

In de loop van 2002 werden een aantal kortlopende beleidsvoorbereidende onderzoeksopdrachten uitgevoerd in het kader van een inclusief en geïntegreerd woonbeleid. Er werd een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden tot vereenvoudiging en efficiëntieverhoging van de tegemoetkomingen voor particulieren voor de verwerving en het behoud van een woning. Er werd onderzocht op welke wijze de lokale huisvestingsactoren geresponsabiliseerd kunnen worden met het oog op een versnelde realisatie van sociale woonprojecten en een grotere leefbaarheidscoëfficiënt in deze woonprojecten. De werking van de kredietvennootschappen werd tevens onder de loep genomen in een aparte studie. Eén van de concrete resultaten van deze studie bestond erin dat de maximum verkoopprijs van de woning waarvoor het krediet aangevraagd wordt, werd opgetrokken. Tenslotte was er aandacht voor een betere afstemming en samenhang tussen de beleidsdomeinen huisvesting en welzijn. Op beleidsniveau gaf deze studie aanleiding om een werkgroep 'wonen/welzijn' op te richten waarin de beleidsmakers van beide domeinen vertegenwoordigd zijn. Deze vier onderzoeksopdrachten werden in het najaar 2002 afgerond.

Eind 2002 werd de onderzoeksopdracht gegund met het oog op het in kaart brengen van de onbebouwde ruimte gelegen in woongebied in Vlaanderen. Dit onderzoek dient te resulteren in een digitale basiskaart van Vlaanderen, die bevestigd kan worden naar beschikbare gronden gelegen in woongebied met vermelding van een aantal karakteristieken (o.a. oppervlakte, ligging in BPA, ligging in bijzonder gebied). Het eindresultaat wordt medio 2003 verwacht.

Naast vermelde kortlopende onderzoeken lopen nog enkele andere opdrachten. Ten eerste een onderzoek naar de woonsituatie, woonbehoeften en woonwensen van kinderen (tot 18 jaar) in Vlaanderen (PBO 1999). In het kader hiervan gaat men – via gegevensanalyse en een groot-schalige enquête – na in hoeverre de woonsituatie overeenstemt met de behoeften en wensen en men formuleert aanbevelingen ter verbetering van de woonsituatie van kinderen in Vlaanderen. Dit onderzoek is in de afrondingsfase. Een tweede onderzoek gaat na in welke mate de private huurwoningmarkt zich kan inschakelen in het woonbeleid in Vlaanderen. Hiertoe wordt de private huurmarkt geanalyseerd en de diverse betrokkenen bevestigd.

Sinds 2002 bestaat binnen de begroting huisvesting de mogelijkheid een meerjarenprogramma te implementeren. De centrale thema's van dit meerjarenprogramma zijn: beleidsevaluatie; leefbaar en duurzaam wonen; woningkwaliteit; woningbehoeften; woonwensen. De uitvoering van het meerjarenprogramma zal tegemoet komen aan de behoefte aan beleidsvoorbereidend onderzoek, in functie van de initiatieven van de Vlaamse regering. Anderzijds worden de nodige basisgegevens over de woonsituatie in Vlaanderen recurrent aangeleverd. Op basis hiervan kan men het beleid opvolgen, evalueren en bijsturen. Zo wordt doelmatige dataverzameling een permanente optie, wat een beter onderbouwde besteding van de middelen voor het woonbeleid toelaat.

Ter uitvoering van het meerjarenprogramma wordt de procedure gestart voor de aanbesteding van een meerjarige onderzoeksopdracht i.v.m. wonen in Vlaanderen. Het betreft de uitbouw van een 'onderzoekscentrum wonen in Vlaanderen', dat voor een periode van 3 jaar instaat voor de invulling van de onderzoeksbehoeften in functie van het Vlaams woonbeleid. Hierbij wordt de 'woonconsument' centraal geplaatst. De uitvoering van deze omvangrijke opdracht zal in principe van start gaan in het najaar 2003.

OA 63 Administratie Wegen en Verkeer

Programma 63.4 Algemene infrastructuur en verkeersbeleid

BA 12.10 Allerhande uitgaven i.v.m. de voorbereiding, de studie en begeleiding van projecten mobiliteitsconvenants en basismobiliteit

Op deze BA staat 0,515 mln. EUR ingeschreven. De kredieten voorzien in de studiekosten voor de opmaak van het Mobiliteitsplan. Er zijn drie fasen: opmaak van een oriëntatienota, een synthesenota en een beleidsplan. De administratie zelf maakt geen mobiliteitsplannen. Wel is er een financiële tussenkomst voorzien, waarbij 2/3 worden terugbetaald van de studiekosten door de gemeenten voor de opmaak van de oriëntatienota en het mobiliteitsplan. De kwaliteit van de oriëntatienota en het beleidsplan worden opgevolgd door een auditcommissie op provinciaal niveau. Eén van de belangrijkste voorwaarden voor de subsidiëring van strategische planningsactiviteiten, is de kwaliteit van de producten, afgeleverd in de verschillende fasen van het proces.

BA 12.23 Uitgaven m.b.t. mobiliteitsstudies en voor de begeleiding bij het opstellen en uitvoeren van bedrijfsvervoerplannen met inbegrip van studies en enquêtes inzake mobiliteitsbehoeften en studies met betrekking tot organisatie, beheer, enz.

Van het totale krediet van 744.000 EUR gaat ongeveer voor drie vierden naar wetenschappelijk onderzoek. Het grootste deel hiervan betreft verplaatsingsattitudes en zakelijk verplaatsingsgedrag.

OA 64 Administratie Waterwegen en Zeewezen

Programma 64.2 Havens

BA 12.21 Studies en onderzoekingen inzake havenmateries en de reorganisatie van de administratie Waterwegen en Zeewezen, met inbegrip van allerhande uitgaven voortvloeiend uit internationale contacten

Dit krediet is opgenomen in het programma “havens”, om studies te laten uitvoeren die leiden tot de optimalisatie van havenwerken en werken voor de maritieme toegang. Men bestudeert ook de optimalisatie van de structuur van de administratie om een coherent havenbeleid te voeren.

Programma 64.4 Algemeen Infrastructuur- en scheepvaartbeleid

BA 12.01, 12.90, 74.04 De afdeling Waterbouwkundig Laboratorium en Hydrologische Onderzoek

Missie

De afdeling Waterbouwkundig Laboratorium en Hydrologisch Onderzoek stelt zich tot doel om (op een volledige, wetenschappelijk verantwoorde en kwaliteitsvolle wijze), te voorzien in kennis, kennisproducten en advies op het gebied van watersystemen. Dit gebeurt ter ondersteuning van het handelen van de Vlaamse overheid.

Kernactiviteiten

De afdeling wil die missie via een aantal kernactiviteiten inhoud geven:

- het identificeren van de behoeften van de overheid aan kennis en kennisproducten inzake watergebonden disciplines: hydrodynamica, hydraulica, hydrologie, morfologie, nautica en watergebonden ecologie;
- het verzamelen, beheren en exploiteren van de noodzakelijke basisgegevens, om geïntegreerd onderzoek bij ontwerpen van waterbouwkundige infrastructuur mogelijk te maken en de effecten van ingrepen of gebeurtenissen in en langs het water optimaal in te schatten en te modelleren;
- de nodige knowhow en infrastructuur permanent verder ontwikkelen, onderhouden, uitbreiden en documenteren;
- Het uitvoeren, al dan niet in samenwerking met de wetenschappelijke wereld of de bedrijfswereld, van specifiek onderzoek ter voorbereiding en ter ondersteuning van het beleid en van de beleidsuitvoering;
- het adviseren van overheden en bedrijfsleven over de vraagstukken waarvoor breed toegankelijke kennis niet toereikend is, alsook het gezamenlijk met de wetenschappelijke wereld en het bedrijfsleven adviseren van overheden en andere partijen, op basis van ontwikkelde kennis(producten);
- het ter beschikking stellen en houden van de ontwikkelde kennis en kennisproducten en van onderzoeksinfrastructuur (applicaties en fysische faciliteiten) voor wetenschappelijk onderzoek, voor de overheid en voor de bedrijfswereld
- het actief overdragen van ontwikkelde kennis en kennisproducten aan overheden en bedrijfsleven;

De afdeling Waterbouwkundig Laboratorium en Hydrologisch Onderzoek voert dus zelf opdrachten uit of besteedt studies en onderzoek (al dan niet gedeeltelijk) uit.

De inhoud daarvan wordt beïnvloedt door de behoeften van het beleid, in casu ook de bevoegde minister, en door de beleidsuitvoerende afdelingen, (vooral AWZ), die wetenschappelijke ondersteuning nodig hebben bij het concipiëren, ontwerpen, uitvoeren en opvolgen van projecten in de sfeer van watergebonden infrastructuur, baggerwerken, nautische aangelegenheden, ... In essentie staat de afdeling ten dienste van AWZ, maar stelt zijn opgebouwde knowhow en infrastructuur ook ter beschikking van andere administraties of VOF's, wetenschappelijke instellingen of zelfs derden.

De afdeling richt zijn handelen naar volgende strategische doelstellingen en poogt – conform zijn missie – bij te dragen tot de oplossing van de volgende maatschappelijke kernvraagstukken:

1. een maatschappelijk en economisch aanvaardbaar veiligheidsniveau tegen overstromingen nastreven, in functie van omgevingsfactoren en bestemming; dit is het verbeteren van de **veiligheid tegen overstromingen** en het verminderen van de risico's verbonden aan hoge rivierafvoeren, uitzonderlijke regenval, hoge zeespiegelstanden en zeespiegelrijzing.
2. Een strategische rol spelen in het **doelmatig beheer van de zoetwaterreserves** in Vlaanderen om problemen van verdroging en watertekorten te vermijden;
3. Bijdragen tot **betere investeringen van de overheid**:
 - door optimaal uitgekende ontwerpen van waterbouwkundige infrastructuur mee te ontwikkelen,
 - door onderzoek uit te voeren naar optimale veiligheid en bedrijfszekerheid van bestaande en nieuwe waterbouwkundige infrastructuur;
 - door kennisopbouw van de watersystemen zodat kan worden gestreefd naar een reductie van onderhouds- en baggerkosten en van milieuhinder;
4. bijdragen tot een **verbetering van de leefomgeving** en een significante verhoging van de biodiversiteit door tussenkomst in de ontwerpfasen en de opvolging van natuurtechnische milieubouw;
5. Meewerken aan de ontwikkeling en de implementatie van een visie op de **meervoudige functies van de waterweg** en aan de verankering in de ruimtelijke bestemmingsplannen. Dit gebeurt door inbreng van de kennis over specifieke eigenschappen van het watersysteem.
6. Bijdragen tot een **veilig en optimaal gebruik van de waterweg** als transportmodus voor zeevaart en binnenvaart.

Programma 64.5 Zeewezen

BA 12.22 Uitgaven m.b.t. studies en onderzoeken voor de entiteit “Zeewezen” in het kader van de verdere reorganisatie en modernisering van de nautische dienstverlening en de uitbouw van de nautische autoriteit, inclusief de vergoedingen en werkingskosten voor de onderscheiden projecten

De kredietbehoefte is gebaseerd op de nood aan externe ondersteuning die gepaard gaat met het effectief uitwerken van het geschetste programma, dat betrekking heeft op de verdere stappen in het kader van de modernisering en reorganisatie van de Vlaamse nautische dienstverlening aan het scheepvaartverkeer bestemd voor de Vlaamse zeehavens. Ondermeer volgende aspecten zullen met begeleiding en expertise van externen dienen te worden verwezenlijkt: studies en onderzoeken i.v.m. de nautische regelgevende bevoegdheden van het Vlaamse Gewest; studies en onderzoeken t.b.v. het uitwerken van de gemeenschappelijk Vlaams/Nederlandse reglementering inzake de ontkoppeling van de loodsgeldtarieven; studies en onderzoeken t.b.v. het uitwerken van de gemeenschappelijk Vlaams/Nederlandse reglementering inzake het gemeenschappelijk nautische beheer; voorbereiding en ondersteuning t.b.v. decretale en regelgevende initiatieven i.v.m. het bovenstaande; juridische ondersteuning bij het opstellen van verdragen i.v.m. het bovenstaande; studies en onderzoeken t.b.v. het opzetten van een op een economische boekhouding gebaseerde kostprijsberekening m.b.t. de te verlenen diensten (in het kader van competitiviteitsverbetering); voorbereiding en ondersteuning t.b.v. de uitbouw van efficiënte nautische dienstverleners.

Niet alle benodigde expertise t.b.v. het realiseren van het beoogde programma is “in huis” aanwezig. Daarom dient beroep te worden gedaan op externe ondersteuning, waarbij de projectleiding toevertrouwd zal worden aan een stuurgroep binnen de administratie Waterwegen en Zeewezen.

OA 69 Diensten van de secretaris-generaal

Programma 69.9 Algemene uitgaven

BA 12.29 Uitgaven aangaande voorbereidende projectstudies voor de realisatie van het masterplan Antwerpen met inbegrip van alle kosten voor de oprichting van de beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel

Om de mobiliteitsproblemen in de Antwerpse regio op te lossen, werd een Masterplan opgesteld met de meest prioritaire infrastructuurprojecten die een oplossing kunnen aanreiken. Vooraleer men kan overgaan tot de uitvoering, is echter heel wat onderzoek nodig. Niet alleen bouwtechnische studies, maar ook de impact van de werken op milieu en ruimtelijke ordening moet worden ingeschat. Bovendien moet men de nodige vergunningen aanvragen.

Voor de financiering van deze werken doet men beroep op alternatieve financiering, publiek-private samenwerking en tolheffing. Hiertoe is financieel, fiscaal en juridisch onderzoek nodig. Voor de tolheffing dient men eveneens te onderzoeken wat het effect ervan op de verkeersvolumes kan zijn.

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
DEPARTEMENT LEEFMILIEU EN INFRASTRUCTUUR											
61	Administratie Milieu, Natuur, Land- en Waterbeheer										
61.1	Leefmilieu										
61.1	1203	0,70	0,00	0,00	1,068	0,750	0,750	0,000	0,000	3	Allerhande uitgaven met betrekking tot het project milieu en gezondheid
61.1	1259	0,54	0,00	0,00	0,662	0,357	0,357	0,000	0,000	3	Allerhande uitgaven i.v.m.: - de vaststelling, voorkoming en bestrijding van geluidshinder en lichthinder, - het uitvoeren van studiewerk i.v.m. de milieuproblematiek; - de milieueffectrapportage en de externe veiligheid
61.1	1262	0,07	0,00	0,93	1,992	1,992	0,149	0,000	1,843	3	Allerhande uitgaven i.v.m.: - overeenkomsten met erkende laboratoria voor de contractueel omschreven analyse, monstername en interpretatie van afvalwater, grondwater, afvalstoffen, meststoffen en lucht; - studiewerk door gespecialiseerde laboratoria voor meer specifieke niet courante analyses enz.
61.1	1263	0,85	0,00	0,15	0,616	0,616	0,522	0,000	0,094	3	Allerhande uitgaven in verband met het uitvoeren van studiewerk inzake het milieurecht behorende tot het takenpakket van de afdeling Europa en Milieu
61.1	4146	0,03	0,01	0,12	47,826	7,686	1,477	0,396	5,814	3 en 8.3	Werkingsdotatie aan de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
61.1	4147	1,00	0,00	0,00	0,703	0,703	0,703	0,000	0,000	3	Werkingsdotatie aan de Vlaamse Milieumaatschappij voor uitgaven met betrekking tot het milieuraapport (Decreet van 5 april houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid)
61.1	4148	0,10	0,00	0,00	12,042	1,195	1,195	0,000	0,000	3	Werkingsdotatie aan de Vlaamse Landmaatschappij, Mestbank
61.1	6142	0,00	0,00	1,00	3,558	3,558	0,000	0,000	3,558		Dotatie aan de Vlaamse Milieumaatschappij voor de uitbouw van meetnetten water en lucht en de uitbouw van de milieudatabank
61.1	6144	0,00	0,00	0,22	1,747	0,377	0,000	0,000	0,377		Investeringsdotatie aan de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
MINA-fonds 361B											
MINA	1206	0,85	0,00	0,00	5,965	5,057	5,057	0,000	0,000	3	Uitgaven (in verband met studies en projecten) met betrekking tot de uitvoering van het Milieubeleidsplan 1997-2002 en het Milieujaarprogramma 2003
MINA	1207	0,68	0,00	0,00	2,616	1,785	1,785	0,000	0,000	3	Uitgaven in verband met studies en projecten in het kader van het natuurbeheer, -beheer en -ontwikkeling (decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbeheer en het natuurlijk milieu)
MINA	1208	0,46	0,00	0,00	4,055	1,862	1,862	0,000	0,000	3	Uitgaven in verband met studies en projecten in het kader van het bosbeheer, de groenvoorziening, de visserij, de jacht en de vogelbescherming
MINA	1262	0,35	0,00	0,00	0,424	0,147	0,147	0,000	0,000	3	Uitgaven met betrekking tot natuur- en milieu-educatie, natuurtechnische milieubouw, informatie en sensibilisering
MINA	1274	0,12	0,00	0,00	0,840	0,100	0,100	0,000	0,000	3	Uitgaven voor het opzetten en in stand houden van het grondwaterkwaliteitsmeetnet
MINA	1275	0,34	0,00	0,00	0,736	0,250	0,250	0,000	0,000	3	Uitgaven in verband met het opstellen van bekenbeheerplannen en waterhuishoudingsplannen en m.b.t. het uitvoeren van ecologische studies voor de onderbouwing van de inrichting van waterlopen en hun valleien

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
AQUA	4100	0,0057	0,00	0,0105	212,530	3,449	1,211	0,000	2,238	3.4	Lopende uitgaven in toepassing van de overeenkomst van 10 november 1993 tussen het Vlaamse Gewest en de N.V. Aquafin
OVAM	4147	0,28	0,00	0,00	4,183	1,163	1,163	0,000	0,000	3.3	Uitgaven in toepassing van het decreet van 22 februari 1995 betreffende de bodemsanering (o.a. sensibilisering, studies en onderzoeken - bodem, locatiegebonden onderzoeken, register, kadaster)
OVAM	4172	0,40	0,00	0,00	4,612	1,856	1,856	0,000	0,000	3.3	Uitgaven in toepassing van het decreet van 2 juli 1981 betreffende de voorkoming en het beheer van afvalstoffen (o.a. sensibilisering, studies en onderzoeken - afval en werkingsbijdragen inzameling en afzet)
61.2	Natuur										
61.2	1104	0,55	0,00	0,45	3,101	3,101	1,706	0,000	1,395	3	Salarissen en toelagen van het personeel ander dan vast en stagoedend personeel van het Instituut voor Natuurbehoed
61.2	1203	0,55	0,00	0,45	0,644	0,644	0,354	0,000	0,290	3	Specifieke werkingskosten van het Instituut voor Natuurbehoed
61.2	1245	1,00	0,00	0,00	0,143	0,143	0,143	0,000	0,000	3	Allerhande uitgaven in verband met dringende studies of opdrachten van algemeen dienstbetoon buiten de programma's van het Instituut voor Natuurbehoed
61.2	7402	0,55	0,00	0,45	0,684	0,684	0,376	0,000	0,308	3	Aankoop van specifiek materiaal voor specifieke uitrusting van het Instituut voor Natuurbehoed (machines, meubilair, materiaal, apparatuur en vervoermiddelen)
61.3	Bos en groen										
61.3	1105	0,55	0,00	0,45	2,685	2,685	1,477	0,000	1,208	3 en 6 (6.2 - 6.5 en 3.7)	Salarissen en toelagen van het personeel ander dan vast en stagoedend personeel van het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer
61.3	1107	0,55	0,00	0,45	0,601	0,601	0,331	0,000	0,270	3 en 6 (6.2 - 6.5 en 3.7)	Salarissen van groenarbeiders en uitgaven van alle aard van het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer
61.3	1202	0,55	0,00	0,45	0,660	0,660	0,363	0,000	0,297	3 en 6 (6.2 - 6.5 en 3.7)	Specifieke werkingskosten van het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer
61.3	1246	0,85	0,00	0,15	0,234	0,234	0,199	0,000	0,035	3 en 6 (6.2 - 6.5 en 3.7)	Allerhande uitgaven i.v.m. dringende studies i.v.m. actueel bosbouwkundig onderzoek inzake wildbeheer, onder meer studies m.b.t. bosvitaliteit, bodemverzuring, bosboomverdeling die o.a. voortvloeden uit internationale verbintenissen
61.3	1263	0,86	0,00	0,14	0,521	0,521	0,450	0,000	0,071	6.5	Boskartering, bosinventarisatie en uitgaven van alle aard in verband met beleidsgerichte studies en modelprojecten, op het gebied van bosbouw, groenvoorziening, jacht, vogelbescherming en riviervisserij in Vlaanderen en internationaal verband overeenkomstig internationale verdragen en andere verplichtingen
61.3	7363	1,00	0,00	0,00	0,161	0,161	0,161	0,000	0,000	3 en 6	Investeringsuitgaven van alle aard door het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer in verband met de aanleg, de instandhouding en de verbetering van proefvelden, zaadtuinen, arboreta, kwekerijen en zaadbestanden met inbegrip van de hiervoor noodzakelijke infrastructuur
61.3	7403	0,55	0,00	0,45	0,166	0,166	0,091	0,000	0,075	3 en 6	Aankoop van specifiek materiaal, machines, meubilair en vervoermiddelen voor het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
61.4	Landbeheer										
61.4	1206	1,00	0,00	0,00	0,100	0,100	0,100	0,000	0,000	3	Uitgaven in het kader van grensoverschrijdende en andere bovengewestelijke samenwerkingsprojecten rond erosiebestrijding
61.4	1220	0,00	0,00	1,00	0,496	0,496	0,000	0,000	0,496		Uitgaven van alle aard in verband met het onderzoek naar het nut van de ruilverkavelingsprojecten (opstellen van ruilverkavelingsplannen en milieueffectrapporten) en de monitoring van de ecologische waarden van de ruilverkavelingsprojecten
61.4	1233	0,36	0,00	0,00	0,140	0,050	0,050	0,000	0,000	3	Allerlei kosten i.v.m. de studie betreffende de ruilverkaveling, de landinrichting, de beheerslandbouw en het bodembeleid
61.4	6141	0,05	0,00	0,00	0,915	0,049	0,049	0,000	0,000	2.1	Dotatie aan de Vlaamse Landmaatschappij
61.5	Waterbeheer										
61.5	1259	0,64	0,00	0,00	0,260	0,167	0,167	0,000	0,000	3.4/3.5	Studies toegepast wetenschappelijk onderzoek inzake oppervlaktewater, grond- en drinkwater
62	Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting, Monumenten en Landschappen										
62.1	Ruimtelijke ordening, stedenbouw en grondbeleid										
62.1	1232	0,80	0,00	0,20	2,135	2,135	1,708	0,000	0,427	2.1	Allerhande onderzoek en studies betreffende de ruimtelijke ordening en externe ondersteuning bij de opmaak van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen
62.1	1233	1,00	0,00	0,00	0,250	0,250	0,250	0,000	0,000	2.1	Allerhande uitgaven met betrekking tot ruimtelijke-economische studies
62.2	Monumenten en landschappen										
62.2	1223	1,00	0,00	0,00	0,265	0,265	0,265	0,000	0,000	8	Studiekosten betreffende monumenten en landschappen
62.2	4101	0,55	0,00	0,45	2,306	2,306	1,268	0,000	1,038	8	Dotatie aan Bron, Vlaams Instituut voor het Onroerend Cultureel Erfgoed
62.4	Huisvesting										
62.4	1205	1,00	0,00	0,00	1,899	1,899	1,899	0,000	0,000	2.1	Uitgaven met betrekking tot onderzoek en monitoring in het beleidsdomein huisvesting
63	Administratie Wegen en Verkeer										
63.4	Algemene infrastructuur en verkeersbeleid										
63.4	1210	1,00	0,00	0,00	0,515	0,515	0,515	0,000	0,000	2	Allerhande uitgaven i.v.m. de voorbereiding, de planning, de studie en begeleiding van projecten mobiliteitsconvenants en basismobiliteit
63.4	1223	0,75	0,00	0,00	0,744	0,558	0,558	0,000	0,000	2	Uitgaven m.b.t. mobiliteitsstudies en voor de begeleiding bij het opstellen en uitvoeren van bedrijfsvervoerplannen met inbegrip van studies en enquêtes inzake mobiliteitsbehoeften en studies m.b.t. organisatie, beheer, enz.
64	Administratie Waterwegen en Zeewezen										
64.2	Havens										
64.2	1221	0,40	0,00	0,60	0,667	0,667	0,267	0,000	0,400	2	Studies en onderzoeken inzake havenmateries en de reorganisatie van de administratie Waterwegen en Zeewezen, met inbegrip van allerhande uitgaven voortvloeiend uit internationale contacten

Programma
VIF 369F1230

BA 12.30 Allerhande uitgaven m.b.t. vervoer en mobiliteit: studies en proefprojecten alsmede de uitgaven voor de begeleiding bij het opstellen en uitvoeren van bedrijfsvervoerplanning

Van het totale krediet à 3.378.000 EUR zal ongeveer 20% besteed worden aan wetenschappelijk onderzoek (invloed e-activiteiten op mobiliteit, voertuigtelematica en bio-diesel, impact GEN op verplaatsingsgedrag en verkeersbelasting, verdere ontwikkeling verkeers- en vervoersmodellen).

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
64.4	Algemeen infrastructuur- en scheepvaartbeleid										
64.4	1201	1,00	0,00	0,00	1,632	1,632	1,632	0,000	0,000	2	Werkingskosten (inbegrepen arbeidsprestaties van werklieden en technici uit de privé-sector en kosten voor aankoop en onderhoud van klein materiaal t.b.v. het hydrologisch onderzoek van de afdeling) specifiek aan de afd. Waterbouwkundig Laboratorium en Hydrologisch Onderzoek, andere dan deze bedoeld in de overige basisallocaties
64.4	1290	0,75	0,00	0,25	0,148	0,148	0,111	0,000	0,037	2	Studies toevertrouwd aan het Waterbouwkundig Laboratorium ten behoeve van derden met inbegrip van alle hieraan verbonden rechtstreekse en onrechtstreekse uitgaven
64.4	7404	0,50	0,00	0,50	0,290	0,290	0,145	0,000	0,145	2	Aankoop van specifieke machines, meubelen, materiaal en vervoermiddelen te land en te water (afdeling Waterbouwkundig Laboratorium en Hydrologisch Onderzoek)
64.5	Zeewezen										
64.5	1222	0,40	0,00	0,60	0,391	0,391	0,156	0,000	0,235	2	Uitgaven m.b.t. studies en onderzoeken voor de erliteit "Zeewezen" in het kader van de verdere reorganisatie en modernisering van de nautische dienstverlening en de uitbouw van de nautische autoriteit, inclusief de vergoedingen en werkingskosten voor de onderscheiden projecten
69	Diensten van de secretaris-generaal										
69.9	Algemene uitgaven										
69.9	1229	1,00	0,00	0,00	11,191	11,191	11,191	0,000	0,000	2	Uitgaven aangaande voorbereidende projectstudies voor de realisatie van het masterplan Antwerpen met inbegrip van alle kosten voor de oprichting van de beheersmaatschappij Antwerpen mobil
VIF	Vlaams Infrastructuurfonds										
69.0	Secretariaat-generaal / Administratie Algemene Administratieve Diensten										
VIF	1230	0,20	0,00	0,00	3,378	0,676	0,676	0,000	0,000	2	Allerhande uitgaven m.b.t. vervoer en mobiliteit: studies en proefprojecten alsmede de uitgaven voor de begeleiding bij het opstellen en uitvoeren van bedrijfsvervoerplannen
TOTAAL					343,497	66,290	46,244	0,396	20,660		

7. DEPARTEMENT WETENSCHAP, INNOVATIE EN MEDIA

OA 72 Administratie Media

Programma 72.3 Mediabeleid en Media-Innovatie

BA 12.01 Allerhande uitgaven voor media en media-innovatie

Hierop werd voor 2003 een krediet van 0,385 mln. EUR ingeschreven. Hiervan gaat de helft naar wetenschapsbeleid.

Als strategische doelstellingen gelden:

- Vlaanderen optimaal laten inspelen op de opportuniteiten van de informatiemaatschappij.
- Alle geledingen van de Vlaamse maatschappij rechtmatige kansen geven op toegang tot een optimale informatiedoorstroming en -verstrekking en er ook aan deel te nemen.
- Het creëren van een harmonieus en gediversifieerd Vlaams medialandschap.
- Het doelmatiger ontwikkelen van de Vlaamse audiovisuele sector – onder meer ter bevordering van onze culturele identiteit en haar internationale uitstraling.

In 2003 zullen Media-Innovatie en Informatiemaatschappij instaan voor de opstart van enkele nieuwe onderzoeksprojecten, i.f.v. beslissingen door de Stuurgroep Informatiemaatschappij. Daarnaast wordt er ook onderzoek gepland met betrekking tot het bestuderen van de nieuwe technologieën (studies TDAB en DVB-T) en zal er speciale aandacht gaan naar frequenticonderzoek.

Programma 72.2 Financieringsenveloppe VRT

BA 41.02 Basis-financieringsenveloppe VRT

De basisdotatie 2003 van de VRT bedraagt 231,710 mln. EUR. In het raam van de informatie-opdracht van de omroep (cfr. de Beheersovereenkomst 2002-2006 met de Vlaamse Gemeenschap), besteedt de VRT ruime aandacht aan wetenschapsvoorlichting en -communicatie. De media, vooral de publieke, spelen immers een grote rol in de verspreiding van wetenschappelijke en technologische kennis en in het aanvaarden van nieuwe inzichten. Tegelijk verspreiden ze dagelijks wetenswaardigheden over wetenschappelijke, technische, industriële en maatschappelijke ontwikkelingen. Zo worden deze complexe materies toegankelijker voor een ruim publiek. Waardering en een juiste inschatting van het belang van onderzoek, zijn ook essentieel als basis voor een breed maatschappelijk draagvlak voor deze inspanningen. Innovatie is immers niet alleen de exclusieve zaak van wetenschappers of bedrijven – hun vindingen komen ten goede aan allen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om levensnoodzakelijke vernieuwingen op het gebied van milieutechnologie, zodat ons milieu gevrijwaard wordt van vervuiling en teloorgang.

Ook in 2003 blijft de VRT via radio- en televisieprogramma's bijgedragen tot de verspreiding van wetenschappelijke informatie.

De **VRT-radio** behandelt de wetenschappen zelden als een fenomeen 'an sich', maar de radio-makers vertrekken vanuit concrete vragen of problemen die leven bij het publiek. Wetenschap worden hier als het ware praktisch vertaald naar de dagdagelijkse realiteit. Dat maakt ook dat het begrip zelf zeer ruim geïnterpreteerd wordt en dat humane wetenschappen meer aan bod komen dan exacte.

Voor **Radio 1** besteedt hier in zijn dagelijkse informatiemagazines ruim aandacht aan. In **Voor de dag** en **De Wandelgangen** komen gemiddeld drie bijdragen per week aan bod. Heel vaak worden daarbij professoren of deskundigen geïnterviewd, binnen de studio zelf of op locatie. Wetenschappen komen ook aan bod in culturele programma's zoals **Heldenmoed**, bijvoorbeeld via een boekbespreking. **Jongens en Wetenschap** doet elke werkdag een beroep op de nieuwsgierigheid en de onderzoekszin van de modale Vlaming en tegelijk geven deskundigen heel wat relevante antwoorden.

Radio 2 besteedt in programma's als **Huisraad** en **Ochtendkuren** geregeld aandacht aan wetenschap en wetenschappers. Bij Radio 2 is de invalshoek breder, vaak gaat het om héél praktische toepassingen of wordt de mens achter de wetenschapper getoond. Deze praktische en vooral persoonlijke aanpak speelt een belangrijke rol in de beeldvorming rond de wetenschap en wetenschappers.

Klara reserveert ruimte voor de wetenschappen in het dagelijks cultuurmagazine **Fresco** en in het uitgebreide gastgesprek in **Alinea**. Ook **Rondas** kan zo'n onderwerp uitdiepen.

Wetenschappelijke items die aansluiten bij het algemene aanbod van **Studio Brussel**, worden geregeld behandeld in het magazine **Republica** of via tips in reguliere dagprogramma's.

Wetenschappen en aanverwante onderwerpen komen bij de **televisienetten** van de openbare omroep op een gedifferentieerde manier aan bod. Het uitgangspunt is altijd de toegankelijkheid van het onderwerp en de benadering ervan ten bate van een breed en geïnteresseerd publiek.

Op **TV1** komt wetenschap aan bod in Journaals, in "gemengde" programma's (in talkshows en magazines) en natuurdocumentaires. Een voorbeeld van dit laatste is een **Half uur natuur**. **Dieren in nesten** is dan weer een luchtig programma over dieren en diergeneeskunde. In het najaar van 2002 is TV1 ook gestart met een heuse "wetenschapsshow" in prime time op zondagavond. In **Hoe?Zo!** bestookt Bart Peeters een duo bekende Vlamingen met tien wetenschappelijke vragen. De onderwerpen zijn uit het leven van de centrale gasten zelf gegrepen. Kijkers kunnen hun vragen doorsturen per brief of e-mail. Een panel van drie wetenschappers licht de antwoorden dan deskundig maar bevattelijk toe. Experimenten in de studio en spectaculaire reportages vervolledigen de uitleg.

Canvas biedt dan weer wetenschappelijke programma's die dieper graven, maar die toch een voldoende grote groep geïnteresseerden kunnen aantrekken. Men streeft hier doelbewust naar een nieuwe en aantrekkelijke vormgeving, met het accent op volwaardige verhaalstructuren. Zo is **OverLeven** afgestapt van de encyclopedische, academische aanpak. In de plaats daarvan wordt een boeiende "vertelling" opgebouwd om de drempel te verlagen. Alle takken van de wetenschap kunnen aan bod komen: van geneeskunde en biologie over archeologie en paleontologie tot astronomie en technologie. De onderwerpen worden zo vaak mogelijk aan het werk van Belgische wetenschappers gerelateerd. Ook probeert men op de actualiteit in te spelen. Naast **OverLeven** is **Het Derde Oog** een vaste waarde die ook in 2003 niet zal ontbreken. In 2002 zond Canvas in dit programma een aantal gerenommeerde wetenschappelijke reeksen uit, zowel wetenschappelijk onderbouwde historische reeksen (*Son of God*, *Met volle zeilen*, *In het spoor van de Conquistadores*, *De barbaren komen*) als natuurwetenschappelijke series van hoog niveau (*Space*, *Mens in de maak*, *Het menselijk instinct*). Daarnaast komen in andere documentaire programma's, zoals **De mensentuin**, **Rare Streken** en **Zwerfrouwe**, nog meer buitenlandse kwaliteitsdocumentaires aan bod over de meest diverse onderwerpen: natuurhistorisch onderzoek, natuurexploratie, antropologie, ontdekkingsreizen etc. Zo bracht *Rare streken* in 2002 de prestigieuze BBC-reeks *The Blue Planet*, een breed opgezette documentaire reeks over de oceanen, evenals de unieke National Geographic-reeks *Afrika*.

Humane wetenschappen als sociologie, psychologie en (kunst)geschiedenis komen regelmatig aan bod in **Kwesties**, **Histories** en **Spraakmakers**. Daarnaast programmeert Canvas een wekelijks economisch magazine, **Het Vermogen**, waarin sociaal-economische thema's op een gedegen en wetenschappelijke manier kunnen worden benaderd.

Nieuws- en duidingsmagazines als **Panorama** en **TerZake** besteden geregeld aandacht aan wetenschappelijke onderwerpen met een bijzondere actualiteitswaarde.

Op **Ketnet** richt het vaak bekroonde en veelgeprezen **Groot Licht** een brede lichtbundel op wetenschappelijke informatie voor kinderen, over het hoe en waarom van de dingen om ons heen. Voor de jongsten is er **Curieuzeneuze**, een reeks korte "hoe-en-waarom"-programma's, gemaakt in samenwerking met de Vlaamse Gemeenschap en Technopolis. Ook in het infoprogramma **Karrewiet** is er steeds aandacht voor actualiteit i.v.m. wetenschap en technologie. Eind 2002 bewerkte Ketnet voor de kinderen zelfs de prestigieuze reeks van ZDF, **De barbaren komen**, over de volksverhuizingen en het ontstaan van Europa.

Ook de website van Ketnet heeft aandacht voor wetenschap. Er zijn zelfs speciale *chatsessies* geweest met Frank De Winne. Ilse Van Hoecke, *wrapper* van Ketnet, was in 2002 presentator voor de wetenschapsweek in Technopolis. Op het winterevent **Ketnetfreezzz** in Hasselt is een hele sector voorbehouden voor Technopolis, waar kinderen zelf een aantal proeven kunnen uitvoeren.

De **VRT-teletekst** heeft als snel nieuwsmedium een vaste rubriek "milieu en wetenschap". Op pagina 180 en verder (tot een maximum van 5 pagina's) besteedt de redactie aandacht aan actuele ontwikkelingen in dit domein. Deze TT-berichten zijn ook raadpleegbaar op het Internet, via de websites van TV1 en Canvas.

Technologie & Innovatie: "e-VRT"

Het is een bijzonder streefdoel van de overheid om alle Vlamingen mee te krijgen op de informatiesnelweg. Naast het project "Levenslang Leren" (Onderwijs) en het "Digitaal Actieplan" (Economie), kreeg de VRT een voortrekkersrol toebedeeld bij het tot stand komen van een uiterst lage drempel tot de nieuwe media.

E-VRT is het onderzoeks- en ontwikkelingsforum van de VRT dat gericht is op het organiseren, begeleiden, stimuleren, verspreiden en opvolgen van voor Vlaanderen nieuwe media-activiteiten. Die moeten het mogelijk maken dat de openbare omroep ten volle zijn rol van innovatieve motor in Vlaanderen kan spelen, waarbij de opgebouwde know-how niet noodzakelijk alleen de VRT ten goede komt. Onder de noemer e-VRT worden projecten gedefinieerd, begeleid en geïmplementeerd die betrekking hebben op verrijkte en interactieve media die men via allerlei eindgebruikertoestellen tot bij het publiek kan brengen.

Momenteel zijn drie grote projecten goedgekeurd en deze zijn ook opgenomen in de beheersovereenkomst 2002-2006 met de Vlaamse overheid:

- **Het proefproject "Digitaal Thuisplatform"** brengt onder de naam IO een testtoepassing voor interactieve media in de huiskamer van 100 Vlaamse gezinnen in de omgeving van de VRT-zendmast in Schoten. Deze huisgezinnen kunnen met hun televisietoestel en een 'set-topbox' gebruik maken van nieuwe, interactieve toepassingen en programmeringsvormen zoals verrijkte inhoud, interactieve spelletjes, chat, e-mail, e-banking, e-government, ... De audiovisuele inhoud wordt gedistribueerd via DVB-T technologie en is van dezelfde kwaliteit als wat nu bestaat op radio en televisie. Het is echter interactief: de gebruiker kan de programmering sturen (onderbreken, achtergrondinformatie opvragen, online meedoen aan spelletjes, overgaan tot transacties, ...); Belgacom/Skynet staat op zijn beurt via een ADSL-verbinding in voor ondermeer internettoegang, mail, chat en SMS (allemaal via het televisietoestel).

- **Onderzoeksprogramma MPEG (in samenwerking met VUB en IMEC)**

In het verleden werden de productieactiviteiten van de traditionele mediabedrijven gestuurd door het distributiekanaal waarmee ze hun doelgroep bereikten: televisie, radio, kranten en magazines, ...

Vandaag ondergaan mediabedrijven echter een fundamentele verandering door verstrengeling van drie industrieën: de media zelf, de telecommunicatie en de informatietechnologie. Deze technische vernieuwing maakt nieuwe manieren van productie, opslag en verspreiding mogelijk die de grenzen tussen de verschillende distributie- en ontvangstmodaliteiten doet verdwijnen. Om dit waar te maken, zijn er normen nodig die zowel de productinhoud (content) als de beschrijving van het product (metadata) vastleggen. De MPEG-werkgroep van de Internationale Normenorganisatie ISO heeft bij de ontwikkeling daarvan alle sectoren betrokken die erdoor zouden kunnen beïnvloed worden. Men verzamelde de noden van al deze industrieën en definieerde een standaardset van technieken die aan alle vereisten kan voldoen. Dit onderzoeksproject is gericht op het uitbouwen van een Vlaams competentiecentrum rond MPEG-technieken, met het oog op de creatie van een Content Management Systeem. Het onderzoek is verdeeld over vijf werkkaders en loopt zeker nog tot oktober 2003.

- **Creatie media-ASP**

Om de eigen productie efficiënter en beter te laten verlopen, werd binnen de VRT een ERP (Entreprise Resource Planning)-platform ingevoerd. Dit platform kan op termijn worden uitgebreid naar productiehuizen, om ook hen te laten profiteren van dit nieuwe platform, waarvan de ontwikkeling voor individuele productiehuizen financieel en technisch niet haalbaar is. Het gaat hier dus eigenlijk om de oprichting van een Applicatie Service Provider (ASP). Dit is een levering van op software gebaseerde diensten (zoals een boekhoudpakket, een ondertitelingstoepassing, een e-mail-toepassing, ...) waarvan klanten-bedrijven van op afstand gebruik maken via een netwerk, op basis van een inschrijvingscontract. De ASP is verantwoordelijk voor de aankoop en het onderhoud van de infrastructuur en de software-toepassingen (en de ontwikkeling van sectorspecifieke software) om een min of meer gestandaardiseerde dienstverlening aan een bedrijfssector tegen een periodieke vergoeding te verzorgen. De VRT zal via dit model mediaspecifieke toepassingen aanbieden, zoals online monteren, ondertitelen, ... Dit project zou dus moeten leiden tot de ontwikkeling en de implementatie van een Software Dienstenplatform volgens het ASP-model voor de Vlaamse audiovisuele sector.

De overheidsfinanciering Innovatieve Projecten e-VRT is voor 2003 voorzien op 7,982 mln. EUR (begroting IWT-Vlaanderen).

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
72	Administratie Media										
72.2	Dotatie aan de VRT	0,00	0,00	0,02	213,710	4,274	0,000	0,000	4,274		Basisdotatie aan de VRT
72.3	Mediabeleid en Media-innovatie	0,25	0,00	0,25	0,385	0,193	0,096	0,000	0,096	8	Allerhande uitgaven voor Media en Media-innovatie
Totaal					214,095	4,467	0,096	0,000	4,370		
Algemeen totaal voor WIM					873,936	420,370	392,551	0,000	27,819		

8. INTER- DEPARTEMENTAAL

OA 99 College van Secretarissen-generaal

Programma 99.1 Interdepartementale bestaansmiddelen

BA 12.40 Uitgaven in het kader van emancipatiezaken

De dienst Emancipatiezaken gebruikt een deel van haar budget voor beleidsvoorbereidend onderzoek. In het voorjaar 2002 werd een onderzoek verricht naar de doorstroming van vrouwen naar topfuncties in het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Op basis hiervan werd dan eind 2002 een onderzoek opgestart dat de vergadercultuur op managementniveau duidelijk in kaart moet brengen.

In 2003 laat Emancipatiezaken een aantal gebouwen van de Vlaamse overheid doorlichten op toegankelijkheid voor personen met een handicap. Ook laat de dienst Emancipatiezaken, in samenwerking met VESOC, de aanwervingstesten screenen op cultuurfairheid voor allochtonen, op de mogelijke problemen voor personen met een handicap en op genderneutraliteit.

PROGR.	BA	MOO	MOV	MWT	KR 2003	WB 2003	O&O	O&V	W&T	Nabscode	Libellé
INTERDEPARTEMENTAAL											
99	College van secretarissen-generaal										
99.1	Interdepartementale bestaansmiddelen										
99.1	1103	0,55	0,00	0,45	1,553	1,553	0,854	0,000	0,699	8	Salariissen en toelagen voor het personeel voor GBGS
99.1	1103	0,55	0,00	0,45	0,730	0,730	0,402	0,000	0,329	8	Salariissen en toelagen voor het personeel voor IAP
99.1	1103	0,55	0,00	0,45	0,968	0,968	0,533	0,000	0,436	3	Salariissen en toelagen voor het personeel voor IBW
99.1	1103	0,55	0,00	0,45	0,732	0,732	0,403	0,000	0,329	3	Salariissen en toelagen voor het personeel voor IN
99.1	1103	0,55	0,00	0,45	2,295	2,295	1,262	0,000	1,033	8	Salariissen en toelagen voor het personeel voor KMSKA
99.1	1111	0,55	0,00	0,45	10,000	10,000	5,500	0,000	4,500	6	Salariissen en toelagen voor het personeel dat overkomt voor landbouw in het kader van Lambermont - CLO
99.1	1111	0,55	0,00	0,45	2,500	2,500	1,375	0,000	1,125	6	Salariissen en toelagen voor het personeel dat overkomt voor landbouw in het kader van Lambermont - CLE
99.1	1240	0,22	0,00	0,00	0,220	0,049	0,049	0,000	0,000	8,9	Uitgaven in het kader van emancipatiezaken
99.1	3350	1,00	0,00	0,00	0,124	0,124	0,124	0,000	0,000	8	Subsidie aan het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen
Totaal					19,123	18,952	10,501	0,000	8,450		
Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid 2003											
Algemeen Totaal					3,735,060	1,321,910	757,574	497,393	66,943		

Hoofdstuk III.6

Het “eigenlijke wetenschapsbeleid”: nieuwe beleidsmiddelen en nieuwe beleidsaccenten – Evolutie van de middelen vanaf 1995

Nieuwe beleidsmiddelen en nieuwe beleidsaccenten.

In de begroting 2003 stijgen de initiële kredieten voor het “eigenlijke wetenschapsbeleid” globaal met 106,44 mln. EUR. Het gedeelte ervan dat strikt – en volgens de OESO-regels – wordt beschouwd als O&O, bedraagt afgerond 82,3 mln. EUR.

Hierna volgt een overzicht van de netto stijging van de O&O kredieten (zonder indexaties) voor het “eigenlijke wetenschapsbeleid” (in EUR):

Stijging OA 71	816.000
Transfer naar BOF	1.531.000
25% werkingsuitk. univ.	6.388.000
Excellentiepolen*	30.000.000
FFEU**	25.000.000
Totaal	63.735.000

* Vlaams Huis voor de Logistiek, Flanders Mechanotronics en het Incubatiepunt Geo-Informatie.

** Financieringsfonds voor eenmalige investeringsuitgaven.

Vanaf 2002 werden de programma's van OA 71 samen met de kredieten van OA 33 gerekend tot het “eigenlijke wetenschapsbeleid”. Het is zeer belangrijk om de O&O-kredieten van het wetenschapsbeleid en die voor het universitair onderwijs samen in ogenschouw te nemen. De werkingsuitkeringen van de universiteiten zijn immers voor 25% bestemd voor fundamenteel onderzoek. Ze vormen dan ook een uiterst belangrijke, essentiële factor in de kennisverwerving en zorgen voor de basis waarop de rest van de wetenschappelijke en technologische vindingen wordt gestoeld. Ook de aanvullende werkingsmiddelen voor de universiteiten situeren zich in programma 33.2. Bovendien werd een andere pijler voor de financiering van het fundamenteel onderzoek, met name het Bijzonder Onderzoeksfonds, in 2002 van programma 71.2 overgeheveld naar programma 33.2.

Door het bundelen van deze OA's beklemtonen de ministers, bevoegd voor Onderwijs en Vorming en bevoegd voor Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening, dat ze een geïntegreerd beleid voeren, dat uitgaat van de volgende vaststellingen:

- onderzoek in de industrie, dat leidt tot technologische innovaties, kan niet zonder elementaire fundamentele wetenschappelijke kennis;
- hoogperformant fundamenteel onderzoek kan enkel gedijen in een gunstige omgeving;
- het zijn de werkingstoelagen van de universiteiten die deze gunstige omgeving voor een groot stuk bepalen.

Voor 2003 worden bovendien ook de kredieten voor wetenschapsbeleid, ingeschreven in de BA 99.11 van programma 51.2 (nl. het Fonds voor flankerend economisch beleid) mee opgenomen in het “eigenlijke wetenschapsbeleid”. Dit zijn de middelen voor de Vlaamse excellentiepolen, als raakvlak tussen het technologisch innovatiebeleid en het economisch beleid. Daarbij komt nog 25 mln. EUR – het gedeelte van het FFEU bestemd voor wetenschapsbeleid. Deze middelen dienen voor eenmalige bijkomende initiatieven in de loop van het jaar.

Hierna volgen de belangrijkste wijzigingen inzake het volume van de kredieten en de bijhorende beleidslijnen voor het “eigenlijke wetenschapsbeleid. Voor mutaties in 2002 verwijzen we naar de Speurgids WTI 2002, voor nadere uitleg zijn er de toelichtende teksten van de betreffende begrotingsprogramma’s in Deel III.

OA 71 Administratie Wetenschap en Innovatie

Programma 71.1 Algemeen wetenschapsbeleid

De initiële kredieten 2003 voor het begrotingsprogramma 71.1 bedragen 14,087 mln. EUR, een lichte daling met 0,675 mln. De belangrijkste budgetten gaan naar het Actieplan Wetenschapsinformatie en Innovatie (totaal 5,054 mln. EUR), met een stijging van circa 0,7 mln. De kredieten op de andere basisallocaties bleven nagenoeg constant.

Programma 71.2 Wetenschappelijk onderzoek op initiatief van de vorser

De initiële kredieten 2003 voor het begrotingsprogramma 71.2 bedragen 86,344 mln. EUR, een daling met 2,4 mln. EUR. De belangrijkste begrotingspost is het FWO-Vlaanderen, met 83,582 mln. EUR (stijging met 1,55 mln. EUR) ter financiering van fundamenteel onderzoek via mandaten en projecten (indexatie +1,43% conform het universitair decreet). Het BOF (Bijzonder Onderzoeksfonds aan de universiteiten) werd reeds in 2002 overgeheveld naar programma 33.2 van OA 33 (departement Onderwijs), evenals de BA met bijkomende werkmiddelen voor de universiteiten. Het budget voor de internationale wetenschappelijke samenwerking is verder gedaald (BA 12.24: -1,8 mln. EUR). De subsidies aan de Born-Bunge Stichting in Antwerpen, de UNU en het Interuniversitair College voor Managementwetenschappen blijven ongewijzigd. De middelen (met bijhorende rechten en plichten) voor de aankoop van primaire en secundaire elektronische bestanden en andere elektronische uitrusting ter uitbouw van de bibliotheken van de instellingen van tertiair onderwijs, IMEC en VITO, werden vanaf 2003 overgedragen aan de universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstellingen, conform een beslissing van de Vlaamse regering.

Programma 71.3 Wetenschappelijk onderzoek met economische finaliteit

De initiële kredieten 2003 voor het begrotingsprogramma 71.3 bedragen 133,895 mln. EUR. Dit omvat de basisallocaties die zich specifiek richten op versterking van innovatie van en in het bedrijfsleven. De subsidie (1,326 mln.) aan de universitaire interfacediensten bleef nagenoeg constant.

De twee grote begrotingsposten zijn: de vastleggingsmachtiging ter ondersteuning van acties van technologische innovatie op initiatief van de Vlaamse regering (25,058 mln.) en de vastleggingsmachtiging IWT-Vlaanderen voor projecten op initiatief van de bedrijven en innovatiesamenwerkingsverbanden (88,873 mln.). Twee derden van de totale kredieten zijn dus bestemd voor projecten op initiatief van de bedrijven. Verder is er de nieuwe basisallocatie 99.13 met 7,982 mln. EUR vastleggingsmachtigingen IWT-Vlaanderen voor innovatieve mediaprojecten.

Programma 71.4 Strategisch en beleidsgericht onderzoek

De initiële kredieten 2003 voor het begrotingsprogramma 71.4 bedragen 156,577 mln. EUR, een aanzienlijke stijging met 22,264 mln. Hier komen een aantal basisallocaties samen waarvan de finaliteit noch het fundamenteel noch het louter industrieel gericht onderzoek betreft. Deze middelen dienen ter ondersteuning van kwalitatief hoogstaand wetenschappelijk-technologisch generisch basisonderzoek met industriële of maatschappelijke finaliteit.

De stijging kan men toeschrijven aan: 10,540 mln. EUR op de nieuwe BA 31.61 voor het wetenschappelijk en technisch onderzoek met landbouwkundig doel (overgekomen van de federale begroting ingevolge het Lambermont-akkoord); de stijging van de subsidie van IMEC (van 29,067 mln. in 2002 naar 34,380 mln. EUR in 2003, een stijging met 5,3 mln.). De subsidie aan het VIB steeg met 2,617 mln. EUR, de totale dotatie aan Vito met 1,537 mln. EUR. De drie onderzoeksinstellingen IMEC, Vito en VIB zijn samen goed voor 94,327 mln. De dotatie aan het IWT-Vlaanderen voor de specialisatiebeurzen (18,470 mln. EUR, een stijging met 1,178 mln.) is ook nog een aanzienlijke post. Ook is er de nieuwe BA 12.29 met 0,048 mln. EUR voor beleidsgericht onderzoek.

De kredieten op BA 41.04 (in 2002 was dit 5,949 mln. EUR) werden verdeeld: op de BA 41.04 bleef 2,949 mln. EUR staan, 3,0 mln. EUR werd overgeheveld naar de nieuwe BA 33.05 voor het PWO (projectmatig wetenschappelijk onderzoek). De middelen van het HOBU-fonds worden over een periode van twee jaar geheroriënteerd naar dit PWO. Verder zijn in dit programma de kredieten voor de steunpunten beleidsrelevant onderzoek (8,629 mln. EUR, stijging met 1,01 mln. EUR) en de cofinanciering voor het steunpunt O&O-statistieken (constant gebleven krediet van 0,372 mln. EUR) ingeschreven. De dotaties aan KMDA en VLIZ bleven nagenoeg constant.

OA 33 Administratie Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek

Programma 33.1 Hogescholenonderwijs

De nieuwe BA 40.11 voorziet in extra middelen (5,071 mln. EUR), conform artikel 6§5 van het decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen. Hiervan is 50% bestemd voor onderzoek. De extra fondsen worden tot en met 2006 ingeschreven.

Programma 33.2 Universitair onderwijs

De budgetten voor het BOF (93,130 mln. EUR) stijgen met 3,216 mln. t.o.v. de initiële kredieten en met 2,839 mln. EUR t.o.v. de aangepaste kredieten 2002, indexering inbegrepen (netto stijging van 1,531 mln. door transfer van OA 71). Er is in 2003 een globale stijging van de universitaire werkingsmiddelen met 26,356 mln. EUR. Daar dienen de aanvullende middelen – BAMA nog bij te worden gerekend (7,220 mln.). Er zijn ook lichte stijgingen voor IOB, IES, ITG, Vlerick en de Faculteit Protestantse Godsgeleerdheid.

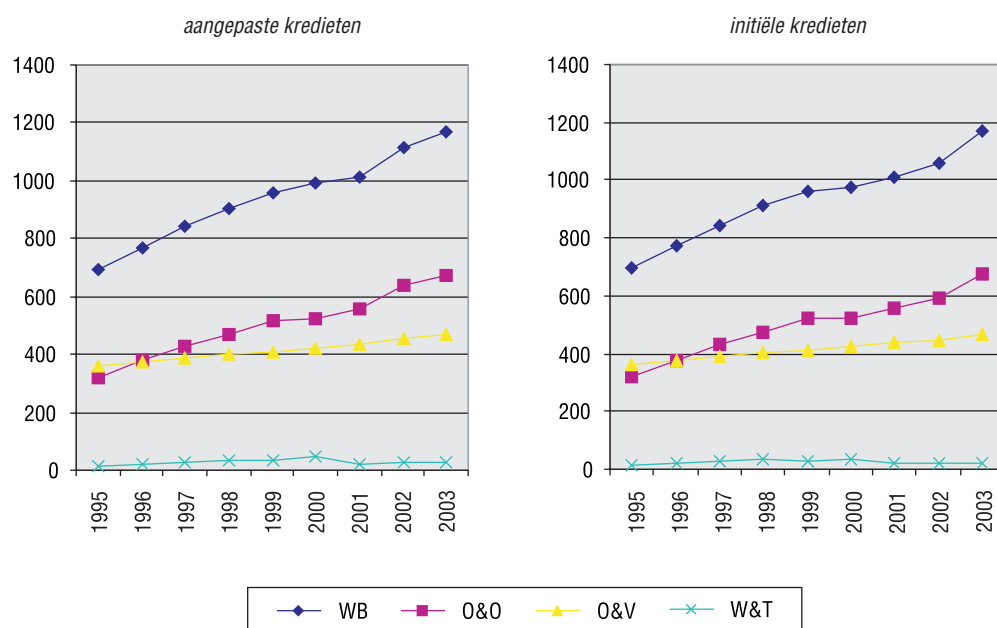
Programma 33.3 Coördinatie Hoger Onderwijs

Hierin bleef slechts één BA over voor wetenschapsbeleid, ter financiering van samenwerkingsprojecten voor het open hoger onderwijs.

Evolutie van de kredieten over de periode 1995-2003.

Tijdens de vorige legislatuur gebeurde er een inhaalbeweging voor het wetenschapsbudget, waarbij elk jaar de kredieten op de OA 71 met netto afgerond 50 mln. EUR werden verhoogd. De stijging stagneerde even in 2000, omdat de aantredende nieuwe regering toen de tijd nam om deze inhaaloperatie door te lichten en na te gaan waar bijstellingen nodig waren en waar men eventueel de beleidsinstrumenten moest optimaliseren. Vanaf 2001 steeg het wetenschapsbudget verder, met in 2002 terug een netto cumulatieve stijging van 50 mln. EUR (extra bovenop constant beleid en indexering) én aangevuld met een stijging bij begrotingscontrole van 56,36 mln. EUR. Hiervan was 9,27 mln. bestemd voor het landbouwkundig onderzoek en een eenmalige injectie van 37,18 mln. voor IMEC. In 2003 werd de stijging doorgezet. Er is een globale stijging met 106,44 mln. EUR, waarvan 82,3 mln. O&O-kredieten (bij vergelijking van initiële kredieten).

Figuur. Evolutie van de kredieten voor het “eigenlijke wetenschapsbeleid” – initiële en aangepaste kredieten – met aftrek van de kredieten PC/KD over de ganse tijdsperiode (in mln. EUR).

Tabel. Kredieten voor het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid ingeschreven in de programma's 71 en 33 van de initiële en de aangepaste begroting 2002 en de begroting 2003. Bedragen in mln. EUR.

WB	2002 i	2002 a	2003 i	Toename i	Toename a
71.1	13,412	14,592	14,087	0,675	-0,505
71.2	88,700	89,147	86,344	-2,356	-2,803
71.3	140,244	130,136	133,895	-6,349	3,759
71.4	134,313	141,829	156,577	22,291	14,748
Totaal 71	376,669	375,704	390,903	14,234	15,199
Hermesfonds			30,000	30,000	30,000
FFEU			25,000	25,000	25,000
(IMEC)		37,184			-37,184
(Landb.ond.)		9,265			-9,265
33.1			5,620	5,620	5,620
33.2	684,128	695,000	715,715	31,587	20,715
33.3	0,632	0,632	0,632	0,000	0,000
Totaal 33	684,760	695,632	721,967	37,207	26,335
TOTAAL	1.061,429	1.117,785	1.167,870	106,441	50,085
O&O	2002 i	2002 a	2003 i	Toename i	Toename a
71.1	2,617	2,617	2,620	0,003	0,003
71.2	86,617	87,064	86,344	-0,273	-0,720
71.3	129,450	120,228	121,913	-7,537	1,685
71.4	134,313	141,829	156,577	22,291	14,748
Totaal 71	352,997	351,738	367,454	14,484	15,716
Hermesfonds			30,000	30,000	30,000
FFEU			25,000	25,000	25,000
(IMEC)		37,184			-37,184
(Landb.ond.)		9,265			-9,265
33.1			2,536	2,536	2,536
33.2	238,595	241,708	248,862	10,267	7,154
33.3	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Totaal 33	238,595	241,708	251,398	12,803	9,690
TOTAAL	591,592	639,895	673,852	82,287	33,957

Analyse van de Horizontale Begrotingsprogramma's Wetenschapsbeleid 1993-2003

Dit overzicht van het Horizontale Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid geeft een doorsnede volgens 6 grote indelingen:

1. Niet-gericht onderzoek aan de universiteiten
2. Werking universiteiten en gelijkgestelde instellingen
3. Financiering van onderzoek en ontwikkeling van nieuwe technologieën ten behoeve van het bedrijfsleven
4. Wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en VOF's
5. Sectorale initiatieven en beleidsondersteunend onderzoek & studies
6. Allerhande uitgaven i.v.m. het globale wetenschapsbeleid

Voor de zes punten worden telkens de grote globale uitgavenposten vermeld. De basisallocaties geven we hier niet meer expliciet weer, die worden elders reeds uitvoerig besproken. De verschuiving van de basisallocaties komt hier evenmin tot uiting, voor zover de finaliteit van de kredieten dezelfde blijft.

Per hoofdstuk volgt tevens een overzicht van de kredieten volgens hun aanwending:

O&O: onderzoek en ontwikkeling

O&V: onderwijs en vorming

W&T: wetenschappelijke en technologische dienstverlening

De kredieten worden uitgedrukt in miljoen euro (mln. EUR).

Voor de bespreking van de evolutie van de middelen verwijzen we ook naar de Speurgids 2000, waarin o.m. de periode 1996-2000 uitgebreid aan bod kwam. Hier wordt vooral nader ingegaan op de nieuwe evoluties voor 2000/2003.

1. Niet-gericht onderzoek aan de universiteiten.

Tabel 1 omvat de middelen, bestemd voor het niet-gericht, grensverleggend onderzoek aan de universiteiten – m.a.w. het onderzoek op vrij initiatief van de vorser. Het zijn de fondsen voor de zogenaamde tweede geldstroom naar de universiteiten – de eerste geldstroom bestaat uit hun werkingsuitkeringen (zie punt 2). De middelen van het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF) gaan rechtstreeks naar de universiteiten, de onderzoeksraad verdeelt ze in functie van het universitaire onderzoeksbeleid. De budgetten voor de specialisatiebeurzen IWT-Vlaanderen en voor de mandaten en projecten FWO-Vlaanderen, worden indirect verdeeld door deze intermediairen. Dit gebeurt volgens vastgelegde kwaliteitscriteria en na evaluatie op basis van *peer review*.

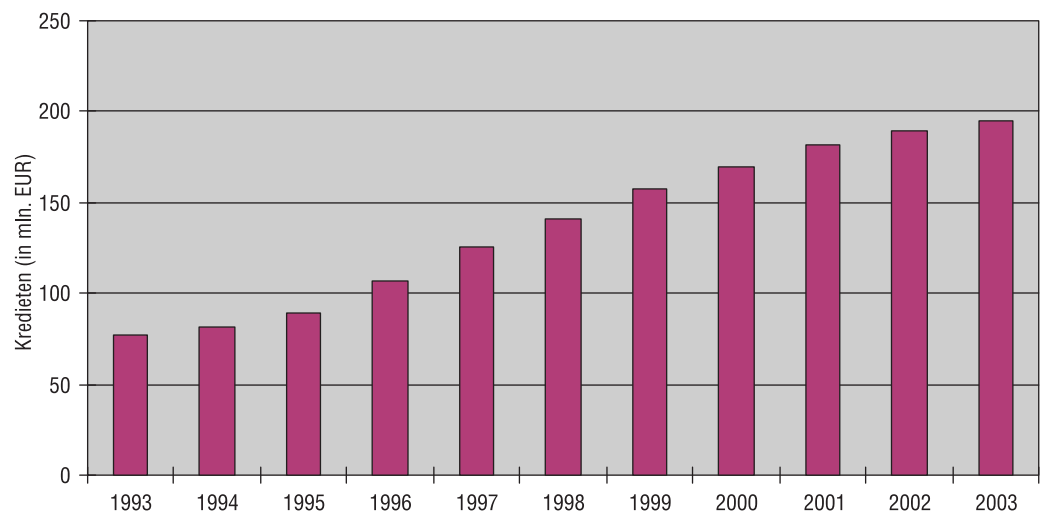
Deze middelen stegen in de periode 1996-'99 globaal met 68 mln. EUR, maar groeiden ook verder aan in de periode 1999-2003 met 38 mln. EUR. De figuur toont de gestage sterke stijging van het BOF – door een herschikking van kredieten in functie van de beleidsaccenten, maar ook het FWO stijgt sterk in 1996-2000. In de periode 2001-2003 stijgt het BOF verder met 10 mln. EUR, het FWO met 3 mln. De ratio FWO/BOF wijzigt geleidelijk. In 1995 waren de kredieten voor het FWO bijna drie keer zo hoog als deze van het BOF; in 1999 waren ze het dubbele en vanaf 2001 komen beide financieringskanalen op hetzelfde (hoge) niveau. Hier dient aangestipt dat de ogenschijnlijke daling in 2001 van de FWO-kredieten met 10,08 mln. EUR te wijten is aan de overheveling van de 17 mln. EUR van de permanente mandaten naar het BOF. In werkelijkheid was er voor het FWO een kredietverhoging met 6,92 mln. EUR voor nieuwe mandaten en projecten.

De specialisatiebeurzen IWT worden eveneens bij de tabel van het niet-gericht onderzoek ondergebracht – het betreft immers doctoraatsbeurzen.

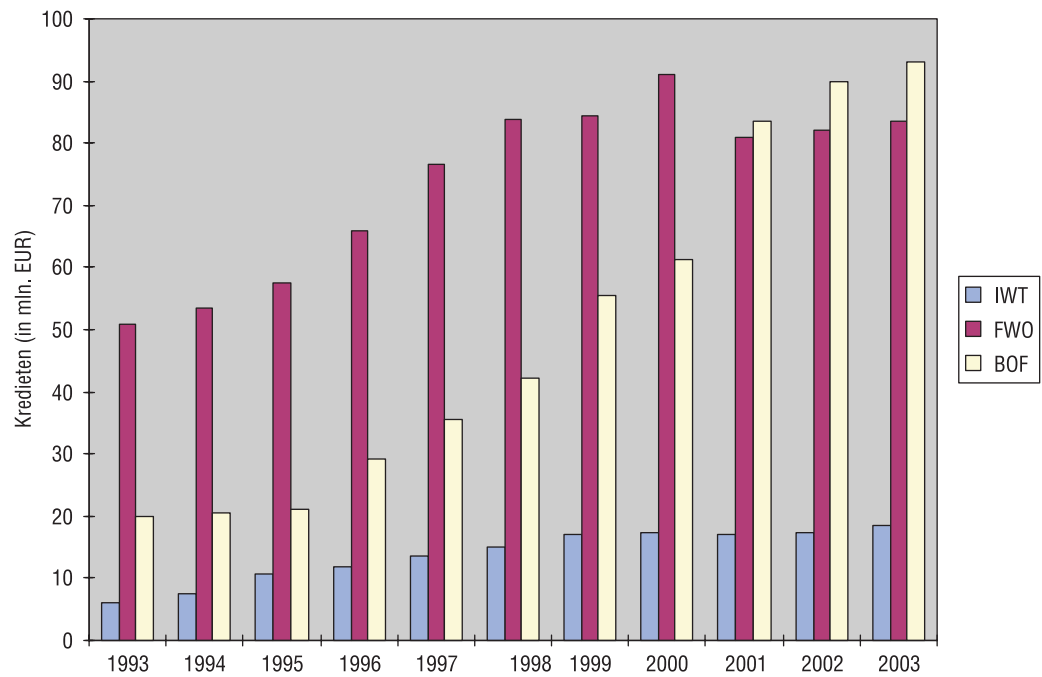
De verdeling van de kredieten voor het niet-gericht onderzoek verloopt in 2003 voor 48% via het BOF, voor 43% via het FWO-Vlaanderen, en voor 9% via het IWT. Vanaf 2001 is er een evenwicht ingesteld tussen BOF en FWO-Vlaanderen, met een gelijke verdeling van de middelen tussen beide.

HORIZONTALE BEGROTINGSPROGRAMMA'S 1993 - 2003											
ANALYSE HBPWB'S 1993-2003											
1. Niet gericht onderzoek aan de universiteiten											
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Specialisatiebeurzen IWT	6,130	7,600	10,697	11,936	13,590	14,983	17,065	17,231	17,100	17,292	18,47
NFWO	18,396	19,098	19,844	20,521							
NFWO - beurzen en mandaten				15,615							
NFWO - projecten				27,129							
NFWO - toelag projecten	2,573	2,648	2,695	2,759							
NFWO - geassocieerde fondsen	29,767	31,730	34,866								
FWO - Vlaanderen					76,686	83,795	84,467	90,960	80,883	82,036	83,582
BOF	20,000										
BOF - speciale fondsen		10,369	10,558	14,150							
BOF - overlegde programma's		10,042	10,588	14,908							
Subsidie BOF					35,493	42,102	55,595	61,215	83,396	89,914	93,13
Totaal	76,867	81,488	89,247	107,018	125,769	140,880	157,127	169,405	181,379	189,242	195,182
	O&O	O&V	W&T	krediet							
1993	76,867	0,000	0,000	76,867							
1994	81,488	0,000	0,000	81,488							
1995	89,247	0,000	0,000	89,247							
1996	107,018	0,000	0,000	107,018							
1997	125,769	0,000	0,000	125,769							
1998	140,880	0,000	0,000	140,880							
1999	157,127	0,000	0,000	157,127							
2000	169,405	0,000	0,000	169,405							
2001	181,379	0,000	0,000	181,379							
2002	189,242	0,000	0,000	189,242							
2003	195,182	0,000	0,000	195,182							

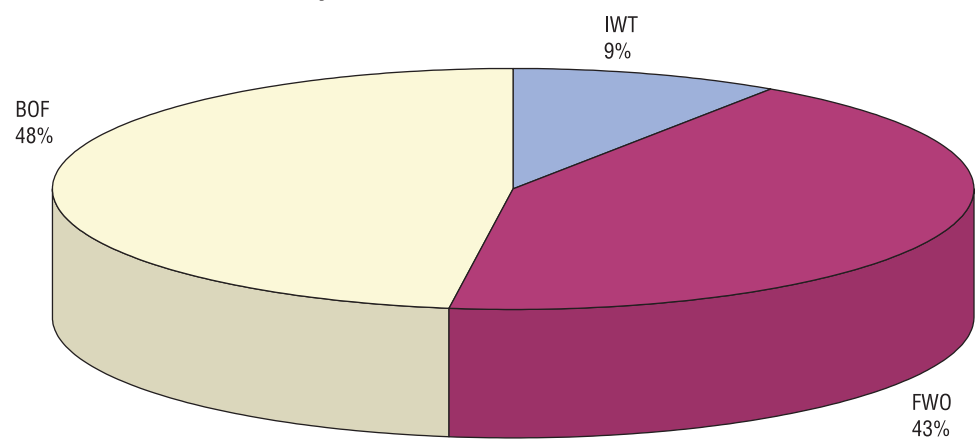
Evolutie van de kredieten voor het niet-gericht onderzoek

Evolutie van de kredieten voor het niet-gericht onderzoek

Niet gericht onderzoek aan de universiteiten in 2003

2. Werking universiteiten en gelijkgestelde instellingen.

Tabel 2.1 geeft een overzicht van de universitaire werkingstoelagen voor de jaren 1993-2003. De universiteiten ontvangen deze werkingsuitkeringen voor hun drie gewone werkingsluiken: academisch onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening.

2. Werking universiteiten en gelijkgestelde instellingen											
2.1. Werkingsuitkeringen aan de universiteiten											
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
KU Brussel	4,351	4,586	4,603	4,698	4,762	4,817	4,965	4,978	4,742	4,871	5,076
KU Leuven	164,115	169,418	173,597	178,349	183,109	185,149	189,837	192,703	192,182	196,811	204,488
LUC	11,619	14,792	16,554	16,537	16,924	17,035	16,901	17,239	17,628	13,886	14,687
TUL										4,654	6,118
RUG	104,271	108,778	117,264	124,244	130,186	134,755	142,507	148,097	150,895	157,887	166,709
UA	58,436	61,059	61,946	64,036	66,140	67,521	69,341	71,656	72,613	73,924	78,312
RUCA	16,872	18,027	18,547	19,425	20,340	20,828	21,046	21,755	22,067		
UFSIA	18,709	19,353	19,261	19,479	20,069	20,320	20,982	21,502	21,577		
UIA	22,856	23,679	24,137	25,131	25,731	26,373	27,313	28,399	28,969		
VUB	58,879	60,037	60,808	61,914	63,515	64,809	65,546	67,137	68,572	69,169	72,168
Totaal werkingsuitkeringen	401,471	418,670	434,773	449,778	464,637	474,086	489,096	501,808	506,632	521,202	547,558
Verhoging basissubsidie						7,437					
Aanvullende werkingsmiddelen - BAMA									9,494	8,198	7,220
Totaal werkingsuitkeringen + aanvullende middelen						481,523			516,127	529,400	554,778
Academiseringsgelden (2 cycli)											5,071
Enveloppe Hogescholenonderwijs - elektrongelden											0,549
Algemeen totaal	401,471	418,670	434,773	449,778	464,637	481,523	489,096	501,808	516,127	529,400	560,398
	O&O	O&V	W&T	krediet							
1993	100,368	301,103	0,000	401,471							
1994	104,668	314,002	0,000	418,670							
1995	108,693	326,080	0,000	434,773							
1996	112,445	337,334	0,000	449,778							
1997	116,160	348,478	0,000	464,638							
1998	120,381	381,142	0,000	481,523							
1999	122,274	366,822	0,000	489,096							
2000	125,452	376,356	0,000	501,808							
2001	129,032	387,095	0,000	516,127							
2002	132,350	397,050	0,000	529,400							
2003	141,230	418,619	0,549	560,398							

Van het totaal krediet voor wetenschapsbeleid vormen de toelagen voor de universiteiten een belangrijk deel. In 2003 is dit 554,778 mln. EUR (42% van het totale wetenschapsbudget) – ofwel 547,558 mln. gewone werkingsuitkeringen en 7,220 mln. aanvullende werkingsmiddelen voor de invoering van het BAMA-decreet. Deze kredieten worden verdeeld volgens de klassieke verdeelsleutel, met name 25% bestemd voor Onderzoek en Ontwikkeling (O&O) en 75% voor Onderwijs en Vorming (O&V).

Er diende een inhaaloperatie te gebeuren om de werkingsuitkeringen aan de universiteiten gevoelig te verhogen. Ze hielden in het verleden immers geen gelijke tred met de stijging van de financiering via de tweede geldstroom. In de periode 1996-1999 steeg het globale krediet slechts met 54,54 mln. EUR, de tweede geldstroom met 66,93 mln. Bovendien worden de werkingsuitkeringen versnipperd over een breed gamma van bestedingen, terwijl de tweede geldstroom specifiek voor onderzoek kan aangewend worden. De Speurgids 1997 (Deel IV, bladzijde 116 e.v.) geeft hierover nadere uitleg.

De Vlaamse regering stelde zich daarom tot doel gedurende haar regeerperiode de werkingsuitkeringen fors op te trekken, om aldus de verhouding tussen structurele en projectmatige financiering van het universitair onderzoek recht te trekken. Daarom werd beslist om de universitaire financiering te herzien. In de periode 2001-2004 worden de werkingstoelagen niet langer berekend op basis van het gewogen aantal studenten, de toelage wordt progressief verhoogd. In de periode 1999-2003 stegen de werkingsuitkeringen met 65,682 mln. EUR. In de begroting 2001 werd de inhaalbeweging ingezet met een bijkomend bedrag van 9,494 mln. EUR. In 2002 zet dit verder door met een extra stijging van de werkingsuitkeringen met 14,53 (indexering inbegrepen), aangevuld met 8,198 mln. EUR bijkomende middelen. In 2003 bedraagt de stijging 26,356 mln. EUR (indexering inbegrepen), verhoogd met 7,220 mln. aanvullende middelen voor de invoering van de BAMA-structuur.

De middelen die men vanaf 2003 voorziet voor de hogescholen in het kader van het decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs (BAMA-structuur), worden eveneens in tabel 2.1 opgenomen.

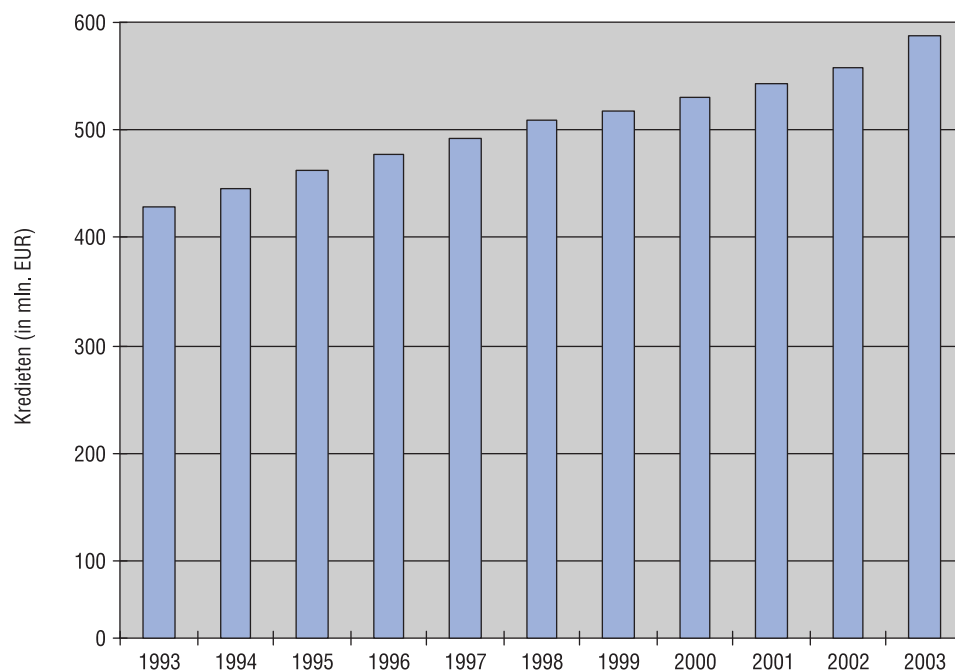
Tabel 2.2 somt de “Andere toelagen aan de universiteiten” op. Men besloot deze eveneens op te nemen als werkingstoelagen en met toepassing van dezelfde verdeelsleutel (75% O&V en 25% O&O), in analogie met het buitenland. Vanaf 1997 staan de kredieten voor de sociale voorzieningen voor alle universiteiten gehergroepeerd op één basisallocatie. Vanaf 2000 werden de investeringskredieten van de universiteiten structureel verhoogd met 5,2 mln. EUR. In 2002 valt er verder een sterke stijging van de werkgeversbijdragen te noteren, met 2,7 mln. EUR.

2.2. Andere toelagen aan de universiteiten											
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Financiële lasten universiteiten	38,064	80,937	65,365	57,873	36,007	28,277	42,154	39,988	38,523	37,017	35,548
Onroerende investeringen universiteiten	21,386	21,366	16,445	16,433	15,627	16,049	16,448	21,911	21,844	22,024	22,437
Pensioentolagen vrije universiteiten	0,062	0,062									
Sociale diensten, spijshuizen gemeenschapsuniversiteiten	3,404	3,386	3,510	4,170							
Sociale diensten, spijshuizen vrije universiteiten	7,504	7,643	7,950	8,101							
Toelage sociale voorzieningen studenten					12,945	13,359	13,590	13,798	13,845	13,781	14,343
Werkgeversbijdragen vrije universiteiten	5,280	5,788	6,621	6,978	10,474	10,630	12,452	12,605	12,774	15,486	16,885
Totaal	75,699	119,153	99,891	93,555	75,052	68,314	84,643	88,302	86,986	88,308	89,213
	O&O	O&V	W&T	Krediet							
1993	18,925	56,775	0,00	75,699							
1994	29,789	89,365	0,00	119,153							
1995	24,973	74,918	0,00	99,891							
1996	23,389	70,166	0,00	93,555							
1997	18,763	56,289	0,000	75,052							
1998	17,079	51,236	0,000	68,314							
1999	21,161	63,482	0,000	84,643							
2000	22,076	66,227	0,000	88,302							
2001	21,746	65,239	0,000	86,986							
2002	22,077	66,231	0,000	88,308							
2003	22,303	66,910	0,000	89,213							

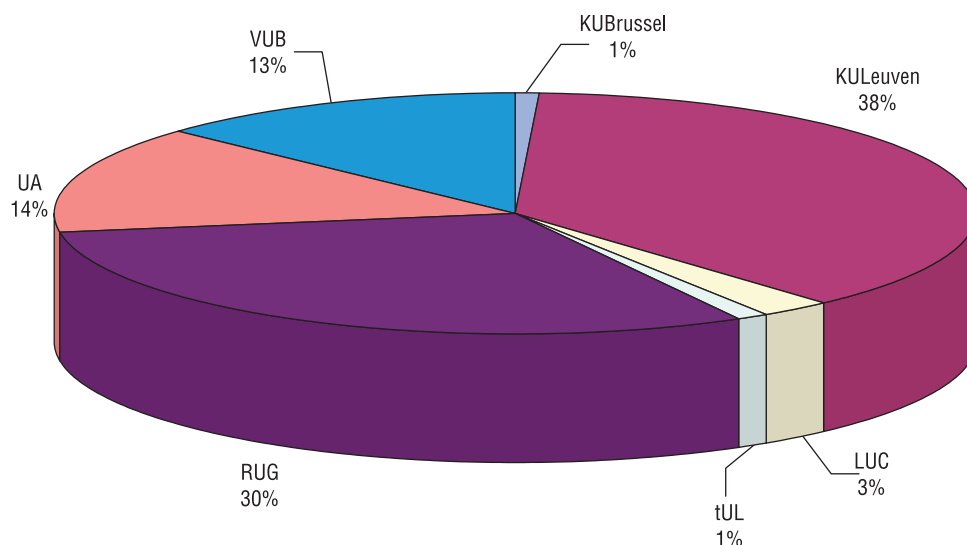
Tabel 2.3 geeft een overzicht van de toelagen aan “gelijkgestelde” instellingen. Voor bijna al deze kredieten houdt men eveneens de verdeelsleutel 75% O&V en 25% O&O aan. Enkel het krediet voor het Interuniversitair College voor Managementwetenschappen wordt volledig onder O&O gerekend. De budgetten voor het Open Hoger Onderwijs worden sinds 1997 geklasseerd bij het departement Onderwijs – zie verderop tabel 5. “Sectorale initiatieven en sectoraal beleidsondersteunend onderzoek en studies”. Ze worden volledig onder O&V gerekend. Ook de geldmiddelen voor IOB, IES, VSM en ITG stijgen in 2003.

2.3. Andere instellingen											
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Begeleidingscentra Open Hoger Onderwijs	0,719	0,714	0,667	0,667							
Studiecentrum Open Hoger Onderwijs	0,719	0,726	0,739	0,664							
Interuniversitair College voor Managementwetenschappen	0,223	0,226	0,231	0,231	0,201	0,201	0,372	0,372	0,372	0,372	0,372
Faculteit der Protestantse Godsgeschiedenis (Brussel)	0,258	0,268	0,270	0,273	0,278	0,283	0,285	0,285	0,288	0,292	0,296
Universitair Instituut voor Jodendom "Martin Buber"	0,045	0,045	0,045	0,045	0,050	0,050	0,050	0,050	0,087	0,124	0,151
Interuniversitair Centrum Onderwijsrecht			0,102	0,102	0,102	0,102	0,211				
Vlerick School voor Management (VSM)							1,363	1,381	1,398	1,665	1,689
Instituut voor Tropische Geneeskunde "Prins Leopold" (I.T.G.)	6,805	7,067	7,129	7,464	7,586	7,690	7,749	7,843	7,935	8,544	8,862
Instituut voor Ontwikkelingsbeleid (I.O.B.) (vroegere UCA - college ontwikkelingslanden)	0,880	0,969	0,922	0,932	0,949	0,962	0,969	1,294	1,309	1,579	1,752
Eénmalige subsidie opstart VSM, ITG en IOB							0,595				
Instituut voor Europese Studiën										1,003	1,281
Totaal	9,648	10,015	10,104	10,377	9,165	9,286	11,594	11,225	11,388	13,579	14,403
	O&O	O&V	W&T	Krediet							
1993	2,400	7,177	0,072	9,649							
1994	2,495	7,448	0,073	10,016							
1995	2,609	7,422	0,074	10,105							
1996	2,677	7,634	0,066	10,378							
1997	2,518	6,647	0,000	9,165							
1998	2,548	6,738	0,000	9,286							
1999	3,335	8,259	0,000	11,594							
2000	3,085	8,140	0,000	11,225							
2001	3,126	8,262	0,000	11,388							
2002	3,674	9,905	0,000	13,579							
2003	3,993	10,410	0,000	14,403							

Evolutie van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten

Verdeling van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten in 2003

3. *Financiering van onderzoek en ontwikkeling van nieuwe technologieën ten behoeve van het bedrijfsleven.*

Tabel 3 geeft een overzicht van de belangrijkste kredieten voor het gericht industrieel onderzoek.

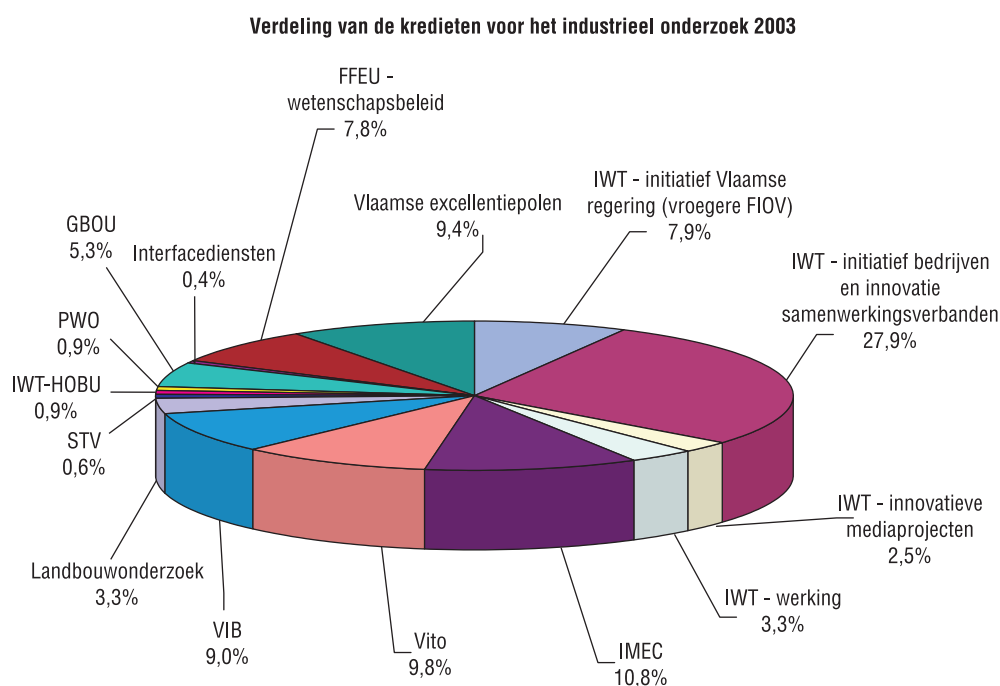
Worden hierin opgesomd:

- de drie begrotingsposten als instrumenten voor de financiering van het industrieel onderzoek en de technologische innovatie:
 - vastleggingsmachtiging IWT-Vlaanderen ter ondersteuning van acties rond technologische innovatie op initiatief van de Vlaamse regering (vroegere FIOV);
 - vastleggingsmachtiging IWT-Vlaanderen voor projecten op initiatief van bedrijven en innovatieve samenwerkingsverbanden. In de periode '93-96 werd de reële beleidsruimte verhoogd door overdracht van de saldi van voorgaande jaren. Deze saldi worden niet in rekening gebracht in de tabel 3;
 - vastleggingsmachtigingen IWT-Vlaanderen voor de financiering van de innovatieve mediaprojecten – vanaf 2003 als aparte vastleggingsmachtiging gesplitst;
- de werkmiddelen IWT (dotatie en vergoeding voor geleverde prestaties) staan eveneens in de tabel. Deze kredieten stegen geleidelijk en werden in 1999 toegewezen aan één basissallocatie. De werkmiddelen slaan zowel op interne beheerskosten als op externe dienstverlening en begeleiding, alsook op uitbestedingen van studie- en expertisep opdrachten;
- de kredieten voor de financiering van de drie grote Vlaamse onderzoeksinstituten IMEC, Vito en VIB. Vanaf 1999 werd Vito-Prodem (cofinanciering van een EFRO-II demonstratieproject inzake milieuvriendelijke technologieën, inz. voor KMO's) opgenomen in de dotatie van Vito;
- de kredieten Landbouwonderzoek (vanaf 2003 – defederalisering Landbouw);
- de kredieten voor STV, ter ondersteuning van het onderzoek naar de maatschappelijke aspecten van nieuwe technologieën;
- het HOBU-onderzoeksfonds – met als bedoeling ook het industrieel gericht onderzoek aan de industriële hogescholen te ondersteunen, beheerd door het IWT;
- het PWO (Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek): de middelen van het HOBU worden over een periode van twee jaar geheroriënteerd naar het PWO;
- Technopolis: vanaf 1999 geïntegreerd in de kredieten FTI (Flanders Technology International) in het kader van de wetenschapsinformatie, en geklasseerd bij het algemeen wetenschapsbeleid (punt 6);

3. Financiering van onderzoek en ontwikkeling van nieuwe technologieën ten behoeve van het bedrijfsleven											
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
IWT - initiatief Vlaamse regering (vroegere FIOV)	31,854	53,297	38,748	26,051	34,886	38,312	57,972	63,349	34,393	41,890	25,058
IWT* - initiatief bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden	37,184	27,268	20,662	29,668	41,993	53,842	54,341	44,175	82,734	87,560	88,873
IWT - innovatieve mediaprojecten											7,982
IWT - werking	3,966	4,333	4,442	3,431	4,474	4,529	7,484	8,019	7,819	9,487	10,656
Vergoeding geleverde prestaties IWT			1,450	0,999	2,992	3,039					
IMEC	22,065	23,166	24,316	24,316	26,812	27,424	27,643	28,292	28,659	29,067	34,380
Vito	24,274	24,281	25,808	26,368	26,899	25,523	27,477	27,821	28,203	29,759	31,296
Vito-Prodern				1,487	2,181	2,132					
VIB				22,806	23,490	24,194	24,194	25,669	25,669	26,034	28,651
Landbouwonderzoek											10,540
STV	1,530	1,398	1,470	1,591	1,760	1,834	1,896	1,919	1,943	1,973	1,973
IWT-HOBU				2,479	2,479	4,214	4,214	4,214	5,949	5,949	2,949
PWO											3,000
Technopolis					1,239	6,197					
GBOU				3,594	3,594	9,918	16,202	10,154	10,139	16,840	16,840
Biotech-fonds Vlaanderen			4,958	4,958	4,958	4,958					
Interfacediensten						1,239	1,257	1,272	1,289	1,307	1,326
FFEU - wetenschapsbeleid											25,000
Vlaamse excellentiepolen											30,000
Totaal	120,873	133,744	121,855	147,749	177,759	207,355	222,680	214,884	226,798	249,866	318,524
	O&O	O&V	W&T	Krediet							
1993	105,592	0,000	15,272	120,865							
1994	118,134	0,000	15,609	133,744							
1995	103,981	0,000	17,874	121,855							
1996	131,453	0,000	16,296	147,749							
1997	156,949	0,000	20,810	177,759							
1998	180,865	0,000	26,490	207,355							
1999	201,575	0,000	21,105	222,680							
2000	193,073	0,000	21,811	214,884							
2001	217,690	0,000	9,108	226,798							
2002	239,072	0,000	10,794	249,866							
2003	306,542	0,000	11,982	318,524							
* overdracht saldo niet meegerekend											
Tabel : Reel beschikbare vastleggingsmachtigingen IWT per jaar (overdracht saldo meegerekend)											
evolutive IWT-machtiging	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
overdracht saldo	0,000	19,098	20,134	12,970	0,000	0,000					
toegekende machtiging	37,184	27,268	20,662	29,668	41,993	53,842	54,341	44,175			
totaal	37,184	46,366	40,796	42,638	41,993	53,842	54,341	44,175			
gebruikt	18,086	26,232	27,826								
% gebruiksgraad	1,206	1,403	1,691	2,479							
Som machtigingen (IWT + FIOV). Vanaf 2001: som IWT-vastleggingsmachtigingen	69,038	99,663	79,544	68,689	76,879	92,154	112,313	107,524	117,127	129,450	121,913

- Prevalorisatieonderzoek “Generisch Basisonderzoek aan de Universiteiten” (GBOU), voordien “Strategische technologieën voor welzijn en welvaart” (STWW): dit is strategisch basisonderzoek met mogelijke maatschappelijke of economische finaliteit;
- het Biotech-fonds Vlaanderen werd vanaf 1999 niet meer verlengd en is derhalve niet langer opgenomen als beleidskrediet in de begroting wetenschapsbeleid;
- de interfacediensten van de universiteiten. Deze kredieten staan in deze tabel omdat ze bestemd zijn voor de valorisatie van de universitaire onderzoeksresultaten; vanaf 2001 werden ze dan ook opgenomen in het begrotingsprogramma 71.3.
- FFEU-Wetenschapsbeleid: er is 25 mln. EUR voorzien voor nieuwe initiatieven – in de loop van 2003 – in het kader van het innovatiebeleid;
- de Vlaamse Excellentiepolen: het Vlaams Huis van de Logistiek, Incubatiepunt Geo-Informatie en Kenniscentrum Mechatronics.

Er is een constante stijging in de periode '96-'99, vooral te situeren bij de vastleggingsmachtigingen van IWT en FIOV, VIB, IWT-HOBU en STWW. In 2000 stelt men een lichte daling vast – bij STWW en IWT/FIOV. In 2001 zet de stijging zich weer door met globaal 11,92 mln. EUR. In 2002 is er een forse verhoging met 23,1 mln. EUR, voornamelijk ter hoogte van de twee posten IWT-vastleggingsmachtigingen (totaal + 12,3 mln.) en GBOU (+ 6,7 mln.). In 2003 is er een sterke stijging met 68,685 mln. EUR, waarvan 55 mln. voor nieuwe initiatieven en 13,685 mln. – over enkele andere posten gespreid, met vooral stijging ter hoogte van IMEC, Vito en VIB (samen plus 9,467), 10,5 mln. voor het landbouwonderzoek dat er vanaf 2003 bijkomt, maar een daling van 7,573 mln. op de IWT-vastleggingsmachtigingen (IWT-werking stijgt wel met 1,169 mln.).

4. Wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en VOP's.

Tabel 4 geeft de kredieten die worden verdeeld over de wetenschappelijke instellingen, bepaalde departementale diensten of Vlaamse Openbare Instellingen die ook onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening in hun opdracht voeren.

De sterke stijging vanaf 1996 komt doordat de kredieten van het MINA-fonds mee in de analysetabel staan, omdat pas toen informatie over de bestemming van de middelen beschikbaar werd. Het betreft de budgetten voor wetenschapsbeleid die op het MINA-fonds ter beschikking staan voor VMM, OVAM, AQUAFIN, VLM en VLINA.

In 2000 zag men een stijging voor het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium, AQUAFIN en MINA 2.28 – dat in de plaats kwam van MINA 2.19. In 2001 zakt het totaal voor tabel 4 terug tot het niveau van 1999, vooral vanwege de budgettaire daling voor MINA 2.28 en het wegvallen van het VLINA-onderzoeksprogramma. Ook verminderden de kredieten OVAM omdat het PRESTI-programma in zijn uitvoering 2001 niet meer als wetenschapsbeleid kan aangerekend worden. In 2002 is er een verdere daling met 0,9 mln. EUR. Oorzaak is hier de forse daling voor MINA 2.28 met 5,1 mln. EUR, wat niet kon worden gecompenseerd door de (geringere) stijgingen op andere kredietlijnen.

In 2003 is er een sterke verhoging met 25,772 mln. EUR. Twee elementen dragen hiertoe bij. Vooreerst is er de overdracht vanuit de federale begroting van de kredieten voor de twee wetenschappelijke instellingen voor landbouw – CLE en CLO. Dit is in totaal goed voor 16,056 mln. EUR (salariskosten inbegrepen). De verdeling is hier eveneens 55% O&O/45% W&T – de klassieke verdeelsleutel voor wetenschappelijke instellingen. Verder kon dit jaar voor het eerst informatie verkregen worden (o.m. door analyses in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid)

4. Wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en VOI's											
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudien	0,278	0,280	0,285	0,253	0,295	0,300	0,302	0,620	0,367	0,342	1,919
Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer	0,674	0,545	0,798	1,220	2,035	2,058	2,253	2,541	3,666	4,205	5,475
Instituut voor het Archeologisch Patrimonium	0,526	0,540	0,550	0,419	0,739	0,749	0,818	1,572	2,181	2,211	3,036
Instituut voor Natuurbehoud	0,773	1,001	1,155	1,331	1,767	1,792	2,759	2,856	3,770	3,991	5,304
Koninklijk Museum Schone Kunsten Antwerpen	1,425	1,463	1,487	0,382	0,683	1,532	1,792	2,048	2,362	2,311	4,381
CLO											12,943
CLE											3,113
Vlaams Instituut voor de Zee						0,744	0,754	0,744	0,744	0,755	0,766
Archeologische inventaris Vlaanderen	0,025	0,025	0,025	0,025							
Archief- en Documentatiecentra	1,165	1,230	1,239	1,249	1,264	0,732	0,735	0,813	0,953	1,367	
Belgisch Historisch Instituut (Rome) + Franse School (Athene)	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045						
Born-Bunge Stichting	0,178	0,178	0,181	0,183	0,149	0,151	0,149	0,149	0,149	0,150	0,150
VRT	3,511	3,568	3,691	3,712	3,777	5,131	3,967	3,630	3,795	4,091	4,274
Gezinswetenschappelijk documentatiecentrum	0,035	0,035									
Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid -Louis Pasteur (het vroegere IHE)	2,340	2,253	1,346	1,324	1,356	1,383	1,383	1,371	1,386	1,020	0,940
Kind en Gezin	1,114	1,220	1,215	1,214							
Vlaams Centrum voor bevordering van Welzijn van kinderen en gezinnen				0,213	0,216	0,218	0,221	0,099			
V.S.F.I.P.H.	0,271	0,292	0,314	0,313							0,529
Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde	1,487	1,505	1,698	1,715	1,703	1,269	1,304	1,315	1,573	2,294	2,323
Politologisch Instituut Brussel	0,012	0,012	0,012	0,012			0,000				
Stichting Archeologisch Patrimonium	0,042	0,042	0,042	0,042			0,000				
Vlaams Commissariaat Generaal voor Toerisme	0,196	0,207	0,216	0,217	0,236	0,359	0,620	0,421	0,462	0,247	0,188
VMM		3,480	3,567	12,645	12,687	11,745	13,352	9,949	9,207	9,469	8,766
OVAM (MINA 361B4144 en 4172)				8,175	7,098	6,560	5,206	5,379	2,403	2,933	3,019
AQUAFIN (MINA 361B4100)				1,472	1,678	1,712	0,538	1,747	2,520	3,309	3,449
VLM				2,212	2,348	1,401	1,376	2,123	0,135	1,165	1,195
VLINA (MINA)						2,479	2,479	2,479			
MINA-fonds 2.19 - AMINAL							3,906				
MINA 63B1206 - AMINAL (vroegere 2.28)								15,953	6,296	1,195	5,057
Waterbouwkundig Laboratorium + Dienst voor Hydrologie	1,015	1,324	1,348	1,626	1,646	1,658	1,661	2,013	2,033	2,070	2,070
Totaal	15,113	19,246	19,217	40,000	39,721	41,974	45,574	57,821	44,003	43,125	68,897
	O&O	O&V	W&T	Krediet							
1993	5,973	0,000	9,149	15,122							
1994	8,182	0,000	11,060	19,242							
1995	9,368	0,000	9,852	19,219							
1996	22,451	7,094	10,456	40,001							
1997	21,825	6,623	11,274	39,722							
1998	21,069	8,359	12,546	41,974							
1999	25,655	1,060	18,860	45,574							
2000	39,769	0,339	17,713	57,821							
2001	23,685	0,418	19,900	44,003							
2002	21,241	0,422	21,462	43,125							
2003	38,160	0,396	30,342	68,897							

over de salariskosten (2,43 mln. EUR) voor het vastbenoemd personeel binnen het IN, IBW en IAP.

Voor de vijf wetenschappelijke instellingen samen gaat het om 6,278 mln. EUR.

Het MINA-fonds werd grondig geherstructureerd en dit komt tot uiting in de inschrijving van de kredieten in de nieuwe MINA-kredietlijnen. De bestemming van de gelden en de begunstigten blijven over het algemeen dezelfde, maar door de uitsplitsing geeft de betiteling van de kredietlijnen duidelijker aan waarvoor de gelden precies bestemd zijn – dit verhoogt de transparantie. Zoals vorige jaren, rangschikt tabel 4 de kredieten voor VMM, OVAM, AQUAFIN, VLM en ook de MINA-kredietlijn m.b.t. de uitvoering van het Milieubeleidsplan en het Milieujaarprogramma 2003 – AMINAL.

5. Sectorale initiatieven en beleidsondersteunend onderzoek en studies.

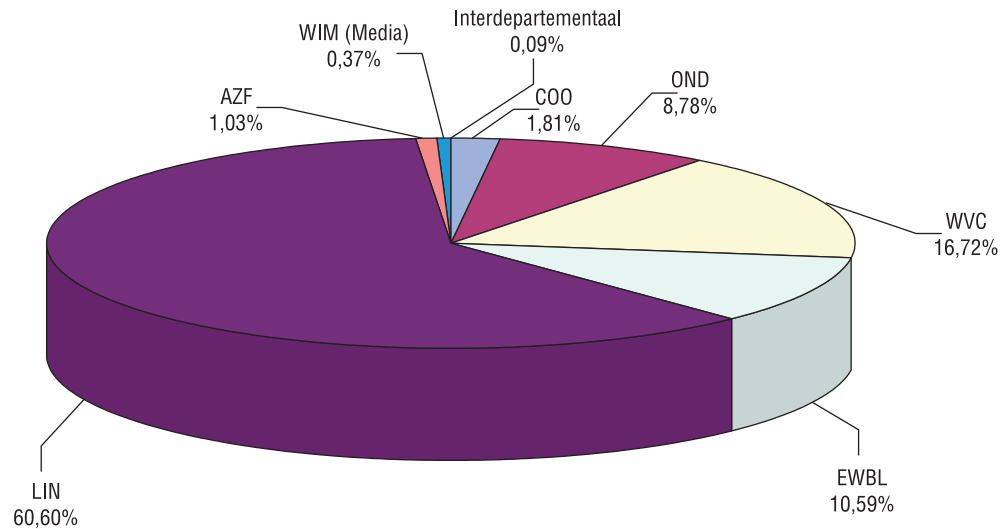
Tabel 5 omvat voor het sectoraal wetenschapsbeleid de voorziene kredieten voor het beleidsondersteunend onderzoek en beleidsgerichte initiatieven samen. Tabellen 4 en 5 zijn aanvullend, in die zin dat VMM, OVAM e.d. in feite ressorteren onder het bevoegde departement – in dit geval Leefmilieu en Infrastructuur.

De kredieten voor sectorale initiatieven van het departement onderwijs stegen sterk in 2001, door de transfer én verdere verhoging van de kredieten voor de actie PC/KD (totaal 24,79 mln. EUR). In 2002 dalen de sectorale kredieten lichtjes. Op zich zegt dit eigenlijk weinig, omdat deze budgetten niet verloren zijn: de kredieten van BA 40.01 van programma 33.3 werden immers getransfereerd naar het BOF en deze van BA 40.11 werden toegevoegd aan de werkmiddelen voor de universiteiten en de hogescholen, onder vorm van convenanten.

In 2000 viel bij LIN een stijging met 10,04 mln. EUR te noteren, samen met verhoogde budgetten voor AQUAFIN en MINA 2.28 in datzelfde jaar. Het LIN-krediet vertoont een sterke daling (met 5,92 mln. EUR) in 2001, om in 2002 echter terug te stijgen met afgerond 11,4 mln. EUR. Er is o.m. een budgetstijging op de BA's 62.4 12.05 (huisvesting, +1,049 mln.), 63.2 43.10 (mobiliteit, +0,509 mln.), MINA 2.5 (+3,076 mln. EUR) en 69.9 12.29 (+5,951

5. Sectorale initiatieven en sectoraal beleidsondersteunend onderzoek en studies											
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
COO					0,496	1,300	6,332	1,209	0,942	0,810	0,934
OND	4,943	7,808	7,474	6,579	8,827	8,875	10,270	7,551	34,068	31,233	4,542
WVC	4,437	11,588	11,581	4,409	3,835	4,812	4,844	6,990	7,232	8,198	8,652
EWBL	2,693	2,673	2,335	5,045	4,622	4,473	4,975	3,739	5,283	5,046	5,476
LIN	6,854	5,023	4,029	11,702	11,813	14,790	13,710	23,760	17,695	29,079	31,348
AZF						0,198	0,198	0,297	0,372	0,488	0,535
WIM - Media						0,213	0,202	0,202	0,171	0,124	0,193
Interdepartementaal						0,048	0,055	0,074	0,062	0,049	0,049
Totaal	18,928	27,093	25,419	27,734	29,593	34,710	40,588	43,824	65,824	75,028	51,728
	O&O	O&V	W&T	Krediet							
1993	11,864	0,077	5,396	18,928							
1994	13,719	3,458	9,915	27,093							
1995	12,067	2,938	10,395	25,420							
1996	17,268	1,651	8,815	27,734							
1997	20,024	3,930	5,640	29,593							
1998	22,504	4,060	8,146	34,710							
1999	24,334	4,955	11,299	40,588							
2000	30,527	3,668	9,628	43,824							
2001	24,576	4,475	36,773	65,824							
2002	35,444	1,072	38,512	75,028							
2003	38,227	1,056	12,445	51,728							

Verdeling van de kredieten voor de sectorale initiatieven en het sectoraal beleidsondersteunend onderzoek in 2003

mln. EUR); naast het nieuwe initiatief Milieu en gezondheid (BA 61.1 12.02, +0,793 mln. EUR).

In 2003 stellen we een globale daling met 23,3 mln. EUR voor deze tabel vast. Dit is voornamelijk te wijten aan de vermindering met 26,691 mln. bij het departement Onderwijs, omdat de kredieten i.v.m. de nieuwe onderwijsmedia (PC/KD) werden gereduceerd van 27,021 mln. tot 0,057 mln. in 2003. Er is ter hoogte van de verscheidene departementen een lichte stijging, doordat de kredieten voor de Steunpunten beleidsondersteunend onderzoek toegevoegd zijn aan de terzake bevoegde departementen.

6. *Allerhande uitgaven i.v.m. het globale wetenschapsbeleid.*

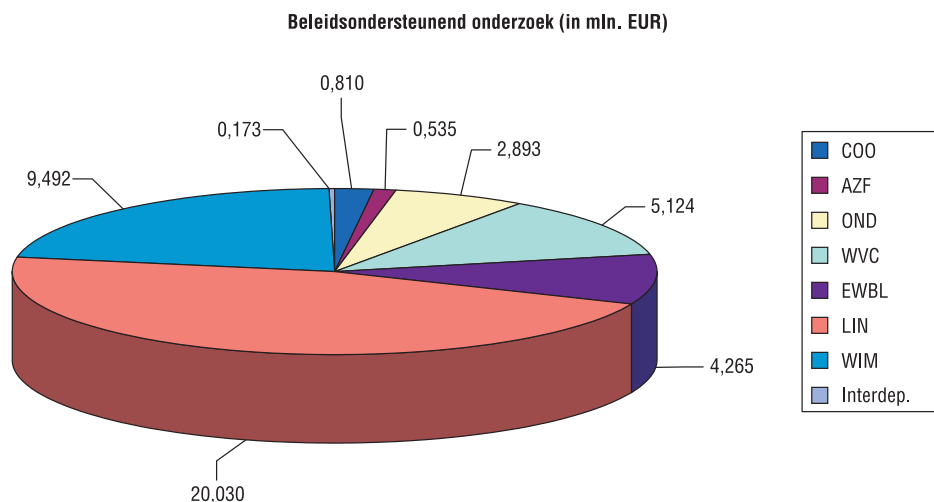
Hierin kaderen de initiatieven ter ondersteuning van het wetenschapsbeleid in zijn geheel. De adviesorganen werden hier mee opgenomen, aangezien zij het globale beleid inzake wetenschap en technologie ondersteunen.

Er is een drastische stijging in de periode 1997-1999, gevolgd door een kredietdaling in 2000 met circa 7,4 mln. EUR – vanwege de verminderde fondsen voor beleidsgericht onderzoek, internationale samenwerking en uitgaven i.v.m. de informatiemaatschappij. Dit zet zich nog door in 2001 en is te wijten aan budgetverminderingen en heroriëntering van kredieten. De globale financiering van de steunpunten beleidsrelevant onderzoek (7,991 mln. EUR) staan in deze tabel, omdat het onderzoek betreft dat vele beleidsdomeinen omvat. De cofinanciering voor specifieke steunpunten wordt daarentegen opgenomen in de betrokken departementen. De cofinanciering van het steunpunt O&O Statistiek is bijgerekend in deze tabel. Ook opgenomen zijn de 2,507 mln. EUR voor het Vlaams elektronisch netwerk en de 2,083 mln. voor de elektronische bestanden en elektronische uitrusting voor de instellingen van tertiair onderwijs, alsook de steun voor IMEC en Vito. In 2003 daalt het budget met 2,167 mln. EUR (daling van de post internationale samenwerking met 1,819 mln., stijging van de subsidie aan de Steunpunten met 1,058 mln.). De elektrongelden werden verschoven naar programma 33.2.

6. Allerhande uitgaven i.v.m. het globale wetenschapsbeleid											
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Koninklijke Academie voor Geneeskunde	0,121	0,124	0,149	0,151	0,154	0,156	0,156	0,156	0,159	0,159	0,161
Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten	0,221	0,350	0,357	0,362	0,362	0,362	0,719	0,726	0,734	0,742	0,750
Dotatie VRWB	0,124	0,126	0,129	0,228	0,233	0,238	0,240	0,243	0,245	0,248	0,252
Conceptie, voorbereiding en uitvoering van wetenschappelijke acties	2,640	4,108	0,915	1,346	1,239	1,398	1,373	2,355	0,620	0,622	0,581
Allerhande uitgaven i.v.m. de informatiemaatschappij				0,124	0,000	4,958	17,353	14,874			
Aankoop hard- en software							1,983	2,008			
Vlaams elektronisch netwerk									2,479	2,507	2,535
Elektronische bestanden en elektronische uitrusting (bibliotheek van de instellingen van tertiair onderwijs en van IMEC en VITO)									2,033	2,083	
Bekendmaking wetenschapsbeleid	0,669	0,835	0,597	2,085	2,112	2,387	2,876	3,485	4,100	4,382	5,054
Internationale wetenschappelijke samenwerking	2,162	4,755	4,311	6,287	6,371	7,419	11,309	8,317	4,784	4,059	2,240
Stichting Flanders Technology International	0,595	0,595	0,669	0,768	0,768	1,264	2,132	2,132	2,132	2,132	2,132
Promotie innovatie	0,248	0,248	0,092								
Toegepast onderzoek sociale wetenschappen en cultuur- en geesteswetenschappen				4,710							
VIA				0,211	0,211	0,119	0,119	0,119			
Subsidie IWETO			0,131	0,134	0,136	0,139	0,201	0,203	0,206	0,208	0,210
Beleidsgericht onderzoek					9,916	11,155	11,748	7,784	0,347	0,347	0,347
Subsidie aan steunpunten beleidsrelevant onderzoek									4,958	7,991	9,049
Hannover 2000 "Mens, Natuur en Techniek"								0,868			
Communicatiecampagne "Durf innoveren"								0,620			
Allerhande communicatie-initiatieven m.b.t. wetenschap, technologie en innovatie									0,248	0,251	0,253
Totaal	6,780	11,140	7,350	16,406	21,539	29,596	50,208	43,890	23,044	25,731	23,564
	O&O	O&V	W&T	Krediet							
1993	4,794	0,000	1,986	6,780							
1994	8,744	0,000	2,396	11,141							
1995	5,149	0,000	2,202	7,350							
1996	12,642	0,008	3,757	16,406							
1997	16,469	0,003	5,068	21,539							
1998	18,719	0,003	10,873	29,596							
1999	23,344	0,003	26,861	50,208							
2000	16,391	0,003	27,495	43,890							
2001	10,383	0,003	12,658	23,044							
2002	12,694	0,003	13,034	25,731							
2003	11,936	0,003	11,625	23,564							

Beleidsrelevant onderzoek per departement

Deze figuur geeft een overzicht van de kredieten voor beleidsondersteunend onderzoek zoals ze verspreid voorkomen op diverse departementale basisallocaties. Als principe nemen we aan dat hier dat specifiek deel van de gelden uit tabel 5 voorkomt (Sectorale initiatieven en sectoraal beleidsondersteunend onderzoek en studies) dat voor beleidsrelevant onderzoek bestemd is. Aan de sectorale kredieten worden die voor het beleidsondersteunend onderzoek van de OA 71 toegevoegd.

Het beleidsrelevant onderzoek dat in allerlei instellingen wordt uitgevoerd (zoals de Vlaamse wetenschappelijke instellingen), werd hier dus niet opgenomen. Deze instituten – en ook het MINA-fonds – kregen in de analysetabellen een geëigende plaats. De kredieten voor de Steunpunten voor het beleidsrelevant onderzoek werden hier dus wél bijgerekend.

De verdeling van het totaal budget van het HBPWB 2003 over de zes indelingen, evenals de evolutie ervan in de periode 1993-2003, staat in de volgende tabel.

Verdeling van het totale budget van het HBPWB (in mln. EUR)											
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1 Niet-gericht onderzoek	76,867	81,488	89,247	107,018	125,769	140,880	157,127	169,405	181,379	189,242	195,182
2.1 Werkingstoelagen universiteiten	401,471	418,670	434,773	449,778	464,637	481,523	489,096	501,808	516,127	529,400	560,398
2.2 Andere toelagen	75,699	119,153	99,891	93,555	75,052	68,314	84,643	88,302	86,986	88,308	89,213
2.3 Andere instellingen	9,648	10,015	10,104	10,377	9,165	9,286	11,594	11,225	11,388	13,579	14,403
3. Industrieel onderzoek	120,873	133,744	121,855	147,749	177,759	207,355	222,680	214,884	226,798	249,866	318,524
4. Wet. instellingen, dep. diensten en VOI's	15,113	19,246	19,217	40,000	39,721	41,974	45,574	57,821	44,003	43,125	68,897
5. Sectorale initiatieven - beleidsondersteunend onderzoek	18,928	27,093	25,419	27,734	29,593	34,710	40,588	43,824	65,824	75,028	51,728
6 Globaal wetenschapsbeleid	6,780	11,140	7,350	16,406	21,539	29,596	50,208	43,890	23,044	25,731	23,564
TOTAAL	725,378	820,548	807,856	892,618	943,236	1.013,640	1.101,512	1.131,159	1.155,549	1.214,279	1.321,910

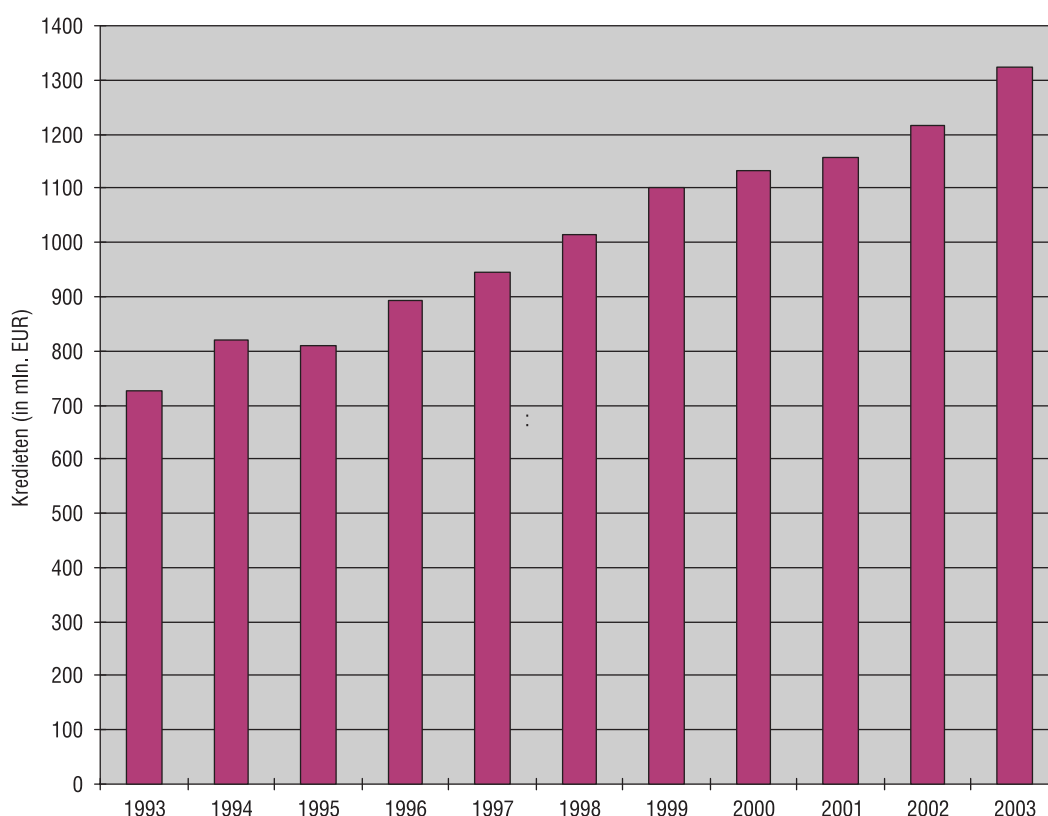
De evolutie van de totale kredieten van de HBPWB's 1993-2003 staat in de volgende figuur. De opeenvolgende regeringen stelden het wetenschapsbeleid prioritair én voorzagen er de nodige middelen voor – dit is duidelijk te zien aan de stijging van de wetenschapskredieten (HBPWB's) – 294 mln. EUR tijdens de jaren 1996 t/m 1999, en 220 mln. EUR tijdens de jaren 2000 t/m 2003. Dat is voor het grootste deel toe te schrijven aan de budgetstijging op de organisatieafdelingen voor het "eigenlijke" wetenschapsbeleid: van 1996 tot en met '99 stegen ze met 266 mln. EUR, van 2000 tot en met 2003 met 206 mln. EUR – zijnde de initiële kredieten zonder de PC/KD budgetten.

In 2000 stegen de initiële kredieten wetenschapsbeleid verder met 29,6 mln. EUR. Die van het HBPWB 2001 gingen met circa 24,4 mln. EUR omhoog t.o.v. 2000 – de O&O-kredieten met 11,8 mln. EUR. De stijging is onder meer toe te schrijven aan de budgetstijging in OA 71 (met 29,7 mln. EUR), deze stijging wordt evenwel getemperd door een daling van de sectorale kredieten. In 2002 stegen de fondsen voor het HBPWB drastisch met 58 mln. EUR. Hiervan kan men 52 mln. (37 mln. O&O-kredieten) toeschrijven aan de stijging van het "eigenlijke wetenschapsbeleid" (OA 71 + OA 33).

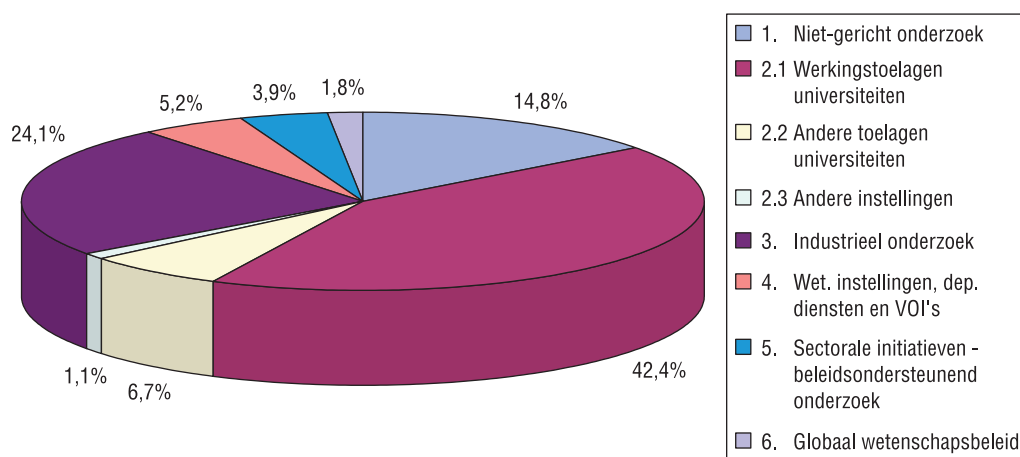
In 2003 stijgt het HBPWB met 107,6 mln. EUR. Er is een sterke extra impuls voor het "eigenlijke wetenschapsbeleid" met 106,44 mln., waarvan 82,3 O&O-kredieten (bij vergelijking van

de initiële kredieten). De globale stijging 2003 t.o.v. het aangepast krediet 2002 bedraagt 143 mln. EUR – in de loop van 2002 kwam er immers nog een bijkomende injectie van 46,5 mln. EUR voor IMEC én voor het landbouwonderzoek. Er is bovendien een sterke stijging van de kredieten voor het sectorale wetenschapsbeleid, die evenwel wordt uitgevlakt door het wegval- len van de PC/KD kredieten bij het departement onderwijs. De stijging is o.a. te danken aan de evolutie bij de zeven Vlaamse wetenschappelijke instellingen. Het CLE en CLO zijn door defe- deralisering overgekomen van het federale niveau. Verder werden de salariskosten van de vast- benoemde personeelsleden van de andere vijf wetenschappelijke instellingen in het HBPWB 2003 opgenomen. Ook de Steunpunten beleidsrelevant onderzoek dragen bij aan de verho- ging.

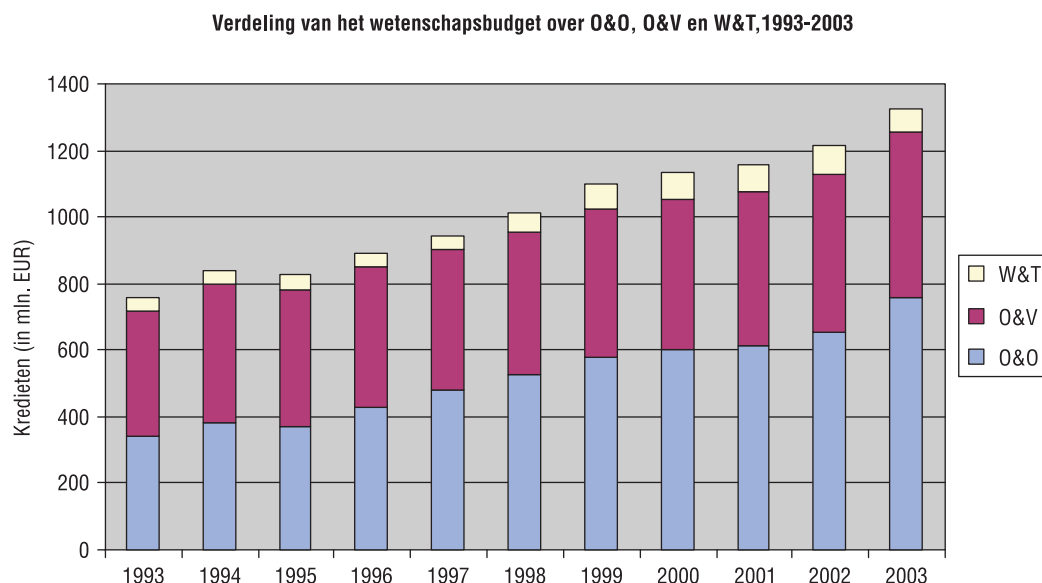
Evolutie van het totale budget van het HBPWB

Verdeling van de middelen voor het wetenschapsbeleid 2003

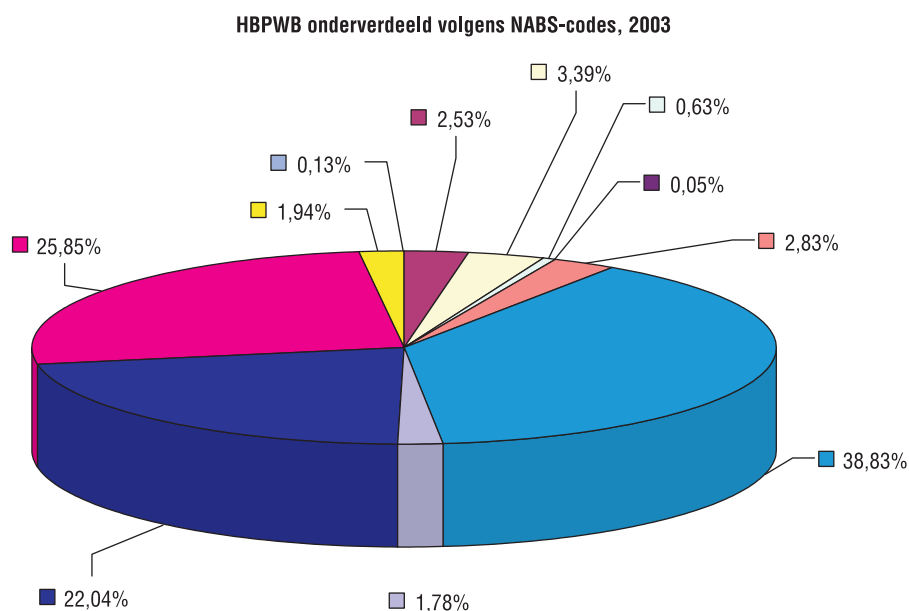

Onderstaande grafieken verdelen het budget van het HBPWB 2003 achtereenvolgens naar type activiteit, naar NABS-code en naar departement.

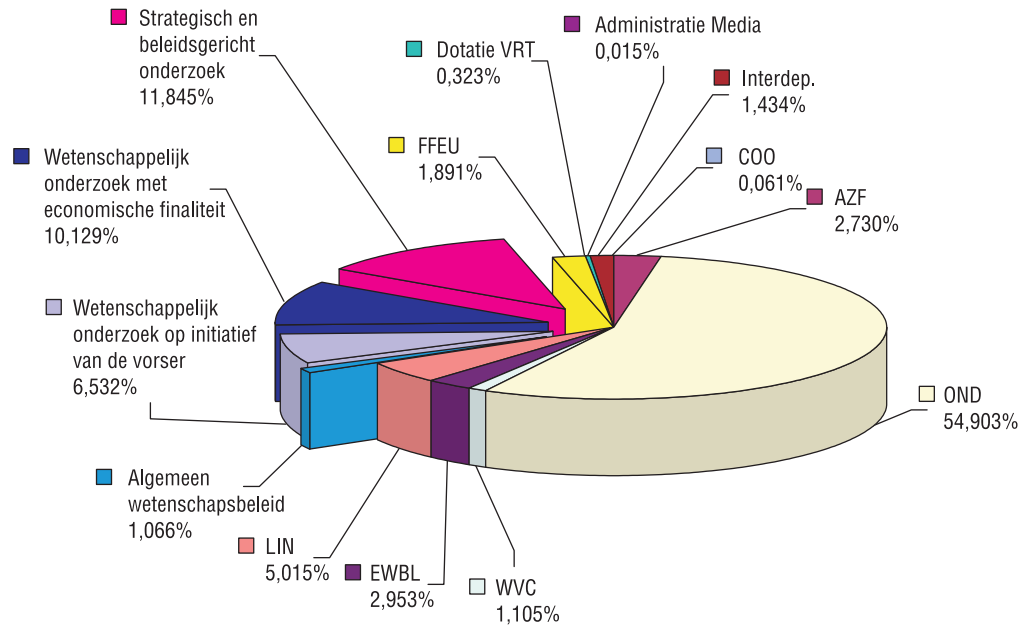
W&T neemt slechts een klein aandeel in het HBWPB in. In 1993 is het O&V-aandeel nog groter dan dit voor O&O. Vanaf 1996 komt hierin een kentering. In 1996 zijn beide aandelen nagenoeg gelijk. Van dan af verhogen de O&O-kredieten gestaag, als gevolg van de jaarlijkse stijging – bijna exclusief bestemd voor dit luik. In 1996 was het procentueel aandeel van O&O, O&V en W&T resp. 49%, 47% en 4%. In 1999 werd het 52,3%, 40,2% en 7,5% en voor 2003 stijgt het O&O-aandeel tot 57%.

Bijgaande figuur toont de procentuele verdeling van de kredieten 2003 O&O over de NABS-codes. In Deel III van deze Speurgids werd de analyse in sommige gevallen doorgevoerd tot op sub-NABS niveau.

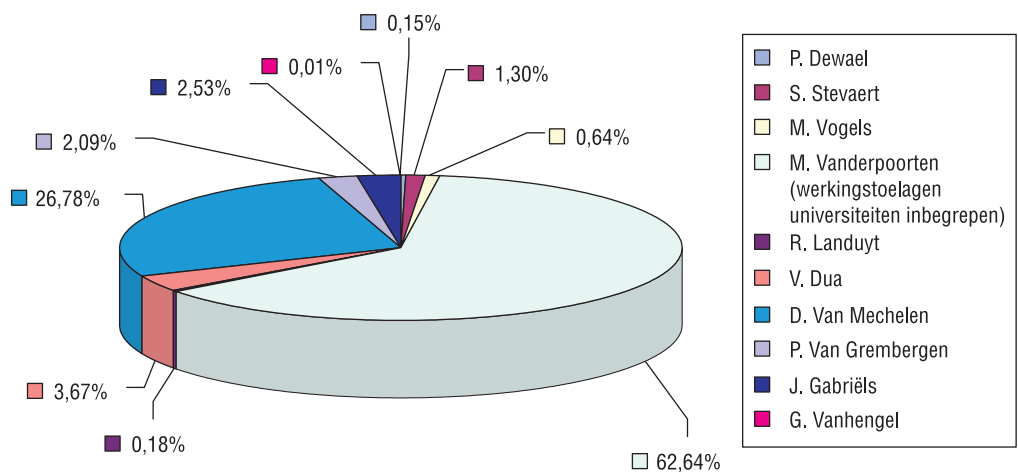
- 1. Exploratie en exploitatie van het aardse milieu
- 2. Infrastructuur en ruimtelijke ordening
- 3. Milieubescherming en milieuzorg
- 4. Bescherming en bevordering van de menselijke gezondheid
- 5. Productie, distributie en rationeel gebruik van energie
- 6. Landbouwproductie en -technologie
- 7. Industriële productie en technologie
- 8. Maatschappelijke structuren en relaties
- 10. Onderzoek gefinancierd uit algemene universiteitsfondsen
- 11. Niet-toepassingsgericht onderzoek
- 12. Overig onderzoek in de civiele sector

Verdeling per departement, met onderverdeling van WIM, 2003

De laatste grafiek toont de verdeling der wetenschapskredieten over de leden van de Vlaamse regering, met een concentratie bij de minister van Onderwijs en Vorming – werkingsuitkeringen aan de universiteiten inbegrepen – en de minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media.

Verdeling van de wetenschapskredieten over de leden van de Vlaamse regering

De berekening van de O&O-inspanningen als % BBP-Vlaanderen en internationale vergelijking

Basisvoorwaarde voor een goed wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid is de beschikbaarheid van voldoende middelen. Om een internationale vergelijking mogelijk te maken, wordt de input van financiële middelen o.m. uitgedrukt in de O&O-kredieten als % BBP: het percentage van het Bruto Binnenlands Product dat wordt aangewend voor onderzoek en ontwikkeling (O&O). Dit is een van de meest ingeburgerde indicatoren om deze inspanningen te meten. Men neemt wel alleen de budgetten in aanmerking voor wetenschappelijk onderzoek in strikte zin. Alle andere onderdelen van het wetenschapsbudget (O&V, W&T – zie hoofdstuk I.1 voor de definities) worden hierin niet verrekend.

De berekening van de O&O-inspanningen als % BBP voor Vlaanderen

De berekening van de O&O-inspanningen als % BBP-Vlaanderen werd reeds eerder gepubliceerd in de Speurgids 1997 en vervolgens in het Vlaams Indicatorenboek 1999.

Hier volgt nogmaals een benaderende berekening, waarbij men strikt de O&O-kredieten hanteert. Er wordt uitgegaan van de laatst berekende waarden van het BBP-Vlaanderen.

Vooreerst werd de evolutie 1995-2003 berekend.

De berekening werd als volgt opgebouwd:

1. de inspanningen van de Vlaamse overheid alléén;
2. de inspanningen van de Vlaamse + het Vlaams aandeel in de federale overheidskredieten;
3. de inspanningen van de Vlaamse overheid + het Vlaamse aandeel in de federale overheidskredieten + het Vlaamse aandeel van de kredieten van de EU-onderzoeksprogramma's (Kaderprogramma's).

Bij de berekening van het aandeel van Vlaanderen in de federale kredieten van wetenschapsbeleid worden twee verdeelsleutels (V=Vlaams) gehanteerd:

- 28,5 %V ESA (Bron: VRWB) en 56%V voor de rest van het federale wetenschapsbudget;
- 56%V: de algemene, tot nog toe gehanteerde verdeelsleutel voor de federale wetenschapskredieten. Het Vlaams Gewest produceert iets meer dan 56% van het Belgisch BBP (VRIND 2001).

De 28,5% ESA is waarschijnlijk een onderschatting. Ondertussen is er in 2002 een sterke inhaaloperatie gebeurd van de Vlaamse deelname (mededeling Kabinet Dirk Van Mechelen). De 56% is waarschijnlijk wel nog steeds een overschatting van het aandeel.

Verder werden de gezamenlijke inspanningen van de overheid (Vlaams, federaal en EU) en de industrie (uitgedrukt als % BBP) benaderend berekend.

O&O- kredieten (in mln. EUR)	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003 (8)	2003 (9)
Vlaamse overheid (1)	365,400	429,670	479,620	518,640	575,120	595,680	618,680	706,187	757,574	757,574
Vlaams aandeel Federale overheid (2)	204,838	206,276	210,831	217,996	215,639	225,049	223,314	223,314	223,314	223,314
Vlaams aandeel Federale overheid (3)	244,620	246,155	249,491	257,493	256,801	266,686	266,686	266,686	266,686	266,686
Totaal V + Fed (2)	570,238	635,946	690,451	736,636	790,759	820,729	841,994	929,501	980,888	980,888
Totaal V + Fed (3)	610,020	675,825	729,111	776,133	831,921	862,366	885,366	972,873	1.024,260	1.024,260
Vlaams aandeel EU (4)	68,350	68,350	68,350	68,350	68,350	68,350	68,350	68,350	68,350	68,350
V1 + Fed (2) + EU	638,588	704,296	758,801	804,986	859,109	889,079	910,344	997,851	1.049,238	1.049,238
V1 + Fed (3) + EU	678,370	744,175	797,461	844,483	900,271	930,716	953,716	1.041,223	1.092,610	1.092,610
BBPR (5) in mln. EUR	115.034,0	117.436,2	124.195,3	128.251,0	134.393,6	142.188,4	147.165,0	151.874,3	154.911,80	151.874,30
O&O als % BBPR	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003 (8)	2003 (9)
Vlaamse overheid (1)	0,32	0,37	0,39	0,40	0,43	0,42	0,42	0,46	0,49	0,50
V1 + Federale overheid (2)	0,50	0,54	0,56	0,57	0,59	0,58	0,57	0,61	0,63	0,65
V1 + Federale overheid (3)	0,53	0,58	0,59	0,61	0,62	0,61	0,60	0,64	0,66	0,67
V1 + Fed (2) + EU	0,56	0,60	0,61	0,63	0,64	0,63	0,62	0,66	0,68	0,69
V1 + Fed (3) + EU	0,59	0,63	0,64	0,66	0,67	0,65	0,65	0,69	0,71	0,72
industrie (6) vroegere cijfers	1,18	1,24	1,30	1,30	1,30	1,30	1,30	1,30	1,30	1,30
industrie (6) nieuwe (voorlopige) cijfers	1,28	1,38	1,46	1,52	1,62	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70
Totaal V1 + industrie vroegere cijfers	1,50	1,61	1,69	1,70	1,73	1,72	1,72	1,76	1,79	1,80
Totaal V1 + industrie nieuwe cijfers	1,60	1,74	1,85	1,93	2,05	2,11	2,12	2,16	2,19	2,20
Totaal overh (2) + industrie (7) vr cijf	1,74	1,84	1,91	1,93	1,94	1,93	1,92	1,96	1,98	1,99
Totaal overh (2) + industrie (7) n cijf	1,84	1,98	2,07	2,15	2,26	2,32	2,32	2,36	2,38	2,39
Totaal overh (3) + industrie (7) vr cijf	1,77	1,87	1,94	1,96	1,97	1,95	1,95	1,99	2,01	2,02
Totaal overh (3) + industrie (7) n cijf	1,87	2,01	2,11	2,18	2,29	2,35	2,35	2,39	2,41	2,42

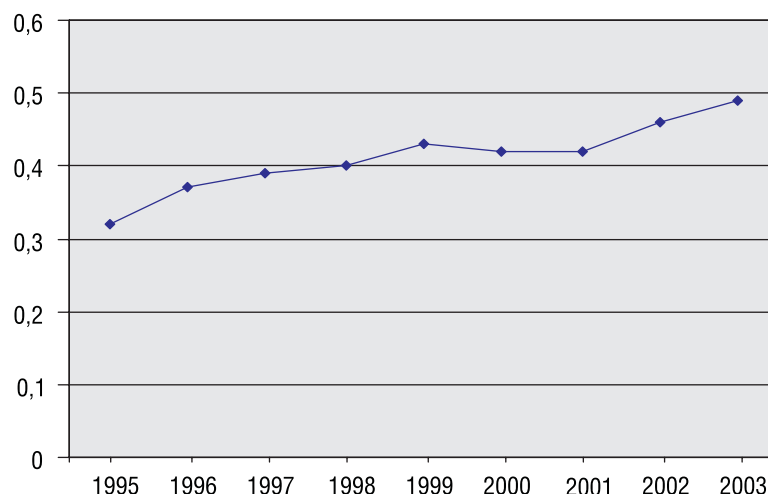
Noten bij de tabel op p. 210

- (1) Vlaamse overheid zoals vastgelegd in het HBPWB - aangepaste kredieten.
- (2) Vlaams aandeel in de federale O&O kredieten: verdeelsleutel ESA aan 28,5% V (Bron: VRWB) en rest federale kredieten aan 56% V.
Federale O&O-kredieten (1995-2000): Bron: DWTC.
- (3) Vlaams aandeel in de federale O&O kredieten volgens de verdeelsleutel 56% V.
- (4) Geraamd volgens berekende return van 2,38% voor het Vierde Kaderprogramma (1994-1998). Omdat de gegevens voor het Vijfde Kaderprogramma (1998-2002) nog onvolledig zijn, werd dezelfde return toegepast voor de volgende jaren.
Bron: P. Dengis, E. Dewallef en V. Lories, 2001.
- (5) Bron: T. Vergeynst, APS/AZF(versie 29/07/02 van de berekeningen). De officiële reeks, zoals bepaald door het INR, loopt van 1995 tot en met 1999 en werd bepaald volgens de nieuwe ESR95-standaard. Voor 2000 en 2001 berusten de gegevens op ramingen van de KBC, voor 2002 op ramingen van APS.
- (6) vroegere cijfers: IWT-studie 31 "Resultaten van de O&O-enquête bij de Vlaamse bedrijven", M. Cincera & R. Veugeliers, 2000. Volgens de berekeningen door DWTC (mei 2000) 1,30% voor 1997 (officiële cijfers doorgegeven aan de OESO (mededeling Jan Larosse, IWT). De 1,30% werd aangehouden voor de volgende jaren.
De vroegere en de nieuwe (voorlopige) cijfers werden allebei toegepast in deze berekening. De vroegere cijfers zijn een onderschatting, de nieuwe (voorlopige) cijfers waarschijnlijk een overschatting van de realiteit. De nieuwe OESO-enquête 2000-2001 zal hierover uitsluitsel geven (de resultaten van deze enquête zullen bekend zijn in de lente 2003).
- (7) Samentelling onder voorbehoud kredieten overheid versus bestedingen industrie. Gevaar dubbelrekening: industrie rapporteert praktisch geen overheidssubsidies (530 mln. op 36,45 miljard bestedingen - studie Veugeliers).
- (8) Rekening houdend met een hypothetische economische groei van 2% voor het jaar 2003.
- (9) Geen rekening houdend met de economische groei.

Als O&O-uitgaven vanwege de industrie, hanteerde men hiervoor twee gegevensreeksen – zie ook de uitleg bij de tabel. Enerzijds zijn er de vroegere cijfers, vanaf 1997 werd een niveau van 1,3% bereikt. Anderzijds zijn er de nieuwe (voorlopige) cijfers (mededeling Jan Larosse, IWT), vanaf 2000 wordt hier een 1,7% ingeschat. Daarbij werd gemeld dat de vroegere cijfers waarschijnlijk een onderschatting zijn, terwijl de (voorlopig) nieuwe cijfers dan weer een overschatting zijn van de realiteit. De resultaten van de nu lopende OESO-enquête 2000-2001 zullen hierover uitsluitsel geven – ze zullen bekend zijn in het voorjaar 2003. Voorlopig zijn de berekeningen dus uitgevoerd met beide gegevensreeksen – waarschijnlijk ligt de reële waarde tussen beide percentages in.

Uit de tabel blijkt het effect van de inhaalbeweging die door de Vlaamse regering werd doorgevoerd in de periode 1996-1999, ondertussen opgevolgd door een verder doorgedreven inspanning vanwege de huidige regering. Na een korte bezinningspauze in 2000, nam deze de nodige maatregelen om de inhaaloperatie verder te zetten.

Figuur. *Evolutie van het % O&O/BBP-Vlaanderen, alleen rekening houdend met de kredieten van de Vlaamse overheid.*

Internationale vergelijking

De overheidsinspanningen worden uitgedrukt in GBAORD (Government Appropriations or Outlays for R&D), dit betekent de beleidskredieten van de overheid die beschikbaar staan voor O&O. De GBAORD is een indicator, gehanteerd door de OESO, voor de input die de overheid geeft voor O&O. De tabel geeft een internationale vergelijking.

Tabel. Internationale vergelijking van de O&O-overheidsuitgaven (GBAORD) als %BBP.

	O&O-overheidsuitgaven (GBAORD) in %BBP				
	1996	1998	2000	2001	2003
Vlaanderen*	0,37	0,40	0,42	0,42	0,49
Vlaanderen**	0,60	0,63	0,63	0,62	0,68
Vlaanderen***	0,63	0,66	0,65	0,65	0,71
Duitsland	0,90	0,83	0,80	0,82	
Frankrijk	1,08	0,97	0,98	0,99	
Verenigd Koninkrijk	0,76	0,66	0,68	geen data	
Ierland	0,33	0,28	0,32	geen data	
Nederland	0,76	0,81	0,80	geen data	
Denemarken	0,71	0,74	0,74	0,72	
Finland	0,95	1,08	0,98	0,99	
Zweden	1,11	0,81	0,75	0,88	
Italië	0,58	0,58	0,66	0,69	
Portugal	0,50	0,54	0,62	0,63	
Spanje	0,48	0,56	0,62	geen data	
Verenigde Staten	0,89	0,84	0,81	0,87	
Japan	0,55	0,59	0,64	0,69	

Main Science and Technology Indicators, OECD, Volume 2002/1 en 2002/2

* Vlaamse overheidskredieten

** Vlaamse overheidskredieten + verdeelsleutel ESA aan 28,5% ESA + rest federale kredieten aan 56% V + EU-KP Vlaams aandeel

*** Vlaamse overheidskredieten + Vlaams aandeel 56% van de federale kredieten + EU-KP Vlaams aandeel

De inspanning van de Vlaamse industrie wordt uitgedrukt in BERD (Expenditure on R&D in the Business Enterprise Sector; de uitgaven van de industrie voor O&O). De gezamenlijke inspanningen van alle sectoren (HERD, BERD, GOVERD, PNP) wordt uitgedrukt als de GERD (Gross Expenditure on R&D; Bruto uitgaven voor O&O – de gezamenlijke uitgaven van alle sectoren voor O&O).

De OESO-publicatie “Main Science and Technology Indicators, Volume 2002/2, geeft een tabel met de internationale vergelijking van de % GERD/BBP. De berekende GERD voor Vlaanderen werd hiermee vergeleken.

Voor de GERD-Vlaanderen werden twee benaderingen toegepast. Enerzijds een benaderende berekening, uitgaande van de GBAORD en de BERD (zie de berekeningstabel blz. 210). Hier-voor is enig voorbehoud gewettigd, omdat men gegevens samentelt die men verkreeg middels twee verschillende methodologieën.

Daarom gebruikte men ook de rechtstreekse berekening van de verschillende samenstellende elementen van de GERD, verkregen uit de tweejaarlijkse OESO-enquêtes. Aangezien de enquête voor de jaren 2000-2001 nog loopt, zijn de laatst beschikbare gegevens deze voor het jaar 1999.

Tabel. Internationale vergelijking van de GERD als % BBP

	GERD als % BBP							
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Vlaanderen* (1,7% BERD)	1,98	2,07	2,15	2,26	2,32	2,32	2,36	2,38
Vlaanderen* (1,3% BERD)	1,84	1,91	1,93	1,94	1,93	1,92	1,96	1,98
België	1,80	1,87	1,89	1,96	geen data	geen data		
Duitsland	2,26	2,29	2,31	2,44	2,49	2,53		
Frankrijk	2,30	2,22	2,17	2,18	2,18	2,20		
Verenigd Koninkrijk	1,88	1,81	1,80	1,88	1,85	geen data		
Ierland	1,32	1,29	1,26	1,21	geen data	geen data		
Nederland	2,01	2,04	1,94	2,02	geen data	1,97		
Denemarken	1,85	1,94	2,06	2,09	geen data	geen data		
Finland	2,54	2,72	2,89	3,22	3,37	geen data		
Zweden	geen data	3,67	geen data	3,78	geen data	geen data		
Italië	1,01	1,05	1,07	1,04	1,07	geen data		
Portugal	geen data	0,62	geen data	0,76	geen data	geen data		
Spanje	0,83	0,82	0,89	0,88	0,94	0,97		
EU	1,80	1,80	1,81	1,86	1,88	geen data		
Verenigde Staten	2,55	2,58	2,60	2,65	2,72	2,82		
Japan	2,77	2,83	2,94	2,94	2,98	geen data		

Main Science and Technology Indicators, OECD, Volume 2002/2

* % GERD voor Vlaanderen benaderend berekend als % GBAORD (aan 28,5 aandeel ESA) + % BERD

Tabel. Berekening % GERD/BBP-Vlaanderen, op basis van de samenstellende sectoren van de GERD (in mln. EUR)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
BERD Vlaams Gewest	1347	1409	1460	1604	1798	1941	2138
GOVERD Vlaanderen	55	57	62	63	71	81	86
HERD Vlaamse Gemeenschap	418	439	449	490	544	588	634
PNP Vlaamse Gemeenschap	29	32	31	32	32	32	33
GERD Vlaanderen	1849	1937	2002	2188	2445	2641	2891
BBP-Vlaanderen	104.037,0	109.796,5	115.034,0	117.436,2	124.195,3	128.251,0	134.393,6
%GERD/BBP-VI	1,8	1,8	1,7	1,9	2,0	2,1	2,2

Bron: Berekeningen DWTC, 29 mei 2001

Bron: BRISTI Rapport, 2001, CFS/STAT

We verkrijgen hier voor de “GERD-Vlaanderen voor het jaar 1999 een waarde van 2,2%/BBP-Vlaanderen. Dit stemt overeen met de eerste benaderende berekening op basis van de samentelling van GBAORD en BERD. Het is inderdaad zo dat de berekening van het %BBP niet erg gevoelig is, in die zin dat miljoenen euro moeten bijgegeven worden vooraleer de stijging van het percentage O&O/BBP merkbaar wordt (0,1% = ca 0,25 miljard euro). In die zin vormen de benaderende berekeningen wel degelijk een indicatie voor de trend en de positionering van Vlaanderen in internationale context.

Er dient hier opgemerkt dat voor de tweede (rechtstreekse) berekening van de GERD, voor de HERD (Expenditure on R&D in the Higher Education Sector; O&O-uitgaven in het Hoger

Onderwijs) de volgende regel werd toegepast: “De Vlaamse publieke middelen die worden toegekend aan instellingen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn gevestigd, worden bij Vlaanderen geteld en dit zowel voor de middelen voor de financiering als deze voor de uitvoering van het onderzoek”. Dit overeenkomstig de politieke stellingname van de Vlaamse Gemeenschap – de Franstalige Gemeenschap heeft dezelfde stelling ingenomen. De Belgische federale staatsstructuur is immers verschillend van deze van andere federale landen omdat er onderscheid wordt gemaakt tussen gewest- en gemeenschapsmateries. Bij het toepassen van internationale definities dient men hiermee rekening te houden.

Uit de tabellen voor de GBAORD en de GERD als % BBP-Vlaanderen kan men afleiden dat Vlaanderen zijn positie in aanzienlijke mate verbeterd heeft, maar toch nog steeds relatief laag scoort in vergelijking met sommige van onze belangrijkste handelspartners. Dit is vooral het geval voor de overheidskredieten; ook de industrie zou echter nog een bijkomende inspanning moeten leveren. Tevens blijkt dat de achterstand met de Verenigde Staten en Japan nog aanzienlijk is – dit geldt trouwens voor de EU-landen in het algemeen. Zweden en Finland zijn uitschieters met 3%, Duitsland haalt de 2,5%.

Prognose

Vervolgens ging men nog na hoeveel middelen de overheid en de industrie samen nog moeten inbrengen om in 2010 de door de EU vastgelegde drie procent-norm voor %O&O/BBP te halen. Bij de berekeningen werden alle andere factoren (Vlaams aandeel in de federale kredieten, in de EU-KP's e.d.) gelijk gehouden. In dit geval komt men aan een (maximale) injectie van 1,5 mld. EUR bijkomende middelen – te verdelen over overheid en industrie. Om hierover nader overleg te plegen zal, zoals reeds eerder vermeld, een innovatiepact worden uitgewerkt tussen alle betrokken actoren.

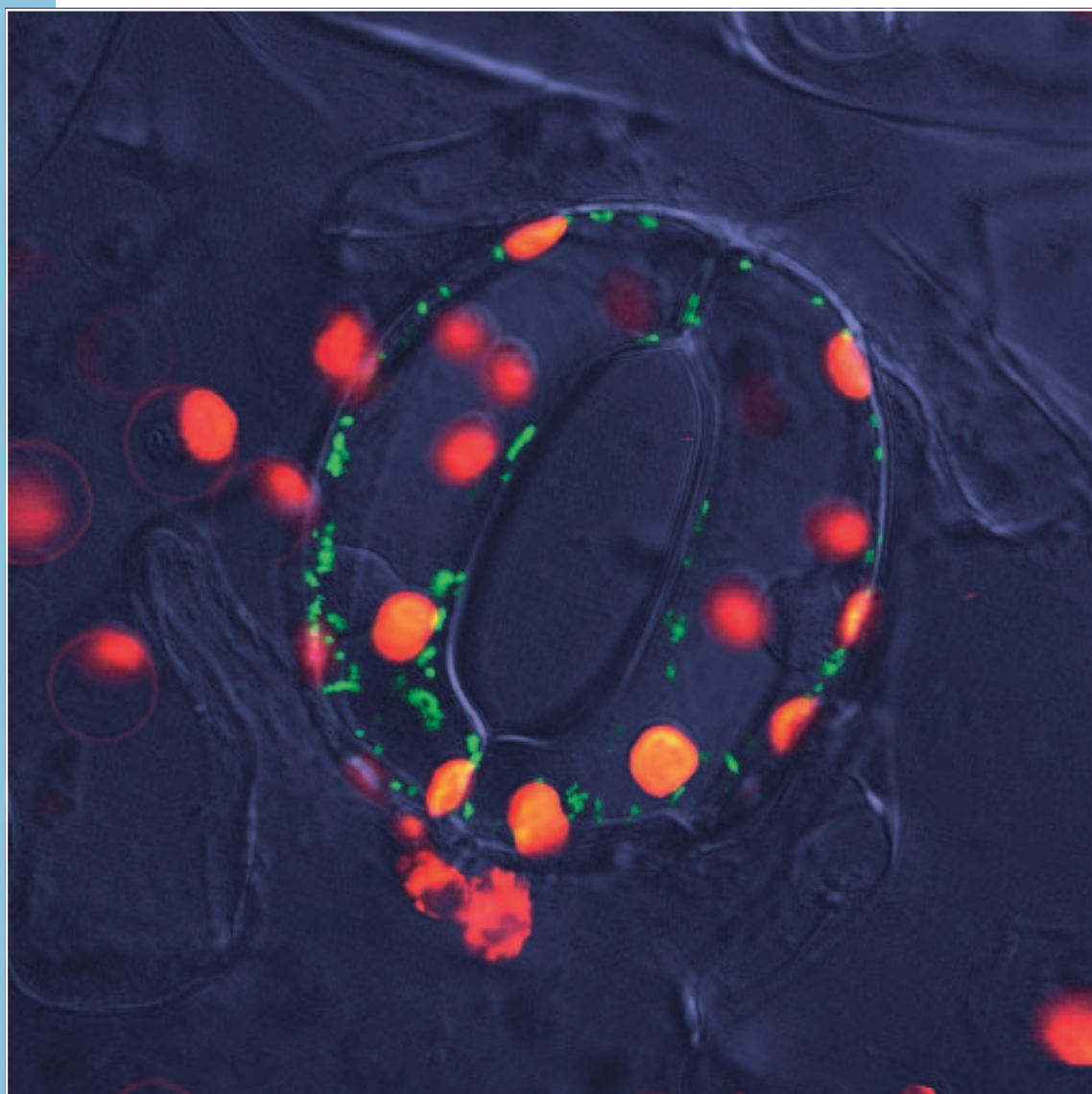
Bemerkingen

Er wordt hier nadrukkelijk op gewezen dat deze berekeningen met de nodige omzichtigheid en relativering moeten worden geïnterpreteerd.

- 1° Ze zijn benaderend, zowel voor de internationale vergelijking, als voor de hypothesen die gehanteerd worden bij de berekeningen.
- 2° De berekening vormt in feite een relatieve verhouding tussen de aangroei van het BBP-Vlaanderen en de aangroei van het wetenschapsbudget. Er is een zeer sterke stijging van het wetenschapsbudget vereist, om deze verhoging ook als een zichtbare stijging in het % BBP-Vlaanderen terug te vinden.
- 3° De internationale vergelijking moet gerelativeerd worden: dit blijkt alleen reeds uit het feit dat sommige cijfers wijzigen in verschillende edities van de “Main Science and Technology Indicators”. Soms worden tijdsreeksen in bepaalde landen afgebroken, omdat bijvoorbeeld werd overgeschakeld op een andere berekeningswijze. Bovendien wordt bij vergelijking van een aantal landen duidelijk dat er een groot verschil ontstaat doordat sommige landen grote injecties doen in de militaire sector. De USA loopt daarbij op kop met 53% van het O&O-budget voor defensie in 1999. In datzelfde jaar is het OESO-gemiddelde daarvoor 30%, UK 38%, Frankrijk 23%, Spanje 26%. Voor België is dit aandeel zeer gering, Vlaanderen financiert zelfs helemaal geen onderzoek in de sector defensie.

DEEL IV

BESTEDING VAN DE FINANCIËLE MIDDELEN VOOR WETENSCHAP, TECHNOLOGIE EN INNOVATIE

Stomata zijn de huidmondjes van een plantencel waarlangs bestanddelen de cel in en uit kunnen.
(foto VIB)

Hoofdstuk IV.1

Besteding van de middelen verdeeld via het FWO-Vlaanderen

Het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen is volgens het ontwerp van Beheersovereenkomst 2002-2007 met de Vlaamse Gemeenschap de instelling die als taak heeft het stimuleren en ondersteunen van het grensverleggend fundamenteel onderzoek in alle wetenschapsgebieden aan de universiteiten van de Vlaamse Gemeenschap (met inbegrip van de samenwerkingsverbanden tussen de Vlaamse universiteiten en andere onderzoeksinstituten) op basis van wetenschappelijke interuniversitaire competitie.

De instelling is dan ook complementair met de Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF) van de universiteiten, die deze taak eveneens waarnemen op basis van intrauniversitaire competitie – met in acht name van de eigen universitaire strategie inzake het wetenschappelijk onderzoek.

De werking van het FWO-Vlaanderen steunt op twee pijlers:

- de inbreng van de wetenschappelijke gemeenschap, zowel qua aanbod van onderzoek als qua selectie als qua intermediaire en ex post evaluatie ervan;
- de wisselwerking tussen deze gemeenschap en de bestuursorganen van het FWO-Vlaanderen, voor het opstellen van een beleid met zo optimaal en effectief mogelijke procedures en acties, om een maximaal resultaat te bereiken.

De Wetenschappelijke Commissies vormen de vitale kern van de wetenschappelijke werking van het FWO-Vlaanderen. Ze zijn de emanatie van de hele wetenschappelijke gemeenschap en omvatten 14 leden verbonden aan Universiteiten of Instellingen voor wetenschappelijk onderzoek. De leden worden aangeduid door de Raad van Bestuur, waarbij er zes tot de Vlaamse Gemeenschap behoren. Van de 8 andere leden zijn er minimum 2 verbonden aan een buitenlandse instelling en behoren de overigen tot de Franse Gemeenschap. De mandaten zijn persoonlijk en onoverdraagbaar. Voor de Belgische leden duren ze vijf academiejaren, eventueel éénmaal hernieuwbaar. Er kan geen mandaat toegekend worden aan personen die ouder zijn dan 60 jaar. De mandaten van de buitenlandse leden duren drie academiejaren, eventueel tweemaal hernieuwbaar. Hier ligt de leeftijdsgrens op 62 jaar.

De niet-Vlaamse leden hebben dezelfde prerogatieven als de Vlaamse – alle leden nemen op voet van volledige gelijkheid aan de beraadslagingen deel.

Meer volledige en relevante gegevens vindt u in de “Bestedingsanalyse 1991-2000”, het “Jaarverslag 2000” en het “Jaarverslag 2001” op de web site: <http://www.fwo.be>

De samenstelling garandeert ook de Belgische verankering om voldoende sterk op een specifieke problematiek te kunnen inspelen en om niet alle initiatief aan buitenlandse expertise over te moeten laten.

Het systeem van de Wetenschappelijke Commissies werd met ingang van 1/1/1997 grondig hervormd en ligt ook aan de basis van de gewijzigde indeling per wetenschapsgebied, dat niet volledig vergelijkbaar is met de vroegere wetenschapssectoren.

De Commissies steunen voor het opstellen van hun ex ante adviezen op de inbreng van externe referenten.

Volgens de richtlijnen en procedures, vastgelegd door de Raad van Bestuur, stelt het Bureau de toekenningen van de individuele mandaten en kredieten voor op basis van door de Wetenschappelijke Commissies voorgestelde prioriteiten. Daarbij houdt men uiteraard rekening met de budgettaire mogelijkheden. Binnen de prioriteiten van de Wetenschappelijke Commissies, werken de bestuursorganen dan een wetenschapspolitiek uit.

De spreiding van de totaliteit van de begroting van het FWO-Vlaanderen van de jaren 1992 tot 2001, staat in tabel 1. De evolutie van de Vlaamse toelagen is o.a. opgenomen in de Speurgids 1999 en de jaarlijkse analyse van de HBPWB's, alsook in de reeds geciteerde FWO-literatuur.

Het FWO-Vlaanderen bouwt met de verscheidenheid van toelagen die het verwerft, een coherent beleid qua actiemiddelen uit naar de wetenschappelijke gemeenschap toe. De volgende bestedingsanalyse gaat dan ook over de totaliteit van deze middelen.

Tabel 1. Evolutie van de toelagespreiding over de actiemiddelen van het F.W.O.-Vlaanderen (in miljoen EUR)

Uitgaven	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Mandaten	28,06	31,78	35,05	37,90	38,84	43,28	49,26	53,72	55,58	42,51
	45%	45%	47%	47%	44%	46%	46%	48%	48%	40%
Wetenschappelijke Contacten	2,08	2,01	1,91	1,91	2,73	2,88	2,33	2,48	2,21	3,42
	3%	3%	3%	3%	3%	3%	2%	2%	2%	3%
Kredieten aan Navorsers	1,07	0,94	2,35	2,33	2,88	2,75	0,97	1,66	1,76	1,66
	2%	1%	3%	3%	3%	3%	1%	1%	2%	2%
Onderzoeksprojecten	28,28	32,33	31,95	34,90	39,74	41,62*	50,72*	50,07*	50,82	53,02
	45%	46%	43%	43%	45%	44%	47%	45%	44%	50%
Diversen	2,85	3,00	3,30	3,69	3,89	4,36	4,51	4,51	4,59	4,69
	5%	5%	4%	5%	5%	4%	4%	4%	4%	5%
TOTAAL	62,34	70,06	74,56	80,73	88,08	94,89	107,79	112,44	114,96	105,30
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Toelage Vlaamse Gemeenschap	46,23	51,60	54,19	58,10	66,83	79,62	83,56	91,17	91,32	81,09

De kostprijs van de permanente onderzoekers is continu opgenomen bij mandaten, terwijl die eertijds boekhoudkundig bij de onderzoeksprojecten hoorde.

Vanaf 1/10/2000 zijn deze onderzoekers echter naar het Z.A.P. overgeheveld.

* Gelden voor het Max-Wildiersfonds worden besteed vanaf 2000 e.v.

Hierna volgt een analyse van de diverse actiemiddelen van het FWO-Vlaanderen.

Mandaten

De evolutie van het mandatenbestand is opgenomen in tabel 2, met een overzicht van de verschillende mandaten. De verdeling per mandaattype en per wetenschapsgebied wordt weergegeven in de figuren 1 tot en met 6.

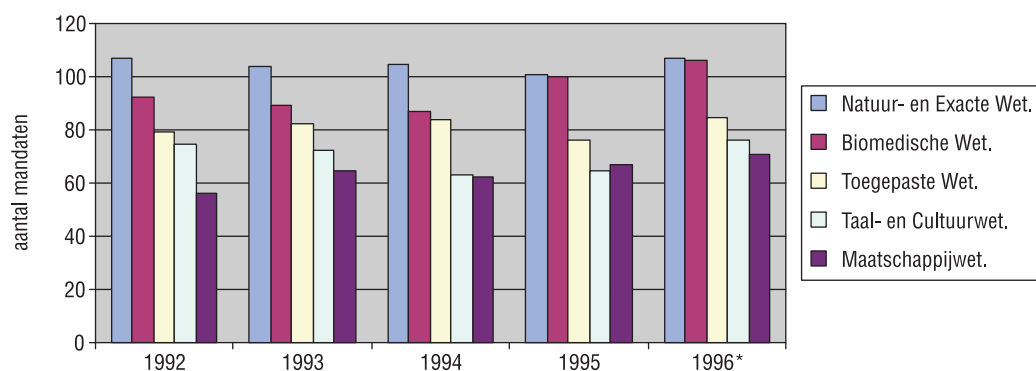
Tabel 2. Evolutie van het mandatenbestand (cijfers telkens op 1 oktober).

Mandaat jaar	Aspirant	Bijzondere docto- raatsbeurzen en grants	Postdoctoraal Onderzoekers	Fund. Klin. Mandaten	Permanenten (O.L., O.D.)	Totaal
1992	409	6	123	10	192	740
1993	412	2	175	14	196	799
1994	401	2	211	14	199	827
1995	409	6	209	13	198	835
1996	445	8	243	13	196	905
1997	480	3	310	19	196	1.008
1998	527	8	362	19	19	1.113
1999	566	4	371	23	23	1.162
2000	582	4	416	27	20	1.049
2001	623	6	448	30	20	1.127

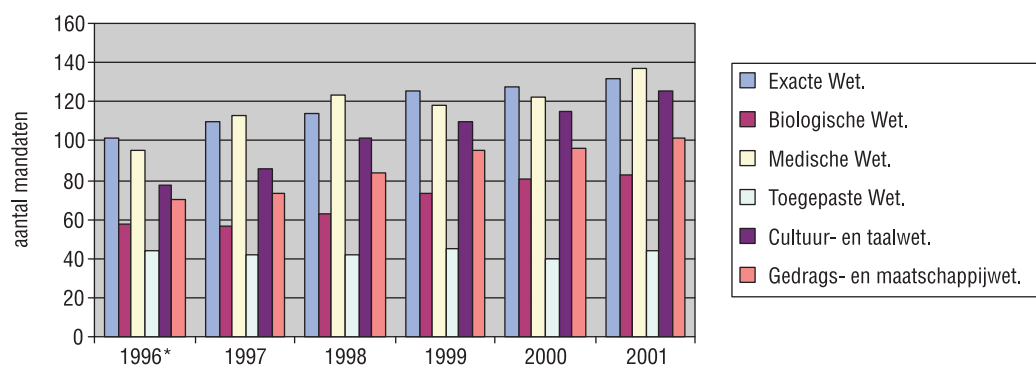
O.L.: Onderzoeksliders

O.D.: Onderzoeksdirecteurs (vanaf 1/10/2000 grotendeels overgedragen aan het Z.A.P. van de universiteiten)

Figuur 1. Aspiranten – evolutie van het mandatenbestand volgens wetenschapssector

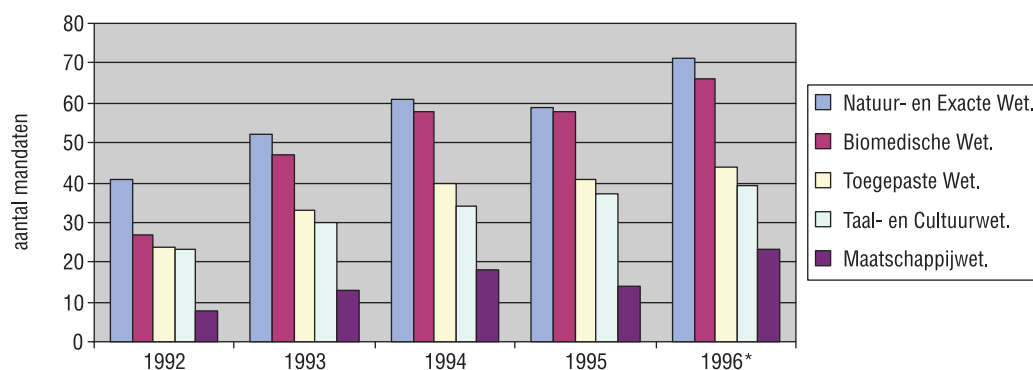

Figuur 2. Aspiranten – evolutie van het mandatenbestand volgens wetenschapsgebied

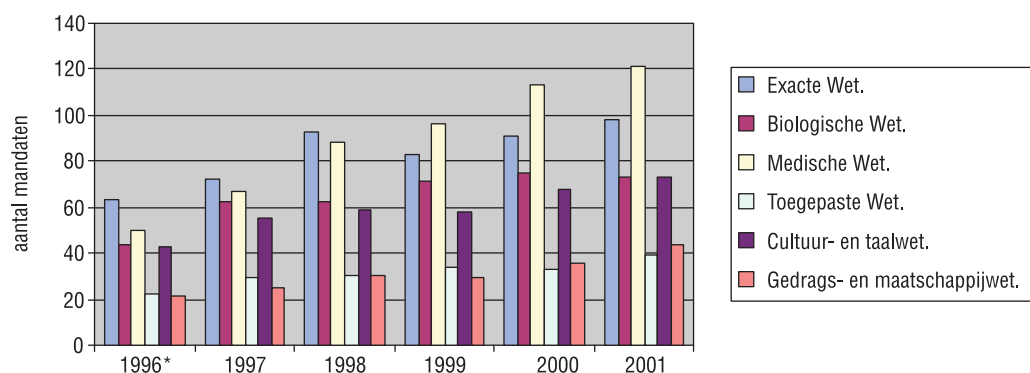

* Gegevens in beide indelingen laten de verschuivingen zien veroorzaakt door het herschikken van de wetenschapsgebieden.

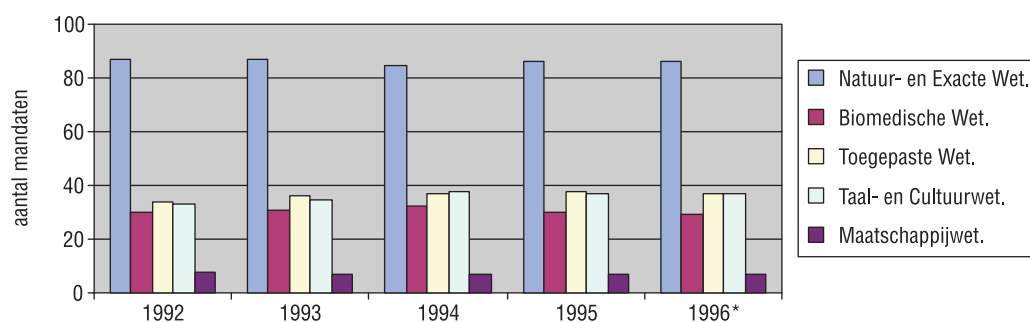
Figuur 3. Postdoctoraal Onderzoekers – evolutie van het mandatenbestand volgens wetenschapssector

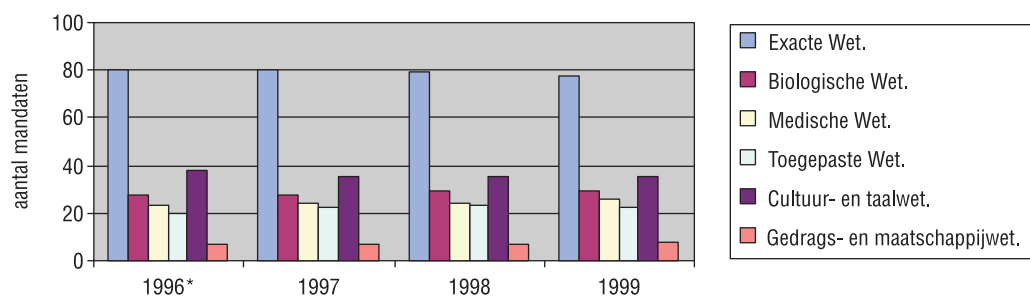
Figuur 4. Postdoctoraal Onderzoekers – evolutie van het mandatenbestand volgens wetenschapsgebied

Figuur 5. Permanente Onderzoekers (Onderzoeksleders en Onderzoeksdirecteurs) – evolutie van het mandatenbestand volgens wetenschapssector

Figuur 6. Permanente Onderzoekers (Onderzoeksleders en Onderzoeksdirecteurs) – evolutie van het mandatenbestand volgens wetenschapsgebied. Werden met ingang van 1 oktober 2000 overgeheveld naar het Z.A.P. van de universiteiten. De 20 overblijvenden verdelen per wetenschapsgebied geeft geen zinvolle spreiding meer.

Het **predoctorale mandaat Aspirant**, vroeger een arbeidsovereenkomst, werd met ingang van 1/10/1991 omgevormd tot een beurs – die is onderworpen aan de Rijks-Sociale Zekerheid maar vrijgesteld van inkomstenbelasting. Dat liet toe een groter aantal Aspiranten aan te stellen – zonder nadeel voor de betrokkenen. Vanaf 1/10/94 is deze beurs gelijk aan de nettowedde van een Assistent, terwijl ze eerst ca. 10 % hoger lag.

De promotors van deze mandaathouders kregen een grotere verantwoordelijkheid, door de eis (vanaf de selectieperiode 1993-1994) dat zij zouden instaan voor een voldoende begeleiding en omkadering van de doctorandi, om binnen de duur van het mandaat een doctoraat op proefschrift mogelijk te maken.

De verhoogde toelage aan het Fonds liet vanaf 1/10/1996 toe jaarlijks ca. 150 Aspiranten-doctorandi aan te trekken met een beurs van vier jaar – vroeger was dat 100 per jaar. Voor het aantrekken van de talentrijkste jongeren, streeft men naar een bestand van minimum 600 doctorandi.

Van het totale bestand Aspiranten zijn er continu 120 ten laste van de toelage van de Nationale Loterij. Dankzij een recente verhoging daarvan is dit nu opgelopen tot 140.

Het optrekken van het bedrag van de eindejaarstoelage en het wegvallen van de 24-jaargrens voor het bepalen van de geldelijke anciënniteit, verhoogde evenwel de kostprijs. Dit is nog niet volledig gecompenseerd door een toelageverhoging van het Fonds.

Een recuperatie van talent dat is tewerkgesteld buiten het wetenschappelijk onderzoek, gebeurt via de Bijzondere Doctoraatsbeurs: een beurs van één jaar voor het afwerken van een doctoraat-sproefschrift tijdens een periode met terbeschikkingstelling.

Jonge klinici, die niet meer in aanmerking komen voor het mandaat Aspirant en die reeds zijn erkend als specialist, kunnen sinds 1/10/2002 gedurende twee jaar een halftijds mandaat verwerven met een Klinische Doctoraatsbeurs.

Overgang tussen pre- en postdoctorale mandaten: wat opvalt is dat de overgang van Aspiranten naar Postdoctoraal Onderzoeker niet zonder gevolgen is voor de spreiding over de wetenschapsgebieden.

De menswetenschappen boeten een stuk aandeel in, ten gunste van de biologische en de medische wetenschappen. De andere gebieden consolideren hun aandeel. Dit fenomeen is louter terug te voeren tot het aanbod van kandidaten – en niet tot de eigenlijke slaagkansen.

In de permanente onderzoekers zagen we vooral de ondermaatse vertegenwoordiging (t.o.v. de postdocs) van de gedrags- en maatschappijwetenschappen en de medische wetenschappen – naast een boventallige vertegenwoordiging van de exacte wetenschappen. Dit laatste is overigens een gevolg van de opname van reeds lang in dienst zijnde en verdienstelijke onderzoekers uit het vroegere I.I.K.W. (Interuniversitair Instituut voor Kernwetenschappen).

De spreiding was erg stabiel, doordat de doorstroming zich beperkte tot 5 % van het korps per jaar. Deze onderzoekers zijn grotendeels overgenomen door het Z.A.P. van de universiteiten op 1/10/1999.

Gedurende drie jaren kon men met de Vlaamse toelage 70 **Postdoctoraal Onderzoekers** aanwerven i.p.v. de vroegere 35 per jaar. Vanwege de nadruk die én het Fonds én het overheidsbeleid inzake wetenschapsbeleid legden op de uitbouw van het postdoctorale niveau (als bijzonder productieve fase in een onderzoeksloopbaan) werd het mandaat Aangesteld Navorser van twee jaar, per 1/10/1992 omgevormd tot het mandaat Postdoctoraal Onderzoeker. Dit duurt drie jaar – met een mogelijke verlenging en tussentijdse selectieve reducties van 1/3. Met ingang van 1/10/1996 werd dit verder uitgebreid tot 3 periodes van drie jaar (met tussentijdse selectieve reducties van ½). Deze ingroei streeft naar een bestand van ca. 525 onderzoekers. Zulk

een verhoging van het aantal mandaathouders van het FWO-Vlaanderen is zeker te verantwoorden: de spanning tussen het aantal streng geselecteerde kandidaten, voorgesteld door de Wetenschappelijke Commissies, en de budgettaire mogelijke vacatures, lag in het verleden immers dramatisch hoog.

Sinds 1/1/1998 zijn een deel van de Postdoctoraal Onderzoekers ten laste van de recuperatie van de werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid. Dit vervalt echter eind 2003, wat een toelagevermindering inhoudt van 3,2 mln. EUR, waarvoor nog geen vervanging is voorzien.

Tevens wordt verwezen naar de kostprijsverhoging van het mandatenbestand zoals bij de Aspiranten.

De Postdoctorale Onderzoekers krijgen per periode van 3 jaar de mogelijkheid een mobiliteits-toelage te verwerven om één jaar lang onderzoek te doen aan een andere instelling. Deze mobiliteit zal bij de selectie als een positief element worden beschouwd. Aldus biedt men doctors op proefschrift voldoende tijd om een internationaal erkend wetenschappelijk niveau te bereiken en om elders de nodige ervaring op te doen. Om het Aspirantschap naadloos te laten aansluiten op het mandaat Postdoctoraal Onderzoeker, wordt van de kandidaten slechts een openbare verdediging van hun doctoraat verwacht tegen uiterlijk 1 juni.

Om de band tussen de medisch-klinische praktijk en het medisch-fundamenteel klinisch onderzoek nog te verstevigen, werden de **Fundamenteel Klinische Mandaten** aangepast en op drie jaar gebracht met een mogelijke verlenging van twee jaar – i.p.v. de vroegere twee jaar en met mogelijk twee verlengingen met één jaar. Met ingang van 1/9/1999 werd dit verder uitgebreid tot een mandaat van drie jaar met twee mogelijke verlengingen van drie jaar.

De **permanente mandaten** – nl. de Onderzoekersleiders en Onderzoeksdirecteurs – werden toegerekend aan onderzoekers op hoog wetenschappelijk niveau. Zij ontvingen een contract van onbepaalde duur van het niveau docent, faculteitsgeaggregeerde of hoofddocent. Dit contingent, dat van overheidswege tot 200 was beperkt, vormde de top van de mandatenpiramide van het FWO-Vlaanderen.

Met ingang van 1 oktober 2000 werden deze mandaathouders grotendeels overgeheveld naar het ZAP-korps van de universiteiten. Deze doorstroming was in feite van meet af aan de finaliteit van deze onderzoekers. De overdracht heeft noch voor universiteiten, noch voor het Fonds nadelige financiële gevolgen. Tevens wordt ervoor gezorgd dat de overgang geen nadelige sociale gevolgen heeft voor de betrokkenen. Het ligt trouwens in de bedoeling dit korps in de toekomst uit te breiden, om nieuwe mensen te kunnen aantrekken en een beter toekomstperspectief te bieden voor het groeiende korps Postdoctoraal Onderzoekers.

De mandaathouders die dit wensen, kunnen hun mandaat van het FWO-Vlaanderen voleinden. Aanrekening gebeurt aan de onthaalinstellingen tegen kostprijs.

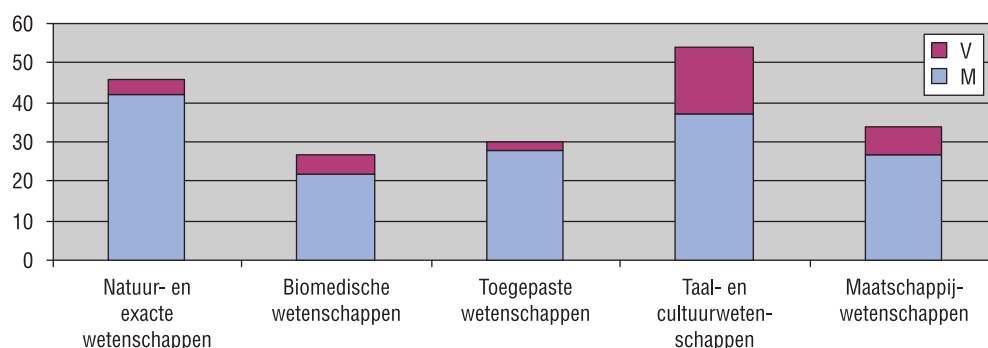
Gelijke kansen voor beide geslachten weerspiegelen zich in de geleidelijke voortschrijdende feminisering van het mandatenbestand. In dit kader werd ook besloten om mandaten te schorsen tijdens ouderschaps-, zwangerschap-, borstvoedingsverlof en palliatief verlof en ze te verlengen met de niet-gepresteerde periode. De mandaten Aspirant, Postdoctoraal Onderzoeker en Postdoctoraal Onderzoeker eerste hernieuwing, die langer dan drie maand worden opgeschort, worden automatisch verlengd tot het einde van het academiejaar. Dit is om zich opnieuw volledig te kunnen inwerken in het onderzoek en met optimale kansen te kandideren. Op die manier sluiten de mandaten ook op elkaar aan. Een overzicht van de feminiseringstendenzen is opgenomen in de figuren 7 tot en met 14 en de tabel 8.

Bij doctorandi vertoont het hele in functie zijnde bestand nu een vrouwelijke vertegenwoordiging van 40 %, waarbij de gebieden van biologische en medische wetenschappen beduidend beter scoren.

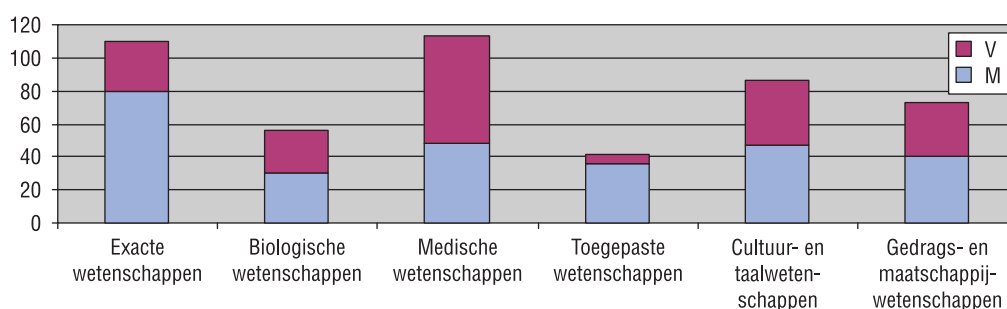
In alle gebieden schrijdt de feminisering gestaag verder. In de taal- en cultuurwetenschappen verandert dit het traagst – daar lag namelijk het vrouwelijke aandeel 20 jaar geleden reeds flink hoger dan in de andere sectoren.

Bij de postdocs zien wij quasi dezelfde evolutie, maar dan met een achterstand (met op dit ogenblik een vrouwelijke vertegenwoordiging van 35 %) waarbij de vrouwen in de medische en taal- en cultuurwetenschappen beter vertegenwoordigd zijn dan gemiddeld. Ze verliezen overal terrein – doch vooral in de biologische wetenschappen bij de mandaatovergang. Maar ze winnen daarbij iets aan belang in de taal- en cultuurwetenschappen en handhaven zich in het medische gebied.

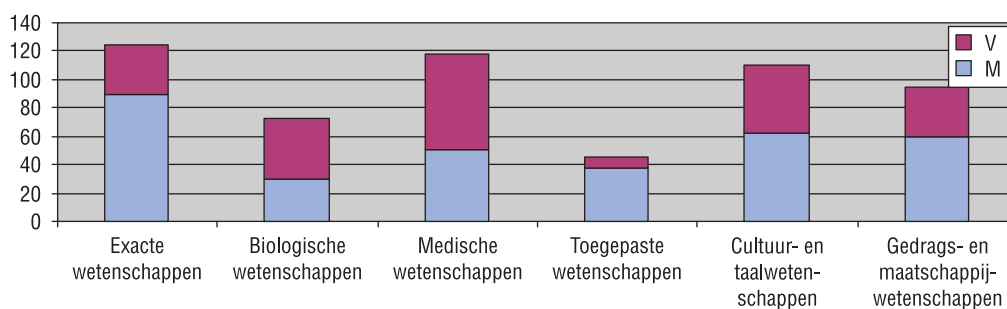
Figuur 7. Man-vrouw verhouding van de Aspiranten in functie bij het begin van het academiejaar 76-77

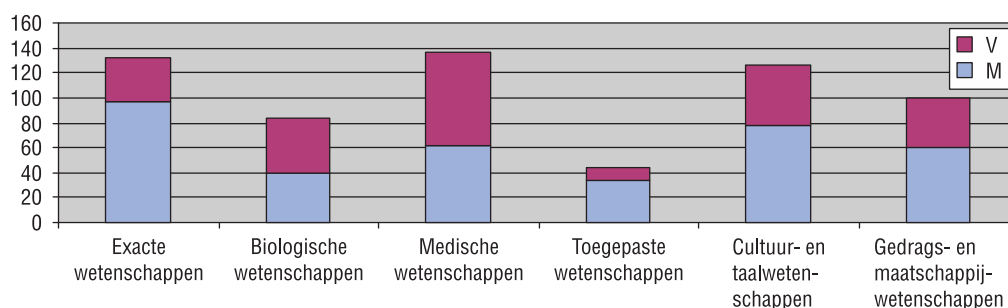
Figuur 8. Man-vrouw verhouding van de Aspiranten in functie bij het begin van het academiejaar 97-98

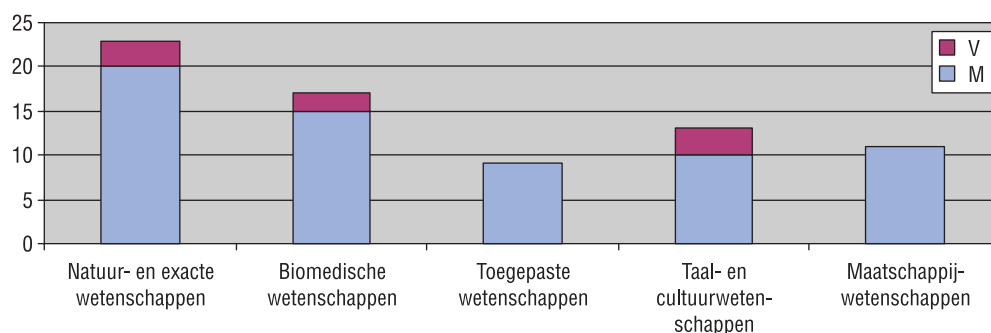
Figuur 9. Man-vrouw verhouding van de Aspiranten in functie bij het begin van het academiejaar 99-00

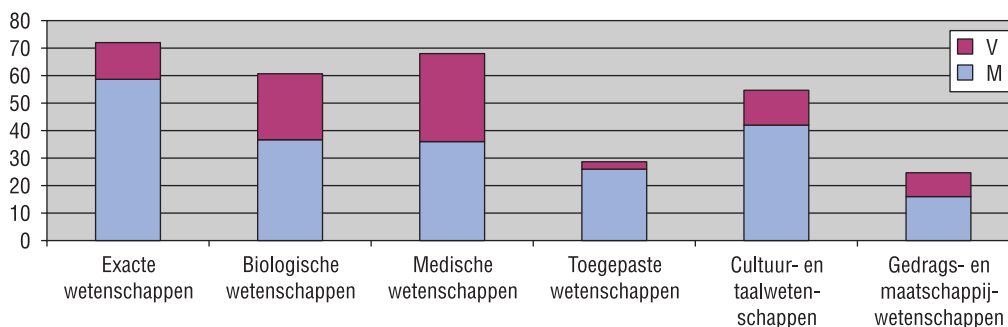
Figuur 10. Man-vrouw verhouding van de Aspiranten in functie bij het begin van het academiejaar 01-02

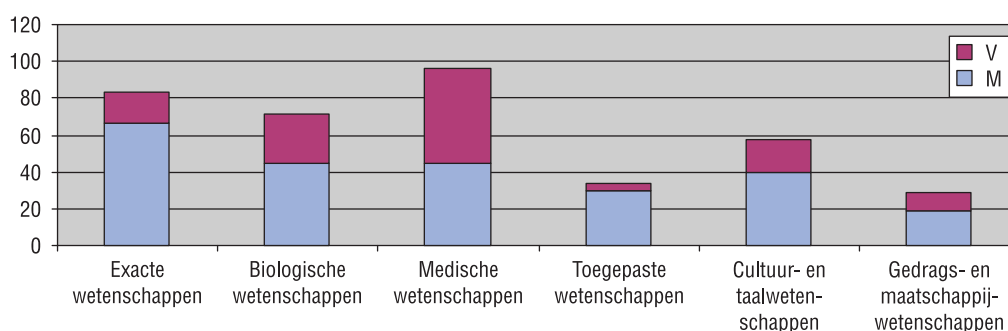
Figuur 11. Man-vrouw verhouding van de Postdoctorale onderzoekers in functie bij het begin van het academiejaar 76-77

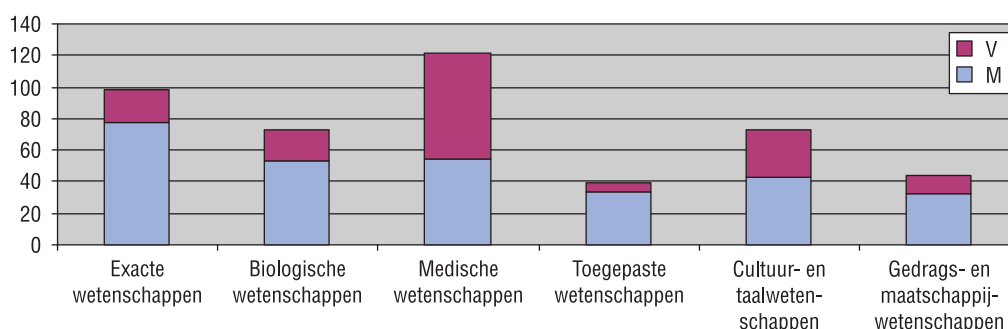
Figuur 12. Man-vrouw verhouding van de Postdoctorale onderzoekers in functie bij het begin van het academiejaar 97-98

Figuur 13. Man-vrouw verhouding van de Postdoctorale onderzoekers in functie bij het begin van het academiejaar 99-00

Figuur 14. Man-vrouw verhouding van de Postdoctorale onderzoekers in functie bij het begin van het academiejaar 01-02

Permanente mandaten van 1976 tot 1998 zijn quasi stabiel (het mannelijk aandeel bedroeg recent 88 %). Dit is deels verklaarbaar door het feit dat er in dit korps slechts 5 % jaarlijkse doorstroming is en dat de meeste mandaathouders zich situeren in het gebied van de exacte wetenschappen – meer in het bijzonder in de fundamentele materiewetenschappen.

Zoals uit tabel 8 blijkt, is het resterende verschil tussen de vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in het mandatenbestand geenszins te wijten aan een verschillende slaagkans, maar is wel terug te brengen op het aantal kandidaten.

Kredieten ten persoonlijke titel

De **Kredieten aan Navorsers** zijn bestemd voor werkings- en uitrustingskredieten voor persoonlijk onderzoek van vooral jonge individuele onderzoekers. De evolutie van de verdeling van de bestede middelen per wetenschapsgebied staat in tabel 9.

Tijdens de selectiesessie 1998 werd besloten voortaan de Kredieten aan Navorsers begrotings-technisch te behandelen zoals projecten – en bijgevolg deze aanvragen toe te kennen op de begroting 1999. Daarom staan op 1998 alleen een deel van de kredieten ingeschreven die men hierop boekte voor het academiejaar 97-98.

Voor de sterke ontwikkeling van het aandeel van de biomedische sector valt hier op – ten nadele van de toegepaste wetenschappen, die zich eerder richten op de onderzoeksprojecten.

Het toegekende bedrag werd toen opgetrokken tot meer dan 100 mln. BEF per jaar. De terugval vanaf 1999, is te wijten aan het terugbrengen van deze kredieten tot hun oorspronkelijk doel: meer nadruk op het ondersteunen van individuele projecten en jonge onderzoekers. De gevestigde ploegen worden verwezen naar de onderzoeksprojecten. Het minimumbedrag is sinds 1/10/1999 opgetrokken tot 100.000 BEF, het limietbedrag bleef 1,5 mln. BEF. Onder-tussen is dit minimum 2.500 EUR en maximum 40.000 EUR geworden.

De universiteiten dringen er ook op aan om de mandaathouders te ondersteunen met een omkaderingskrediet, zoals bij het IWT-Vlaanderen het geval is, ter ontlasting van de middelen die de overheid voor hun werking toewijst. Ook hiervoor zijn extra middelen noodzakelijk, wil het aantal mandaten niet drastisch verminderen.

Tabel 8. Slaagkansen per geslacht van Aspiranten en Postdoctoraal Onderzoekers

	1995		1996		1997		1998		1999		2000		2001		over de 7 jaar heen	
	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
Aspiranten																
Aangevraagd	191	121	312	219	142	361	203	160	363	210	152	362	203	127	330	205
Toegekend	64	38	102	80	62	142	84	67	151	95	56	151	87	64	151	87
Slaagpercentage	33,5	31,4	32,7	36,5	43,6	39,3	41,4	41,9	41,6	45,4	36,8	41,7	42,9	50,4	45,8	42,4
Postdoc. Ond.																
Aangevraagd	102	31	133	139	62	201	127	67	194	105	65	170	96	50	146	121
Toegekend	29	9	38	54	17	71	62	39	101	59	31	90	66	31	97	64
Slaagpercentage	28,4	29,0	28,6	38,9	27,4	35,3	48,8	58,2	52,1	56,2	47,7	52,9	68,8	62,0	66,4	52,9

M: mannen V: vrouwen T: totaal

Tabel 9. Evolutie van de Kredieten aan Navorsers verdeeld per wetenschapsgebied. (Uitgaven, toegewezen aan één boekhoudkundig jaar)

Wetenschaps- sector Jaar	Natuur- en Exacte Wet.		Biomedische Wet.		Medische Wet.		Biologische Wet.		Toegepaste Wet.		Taal- en Cultuurwet.		Maatschappij- wet.		Totaal	
	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%
1992	193,70	25,7	358,80	47,6					173,87	23,1		0,0	27,27	3,6	753,65	100
1993	182,45	26,1	262,15	37,4					173,28	24,7		2,025	32,23	4,6	700,30	100
1994	639,54	27,1	1.090,41	46,2					385,33	16,3		6,920	73,87	3,1	2.360,69	100
1995	804,61	29,5	1.021,35	37,4					656,15	24,0		5,063	121,27	4,5	2.728,89	100
1996	709,60	24,1	1.345,42	45,6					573,80	19,5		6,647	152,45	5,2	2.946,04	100
Wetenschaps- gebied Jaar	Exacte Wet.		Biologische Wet.		Medische Wet.		Toegepaste Wet.		Cultuur- en taalwet.		Gedrag- en maatschappijwet.		Totaal			
	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%	bedrag (kEUR)	%
1997	476,60	17,6	593,80	21,9	1.036,64	38,2	299,16	11,1	257,88	9,5	46,83	1,7	2.710,91	100		
1998	69,66	7,2	102,33	10,6	522,39	54,0	187,68	19,4	76,85	7,9	8,68	0,9	967,58	100		
1999	270,35	16,3	311,63	18,7	691,67	41,6	183,24	11,0	115,52	6,9	91,72	5,5	1.664,13	100		
2000	352,53	19,6	485,18	27,0	647,65	36,1	197,27	11,0	90,85	5,1	22,31	1,2	1.795,79	100		
2001	328,19	19,6	350,52	20,9	681,96	40,8	183,22	10,9	76,18	4,6	52,75	3,2	1.672,81	100		

Onderzoeksprojecten

Onderzoeksprojecten, die worden toevertrouwd aan eminente onderzoekseenheden, steunen op mensen en middelen. Het bestand aan ondersteunend wetenschappelijk en technisch personeel kon men optrekken dankzij de verhoogde toelage.

De evolutie van de bestede middelen wordt weergegeven in de figuren 15, 16 en 17. De permanente onderzoekers van het Fonds stonden vroeger begrotingstechnisch op de projecten, doch zijn voor de duidelijkheid nadien op de post 'mandaten' geheven – vanaf het ogenblik dat dit juridisch mogelijk was.

In het streven naar een zuinige en effectieve besteding van de middelen van de Onderzoeksprojecten, gekoppeld aan verhoogde wetenschappelijke en beheersmatige verantwoordelijkheid van de promotors, stapte men per 1 januari 1997 voor de Onderzoeksprojecten over op een zog. enveloppefinanciering. Het eventueel toegekende personeel kreeg vaststaande voltijdsequivalenten toegewezen; alle administratieve restricties qua leeftijdsanciënniteit en weddenschaal verdwenen. Men kan bijgevolg vrij beroep doen op minder of meer ervaren personeel, naargelang de projectvereisten. Positieve saldi kunnen dan dienen voor bijkomend personeel of werking, negatieve saldi dienen gedekt door werkingsmiddelen of andere bijdragen.

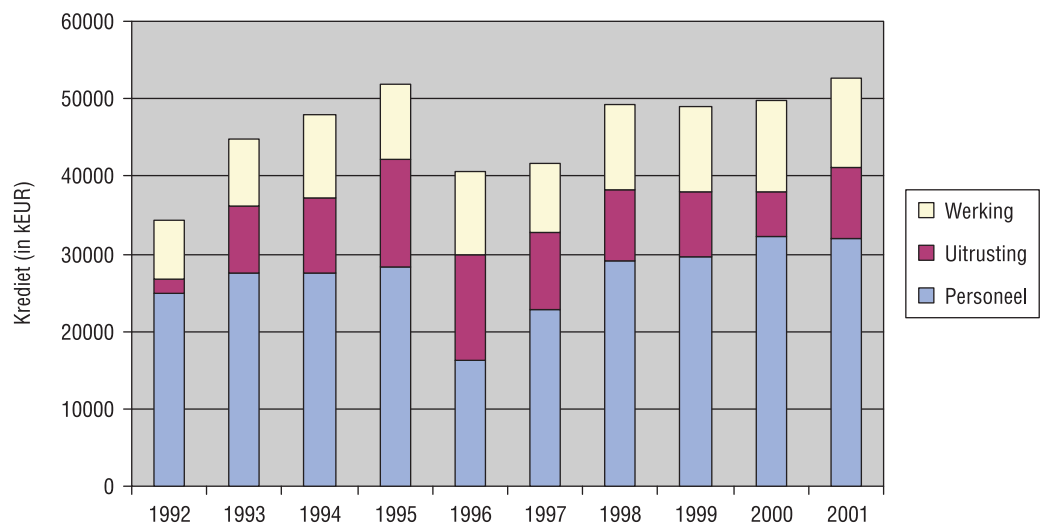
Dit systeem resulteerde reeds in 1997 in extra werkingsmiddelen ten bedrage van 112 mln. BEF, terwijl alle personeelsposten bezet waren. In 1998 liep dit op tot meer dan 200 mln., wat toelaat de groei van de forfaitaire personeelskost af te remmen.

Van 1993 (1992 is een slechte vergelijkingsbasis door het verschuiven van zekere gelden naar een ander jaar) tot nu, bleef de ondersteuning van apparatuur quasi stabiel, met enkel een paar tijdelijke pieken. De werking nam met 34 % toe en het ondersteunend personeel met 16 %, geconcentreerd in de groep wetenschappelijk personeel.

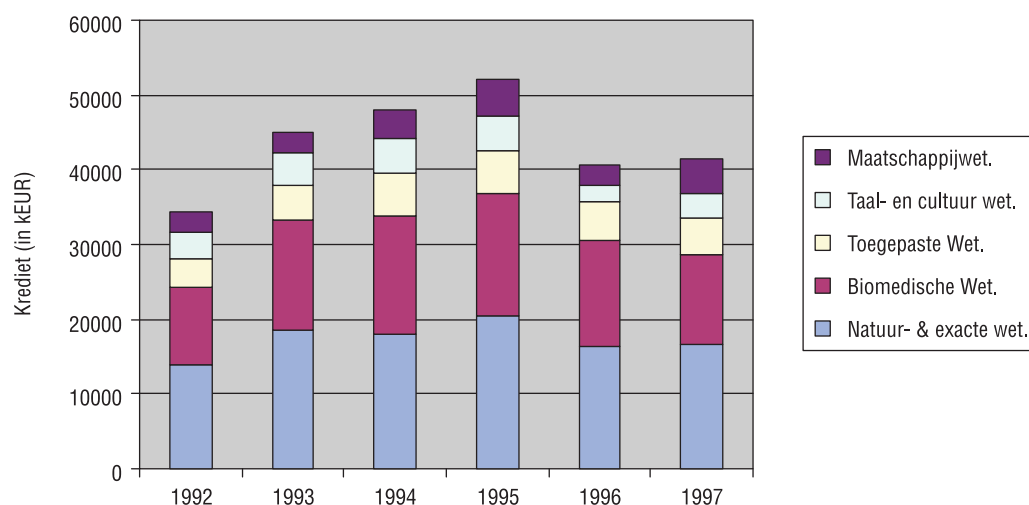
De aangroei komt in absolute aantallen vooral sterk ten goede aan de menswetenschappen; die verwerven ca. 49 % van het personeel.

Deze ontwikkeling laat nog de nood open aan een investeringsbeleid voor grote apparatuur. Ook de groeiende internationaliseringstendens stelt zijn financiële eisen en zou baat vinden bij iets langere projecten.

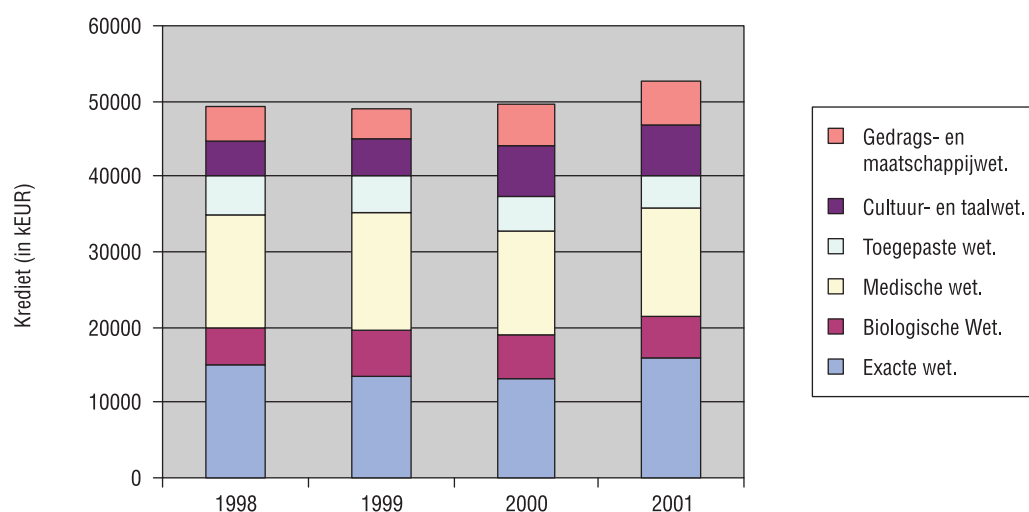
Figuur 15. Evolutie van de onderzoeksprojecten

Figuur 16. Evolutie van de onderzoeksprojecten per wetenschapssector

Figuur 17. Evolutie van de onderzoeksprojecten per wetenschapsgebied

Internationale Samenwerking

Ten einde de internationalisering van het fundamenteel onderzoek verder te bevorderen, worden een aantal doelgerichte kredietlijnen uitgebouwd.

Een **mobilitiestoelage** is ingevoerd voor de Postdoctoraal Onderzoekers FWO-Vlaanderen, om hun onderzoek één jaar lang aan een andere instelling dan de hunne door te voeren.

Als inbreng van buitenlandse expertise in onderzoeksprojecten en Wetenschappelijk Onderzoeksgemeenschappen, trekt men sinds 1996 reeds 134 **Visiting Postdoctoral Fellowships** aan. Tabel 11 biedt een overzicht met opgave van de herkomst. De Noord- en West-Europeanen nemen het leeuwendeel van de geleverde experts voor hun rekening.

Om op postdoctoraal niveau de coördinatie te bevorderen tussen Vlaamse Onderzoekseenheden en internationale samenwerkingsverbanden, bundelde men de positieve elementen uit vroegere bestaande kredieten voor contactgroepen, derde cyclus-onderwijs en wetenschappelijke opdrachten. Dit gebeurt om samenwerkingsverbanden in te stellen die meer impact heb-

ben op de wetenschapsbeoefening in Vlaanderen: de **Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschappen**.

Tabel 11. Visiting Postdoctoral Fellowships volgens herkomst

Jaar	Toegekend	Noord- en West- Europa	USA en Canada	Zuid- Europa	Herkomst Oost-Eu- ropa en Rusland	Zuid- Amerika	Nabije en Verre Oosten	Oceanië
1996	41	27	-	2	6	1	5	-
1997	26	11	2	2	4	-	7	-
1998	19	7	2	1	3	-	6	-
1999	11	3	-	1	3	-	3	1
2000	21	7	-	1	7	2	4	-
2001	16	6	-	-	5	-	5	-
Totaal	134	61	4	7	28	3	30	1

Deze bestaan meestal uit ten minste drie Vlaamse onderzoekseenheden (van ten minste twee Vlaamse universiteiten) en minimum twee onderzoeksgroepen uit de Franstalige Gemeenschap of uit het buitenland. Er wordt gedurende vijf jaar een jaarlijkse werkingstoelage van maximum 12.395 EUR verleend. Dit is eventueel verlengbaar. Dit laat toe gastcolleges, workshops, symposia en wetenschappelijke samenwerkingsverblijven op postdoctoraal niveau te financieren, alsook de onderzoekscoördinatievergaderingen.

De Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschappen, ingesteld begin 1994, hebben een vaste plaats verworven in het Vlaams wetenschapsbeleid. Momenteel zijn er 57 WOG's in functie. Deze wetenschappelijke samenwerkingsverbanden tussen Vlaamse en daarbuiten opererende onderzoekseenheden, zijn een hefboom voor het inter-, trans- en multidisciplinair onderzoek, van complementariteit en zwaartepuntvorming. Daarbij komt het geheel op een hoger niveau dan de samenstellende eenheden. Geleidelijk worden ze ook aanhechtingspunten voor belangrijke onderzoeksprogramma's, Visiting Postdoctoral Fellowships, mandaten e.d. Men stelt vast dat deze netwerken de deelnemende onderzoekseenheden toelaten om aan te sluiten bij grote, prestigieuze internationale netwerken.

Een verdeling van het aantal Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschappen per wetenschapsgebied is te vinden in tabel 12.

Tabel 12. Verdeling van het aantal Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschappen over de wetenschapsgebieden op 1/1/2002.

Wetenschapsgebieden	Aantal	%
Biologische wetenschappen	7	12,3
Cultuur- en taalwetenschappen	12	21,0
Exacte wetenschappen	11	19,3
Gedrags- en maatschappijwetenschappen	9	15,8
Medische wetenschappen	11	19,3
Toegepaste wetenschappen	7	12,3
Totaal	57	100,0

De **Beurzen voor Wetenschappelijke Opdracht** werden niet afgeschaft, maar evolueerden vanaf 1/1/1996 tot een selectieve ondersteuning van vrijgestelde, voltijds benoemde Vlaamse leden van het Zelfstandig Academisch Personeel. Ze verrichten hiermee wetenschappelijk onderzoek gedurende 3 maand tot 1 jaar.

Sinds geruime tijd worden ook de **Reiskredieten**, zowel voor het bijwonen van congressen als voor korte verblijven in het buitenland, ter beoordeling aan een interdisciplinaire Commissie voorgelegd. Dat resulteerde eerst in het terugschroeven van het aantal kredieten, gevolgd door een hogere kwaliteit van de voorgelegde dossiers.

Een evolutie van het aandeel van de wetenschapsectoren/gebieden staat in tabel 13.

Organisatie van wetenschappelijke vergaderingen in België: ook deze aanvragen worden geselecteerd door de interdisciplinaire Commissie Internationale Contacten.

Tenslotte worden er heel wat internationale samenwerkingsverbanden opgezet, o.a. met Nederland, voor de taal- en cultuurwetenschappen en het kustgebonden wetenschappelijk onderzoek.

Het FWO is ook lid van de European Science Foundation, met exploratory workshops, Euro-conferences, Networks, Scientific Programmes en EUROCORES als voornaamste actiemiddelen. Een uitgebreider overzicht is opgenomen in de eerder vermelde FWO-documentatie.

Tabel 13. Evolutie reiskredieten volgens wetenschapsector of -gebied

Wetenschaps- sector	Natuur- en Exacte Wet.		Biomedische Wet.				Toegepaste Wet.		Taal- en Cul- tuurwet.		Maatschap- pij- wet.		Totaal	
Jaar	n	%	n	%			n	%	n	%	n	%	n	%
1993	255	36,8	154	22,3			131	19,0	87	12,6	64	9,3	691	100
1994	265	37,5	194	27,5			121	17,1	76	10,8	50	7,1	706	100
1995	254	36,9	176	25,5			123	17,9	83	12,0	53	7,7	689	100
1996	225	31,1	201	27,8			141	19,5	82	11,4	74	10,2	723	100
Wetenschaps- sector	Exacte Wet.		Biologische Wet.		Medische wet.		Toegepaste Wet.		Cultuur en taalwet.		Gedrags- en maatschap- pij- wet.		Totaal	
Jaar														
1997	209	28,3	98	13,3	182	24,7	84	11,4	87	11,8	78	10,5	738	100
1998	202	27,3	120	16,2	177	24,0	78	10,6	110	14,9	52	7,0	739	100
1999	213	30,9	96	13,9	147	21,3	63	9,2	99	14,4	71	10,3	689	100
2000	202	27,8	120	16,5	188	25,8	58	7,9	91	12,5	69	9,5	728	100
2001	187	28,1	124	18,7	165	24,8	38	5,7	77	11,6	74	11,1	665	100

Hoofdstuk IV.2

Besteding van de middelen verdeeld via het IWT-Vlaanderen

Het technologisch innovatiebeleid werd gedurende de voorbije drie jaar volledig hertekend via de invulling van het innovatiedecreet. Het IWT, dat reeds midden 2001 officieel werd omgedoopt tot 'Instituut voor de aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie in Vlaanderen' werd opnieuw het enige loket in Vlaanderen voor O&O steun aan bedrijven. De opdrachten en acties waarmee het instituut sinds zijn oprichting is belast, werden verder uitgebreid en geherformuleerd en ze nemen nog steeds toe.

Dat het IWT-Vlaanderen als belangrijke actor in het innovatiebeleid een essentieel instrument werd voor het Vlaams economisch beleid, mag blijken uit het feit dat op 10 jaar tijd:

- het steunvolume vervijfvoudigde – van 42,14 mln. EUR in 1992 tot 198,3 mln. EUR in 2002;
- het aantal bedrijfsklanten is meer dan vertienvoudigd. In de voorbije tien jaar ontvingen zo'n 2.400 projecten steun en werden meer dan 1.000 doctoraatsbeurzen toegekend. In totaal kende men voor meer dan 1,0 mld. EUR aan middelen toe;
- de steunmaatregelen werden vereenvoudigd en gemaximaliseerd, waardoor de steunverlening nog aantrekkelijker werd voor de bedrijven;
- er kwam een specifiek KMO-programma, op maat van minder innovatieve bedrijven, naast tal van maatregelen voor innovatiestimulering;
- belangrijke middelen werden toegewezen aan projecten van generisch basisonderzoek aan de universiteiten en aan doctorale specialisatiebeurzen en postdoctorale onderzoeksmandaten;
- omdat het IWT zijn opdrachten vanuit Brussel niet langer alleen kan waarmaken en moet kunnen terugvallen op een hecht Vlaams netwerk van innovatie-actoren en intermediairen die onderling samenwerken en adequaat doorverwijzen, werd het financieringsbesluit voor steun aan Vlaamse InnovatieSamenwerkingsverbanden op punt gezet: het zgn. VIS-besluit;
- ook de Vlaamse Hogescholen zijn belangrijke spelers geworden voor de beoogde technologieverspreiding. Via het HOBU-fonds steunde men sedert 1997 circa 100 projecten die vooral gericht zijn op kennisdiffusie naar de KMO's. Meer dan 700 KMO's (naast 300 grote bedrijven en overige organisaties) werden hier rechtstreeks bij betrokken via 'gebruikerscommissies';
- ingevolge deze gewijzigde context werd ook de organisatiestructuur van het IWT aangepast – zowel op wetenschappelijk-technisch vlak als op het gebied van algemeen bedrijfsmanagement. De personeelsformatie werd uitgebreid en verdubbelde tot 108,5 VTE;

Het IWT beheert in 2003 een steunvolume van 236,8 mln. EUR, de grootste groei inzake Vlaamse steun aan technologisch onderzoek en innovatie sinds 10 jaar. Reeds één jaar nadat in 2001 het nieuwe KMO-programma werd gelanceerd, was het aantal bereikte KMO's bijna verdubbeld – er was bovendien meer dan een verdubbeling van het aantal dossiers zelf, en er zit nog groei in.

Dit mag onder meer blijken uit de hiernavolgende bestedingsanalyse voor de periode 1992-2001. De analyse in deze speurgids is gebaseerd op het IWT- Activiteitenverslag 2001, maar ook op vroegere verslagen en analyses, zoals gepubliceerd in de Speurgids 2001.

1. Globaal overzicht

Het totale steunvolume, inhoudelijk en administratief beheerd door het IWT (in termen van effectieve projectvastleggingen) vertoont volgend beeld over de periode 1992-2001.

Tabel 1. Evolutie van het globaal projectmatig steunvolume in IWT-beheer

in mln. EUR/jaar	1992-1996	1997	1998	1999	2000	2001
steun aan O&O-projecten	58,438	73,362	54,864	121,537	83,939	100,512 ^(*)
Specialisatiebeurzen	6,986	15,025	15,806	16,626	17,204	18,247
Technologieverspreiding en overige projecten	3,314	8,704	15,154	14,515	32,724	17,243
Subtotaal	68,738	97,091	85,824	152,677	133,867	136,002
Werkingsmiddelen IWT	4,945	7,566	7,536	8,592	8,860	9,579
TOTAAL	73,683	104,657	93,360	161,269	142,727	145,581

* waarvan 77,861 mln euro steun aan bedrijfsprojecten

Daarnaast keurde de Vlaamse regering in 2001 reeds enkele grootschalige projecten goed (e-VRT en demonstratieproject voor innovatieve elektronische informatiediensten, naast de co-financiering van EFRO-projecten), samen goed voor 23,732 mln. EUR (ten laste van de begroting Pr. 71.3 – BA 99.11 – Acties van technologische innovatie op initiatief van de Vlaamse regering).

De opdracht van het IWT beperkte zich hierbij vooral tot het administratief en budgettair beheer.

Alles samen bedroeg binnen de beleidsbudgetten de effectieve projectsteun voor technologisch innovatiebeleid 159,734 mln. EUR.

2. Globaal overzicht van de steun aan onderzoek en ontwikkeling

De “Steun aan Onderzoek en Ontwikkeling” omvat specifiek de volgende actielijnen:

- O&O-projecten van bedrijven, ingediend op eigen initiatief, in alle industriële sectoren;
- specifieke projecttypes voor KMO's met drempelverlagende en versoepelde behandelingsprocedure (de zgn. KMO-aanpak);
- projecten ingediend in het kader van EUREKA en zogenaamde “Clusterverbanden” zoals MEDEA+, ITEA, PIDEA, en EURIMUS.
- projecten in het “Vlaams Actieprogramma Luchtvaart” (VAL);
- het Generisch Basisonderzoek aan de Universiteiten (GBOU);
- de onderzoeksportfolio van de collectieve centra;
- de specialisatiebeurzen voor doctoraatsstudenten;

- onderzoeksmandaten, op vrij initiatief ingediend door onderzoekers in het kader van wetenschappelijk-technologisch onderzoek op postdoctoraal niveau;
- aflopende programma's.

In het afgelopen werkingsjaar werd voor steun aan onderzoek en ontwikkeling in het totaal voor 118,8 mln. EUR toegekend, waarvan de verdeling over de verschillende steunmaatregelen in onderstaande tabel staat.

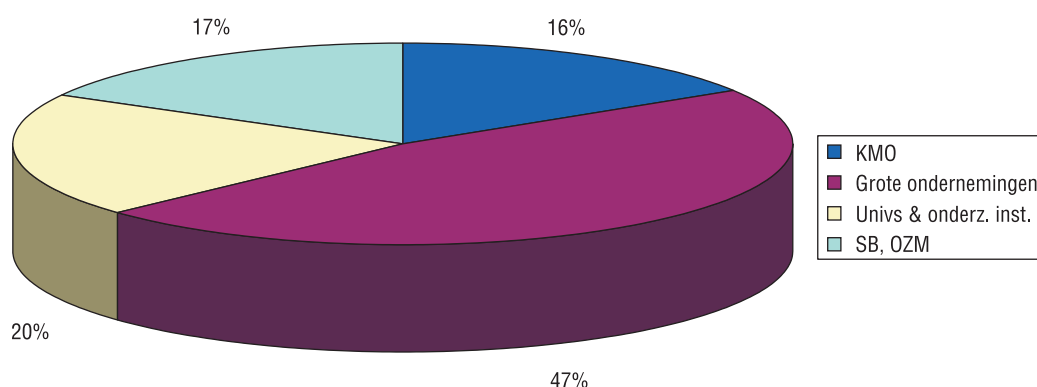
Tabel 2. Overzicht van de toegekende steun over de steunmaatregelen in 2001

Actielijn	Steun in EURO
O&O projecten op eigen initiatief van bedrijven	38.204.048
KMO-Programma(*)	5.105.624
Onderzoeksmandaten (OZM)	815.234
EUREKA	1.830.188
EUREKA-MEDEA+	28.106.814
EUREKA-ITEA	1.814.881
EUREKA-PIDEA	852.491
Vlaams actieprogramma luchtvaart	1.304.582
Collectief onderzoek	2.200.948
Totaal ten laste van de kredietlijnen "Steun op initiatief van bedrijven en innovatiesamenwerkingsverbanden" en "Steun aan innovatie op initiatief van de Vlaamse regering"	80.234.810
GBOU	20.277.690
Specialisatiebeurzen (SB)	18.247.199
ALGEMEEN TOTAAL:	118.759.699

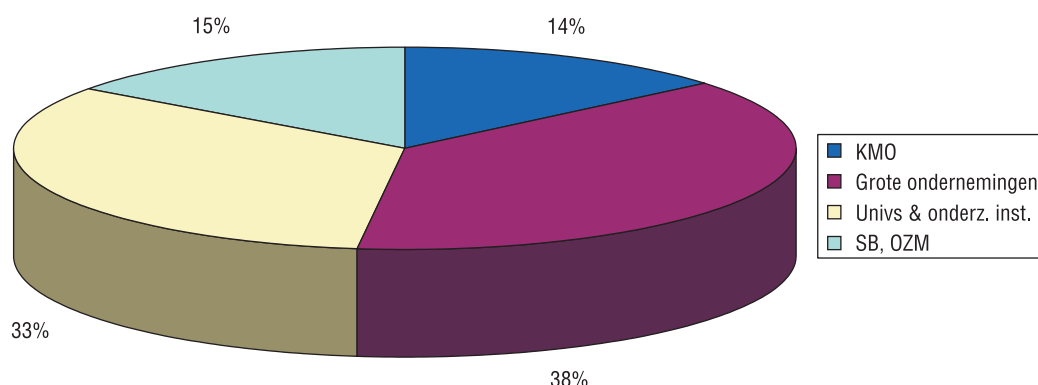
(*): inclusief resterende KMO-Haalbaarheids- en KMO-Innovatieprojecten vóór 16/3/2001 en volgens ondertussen vervangen steunmodaliteiten.

De opsplitsing van de toegekende steun naar aanvrager (die instaat voor de valorisatie) en naar type entiteit die het onderzoek uitvoert, staat in de onderstaande figuren 1 en 2.

Figuur 1. Steunverlening naar aanvrager (inclusief specialisatiebeurzen)

Figuur 2. Steunverdeling naar uitvoerder (inclusief specialisatiebeurzen)

Blijkens figuur 3 wordt 63% van de steun toegekend aan bedrijven, een vermindering van 7% t.o.v. 2000, terwijl in absolute cijfers de door bedrijven ontvangen steun lichtjes steeg met 1,1 mln. EUR in 2001. De relatieve vermindering van de industriële steun was toe te schrijven aan de quasi verdubbeling van het budget van het GBOU-programma t.o.v. het voorgaande STWW-programma in 2000, zodat het aandeel van de universiteiten en onderzoeksinstituten als steunontvanger in feite absoluut en relatief stijgt in 2001.

Een verdeling van de steun volgens de plaats van uitvoering, leert in figuur 4 dat 52% van het onderzoek door de bedrijven zelf wordt uitgevoerd. Vooral het aandeel van de universiteiten stijgt bij de verdeling volgens uitvoerder, waarbij het vooral de grote ondernemingen zijn die samenwerken met universiteiten en onderzoeksinstituten – gezien het verschil tussen aangevraagde steun en uitvoering van het onderzoek 9% bedraagt. Bij de KMO's is dat slechts 2%.

3. O&O op initiatief van bedrijven (exclusief KMO-programma)

Niettegenstaande in 2001 nagenoeg hetzelfde aantal aanvragen werd goedgekeurd als het jaar voordien, ligt het bedrag van de toegekende steun circa 20% lager dan in 2000. In tegenstelling tot 2000 werden door de bedrijven in 2001 geen megaprojecten ingediend.

Traditioneel wordt de meerderheid van de industriële projecten ingediend als industrieel basisonderzoek of zonder aanduiding van het gevraagde projecttype. Pas na evaluatie blijkt dat de grote meerderheid van de aanvragen gekarakteriseerd wordt als gemengd onderzoek.

Tabel 3. Overzicht van de toegekende steun per projecttype (in KEUR).

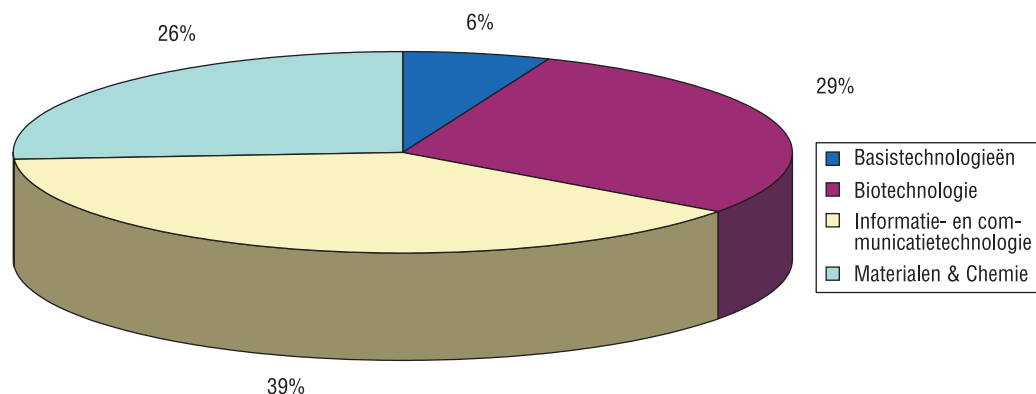
TYPE	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Industrieel basisonderzoek	9.306,1	13.040,6	15.169,1	8.562,4	12.185,8	11.511,6	4.674,9	4.552,8
Gemengd onderzoek	10.751,8	8.217,0	23.364,3	23.739,1	20.735,3	25.516,7	34.035,8	30.420,0
Prototype onderzoek	4.577,1	4.157,3	4.137,6	2.834,6	5.741,2	4.592,5	8.088,2	2.654,0
TOTAAL	24.635,0	25.414,9	42.671,0	35.136,1	38.662,3	41.620,8	46.798,9	37.626,8

Tabel 4. Overzicht van de toegekende steun per projecttype (aantal mensmaanden).

TYPE	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Industrieel basisonderzoek	199,00	323,63	384,96	213,02	269,31	230,58	93,08	102,67
Gemengd onderzoek	266,00	238,90	621,38	608,44	584,45	731,08	954,92	774,50
Prototype onderzoek	133,00	154,71	143,03	103,84	122,98	161,42	254,50	103,33
TOTAAL	598,00	717,24	1.149,37	925,30	976,74	1.123,08	1.302,50	980,50

Tenslotte wordt in figuur 3 de verdeling van de toegekende steun naar technologiedomein gegeven.

Figuur 3. Steunverdeling per technologiedomein

4. Het KMO-programma

In maart 2001 lanceerde IWT-Vlaanderen een nieuw programma ter stimulering van innovatie in de Vlaamse KMO's. Dit verving de vroegere steunmaatregelen, zoals KIV, MKB, KMO-Innovatieprojecten en KMO-Haalbaarheidsstudies. Dit moest een transparantere communicatie naar de bedrijven toelaten en de 'enig loket'-functie van IWT-Vlaanderen bevorderen. De Vlaamse regering trok voor dit programma een bedrag uit van bijna 20 mln. EUR, gespreid over twee jaar.

Bij de implementatie van het KMO-programma ging bijzondere aandacht naar administratieve vereenvoudiging. Tevens werden de selectiecriteria sterk aangepast. Voor steun komt ook reeds in aanmerking een creatieve en intelligente toepassing van bestaande technologie voor innovatierealisatie met relevante technologische kennismeerwaarde. Onderzoek naar of ontwikkeling van nieuwe technologieën op zich is niet langer een noodzaak.

Daarnaast verruimde het gamma aan subsidieerbare activiteiten verder met diverse voor innovatie noodzakelijk geachte en ondersteunende activiteiten, evt. ook van niet-technologische aard, zoals de studie van gebruiks-, markt-, en octrooieringsaspecten.

Binnen het KMO-Programma zijn twee projectvormen opgenomen, namelijk de KMO-Innovatiestudies en de KMO-Innovatieprojecten.

- KMO-Innovatiestudies zijn gericht op voorbereidende kennisverwerving, met als doel na te gaan of en hoe men innovatie kan realiseren. Een dergelijk onderzoek kan ofwel bestaan uit een grondig advies van een door IWT-Vlaanderen erkend kenniscentrum aan de KMO (type 1), uit vooral door de KMO zelf uitgevoerde studieactiviteiten (type 2) of uit door de KMO zelf uitgevoerde studies met een noodzakelijke en substantiële inbreng van derden (type 3). De steun aan KMO-Innovatiestudies bedraagt 60% van de studiekosten – met een maximum van 5.000 EUR voor type 1, van 15.000 EUR voor type 2 en 25.000 EUR voor type 3.
- KMO-Innovatieprojecten zijn gericht op de concrete realisatie van een innovatie, die een technologische oplossing noodzaakt en het vergaren van de daartoe nodige kennis. De steun bedraagt hier 35% van de aanvaarde projectkosten, waarbij deze geplafonneerd zijn tot maximum 500.000 EUR. Optioneel kan de KMO een aanvullende voorfinanciering vragen tot een maximum van 80% van de aanvaarde projectkosten, door een achtergestelde lening.

Tabel 5. Verdeling van de aanvragen naar projecttype in het KMO-Programma

Projecttype	Reeds in behandeling op 31/12/2000	Inge-diend in 2001	Behandeld in 2001	Nog in behandeling op 31/12/01	Posi-tief	Nega-tief	Onontvanke-lijk of terug-getrokken	Her-indie-ning (*)	Toegekende steun (€)
Innovatieproject (Eureka)	0	3	3	0	1	1	1	0	159.896
Innovatieproject	0	72	53	19	26	9	18	10	2.763.762
Innovatiestudie Type 1	0	14	14	0	10	3	1	0	43.984
Innovatiestudie Type 2	1	38	28	10	16	8	4	2	229.511
Innovatiestudie Type 3	0	55	41	14	25	6	10	8	596.871
TOTAAL	0	182	139	43	78	27	34	20	3.794.024

(*): aantal teruggetrokken dossiers waarvan gevraagd werd het voorstel te herwerken en opnieuw in te dienen

Tabel 6. Verdeling van de aanvragen naar de vroegere KMO-projecttypes*

	Reeds in be-handeling op 31/12/2000	Inge-diend in 2001	Behandeld in 2001	Nog in behan-deling op 31/12/01	RVB +	RVB -	Onontvank-elijk of terug-getrokken	Toegekende steun (€)
KMO-Innovatieproject	12	11	22	1	14	1	7	1.302.448
KMO-Haalbaarheids-studies	7	3	10	0	6	1	3	80.903
TOTAAL	19	14	32	1	20	2	10	1.383.352

* Vóór de invoering van het KMO-Programma waren er verschillende regelingen: KMO-Haalbaarheidsstudies en – Innovatieprojecten, de regeling KMO-Innovatie-Vlaanderen (KIV), het MKB-programma met EFRO-steun voor gebieden die in aanmerking kwamen voor de doelstellingen 2 en 5b.

Op die manier richt de Vlaamse overheid zich met het nieuwe KMO-programma tot een verruimd KMO-publiek, waar alle tot innovatie bereid zijnde KMO's (ook zonder een expliciete O&O-afdeling of -historiek), aan bod kunnen komen en gestimuleerd worden om innoverend te werken.

Inzake aantal projectvoorstellen is het KMO-Programma op minder dan één jaar tijd uitgegroeid tot het grootste programma binnen IWT-Vlaanderen – op de specialisatiebeurzen na. Een totaal bedrag van 3,794 mln. EUR aan steun werd reeds toegezegd in 2001. Indien men het steunvolume voor dat jaar behandelde KMO-Haalbaarheidsstudies en KMO-Innovatieprojecten voegt bij het steunvolume van het KMO-Programma, loopt de toegekende steun op tot 5,105 mln. EUR. Er werden dan in totaal 171 aanvragen behandeld.

Ook het aantal aanvragen voor een voorbespreking, kende na de introductie van het nieuwe Programma een beduidende stijging van liefst 88 % – tot 220 aanvragen.

5. Onderzoeksmandaten

In 2001 werden 15 onderzoeksaanvragen, d.w.z. beurzen voor onderzoek op postdoctoraal niveau, aangevraagd. Dit betekende een daling van 32% tegenover 2000 toen 22 aanvragen werden ingediend. Van de 16 behandelde aanvragen (één dateerde nog uit 2000), werden er 9 goedgekeurd, wat neerkomt op een slaagpercentage van 56%.

6. EUREKA

EUREKA is een initiatief ter bevordering van de internationale samenwerking op het vlak van toegepast en marktgericht industrieel Onderzoek & Ontwikkeling. Het EUREKA-netwerk omvat 31 lidstaten en de Europese Unie.

In een EUREKA-project zijn ten minste twee partners uit twee verschillende lidstaten actief. Het netwerk verleent aan de goedgekeurde projecten het EUREKA-label. Financiële steun aan de partners in een project wordt toegekend via de bevoegde overheid van elk afzonderlijk deelnemend land. Vlaamse industriële partners en ermee samenwerkende onderzoeksinstituten, kunnen voor hun aandeel in het EUREKA-project financieel worden gesteund via IWT-Vlaanderen.

Ter bevordering van de internationale samenwerking in EUREKA-verband, voorziet IWT-Vlaanderen in gunstige steunmodaliteiten. In 2001 werden deze na een beslissing van de Vlaamse regering vereenvoudigd en herleid tot een uniforme toeslag van 10% van de aanvaarde kosten.

Het EUREKA-programma maakt een onderscheid tussen:

- projecten die ontstaan volgens de zgn. “bottom up” benadering: op vrij initiatief van een bedrijf (of onderzoeksinstelling) dat als coördinator fungeert, met vrije keuze van thema en consortiumsamenstelling. Deze projecten krijgen elk afzonderlijk een erkenningslabel. De beschrijving der gelabelde projecten en de betreffende consortia worden publiek gemaakt via een database die toegankelijk is via de recent vernieuwde EUREKA website (<http://www.eureka.be>).
- de EUREKA Cluster-projecten (MEDEA+, ITEA, PIDEA en EURIMUS). Dit zijn meerjarige industriële O&O-programma's, geïnitieerd en beheerd door Europese bedrijven uit specifieke domeinen van de informatie- en telecommunicatietechnologie. Elk van deze clusters geeft invulling aan het O&O-programma via de initiatie van “subprojecten”.

7. EUREKA-projecten

Het jaarlijks steunvolume van IWT-Vlaanderen aan Vlaamse EUREKA-partners was sinds 1995 vrij constant en bedroeg gemiddeld 3,5 mln. EUR, verdeeld over een achttal projecten.

Het aantal gesteunde projecten in 2001, namelijk zes onderzoeksprojecten (EUREKA) en één KMO-Innovatieproject (KMO-Programma), is gelijk aan het vijfjarig gemiddelde. Het steunvolume is t.o.v. dit gemiddelde echter gehalveerd. Dit is illustratief voor een trend die zich de voorbije jaren ook op internationale schaal in het EUREKA-netwerk aftekende, nl. een daling van het aantal initiatieven door grote ondernemingen. Dat wordt gecompenseerd door voorstellen vanwege KMO's, die opereren veelal in kleinere samenwerkingsverbanden (veel bilaterale projecten) met lagere budgetten.

Vlaanderen blijft, met een relatief hoog aantal EUREKA-projecten en een inbreng op hoog niveau in de EUREKA-Clusters, prominent aanwezig in dit internationaal platform.

8. EUREKA-MEDEA+

MEDEA+ (Micro-electronics Development for European Applications), is samengesteld uit diverse Europese 'projecten' en verwierf het EUREKA-label voor de periode 1/1/2001-31/12/2008. MEDEA+ gaat uit van de grote elektroniegroepen in Europa en omvat Europese O&O-projecten in micro-elektronica en informatietechnologie. Het programma is opgebouwd rond zes kerncompetenties: Multimedia chip-set technologieën, communicatietechnologieën, specifieke applicatietechnologieën (automobil- en smart cards), ontwerptechnieken en -bibliotheken, CMOS procestechnologieën en platforms en IC- productietechnieken.

Als een logisch gevolg van de toenemende trend naar schaalvergroting in het onderzoek én in de industrie, vindt men de noodzakelijke competenties voor onderzoek en exploitatie steeds minder vaak binnen één regio of land. Dit heeft duidelijk een impact op de regionale projecten in Vlaanderen. EUREKA is een instrument om de schaal van het onderzoek tot op Europees niveau uit te breiden – zeker in sectoren waar schaalvoordelen nodig zijn.

Over het geheel van MEDEA+ zijn circa 40 projecten in uitvoering, met een globaal budget van 368 mln. EUR, verdeeld over internationale consortia. De projecten van de Vlaamse bedrijven, die 33,8 mln. EUR vertegenwoordigen, zijn deelprojecten hiervan.

Info programma, documentatie en deelname: www.medeas.org

In 2001 werden 13 Vlaamse projecten behandeld, waarvan er 12 goedgekeurd werden, voor een totaal steunvolume van 24,8 mln. EUR. De opsplitsing van de steun naar uitvoerder voor de in 2001 goedgekeurde aanvragen, is weergegeven in onderstaande tabel.

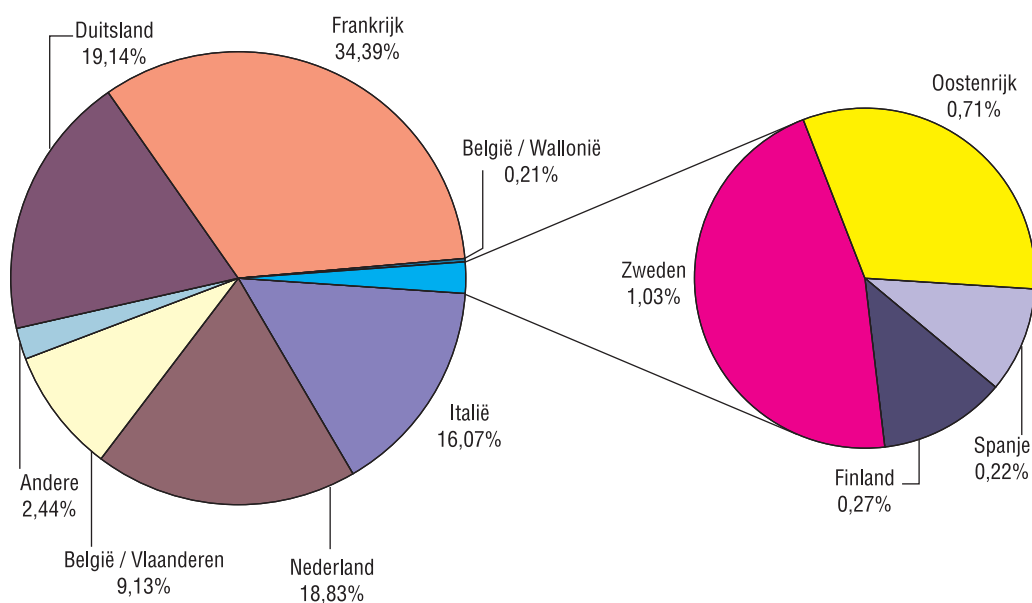
Tabel 7. Steunverdeling naar aanvrager

PROJECTTYPE	AANDEEL GROTE BEDRIJVEN (mln. EUR)	AANDEEL UNIVS & OZI (mln. EUR)	TOTAAL (mln. EUR)
MEDEA+	18,2	6,6	24,8
Aandeel van de onderzoeksinstellingen in de steunenveloppe:			26,6%
Gemiddelde begroting per project:			4,1
Gemiddeld aantal partners per project (enkel binnen Vlaanderen):			2

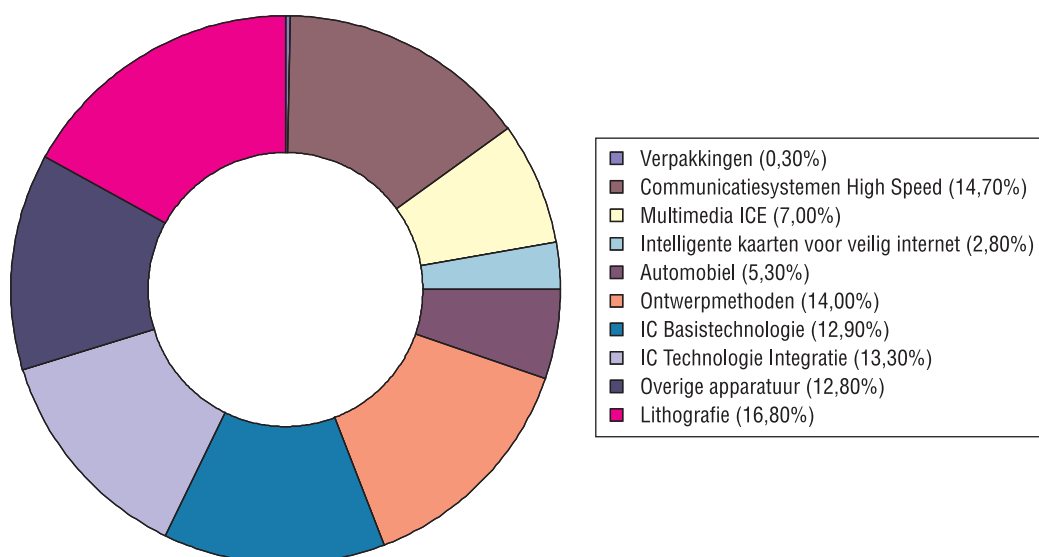
Het gemiddelde steunpercentage bedraagt ongeveer 46%, waarbij de projecten merendeels als gemengd onderzoek werden beoordeeld. Het programma steunt een tewerkstelling van 406 mensjaren (VTE) tot eind 2003.

Figuur 4 schetst de positionering van de Vlaamse MEDEA+-bijdrage, gerelateerd t.o.v. de andere Europese partners. Met 9,13% levert Vlaanderen inderdaad een aanzienlijk aandeel in de totale MEDEA+-steun. Deze steun laat de partners toe relevante, strategische bijdragen te realiseren in het programma, en een niet te verwaarlozen positie in te nemen.

Figuur 4. Steunaandeel deelnemende landen in MEDEA+ voor 2001

Figuur 5. Gecontracteerde steun in MEDEA+ projecten(voor 2001) overheen de kerncompetenties

9. EUREKA/ITEA

ITEA (Information Technology for European Advancement), is eveneens een uit diverse Europese “projecten” samengesteld EUREKA-clusterproject, dat het EUREKA-label verwierf voor een periode van acht jaar, vanaf juli 1999. Initiatiefnemers zijn de grote IT-systeembouwers in Europa.

Op het inhoudelijke vlak legt ITEA zich toe op de “embedded systems software”, waarbinnen een aantal competenties prioritair staan: geavanceerde multimedia, communicatie, gedistribueerde informatie en diensten, informatieverwerking (‘content’), multimodale gebruikersinterfases en software ontwikkelingsprocessen. In de loop van 2001 werd een ‘Technology Roadmap on Software Intensive Systems’ opgesteld die als basisdocument voor toekomstige ITEA-projecten zou gebruikt worden.

In 2001 werden 2 projecten positief beoordeeld voor een steunvolume van 1,8 mln. EUR en met een onderzoeksinspanning van 33,6 mensjaren.

Op Europees vlak werden 11 projectvoorstellen geformuleerd, waarvan 3 met Vlaamse deelname, en waarvan er één reeds uitmondde in een steunaanvraag. Sinds 2002 loopt de voorbereiding voor de volgende Europese oproep, onder de roepnaam “Technology Roadmap on Software Intensive Systems”.

Info programma, documentatie (o.a. de “Roadmap”), deelname: www.itea-office.org

10. EUREKA-PIDEA

PIDEA (Packaging and Interconnection Development for European Applications) is een EUREKA-clusterprogramma dat zijn label verwierf in 1999, en waarvan het totale budget ongeveer 400 mln. EUR bedraagt, gespreid over vijf jaar. In 2001 werden in PIDEA twee projecten gesteund voor een bedrag van 0,85 mln. EUR

11. Vlaams Actieprogramma Luchtvaart (VAL)

In het Vlaams Actieprogramma Luchtvaart, dat operationeel werd in 1999, werd één project behandeld – voor een totaal steunvolume van 1,3 mln. EUR. In dit programma kan men projecten indienen die kunnen leiden tot deelname aan een internationaal luchtvaartprogramma, zoals Airbus.

Om een meer toekomstgerichte beleids optie uit te bouwen m.b.t. de lucht- en ruimtevaart, kreeg het IWT de opdracht om de industriële noden aan innovatiesteun te inventariseren en gepaste financieringsinstrumenten uit te werken. Op basis van de resultaten van deze studie werd afgelopen jaar een nieuwe innovatiestimulering uitgewerkt. De nieuwe maatregel werd in het voorjaar van 2002 geïmplementeerd. Essentieel hierbij was dat het actiedomein in de toekomst uitbreidt naar lucht- en ruimtevaart. Voortaan genieten ‘kwalificatieprojecten’ 10% extra steun t.o.v. de O&O-basissteun voor bedrijfsprojecten. ‘Lanceringstrajecten’, bedoeld als deelname aan internationale ontwikkelingsprogramma’s, kunnen voortaan als prototype/ontwikkeling gesteund worden (25% + 10% indien KMO). Verder werd het IWT belast met de implementatie van de steun aan het A340-programma (Airbus) en de voorbereiding van de samenwerkingsovereenkomst voor het A380-programma (Airbus).

12. Generisch Basisonderzoek aan de universiteiten (GBOU)

In het kader van het GBOU-programma kunnen Vlaamse onderzoeksgroepen projecten voor strategisch technologisch onderzoek indienen, waarvan de resultaten op termijn een duidelijke toegevoegde waarde creëren op economisch of maatschappelijk vlak. Een basisdoelstelling is het realiseren van een brugfunctie tussen de onderzoekswereld enerzijds en de economie en maatschappij anderzijds.

De GBOU oproep 2000-2001:

De Vlaamse regering had op 1 december 2000 aan het IWT-Vlaanderen de opdracht gegeven de GBOU-oproep 2000-2001 te organiseren. Hiervoor was een budgettaire enveloppe voorzien van 20,2 mln. EUR, ten laste van de begroting Wetenschapsbeleid. Op advies van de Raad van Bestuur van het IWT-Vlaanderen besliste de Vlaamse regering op 12 oktober 2001 om in het kader van deze oproep 15 projecten te steunen.

De steun bedroeg gemiddeld 1,3 mln. EUR per project. Dit is conform de beleidsvisie van de Vlaamse regering om bij het GBOU-programma projecten met een grotere projectomvang (tot ong. 2 mln. EUR) toe te laten, om voldoende ruimte te bieden voor generische projecten met een afdoende kritische massa en met relevante bottom-up samenwerkingen (interuniversitair, multidisciplinair, multipartner). Ongeveer 2/3 van de ingediende projectvoorstellen omvatten een samenwerking tussen onderzoeksploegen over de instellingsgrenzen heen.

De GBOU-oproep gaf verder een duidelijke stimulans aan onderzoeksgroepen om meer aandacht te besteden aan de verdere uitbouw van netwerken met economische en maatschappelijke actoren. Dit komt tegemoet aan de gewenste “brugfunctie” – een basisdoelstelling van het GBOU-programma. Bij de 15 projecten die gesteund worden, zijn 104 organisaties betrokken als gebruiker. Het betreft meestal bedrijven die zelf onderzoeksprojecten uitvoeren en ook industriële projecten bij het IWT-Vlaanderen hebben ingediend.

GBOU-oproep 2002:

Ook in het boekjaar 2002 werd het IWT-Vlaanderen belast met de organisatie van een nieuwe GBOU-oproep, waarvoor een budgettaire enveloppe voorzien was van 16,8 mln. EUR ten laste van de begroting Wetenschapsbeleid. De elf best gerangschikte projecten konden hierbij gesteund worden. Eind 2002 besliste de Vlaamse regering tot steun aan 6 extra reserveprojecten. Met de initiële budgetten kon immers slechts 16% van de steunvraag effectief gefinancierd worden – dit was slechts 45% van de als kwalitatief hoogstaand geselecteerde projecten.

13. Collectief onderzoek

Naast de deelname als partner in projecten door bedrijven op eigen initiatief, en de steun aan de technologische adviseerdiensten, kunnen de centra voor collectief onderzoek ook werken in het kader van een gemeenschappelijke steunverlening door de federale overheid en de gewesten. Het betreft enerzijds prenormatieve projecten (enkel gefinancierd door de federale overheid) en anderzijds O&O-projecten (gecofinancierd door de gewesten en de federale overheid).

Voor de portfolio van 2001 werden binnen de gewestelijke bevoegdheden 44 aanvragen ingediend door elf centra – voor een totale begroting van ca. 21,1 mln. EUR of een gevraagde steun van alle overheden samen van 10,5 mln. EUR. Aanvullend nam IWT-Vlaanderen in de evaluatieronde één project op uit de portefeuille prenormatieve projecten en legde het voor aan de experts, zodat in het totaal 45 projecten behandeld werden. Binnen deze portfolio droeg het Vlaams Gewest (na overleg met de andere overheden) bij in 29 projecten, met een totale begroting van 13,5 mln. EUR. De eigen bijdrage voor Vlaanderen bedroeg in zijn totaliteit 2,2 mln. EUR of 32,6% van de totale overheidsfinanciering (inclusief het federale niveau) en 63%

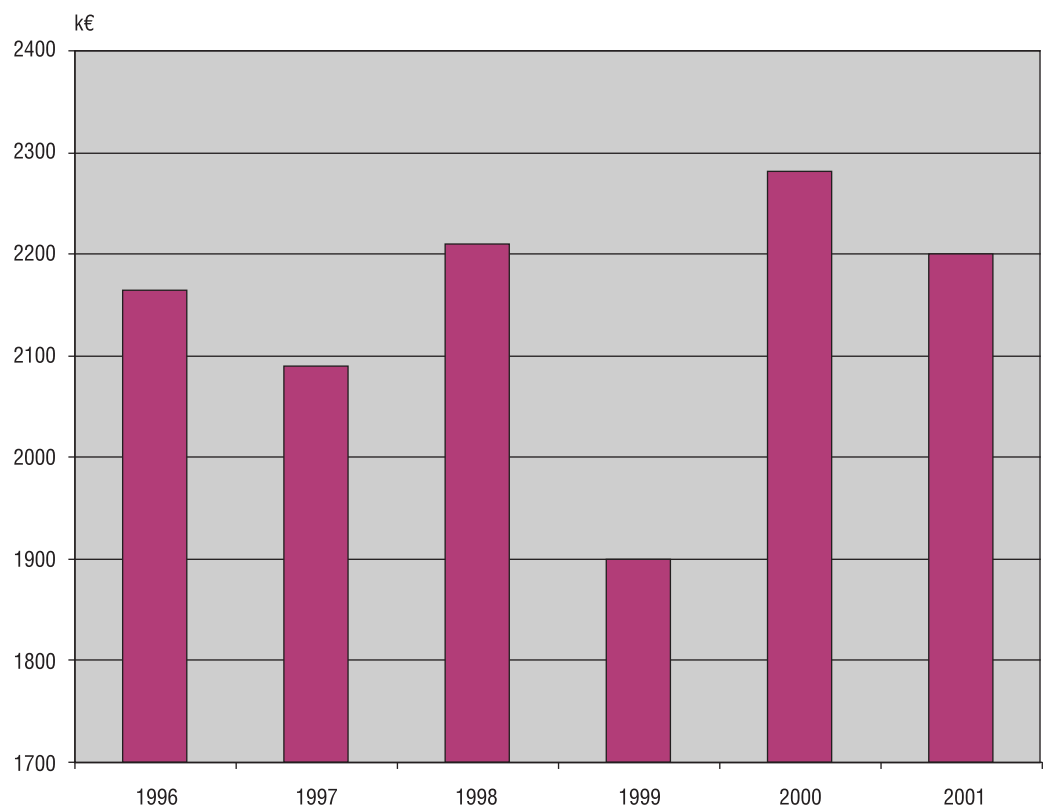
van de financiering door de gewesten. De bijdragen werden verdeeld volgens de verdeelsleutels, op basis van het regionaal belang van de sector.

Het aantal aanvragen, evenals de aangevraagde steun, bereikten na een minimum in 1999 (37 aanvragen), terug een duidelijk hoger niveau. Op te merken valt dat een vijftal ingediende projecten een samenwerking tussen de centra onderling inhoudt, wat een duidelijk tendens is in vergelijking met vorige jaren. Vier van deze vijf projecten werden goedgekeurd.

In het geheel van de financiering stagneert het aandeel van Vlaanderen – maar het blijft nog steeds ongeveer een derde van de totale overheidsfinanciering.

Figuur 6 geeft de evolutie weer van de Vlaamse steun tussen 1996 en 2001.

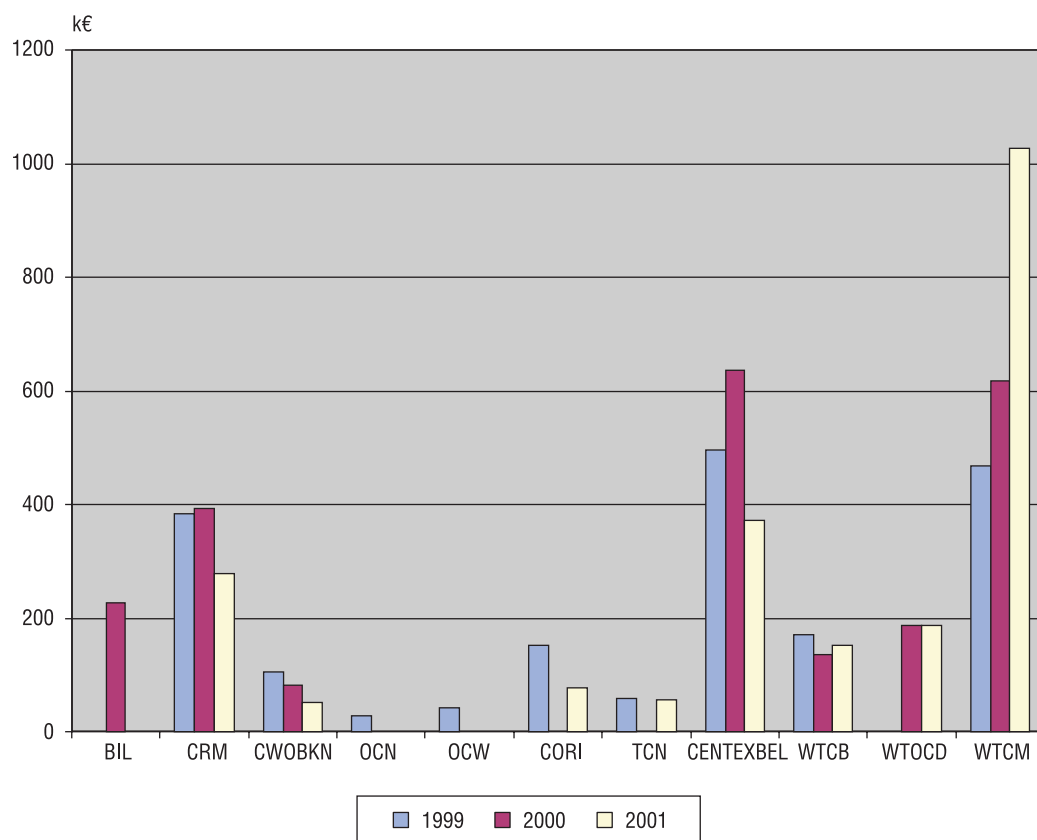
Figuur 6. Evolutie van de Vlaamse steun aan het collectief onderzoek

Figuur 7 geeft voor 1999, 2000 en 2001 de verdeling van de Vlaamse steun voor onderzoeksprojecten van de verschillende collectieve centra.

Vanaf 2003 zal de portfolio van de onderzoeksprojecten van de collectieve centra behandeld worden in het kader van het VIS-besluit.

Figuur 7. Verdeling Vlaamse steun over de centra

14. De Specialisatiebeurzen van het IWT

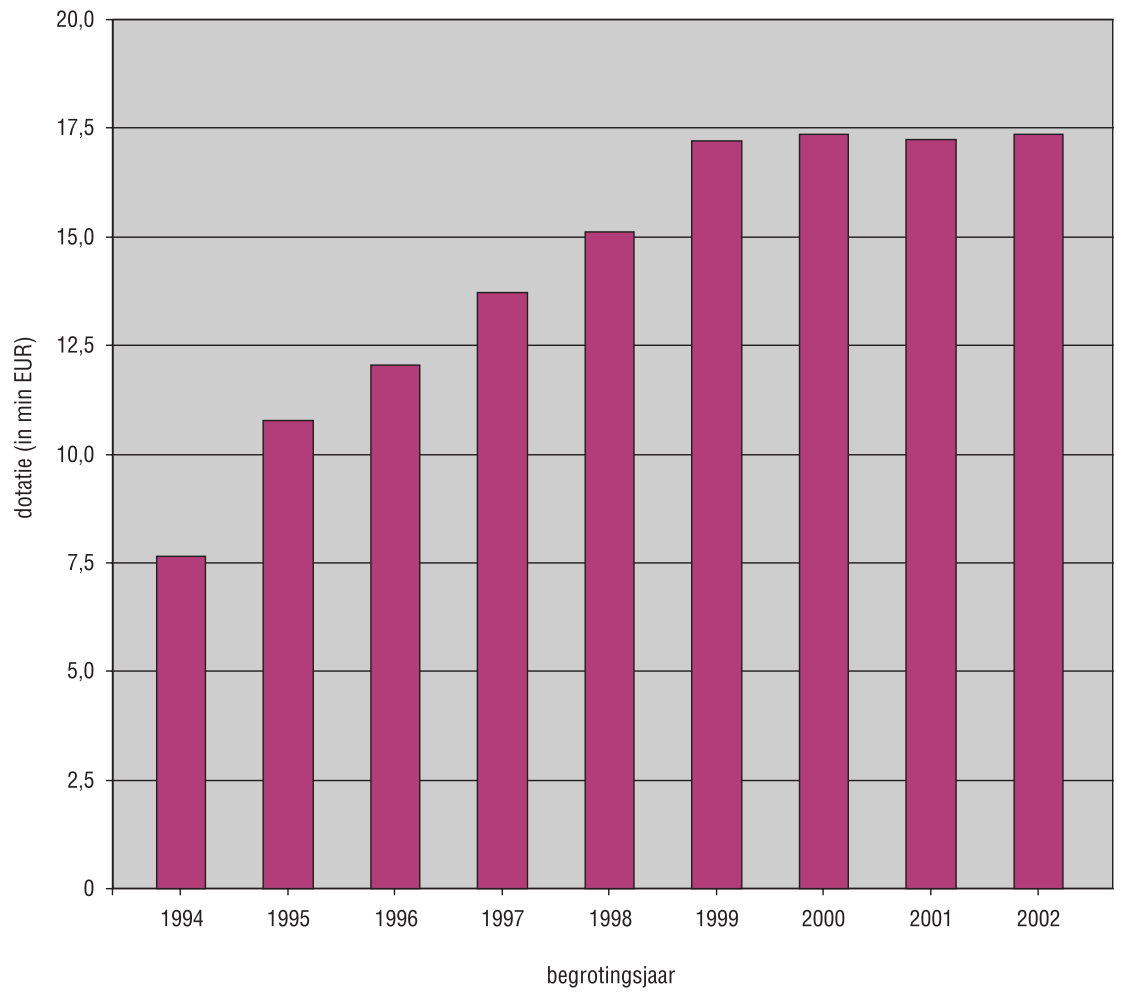
In 2001 organiseerde IWT-Vlaanderen voor het achtste opeenvolgende jaar evaluatiesessies ter beoordeling van de aanvragen voor specialisatiebeurzen. De beoordelingsprocedure voor de eerste-termijnaanvragen (op basis van vier selectiecriteria) en de beoordelings- en selectieprocedures voor de tweede-termijnaanvragen (op basis van twee selectiecriteria) bleven ongewijzigd sinds het voorjaar 1997.

De dotatie voor de IWT-specialisatiebeurzen werd op de begroting van 2002 t.o.v. 2001 met 128.900 EUR verhoogd tot 17.2 mln. EUR. Figuur 8 illustreert de evolutie van de dotaties vanaf 1994, die significant stegen tussen 1994 en 1999.

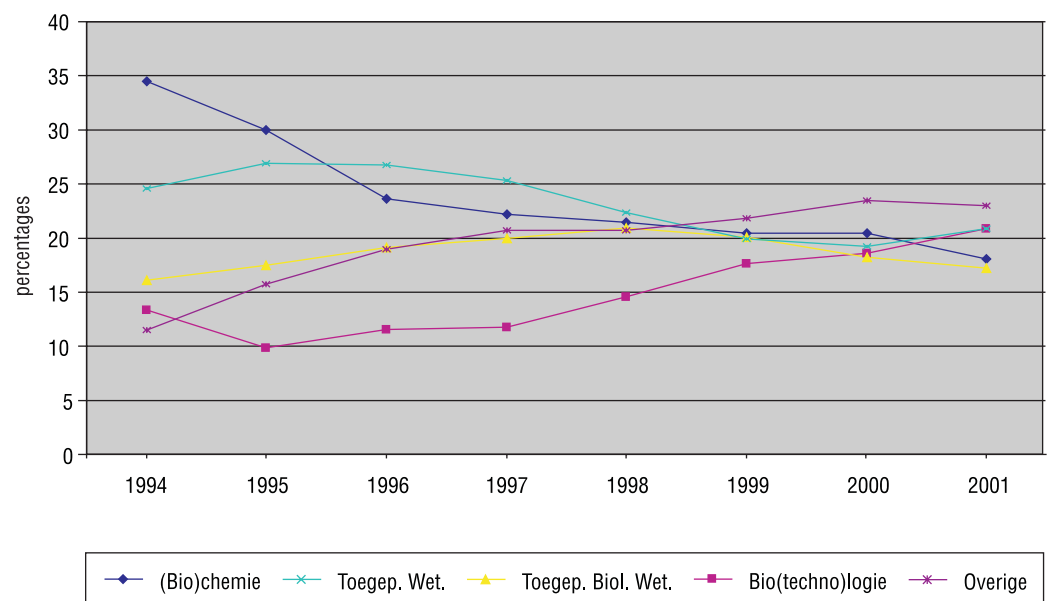
Figuur 9 toont de belangrijkste trends per discipline sinds 1994, die als volgt kunnen omschreven worden:

- de bio(techno)logen (die in 1986 nog meer dan 1/3 van alle IWT-bursalen vertegenwoordigden) zijn na een sterke terugval tot 1995 duidelijk terug aan de beterhand. Net als de drie vorige jaren boeken ze, t.o.v. de andere disciplines, ontegensprekelijk de grootste vooruitgang. Het aantal bursalen steeg dit jaar van 110 naar 127, waarmee ze momenteel bijna 21% uitmaken van de volledige bursalenpopulatie. Deze goede resultaten kan men slechts ten dele verklaren door een sterke stijging van het aantal aanvragen (1998: biotechnologen en 1999: biologen). Sinds 2000 lijkt het aantal aanvragen vanuit de bio(techno)logie immers rond de 100 te stabiliseren.
- de groep van de (bio)chemici, die in 1992 meer dan 40% van het aantal bursalen omvatte, verloor systematisch terrein – om dit jaar uiteindelijk op $\pm 18\%$ te eindigen. Hiermee ver-

Figuur 8. Dotaties voor de specialisatiebeurzen op de begroting tussen 1994 en 2002

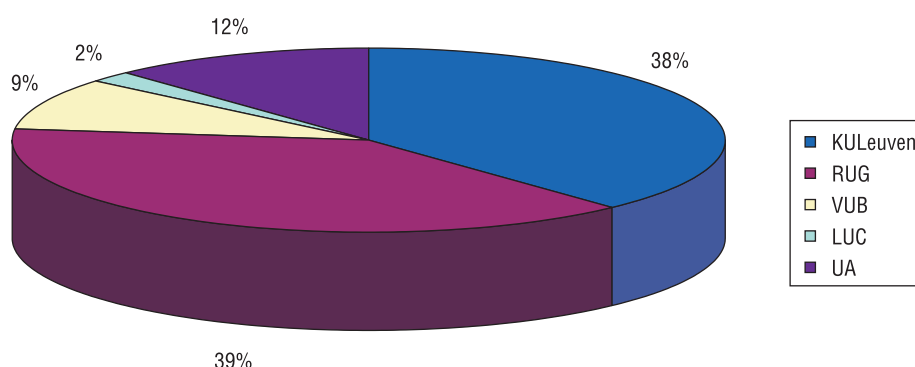
Figuur 9. Evolutie van de bursalen per discipline in de periode 1994-2001

nen ze in 2001 zowel absoluut (-11) als procentueel (-2,4%) de grootste terugval van alle discipline groepen. Deze opvallende terugval staat ongetwijfeld in verband met de sterk verminderde interesse voor een IWT-beurs vanuit deze groep. Het aantal biochemici dat voor een beurs postuleerde, verdubbelde weliswaar tussen 1997 en 2000, maar zwakte dit jaar eveneens terug af.

- bij de burgerlijk ingenieurs werd de daling die optrad tussen 1995 en 2000, omgezet in een frappante stijging – zowel bij de kandidaten als bij de bursalen. Momenteel omvatten ze terug meer dan 1/5 van alle IWT-bursalen;
- in tegenstelling tot het sinusoidale verloop van de bursalen bij de voorgaande disciplines, bouwden de bio-ingenieurs tussen 1994 en 1999 een systematische maar geleidelijke uitbreiding op van hun IWT-aandeel. In 1999 vertegenwoordigden ze dan ook quasi 21% van deze populatie. Sindsdien was er echter een terugval. Het verlies bedroeg dit jaar 3 eenheden (of -1%), waardoor hun aandeel in 2001 op 17,2% kwam. Overigens werd al sinds 1996 een systematische daling qua aanvragen genoteerd;
- niettegenstaande de burgerlijk ingenieurs, bio(techno)logen, (bio)chemici en bio-ingenieurs samen meer dan 3/4 van het totaal aantal bursalen uitmaken, omvatten de resterende disciplines dit jaar 23% van de IWT-bursalen. Dit duidt op een steeds grotere differentiatie binnen onze bursalenpopulatie. Binnen deze “rest”groep zijn de doctorandi in de Medische Wetenschappen (8,7%), natuurkundigen (4,3%) en apothekers (3,3%) kwalitatief het belangrijkste.

Figuur 10. Verdeling van IWT-bursalen over de Vlaamse universiteiten (2001-2002)

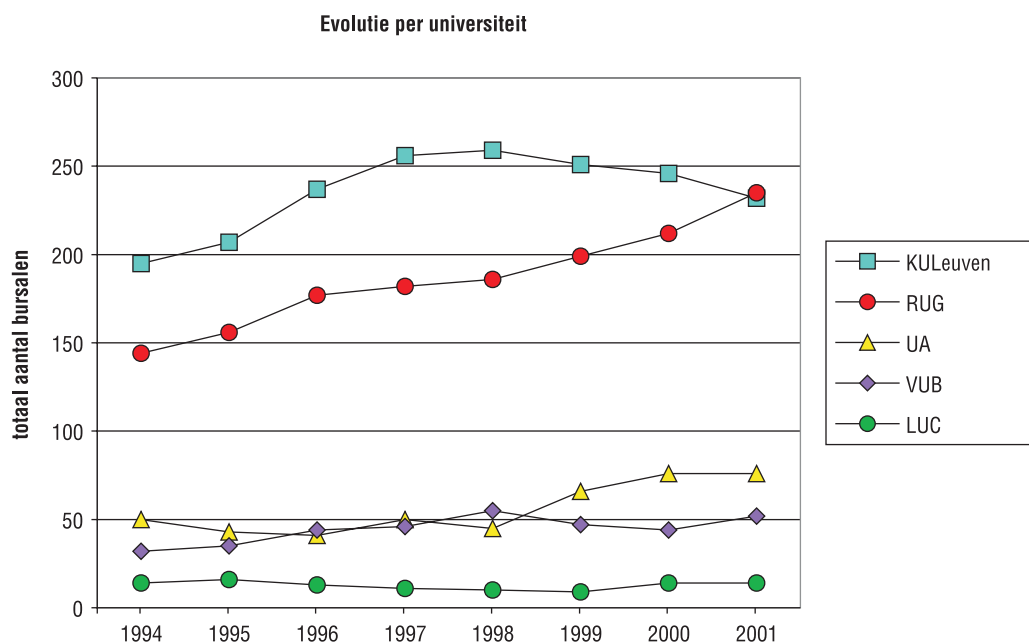
Evolutie over de universiteiten:

Figuur 11 schetst de evolutie van de IWT-bursaalpopulaties aan de Vlaamse universiteiten tussen 1994 en 2001. Hieruit blijkt dat enkel de RUG en de VUB hun bursalenbestand dit jaar hebben uitgebreid. Voor de afzonderlijke universiteiten kon men de volgende conclusies trekken:

- de systematische uitbreiding van het RUG-aandeel onder de IWT-bursalen sinds 1991, zorgt dit jaar voor een groei van 2,8% (met 23 kandidaten). Voor het eerst sinds 1990 is de vertegenwoordiging van de RUG omvangrijker dan die van de KULeuven. T.o.v. vorig jaar nam het aantal RUG-aanvragen trouwens overeenkomstig toe;
- de dalende trend die zich sinds 1999 bij de KULeuven manifesteerde, zette zich vorig jaar onverminderd door. Met een daling van 14 bursalen (-3,5%) in 2001 dook het aandeel van deze universiteit voor het eerst sinds 12 jaar onder 2/5 van de IWT-bursalenpopulatie. Dit staat ongetwijfeld in verband met de teruggelopen interesse van KULeuven-studenten voor een IWT-beurs, wat overigens ook vorig jaar werd opgemerkt;

- het aandeel van de VUB lijkt zich in 2001 te herstellen van de enigszins tegenvallende prestaties van de voorbije twee jaren. Met een aangroei van 8 bursalen (+1,1%) breidt ze haar bestand tot 52 IWT-doctorandi uit;
- het aantal IWT-bursalen aan UA en LUC bleef identiek aan dit van vorig jaar.

Figuur 11. Evolutie van de bursalen over de Vlaamse universiteiten in de periode 1994-2001

Bestedingsanalyse van het wetenschapsbudget 1997, 1998, 1999 en 2000

1. Principe

De bestedingsanalyse wetenschapsbeleid heeft verschillende doelstellingen, zoals:

- inzicht in de finale aanwending van de budgetten, voorzien in de Horizontale Begroting Wetenschapsbeleid (HBPWB). Het is belangrijk te weten hoeveel van de begrote middelen daadwerkelijk werden besteed – en waaraan juist. Maar ook waarom sommige middelen niet (of anders dan voorzien) werden gebruikt en welke uitgavenmechanismen hier eventueel spelen. Correct inzicht in de bestedingen is immers een basisparameter om toekomstige behoeften in te kunnen vullen;
- inzicht in de verdeling volgens type van wetenschappelijke activiteit (O&O, O&V, W&T);
- inzicht in de verdeling over de diverse wetenschappelijke disciplines of onderzoeksdomeinen (NABS-codes);
- inzicht in de budgetverdeling over de verschillende categorieën van beneficianten;
- inzicht in de kostensoort: personeels-, werkings-, uitrustingskosten of overhead.

Uit de bestedingsanalyse kan dus in de eerste plaats afgeleid worden of het geplande wetenschapsbudget daadwerkelijk werd uitgevoerd. Er kan blijken dat een project niet van de grond gekomen is of werd uitgesteld, ofwel meer geld opslopte dan voorzien, dat bepaalde gelden voor andere doeleinden werden gebruikt, e.d. Daarbij dient men voor ogen te houden dat een ad hoc bijsturing op grond van een heroriëntering van de beleidsaccenten in de loop van het jaar tot de normale gang van zaken behoort.

Zo kan men ook nagaan welk percentage van het budget welke bestemmingen heeft. Zijn er begunstigden die qua afgesloten contracten in het oog springen? Hoeveel procent van de contracten gaat bijvoorbeeld naar universiteiten en hoeveel naar de bedrijven?

De verdeling van de bedragen over O&O, O&V en W&T en de verdeling over de NABS-codes kan men dan vergelijken met de initiële bedoeling, vooropgesteld bij de opmaak van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid. Door een wisselwerking tussen het HBPWB en de bestedingsanalyse komt men tot een dieper inzicht en een betere oriëntering bij de opmaak van de volgende begroting.

De bestedingsanalyse vormt op die manier een aanzet tot de doelmatigheidsanalyse. Die laatste is immers een brede analyse van de middelen, activiteiten, geleverde prestaties en bereikte effecten – i.f.v. vooropgezette doelstellingen, en via concrete maatstaven en indicatoren. De doelmatigheidsanalyse moet een beeld geven van de zuinigheid, efficiëntie en effectiviteit van het beleid – de bestedingsanalyse kan hiervoor een stevige basis vormen.

Het HBPWB geeft dus voor een bepaald jaar aan hoeveel middelen volgens plan bestemd zijn voor wetenschapsbeleid en voor welke activiteiten juist.

De bestedingsanalyse geeft daarentegen een overzicht van de daadwerkelijke bestedingen van de afgelopen jaren, en van het gerealiseerde bestedingstype: O&O, O&V en W&T, nadruk op bepaalde prioritaire onderzoeks domeinen, de begunstigde instellingen, welke acties/programma's/projecten, diverse andere wetenschappelijke activiteiten,...

Zo kan men de informatie, bekomen via het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid, op essentiële wijze aanvullen en vervolledigen – zodat men de besteding van alle middelen voor wetenschap, technologie en innovatie kan evalueren.

De volledige resultaten werden telkenjare gebundeld in een intern “Rapport Bestedingsanalyse Wetenschapsbeleid”, ten behoeve van de Vlaamse minister(s) bevoegd voor het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid. Het is uiteraard onmogelijk om hier vier omvangrijke rapporten van 200 bladzijden extensief te publiceren. Daarom volgen hier de belangrijkste globale resultaten, met enkel detaillering waar nodig.

2. Methodologie

Voor alle duidelijkheid stipuleren we eerst dat het hier besproken financieel systeem, het vroegere systeem betreft, vooraleer dit werd geherstructureerd volgens het principe van economische boekhouding. Medio 2001 werd het vroegere FS vervangen door dit nieuwe systeem.

Gezien de vroegere methodiek (via in te vullen bestedingsfiches) niet doenbaar bleek, ging men er van uit dat men eerst en vooral een haalbare methodologie moest uitwerken voor systematische bevraging en dataverwerking. Midden 1996 onderzocht men reeds de automatisering van de bestedingsanalyse – de resultaten werden in 1996 voorgelegd aan de toenmalige projectgroep HBPWB.

De belangrijkste alternatieven waren:

- ofwel een bijblad voegen in het financieel systeem (FS);
- ofwel een parallelle databank, eventueel met koppeling aan het FS;
- ofwel een rechtstreekse invoer van gegevens via een databank.

Op dat ogenblik bleken fundamentele ingrepen in het systeem echter nog niet mogelijk. Daarom werkte men voorlopig op een pragmatische manier verder. Per 1 januari 1997 werd dan ook overgegaan tot een systematische opvolging van vastleggingen en ordonnanceringen voor de W-BA's voor de kredieten 1997.

Voor de bestedingsanalyse van het wetenschapsbudget 1997 – reeds eerder gepubliceerd in de Speurgids 1999 – gebeurde de gegevensinzameling in twee stappen. In een eerste stap via het financieel systeem zelf, vervolgens werden de specifieke gegevens wetenschapsbeleid opgevraagd via een bestedingsfiche, met bevraging inzake besteding, het voorwerp ervan (O&O, ...), de kostensoort (personeelskosten,...) enz.

Maar ook dit fichesysteem bleek niet haalbaar. Derhalve werd voor het wetenschapsbudget 1998 de bestedingsanalyse uitgevoerd door screening van de vastleggingen en ordonnanceringen via het FS voor alle W-BA's die in het HBPWB stonden ingeschreven. De tweede stap (via de bestedingsfiches) werd echter vervangen door een analyse op basis van persoonlijke expertise, waar nodig aangevuld door een rechtstreekse bevraging van de bevoegde personen in de administraties. Zo verkreeg men toch duidelijkheid over de aard van de vastleggingen.

Uit het FS zoals in voege gedurende de jaren 1997-2000, konden de volgende gegevens bekomen worden: de vastleggingen gekenmerkt door hun vastleggingsnummer, de omschrijving

van de vastlegging, de begunstigde, datum van vastlegging, de ordonnanciering (datum), het krediet dat uiteindelijk beschikbaar was op deze basisallocatie, en het saldo – namelijk het bedrag dat niet werd vastgelegd.

Voor de W-BA's waarvan de kredieten volledig voor wetenschapsbeleid bestemd waren, was er geen probleem – in die zin dat alle vastleggingen wetenschapsbeleid betreffen. Voor de W-BA's waarvan de gelden slechts ten dele hiervoor bestemd waren, gebeurde een screening van alle vastleggingen van deze W-BA's. Verder werd voor alle vastleggingen de aard van de activiteit (O&O, O&V, W&T) bepaald, evenals de NABS-code.

Voor sommige BA's, waarop globale subsidies of dotaties voor instellingen geregistreerd staan, werd geen detailanalyse uitgevoerd, conform eerder gemaakte afspraken. Dit is in casu het geval voor FWO-Vlaanderen en IWT-Vlaanderen; IMEC, VITO en VIB; CBGS, IN, IBW, IAP en KMSKA. Deze hebben elk hun eigen boekhoudkundig beheersysteem, dat niet via het Financieel Systeem kan bevraagd worden. Dit geldt eveneens voor: KMDA, Born-Bunge Stichting in Antwerpen, het VLIZ, de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten, het Interuniversitair College voor Managementwetenschappen, FTI, STV, ITG, de Koninklijke Academie voor Geneeskunde, Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid – Louis Pasteur, Nederlandstalige Archief- en Documentatiecentra, Toerisme Vlaanderen, OVAM, VMM, VLM, AQUAFIN, VVM, Afdeling Waterbouwkundig Laboratorium en Hydrologisch Onderzoek en tot slot de VRT.

Voor sommige van deze instellingen gebeurde echter wel geregeld een thematische bestedingsanalyse, die werd gepubliceerd in de opeenvolgende Speurgidsen:

- FWO- en IWT-Vlaanderen (en FIOV): Speurgids 1996, 1999 en 2001;
- de onderzoeksinstellingen IMEC, Vito en VIB: Speurgids 1997 en 2002;
- de vijf Vlaamse wetenschappelijke instellingen CBGS, IN, IBW, IAP, KMSKA: Speurgids 1998.

In de bestedingsanalyses van IMEC, VITO en VIB kwamen de volgende aandachtspunten aan bod: inkomsten (toelagen, contractonderzoek, de herkomst van de contractinkomsten...), organisatie van de onderzoeksactiviteiten, wetenschappelijke uitstraling door aanwezigheid in (inter)nationale publicaties en congresdeelname, octrooien en spin-offs, deelname aan Europese programma's en samenwerking met (inter)nationale partners en Vlaamse universiteiten, de personeelsevolutie.

Tenslotte vermelden we nog dat voor IWT en FIOV de vastleggingsmachtigingen in de tabel staan, maar de dotaties niet, omdat het HBPWB steeds uitgaat van de weergave van de reële beleidsruimte. De volledige vastleggingsmachtigingen werden opgenomen, de bestedingen van deze kredieten worden in de jaarverslagen van de betrokken instellingen gepubliceerd.

Ook kwamen er bijkomende doorlichtingen in het kader van de "Inventaris Beleidsrelevant Onderzoek 2000" en bijvoorbeeld ook in het kader van de "Thematische Bestedingsanalyse Milieuonderzoek 2000".

3. Resultaten van de bestedingsanalyses van het wetenschapsbudget 1997, 1998, 1999 en 2000.

De resultaten van de analyses 1997, 1998, 1999 en 2000 worden hierna bondig gebundeld als antwoord op de volgende vragen:

1° Wat is de finale besteding van de middelen voorzien in de horizontale begroting wetenschapsbeleid 1997, 1998, 1999 en 2000? Werden deze HBPWB's volledig uitgevoerd zoals gepland?

1° a. Globale budget wetenschapsbeleid

De Speurgids 1997 vermeldde als initieel krediet WB 943,23 mln. EUR. Na de begrotingsaanpassingen bedroeg het uiteindelijk beschikbaar bedrag 942,86 mln. EUR. Uiteindelijk werd exact 940.451.484,34 EUR van het wetenschapsbudget 1997 vastgelegd. Dat is 99,7% – er is dus een quasi totale overeenkomst tussen de theorie en de reële aanwending. Van de vastgelegde kredieten was nagenoeg 94% geordonnanceerd op 29 oktober 1998.

De Speurgids 1998 gaf voor de initiële kredieten wetenschapsbudget (WB) 1.013,64 mln. EUR aan. Na de begrotingsaanpassingen bedroeg het aangepast WB 1.006,71 mln. EUR. Uiteindelijk werd 1.003.048.220,12 EUR van het WB 1998 vastgelegd, zijnde 98,96 % t.o.v. het initieel krediet en 99,64% t.o.v. het aangepast krediet. Men kan dus eveneens vaststellen dat er een grote overeenkomst is tussen het oorspronkelijk geplande wetenschapsbudget 1998 en de uiteindelijk uitgevoerde bestedingen voor wetenschapsbeleid. Van de vastgelegde bedragen was 93,9 % geordonnanceerd op 22 november 1999.

De Speurgids 1999 gaf als initieel krediet 1.107.30 mln. EUR. Na de begrotingsaanpassingen bedroeg het aangepast WB 1.122,06 mln. EUR. Men dient evenwel rekening te houden met de correctie ter hoogte van het departement COO (zie verder bij de bespreking van de departementen). Daarvoor gebeurde er een aanpassing, waarbij uiteindelijk het initieel krediet WB 1.101,51 mln. EUR bedroeg, en het aangepast WB 1.106,50 mln. EUR. Uiteindelijk werd 1.099.602.599,11 EUR van het WB 1999 vastgelegd – ofwel 99,8 % van het initieel krediet WB (na de correctie m.b.t. het departement COO).

Men kan dus vaststellen dat er ook voor 1999 er een grote overeenkomst was tussen de planning en de realiteit.

Rekening houdend met de tussentijdse heroriëntering op basis van de begrotingsaanpassingen (aangepast WB) en het reël gevoerde beleid, kan men stellen dat 99,4 % van het aangepaste WB-krediet werd vastgelegd. Van de vastgelegde bedragen was reeds 91,7 % geordonnanceerd op 26 juni 2000.

De Speurgids 2000 gaf als initieel krediet 1.131,16 mln. EUR. Na de begrotingsaanpassingen en kredietherschikkingen bedroeg het aangepast WB 1.127.056.583,93 EUR. Bij aanpassing van het krediet van de basisallocaties die slechts ten dele wetenschapsbeleid betroffen, gebeurde de budgetaanpassing voor wetenschapsbeleid door toepassing van vooraf vastgelegde multipliatoren. Uit het vastgelegde krediet blijkt duidelijk welk bedrag daadwerkelijk naar wetenschapsbeleid ging. Uiteindelijk werd 1.120.937.581,87 EUR van het wetenschapsbudget 2000 vastgelegd – dus daadwerkelijk 99,1 % van het geplande WB krediet (Speurgids). Weer een grote overeenkomst tussen de geplande beleidskredieten en de reële aanwending. Rekening houdend met de tussentijdse heroriëntering op basis van de begrotingsaanpassingen en kredietherschikkingen (aangepast WB) – dus op basis van het reël gevoerde beleid – ziet men dat 99,5 % van het aangepaste WB-krediet werd vastgelegd.

Van de vastgelegde kredieten was 92,5 % geordonnanceerd op 31 juli 2001.

We kunnen besluiten dat er zeer grote overeenstemming is tussen het geplande HBPWB en de bestedingen (vastleggingen en ordonnanceringen) van het wetenschapsbudget voor de jaren 1997, 1998, 1999 en 2000.

1° b. Wetenschapskredieten per departement

2° Wat was de verdeling volgens het type van wetenschappelijke activiteit O&O, O&V en W&T?

De bespreking van de verschillen in de WB-kredieten per departement en de verdeling in O&O, O&V en W&T per departement worden hier samen behandeld vanwege hun nauwe samenhang.

Initiële kredieten: de kredieten van het HBPWB, zoals gepubliceerd in de Speurgids.
Aangepaste kredieten: zoals ze in de loop van het jaar wijzigden door begrotingsaanpassingen en kredietherschikkingen.
Vastgelegde kredieten: door vastlegging wordt uitvoering gegeven aan het beleid.

De figuren tonen de grote overeenkomst tussen initiële, aangepaste en vastgelegde kredieten wetenschapsbeleid per departement, voor zowel O&O, O&V als W&T. Sporadisch stelt men een relatief groot verschil vast, te wijten aan een specifieke ingreep in dat bepaald jaar voor het desbetreffende departement.

Hierna volgen de analyses per departement en ingedeeld volgens O&O, O&V en W&T, over de vier beschouwde jaren, met korte toelichtingen. De Rapporten zelf van de bestedingsanalyses gaven per BA als bijlagen wel alle W-vastleggingen weer – dit kan hier niet wegens plaatsgebrek maar het is in feite weinig relevant. Belangrijker is om aan te geven dat de kredieten werden besteed – dus volgen hier enkel de grote lijnen, met hier en daar een blik op de onderliggende bewegingen.

De grote lijnen zijn als volgt:

GLOBALE WETENSCHAPSBUDGET: (Fig 1) er is een zeer grote overeenstemming in de verdelingen O&O, O&V en W&T over de vier jaren.

COO: (Fig 2) in 1998 wordt bij aangepaste begroting veel W&T-krediet ingebracht (voor Permanente Vorming en Innovatie). Dit is nog veel meer het geval in 1999, de initiële kredieten werden echter sterk overschat en nadien volgde een correctie. In 2000 werd een einde gesteld aan dit initiatief.

AZF: (Fig 3) sterk aandeel van de O&V kredieten doordat ze betrekking hebben op de academische sector en dus de klassieke verdeelsleutel per sector “75% O&V/25% O&O” volgen, er is een daling door de schuldafbouw in 1998.

OND: (Fig 4) zeer hoog budget, met een hoog volume O&V-kredieten – vanwege het leeuwenaandeel van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten. Er zijn de jaarlijkse stijgingen van deze uitkeringen.

WVC: (Fig 5) stijging in 2000, bij de vastlegging stelde men vast dat het O&V-aandeel diende omgezet naar W&T, gezien het karakter van de bestedingen.

EWBL: (Fig 6) in de jaren 1997 t/m ‘99 werd telkens bij de bestedingen een hoger % O&O vastgesteld en minder W&T; in 2000 is het O&O-aandeel correct ingeschat. De kredieten liggen globaal echter lager.

LIN: (Fig 7) de kredieten stijgen sterk in 2000, grotendeels voor O&O, het W&T deel blijft gelijk. De O&V werd bij bestedingsanalyse gedetecteerd als W&T en vanaf 1999 als zodanig in het HBPWB ingebracht.

WIM 71.1: (Fig 8) W&T stijgt sterk in 1999 (PC/KD-project) en daalt vanaf 2000 (overheveling van PC/KD naar departement Onderwijs) en O&O kredieten naar andere programma’s (BOF).

WIM 71.2: (Fig 9) volledig O&O, continue stijging (BOF en FWO), deze kredieten worden als een globale subsidie overgeheveld naar de financieringsmechanismen (BOF en FWO).

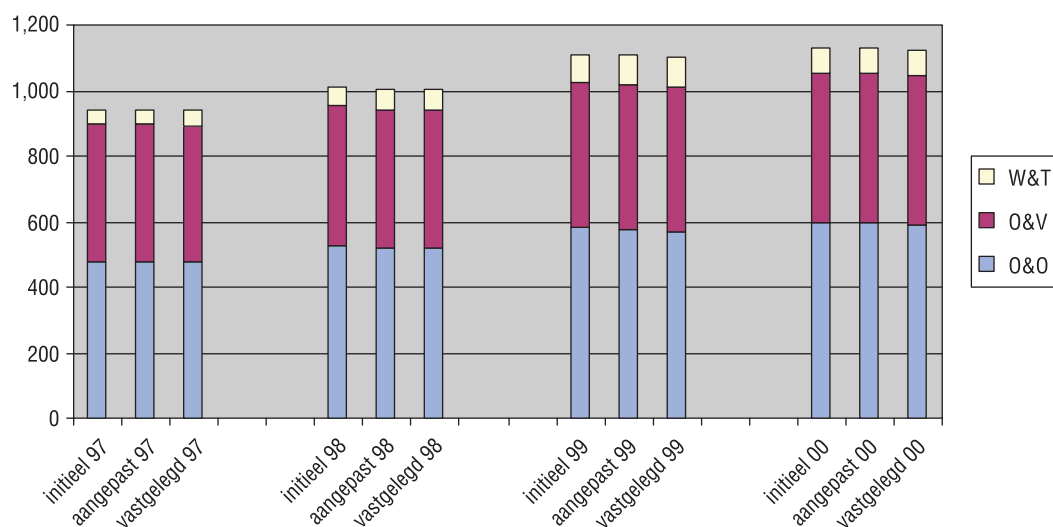
WIM 71.3: (Fig 10) de kredieten stijgen (met een stagnatie in 2000); het betreft voor het overgrote deel O&O – de vastleggingsmachtigingen IWT nemen hier een belangrijke plaats in.

WIM 72: (Fig 11) geen grote fluctuatie; de VRT-dotatie vormt hier een grote kredietmassa.

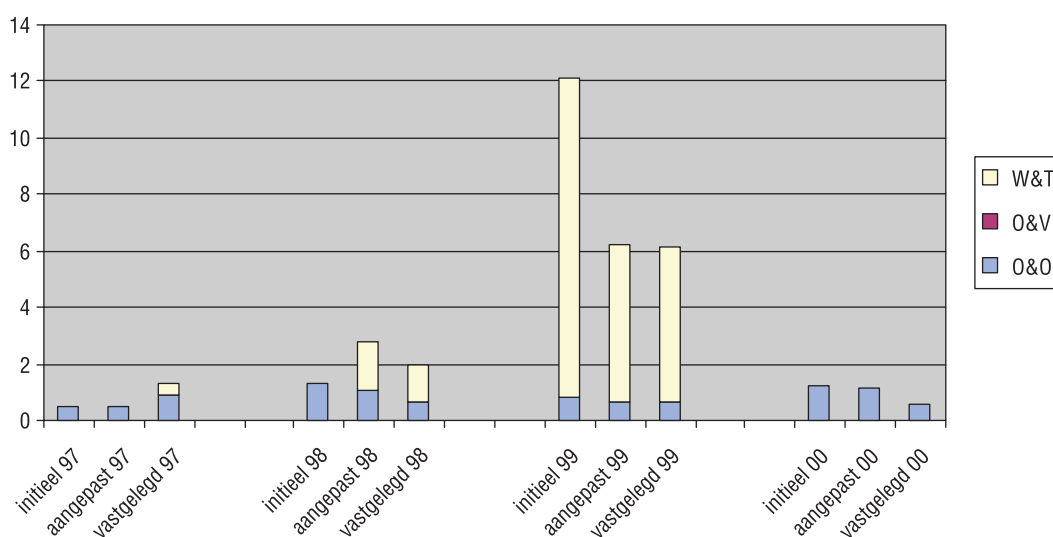
Interdepartementaal: (Fig 12) de grote fluctuatie is te wijten aan het feit dat het een klein bedrag betreft. In 1997 werd “ontdekt” dat er W-vastleggingen waren en vanaf 1998 werden deze kredieten ingebracht in het HBPWB. In 2000 werden de beschikbare kredieten volledig besteed.

De kredieten in de figuren 1 t/m 12 zijn uitgedrukt in mln. EUR.

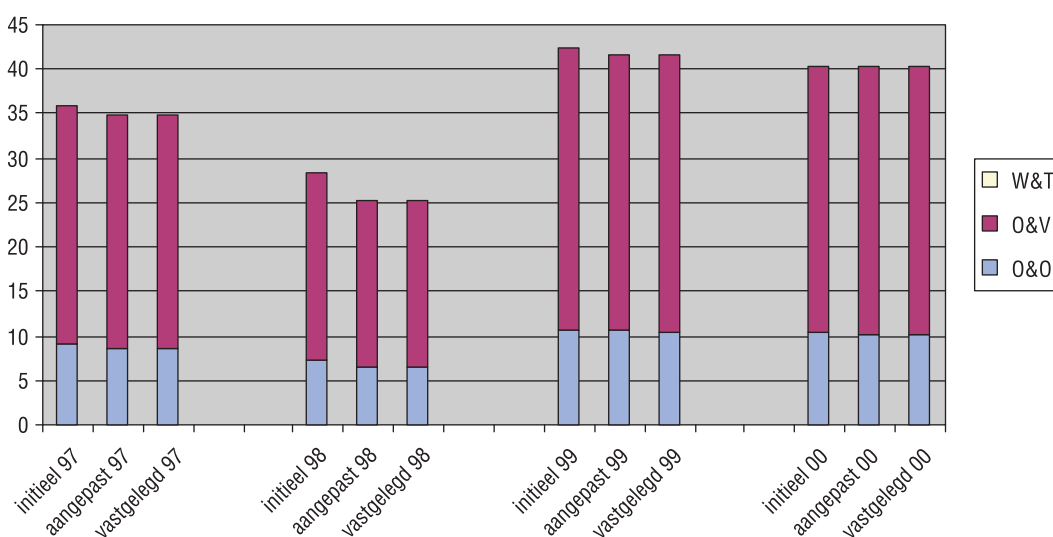
Figuur 1. Het globaal wetenschapsbudget

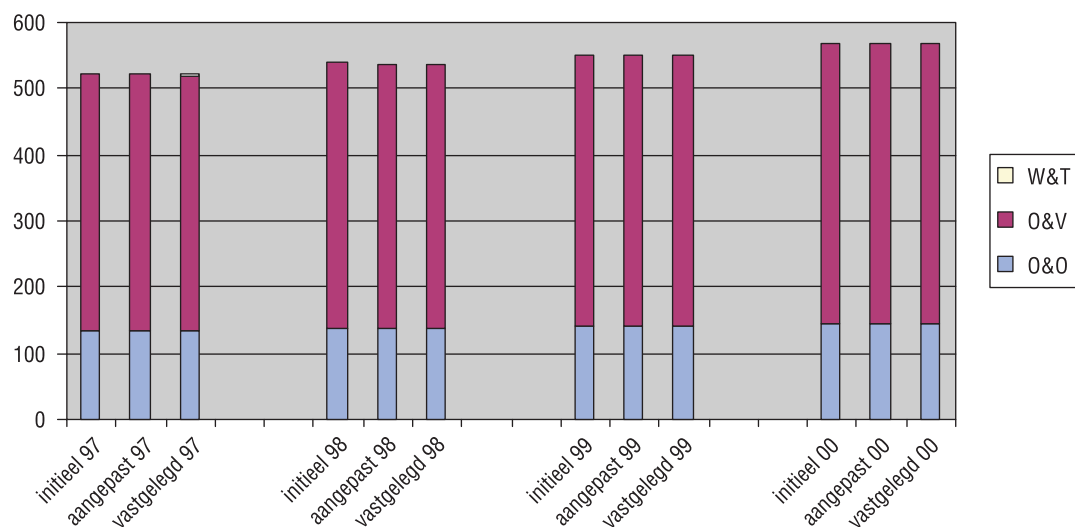
Figuur 2. Departement Coördinatie

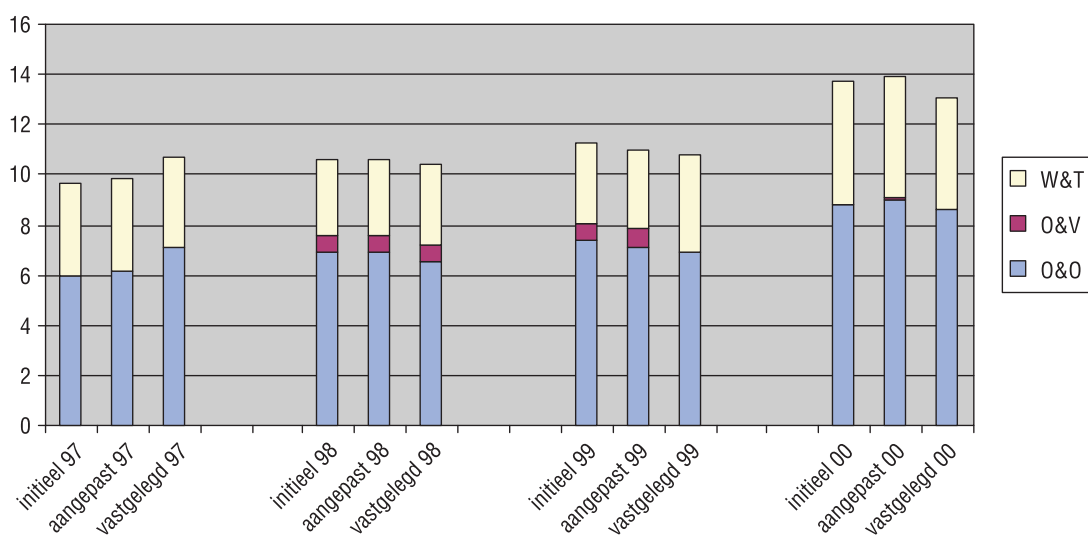
Figuur 3. Departement Algemene Zaken en Financiën

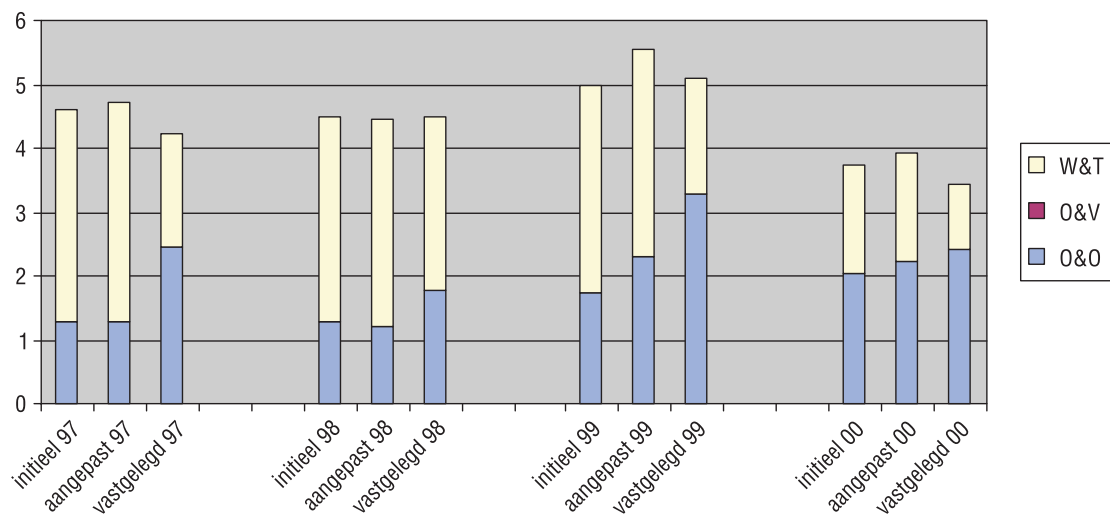
Figuur 4. Departement Onderwijs

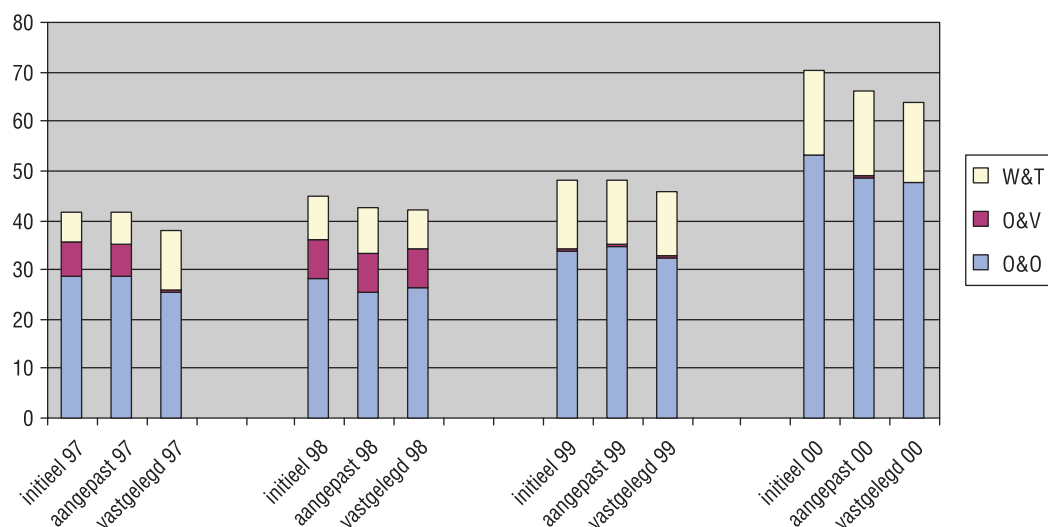
Figuur 5. Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur

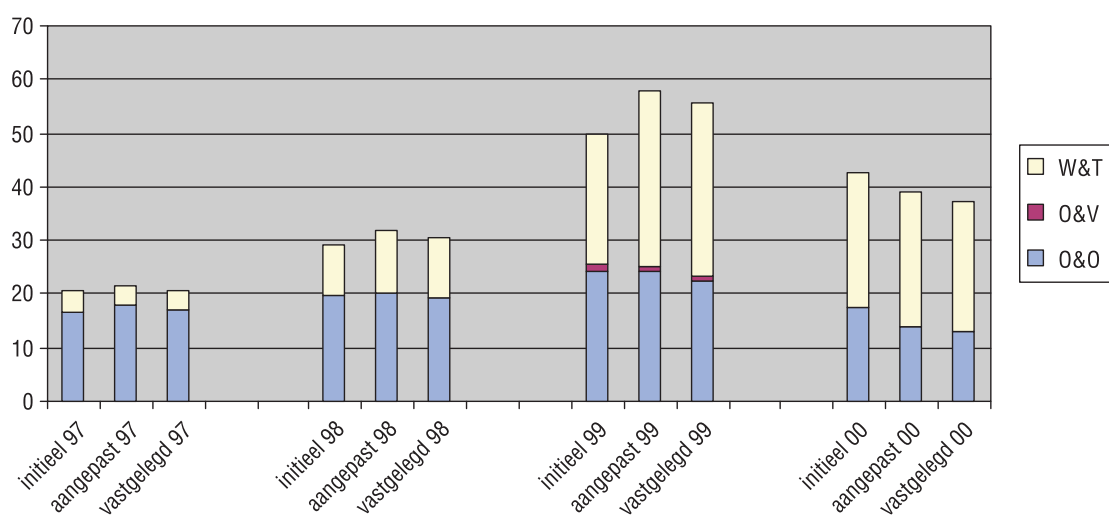
Figuur 6. Departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw

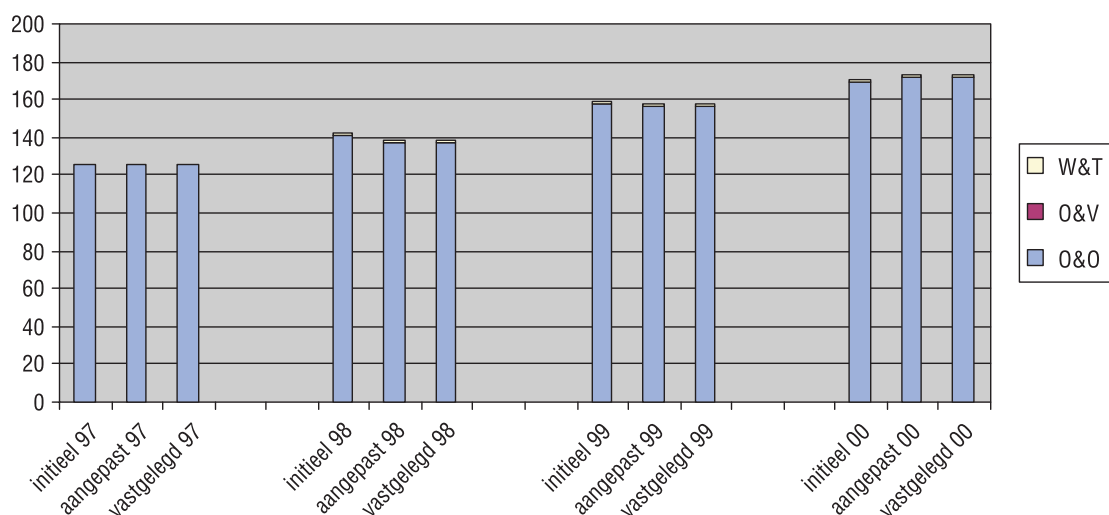
Figuur 7. Departement Leefmilieu en Infrastructuur

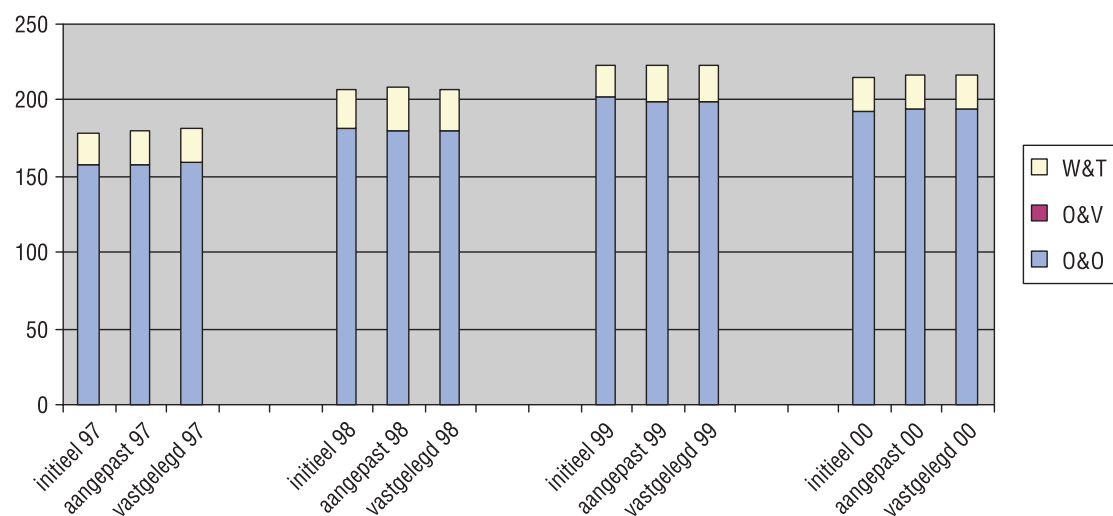
Figuur 8. Departement Wetenschap, Innovatie en Media, OA 71, programma 71.1

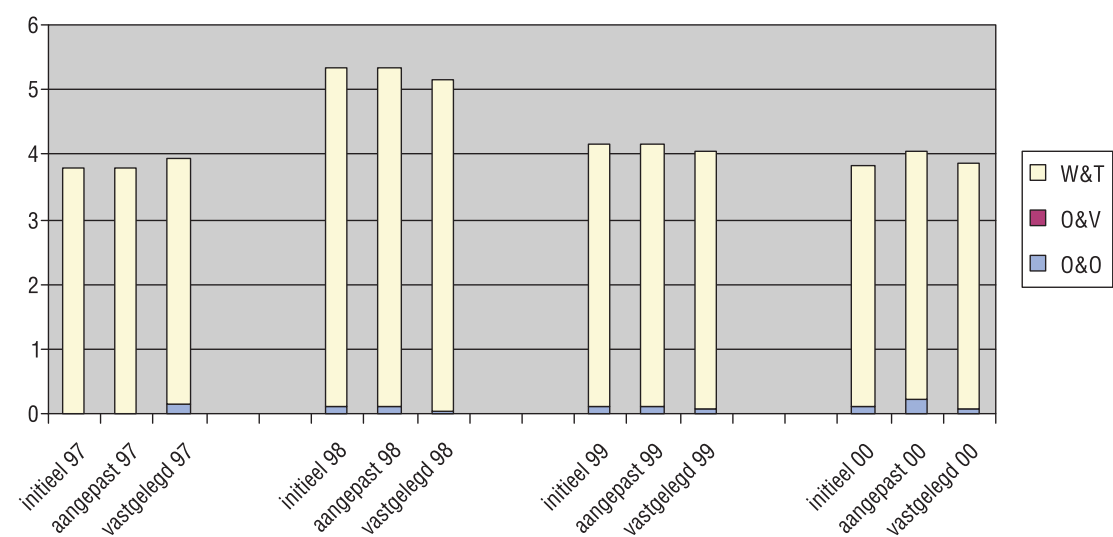
Figuur 9. Departement Wetenschap, Innovatie en Media, OA 71, programma 71.2

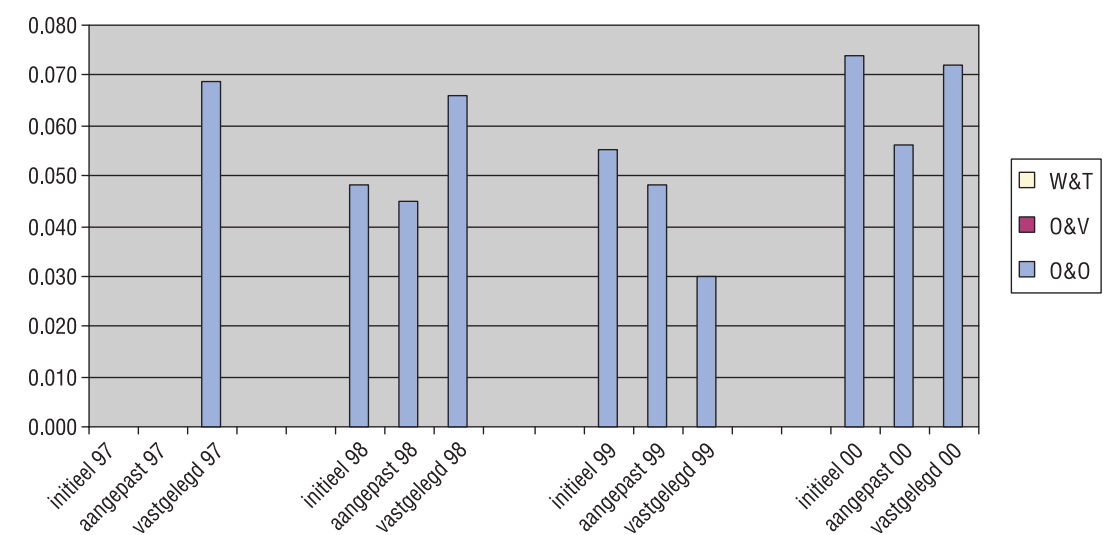
Figuur 10. Departement Wetenschap, Innovatie en Media, OA 71, programma 71.3

Figuur 11. Departement Wetenschap, Innovatie en Media, Administratie Media

Figuur 12. Interdepartementaal

Hierna volgt een meer gedetailleerde analyse per departement.

Departement Coördinatie – COO

1997

Voor het departement Coördinatie was er niet enkel een luik wetenschapsbeleid dat zich richtte op het buitenlands beleid – maar ook voor de staatshervorming, voor emancipatie & Gelijkekansenbeleid. Daarom is het budget uiteindelijk hoger dan vermeld in het HBPWB 1997 en de Speurgids 1997.

1998

In vergelijking met het HBPWB 1998 en de Speurgids 1998 kwam er in de aangepaste begroting de BA 11.5 1201 bij voor Permanente Vorming en Innovatie: van de 1,77 mln. beschikbaar krediet is 1,35 mln. vastgelegd voor W&T. Het krediet m.b.t. het Vlaams buitenlands beleid verminderde van 0,50 naar 0,25 mln.; 0,17 mln. is vastgelegd voor O&O. 'Uitgaven m.b.t. de Staatshervorming': 0,23 mln. volledig (i.p.v. de voorziene 60%) beschikbaar en circa 0,20 mln. vastgelegd voor O&O. Voor Gelijkekansenbeleid (BA 1201 en 3301 samen) was 0,67 mln. beschikbaar, waarvan ca 0,27 mln. vastgelegd voor O&O. Alles samen genomen is er voor COO 0,69 mln. EUR meer vastgelegd dan voorzien in de Speurgids, hoewel ca 0,84 mln. minder dan de aangepaste kredieten lieten vermoeden. Dit is wel gelijkelijk verdeeld: 0,42 mln. minder voor O&O en 0,42 mln. minder voor W&T.

1999

BA 11.3-12.21 Betreffende de onderzoeks-, studie- en expertisekosten i.v.m. de staatshervorming: alle vastleggingen op deze BA betreffen uitsluitend uitgaven voor wetenschapsbeleid, meer bepaald voor beleidsgericht onderzoek. 129.697,89 EUR van de 0,22 mln. aangepast krediet werden vastgelegd.

BA's 12.01 en 33.01 van programma 11.4 (Gelijkekansenbeleid): voor deze beide BA's samen was 0,16 mln. voorzien voor O&O. Uiteindelijk werd bijna het dubbele bedrag (0,26 mln.) daarvoor vastgelegd – een duidelijke indicatie voor de noodzaak aan onderzoek in dit beleidsdomein.

BA 11.5 32.01: de kredieten voor het departement COO vertoonden in 1999 een uitschieter (12.120.753,89 EUR initieel en 21.748.342,14 EUR aangepast krediet). Dit hoge bedrag diende echter genormaliseerd te worden tot een niveau van 6.332.627,55 EUR (zie ook de Speurgids WTI 2000, hoofdstuk III.6). De reden hiervoor is dat op de BA 11.5 32.01 een initieel krediet van 11,32 mln. EUR stond voor allerhande initiatieven in het kader van de innovatiebeweging (W&T). Het aangepast krediet bedroeg 21,09 mln. Hiervan werd echter slechts 5,53 mln. effectief vastgelegd voor innovatie. Dus zijn de kredieten 1999 in die zin aangepast, omdat anders de reële beleidskredieten voor dat jaar worden overschat. We merken op dat in de loop van het jaar 1998 een beschikbaar krediet van 16,48 mln. in de begroting werd ingeschreven, waarvan 6,69 mln. vastgelegd. In de Speurgids 1998 is dit uiteraard niet terug te vinden omdat er enkel initiële kredieten in staan – wel in de aangepaste kredieten 1998. Ondertussen wijzigden voor 2000 de allocatie en inhoudelijke invulling van deze budgetten, zodat ze niet langer in rekening kwamen voor het HBPWB 2000.

2000

11.3 12.21 Betreffende de onderzoeks-, studie- en expertisekosten i.v.m. de staatshervorming: in 2000 – in tegenstelling tot 1999 – werden hierop geen vastleggingen verricht.

11.4 12.02 en 33.01 Gelijkekansenbeleid: in 2000 werd een speciale basisallocatie (BA 12.02) voorzien voor onderzoek, waarop 0,50 mln. werd ingeschreven. Op de BA 33.01 werd in 2000 ten voorlopigen titel eveneens een krediet van 0,09 mln. voorbehouden voor onderzoek – als

veiligheidsmarge voor het geval bepaalde organisaties specifieke projecten zouden aanvatten waarvoor kredieten vereist zouden zijn. In 1999 werd namelijk 0,16 mln. op de BA's 12.01 en 33.01 voorzien, terwijl uiteindelijk bijna het dubbele bedrag (0,26 mln.) werd vastgelegd voor O&O – ook weer een duidelijke indicatie voor de noodzaak aan onderzoek in dit domein.

In 2000 werd 0,49 mln. vastgelegd van de 0,50 mln. voorziene kredieten op de BA 12.02: het krediet werd dus ook hier quasi volledig opgebruikt. Op de BA 33.01 werd in 2000 nog een onderzoeksproject gefinancierd voor een bedrag van 0,04 mln. EUR. Vanaf 2001 werd in het HBPWB 2001 slechts de BA 12.02 behouden met kredieten voor onderzoek (eveneens 0,50 mln. EUR), met als argument dat vanaf 2001 alle research uitsluitend op de BA 12.02 zou worden vastgelegd.

12.1 12.40 Onderzoek en studie m.b.t. het Vlaams Buitenlands Beleid: in 2000 was op deze BA 0,50 mln. EUR voorzien voor O&O. Daar werden twee projecten mee gefinancierd, met een globale vastlegging van 59.388,45 EUR. Het wegvallen van het PBO (cofinanciering van onderzoeksprojecten) en de noodzaak tot implementatie van eerder uitgevoerde projecten, bleken aan de basis te liggen van de lage aanwending van de beschikbare kredieten.

Departement Algemene Zaken en Financiën – AZF

1997

Bij het departement Algemene Zaken en Financiën werden alle voorziene kredieten vastgelegd.

1998

Ten gevolge van de begrotingscontrole en door kredietherschikkingen (dd. 25 juni 1998) kon het benodigde budget verminderen met 3,27 mln. voor de twee basisallocaties 3103 en 5103 (programma 24.8, Indirecte Schuld, van ABAFIM – Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management). Een positieve evolutie, die een besparende maatregel voor de Vlaamse Gemeenschap weerspiegelt! Deze kredieten volgen de klassieke verdeling 25% O&O/75% O&V – zoals de werkingsuitkeringen van de universiteiten. Voor de BA 12.01 betroffen de vastleggingen O&O (beleidsgericht onderzoek), één vastlegging werd als W&T geïdentificeerd.

1999

Ook hier kon het nodige budget met 0,68 mln verminderd worden – binnen ABAFIM (Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management).

2000

Globaal stemmen aangepast krediet en vastgelegd krediet nagenoeg overeen, zowel voor O&O als O&V. Op de BA 21.1 12.02 (Planning en Statistiek) bedroeg het initieel krediet 0,50 mln. EUR, waarvan 0,30 mln. voorzien voor onderzoek. Het aangepast krediet daalde naar 0,40 mln. EUR, waarvan ruim 0,17 mln. EUR werd vastgelegd voor beleidsgericht onderzoek. Programma 24.4: de kredieten op BA 40.01 (9,44 mln. EUR) en 60.02 (28,01 mln. EUR) werden getransfereerd naar de BA's 21.05 en 91.05.

Departement Onderwijs – OND

1997

Bij het departement Onderwijs werd uiteindelijk 99,8% van de beschikbare kredieten vastgelegd.

1998

Het totale aangepast krediet OND verminderde met 2,81 mln. ten opzichte van de vermelding in de Speurgids. Van de aangepaste budgetten werd 0,22 mln. niet vastgelegd, ten opzichte van de initiële kredieten is dit 0,49 mln. Dit betekent dat bij begrotingsaanpassing de beschikbare kredieten nog beter in overeenstemming werd gebracht met de nodige middelen.

Een opmerking die ook voor de volgende jaren geldt, is dat het departement onderwijs een groot volume aan wetenschapskredieten heeft op programma 33.2: dit zijn nl. de werkingsuitkeringen van de universiteiten – die telkenjare bijna 50% van het wetenschapsbudget vertegenwoordigen! Derhalve zijn kleine verschillen niet te merken bij de overzichtsfiguren. Ook is het zo dat deze werkingsuitkeringen als subsidies in grote pakketten worden doorgesluisd naar de universiteiten. Het overwicht is duidelijk te merken (zie figuur) aan het aandeel der O&V-kredieten – 75% van de werkingsuitkeringen zijn als O&V gemerkt.

Binnen het programma 39.2 “Coördinatie, beleids- en gegevensbeheer” werd bij begrotingscontrole de BA 12.01 (gegevensbeheer en onderwijsindicatoren) toegevoegd (0,36 mln., volledig vastgelegd, 0,29 mln. O&O en 0,07 W&T). Uit de bestedingsanalyse bleek dat op de BA 12.06 (Internationale samenwerkingsinitiatieven) ongeveer 0,37 mln. méér werd vastgelegd voor wetenschapsbeleid (O&V) dan oorspronkelijk voorzien. De BA 41.43 voorzag oorspronkelijk 2,93 mln. voor het OBPWO, het aangepast krediet bedroeg 2,66 mln., waarvan 2,60 mln. werd vastgelegd.

1999

Door kredietaanpassing was er 0,65 mln. minder op BA 33.2 40.01. Er dient opgemerkt dat BA 33.2 40.01 bij de bestedingsanalyse volledig als O&V werd gekarakteriseerd – i.p.v. de oorspronkelijk vooropgestelde fifty/fifty voor O&O en O&V. De reden hiervoor is dat vanaf 1999 de O&O-gerelateerde activiteiten uit deze BA werden gelicht – met name het ter plaatse opbouwen van onderwijscapaciteit. Deze internationale samenwerking ligt in feite in het verlengde van wat de universiteiten doen in het kader van hun O&V opdrachten. Het is dan ook logisch dit op te nemen in het HBPWB en als O&V te klasseren.

Het krediet voor het IOB steeg met 0,31 mln. (verdeelsleutel 25% O&O, 75% O&V). Voor BA 39.2 12.06 is het aandeel wetenschapsbeleid kleiner. Zowel de O&O (-0,19 mln.) als O&V (-0,28 mln.) bestedingen zijn gedaald.

2000

Ten gevolge van de begrotingsaanpassingen, daalden de werkingsuitkeringen van de universiteiten globaal met 0,83 mln. EUR (globale maatregel van desindexering voor het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap). Dit heeft als gevolg 0,21 mln. minder O&O-kredieten en 0,62 mln. minder O&V-kredieten voor deze begrotingsposten. De aldus bijgestuurde fondsen werden in hun geheel vastgelegd en geordonnanceerd zonder verdere wijzigingen.

De rest van de BA's vertoonden slechts minieme verschillen t.o.v. het geplande budget.

Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur – WVC

1997

Voor het departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur noteert men voor bepaalde basissallocaties een vermindering van de kredieten, voor andere waren er meeruitgaven. Alles samengenomen, resulteert dit in een meeruitgave voor wetenschapsbeleid van 0,917 mln. EUR.

1998

De lichte daling met 0,06 mln. EUR van het aangepast t.o.v. het initieel krediet is het gevolg van kleine verminderingen die werden doorgevoerd tijdens de begrotingscontrole, en in een en-

kel geval door een kredietherschikking. Van het aangepast krediet werd ca 0,20 mln. niet vastgelegd.

1999

Er is een kredietdaling bij twee basisallocaties inzake indicatorenverzameling. Voor BA 49.2 33.01 (KMDA) werd het aandeel O&V overgezet naar W&T (0,72 mln.), omdat het de verspreiding van wetenschappelijke informatie betreft, meer bepaald naar de scholen toe (educatieve dienst). Uiteindelijk is er in WVC globaal ongeveer 0,45 mln. EUR minder vastgelegd voor wetenschapsbeleid (O&O) dan initieel geraamd.

2000

Er werd voor WVC 5% (0,63 mln. EUR – 0,14 mln. O&O en 0,49 mln. W&T) minder vastgelegd dan oorspronkelijk voorzien.

programma 41.1 (Algemeen Welzijnsbeleid): de kredieten op alle BA's werden aangewend zoals gepland, behalve voor BA 41.1 12.03 (Allerhande uitgaven in het kader van de voorbereiding en opstart van het Zorgfonds o.a. studies): van de 0,12 mln. beschikbaar O&O-krediet werd slechts 0,01 mln. O&O vastgelegd voor het uitwerken van een opvolgingssysteem.

programma 41.7 (Maatschappelijk Welzijn): voor BA 12.01 (Allerhande uitgaven voor aanmoediging, organisatie en ontwikkeling van activiteiten voor de integratie van etnisch-culturele minderheden) vermelden we dat de initiële kredieten drastisch verminderden tot 4,66 mln. EUR. Desondanks werd wel degelijk 0,39 mln. vastgelegd voor beleidsondersteunend onderzoek. Er was hier dus duidelijk nood aan kredieten voor beleidsgericht onderzoek.

programma 42.1 (Volksgezondheid): de WB-kredieten bleven nagenoeg ongewijzigd en werden ook volledig aangewend voor de geplande doeleinden.

programma 42.2 (Medisch-sociaal beleid): de verschillen tussen aangepast en vastgelegd krediet zijn vooral te situeren bij de BA 12.25 (Onderzoeken i.v.m. milieu en gezondheid): van de 0,57 mln. BEF werd slechts 0,22 mln. vastgelegd voor wetenschapsbeleid. Hiervan is 0,21 mln. voor O&O en 4.957,87 EUR voor W&T aangewend. Er is dus 0,02 mln. meer voor O&O en 0,37 mln. minder voor W&T vastgelegd dan de aangepaste kredieten toelieten. Er gebeurden ook geen andere (niet-WB) vastleggingen op deze BA. Ook van de BA 12.29 (Uitgaven i.v.m. Epidemiologie en het verzamelen van indicatoren met inbegrip van de ontwikkeling van software) legde men slechts de helft (0,20 mln.) van het beschikbaar krediet (0,40 mln.) vast voor O&O (beleidsondersteunend onderzoek). Dit werd echter gecompenseerd door BA 33.29 (Subsidies i.v.m. epidemiologisch onderzoek en indicatorenverzameling): het initieel krediet steeg van 1,84 mln. naar 2,34 mln. aangepast krediet en hiervan werd daadwerkelijk 2,10 mln. vastgelegd voor O&O (beleidsondersteunend onderzoek).

programma 45.5 (Algemeen cultuurbeleid): de subsidies bleven behouden en werden als zodanig uitbetaald. Voor BA 12.24 (Enquêtes, studies en audits) werden de kredieten volledig aangewend voor onderzoek.

Departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw – EWBL

1997

Voor het departement EWBL werd enerzijds een annulering, anderzijds een kredietstijging waargenomen. Het eindresultaat is een vermindering van de kredieten wetenschapsbeleid met 0,496 mln. EUR.

1998

Het krediet voor BA 51 5 12.25 (Overeenkomsten i.v.m. energiebeleid), steeg door een kredietherschikking met 0,31 mln., waarvan 89% vastgelegd voor wetenschapsbeleid i.p.v. de voorziene 75%. Het krediet op BA 51.06 is met 0,31 mln. verminderd, ongeveer 50% blijft

bestemd voor wetenschapsbeleid (W&T). Op de BA 51.5 51.05 werd van de 1,00 mln. EUR 0,94 mln. vastgelegd (0,16 mln. voor O&O). Er is een belangrijke verschuiving van de wetenschappelijke activiteit W&T naar O&O binnen het programma 51.5 (Natuurlijke rijkdom en energie). Inderdaad stelde men vast dat men enkele onderzoeken en studies eerder als O&O kon identificeren, terwijl de Speurgids het gehele programma nog als W&T catalogeerde.

Binnen het programma 53.2 is er eveneens een verschuiving (kredietherschikking) van 0,40 mln. van BA 4310 naar BA 33.10. Op deze BA werd 1,13 mln. vastgelegd voor twee studies (beleidsgericht onderzoek). Globaal is het vastleggingskrediet 0,06 mln. hoger dan het geplande budget. Dit is onder meer te verklaren doordat bij de begrotingsaanpassing de BA 12.03 bijkomend werd opgenomen, met 0,50 mln. beschikbaar en 0,48 mln. vastgelegd voor beleidsgericht onderzoek. Anderzijds werden de kredieten op de BA 33.10 slechts partieel gebruikt voor beleidsgericht onderzoek.

1999

Het aandeel O&O stijgt bij de aangepaste kredieten, en nog verder bij de vastleggingen. Hoewel de bedragen van initieel, aangepast en vastgelegd krediet ongeveer gelijk zijn, zijn er toch onderlinge verschuivingen binnen de programma's. Uiteindelijk is er voor EWBL globaal 0,14 mln. EUR meer vastgelegd voor wetenschapsbeleid dan geraamd.

In enkele basisallocaties van 51.5, nl. 12.02, 12.03 en 12.25, is een gedeelte O&O waargenomen waar men enkel W&T verwachtte.

BA 12.02: 2,2 mln. meer vastgelegd voor O&O dan voorzien, BA 12.03: de 0,96 mln. EUR beschikbare kredieten werden nagenoeg volledig vastgelegd (0,93 mln.) en voor O&O (0,89 mln.). Op die manier werd 0,64 mln. meer vastgelegd voor O&O dan voorzien, terwijl de W&T- budgetten dalen met 0,68 mln. EUR, BA 12.25: de initiële kredieten verhoogden van 0,70 mln. EUR tot 0,82 mln. EUR. Het aangepast WB-krediet zou dan bij toepassing van dezelfde multiplicatoren 0,57 mln. EUR bedragen. Blijkbaar was er echter nood aan meer kredieten voor wetenschapsbeleid, want in totaal werd hier ruim 0,74 mln. voor vastgelegd, waarvan 0,45 mln. voor O&O en 0,31 mln. voor W&T.

2000

programma 51.1 (Natuurlijke rijkdommen en energie):

BA 12.02: 0,05 mln. meer vastgelegd voor O&O dan voorzien. BA 12.03: de 0,96 mln. EUR beschikbare kredieten werden nagenoeg volledig vastgelegd (0,93 mln., 0,89 mln. O&O). Op die manier werd 0,64 mln. meer vastgelegd voor O&O dan op basis van de aangepaste kredieten te voorzien, terwijl de W&T- kredieten verminderen met 0,68 mln. EUR. Ook hier is dus de multiplicator O&O veel hoger dan verwacht (0,96 O&O en 0,04 W&T in plaats van de 0,25 O&O/0,40 W&T verdeling).

BA 12.25: de initiële kredieten werden van 0,70 mln. EUR verhoogd tot 0,82 mln. EUR. Blijkbaar was er ook hier nood aan meer kredieten voor wetenschapsbeleid, want in totaal werd er ruim 0,74 mln. voor vastgelegd, waarvan 0,45 mln. voor O&O en 0,31 mln. voor W&T. De aanpassing van de multiplicator is hier minder, maar toch ook in het voordeel van O&O.

programma 52.4 (Werkgelegenheid): de kredieten op BA 12.21 (Onderzoek betreffende manifestaties in binnen- en buitenland en publicaties) bleven ongewijzigd. Van de beschikbare 0,57 mln. werd 0,56 mln. vastgelegd voor onderzoeksovereenkomsten rond arbeidsmarktonderzoek (VIONA) – dus een maximale benutting van de kredieten.

BA 53.1 12.20 (Studiekosten betreffende de regionale en lokale openbare besturen): van de beschikbare 0,18 mln. werd 0,13 mln. vastgelegd voor onderzoeksopdrachten, BA 53.2 12.03 (Uitgaven in het kader van het SIF): 0,28 mln. van de beschikbare 0,42 mln. werd vastgelegd. De BA 53.2 33.10 werd bij begrotingscontrole 2000 getransfereerd naar het departement WVC.

programma 54.1 ((Landbouw, tuinbouw en plattelandsbeleid):

De BA 53.04 werd vervangen door de nieuwe BA 51.01, hierop werd evenwel geen O&O gefinancierd. Er werd medegedeeld dat de vastleggingen op deze BA uitgaven betroffen in het kader van de landbouwworming en dus niet kunnen opgenomen worden als vastleggingen voor wetenschapsbeleid. Er gebeurde op deze BA trouwens geen enkele vastlegging (dus ook geen niet-WB vastlegging).

Departement Leefmilieu en Infrastructuur

1997

Bij het departement Leefmilieu en Infrastructuur waren er, zoals te verwachten met de vele programma's en wetenschaps-basisallocaties die het rijk is, nogal wat kredietwijzigingen. Op het totaal budget (voor MINA-fonds en departementale W-BA's samen) stelde men een vermindering in besteding van 3,96 mln. EUR (10%) vast.

1998

Het aangepast krediet daalt met 2,21 mln. t.o.v. de Speurgids tot 42,75 mln. EUR. Hiervan werd 42,07 mln. vastgelegd (0,67 mln. niet aangewend – dus weer uiterst volledige besteding van het totaalkrediet: 98,5 %). De aanpassing van de ter beschikking gestelde gelden volgt nauw de beleidsnoden.

De opvallendste verschillen tussen de Speurgids, het aangepast en het vastgelegd krediet zijn te vinden in:

- OVAM 2.4: stijging van het totale krediet, resulterend in een stijging van het WB-krediet met 0,22 mln. Er is 1,69 mln. vastgelegd voor toegepast onderzoek;
- MINA-fonds 2.5 (Natuurontwikkelingsplan): er is 2,58 mln. vastgelegd voor wetenschapsbeleid (beleidsgericht onderzoek). Hier is dus veel meer krediet nodig dan de oorspronkelijk voorziene 0,74 mln.;
- MINA-fonds 2.7: er is 1,60 mln. minder dan eerst voorzien. Uiteindelijk werd 0,82 mln. vastgelegd voor toegepast onderzoek;
- MINA-fonds 2.19: was niet opgenomen in de Speurgids. Er werden 37 vastleggingen geregistreerd voor beleidsgericht onderzoek – voor een totaal van 1,92 mln. EUR. Deze onderzoeken kaderen in het milieu- en natuurbeleid, inclusief de uitvoering van het Natuurdecreet en het Mestdecreet;
- MINA-fonds 3.3: was niet opgenomen in de Speurgids. Er werd evenwel een krediet van 0,21 mln. voorzien en vastgelegd voor BBT/EMIS (VITO);
- MINA-fonds 3.16 (bodemsanering): er zijn geen vastleggingen voor wetenschapsbeleid teruggevonden.

1999

In het totaal is er, vergeleken met het initieel voorzien krediet voor wetenschapsbeleid, ongeveer 2,50 mln. BEF (5%) niet vastgelegd voor LIN.

Voor 61.1 12.62 is de verhouding tussen O&O en W&T eerder 16/84 dan 80/20. Dit is te wijten aan het feit dat routineanalyses de overhand hebben op de onderzoeksopdrachten.

In BA 61.2 12.45 is het volledige vastgelegde bedrag besteed aan O&O i.p.v. 55 % O&O en 45 % W&T. Op de BA 61.4 12.33 werden geen bestedingen 1999 voor wetenschapsbeleid vastgesteld, evenmin als op de BA 61.4 61.03.

Het gedeelte O&O in 63.2 31.07 bedroeg 5 % i.p.v. 12 %. Het deel O&O in 63.4 12.23 bedroeg 59 % i.p.v. 43 %. Alle vastleggingen op 64.2 12.21 werden als O&O geïdentificeerd i.p.v. verdeeld over O&O en W&T. De uitgaven voor 64.4 35.02 zijn W&T i.p.v. O&O. De verhouding tussen O&O en W&T in BA 64.5 12.22 bedroeg 76/24 i.p.v. 40/60.

2000

In het totaal is er in vergelijking met het voorzien (aangepast) krediet voor wetenschapsbeleid ongeveer 2,40 mln. WB mln. EUR (4%) niet vastgelegd voor LIN. Van de aangepaste O&O-kredieten is er 98% vastgelegd. Hierna volgen enkele specifieke punten.

MINA 2.3: na begrotingsaanpassing was er 0,99 mln. EUR minder beschikbaar.

MINA 2.5 – Lopende uitgaven in het kader van het Natuurontwikkelingsplan. Het totaalkrediet daalde van 12,59 mln. naar 9,78 mln. Het budget voor wetenschapsbeleid werd desondanks behouden, want er was initieel 4,91 mln. EUR voorzien, en er werd ook 4,46 mln. vastgelegd voor wetenschapsbeleid, nagenoeg volledig voor onderzoek.

MINA 2.18 Aanvullende dotatie VMM Milieurapport: 0,45 mln. EUR beschikbaar krediet werd volledig vastgelegd.

MINA 2.25 VLINA: van de 2,48 mln. beschikbaar krediet werd ruim 2,47 mln. vastgelegd.

MINA-fonds 2.28: in het HBPWB stond 25,73 mln. EUR ingeschreven, er waren meer beleidskredieten beschikbaar dan ingeschreven in de Algemene Uitgavenbegroting 2000 (zoals goedgekeurd door het Vlaams Parlement), wegens een begrotingsruiter. De kredieten op deze MINA-lijn werden verminderd met 7,44 mln. bij begrotingscontrole. Van de 25,73 mln. werd 15,95 mln. initieel voorzien voor onderzoek. Uit de vastleggingen werd afgeleid dat 12,86 mln. diende voor O&O.

Het is hier in dit beperkte plaatsbestek onmogelijk om alle BA's in detail te behandelen. We geven hier maar één voorbeeld voor de BA 62.4 01.90 (Huisvesting): van de 0,51 mln. beschikbaar krediet werd 0,46 mln. vastgelegd voor onderzoek.

Departement Wetenschap, Innovatie en Media

1997

Voor het departement WIM noteerde men voor het programma 71.1 een minderbesteding van 0,9 mln. EUR en voor programma 71.3 een meeruitgave van 1,88 mln. Programma's 71.2 en 72.2 bleven nagenoeg ongewijzigd.

1998

71.1: Er is ongeveer 0,25 mln. minder O&O terug te vinden in de bestedingsanalyse. Zoals reeds aangehaald, is het krediet voor de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten (BA 4101) niet vastgelegd en is er ook minder vastgelegd voor het Vlaams Instituut voor de Zee. Enkele basisallocaties die er in de loop van '98 zijn bijgekomen (o.a. 7401 en 7402) worden als W&T gecatalogeerd.

71.2: Er kan verwezen worden naar wat over dit programma reeds is gezegd.

71.3: Door de stijging van het krediet voor BA 8503 (Kapitaalsinbreng NV Technopolis) met 1,24 mln. stijgt het aandeel W&T in dezelfde mate.

1999

71.1: markantste wijziging is de bijkomende 7,44 mln. W&T (BA 60.01), terwijl anderzijds er globaal ruim 1,98 mln. beschikbare O&O kredieten niet werden aangewend (1,31 mln. voor BA 12.24; 0,74 mln. voor BA 12.30);

71.2: geen globale wijziging, wel een interne verschuiving van 6,49 mln. EUR van BOF naar FWO-Vlaanderen;

71.3: de nieuwe basisallocatie 41.07 betrof 100 mln. W&T. De vastleggingsmachtiging FIOV (O&O) werd met 3,64 mln. verminderd.

2000

71.1: de belangrijkste wijzigingen zijn te vermelden bij BA 12.01: - 0,62 mln. W&T bij krediet-herschikking en van de beschikbare 1,74 mln. werd 0,90 mln. vastgelegd;

BA 12.24: globaal - 3,21 mln. O&O bij eerste budgetcontrole. Van de beschikbare 5,11 mln. werd 4,84 mln. vastgelegd; BA 12.29 Beleidsgericht onderzoek vertoonde - 0,32 mln. O&O bij eerste budgetcontrole - van de beschikbare 5,88 mln. EUR werd 5,62 mln. vastgelegd. 71.2 en 71.3: de wijzigingen in de vastleggingen kunnen worden toegeschreven aan de krediet-aanpassingen.

3° Hoe was de verdeling van de middelen over de verschillende categorieën van beneficianten?

Enkele belangrijke beneficianten zijn terug te vinden in onderstaande tabel.

Begunstigde	Vastgelegd (in EUR)			
	1997	1998	1999	2000
K.U.Leuven	212.643.236,67	234.525.141,11	237.643.010,87	248.754.192,90
RUG	145.793.772,12	164.456.952,87	172.522.788,83	185.071.066,81
UA	74.522.540,78	81.268.129,07	82.512.112,87	88.821.768,42
VUB	72.624.986,40	78.018.111,89	79.284.063,15	85.537.888,44
Financiële instellingen	34.800.743,33	24.993.049,21	41.468.317,32	40.725.952,15
VITO	30.584.019,84	29.969.910,98	29.068.676,97	29.520.058,73
IMEC	27.055.099,29	27.270.766,66	27.630.212,27	28.254.149,27
VIB	23.679.086,96	24.293.565,43	25.022.372,39	25.814.068,23

4° Hoe is de verdeling van de middelen over de onderzoeksdomeinen?

De bekomen NABS-verdeling komt grotendeels overeen met de NABS-identificatie zoals we ze doorvoeren in de Speurgids. Eventuele verschillen zijn te verklaren door de wijzigingen in vastleggingskredieten zoals hoger beschreven. Hier volgen alleen nog enkele specifieke punten.

Voor 1998 is de daling in het deel wetenschapsbeleid, gecatalogeerd onder NABS 10 – “Onderzoek gefinancierd uit algemene universiteitsfondsen”, grotendeels toe te schrijven aan de kredietvermindering voor BA's 24.8 3103 en 5103 (Intrestlasten en aflossingslasten van leningen) – dit is dus een gunstige wending, want het betekent minder uitgaven ter afbetaling van de schuldenlast.

In 1999 zijn er voor NABS 3 enkele grote verschuivingen die reeds werden gemeld bij de bespreking van het type wetenschappelijke activiteit onder LIN.

NABS 4: er is slechts 0,14 mln. EUR vastgelegd van de 1,24 mln. voor beleidsgericht onderzoek in de sector gezondheid.

NABS 5: BA 51.5 12.25: een gedeelte van het krediet WB werd als O&O besteed, waar enkel W&T was voorzien.

In 2000 is er een daling in NABS 3: de belangrijkste verschuivingen werden reeds vermeld bij de bespreking van het wetenschappelijke activiteitstype onder LIN.

NABS 5: iets meer O&O vastgelegd dan voorzien, op de BA 12.25 van programma 51.5. Er is een verschuiving van W&T naar O&O krediet. De multiplicatoren, zoals vastgesteld op basis van de vastleggingen, bedragen 0,50 O&O en 0,50 W&T.

NABS 6: BA 53.04 werd vervangen door de nieuwe BA 51.01. Er werd hierop evenwel geen O&O gefinancierd.

NABS 11: met uitzondering van BA 33.2 41,46 komt deze NABS-code enkel voor in programma 71.2. Er zijn wijzigingen in programma 71.2 ter hoogte van BA 41.01 (BOF; + 4,24 mln.) en 41.02 (IWT-specialisatiebeurzen; - 1,76 mln.).

NABS 12: de belangrijkste verschillen, telkens voor O&O – voor COO is er globaal 0,62 mln. minder vastgelegd, voor programma 39.2 van OND 0,20 mln. minder en tenslotte ook voor programma 71.1 van AWI, WIM 4,21 mln. daling.

Opmerking

Gegevens over de verdeling van de O&O-kredieten qua kostensoort (personeels-, werkings-, uitrustingskosten en overhead) konden niet bekomen worden uit het financieel systeem. Dit soort informatie wordt echter verkregen door bevraging van de actoren in de tweejaarlijkse OESO-enquête.

NABS-code	1997		1998		1999		2000	
	Speur-gids	Beste-dings-analyse	Speur-gids	Beste-dings-analyse	Speur-gids	Beste-dings-analyse	Speur-gids	Beste-dings-analyse
1. Exploratie en exploitatie van het aardse milieu	0,00	1,39	0,74	0,67	0,75	1,64	1,10	1,80
2. Infrastructuur en ruimtelijke ordening	5,70	7,42	7,14	4,26	8,60	6,35	11,92	11,36
3. Milieubeheer en milieuzorg	22,09	16,52	20,20	21,31	23,23	24,66	39,76	35,21
4. Bescherming en bevordering van de menselijke gezondheid	3,19	3,32	4,17	3,86	5,58	3,90	5,97	5,92
5. Productie, distributie en rationeel gebruik van energie	0,13	0,79	0,00	0,09	0,40	0,63	0,28	0,38
6. Landbouwproductie en technologie	0,15	0,85	0,15	0,01	0,61	0,51	0,82	0,18
7. Industriële productie en technologie	155,19	156,32	179,03	178,56	199,68	196,67	191,15	192,47
8. Maatschappelijke structuren en relaties	7,37	10,85	9,33	8,99	9,77	9,60	9,88	9,47
10. Onderzoek gefinancierd uit algemene universiteitsfondsen	134,52	134,34	137,15	135,52	146,40	146,28	150,24	150,02
11. Niet-toepassingsgericht onderzoek	128,98	127,74	143,94	140,49	157,70	156,28	169,98	172,48
12. Overig onderzoek in de civiele sector	21,02	19,86	22,49	23,22	26,40	23,88	18,68	13,59
TOTAAL	478,34	479,4	524,34	516,98	579,12	570,4	599,78	592,88

BIJLAGE 1

BIJLAGE 2

BIJLAGE 3

De Teniersplaats', 1878
Henri De Braekeleer
(foto KMSKA)

BIJLAGE 1

Horizontale Begrotingsprogramma's Wetenschapsbeleid 2000-2003

1. De tabel geeft een overzicht van de Horizontale Begrotingsprogramma's Wetenschapsbeleid (HBPWB's) van 2000 tot 2003. Deze tabel wordt telkenjare aangevuld, ondertussen is er een tijdsreeks opgebouwd voor 1993-2003. Dit is bedoeld als een soort historisch overzicht van alle Wetenschaps-BA's over deze periode en toont hun bewegingen over verschillende programma's door de jaren heen, het verdwijnen en ontstaan ervan etc.

2. Hoe moet de overzichtstabel van de HBPWB's voor 2000-2003 worden gelezen?

De tabel bestaat enerzijds uit de cijfergegevens van de BA's, gerangschikt volgens de begrotingsprogramma's van 2000 tot en met 2003, en anderzijds voor elk BA uit de hoofdtabel (HFDlabel) en het label. Een HFDlabel duidt kort aan voor welk doel, departement, VOI, wetenschappelijke instelling, enzovoort de BA staat. Een label beschrijft meer in detail de bestemming van de gelden op een bepaalde BA.

'PROG' staat voor 'begrotingsprogramma' en geeft de beleidsdomeinen aan die onder de diverse administraties ressorteren. In deze tabel ligt de nadruk op het grote overzicht van de programma's en de BA's. De opsomming van de verschillende administraties e.d. werd weggelaten; dit is immers bedoeld als een berekeningstabel.

Per programma worden de BA's gerangschikt. Over de jaren heen verschuiven sommige BA's van het ene programma naar het andere, soms veranderen ze van nummer. Zo stond de dotatie aan de VITO in '97 en '98 ingeschreven op de BA 41.02 onder programma 71.3. Nadat de nummers van de basisallocaties in overeenstemming werden gebracht met de E.S.R. 95 codificatie, werd vanaf '99 de dotatie aan de VITO ondergebracht onder BA 31.02. In 2001 werd een herschikking van de basisallocaties van de OA 71 doorgevoerd, met een indeling in vier programma's. De BA 31.02 met de dotatie aan VITO hoort nu thuis in het begrotingsprogramma 71.4 "Strategisch en beleidsgericht onderzoek". Dergelijke evoluties worden bewaard in deze tabel. Hoewel deze werkwijze de lezing van de tabel bemoeilijkt, biedt ze het voordeel dat ze de realiteit weergeeft en het is bovendien mogelijk om evoluties te reconstrueren. Wanneer men de opeenvolgende Speurgidsen naast mekaar leest, wordt een volledig inzicht mogelijk in de tijd. In deze tabel voor de Speurgids wordt gewerkt met de initiële kredieten. Daarnaast is er (in een later stadium) ook een gelijkaardige tabel beschikbaar met de aangepaste kredieten, zoals ze in de loop van het beschouwde jaar evolueerden door eventueel bijkomen en schrappen van W-basisallocaties, wijziging van kredieten e.d. Deze tabel is op aanvraag te bekomen.

Per begrotingsjaar worden weergegeven (bijvoorbeeld voor 2003):

- KR03: het volledige krediet ingeschreven op een bepaalde BA;
- WB03: het bedrag dat op die BA daadwerkelijk bestemd is voor wetenschapsbeleid. De rest is bestemd voor andere, niet-wetenschappelijke activiteiten;
- OO03: het bedrag van de BA dat in 2003 bestemd is voor O&O;
- OV03: het bedrag van de BA dat in 2003 bestemd is voor O&V;
- WT03: het bedrag van de BA dat in 2003 bestemd is voor W&T;
- MOO: multiplicator voor O&O;
- MOV: multiplicator voor O&V;
- MWT: multiplicator voor W&T.

De multiplicatoren geven aan welke proportie van het krediet op een bepaalde BA bestemd is voor O&O, O&V en W&T. De som daarvan is uiteraard gelijk aan het gedeelte van de desbetreffende BA dat bestemd is voor wetenschapsbeleid. De multiplicatoren blijven vrij constant in de tijd. Waar ze wijzigen, wordt voor de BA een nieuwe rij gebruikt.

Overzicht Horizontale Begroting Wetenschaapsbeleid ('00-'03)

BA	PRQ	MOD	MOV	MVT	KR60	WE30	COM	OV00	WFO0	KR31	WE01	OC01	OV01	WFO1	KR02	WE02	COM2	OV02	WFO2	KR03	WE03	OC03	OV03	WFO3
1204	11.3	0.80	0.00	0.00	0.218	0.131	0.131	0.000	0.000	0.124	0.074	0.074	0.000	0.000	0.124	0.074	0.074	0.000	0.000	0.124	0.074	0.074	0.000	0.000
1221	11.3	0.80	0.00	0.00	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000
1202	11.4	1.00	0.00	0.00	0.970	0.087	0.087	0.000	0.000	0.970	0.087	0.087	0.000	0.000	0.970	0.087	0.087	0.000	0.000	0.970	0.087	0.087	0.000	0.000
1201	11.4	1.00	0.00	0.00	0.330	0.10	0.10	0.000	0.000	0.330	0.10	0.10	0.000	0.000	0.330	0.10	0.10	0.000	0.000	0.330	0.10	0.10	0.000	0.000
1200	11.4	1.00	0.00	0.00	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000
1200	11.4	1.00	0.00	0.00	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000
1200	11.4	1.00	0.00	0.00	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000
1200	11.4	1.00	0.00	0.00	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000
1200	11.4	1.00	0.00	0.00	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000
1200	11.4	1.00	0.00	0.00	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000
1200	11.4	1.00	0.00	0.00	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000
1200	11.4	1.00	0.00	0.00	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000
1200	11.4	1.00	0.00	0.00	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000
1200	11.4	1.00	0.00	0.00	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000
1200	11.4	1.00	0.00	0.00	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000
1200	11.4	1.00	0.00	0.00	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496	0.000	0.000	0.496	0.496	0.496</							

Overzicht Horizontale Begroting Wetenschapsbeleid ('00-'03)

PROG	BA	MFU LABEL	KABEL
71.3	1204	Staatshervorming	Onderzoeks-, studie- en expertisekosten i.v.m. de staatshervorming
71.3	1221	Staatshervorming	Onderzoeks-, studie- en expertisekosten i.v.m. de staatshervorming (pro memotoe)
71.4	1202	Gelijkertijdsbeleid	Uitgaven m.b.t. onderzoek
71.4	1203	Gelijkertijdsbeleid	Subsidies met betrekking tot enantiopatie en gelijkertijdsbeleid
71.4	1204	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie aan het Stumpunt Galijne Hantsbeleid
71.4	1205	Gelijkertijdsbeleid	Onderzoek en studies m.b.t. het Vlaams buitenlands beleid
71.4	1206	Gelijkertijdsbeleid	Uitgaven m.b.t. de inventarisatie en valorisatie van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek
71.4	1207	Gelijkertijdsbeleid	Uitgaven m.b.t. de conceptie, voorbereiding en uitvoering van wetenschappelijke acties
71.4	1208	Gelijkertijdsbeleid	Uitgaven tot bekendmaking van het wetenschapsbeleid en het wetenschappelijk onderzoek
71.4	1209	Gelijkertijdsbeleid	Populairisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie
71.4	1210	Gelijkertijdsbeleid	Eenmalige uitgave in het kader van de deenname van Vlaanderen aan de wereldtentoonstelling Hannover 2000 "Mens, Natuur en Techniek"
71.4	1211	Gelijkertijdsbeleid	Alleenhande uitgaven m.b.t. de communicatiecampagne "Durf innoveren!"
71.4	1212	Gelijkertijdsbeleid	Vlaams elektronisch netwerk
71.4	1213	Gelijkertijdsbeleid	Alleenhande opdrachten met betrekking tot het Vlaams Elektronisch netwerk
71.4	1214	Gelijkertijdsbeleid	Alleenhande communice-initiatieven m.b.t. wetenschap, technologie en innovatie
71.4	1215	Gelijkertijdsbeleid	Uitgaven in het kader van de internationale wetenschappelijke samenwerking
71.4	1216	Gelijkertijdsbeleid	Onderzoek onder leiding van de Vlaamse minister voor Wetenschapsbeleid en Technologie
71.4	1217	Gelijkertijdsbeleid	Beleidsgericht onderzoek
71.4	1218	Gelijkertijdsbeleid	Alleenhande uitgaven toegestaan beleidsgericht onderzoek in de sector gezondheids
71.4	1219	Gelijkertijdsbeleid	Subsidies alleenhande met betrekking tot de bekendmaking van het wetenschapsbeleid en het wetenschappelijk onderzoek
71.4	1220	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie aan de stichting Flanders Technology International (FTI)
71.4	1221	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde in Antwerpen (KMDA)
71.4	1222	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie aan de Born-Bunge Stichting in Antwerpen
71.4	1223	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee
71.4	1224	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie aan de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten
71.4	1225	Gelijkertijdsbeleid	Detail aan de Vlaamse Raad voor het Wetenschapsbeleid
71.4	1226	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie in verband met de inventarisatie van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek (IWETO)
71.4	1227	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie Vlaams elektronisch netwerk
71.4	1228	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie Stichting Technologie Vlaanderen
71.4	1229	Gelijkertijdsbeleid	Subsidies in verband met de informatiematenschap
71.4	1230	Gelijkertijdsbeleid	Aankoop van hard- en software voor evaluatie, bibliometrie, IWETO en elektronische documentenleverantie
71.4	1231	Gelijkertijdsbeleid	Uitgaven in het kader van de internationale wetenschappelijke samenwerking
71.4	1232	Gelijkertijdsbeleid	Versterking van de basisfinanciering van de universiteiten (Universitair Infrastructuurfonds)
71.4	1233	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie aan de Born-Bunge Stichting in Antwerpen
71.4	1234	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie aan de United University (UNU) in het kader van het programma regionale integratiestudies
71.4	1235	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie aan universitaire interface-diensten
71.4	1236	Gelijkertijdsbeleid	Subsidies aan het IWT in verband met kosten van specialisatiebureaus
71.4	1237	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie aan het FWO-Vlaanderen (Decreet 12.06.1991, art. 167-169)
71.4	1238	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie aan het FWO-Vlaanderen
71.4	1239	Gelijkertijdsbeleid	Subsidie aan het Interuniversitair College voor Managementwetenschappen
71.4	1240	Gelijkertijdsbeleid	Aankoop van primaire en secundaire elektronische bestanden en van andere elektronische uitrustingen voor de uitvoering van de instellingen van teraier onderwijs en van IMEC en VITO
71.3	1225	FTI	Alleenhande uitgaven in het kader van de overeenkomst met Flanders Technology International
71.3	1228	STWW	Strategische Technologieën voor de bevordering van wetzijn en welvaart (STWW)
71.3	1202	VITO	Detail aan de VITO
71.3	1201	IMEC	Subsidies aan de vzw IMEC
71.3	1202	VIB	Subsidie aan de Vlaamse Interuniversitaire instelling voor Biotechnologie
71.3	1203	FTI	Subsidies aan de Stichting Flanders Technology International (F.T.I.)
71.3	1204	Interfaciediensten	Subsidie aan universitaire interface-diensten
71.3	1205	Detail IWT-Vlaanderen	Werkingsdossier aan het IWT-Vlaanderen
71.3	1206	Detail IWT-Vlaanderen	Detail aan het IWT-Vlaanderen
71.3	1207	HOBV-onderzoek	Speciale detail IWT voor het onderzoek aan hogescholen en alleenhande initiatieven m.b.t. de informatisering van het onderwijs
71.3	1208	STV	Subsidie Stichting Technologie Vlaanderen
71.3	1209	Vastlegging-mechanismen FIOV	Vastlegging-mechanismen FIOV
71.3	1210	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1211	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1212	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1213	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1214	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1215	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1216	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1217	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1218	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1219	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1220	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1221	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1222	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1223	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1224	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1225	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1226	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1227	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1228	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1229	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1230	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1231	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1232	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1233	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1234	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1235	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1236	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1237	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1238	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1239	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen
71.3	1240	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen	Vastlegging-mechanismen IWT-Vlaanderen

Overzicht Horizontale Begroting Wetenschapsbeleid ('00-'03)

PROG	BA	HF/LABEL	A/BEL
71.3	3913	Vastlegingsmachtiging IWT-Vlaanderen voor innovatieve mediaprojecten	
71.4	1229	Strategische TechnoLogieën voor wetzijn en welvaart	
71.4	1229	GBOU	
71.4	1229	GBOU	Beleidsgericht onderzoek
71.4	1229	GBOU	Beleidsgericht onderzoek
71.4	1230	Landbouw	Genersch basisonderzoek (IWT-Vlaanderen)
71.4	3361	Subsidies aan wetenschappelijk en technologisch onderzoek met landbouwkundig doel (IWT-Vlaanderen)	
71.4	3361	MEC	Subsidie aan de VZW IMEC
71.4	3362	VB	Subsidie aan de Vlaamse Interuniversitaire instelling voor Bio-technologie
71.4	3363	Steunpunt beleidsrelevant onderzoek	Subsidie aan steunpunt beleidsrelevant onderzoek
71.4	3364	Steunpunt beleidsrelevant onderzoek	Subsidie co-financiering Steunpunt O&O statistieken
71.4	3365	PWO	Subsidies Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO)
71.4	3341	KMDA	Subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde in Antwerpen (KMDA)
71.4	3343	VILZ	Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee
71.4	4102	Specialisatiebeurzen IWT	Dotatie aan het IWT i.v.m. toekennen van specialisatiebeurzen (decreet van 23 januari 1991)
71.4	4103	VITO	Dotatie aan de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)
71.4	4104	HOBI-onderzoek	Dotatie aan het IWT voor het onderzoek aan Hogescholen
71.4	4203	KMDA	Subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde in Antwerpen
71.4	5701	KMDA	Subsidie voor investeringsuitgaven aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen (KMDA)
71.4	5102	VITO	Dotatie aan de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)
71.4	5102	VITO	Dotatie voor investeringen aan de Vlaamse instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)
FEU		FEU	Financieringsfonds voor schuldafbouw en eenmalige investeringsuitgaven - wetenschapsbeleid
72.1	1201	Mediabebeld	Alerthande uitgaven voor media, media-innovatie en film
72.2	4103	VRT	Basisdotatie aan de VRT
72.3	1201	Mediabebeld en Media-innovatie	Alerthande uitgaven voor Media en Media-innovatie
21.1	1202	Planning en statistiek	Alerthande uitgaven m.b.t. de activiteiten en producten inzake planning en statistiek
21.1	1202	Planning en statistiek	Alerthande uitgaven m.b.t. de activiteiten en producten inzake planning en statistiek
21.1	1202	Planning en statistiek	Alerthande uitgaven m.b.t. de activiteiten en producten inzake planning en statistiek
24.4	2105	Rentelast lening universiteiten	Rentelast lening universiteiten (Academische sector)
24.4	4001	Rentelast lening universiteiten	Rentelast lening universiteiten A.S.L.K. ("Academische sector")
24.4	8002	Kapitaalaflossing	Kapitaalaflossing lening universiteiten A.S.L.K. ("Academische sector")
24.4	8105	Kapitaalaflossing	Kapitaalaflossing lening universiteiten ("Academische sector")
24.8	4003	Financiële lasten universiteiten	Intrestlasten van leningen aangegaan door de universiteiten en het LIZ Gent voor de financiering van onroerende investeringen
33.1	4002	Enveloppe Hogescholenonderwijs	Enveloppe Hogescholenonderwijs
33.1	4011	2 cycli-opdrachten	Subsidies ter academisering van de 2 cycli-opdrachten
33.2	1203	Int. activiteiten om het wetenschapsbeleid	Uitgaven voor personeel en werking ingevolge de designering van België aan internationale activiteiten i.v.m. het wetenschapsbeleid
33.2	3247	OND	Subsidie aan de Nederlandse Taalunie ten bate van de commissie lexicografische vertaalsoorzieningen
33.2	4073	Sociale diensten, spijstulzen, gemeenschapsuniversiteiten	Subsidie sociale voorzieningen studenten (decreet 12 juni 1991)
33.2	4120	RUG	Werkingsuitkering aan de universiteit Gent
33.2	4121	RUG	Werkingsuitkering aan de Universiteit Centrum in Antwerpen
33.2	4122	RUG	Subsidie aan het Instituut voor Ontwikkelingsbeleid (I.O.B.)
33.2	4122	RUG	Subsidie aan het Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en -beheer (I.O.B.) en het college voor ontwikkelingsstandaarden
33.2	4126	VUB	Subsidies aan de Vrije Universiteit Brussel ten behoeve van het Instituut voor Europese Studies (IES)
33.2	4127	RUL	Werkingsuitkering aan de transnationale Universiteit Limburg (TUL)
33.2	4127	RUL	Werkingsuitkering aan de transnationale Universiteit Limburg (TUL) ter beschikking gesteld aan het Limburgs Universitair Centrum
33.2	4128	UOS	Subsidie aan de Universiteit Antwerpen ten behoeve van het Instituut voor Joodse Studies (UOS)
33.2	4146	OND	Subsidie aan het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen ten bate van het Vlaams-Nederlands Comité voor Nederlandse taal en Cultuur
33.2	4456	Werkgeversbijdrage	Bijdrage werkhijde en conventionele werkgeversbijdrage vrije universiteiten (decreet van 12 juni 1991)
33.2	4462	BOF	Subsidie aan het Bijzondere Onderzoeksfonds voor de universiteiten
33.2	4463	BAMA	Aanvullende werkmiddelen betreffende de universiteiten - BAMA
33.2	4479	UA	Werkingsuitkering aan de Universiteit van Antwerpen
33.2	4480	Faculteit der Protestantse Godgeleerdheid (Brussel)	Subsidies aan de Faculteit der Protestantse Godgeleerdheid in Brussel
33.2	4481	VUB	Werkingsuitkering aan de Vrije Universiteit Brussel
33.2	4482	KUL	Werkingsuitkering aan de Katholieke Universiteit in Leuven
33.2	4483	UFSIA	Werkingsuitkering aan de Universitaire Faculteiten Stigmarus in Antwerpen
33.2	4484	UA	Werkingsuitkering aan Universitaire instelling Antwerpen
33.2	4485	LUC	Werkingsuitkering aan het Limburgs Universitair Centrum

Overzicht Horizontale Begroting Wetenschapsbeleid ('00-'03)

PROG	EA	MCO	MOV	WNT	KS00	KS01	KS02	KS03	KS04	KS05	KS06	KS07	KS08	KS09	KS10	KS11	KS12	KS13	KS14	KS15	KS16	KS17	KS18	KS19	KS20	KS21	KS22	KS23	KS24	KS25	KS26	KS27	KS28	KS29	KS30	KS31	KS32	KS33	KS34	KS35	KS36	KS37	KS38	KS39	KS40	KS41	KS42	KS43	KS44	KS45	KS46	KS47	KS48	KS49	KS50	KS51	KS52	KS53	KS54	KS55	KS56	KS57	KS58	KS59	KS60	KS61	KS62	KS63	KS64	KS65	KS66	KS67	KS68	KS69	KS70	KS71	KS72	KS73	KS74	KS75	KS76	KS77	KS78	KS79	KS80	KS81	KS82	KS83	KS84	KS85	KS86	KS87	KS88	KS89	KS90	KS91	KS92	KS93	KS94	KS95	KS96	KS97	KS98	KS99	KS100	KS101	KS102	KS103	KS104	KS105	KS106	KS107	KS108	KS109	KS110	KS111	KS112	KS113	KS114	KS115	KS116	KS117	KS118	KS119	KS120	KS121	KS122	KS123	KS124	KS125	KS126	KS127	KS128	KS129	KS130	KS131	KS132	KS133	KS134	KS135	KS136	KS137	KS138	KS139	KS140	KS141	KS142	KS143	KS144	KS145	KS146	KS147	KS148	KS149	KS150	KS151	KS152	KS153	KS154	KS155	KS156	KS157	KS158	KS159	KS160	KS161	KS162	KS163	KS164	KS165	KS166	KS167	KS168	KS169	KS170	KS171	KS172	KS173	KS174	KS175	KS176	KS177	KS178	KS179	KS180	KS181	KS182	KS183	KS184	KS185	KS186	KS187	KS188	KS189	KS190	KS191	KS192	KS193	KS194	KS195	KS196	KS197	KS198	KS199	KS200	KS201	KS202	KS203	KS204	KS205	KS206	KS207	KS208	KS209	KS210	KS211	KS212	KS213	KS214	KS215	KS216	KS217	KS218	KS219	KS220	KS221	KS222	KS223	KS224	KS225	KS226	KS227	KS228	KS229	KS230	KS231	KS232	KS233	KS234	KS235	KS236	KS237	KS238	KS239	KS240	KS241	KS242	KS243	KS244	KS245	KS246	KS247	KS248	KS249	KS250	KS251	KS252	KS253	KS254	KS255	KS256	KS257	KS258	KS259	KS260	KS261	KS262	KS263	KS264	KS265	KS266	KS267	KS268	KS269	KS270	KS271	KS272	KS273	KS274	KS275	KS276	KS277	KS278	KS279	KS280	KS281	KS282	KS283	KS284	KS285	KS286	KS287	KS288	KS289	KS290	KS291	KS292	KS293	KS294	KS295	KS296	KS297	KS298	KS299	KS300	KS301	KS302	KS303	KS304	KS305	KS306	KS307	KS308	KS309	KS310	KS311	KS312	KS313	KS314	KS315	KS316	KS317	KS318	KS319	KS320	KS321	KS322	KS323	KS324	KS325	KS326	KS327	KS328	KS329	KS330	KS331	KS332	KS333	KS334	KS335	KS336	KS337	KS338	KS339	KS340	KS341	KS342	KS343	KS344	KS345	KS346	KS347	KS348	KS349	KS350	KS351	KS352	KS353	KS354	KS355	KS356	KS357	KS358	KS359	KS360	KS361	KS362	KS363	KS364	KS365	KS366	KS367	KS368	KS369	KS370	KS371	KS372	KS373	KS374	KS375	KS376	KS377	KS378	KS379	KS380	KS381	KS382	KS383	KS384	KS385	KS386	KS387	KS388	KS389	KS390	KS391	KS392	KS393	KS394	KS395	KS396	KS397	KS398	KS399	KS400	KS401	KS402	KS403	KS404	KS405	KS406	KS407	KS408	KS409	KS410	KS411	KS412	KS413	KS414	KS415	KS416	KS417	KS418	KS419	KS420	KS421	KS422	KS423	KS424	KS425	KS426	KS427	KS428	KS429	KS430	KS431	KS432	KS433	KS434	KS435	KS436	KS437	KS438	KS439	KS440	KS441	KS442	KS443	KS444	KS445	KS446	KS447	KS448	KS449	KS450	KS451	KS452	KS453	KS454	KS455	KS456	KS457	KS458	KS459	KS460	KS461	KS462	KS463	KS464	KS465	KS466	KS467	KS468	KS469	KS470	KS471	KS472	KS473	KS474	KS475	KS476	KS477	KS478	KS479	KS480	KS481	KS482	KS483	KS484	KS485	KS486	KS487	KS488	KS489	KS490	KS491	KS492	KS493	KS494	KS495	KS496	KS497	KS498	KS499	KS500	KS501	KS502	KS503	KS504	KS505	KS506	KS507	KS508	KS509	KS510	KS511	KS512	KS513	KS514	KS515	KS516	KS517	KS518	KS519	KS520	KS521	KS522	KS523	KS524	KS525	KS526	KS527	KS528	KS529	KS530	KS531	KS532	KS533	KS534	KS535	KS536	KS537	KS538	KS539	KS540	KS541	KS542	KS543	KS544	KS545	KS546	KS547	KS548	KS549	KS550	KS551	KS552	KS553	KS554	KS555	KS556	KS557	KS558	KS559	KS560	KS561	KS562	KS563	KS564	KS565	KS566	KS567	KS568	KS569	KS570	KS571	KS572	KS573	KS574	KS575	KS576	KS577	KS578	KS579	KS580	KS581	KS582	KS583	KS584	KS585	KS586	KS587	KS588	KS589	KS590	KS591	KS592	KS593	KS594	KS595	KS596	KS597	KS598	KS599	KS600	KS601	KS602	KS603	KS604	KS605	KS606	KS607	KS608	KS609	KS610	KS611	KS612	KS613	KS614	KS615	KS616	KS617	KS618	KS619	KS620	KS621	KS622	KS623	KS624	KS625	KS626	KS627	KS628	KS629	KS630	KS631	KS632	KS633	KS634	KS635	KS636	KS637	KS638	KS639	KS640	KS641	KS642	KS643	KS644	KS645	KS646	KS647	KS648	KS649	KS650	KS651	KS652	KS653	KS654	KS655	KS656	KS657	KS658	KS659	KS660	KS661	KS662	KS663	KS664	KS665	KS666	KS667	KS668	KS669	KS670	KS671	KS672	KS673	KS674	KS675	KS676	KS677	KS678	KS679	KS680	KS681	KS682	KS683	KS684	KS685	KS686	KS687	KS688	KS689	KS690	KS691	KS692	KS693	KS694	KS695	KS696	KS697	KS698	KS699	KS700	KS701	KS702	KS703	KS704	KS705	KS706	KS707	KS708	KS709	KS710	KS711	KS712	KS713	KS714	KS715	KS716	KS717	KS718	KS719	KS720	KS721	KS722	KS723	KS724	KS725	KS726	KS727	KS728	KS729	KS730	KS731	KS732	KS733	KS734	KS735	KS736	KS737	KS738	KS739	KS740	KS741	KS742	KS743	KS744	KS745	KS746	KS747	KS748	KS749	KS750	KS751	KS752	KS753	KS754	KS755	KS756	KS757	KS758	KS759	KS760	KS761	KS762	KS763	KS764	KS765	KS766	KS767	KS768	KS769	KS770	KS771	KS772	KS773	KS774	KS775	KS776	KS777	KS778	KS779	KS780	KS781	KS782	KS783	KS784	KS785	KS786	KS787	KS788	KS789	KS790	KS791	KS792	KS793	KS794	KS795	KS796	KS797	KS798	KS799	KS800	KS801	KS802	KS803	KS804	KS805	KS806	KS807	KS808	KS809	KS810	KS811	KS812	KS813	KS814	KS815	KS816	KS817	KS818	KS819	KS820	KS821	KS822	KS823	KS824	KS825	KS826	KS827	KS828	KS829	KS830	KS831	KS832	KS833	KS834	KS835	KS836	KS837	KS838	KS839	KS840	KS841	KS842	KS843	KS844	KS845	KS846	KS847	KS848	KS849	KS850	KS851	KS852	KS853	KS854	KS855	KS856	KS857	KS858	KS859	KS860	KS861	KS862	KS863	KS864	KS865	KS866	KS867	KS868	KS869	KS870	KS871	KS872	KS873	KS874	KS875	KS876	KS877	KS878	KS879	KS880	KS881	KS882	KS883	KS884	KS885	KS886	KS887	KS888	KS889	KS890	KS891	KS892	KS893	KS894	KS895	KS896	KS897	KS898	KS899	KS900	KS901	KS902	KS903	KS904	KS905	KS906	KS907	KS908	KS909	KS910	KS911	KS912	KS913	KS914	KS915	KS916	KS917	KS918	KS919	KS920	KS921	KS922	KS923	KS924	KS925	KS926	KS927	KS928	KS929	KS930	KS931	KS932	KS933	KS934	KS935	KS936	KS937	KS938	KS939	KS940	KS941	KS942	KS943	KS944	KS945	KS946	KS947	KS948	KS949	KS950	KS951	KS952	KS953	KS954	KS955	KS956	KS957	KS958	KS959	KS960	KS961	KS962	KS963	KS964	KS965	KS966	KS967	KS968	KS969	KS970	KS971	KS972	KS973	KS974	KS975	KS976	KS977	KS978	KS979	KS980	KS981	KS982	KS983	KS984	KS985	KS986	KS987	KS988	KS989	KS990	KS991	KS992	KS993	KS994	KS995	KS996	KS997	KS998	KS999	KS1000	KS1001	KS1002	KS1003	KS1004	KS1005	KS1006	KS1007	KS1008	KS1009	KS1010	KS1011	KS1012	KS1013	KS1014	KS1015	KS1016	KS1017	KS1018	KS1019	KS1020	KS1021	KS1022	KS1023	KS1024	KS1025	KS1026	KS1027	KS1028	KS1029	KS1030	KS1031	KS1032	KS1033	KS1034	KS1035	KS1036	KS1037	KS1038	KS1039	KS1040	KS1041	KS1042	KS1043	KS1044	KS1045	KS1046	KS1047	KS1048	KS1049	KS1050	KS1051	KS1052	KS1053	KS1054	KS1055	KS1056	KS1057	KS1058	KS1059	KS1060	KS1061	KS1062	KS1063	KS1064	KS1065	KS1066	KS1067	KS1068	KS1069	KS1070	KS1071	KS1072	KS1073	KS1074	KS1075	KS1076	KS1077	KS1078	KS1079	KS1080	KS1081	KS1082	KS1083	KS1084	KS1085	KS1086	KS1087	KS1088	KS1089	KS1090	KS1091	KS1092	KS1093	KS1094	KS1095	KS1096	KS1097	KS1098	KS1099	KS1100	KS1101	KS1102	KS1103	KS1104	KS1105	KS1106	KS1107	KS1108	KS1109	KS1110	KS1111	KS1112	KS1113	KS1114	KS1115	KS1116	KS1117	KS1118	KS1119	KS1120	KS1121	KS1122	KS1123	KS1124	KS1125	KS1126	KS1127	KS1128	KS1129	KS1130	KS1131	KS1132	KS1133	KS1134	KS1135	KS1136	KS1137	KS1138	KS1139	KS1140	KS1141	KS1142	KS1143	KS1144	KS1145	KS1146	KS1147	KS1148	KS1149	KS1150	KS1151	KS1152	KS1153	KS1154	KS1155	KS1156	KS1157	KS1158	KS1159	KS1160	KS1161	KS1162	KS1163	KS1164	KS1165	KS1166	KS1167	KS1168	KS1169	KS1170	KS1171	KS1172	KS1173	KS1174	KS1175	KS1176	KS1177	KS1178	KS1179	KS1180	KS1181	KS1182	KS1183	KS1184	KS1185	KS1186	KS1187	KS1188	KS1189	KS1190	KS1191	KS1192	KS1193	KS1194	KS1195	KS1196	KS1197	KS1198	KS1199	KS1200	KS1201	KS1202	KS1203	KS1204	KS1205	KS1206	KS1207	KS1208	KS1209	KS1210	KS1211	KS1212	KS1213	KS1214	KS1215	KS1216	KS1217	KS1218	KS1219	KS1220	KS1221	KS1222	KS1223	KS1224	KS1225	KS1226	KS1227	KS1228	KS1229	KS1230	KS1231	KS1232	KS1233	KS1234	KS1235	KS1236	KS1237	KS1238	KS1239	KS1240	KS1241	KS1242	KS1243	KS1244	KS1245	KS1246	KS1247	KS1248	KS1249	KS1250	KS1251	KS1252	KS1253	KS1254	KS1255	KS1256	KS1257	KS1258	KS1259	KS1260	KS1261	KS1262	KS1263	KS1264	KS1265	KS1266	KS1267	KS1268	KS1269	KS1270	KS1271	KS1272	KS1273	KS1274	KS1275	KS1276	KS1277	KS1278	KS1279	KS1280	KS1281	KS1282	KS1283	KS1284	KS1285	KS1286	KS1287	KS1288	KS1289	KS1290	KS1291	KS1292	KS1293	KS1294	KS1295	KS1296	KS1297	KS1298	KS1299	KS1300	KS1301	KS1302	KS1303	KS1304	KS1305	KS1306	KS1307	KS1308	KS1309	KS1310	KS1311	KS1312	KS1313	KS1314	KS1315	KS1316	KS1317	KS1318	KS1319	KS1320	KS1321	KS1322	KS1323	KS1324	KS1325	KS1326	KS1327	KS1328	KS1329	KS1330	KS1331	KS1332	KS1333	KS1334	KS1335	
------	----	-----	-----	-----	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--

bijlage 1 - 273

[illegible]

Overzicht Horizontale Begroting Wetenschapsbeleid ('00-'03)

PROG	BA	WFLABEL	LABEL
42.2	3231	WVC	Uitgaven in verband met verbintenissen, aangegaan voor epidemiologisch onderzoek en indicatorenverzameling
42.2	3229	WVC	Subsidies i.v.m. epidemiologisch onderzoek en indicatorenverzameling
42.2	3230	WVC	Subsidie aan het Stuurpunt Miteu en Gezondheid
42.2	4403	WVC	Dotatie aan het Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid - Louis Pasteur
45.1	3223	WVC	Alleenhande uitgaven i.v.m. sport
45.1	3312	WVC	Subsidies voor wetenschappelijke ondersteuning van het jeugdbeleid
45.2	3309	WVC	Subsidie aan de privaatrechtelijke Nederlandstalige archief- en documentatiecentra (decreet van 27 juni 1985)
45.2	3309	WVC	Subsidie aan de privaatrechtelijke Nederlandstalige archief- en documentatiecentra (decreet van 27 juni 1985)
45.3	3263	WVC	Subsidies aan privaatrechtelijke archieven, documentatiecentra en bewaarbibliotheken (Decreet 09-07-2002)
45.3	4101	WVC	Dotatie aan de dienst met afzonderlijk beheer KMSKA
45.4	3308	WVC	Subsidies voor wetenschappelijk onderzoek en initiatieven met betrekking tot het behoud van het Vlaams literair erfgoed
45.4	3304	WVC	Subsidies voor wetenschappelijk onderzoek en initiatieven met betrekking tot het behoud van het Vlaams literair en muzikaal erfgoed
45.5	3224	WVC	Erkendes, studies en audits
45.5	3231	WVC	Participatie-onderzoek door het Interuniversitair Stuurpunt Recreatief Vlaanderen
49.2	3301	WVC	Subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen (decreet van 30 mei 1985)
49.2	4101	WVC	Dotatie aan Toerisme Vlaanderen
49.2	4101	WVC	Dotatie aan Toerisme Vlaanderen
51.2	3311	WVC	Vastleggingssamenvatting fonds voor flankerend economisch beleid - Vlaamse excellentiepreken
51.2	3311	WVC	Vastleggingssamenvatting fonds voor flankerend economisch beleid - Steunpunt economie
51.5	3202	EWBL	Alleenhande uitgaven voor de onderzoeken over de vraagstukken van de ondergrondse aardkundige structuur en met betrekking tot de automatische gegevensverwerking
51.6	3203	EWBL	Uitgaven voor onderzoeken van de ondergrondse aardkundige structuur, van de eventuele aanwezigheid van delfstoffen en met betrekking tot de Databank Ondergrond Vlaanderen
51.5	3223	EWBL	Overeenkomsten i.v.m. het energiebeleid
51.5	4401	EWBL	Subsidies voor initiatieven die de verwerving van gegevens over de Vlaamse ondergrond ondersteunen
52.4	3221	EWBL	Studies en onderzoeken, alleenhande uitgaven met betrekking tot manifestaties in binnen- en buitenland en met betrekking tot publicaties en publicatiemateriaal
52.4	3222	EWBL	Studies en onderzoeken
53.1	3220	EWBL	Studietoelagen betreffende de regionale en lokale openbare behoeven
53.2	3203	EWBL	Uitgaven in het kader van het SIF voor vorming, begeleiding, informatie en sensibilisering van het herstel van de leef- en omgevingskwaliteit van achtergebleven buurten en bestrijding kansarmoede
53.2	3203	EWBL	Studietoelagen en onderzoeksopdrachten in het kader van het SIF
53.2	3203	EWBL	Studietoelagen en onderzoeksopdrachten in het kader van het Stedenbeleid
53.2	3310	EWBL	Subsidies voor experimenten met een bovengemiddelde draagwijde inzake kansarmoede en ter ondersteuning van privaatrechtelijke verenigingen die activiteiten ter bestrijding van de kansarmoede ontploegen
54.1	3201	EWBL	Specifieke werkingskosten inzake het landbouwondersteuningsbeleid met inbegrip van onder meer honoraria, kosten voor publicaties en publiciteitscampagnes
54.1	3205	EWBL	Uitgaven in het kader van de ondersteuning van het beleidsgericht en praktijkgericht onderzoek inzake landbouw
54.1	3206	EWBL	Uitgaven in het kader van de ontwikkeling naar meer duurzame landbouwsystemen
54.1	3207	EWBL	Alleenhande uitgaven in verband met de uitbouw en de ondersteuning van een databank en boelhouderwerk voor de Vlaamse onderzoekseenheid voor land- en tuinbouwsector
54.1	3208	EWBL	Alleenhande uitgaven i.v.m. de werking van de Vlaamse Onderzoekseenheid voor Land- en Tuinbouwsector
54.1	3105	EWBL	Subsidies in het kader van de ondersteuning van het beleidsgericht en praktijkgericht onderzoek inzake landbouw
54.1	3105	EWBL	Subsidies in het kader van het onderzoek en de ontwikkeling naar meer duurzame landbouwsystemen
54.1	3302	EWBL	Subsidie aan het Vlaams centrum voor agro- en visserijmarketing
54.1	3302	EWBL	Subsidie aan het Vlaams promotiecentrum voor agro- en visserijmarketing
54.1	3304	EWBL	Ondersteuning en onderzoek m.b.t. milieuverduidelijking landbouwproductiemethoden en biologische landbouw
54.8	3103	CLE	Bezoldigingen en belagen aan statutair personeel van het C.L.E.
54.8	3104	CLE	Bezoldigingen en belagen aan contractueel personeel van het C.L.E.
54.8	3105	CLE	Bezoldigingen en belagen aan het statutair personeel van het C.L.O.
54.8	3106	CLE	Bezoldigingen en belagen aan het contractueel personeel van het C.L.O.
54.8	3107	CLE	Alleenhande uitgaven voor sociaal dienstverleners van het C.L.O.
54.8	3201	CLE	Uitgaven voor aankoop van niet-duurzame goederen en diensten voor het C.L.E.
54.8	3202	CLE	Uitgaven voor aankoop van niet-duurzame goederen en diensten voor het C.L.O.
54.8	3205	CLE	Alleenhande werkingsuitgaven in verband met informatica voor het C.L.E.
54.8	3206	CLE	Alleenhande werkingsuitgaven in verband met informatica voor het C.L.O.

Overzicht Horizontale Begroting Wetenschapsbeleid ('00-'03)

[illegible]

Overzicht Horizontale Begroting Wetenschapsbeleid ('00-'03)

[illegible]

Overzicht Horizontale Begroting Wetenschapsbeleid ('00-'03)

PROG	BA	MC0	MOV	WWT	KR00	WB00	DO00	OV00	WT00	KR01	WB01	DO01	OV01	WT01	KR02	WB02	DO02	OV02	WT02	KR03	WB03	DO03	OV03	WT03	
ET1	4148	0,10	0,00	0,00	0,00																				
ET1.1	6142	0,00	0,00	1,00																					
ET1.1	6144	0,00	0,00	0,25																					
ET1.1	6144	0,00	0,00	0,22																					
MINA-VMM	2.2	0,03	0,01	0,14	51.988	9.503	1.691	0,339	7.473																
MINA-VMM	2.2	0,02	0,01	0,14						51.768	8.810	0,941	0,418	7.451											
MINA-VLM	2.3	0,12	0,00	0,00	10.434	1.240	1.240	0,000	0,000																
MINA-OVAM	2.4	0,35	0,00	0,00	5.570	1.938	1.938	0,000	0,000																
MINA-OVAM	2.4	0,24	0,00	0,00						5.708	1.370	1,370	0,000	0,000											
MINA-OVAM	2.4	0,41	0,00	0,00											4.548	1.850	1.850	0,000	0,000						
MINA-fonds	2.5	0,39	0,00	0,00	12.591	4.926	4.926	0,000	0,000																
MINA-fonds	2.5	0,18	0,00	0,00						12.211	2.222	2.222	0,000	0,000											
MINA-fonds	2.5	0,44	0,00	0,00						12.129	5.296	5.296	0,000	0,000											
MINA-OVAM	2.7	1,00	0,00	0,00	0.496	0.496	0.496	0,000	0,000																
MINA-AQUA	2.10	0,0055	0,00	0,043	178.111	1.747	0,982	0,000	0,765																
MINA-AQUA	2.10	0,0054	0,00	0,0072						200.273	2.520	1,082	0,000	1.436											
MINA-AQUA	2.10	0,0052	0,00	0,0106											208.891	3.309	1,056	0,000	2.223						
MINA-OVAM	2.17	0,39	0,00	0,00	7.590	2.945	2.945	0,000	0,000																
MINA-OVAM	2.17	0,15	0,00	0,00						6.961	1,033	1,033	0,000	0,000											
MINA-OVAM	2.17	0,25	0,00	0,00											4.225	1,073	1,073	0,000	0,000						
MINA-VMM	2.18	1,00	0,00	0,00	0.446	0.446	0.446	0,000	0,000																
MINA-VMM	2.18	0,57	0,00	0,00						0.894	0,397	0,397	0,000	0,000											
MINA-VMM	2.25	1,00	0,00	0,00	2.479	2.479	2.479	0,000	0,000																
MINA-fonds	2.28	0,62	0,00	0,00	25.731	15.953	15.953	0,000	0,000																
MINA-fonds	2.28	1,00	0,00	0,00						6.296	6.296	6.296	0,000	0,000											
MINA-35181208		0,85	0,00	0,00																					
MINA-35181208		0,85	0,00	0,00																					
MINA-35181208		0,85	0,00	0,00																					
MINA-35181208		0,46	0,00	0,00																					
MINA-35181208		0,35	0,00	0,00																					
MINA-35181274		0,12	0,00	0,00																					
MINA-35181275		0,34	0,00	0,00																					
AQUA-35181400		0,0057	0,00	0,0105																					
MINA-35181417		0,28	0,00	0,00																					
MINA-35181472		0,40	0,00	0,00																					
ET1.2	1104	0,55	0,00	0,45	1.936	1.936	1.936	0,000	0,871	2.766	2.766	1.522	0,000	1.245	2.995	2.935	1.514	0,000	1.321	3.101	3.101	1.706	0,000	1.395	
ET1.2	1203	0,55	0,00	0,45	0.466	0.466	0.466	0,000	0,210	0.478	0.478	0.262	0,000	0,214	0.499	0.499	0.274	0,000	0.225	0.644	0.644	0.354	0,000	0.290	
ET1.2	1245	1,00	0,00	0,00	0.144	0.144	0.144	0,000	0,000	0.144	0.144	0.144	0,000	0,000	0.144	0.144	0.144	0,000	0,000	0.143	0.143	0,000	0,000	0.000	
ET1.2	1245	0,55	0,00	0,45	0.310	0.310	0.310	0,000	0,139	0.384	0.384	0.211	0,000	0,173	0.413	0.413	0.227	0,000	0.186	0.684	0.684	0.378	0,000	0.308	
ET1.3	1105	0,55	0,00	0,45	0.994	0.994	0.994	0,000	0,437	1.926	1.926	1.529	0,000	0.897	2.303	2.303	1.267	0,000	1.056	2.685	2.685	1.477	0,000	1.208	
ET1.3	1107	0,55	0,00	0,45											0.589	0.589	0.324	0,000	0.265	0.601	0.601	0.331	0,000	0.270	
ET1.3	1183	0,55	0,00	0,45	0.471	0.471	0.471	0,000	0,212	0.550	0.550	0.303	0,000	0.248	0.613	0.613	0.337	0,000	0.276	0.680	0.680	0.383	0,000	0.297	
ET1.3	1202	0,55	0,00	0,45	0.340	0.340	0.340	0,000	0,153	0.478	0.478	0.263	0,000	0.215	0.613	0.613	0.337	0,000	0.276	0.680	0.680	0.383	0,000	0.297	
ET1.3	1246	1,00	0,00	0,00	0.389	0.389	0.389	0,000	0,000	0.389	0.389	0.389	0,000	0,000	0.373	0.373	0.373	0,000	0,000						
ET1.3	1246	1,00	0,00	0,00						0.389	0.389	0.389	0,000	0,000	0.373	0.373	0.373	0,000	0,000						
ET1.3	1246	0,85	0,00	0,15																					
ET1.3	1263	0,82	0,00	0,18	0.694	0.694	0.694	0,000	0,124																
ET1.3	1263	0,31	0,00	0,89						0.694	0.694	0.216	0,000	0.478											
ET1.3	1263	0,86	0,00	0,14											0.644	0.644	0.556	0,000	0.068	0.521	0.521	0.450	0,000	0.077	

[illegible]

Overzicht Horizontale Begroting Wetenschaapsbeleid ('00-'03)

PROG	BA	WGO	RDV	WMT	KRO	WBO	COAB	OWBO	WTRU	KRO1	WBO1	COB1	QV01	WTR1	KRO2	WBO2	COB2	OWB2	WTR2	KRO3	WBO3	COB3	QV03	WTR3
61.3	7363	1.00	0.00	0.00	0.159	0.159	0.159	0.159	0.000	0.159	0.159	0.158	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000
61.2	7403	0.55	0.00	0.45	0.188	0.188	0.188	0.188	0.000	0.188	0.188	0.000	0.000	0.000	0.166	0.166	0.166	0.000	0.000	0.166	0.166	0.000	0.000	
61.4	7308	1.00	0.00	0.00	0.159	0.159	0.159	0.159	0.000	0.159	0.159	0.158	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7320	0.00	0.00	1.00	0.159	0.159	0.159	0.159	0.000	0.159	0.159	0.158	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7333	0.91	0.00	0.00	0.164	0.164	0.164	0.164	0.000	0.164	0.164	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7233	1.00	0.00	0.00	0.164	0.164	0.164	0.164	0.000	0.164	0.164	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7233	1.00	0.00	0.00	0.164	0.164	0.164	0.164	0.000	0.164	0.164	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7233	1.00	0.00	0.00	0.164	0.164	0.164	0.164	0.000	0.164	0.164	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7233	1.00	0.00	0.00	0.164	0.164	0.164	0.164	0.000	0.164	0.164	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7233	1.00	0.00	0.00	0.164	0.164	0.164	0.164	0.000	0.164	0.164	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7233	1.00	0.00	0.00	0.164	0.164	0.164	0.164	0.000	0.164	0.164	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7233	1.00	0.00	0.00	0.164	0.164	0.164	0.164	0.000	0.164	0.164	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7233	1.00	0.00	0.00	0.164	0.164	0.164	0.164	0.000	0.164	0.164	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7233	1.00	0.00	0.00	0.164	0.164	0.164	0.164	0.000	0.164	0.164	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7233	1.00	0.00	0.00	0.164	0.164	0.164	0.164	0.000	0.164	0.164	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7233	1.00	0.00	0.00	0.164	0.164	0.164	0.164	0.000	0.164	0.164	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.161	0.000	0.000	0.161	0.161	0.000	0.000	
61.4	7233	1.00	0.00	0.00	0.164	0.164																		

Overzicht Horizontale Begroting Wetenschapsbeleid ('00-'03)

[illegible]

Overzicht Horizontale Begroting Wetenschapsbeleid ('00-'03)

PROG	BA	MOO	MOV	WWT	KR00	WB00	CO00	OV00	WT00	KR01	WB01	CO01	OV01	WT01	KR02	WB02	CO02	OV02	WT02	KR03	WB03	CO03	OV03	WT03
69.9	1229	1.00	0.00	0.00																				
VIF	1230	0.18	0.00	0.00		4.710	0.863	0.000	0.000															
VIF	1230	0.50	0.00	0.00																				
VIF	1230	0.20	0.00	0.00																				
99.1	1103	0.55	0.00	0.45						3.458	1.735	1.735	0.000	0.000										
99.1	1103	0.55	0.00	0.45											3.458	0.692	0.692	0.000	0.000	3.378	0.676	0.676	0.000	0.000
99.1	1103	0.55	0.00	0.45																1.553	0.854	0.854	0.000	0.699
99.1	1103	0.55	0.00	0.45																0.730	0.730	0.402	0.000	0.329
99.1	1103	0.55	0.00	0.45																0.968	0.968	0.533	0.000	0.436
99.1	1111	0.55	0.00	0.45																0.732	0.732	0.403	0.000	0.329
99.1	1111	0.55	0.00	0.45																2.285	2.285	1.282	0.000	1.033
99.1	1111	0.55	0.00	0.45																10.000	10.000	5.500	0.000	4.500
99.1	1111	0.55	0.00	0.45																2.500	2.500	1.375	0.000	1.125
99.1	1240	0.37	0.00	0.00		0.203	0.074	0.000	0.000						0.216	0.049	0.049	0.000	0.000	0.220	0.049	0.049	0.000	0.000
99.1	1240	0.22	0.00	0.00						0.218	0.278	0.278	0.000	0.000	0.218	0.218	0.000	0.000	0.000	0.124	0.124	0.124	0.000	0.000
99.1	3350	1.00	0.00	0.00						1634.764	1155.549	611.617	465.494	76.439	1722.550	1214.279	666.794	474.683	83.803	3735.060	1321.910	767.674	497.393	66.943
Total						1632.795	1131.159	599.779	454.733	76.647														

PROG	BA	HD LABEL	LABEL
69.9	1229	LIN	Uitgaven aangaande voorbereidende projectstudies voor de realisatie van het masterplan Aanwerpen met inbegrip van alle kosten voor het oprichten van de beheersmaatschappij
VIF	1230	LIN - Vlaams Infrastructuurfonds	Aanwerpen mobiliteit
VIF	1230	LIN - Vlaams Infrastructuurfonds	Aanwerpen uitgaven m.b.t. vervoer en mobiliteit: studies en projectproposities alsmede de uitgaven voor de begeleiding bij het opstellen en uitvoeren van bedrijfsvervoersplannen
VIF	1230	LIN - Vlaams Infrastructuurfonds	Aanwerpen uitgaven m.b.t. vervoer en mobiliteit: studies en projectproposities alsmede de uitgaven voor de begeleiding bij het opstellen en uitvoeren van bedrijfsvervoersplannen
99.1	1103	CBGS	Aanwerpen uitgaven m.b.t. vervoer en mobiliteit: studies en projectproposities alsmede de uitgaven voor de begeleiding bij het opstellen en uitvoeren van bedrijfsvervoersplannen
99.1	1103	JAP	Salaries en toelagen voor het personeel voor CBGS
99.1	1103	JAP	Salaries en toelagen voor het personeel voor JAP
99.1	1103	IBW	Salaries en toelagen voor het personeel voor IBW
99.1	1103	IN	Salaries en toelagen voor het personeel voor IN
99.1	1103	KMSKA	Salaries en toelagen voor het personeel voor KMSKA
99.1	1111	CLO	Salaries en toelagen voor het personeel dat overkomt voor landbouw in het kader van Lambertmont - CLO
99.1	1111	CLE	Salaries en toelagen voor het personeel dat overkomt voor landbouw in het kader van Lambertmont - CLE
99.1	1240	Enactopatiezaken	Uitgaven in het kader van emancipatiezaken
99.1	1240	Enactopatiezaken	Uitgaven in het kader van emancipatiezaken
99.1	3350	SBO	Subsidie aan het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie

BIJLAGE 2

Lijst van afkortingen

AGMW	Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn
AMINABEL	Afdeling Algemeen Milieu- en Natuurbeleid
AMINAL	Administratie Milieu, Natuur-, Land- en Waterbeheer
ANRE	Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie
APS	Administratie Planning en Statistiek
AROHM	Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting, Monumenten en Landschappen
AWI	Administratie Wetenschap en Innovatie
AWP	Algemeen Waterzuiveringsprogramma
AWZ	Administratie Waterwegen en Zeewezen
AZF	Departement Algemene Zaken en Financiën
BA	Basisallocatie
BAMA	Bachelor-masterstructuur
BERD	Expenditure on R&D in the Business Enterprise Sector
BIL	Belgisch Instituut voor Lastechiek
BOF	Bijzonder Onderzoeksfonds
BP	Begrotingsprogramma
BRON	Vlaams Instituut voor het Onroerend Cultureel Erfgoed
BWK	Biologische Waarderingskaart
CBGS	Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudien
CFS	Commissie voor Federale Samenwerking
CIS	Commissie Internationale Samenwerking
CLE	Centrum voor Landbouweconomie
CLO	Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek
COO	Departement Coördinatie
COST	European Cooperation in the field of Scientific and Technical Research
CREST	Comité voor Wetenschappelijk en Technisch Onderzoek
DAB	Dienst met afzonderlijk beheer
DWTC	Federale Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele aangelegenheden
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EMIS	Energie- en Milieu Informatiesysteem
ESA	European Space Agency
ESF	Europees Sociaal Fonds

EU	Europese Unie
EUREKA	European Research Coordination Agency
EWBL	Departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw
FFEU	Financieringsfonds voor Schuldafbouw en Eenmalige Investeringsuitgaven
FIOV	Fonds tot bevordering van het Industrieel Onderzoek in Vlaanderen
FS	Financieel Systeem
FTI	Flanders Technology International
FWO	Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen
GBOU	Generisch Basisonderzoek aan de Universiteiten
GERD	Gross Expenditure on R&D
GIMV	Gewestelijke Investeringsmaatschappij Vlaanderen
GIS	Geografische InformatieSysteem
GMO	Grote en Middelgrote Ondernemingen
GNOP	Gewestelijke Natuurontwikkelingsplannen
GOM	Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij
GOVERD	Government Appropriations on Outlays for R&D
HBPWB	Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid
HERD	Expenditure on R&D in the Higher Education Sector
HIVA	Hoger Instituut voor de Arbeid
HOBV	Hoger Onderwijs Buiten de Universiteit
IAP	Instituut voor het Archeologisch Patrimonium
IBW	Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
ICT	information and communication technologies
IEA	International Association for the Evaluation of Education Achievement
IES	Instituut voor Europese Studiën
IMEC	Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum
IN	Instituut voor Natuurbehoud
INES	International Indicators of Education Systems
IOB	Vlaams Interuniversitair Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en -beheer
IT	Informatie Technologie
ITA	Actieprogramma Informatietechnologie
ITEA	Information Technology for European Advancement
ITG	Instituut voor Tropische Geneeskunde "Prins Leopold"
IUB	Interuniversitaire Begeleidingsgroep
IWETO	Inventaris van het Wetenschappelijk en Technologisch Onderzoek
IWT	Instituut voor de aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie in Vlaanderen
JESSI	Joint European Submicron Silicon Initiative
KIV	KMO-Innovatie-Vlaanderen
KMDA	Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen
KMO	Kleine en Middelgrote Ondernemingen
KMSKA	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten - Antwerpen
KP	Kaderprogramma
KUBrussel	Katholieke Universiteit Brussel
KULeuven	Katholieke Universiteit Leuven

KVAB	Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten
LIN	Departement Leefmilieu en Infrastructuur
LUC	Limburgs Universitair Centrum
MEDEA	Micro-electronics Development for European Applications
MER	MilieuEffectRapport
MINA-fonds	Fonds voor Preventie en Sanering inzake Leefmilieu en Natuurbehoud
MIRA	Milieu- en Natuurrapport Vlaanderen
MKB	Midden en Klein bedrijf
Mld. EUR	miljard euro
Mln. EUR	miljoen euro
NABS	Nomenclatuur voor de analyse en vergelijking van wetenschapsbegrotingen en -programma's
NACE	Statistische nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Unie
NARA	Natuurrapport
NOD	Nederlandse Onderzoek Databank
O&O	Onderzoek en Ontwikkeling
O&V	Onderwijs en Vorming
OA	Organisatieafdeling
OBPWO	Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OND	Departement Onderwijs
OVAM	Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest
PBO	Programma Beleidsgericht Onderzoek
PCB's	Polychloorbifenylen
PIDEA	Packaging and Interconnection Development for European Applications
PNP	Private Non-Profit Institutions
PRESTI	PREventie STImulering
PRODEM	Promotie- en demonstratiecentrum voor milieuvriendelijke technologieën
PROG.	Begrotingsprogramma
PWO	Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek
RUCA	Universitair Centrum Antwerpen
RUG	Universiteit Gent
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SIF	Sociaal Impulsfonds
STV	Stichting Technologie Vlaanderen
STWW	Strategische Technologieën voor Welzijn en Welvaart
TA	Technology Assessment
TUL	transnationale Universiteit Limburg
TWOL	Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu
UA	Universiteit Antwerpen
UFSIA	Universitair Faculteiten St.-Ignatius Antwerpen
UIA	Universitaire Instelling Antwerpen
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNU	United Nations University - Universiteit van de Verenigde Naties
VEN	Vergroten van de oppervlakte Natuur

VETC	Vlaams Engineering- en Testcentrum
VHL	Vlaams Huis van de Logistiek
VIB	Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie
VIF	Vlaams Infrastructuurfonds
VIONA	Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwork Arbeidsmarktrapportering
VIS	Vlaamse Innovatie Samenwerkingsverbanden
Vito	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAC	Vlaams Academisch Centrum voor Wetenschappen en Kunsten
VLAM	Vlaams Promotiecentrum voor Agro- en Visserijmarketing vzw
VLANEZO	Vlaams-Nederlands Comité voor Kustgebonden Zeewetenschappelijk Onderzoek
VLAREA	Vlaams Reglement voor Afvalvoorkoming en -Beheer
VLAREBO	Vlaams Reglement betreffende de Bodemsanering
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunningen
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIET	Vlaams Impulsprogramma Energietechnologie
VLINA	Vlaams Impulsprogramma Natuurontwikkeling
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VLIZ	Vlaams Instituut voor de Zee
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VME	Vlaams Muzikaal Erfgoed
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VMW	Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening
VOC	Volatile Organic Compounds (vluchtige organische stoffen)
VOI	Vlaamse Openbare Instellingen
VOLT	Vlaamse onderzoekseenheid Land- en Tuinbouweconomie
VOS	Vluchtige Organische Stoffen
VR	Veiligheidsrapportering
VRIND	Vlaamse Regionale Indicatoren
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroep
VRWB	Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid
VSM	Vlerick Leuven Gent Management School
VTE	Voltijds Equivalent
VUB	Vrije Universiteit Brussel
VVOB	Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand
W&T	Wetenschappelijke en Technologische Dienstverlening
WAV	Vlaams Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid en Vorming
WB	Wetenschapsbudget
WIM	Departement Wetenschap, Innovatie en Media
WIV	Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid
WTCM	Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor de Metaalverwerkende Nijverheid
WTI	Wetenschap, Technologie en Innovatie
WTO	World Trade Organization
WVC	Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur
ZAP	Zelfstandig Academisch Personeel

BIJLAGE 3

Vlaams wetenschapsbeleid: adressen, e-mails en websites

DE VLAAMSE RAAD VOOR WETENSCHAPSBELEID (VRWB)

Adres: Koning Albert II-laan 7 – 4^e verdieping
1210 Brussel
tel: +32 2 553 45 20 fax: +32 2 553 45 23
e-mail: elisabeth.monard@wim.vlaanderen.be

DE KONINKLIJKE ACADEMIËN

Adres: Paleis der Academiën
Hertogsstraat 1
1000 Brussel

De Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten
tel: +32 2 550 23 23 fax: +32 2 550 23 25
e-mail: info@kvab.be
website: www.kvab.be

De Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België (KAGB)
tel: +32 2 550 23 00 fax: +32 2 550 23 05
e-mail:

STICHTING FLANDERS TECHNOLOGY INTERNATIONAL (F.T.I) – TECHNOPSIS

Adres: Technologielaan
2800 Mechelen
tel: +32 15 34 20 00 fax: +32 15 34 20 01
e-mail: info@technopolis.be
website: www.technopolis.be

HET FONDS VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK – VLAANDEREN (FWO)

Adres: Egmontstraat 5
1000 Brussel
tel: +32 2 512 91 10 fax: +32 2 512 58 90
e-mail: jose.traest@fwo.be
website: www.fwo.be

HET INSTITUUT VOOR DE AANMOEDIGING VAN INNOVATIE DOOR WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE IN VLAANDEREN (IWT-Vlaanderen)

Adres: Bischoffsheimlaan 25
1000 Brussel
tel: +32 2 209 09 00 fax: +32 2 223 11 81
e-mail: info@iwt.be
website: www.iwt.be

DE VLAAMSE INSTELLING VOOR TECHNOLOGISCH ONDERZOEK (Vito)

Adres: Boeretang 200
2400 Mol
tel: +32 14 33 55 11 fax: +32 14 33 55 99
e-mail: vito@vito.be
website: www.vito.be

HET VLAAMS INTERUNIVERSITAIR INSTITUUT VOOR DE BIOTECHNOLOGIE (VIB)

Adres: Rijvisschestraat 120
9052 Zwijnaarde
tel: +32 9 244 66 11 fax: +32 9 244 66 10
e-mail: vib@vib.be
website: www.vib.be

HET INTERUNIVERSITAIR MICRO-ELEKTRONICA CENTRUM (IMEC)

Adres: Kapeldreef 75
3001 Heverlee (Leuven)
tel: +32 16 28 12 11 fax: +32 16 22 94 00
e-mail: info@imec.be
website: www.imec.be

DE STICHTING TECHNOLOGIE VLAANDEREN (STV)

Adres: Jozef II-straat 12-16
1000 Brussel
tel: +32 2 209 01 11 fax: +32 2 217 70 08
e-mail: stv@serv.be
website: www.serv.be

CENTRUM VOOR BEVOLKINGS- EN GEZINSSTUDIËN (CBGS)

Adres: Markiesstraat 1
1000 Brussel
tel: +32 2 553 35 69 fax: +32 2 553 35 57
e-mail: info@cbgs.be
website: www.cbgs.be

HET INSTITUUT VOOR NATUURBEHOUD (IN)

Adres: Kliniekstraat 25
1070 Brussel
tel: +32 2 558 18 11 fax: +32 2 558 18 05
e-mail: info@instnat.be
website: www.instnat.be

HET INSTITUUT VOOR BOSBOUW EN WILDBEHEER (IBW)

Adres: Gaverstraat 4
9500 Geraardsbergen
tel: +32 54 43 71 11 fax: +32 54 41 08 96
e-mail: jozef.vanslycken@lin.vlaanderen.be
e-mail: ibw@lin.vlaanderen.be
website: www.ibw.vlaanderen.be

KONINKLIJK MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN – ANTWERPEN (KMSKA)

Adres: Leopold De Waelplaats
2000 Antwerpen
Administratief adres:
Plaatsnijdersstraat 2
2000 Antwerpen
tel: +32 3 238 78 09 fax: +32 3 248 08 10
e-mail: postmaster@kmska.be
website: www.dma.be/cultuur/kmska

VLAAMS INSTITUUT VOOR HET ONROEREND CULTUREEL ERFGOED (BRON)
(het vroegere INSTITUUT VOOR HET ARCHEOLOGISCH PATRIMONIUM – IAP)

Adres: Doornveld - Industrie Asse 3 nr 11 bus 30 1731 Asse -Zellik tel: +32 2 481 80 30 fax: +32 2 481 80 56 e-mail: iap@lin.vlaanderen.be	Adres vanaf 15 maart 2003: Phoenixgebouw Koning Albert II-laan 19 1210 Brussel
---	---